

MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

REDACTIE:
MR. L. M. ROLLIN COUQUERQUE
en E. G. DE WIJS

DEEL XXXI.

1935/36.

N.V. BOEK- EN KUNSTDRUKKERIJ v/h MOUTON & Co., 'S-GRAVENHAGE

OFFICIEEL GEDEELTE.

Strafbevoegdheid van den kapitein-hoofdinstructeur.

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

Ite Afd. B., nr. 61.

's-Gravenhage, 20 Maart 1935.

Onderwerp: Strafbevoegdheid van
den kapitein-hoofdinstructeur.

Vermits mij ter oore is gekomen, dat verschil van inzicht bestaat nopens de strafbevoegdheid van den hoofdinstructeur bij het Korps rijdende artillerie, het Regiment kustartillerie, de bataljons van het Regiment genietroepen en het Korps pontonniers en torpedisten, wanneer deze functie bij uitzondering door een kapitein wordt vervuld, doe ik U het volgende kennen.

Krachtens het bepaalde in de artt. 275 (2) en 365 (1) van het Reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke landmacht (deelen D en E), heeft de hoofdinstructeur van de bovengenoemde onderdeelen de schoolbatterijen (compagnieën) onder zijn bevelen.

Deze bevelsverhouding impliceert, dat de hoofdinstructeur, ongeacht den door hem bekleeden rang, de strafbevoegdheid bezit, welke krachtens het bepaalde in art. 41, aanhef en sub 2°, W.K. aan ieder van de onder zijn bevelen staande batterij-(compagnies-)commandanten toekomt.

In verband daarmee is de hoofdinstructeur bij de genoemde onderdeelen, eventueel in den rang van kapitein, ook de tot straffen bevoegde meerdere, bedoeld in art. 61 W.K., bij wien beklag kan worden gedaan over door de batterij-(compagnies-)commandanten onder zijn rechtstreeksch bevel opgelegde straffen.

Ik verzoek U met het bovenstaande, het geval dienende, rekening te houden en te doen houden.

De Minister van Defensie,
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
C. P. VAN GINKEL.

Aan
den Commandant van het Korps rijdende artillerie;
den Commandant van het Regiment kustartillerie;
den Commandant van het Regiment genietroepen;
den Commandant van het Korps pontonniers en torpedisten.

(aan ieder der geadresseerden is een exemplaar van dezen brief gezonden, bovendien een afdruk aan den Commandant van het Veldleger, den Inspecteur der cavalerie, tevens Commandant van de Lichte brigade, den Inspecteur der artillerie en den Inspecteur der genie).

Rechtsgeleerde opleiding van officieren.

Ministerieele beschikking van 22 Maart 1935, Iste Afd., nr. 4.
(Zie ook L.O. 1933, nr. 331.) ¹⁾

Legerorders 1935, Nr. 74.

De Minister van Defensie,

Gelet op de Ministerieele beschikking van 27 September 1933, La. L¹⁴² (L.O. 1933, nr. 303), ²⁾ waarbij gewijzigd en aangevuld is Legerorder 1921, nr. 391 (5e B.U., pag. 790); ³⁾

Heeft goedgevonden en verstaan:

den Eerste-Luitenant der Infanterie *A. P. J. Berger* eervol te ontheffen van het geven van lessen in het militaire tuchtrecht en in diens plaats tot het geven van bedoelde lessen aan te wijzen den Kapitein van den Generalen Staf *D. van Voorst Evekink*, werkzaam bij het Departement van Defensie.

Straf- en Tuchtclassen voor de Zeemacht in Nederland.

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

IIIe Afd. A., Nr. 18.

DE MINISTER VAN DEFENSIE,

Bepaalt:

- a. dat tot nader te bepalen tijdstip buiten werking wordt gesteld het „Huishoudelijk reglement voor de straf- en tuchtclassen voor de zeemacht binnen het Rijk in Europa, gevestigd te Willemsoord”, vastgesteld bij beschikking van den toenmaligen Minister van Marine van 8 December 1922, Afdeeling B., 1e Bureau, nr. 50;
- b. dat op de militairen der zeemacht, die de straf van plaatsing in de straf- of tuchtclassen bij wijze van proef bij de Depotcompagnie

¹⁾ M.R.T. XXIX, 291.

²⁾ M.R.T. XXIX, 291.

³⁾ M.R.T. XVII, 210. Red. M.R.T.

- politietroepen te Nieuwersluis ondergaan, ¹⁾ van toepassing is het „Huishoudelijk reglement voor de straf- en tuchtklasse voor de Landmacht, vastgesteld bij dezerzijdsche beschikking van 13 Februari 1930, IIe Afd. B., nr. 129; ²⁾
- c.* dat de onder *b.* genoemde militairen der Zeemacht, gedurende hun verblijf in de straf- of tuchtklasse voor de Landmacht, onder de bevelen staan van den commandant van de Depotcompagnie politietroepen te Nieuwersluis.

's-Gravenhage, 25 Maart 1935.

De Minister voornoemd,

L. N. DECKERS.

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 3.

²⁾ Legerorders 1930, No. 52, 1933, No. 376. Red. M.R.T.

Beklagzaken bij de Koninklijke Marine 1 Juli 1933—1 Juli 1934.

K W A L I T E I T	Ingelend bij Hoogere Militaire Autoriteit	Beschikkingen				Straffen en strafredenen							Hoog Militair Gerechtshof	
		Geground	Gedeeltelijk geground	Ongeground	Niet ont- vankelijk	Handhaving straf- en strafredenen	Handhaving straf en wij- ziging straf- redenen	Wijziging straf en hand- having strafredenen	Wijziging straf en strafredenen	Straf en straf- redenen tenet gedaan	Nadere straf wegens on- redelijk beklag	Aantal malen eind- beslissing ingeroepen	Beslissing	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	14
Officieren.	10	1	2	7	—	6	2	—	1	1	2	3	* { 1 (4-10) 1 4-8 1 3-11	—
Reserve-officieren.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Onderofficieren met den rang van sergeant en hooger	10	2	2	6	—	4	4	—	—	2	—	4	* { 2 (4-10) 1 (3-11) 1 (5-7) 2 (6)	—
Korporaals en manschappen.	47	4	9	34	—	29	6	1	7	4	4	33	* { 20 (5-8) 4 (5-7) 6 (4-10) 1 (3-11)	—
Dienstplichtig personeel beneden den rang van onderofficier	2	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—
Inlandsche onderofficieren met den rang van sergeanten hooger	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Inlandsche korporaals en man- schappen	13	1	2	10	—	10	—	—	2	1	—	8	* { 7 (5-8) 1 (4-10)	—
Totaal	83	8	16	59	—	51	13	1	10	8	7	48	48	—
1933—1934	105	9	32	64	—	59	14	21	2	9	4	11	11	—
1932—1933	71	12	17	41	1	37	15	1	7	10	9	4	4	—
1931—1932	50	1	19	29	3	26	15	1	7	—	—	3	3	—
1930—1931	62	7	17	39	2	37	14	1	5	6	—	3	3	—
1929—1930	80	5	22	55	—	53	11	2	11	5	—	6	6	—
1928—1929	62	11	27	22	—	22	13	8	8	9	—	5	5	—
1927—1928	44	2	15	22	1	18	12	—	4	1	—	2	2	—
1926—1927	47	9	14	21	2	18	14	2	6	6	—	4	4	—
1925—1926	36	10	7	25	—	19	9	2	3	9	—	7	7	—
1924—1925														

* De omhaalde cijfers in kolom 14 duiden aan: de beschikking, straf en strafredenen overeenkomstig die vermeld in de kolommen 3—12.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Bezuiniging bij de militaire justitie.

In het bij Koninklijke Boodschap van 26 April 1935 ingediende, omvangrijke, wetsontwerp tot „Verlaging van de openbare uitgaven” wordt over de militaire justitie met geen woord gerept. Wij juichen dit eenerzijds zeer toe, in zoover daaruit de conclusie getrokken mag worden, dat de Regeering zich niet heeft kunnen vereenigen met de ook naar onze meening ongelukkige en bovendien uit bezuinigings-oogpunt grootendeels op eene vergissing berustende voorstellen in het Rapport-Welter. ¹⁾

Toch valt o.i. — en dan *zonder* nadeel voor een goede rechtspraak — vrij belangrijk te besparen, zoowel op de militair-rechterlijke organisatie als op de wijze van rechtspleging.

Vooreerst vervange men den rechtsgeleerden burgerpresident van den Zeekrijgsraad te Willemsoord weder door een hoofdofficier der zeemacht, wien deze functie, evenals vroeger, naast zijn gewone werkzaamheid als officier — bijv. Commandant van Hr. Ms. Wachtschip —, dus zonder eenige kosten, kan worden opgedragen.

Het is ons steeds, zelfs in de rijke dagen, als een groote geldverspilling voorgekomen, dat een afzonderlijk, vrij hoog bezoldigd ambtenaar is aangewezen als voorzitter van een college dat slechts weinige, in meerderheid eenvoudige, strafbare feiten, door militairen gepleegd, te berechten krijgt. ²⁾

Eveneens zal het tot besparing leiden indien ook de president van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch door een hoofdofficier wordt vervangen. Het aantal zaken door dezen Krijgsraad te behandelen is echter veel grooter (in 1932, 606) dan te Willemsoord, zoodat de praktijk zal moeten uitwijzen of ook dit voorzitterschap als een *nevenbetrekking* kan worden vervuld. Maar zelfs als dit niet mogelijk blijkt, zal er toch in den regel, door in vergelijking lagere bezoldiging, besparing uit voortvloeien.

In denzelfden gedachtengang zou ook de functie van auditeur-militair — evenals dit reeds het geval is met den fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord — aan een officier kunnen worden opgedragen.

Het aantal beroepsofficieren der landmacht die de hoedanigheid van Mr. in de rechten, dan wel het getuigenschrift meer uitgebreide rechtskennis hebben weten te verwerven, is in de laatste jaren belangrijk grooter geworden ³⁾ en neemt nog steeds toe. Het zal niet

¹⁾ Men zie o.a. de bijdragen van A. Spruyt in M.R.T. XXVIII, blz. 268 en van P. Smit in Weekblad van het Recht No. 12487⁴.

²⁾ Volgens de laatste Justitieele Statistiek (Zie M.R.T. XXX, blz. 260) waren er dat in 1932 64, dus ruim één per week!

³⁾ Zie de lijst laatstelijk in M.R.T. XXX, blz. 470. Er zijn 9 Meesters in de rechten en bovendien 20 officieren in het bezit van genoemd getuigenschrift. Van deze 20 zijn er 3 tevens Meester in de rechten.

al te moeilijk zijn uit dit aantal een goede keuze te doen om van een voor de functies van president en auditeur geschikt officier verzekerd te zijn.

Hieraan gepaard zal het dan tevens zeer wenschelijk zijn om den Krijgsraad uit den Bosch over te brengen naar Utrecht, Amersfoort of den Haag. Men zal aldaar, ook voor de verdere bezetting van dien Krijgsraad, meer over juridisch gevormde officieren beschikken dan in den Bosch, ¹⁾ doch bovendien zal de meer centrale ligging, vooral van Utrecht of Amersfoort, een niet onaanzienlijke besparing geven op reis- en verblijfkosten van beklaagden en getuigen. Tijdwinst nog daargelaten.

Wij voorzien de tegenwerping dat het uitschakelen uit de militaire rechtspraak in eersten aanleg van het *burger*element een nadeeligen invloed zal hebben op de degelijkheid van die rechtspraak. Wij zijn overtuigd van het tegendeel en de praktijk bewijst wel de juistheid van die overtuiging. De Zeekrijgsraad te Soerabaja ontbeert geheel het burgerelement. Talrijk zijn de vonnissen van dezen Krijgsraad in het M.R.T. gepubliceerd en nu zouden wij elken onbevooroordeelden, deskundigen lezer willen vragen of deze vonnissen, in welk opzicht ook, eene vergelijking met die van de militaire rechtbanken in Nederland niet met glans kunnen doorstaan. Na nauwkeurig onderzoek geeft deze rechter te Soerabaja wèl overwogen, goed gemotiveerd, onpartijdig en onafhankelijk zijne beslissing. Elk wantrouwen zou volmaakt misplaatst zijn. ²⁾

Komen wij thans tot de wijze van rechtspleging en de ook daarop te bereiken besparing, zoowel in tijd als indirect in geld.

Te dezen aanzien vinden wij een aanknooppingspunt in de in het Bezuinigings-ontwerp opgenomen voorstellen betreffende de *gewone* strafrechtspraak. Wij hebben daarbij in de eerste plaats het oog op de beperking van hooger beroep van door den kantonrechter gewezen vonnissen (Paragraaf 12, art. 1). Nog veel meer dan daar bestaat er in de *militaire* rechtspleging aanleiding voor zoodanige beperking. ³⁾ Het heeft ons, steeds meer, getroffen, om niet te zeggen

¹⁾ Wel vreemd, dat niet één der in den Krijgsraad te 's Bosch zitting hebbende officieren, noch de secretaris juridisch onderlegd is. De aanwijzing van den Bosch als zetel van den Krijgsraad was eene *voorloopige* (K.B. 12 Maart 1923, St.bl. no. 65).

²⁾ Toen in 1924 de approbatie werd afgeschaft, is er aanvankelijk over gedacht om dit instituut voor de Zeekrijgsraden in Indië te behouden, omdat men vreesde in hunne rechtspraak anders geen voldoende vertrouwen te kunnen stellen. Het heeft ons toen eenige moeite gekost die vrees weg te nemen. Naar wij vermoeden zullen zij die haar koesterden, geen spijt hebben, dat zij zich ten slotte bij onze meening hebben neergelegd.

³⁾ In *alle* zaken (ook die betreffende overtredingen), niet behandeld volgens de verkorte procedure, staat het een militairen beklaagde vrij, zoowel in eersten aanleg als in hooger beroep, *toevoeging* van een raadsman-advocaat te vragen. Die toegevoegde raadsman heeft dan aanspraak op eene toelage van Rijkswege (f 15).

Ook om andere redenen kan toevoeging van een advocaat, mede in eersten aanleg, beperkt en geregeld worden overeenkomstig de in de gewone strafrechtspleging daaromtrent bestaande voorschriften.

gehinderd, dat voor de berechting van de geringste overtreding, voor zoover dan niet als oneigenlijk disciplinair vergrijp krijgstuuchtelijk gestraft, of wel door transactie afgedaan, moet bijeenkomen een college van een burger-rechtsgeleerde en vier officieren en ingeval van, onbeperkt openstaand, appèl bovendien een Gerechtshof, samengesteld uit twee hooggeplaatste burger-rechterlijke ambtenaren, twee admiraals en twee generaals. De plicht tot behandeling van hier bedoelde futiliteiten, vooral door het H.M.G., kan aan de hoogheid van dit college o.i. niet ten goede komen. Beperking van hooger beroep óók om *dit* bezwaar te voorkomen, lijkt ons in hooge mate gewenscht. Op welke wijze?

Wij zouden willen voorstellen hooger beroep uit te sluiten van strafbare feiten welke, in lichten vorm begaan, vatbaar zijn voor krijgstuuchtelijke afdoening, m.a.w. de feiten, genoemd in art. 2, 2°—6° der Wet op de Krijgstucht.

In art. 2 van Paragraaf 12 van het Bezuinigingsontwerp wordt voorgesteld om in het tweede lid van art. 424 Wetb. v. Strafv. in plaats van „niet” te lezen: „slechts met eenparigheid van stemmen”. Hiermede wordt derhalve het veel bestreden beginsel losgelaten, dat een verdachte die alléén in hooger beroep is gekomen, niet kan worden veroordeeld tot een zwaardere straf dan hem in eersten aanleg is opgelegd. Praetisch zal deze wijziging eene vermindering van het aantal appèllen ten gevolge hebben. Menig veroordeelde die het er thans maar op waagt in beroep te gaan — hij kan er immers slechts bij winnen — zal zich nu allicht nog wel eens bedenken.

„De verandering schijnt, — aldus de Regeering in hare toelichting — ook afgezien van de bezuinigingsoverwegingen welke tot haar voeren, een verbetering: het strookt weinig met den publiekrechtelijken aard van het strafproces den hooger rechter bij zijn waardeering van den ernst van het strafbaar feit te binden aan het oordeel van den lageren, zelfs nog afgezien van de mogelijkheid, dat tijdens de behandeling in beroep omstandigheden kunnen blijken, welke een ander licht werpen op hetgeen in eersten aanleg is bewezen verklaard zonder het bewezenverklaarde zelf in den zin van art. 424, tweede lid, te wijzigen.”

Het zooeven genoemd beginsel, reeds lang gehuldigd in de gewone strafvordering, doch vroeger niet bekend in de militaire rechtspleging, is bij de Wet van 21 November 1924, Stbl. no. 532, in deze laatste à l'instar van de eerste, opgenomen in art. 77a van de Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof. Er is alle reden om deze bepaling nu weder in overeenstemming met de gewone strafrechtspleging te brengen.¹⁾ Hieraan is intusschen tevens nog een andere consequentie verbonden. Uit de parlementaire geschiedenis van art. 66 W.K. blijkt de bedoeling der Regeering, dat in geval van

¹⁾ En dan eveneens ook het verschil in den beroepstermijn van openbaren aanklager en van beklaagde te doen vervallen.

beklag niet eene zwaardere straf dan de oorspronkelijke, door den beklagrechter zal mogen worden opgelegd. ¹⁾ Zij grondde hare meening op eene vergelijking met de bepaling in de strafvordering, dat n.l. bij eenzijdig beroep strafverzwaring verboden is.

Overeenkomstig met die uitgesproken bedoeling hebben de beide Hoog Militaire Gerechtshoven beslist dat verzwaring van straf bij beklag ongeoorloofd is. ²⁾ Nu zal waarschijnlijk meergenoemd beginsel ten val komen. Zal de beklagrechter daarin aanleiding kunnen vinden om, ook zonder verdere wetswijziging, zijne op dat beginsel steunende opvatting van het beklagrecht in nadere overweging te nemen? Na hetgeen wij schreven in M.R.T. XXV, blz. 288 zal het geen verwondering wekken dat wij ons daarover zeer zouden verheugen.

„De kunst van ongehoorzaam zijn”.

Veel is reeds geschreven, in binnen- en buitenland, zoowel door officieren als door juristen, over de militaire ondergeschiktheid en den daarmee onmiddellijk samenhangenden gehoorzaamheidsplicht van den mindere tegenover den meerdere ³⁾. Begrijpelijk, immers op een nauwgezette naleving van dien plicht berust de geheele militaire organisatie. Doch, hoe algemeen die plicht moge zijn, absoluut is hij niet, er zijn gevallen, zij het dan als uitzondering, dat een militair bevoegd is een hem gegeven bevel *niet* op te volgen niet alleen, doch dat hij zelfs wettelijk verplicht daartoe is. En nu is het opvallend dat de schrijvers die den militairen gehoorzaamheidsplicht gingen ontleden, al heel spoedig juist het terrein van die *uitzonderingen* kwamen te betreden. Opvallend, maar toch ook weer niet onverklaarbaar, immers die uitzonderingen, die negatieve zijde van het vraagstuk, zijn eenerzijds wel moeilijk, doch anderzijds, gedeeltelijk zeker ook wel dáárdoor, het meest interessant.

Grootendeels aan die uitzonderingen gewijd, heeft de kolonel der artillerie J. Dormaar nu kort geleden onder den suggestieven titel „De kunst van ongehoorzaam zijn” eene zeer belangwekkende studie

¹⁾ Zie Van der Hoeven, III, blz. 528.

²⁾ Zie M.R.T. XXVI, blz. 527 en XXIX, 586. Anders Besch. Commandant der Zeemacht in N.I., M.R.T. XXIV, blz. 514. Strafverzwaring is uitdrukkelijk toegelaten in het Wetboek van Krijgstucht voor Ned.-Indië (art. 69).

³⁾ Zie wat het M.R.T. betreft, laatstelijk o.a. de bijdrage „Op de grenzen van de militaire gehoorzaamheidsplicht”, Deel XX, blz. 586—601. Wat Duitschland betreft zie men H. Cron „Die Grenzen des Militärischen Gehorsams”, Erlangen 1932 en de daar vermelde, zéér uitgebreide literatuur. Aan het eind bovendien een summiere vermelding van de in de voornaamste landen te dezen aanzien geldende wettelijke regelen.

het licht doen zien ¹⁾). Hoewel wij ons hierna enkele opmerkingen en bedenkingen zullen veroorloven, willen wij gaarne aanvangen met deze verhandeling in de belangstelling, in de eerste plaats wel van alle officieren, aan te bevelen. Maar die belangstelling zal critisch moeten zijn, want hoe lezenswaardig des heeren Dormaar's beschouwingen en mededeelingen mogen zijn, enkele hebben ontegenzeggelijk haar gevaarlijke zijde.

De schrijver begint zijne studie met verschillende aan de krijgsgeschiedenis ontleende voorbeelden van opzettelijke ongehoorzaamheid. Als „grootmeester in deze kunst” wordt allereerst admiraal Nelson genoemd en ten bewijze daarvan o.a. diens gedrag voor Kopenhagen in 1801. Als bevelhebber van een Engelsch smaldeel, deel uitmakende van de vloot onder Hyde Parker, was Nelson in hevig gevecht met de Deensche oorlogsschepen en kustbatterijen gewikkeld. De opperbevelhebber die het gevecht op enkele mijlen afstand aanschouwde, ongerust over den uitslag, gaf per sein het bevel „afbreken van het gevecht”. Nelson gaf opzettelijk en welbewust aan dit bevel van zijn chef geen gevolg, zette het gevecht, met succes, voort en behaalde ten slotte een volledige overwinning.

Uit de geschiedenis van het Indisch leger vermeldt S. de ongehoorzaamheid van den kapitein Kellerman, later generaal-majoor der artillerie, bij de 3de expeditie naar Bali, in den nacht van 24 op 25 Mei 1849 in Kasoemba.

Generaal Michiels, beweging ziende in een boschrand en de mogelijkheid aannemende dat vijandelijke afdeelingen van die zijde konden doordringen, gaf aan Kellerman last om eenige kartetsen op dien boschrand en de zich daar bewegende benden af te vuren. De kapitein den boschrand goed waarnemende, meende bijna zeker te bemerken, dat het afdeelingen van onze eigen troepen waren, die een andere stelling innamen. Hij deelde den generaal zijn vermoeden mede, doch deze, na nogmaals den boschrand waargenomen te hebben, hernieuwde zijn last. Kellerman bleef zijn bezwaren desniet-tegenstaande handhaven, waarna de opperbevelhebber nu uitdrukkelijk en op den meest beslist toon zijn bevel herhaalde. Kellerman weigerde echter even beslist en nadrukkelijk om aan het bevel te gehoorzamen en plaatste zich zelfs onmiddellijk vooraan bij de vuurmonden om de kanonniërs te beletten aan een ander bevel dan het zijne te gehoorzamen. Onwillekeurig greep de generaal naar de kolf van zijn pistool en juist wilde hij den ongehoorzamen officier doen gevangen nemen en verwijderen, toen bleek, dat de vermeende vijandelijke afdeeling inderdaad was een afdeeling van het 13de bataljon Infanterie.

¹⁾ Extra Bijlage bij Nummer 11 van 1934 van Indisch Militair Tijdschrift, uitgave van de Indische krijgskundige vereeniging. Na een korte inleiding heeft de schrijver zijne stof verdeeld: 1. Ongehoorzaamheid binnen de weermacht, *a* In tijd van oorlog, *b* In tijd van vrede. 2. Ongehoorzaamheid van den militair aan het burgerlijk gezag. 3. Ongehoorzaamheid aan de Regeering.

Bovenstaande gevallen van ongehoorzaamheid zijn beide, het tweede nog sterker dan het eerste, wel buitengewoon treffend. Maar, hoe moedig het gedrag van Nelson en Kellerman ook geweest is, van welk juist inzicht zij, achteraf beschouwd, ook hebben blijk gegeven en hoe gelukkig de gevolgen van hunne weigering ook mogen zijn geweest, dit alles kan niet wegnemen dat hunne ongehoorzaamheid, van militair standpunt, absoluut verwerpelijk is. De Engelsche geschiedschrijvers voelden dit blijkbaar ook wel. Nelson's roem moest gehandhaafd blijven, zijne ongehoorzaamheid echter gecamoufleerd en men vond er dit op, dat Parker's bevel voor tweeërlei uitlegging vatbaar was en er ook uit had kunnen worden begrepen, dat het gevecht moest worden voortgezet. Nelson was dus *niet* ongehoorzaam geweest!

Wij zouden de genoemde gedragingen dan ook niet, aan welken militair ook, hoog of laag, als navolgenswaardig voorbeeld durven aan te bevelen. Zeer toevallig lazen wij op denzelfden dag, dat wij van de studie van kolonel Dormaar kennis namen, in de dagbladen het verslag van de behandeling door den Marineraad van de aanvaring op den Nieuwen Waterweg tusschen Hr. Ms. „Nautilus” en het tankschip „Sund” op 13 November 1934. Om eene aanvaring te voorkomen gaf de commandant, volgens een der getuigenverklaringen, op een gegeven oogenblik het bevel „bakboord roer”. De officier van de wacht gaf als zijne meening te kennen, dat stuurboord beter zou zijn. De commandant bleef echter bij bakboord, doch ging even later toch op stuurboord over. Naar de meening van den getuige zou het schip vrij zijn gelopen als de commandant direct stuurboord roer had gegeven. Stel nu eens dat deze officier van de wacht na het eerste bevel van zijn commandant, aan den roerganger gelast had: „neen, niet bakboord, stuurboord roer.” Men voelt dat dit een met voeten treden van de meest elementaire beginselen der krijgstucht zou zijn geweest¹⁾. Nu was de averij in dit geval wel van weinig beteekenis, maar de aanvaring had ook ernstige gevolgen kunnen hebben. Bovendien zal het juiste militair principe toch ook niet afhankelijk gesteld kunnen worden van het vooraf dikwijls niet te voorzien grootere of kleinere belang met de uitvoering van het gegeven bevel gemoeid.

Anders staat de zaak in het geval dat een mindere een bevel van een meerdere ontvangen hebbende, zich, tengevolge van gewijzigde, den meerdere onbekende omstandigheden genoopt ziet het bevel niet of op andere wijze uit te voeren. Hij is dan formeel wel ongehoorzaam, maar zal toch, goede trouw natuurlijk voorop gesteld, mits handelend zonder bijbedoelingen, met overleg en naar redelijk inzicht, niet lichtvaardig en zooveel mogelijk in den geest van het ontvangen bevel in den regel vrijuit gaan. Juridisch valt zijne onge-

¹⁾ En voor welk eene moeilijkheid die arme roerganger werd gesteld, laten wij maar buiten beschouwing. Art. 12(3) R.K. zou hier practisch geen uitredding kunnen geven.

hoorzaamheid onder art. 40 W.v.S. (overmacht); voor de praktijk geeft art. 12 (2) R. K. een zeer juist richtsnoer.¹⁾

Vallende onder *deze* rubriek vinden wij in het opstel van kolonel D. enkele voorbeelden. Reeds dadelijk de ongehoorzaamheid van commodore Nelson in den zeeslag bij St. Vincent in Februari 1797. Ruim opgevat kan daaronder ook worden gebracht het eigenmachtig optreden van Chassé bij Waterloo, 18 Juni 1815. Verder het gedrag van generaal de Perponcher bij Quatre Bras, 16 Juni 1815. Onzerzijds zouden wij hieraan ook nog kunnen toevoegen de afwijking van gegeven orders door den Engelschen kapitein ter zee Brisbane met het latere gevolg, overgave van de Hollandsche vloot onder schout-bij-nacht Lucas in de Saldanhabaai in 1796²⁾.

De Schrijver wijdt vrij uitvoerige, critische, beschouwingen aan de berechting van de officieren van „De Zeven Provinciën”³⁾.

Wij brengen even in herinnering dat blijkens de overwegingen in de sententie er dezen officieren door het H.M.G. o.a. een verwijt van wordt gemaakt dat zij in strijd met art. 12 R.K. niet zelfstandig zijn opgetreden, al ware dit niet overeenkomstig de bevelen of aanwijzingen van hun commandant of andere autoriteiten, *onbekend* met den toestand aan boord. Ongehoorzaamheid zou dus in dit geval niet strafbaar zijn geweest, immers niet opvolgen van de gegeven bevelen ware juist hun plicht geweest. De figuur komt dus in zoover overeen met de zooeven genoemde. Er doet zich daarnevens nog eene complicatie voor, en daarmede komen wij weer in een andere rubriek van gevallen waarin de ongehoorzame als zoodanig vrijuit zal kunnen gaan⁴⁾. Door gehoorzaam te zijn hebben de genoemde officieren zich n.l. bovendien aan een *strafbaar feit*, bedoeld in art. 143 W.v.M.S., schuldig gemaakt. Zij hadden dus ook om die reden moeten weigeren om aan het bevel — voor zoover daarvan dan i.e. gesproken kan worden — om niet tegen de muitende schepelingen op te treden, gevolg te geven. Art. 43 W.v.S. kon de beklaagden niet redden: er was geen ambtelijk bevel gegeven door het daartoe bevoegd gezag, terwijl ook het te goeder trouw als bevoegd beschouwen van dit onbevoegd gegeven ambtelijk bevel (art. 43, 2e lid) in de sententie uitdrukkelijk wordt verworpen. Het H.M.G. gaat te dezen aanzien vrij ver, in de overweging dat, zelfs al had de oudste luitenant ter zee, X., een uitdrukkelijk bevel gegeven, dat beklaagden zich hadden te ont-

¹⁾ In ongeveer gelijken zin ook het in de studie geciteerde Velddienstvoorschrift voor het Ned. Indische leger Deel I van 1917, Punt 6.

²⁾ Zie de Jonge, Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen V, blz. 242. Daartegenover een voorbeeld met zeer noodlottig gevolg, wegens het *niet* durven of willen afwijken van een gegeven order biedt het gebeurde met den Franschen admiraal Tourville vóór den zeeslag bij kaap La Hogue in 1692. De Jonge, III, blz. 297.

³⁾ Zou de veronderstelling gewaagd zijn dat deze cause célèbre de directe aanleiding voor des schrijvers opstel is geweest? De desbetreffende sententie is te vinden in M.R.T. XXX, blz. 477.

⁴⁾ De kolonel D. verwacht op blz. 28 overmacht en ambtelijk bevel.

houden van maatregelen van geweld jegens de muiters, beklaagden daardoor niet zouden zijn disculpeerd. Stel nu eens dat van den luitenant ter zee X. een krachtige leiding — welke nu vrijwel geheel ontbrak — ware uitgegaan, stel zelfs dat de muiterij was uitgebroken terwijl de commandant nog aan boord was en deze had order gegeven om geen geweld te gebruiken, zouden de beklaagden ook dan niet gedisculpeerd zijn geweest? We raken met deze vraag de verhouding tusschen art. 114 W.v.M.S. en art. 43 W.v.S. en willen daarbij de opmerking niet achterwege laten, dat een overheerschende toepassing van laatstgenoemd artikel ons voor de krijgstucht niet onbedenklijk voorkomt.

Met veel instemming lezen wij de opmerking door den kolonel Dormaar gemaakt betreffende de — wij zullen het maar kortweg noemen — lamlendigheid welke zich, vooral ook na de oorlogsjaren, van het Nederlandsche volk heeft meester gemaakt en welke onvermijdelijk ook bij de zeemacht haar terugslag heeft doen gevoelen ¹⁾. Trouwens ook in de sententie van het H.M.G. komen daaromtrent reeds behartigenswaardige overwegingen voor.

Niet daarentegen kunnen wij schrijvers min of meer ongunstige meening deelen betreffende de vraag welke ons hier bezig houdt, over de nieuwe militaire straf- en tuchtwetten, in 1923 in Nederland ingevoerd en, met eenige wijzigingen, op 1 October 1934 ook in Ned. Indië in werking getreden. Hij schijnt aan de oude, thans vervallen wetgeving nog de voorkeur te geven, en maakt er den modernen wetgever o.a. een verwijt van, dat deze zich niet duidelijk heeft uitgesproken over den plicht om in bepaalde gevallen *niet* te gehoorzamen. Daargelaten dat dit in de oude wetten evenmin het geval was, is dit verwijt o.i. volkomen onverdiend. Wilde de wetgever die „bepaalde gevallen” in de wet noemen dan zou hij spoedig tot het inzicht komen dat dit een onmogelijk te vervullen taak zou zijn. Anderzijds zou een in algemeene termen gehouden voorschrift een zeer gevaarlijke zijde hebben. S. is blijkbaar niet op de hoogte van de wordingsgeschiedenis van art. 114 W.v.M.S. Lang en breed is daarbij de vraag betreffende den ongehoorzaamheidsplicht van alle kanten gezien en besproken. En bij het onderricht in militair recht, inzonderheid aan officieren en aanstaande officieren, zal deze gewichtige vraag aan de hand van die geschiedenis ongetwijfeld gründlich onder de oogen worden gezien. Dit lijkt ons beter dan een uitdrukkelijk, noodzakelijk onvolledig en bedenkelijk wetsvoorschrift. Bovendien, wij merkten het reeds op, geeft art. 12 R.K. een voor de praktijk zeer bruikbare bepaling, al ziet S. daarin niet meer dan „een wenk in de goede richting”. Daarnevens geeft hij dan als

¹⁾ Ons trof des schrijvers mededeeling, blz. 24, van het geval, dat „een commandant bij de Marine, die een gezamenlijke dienstweigeringsbedwong alleen maar door te zeggen, dat hij bevoegd was de schuldigen voor dit vergriep dood te schieten. Hij kreeg daarvoor van zijn chefs een ontevredenheidsbetuiging. Niettegenstaande succes en volmaakt juiste motieven werd hij op deze wijze gestraft.” Men vergelijk ook het optreden van den cadet-sergeant, vermeld in M.R.T. XXVIII, blz. 350.

„klare taal” en als een „goede wegwijzer” eenige aanhalingen uit het in 1890 verschenen werk van A. V. L. Barré „Het Militair Strafrecht in Nederlandsch-Indië”. Die aanhalingen zijn echter door Barré weder, grootendeels woordelijk, ontleend aan de Memorie van Toelichting op art. 114 W.v.M.S.! De bedoelingen van S. en die van den Wetgever loopen dus minder uiteen dan men bij het lezen van zijn verhandeling zou denken, zijn zelfs vrijwel identiek.

Het tweede en derde gedeelte van de studie („Ongehoorzaamheid van den militair aan het burgerlijk gezag” en „Ongehoorzaamheid aan de Regeering”) laten wij, hoewel ook zeer lezenswaardig, als niet betreffende militaire ongehoorzaamheid in strikten zin, hier verder onbesproken.

Onzen eindindruk na lezing van het interessante opstel van den kolonel Dormaar, zouden wij in dezer voege willen samenvatten: de Schrijver heeft den *regel*, stipte, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de gegeven bevelen, te zeer op den achtergrond gelaten, daartegenover de vrij zeldzame *uitzondering*, plicht tot ongehoorzaamheid, veel te sterk belicht naar voren gebracht.

Het bovenstaande was reeds geschreven toen wij kennis namen van eene bijdrage in het Indisch Militair Tijdschrift 1935, no. 2, van de hand van den kapitein der artillerie J. P. G. Schmitz, geschreven naar aanleiding van de studie van den kolonel Dormaar. Na zeer uitvoerige aanhalingen uit de officieele bescheiden verband houdende met art. 114 W.v.M.S. oefent deze schrijver eenige critiek op de meeningen van den heer D. Wij verheugen er ons in, dat zijne opmerkingen naar geest en strekking goeddeels parallel loopen met onze hierboven gegeven beschouwingen.

Mr. W. Boekhoudt. †

De vorige aflevering van het M.R.T. was reeds geheel persklaar, toen wij in de dagbladen het bericht lazen van het overlijden, op 68-jarigen leeftijd, van den bekwamen en veelzijdigen rechtsgeleerde wiens naam hierboven is afgedrukt.

Mr. Boekhoudt werd in 1867 te Winschoten geboren en studeerde aan de Groningsche universiteit, waar hij in 1890 promoveerde.

Hij ging toen naar Indië, waar hij bij de Rechterlijke Macht werd benoemd en van 1891 tot 1916 in verschillende betrekkingen werkzaam was, het laatst als raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned. Indië.

In Nederland teruggekeerd werd hij benoemd tot president-plaatsvervanger van den Krijgsraad te 's Gravenhage, in 1919 gevolgd door zijne benoeming tot lid van het Hoog Militair Gerechtshof. Wegens de reorganisatie van dit Hof werd Mr. Boekhoudt in 1925 eervol ontslagen. Twee jaren later werd hij benoemd tot raadsheer in het Gerechtshof te Amsterdam.

Tal van publicaties verschenen in den loop der jaren van zijne hand. Zoo schreef hij over de beteekenis van hypnotisme en suggestie in ons strafrecht en strafproces, eene handleiding ten gebuike bij het voorloopig onderzoek in strafzaken, een rapport over de reorganisatie van het politie-wezen op Java en Madoera, voorts verschillende artikelen in de Indische Gids en in Het Recht in Ned. Indië. Ook ons tijdschrift mocht talrijke, zeer gewaardeerde bijdragen, blijk gevende van zijne kennis en belangstelling ook op militair-rechtelijk terrein, van Mr. Boekhoudt ontvangen ¹⁾.

De Regeering erkende zijne vele verdiensten door hem te be-
noemen tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, nadat
hem reeds vroeger het officierskruis van de Oranje-Nassau-Orde
was verleend.

¹⁾ Zie M.R.T. XIV, 211; XVI, 121; XVII, 218; XVIII, 27 en 231.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Disciplinaire afdoening van oneigenlijke krijgstuhtelijke vergripen.

Aan
de Redactie van het
Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van Uw onderschrift op het vonnis van den Krijgsraad voor de Landmacht van 8 Januari 1935 betreffende een gewoon-dienstplichtige huzaar van II R.H., die zich te 's-Gravenhage, zonder daartoe gemachtigd te zijn, aan een motorrijtuig heeft vastgehouden (Militair-Rechtelijk Tijdschrift deel XXX blz. 570—572).

Aangezien in dit onderschrift wordt gesproken over een beslissing van mij, als Garnizoenscommandant van 's-Gravenhage, wilt U mij wel veroorloven nader op deze zaak terug te komen, ten einde voor Uw lezers de overwegingen, die mij tot mijn beslissing hebben geleid, te belichten, waardoor wellicht hun inzicht in deze materie wordt verdiept.

Inderdaad is — zooals U terecht opmerkt — hier sprake van een feit, dat van lichten aard is en dat ook in strijd is met de militaire orde, terwijl bovendien het onderzoek van eenvoudigen aard kon zijn. Al deze factoren voor een krijgstuhtelijke afdoening van de overtreding zijn aanwezig; de Garnizoenscommandant heeft alleen nog te beslissen of hier het strafrechtelijk element op den achtergrond moet treden, omdat het feit zoodanig in strijd is met de militaire tucht of orde, dat de eischen van de krijgstuht op den voorgrond komen.

Die beslissing heb ik welbewust genomen; ik heb mij daarbij „niet toch blijkbaar laten leiden” (deze uitdrukking wijst op iets passiefs), door het advies van den auditeur-militair, maar ik heb ten slotte — na een gedachtenwisseling met deze autoriteit en na ampele overwegingen van de argumenten van den auditeur-militair — beslist tot verwijzing naar den Krijgsraad.

Dit besluit is naar Uw meening en wellicht ook naar die van enkele lezers niet juist; dit doet niet ter zake, omdat het hier alleen mijn verantwoordelijkheid als garnizoenscommandant betreft; wat echter wel van belang is, dat zijn mijn overwegingen, die ten slotte tot mijn besluit hebben gevoerd.

Was ik aanvankelijk geneigd tot een krijgstuhtelijke afdoening van deze overtreding, later ben ik van gedachten veranderd, toen het mij duidelijk werd, dat in deze overtreding ook nog een andere factor meer dan gewone beteekenis had, een factor, die — tot mijn verwondering — noch in het vonnis van den Krijgsraad, noch in Uw onderschrift is vermeld, n.l. het overtreden door den betrokken dienstpl.

huzaar van art. 22 sub. a Motor- en Rijwielwet, waarbij het o.m. den bestuurder van een rijwiel verboden is daarmede te rijden over een weg op zoodanige wijze, dat de veiligheid van het verkeer wordt belemmerd of in gevaar gebracht. ¹⁾)

Bij het hedendaagsche intensieve verkeer op den openbaren weg met zijn tallooze slachtoffers dag in dag uit, is het de dure plicht van een ieder — militair of burger — met den meesten ernst mede te werken om de gevaren op den weg tot een minimum te beperken.

Ziehier een militair, zich vasthoudende in de kom van een groote gemeente aan een auto en daardoor onmiskenbaar de vrijheid van het verkeer in gevaar brengende! ²⁾) Voor dit euvel is hij strafschuldig en n.m.m. niet in de eerste plaats als militair, maar als Nederlandsch burger: niet het schaden van het aanzien van het leger is hier hoofdzaak, maar wel het verhoogen van het verkeersgevaar. Daarom traden ten slotte bij mij de eischen van de krijgstucht naar achteren en kwam het strafrechtelijk element zoodanig naar voren, dat ik deze overtreding overbracht van het gebied van den militairen strafoplegger naar dat van den strafrechter.

Mijn standpunt wordt wellicht nog duidelijker, wanneer het wordt vergeleken met mijn beslissing van Februari 1935, waarbij ik juist het aanzien van de weermacht stelde boven de overtreding van de Motor- en Rijwielwet (blz. 572—574 van dezelfde aflevering), omdat daar een militair, dus lid van het machtsorgaan van de overheid, zich niet ontzag op een druk verkeerspunt de aanwijzingen van een daartoe bevoegd ambtenaar te negeeren. Dus ook een overtreding van de Motor- en Rijwielwet, doch mijn beslissing was een geheel andere.

Van den arbeid, die voor deze, naar Uw meening op twijfelachtige gronden gebaseerde verwijzing naar den militairen rechter noodig was, was ik me volkomen bewust; ik heb een en ander mede overwogen, maar het kon mijn besluit niet veranderen.

Dat een rechterlijke beslissing van een garnizoenscommandant moet gelden als een navolgenswaardig voorbeeld van efficiency, is een mij vreemde opvatting. Snel tuchtrecht is — ik deel Uw meening ten volle — menigmaal zeer doeltreffend, maar een garnizoenscommandant moet de zaak nu eenmaal bezien van een ruimer standpunt dan de militaire strafoplegger; in ieder geval mag het voordeel van snelle repressie door hem niet te hoog worden aangeslagen.

Bovendien weet ik niet welken indruk de straf van een geldboete op den veroordeelde heeft gemaakt, maar wanneer het inderdaad de

¹⁾ Dat het vonnis hiervan geen melding maakt ligt voor de hand nu de telastelegging niet hierop, doch op een geheel andere overtreding gebaseerd was. Het blijkt nu dat de geachte schrijver bij zijne beslissing eigenlijk een ander strafbaar feit op het oog had dan in de verwijzing is vermeld. Maar waarom dan dat andere feit niet reeds in de verwijzing naar den militairen rechter omschreven? Red. M.R.T.

²⁾ De gemeente-wetgever van den Haag stelt zich blijkbaar op een ander standpunt. Immers anders ware zijne verordening naast art. 22 overbodig. Ook de rechtspraak biedt geen steun aan Schrijvers opvatting. Zie arrest Hoge Raad 12 Nov. 1934. Ned. Jur. 1935, blz. 236. Red. M.R.T.

door U omschreven indruk is, dan zou de militaire chef van dien man wel ernstig zijn te kort geschoten in zijn plicht als troepencommandant.

Op hem toch rustte de verplichting om den eenvoudigen man duidelijk te maken waardoor en waarom de zaak deze wending had genomen en, wanneer dit onbevooroordeeld is geschied, dan zal de tweede straf van geldboete dien huzaar niet al te vreemd hebben toegeschenen.

Wanneer ten slotte de garnizoenscommandant te veel rekening houdt met de bezwaren, die ontegenzeggelijk altijd optreden, wanneer disciplinaire bestraffing reeds heeft plaats gehad, dan wordt zijn vrije beslissing beperkt en dan is het gevaar niet denkbeeldig, dat hij zich te veel laat „leiden” door het inzicht van den militairen strafoplegger, hetgeen evenmin kan worden goedgekeurd.

Er is maar één weg; de garnizoenscommandant — na ingewonnen advies van den auditeur-militair en na ernstige toetsing van diens argumenten aan zijn eigen inzicht — beslist doelbewust.

Ik breng U mijn dank voor de mij geschonken plaatsruimte.

Met gevoelens van hoogachting,

Uw dw.

SILLEVIS, Kolonel,

Garnizoens-Commandant 's-Gravenhage.

Kan de krijgstuhtelijk gestrafte afstand doen van het recht van beklag vóór den aanvang van den in artikel 62 W.K. genoemden termijn?

DOOR

MR. D. B. A. FRANKEN,

Officier van administratie 1e klasse Kon. Marine.

Deze vraag was voordat ik kennis nam van het in de beschikking van den Commandant der Marine te Willemsoord van 22 Januari 1935 vermelde geval (M.R.T. XXX, blz. 626 vlg.) voor mij geen vraag, omdat ik het, hoewel de wet zelve die vraag niet beantwoordt, vanzelfsprekend vond, dat de gestrafte evenals voor de kenbaarmaking van het verlangen, om een beklag in te brengen ook voor het afstand doen van het recht van beklag den tweeden dag bedoeld in artikel 62 W. K. behoort af te wachten.¹⁾

In het bekende handboek „De praktijk van het militaire tucht-recht” treffen wij echter in een nieuwe noot op blz. 138 de toe-

¹⁾ Ook Mr. A. F. Steffen denkt er blijkbaar zoo over (Zie zijn aantekening op art. 62 W.K. in zijn pas verschenen boek „Wet op de Krijgstucht van aantekeningen voorzien enz.” t.a.p. blz. 68).

lichting aan, dat voor het afstand doen van het recht van beklag een termijn van twee dagen als bedoeld in artikel 62 W. K. niet in acht behoeft te worden genomen, welke toelichting van elke motiveering gespeend is, doch als *feitelijke* basis heeft een geval, dat zich bij de Landmacht heeft voorgedaan.

De Commandant der Marine te Willemsoord is het in de hierbovenaangehaalde beschikking met den inhoud van voornoemde noot der schrijvers van het Handboek niet eens. De analogische interpretatie volgend, motiveert hij deze beschikking aldus: „dat de strekking van bedoelden termijn (de termijn van 2 dagen genoemd in art. 62 W. K.) is een klager van overijld handelen te weerhouden, en dat zulks — al is hierover bij de beraadslagingen over het wetsontwerp niet gesproken — evenzeer geacht wordt te gelden voor het overijld afstand doen van het recht van beklag als voor het overijld doen van beklag.”

De Redactie M.R.T. zou zich ten dezen beter kunnen vereenigen met de meening van de schrijvers van het Handboek dan met de beslissing door den Commandant der Marine genomen en adstrueert haar zienswijze op psychologische gronden.

Zeër zeker is het menschkundig — gelijk de Redactie M.R.T. betoogt — te voorkomen „dat een gestrafte in de eerste oogenblikken van opgewondenheid na de oplegging der straf overgaat tot het doen van den stap (n.l. het instellen van beklag), die hem duur te staan kan komen en waarover hij later veel berouw gevoelt (Van der Hoeven III, blz. 385)”. Waarom echter voor het afstand doen van zijn recht van beklag dit argument niet geldt, is niet duidelijk. De Redactie zegt: „in plaats van aan „opgewondenheid” zal in dat geval eerder gedacht moeten worden aan berusting, gepaard aan de overtuiging, dat de opgelegde straf verdiend is”. Dit is psychologisch ook juist, doch zooals Dostojewsky terecht opmerkt „de psychologie is een stok met twee punten; men kan haar zonder draaien precies het tegengestelde van hetgeen zij eerst aanwees, laten aanwijzen”. Inderdaad kan m.i. de gestrafte in de eerste oogenblikken van opgewondenheid na de aanzegging der straf uitroepen: „Verlaagd! Wel verdraaid! Mij geschiedt onrecht! Beklagen? Het zou wat! Wat kan het mij ook verder verbattijlonnen! Ik zal eens laten zien, dat ik maling aan ze heb! Geef een stuk papier opdat ik afstand doe van beklag!”¹⁾ Ook deze stap kan hem duur te staan komen en hij kan er later zeer veel berouw over gevoelen.

Overigens moet men de uitdrukking „den stap, die hem duur te staan kan komen” in het geval van overijld beklag niet al te tragisch opvatten. Hoogstwaarschijnlijk hebben de stellers der M. v. T. hierbij vooral gedacht aan het feit, dat de hoogere militaire autoriteit de door den oorspronkelijken strafoplegger opgelegde straf zou verzwaren.²⁾ Afscheiden van het feit, dat de praktijk deze strafver-

¹⁾ Dit alles klinkt toch wel onwaarschijnlijk.

Red. M.R.T.

²⁾ Wij betwijfelen dat zeer. De praktijk was en is dan ook met die gedachte niet in overeenstemming.

Red. M.R.T.

zware verboden acht, zou het dure van den stap toch maar *zeer* betrekkelijk zijn, althans vind ik die stap minder duur dan die van hem, die overijld afstand doet van beklag en daardoor een eventueel ten onrechte opgelegde straf ondergaat of zal ondergaan. Zouden de stellers der M. v. T. daaraan heelemaal niet hebben gedacht?

Trouwens het navolgende reële geval, hetwelk mij juist naar aanleiding eener bespreking der onderhavige kwestie van zeer bevoegde zijde ter oore kwam, wijst er op, dat de termijn van twee dagen niet overbodig is om de gestrafte tegen een onberaden stap te beschermen.

In Indië toch werd een korporaalmachinist verlaagd tot stokerolieman. Denzelfden middag van den dag, waarop hem de straf was aangezegd, wilde hij — daar hij het koste wat het wilde een vrouw wilde bezoeken — gaan passagieren. Maar de officier van de wacht beduidde hem, dat zolang de straf niet was tenuitvoergelegd, hij van rechtswege in arrest was (artikel 17 W. K.). Dan de straf maar tenuitvoerleggen was het bescheid. Daarvoor was echter eerst afstand van beklag noodig. Dan maar afstand van beklag. Eerst den volgende morgen realiseerde de man, dat behalve zijn liefdesroes ook zijn strepen waren verdwenen. Het dringend gedaan doch afgevozen verzoek om zich alsnog te mogen beklagen bewees, dat de man van de overijldes stap, diep berouw had.

De Redactie voert nog een ander argument tegen gelijkstelling aan. „Wanneer een militair de aanzegging van een hem opgelegde straf *onmiddellijk* beantwoordt met de mededeeling: „, Hierover wensch ik mij te beklagen””, dan ligt daarin een zekere (onmilitaire) ongepastheid, waarvan bij een terstond afstand doen van zijn recht tot beklag geen sprake kan zijn”.

Wanneer wij de wetsbepalingen eens nader beschouwen, zullen wij zien, dat wel degelijk diezelfde door de Redactie gesignaleerde ongepastheid ook in een terstond afstand doen van het recht tot beklag ligt opgesloten.

Volgens artikel 61 W. K. heeft toch alleen recht tot beklag „de krijgstuuchtelijk gestrafte, *die zich over de hem opgelegde straf of over de omschrijving van de strafreden* BEZWAARD ACHT”.

Wat volgt hieruit?

Dat de militair, die de aanzegging van een hem opgelegde straf onmiddellijk beantwoordt met de mededeeling „Ik doe afstand van beklag” eigenlijk zegt: „Ik acht mij over de mij opgelegde straf of over de omschrijving van de strafreden bezwaard; mij geschiedt onrecht, doch het kan mij niets schelen, ik laat het er bij”. Hierin ligt m.i. een niet mindere zekere (onmilitaire) ongepastheid dan waarvan bij de onmiddellijke mededeeling: „Hierover wensch ik mij te beklagen”, sprake is.

Tevens volgt uit artikel 61 W. K. dat het eerste op psychologische gronden gebaseerde argument der Redactie *wettelijk* niet houdbaar is, daar de gestrafte, die berust, overtuigd zijnde, dat de opgelegde straf verdiend is, niet eens — daar hij zich over de straf of de

omschrijving der strafreden *niet bezwaard acht* — het recht tot beklag heeft en van dat recht dus ook geen afstand kan doen.

Op grond van bovenstaande beschouwingen hebben de argumenten der Redactie mij niet kunnen overtuigen.

Tenslotte nog een woord over de practische consequenties, waartoe elk der meeningen leidt.

Volgt men de meening van de schrijvers van het Handboek dan heeft de gestrafte bij een onmiddellijk afstand doen van het recht tot beklag, dat recht verspeeld. Volgt men de beslissing van den Commandant der Marine dan sorteert deze afstand geen effect en kan de gestrafte na den tweeden dag alsnog beklag doen.

Maar welke meening men ook huldigt de straf van verlaging — en dit schijnt juist de straf te zijn, waarbij het afstand doen van beklag in de praktijk alleen voorkomt — *zal in geen geval eerder mogen worden* TENUITVOERGELEGD *dan op den dag, aanvangende met den tweeden dag na dien, waarop de oplegging der straf ter kennis van den gestrafte is gekomen.*

Immers artikel 63 W. K. bepaalt: „De straf van verlaging wordt, tenzij de gestrafte afstand heeft gedaan van het recht van beklag, niet ten uitvoer gelegd binnen den in het eerste lid van artikel 62 vermelden termijn en, ingeval hij beklag heeft gedaan, niet dan nadat de beslissing daarop te zijner kennis is gekomen.”

Stel de verlaagde doet onmiddellijk na de aanzegging der straf afstand van beklag. De straf mag dan worden tenuitvoergelegd binnen den termijn van vier dagen, welke termijn *aanvangt* met den *tweeden* dag na dien, waarop de oplegging der straf te zijner kennis is gekomen.

In het geval bedoeld in de beschikking van den Commandant der Marine heeft men evenals in het hierboven besproken Indische geval de straf tenuitvoergelegd op den dag zelf, waarop de straf is aangezegd, nadat op dienzelfden dag de gestrafte afstand van het recht van beklag had gedaan. Men las artikel 63 mitsdien aldus dat bij direct afstand doen van beklag de verlaging kon worden tenuitvoergelegd *binnen den termijn van zes dagen*. Dit is fout. De termijn in artikel 62 bedoeld is een termijn van *vier dagen*, welke termijn bovendien nog aan de restrictie gebonden is, dat hij eerst aanvangt met den tweeden dag na dien, waarop de oplegging der straf ter kennis van den gestrafte is gekomen ¹⁾).

¹⁾ Deze redeneering lijkt ons toch zeer betwistbaar. Art. 63 geeft niet aan het *begin* van den termijn van art. 62, doch het *einde* daarvan en dat einde is pas dáár na zes dagen. Wij vinden voor deze opvatting ook steun in de geschiedenis van art. 63. Aanvankelijk toch luidde de redactie: „De straf van verlaging wordt binnen den in het eerste lid van art. 65a (in de wet geworden art. 62) vermelden termijn niet ten uitvoer gelegd, vóórdat de gestrafte afstand van het recht op beklag heeft gedaan of de beslissing op het beklag te zijner kennis is gekomen.”

Deze redactie wijst o.i. vrij duidelijk op een termijn van zes dagen. En de door Minister Bergansius gegeven toelichting versterkt dit krachtig. De Minister zeide namelijk (Zie Van der Hoeven III, blz. 468):

De praktijk om bij direct afstand doen van beklag de straf van verlaging direct ten uitvoer te leggen is dus onwettig, ongeacht het feit of die afstand geschiedt omdat de gestrafte zich over straf en strafreden niet bezwaard acht, overtuigd zijnde dat de straf verdiend is, dan wel hij zich ter zake wel bezwaard acht, doch om welke reden dan ook zich niet wenscht te beklagen. Deze praktijk zou ik niet gaarne bestendigd willen zien.

Hierboven kwam ik tot de conclusie, dat de gestrafte, die in zijn straf berust, overtuigd zijnde dat ze verdiend is, het recht van beklag niet heeft, daar hij zich over straf of/en strafreden *niet* bezwaard acht. Ik geloof dat de praktijk art. 61 nooit in dien zin heeft opgevat en de opvatting huldigt dat *iedere* gestrafte het recht van beklag heeft, evenals dat *iedere* gestrafte wiens beklag geheel of gedeeltelijk ongegrond is bevonden, bevoegd is de eindbeslissing van het H. M. G. in te roepen (art. 67 W. K.).

Wij komen hier dus voor een nieuwe puzzle. De vraag zou kunnen worden gesteld „Is bij art. 67 het zich al of niet bezwaard achten over de beslissing van de militaire autoriteit niet aan de orde?” en men zal die vraag bevestigend of ontkennend beantwoorden al naar gelang men naar analogie of á contrario redeneert. Men zou zelfs verder kunnen gaan en redeneeren, dat eigenlijk in art. 61 W. K. de woorden „die zich over de hem opgelegde straf of over de omschrijving van de straf bezwaard acht” niet anders zijn bedoeld dan als een „aanloopje” of „voor het zinsverband”, doch daar eigenlijk niet thuishooren evenmin als dat in art. 67 die uitdrukking of een analogon voorkomt. Toch geloof ik dat dit alles ijdel is, omdat bij art. 67 „het zich al dan niet bezwaard achten” irrelevant is.

Immers hoewel de aanvang der klachtbeschikking van het Ned. H. M. G. steeds luidt:

„Gelezen een verklaring van waarbij deze 's Hofs

„Art. 65b (17 en 63 der wet) betreft de verlaging. Volgens het nu verworpen art. 66 zou de straf bij verlaging worden geschorst, zoodra de man te kennen gaf, dat hij zich beklaagde, maar aangezien hij dit beklag pas mocht indienen twee dagen na het ingaan van de straf, zouden de strepen er af zijn gegaan, en zou zich dus, bij beklag, het zonderlinge geval hebben voorgedaan, dat de verlaagde weder in zijn rang moest worden hersteld, om bij ongegrondbevinding van het beklag later opnieuw van de strepen te worden ontdaan. Dit is bij de indiening van het amendement, natuurlijk door de omstandigheden waaronder dit plaats had, over het hoofd gezien.

Wat hebben wij nu gedaan? Om in dezelfde richting te blijven als bij het amendement van den heer Malefijt, n.l. schorsing van de straf tot eventueele beslissing van den naast-hoogeren meerdere, is nu art. 65b zóó geredigeerd, dat de uitvoering van de straf wordt verdaagd tot de *geheele* (wij cursiveren) termijn die voor beklag wordt gegeven, is afgelopen, of bij beklag de uitspraak is geschied, terwijl de gestrafte, in afwachting van de beslissing, in arrest blijft.”

De redactie is later nog wel eenigszins gewijzigd, doch om redenen welke met de vraag die ons hier bezighoudt, niets te maken hebben.

Red. M.R.T.

„eindbeslissing inroept *naar aanleiding van* DE BESLISSING ¹⁾ *op het*
„beklag door hem bij den ingediend over de hem
 „op 19.. door den commandant van opge-
 „legde straf van wegens”
 gaat de klacht voor het Hof niet *over die beslissing op het beklag*
 doch wel degelijk over de oorspronkelijke straf of/en strafreden,
 waarover de gestrafte zich aanvankelijk bezwaard achtte. Herhaalde-
 lijk toch heeft het Hof beslist, dat het niet aan de beslissing
 van den in art. 61 bedoelden meerdere is gebonden, doch de *oorspron-*
kelijke bestraffing het uitgangspunt van het Hof is, zelfs al zijn bij
 het beklag door dien meerdere straf en strafreden beiden gewijzigd
 (M.R.T. XX, blz. 99, 244, 391). Voorts beschouwt het Hof de oor-
 spronkelijke strafreden als een litis contestatio en gedragingen al zijn
 zij hoogst ondisciplinair, doch waarvoor klager blijkens strafreden
 niet is gestraft, vallen buiten beoordeeling van het Hof (M.R.T.
 XXVI, blz. 315; zie ook in dien zin M.R.T. XXVIII, blz. 341).

De W.K. kent naar het wezen slechts één beklag, hetwelk kan
 worden *voortgezet* tot bij het Hof (M.R.T. XX, blz. 100).

Uit een en ander volgt onbetwist, dat in artikel 67 de clausule
 „zich daarover bezwaard acht” of iets dergelijks niet thuis hoort.

Toch zou ik de praktijk, dat „*iedere* gestrafte” het recht van be-
 klag heeft wel willen bestendigen. Immers die praktijk bestaat reeds
 van de invoering van het Wetboek af en is dus historie, gewoonte,
 geworden en schijnt, behoudens bij het direct afstand doen van be-
 klag en de daarmede gepaard gaande te vroege tenuitvoerlegging van
 de straf van verlaging tot geen ongewenschte resultaten te hebben
 geleid.

Klemt men zich aan — laat ik maar noemen — mijn „trouvaille”
 dan zijn de ongewenschte resultaten de navolgende:

1e. Zou bij elk beklag nagegaan moeten worden of de gestrafte
 die wel formeel opgeeft zich bezwaard te achten, ook *werkelijk* zich
 wel bezwaard gevoelde en wanneer hij als materiele reden voor zijn
 beklag opgaf: „Ik vind de straf wel juist, doch ik wil de executie
 van verlaging nog wat uitstellen om langer mijn hooger tractement
 te kunnen genieten” hem dit recht moeten worden onthouden; ²⁾

2e. Zou de verlaagde die in zijn straf berust op grond van de
 overtuiging dat ze verdiend is, niet het recht van beklag hebben en
 daarvan dus geen afstand kunnen doen, zoodat de verlaging niet
 dan na den *zesden* dag der strafaanzegging kan worden geëxecuteerd,
 met het daaraan verbonden onredelijk gevolg dat deze in zijn straf
 berustende nog zes dagen van rechtswege in arrest zal moeten ver-
 blijven.

Op grond van dit laatste vooral zou ik voor het provisioneel en
 daardoor wellicht onvolledig geregeld beklagrecht het navolgende
 compromis willen voorstellen:

¹⁾ Het H.M.G. van Ned.-Indië doet de betreffende clausule luiden
 inroept „*op het beklag* door hem ingediend enz.”.

²⁾ Dit zouden wij op *dien* grond niet erg vinden. Red. M.R.T.

1e. *Bestendinging* der praktijk volgens welke *iedere* gestrafte het recht van beklag heeft;

2e. *Afschaffing* der praktijk volgens welke binnen de bekende twee dagen afstand van beklag wordt gedaan, waarmede gepaard *te vroege* tenuitvoerlegging der straf van verlaging.

Het onder ten 2e gestelde ware te bereiken, door een aanschrijving aan de strafopleggers, waarbij direct afstand doen van beklag wordt verboden en wordt geboden den termijn van twee dagen te doen afwachten.

Wij hebben alle respect voor de scherpzinnige uiteenzettingen van den geachten inzender. Uit enkele opmerkingen welke wij aan zijn betoog toevoegden, blijkt echter al wel, dat wij niet overtuigd zijn, dat de opvatting, waaraan wij verklaarden de voorkeur te geven, psychologisch of wettelijk onjuist is of wel practisch ongewenscht zou zijn. Intusschen wij geven toe, dat ook een andere meening zeer wel te verdedigen is. En dat heeft Mr. Franken ontegenzeggelijk met talent gedaan.

Red. M.R.T.

BOEKAANKONDIGING.

Wet op de Krijgstucht, van aantekeningen voorzien en Reglement betreffende de Krijgstucht, van aantekeningen voorzien door Mr. A. F. Steffen, Eerste-luitenant der Infanterie. 's Gravenhage. Algemeene Landsdrukkerij — 1935. 168 bladzijden.

Van denzelfden schrijver is in 1931 verschenen „Reglement betreffende de Krijgstucht met toelichtingen”, waarvan wij in M.R.T. XXVII, blz. 247 eene aankondiging gaven. Het nu verschenen werkje is, wat het „Reglement” betreft, eene herziene bewerking van dat van 1931. Intusschen heeft in 1932 het licht gezien het bekende, uitnemende en door de geregelde verstrekking van aanvullingsbladen steeds up to date blijvende „Handboek” van de heeren van Voorst Evekink, Berger en Kruls. De vraag zou kunnen rijzen of daarnevens het nieuwe werkje van Mr. Steffen nog wel reden van bestaan heeft. De schrijver meent die vraag bevestigend te moeten beantwoorden. Zijn werkje is in de eerste plaats bestemd ten gebruike aan de School voor Reserve-officieren der Infanterie en moest daarom van meer „eenvoudigen” aard zijn. En inderdaad is de stof dan ook eenigszins anders bewerkt, meer gericht op het onderwijs, dan in evengenoemd „Handboek” is geschied. Men vindt meermalen onderwerpen behandeld, soms wel eens in slechts verwijderd verband staande met het tuchtrecht, welke buiten de sfeer van het „Handboek” liggen. Wat er van zij, als leeraar aan de School te Kampen is S. wel in de eerste plaats bevoegd tot een oordeel over de vraag of aan zijn werk behoefte bestaat.

Wij hebben het werkje met genoegen doorgelezen. Het bevat dikwijls zeer goede wenken. Soms tijds maakten wij hier en daar eene kantteekening, doch tot opmerkingen van beteekenis vinden wij geen aanleiding.

Wij hopen en vertrouwen dat de bedoeling welke de Schrijver bij zijn arbeid voor oogen had, in vervulling zal gaan. Bij de lessen aan zijne leerlingen zal eenige nadere toelichting wel eens gewenscht zijn. Wij denken daarbij bijv. aan zijne beschouwingen betreffende opzettelijke ongehoorzaamheid en daarmede verband houdende moeilijkheden.

Bij den Uitgever N. Samsom N.V. te Alphen aan den Rijn is verschenen „Regeling Mobilisatie-slachtoffers” door G. R. Kraayenbrink, Hoofdcornies bij het Departement van Defensie. 1935. Prijs f 0,50.

Van denzelfden Uitgever ontvingen wij ook nog „Het bezuinigingsontwerp 1935. V. Defensie”, beoogende te geven „een heldere uiteenzetting van het wetsontwerp in dezen zin, dat daaruit de strekking en de gevolgen van de meest belangrijke voorstellen, elk op zich zelf en in onderling verband, aan de hand van de mededeelingen der regeering objectief weergegeven, naar voren treden.”

VRAGENBUS.

DE KRIJGSTUCHT IN VERBAND MET GEDRAGINGEN VAN GEZINSLEDEN VAN MILITAIREN.

Kort geleden ontving de redactie van een officier der landmacht het volgende verzoek:

Naar aanleiding van vele vragen op het gebied der N.S.B. als zijnde voor ons een verboden vereeniging, zou ik gaarne van U vernemen of een vrouw van een beroepsofficier lid mag zijn van de N.S.B. en of die dame deel mag nemen aan optochten, als landdagen der N.S.B. Aangezien ik voor mij van meening ben, dat de man als hoofd van het gezin verantwoordelijk is voor het gedrag van zijn vrouw en die vrouw dus als lid een verboden vereeniging steunt met contributie, vind ik dat een officiersvrouw (beroepsofficier) dus geen lid mag zijn en als die dame aan dergelijke feesten deelneemt, de man strafbaar is.

Gaarne vernam, indien mogelijk, Uw zienswijze in dezen. U bij voorbaat dankend voor de te nemen moeite ... enz.

De Redactie heeft daarop als volgt geantwoord:

Naar aanleiding van Uw onlangs tot onze Redactie gericht verzoek kunnen wij U laatstelijk verwijzen naar de Memorie van antwoord van de Regeering op het Voorloopig verslag der Tweede Kamer betreffende Hoofdstuk I van de Rijksbegrooting voor 1935 (blz. 30), alwaar wij lezen:

„De meening, dat de door den Minister van Defensie uitgevaardigde verbodsbepalingen ook betrekking hebben op vrouwen en kinderen van personeel, ressorteerend onder het Departement van Defensie, is niet juist”.

Verder is de door U bedoelde vraag uitvoerig behandeld bij de openbare beraadslagingen in de Tweede Kamer betreffende de Defensiebegrooting voor 1935. (Zie Handelingen, blz. 532, 606, 649, 660 en 689). In het bijzonder vestigen wij Uwe aandacht op de uiteenzetting van zijn standpunt door den Minister op blz. 660 gegeven en luidende:

„Wat nu betreft de beide concrete vragen, die de geachte afgevaardigde, de heer Albarda mij heeft gesteld en die hij zoo vriendelijk was mij staande de vergadering te overhandigen, mijn antwoord daarop luidt, dat vrouwen en kinderen van militairen als zoodanig, zooals ik ook geschreven heb, noch onder het reglement op de krijgstucht vallen, noch behooren tot de ambtenaren, ressorteerende onder het Departement van Defensie. Uit den tekst van de beide door den geachten afgevaardigde bedoelde verboden (één betreffende de leetuur en één betreffende de vereenigingen), waarvan het eene zich grondt op het reglement op de krijgstucht en het andere zich richt tot de militaire ambtenaren en tot de burgerambtenaren, behoorende onder mijn Departement, blijkt derhalve,

dat vrouwen en kinderen niet onder die verboden vallen. Zij kunnen er ook niet onder vallen, want niet ik heb de potestas maritalis, die hebben de hoofden van de gezinnen, waartoe die vrouwen en kinderen behooren. Een andere zaak is echter of de gedragingen van de echtgenoot of de kinderen van tot de genoemde categorieën behorende ambtenaren in sommige gevallen een aanwijzing kunnen vormen omtrent de gezindheid van dien ambtenaar. In dit opzicht moet elk geval op zich zelf worden beschouwd. Blijkt het, dat bedoelde gedragingen met instemming van den bedoelden ambtenaar geschieden, dan zal dit er toe kunnen leiden, dat door mij op het behoud van dien ambtenaar geen prijs wordt gesteld.

Ik ben niet gewoon mij achter formeele woorden te verschuilen en zeg precies waar het op staat. Zeker, wanneer aan een militair verboden is om lid te zijn van een bepaalde organisatie, dan neem ik het hem kwalijk, wanneer hij toelaat, dat zijn vrouw in een overeenkomstige organisatie haantje de voorste is. Als ik militairen verbied om een roode vlag uit hun woning te doen wapperen en ik zie op een gegeven dag uit de woning van een militair een vlag met een sikkels waaien, en hij zou zich kunnen verantwoorden met de mededeeling: dat is niet mijn vlag, dat is de vlag van mijn vrouw, waar blijven wij dan? Zijn dat mannen, die ik in de weermacht kan hebben? Ik denk er niet aan. Ik wil rekening houden met de mogelijkheid, dat die dingen kunnen gebeuren tegen den nadrukkelijken wil van het gezinshoofd, dan heb ik natuurlijk voor de wijze, waarop hij de teugels van het bewind voert, geen al te grooten eerbied, maar ik houd met die mogelijkheid rekening en dan zal ik zoo iemand niet al te hard vallen. Maar wanneer iemand tot zijn vrouw zegt: ik mag niet, maar word jij nu maar lid van die organisatie, dan verraadt dat een mentaliteit, die mij ernstig de vraag zal doen stellen, of ik iemand met een zoodanige mentaliteit in de weermacht kan houden. Mijn bedoeling met de verbodsbepalingen is volkomen duidelijk en klaar, de bepalingen zelf zijn alle redelijk, mijn houding is heusch niet offensief maar defensief. Ik moet in het belang van de weermacht de militaire ambtenaren beschermen tegen verkeerde invloeden, die hun de liefde voor hun beroep en het vertrouwen in de weermacht, die zij dienen, kunnen ontnemen. Niets wil ik liever dan alle verbodsbepalingen zoo spoedig mogelijk intrekken, maar dat zal mij niet mogelijk zijn, zolang de S.D.A.P. in woord en geschrift haar houding jegens de weermacht niet volkomen heeft gewijzigd en in die gewijzigde houding een geruimen tijd zal weten te volharden."

Met deze zienswijze van den Minister tot leiddraad zal voor elk concreet geval beoordeeld moeten worden of er aanleiding bestaat om den betrokken militair wegens „eenige steunverleening” disciplinair ter verantwoording te roepen. Ook kunnen er zelfs redenen zijn om hem voor ontslag wegens „ongeschiktheid” in aanmerking te doen komen.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 27 Januari 1933.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Advocaat-Fiskaal: Mr. A. Brants (fg.).

Raadsman: Mr. W. P. M. van der Loo, te 's-Gravenhage.

Als bestuurder van een motorrijtuig, daarmede rijden over een weg op zoodanige wijze dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer wordt belemmerd en in gevaar gebracht (inrijden op een rij schoolkinderen).

De grove onvoorzichtigheid van beklaagde is geweest, dat hij, door niet te stoppen maar signalen gevende door te rijden — zij het dan ook met verminderde snelheid — de kinderen heeft gedwongen vrijen doortocht voor hem te maken, waarvan verwarring bij de kinderen en daardoor gevaar voor aanrijding het gevolg is geweest.

In de zaak van den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis op den 14den December 1932 door dien Krijgsraad ten laste van den na te nemen beklaagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen X., oud 35 jaar, geboren te 's-Gravenhage, Luitenant ter zee der 1ste klasse, gerequireerde in persoon, geïntimeerde, bijgestaan door zijn raadsman, en van X. voornoemd, appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteevend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord de getuigen, door den Advocaat-Fiskaal en die door den beklaagde opgeroepen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 30 November 1932 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op den 23sten Juli 1932 des namiddags te ongeveer 6 uur als bestuurder gezeten in het vierwielig motorrijtuig, gekenteekend H-96307, daarmede heeft gereden ter hoogte van de kruising Bankastraat-Nassauplein, over den voor het openbaar verkeer openstaanden rijweg, de Laan Copes van Cattenburgh te 's-Gravenhage, komende uit de richting Koninginnegracht en gaande in de richting Alexanderplein, op zoodanige wijze en/of met zoodanige snelheid, dat de vrijheid en/of de veiligheid van het verkeer aldaar werd belemmerd en/of in gevaar gebracht, door, rijdende met een snelheid van ongeveer 30 kilometer per uur, althans met een groote snelheid, en terwijl vóór hem een rij van ongeveer 130 schoolkinderen, loopende op gelederen van ongeveer vier kinderen, in gesloten formatie komende van het rechtsche trottoir der Bankastraat en gaande naar het middenpad van het Nassauplein, juist den rijweg Laan Copes van Cattenburgh overstak en zich gedeeltelijk op dien rijweg bevond, grovelijk onachtzaam en onvoorzichtig zonder zijn snelheid (aanmerkelijk) te minderen en zonder te stoppen met deze snelheid op de zich op voormelden rijweg bevindende schoolkinderen in te rijden en dwars door hen heen te rijden, zoodat verscheidene der bedoelde kinderen door ijlings weg te springen en uit te wijken een aanrijding moesten voorkomen;

Overwegende dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis, op grond van de daarin opgenomen bewijsmiddelen, het aan beklaagde te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met dien verstande dat de beklaagde op zoodanige wijze en met zoodanige snelheid heeft gereden dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer werd belemmerd en in gevaar gebracht, en dat hij reed met een snelheid van ongeveer 30 K.M. per uur; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „Als bestuurder van een motorrijtuig daarmede rijden over een weg op zoodanige wijze en met zoodanige snelheid, dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer wordt belemmerd en in gevaar gebracht”, en beklaagde deswege heeft veroordeeld tot eene geldboete van honderd gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis voor den tijd van vijftig dagen, met ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor den tijd van zes maanden;

Overwegende dat het Hof zich niet kan vereenigen met de bewijsvoering, de bewezenverklaring en de opgelegde straffen, zooals deze in het vonnis zijn opgenomen;

Overwegende dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat, blijkens het ten processe aanwezig uittreksel uit het stamboek, de beklaagde op 16 Augustus 1919 is benoemd tot Luitenant ter zee der 3de klasse en hij thans nog als Luitenant ter zee der 1ste klasse dient;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 23 Juli 1932 des namiddags te ongeveer 6 ure, als bestuurder gezeten in een vierwielig motorrijtuig, gekenteekend H-96307, heeft gereden over den voor het publiek verkeer openstaanden rijweg, de Laan Copes van Cattenburgh, te 's-Gravenhage, komende uit de richting Koninginnegracht en gaande in de richting Alexanderplein; dat hij toen heeft gereden met een gewone stadsvaart; dat hij heeft gezien, dat een troep schoolkinderen, komende uit de Bankastraat, de Laan Copes van Cattenburgh overstak naar het Nassauplein; dat de schoolkinderen liepen in rijen van twee of drie en één aaneengesloten lange rij vormden; dat hij op geruimen afstand geluidsignalen heeft gegeven;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. B. H. C. J. v. O., leeraar aan de Ambachtsschool te Schiedam, wonende aldaar:

dat hij op 23 Juli 1932 des namiddags te ongeveer 6 ure als medegeleider heeft geloopt van een rij van ongeveer 130 schoolkinderen, die in gelederen van ongeveer vier kinderen liepen op het rechtertrottoir van de Bankastraat te 's-Gravenhage in de richting naar het Nassauplein; dat, toen de kop van den stoet het einde van de Bankastraat den rijweg van de Laan Copes van Cattenburgh was overgestoken naar het middenpad van het Nassauplein en terwijl de gelederen, die achter den kop kwamen, één onafgebroken rij vormden met de zich nog in de Bankastraat bevindende kinderen, in de Laan Copes van Cattenburgh uit de richting Koninginnegracht een personenauto, gekenmerkt H-96307, naderde met eene snelheid van ongeveer 30 à 40 K.M. per uur en zich voortbewoog in de richting naar het Alexanderplein; dat de auto rechtdoor reed en op de kinderen toe, waarbij de snelheid werd verminderd; dat bij het naderen van de auto plotseling verwarring en gedrang in de rij kinderen ontstond, doordat sommigen hunner vooruit en anderen achteruit sprongen; dat daardoor eene opening in de formatie der kinderen ontstond, waarop gelijktijdig de auto door die opening reed;

2. Th. H. K., ambtenaar Centraal Beheer, wonende te 's-Gravenhage:

dat hij op 23 Juli 1932 des namiddags te ongeveer 6 ure per fiets heeft gereden over de Laan Copes van Cattenburgh te 's-Gravenhage; dat hij ter hoogte van de kruising Bankastraat-Nassauplein een groep van ruim honderd kinderen van de Bankastraat uit de Laan Copes van Cattenburgh heeft zien oversteken; dat hij is afgestapt om de kinderen te laten passeeren; dat de voorste rijen kinderen zich reeds op het middenpad van het Nassauplein en de achterste rijen zich nog op het rechtertrottoir van de Bankastraat bevonden, terwijl de tusschenrijen één onafgebroken geheel met kop en staart vormden; dat hij toen een auto heeft zien rijden over de Laan Copes van Cattenburgh, komende uit de richting van de Koninginnegracht en rijdende met een gewoon stadsvaartje; dat de auto bleef doorrijden, terwijl er steeds geluidsignalen in de richting van de nog steeds

onafgebroken rij kinderen werden gegeven; dat de auto eenigszins vaart heeft verminderd, doch is blijven doorrijden in de richting naar het Alexanderplein; dat, toen de auto tot op ongeveer 6 meter van de kinderen was genaderd, de rij plotseling begon te breken en er verwarring ontstond, waarbij sommigen der kinderen vooruit sprongen en anderen ijlings achteruit weken; dat daardoor eene opening in de rij ontstond en de auto door die opening heen reed;

3. F. W. H., zonder beroep, wonende te 's-Gravenhage:

dat hij op een namiddag in het eind van de maand Juli 1932 te ongeveer 6 ure aan de Laan Copes van Cattenburgh te 's-Gravenhage heeft staan wachten voor een stoet kinderen, die genoemde laan overstak van af het trottoir van de Bankastraat naar het middenpad van het Nassauplein; dat eenige gelederen van die kinderen reeds op het middenpad van het Nassauplein waren aangekomen en andere gelederen zich nog in de Bankastraat bevonden, terwijl de gelederen één onafgebroken geheel vormden met kop en staart van den stoet; dat hij toen plotseling een signaal van een auto heeft gehoord en die auto heeft zien rijden over de Laan Copes van Cattenburgh, komende uit de richting van de Koninginnegracht en gaande in de richting naar het Alexanderplein; dat hij vervolgens heeft gezien, dat de rij kinderen zich ijlings splitste en op datzelfde oogenblik de auto dwars door de kinderen heen reed; dat even voordat de auto door de uiteenspringende kinderen heen reed, een jongen aarzelde of hij vooruit of achteruit zou springen;

4. A. J. J. A., suikerwerker, wonende te 's-Gravenhage:

dat hij op 23 Juli 1932 des namiddags te ongeveer kwart vóór zessen een rij kinderen in gesloten formatie den rijweg van de Laan Copes van Cattenburgh te 's-Gravenhage heeft zien oversteken van het rechtertrottoir van de Bankastraat naar het middenpad van het Nassauplein; dat hij een uit de richting van de Koninginnegracht komende auto over de Laan Copes van Cattenburgh heeft zien naderen en op de rij kinderen heeft zien inrijden; dat hij de kinderen vooruit en achteruit heeft zien springen; dat gelijktijdig met het ontstaan van eene opening in den stoet de auto door die opening reed;

Overwegende dat het Hof door den boven weergegeven inhoud van deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde van het hem telastgelegde het navolgende heeft begaan:

dat hij op den 23sten Juli 1932 des namiddags te ongeveer 6 uur, als bestuurder gezeten in het vierwielig motorrijtuig, gekenteekend H-96307, daarmede heeft gereden ter hoogte van de kruising Bankastraat-Nassauplein, over den voor het openbaar verkeer openstaanden rijweg, de Laan Copes van Cattenburgh te 's-Gravenhage, komende uit de richting Koninginnegracht en gaande in de richting Alexanderplein, op zoodanige wijze dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer aldaar werd belemmerd en in gevaar gebracht, door, rijdende met een snelheid van ongeveer 30 K.M. per uur en terwijl vóór hem een rij van ongeveer 130 schoolkinderen, loopende op ge-

lederen van ongeveer vier kinderen, in gesloten formatie komende van het rechtsche trottoir der Bankastraat en gaande naar het middenpad van het Nassauplein, juist den rijweg Laan Copes van Cattenburgh overstak en zich gedeeltelijk op dien rijweg bevond, grovelijk onvoorzichtig zonder te stoppen op de zich op voormelden rijweg bevindende schoolkinderen in te rijden;

Overwegende dat dit bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als:

„Als bestuurder van een motorrijtuig, daarmede rijden over een weg op zoodanige wijze, dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer wordt belemmerd en in gevaar gebracht”;

Overwegende dat beklaagde, in stede van den door hem bestuurden automobiel een oogenblik tot stilstand te brengen, ten einde de door hem reeds van verre waargenomen, in gesloten formatie loopende groep schoolkinderen in staat te stellen, om ongehinderd voorbij te trekken, integendeel zich een doortocht heeft verschaft door zoo lang signalen te geven en te blijven doorrijden tot deze kinderen uit elkaar weken, waardoor hij hen in verwarring heeft gebracht en voor hen gevaar voor aanrijding heeft veroorzaakt; dat het nu heel wel mogelijk is, dat, toen de automobiel dwars door de kinderen heen reed, de gemaakte opening in de rijen reeds zoo groot was, dat op dat oogenblik gevaar voor aanrijding niet meer aanwezig was, maar dat de grove onvoorzichtigheid van beklaagde is geweest, dat hij, door niet te stoppen maar signalen gevende door te rijden — zij het dan ook met verminderde snelheid —, de kinderen heeft gedwongen vrijen doortocht voor hem te maken, waarvan verwarring bij de kinderen en daardoor gevaar voor aanrijding het gevolg is geweest;

Overwegende dat het Hof, in verband met het vorenstaande, te dezer zake eene veroordeeling tot eene geldboete van vijftig gulden gerechtvaardigd acht;

Overwegende dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen oordeelt hetgeen aan beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan bij deze sententie als bewezen is aangewezen;

Toepassende de artikelen 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 23, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 22 aanhef en sub a, 29, 30 en 39 van de Motor- en Rijwielwet, 189 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie; Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende,

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hiervoren als zoodanig is aangewezen, zoomede beklaagde's schuld daaraan;

Qualificeert dit als daar is gezegd;

Veroordeelt beklaagde deswege tot eene geldboete van vijftig gulden;

Bepaalt dat deze boete bij gebreke van betaling of verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van tien dagen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervoren bewezen is verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 6 April 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. H. W. van Nieuwenhuizen.

Advocaat-fiscaal: Mr. H. Marcella. (plv.).

Raadsman: Mr. Soerjadi.

Diefstal waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van valsche sleutels, gepleegd door een ambtenaar die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, drie-malen gepleegd.

Beklaagde had in zijn functie van bediende toegang tot alle kamers der officieren om er werkzaamheden te verrichten en het kwam ook meermalen voor, dat de bedienden der verschillende officieren elkaar bij het werk assisteerden, bovendien stelde zijne functie van bediende hem in de gelegenheid zich meester te maken van de sleutels, welk hij voor zijn misdadig bedrijf heeft gebezigd. Art. 44 W.v.S. dus terecht toegepast.

Gedeeltelijk vrijspraak in hooger beroep. De opgelegde hoofdstraf is te licht, terwijl beklagde blijk heeft gegeven van dusdanig misdadige neigingen, dat hij definitief uit den militairen dienst behoort te worden verwijderd. Ontslag met ontzetting.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja ratione officii, appèllant, en T., stamboeknummer 1000-B, oud 21 jaren, geboren te Malang, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsche jongen bij de Marine-kazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, sedert 19 December 1933 in arrest, beklagde appèllant tevens geappëlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 20 Maart 1934, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf „diefstal waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van valsche sleutels, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, driemaal gepleegd” en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van een jaar, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 19den December 1933 en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met bevel, dat het ten processe aanwezige en als overtuigingsstuk gediend hebbende bedrag groot f 441,32 (vier honderd een en veertig gulden en twee en dertig cents) na verloop van acht dagen, nadat dit vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, zal worden teruggegeven aan den getuige J. M. C. van den Berge, vermits het genoemde bedrag door misdrijf aan dezen, den rechthebbende, is onttrokken;

Gelet op de zoowel door den beklaagde als door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 24 Maart 1934, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Nog gelet op de telegrafische oproeping van beklaagde om ter 's Hof's terechtzitting te verschijnen;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester H. Marcella, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 6 April 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de opgelegde straf;

voornoemden beklaagde T., stamboeknummer 1000-B, terzake van het feit, waaraan hij bij dat vonnis is schuldig verklaard, zal veroordeelen tot eene gevangenisstraf voor den duur van één jaar en zes maanden;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 6 April 1934 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur Mr. Soerjadi als vervanger van Mr. K. E. Kan, is aangevoerd;

Nog gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad ook terecht, op de gronden en middelen in het beroepen vonnis genoemd, als bewezen heeft aangenomen, dat beklaagde tot drie

maal toe met behulp van valsche sleutels zich aan anderen toebehoorende goederen wederrechtelijk heeft toegeëigend;

dat echter naar 's Hof's oordeel niet wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde uit het zich in de kast van getuige Van den Berge bevindende sigarettenblikje meer heeft weggenomen dan het door hem erkende bedrag van *f* 55, immers deze getuige omtrent den inhoud van dit blikje slechts heeft verklaard, dat bij de laatste contrôle zich in dat blikje *f* 196 bevond, doch hiermede niet tevens naar eisch van rechten vaststaat, dat dit bedrag op het oogenblik van den diefstal nog aanwezig was;

dat het Hof evenmin bewezen acht, dat in het kistje, dat beklaagde aan getuige Tuybens heeft ontvreemd, zich op het oogenblik van den diefstal eenig geld bevond;

dat mitsdien beklaagde alsnog behoort te worden vrijgesproken van het hem telastegelegde, voorzover dit inhoudt, dat hij uit voormeld sigarettenblikje meer heeft weggenomen dan *f* 55 en dat hij aan getuige Tuybens eenig geld heeft ontvreemd;

O., dat beklaagde's raadsman heeft betoogd, dat beklaagde bij de onderwerpelijke feiten geen gebruik heeft gemaakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken, daar hij, hoewel dienende als Inlandsche jongen (bediende) in de Marine-kazerne „Oedjoeng” niet speciaal was belast met eenigen dienst ten opzichte van de luitenants Van den Berge en Tuybens;

dat dit betoog echter faalt, daar beklaagde in zijn functie van bediende toegang had tot alle kamers der officieren, om er werkzaamheden te verrichten, en volgens zijn eigen verklaring het ook meermalen voorkwam, dat de bedienden der verschillende officieren elkaar onderling bij het werk assisteerden, terwijl bovendien zijn functie van bediende hem in de gelegenheid stelde, zich meester te maken van de sleutels, die hij voor zijn misdadig bedrijf heeft gebezigd;

dat mitsdien het bewezen verklaarde door den eersten rechter juist is omschreven;

O. ten aanzien van de op te leggen straf:

dat de onderwerpelijke feiten, bijzonderlijk door de wijze, waarop zij zijn gepleegd, zijn van buitengewoon ernstigen aard en het Hof mitsdien de door den eersten rechter opgelegde hoofdstraf te licht acht in verhouding tot den ernst van het misdrevene, wordende nochtans ten gunste van beklaagde in aanmerking genomen, dat hij na de ontdekking van het misdrijf heeft meegewerkt tot restitutie van het gestolene en hetgeen daarvoor in de plaats was gekomen;

dat beklaagde zich niet heeft ontzien, op geraffineerde wijze bij herhaling met volkomen negatie van zijn verplichtingen als militair en op ergerlijke wijze misbruik makend van de hem door zijn bediening geschonken gelegenheid zich ten nadeele van zijn meederen en van het gouvernement te verrijken en daarbij blijk heeft gegeven van dusdanig misdadige neigingen, dat hij definitief uit den militairen dienst behoort te worden verwijderd;

O., dat het Hof termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde gevangenisstraf;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, op art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede op de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja ddo. 20 Maart 1934, waarvan beroep, voorzover beklaagde daarbij, wat betreft het hem sub 1° telastegelegde, is schuldig verklaard aan diefstal van meer dan f 55 en wat betreft het hem sub 3° telastegelegde aan diefstal van eenig geld, alsmede ten aanzien van de opgelegde hoofdstraf;

Verklaart de schuld van den in hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde T. stamboeknummer 1000-B niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Veroordeelt voornoemden beklaagde terzake van de feiten, waaraan hij ten deze is schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar en drie maanden;

Ontzet hem van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de hem opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst, nochtans *met* ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de tijd, door beklaagde sedert 19 December 1933 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde gevangenisstraf.

Aan dezen beklaagde was ten laste gelegd:

1e. „dat hij op of omstreeks 16 December 1933 te Soerabaja uit een gesloten kast, staande op de kamer bewoond door den bij de Marine-kazerne „Oedjoeng” aldaar dienenden eersten luitenant der Infanterie, gedetacheerd bij het Korps Mariniers, J. M. C. van den Berge, heeft weggenomen een bedrag groot ongeveer f 196 (één honderd zes en negentig gulden), althans een bedrag aan geld, welk geld, dat deel uitmaakte van de zoogenaamde muziekkas, toebehoorende aan een ander dan aan hem, beklaagde, met het oogmerk om zich bovengenoemd bedrag aan geld wederrechtelijk toe te eigenen, hebbende hij het weg te nemen geld onder zijn bereik gebracht door de afgesloten kast, in welke zich dit geld bevond, te openen met een valschen sleutel, immers met een sleutel niet voor het openen van die kast bestemd”;

2e. „dat hij op of omstreeks 18 December 1933 te Soerabaja uit de onder 1e. vermelde kast, in gebruik bij den aldaar genoemden officier heeft weggenomen een geldkistje, inhoudende een bedrag

groot ongeveer f 727,25 (zeven honderd zeven en twintig gulden en vijf en twintig cents), welk geld toebehoorde aan de gamelle der officieren van de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, althans aan de gezamenlijke deelnemers aan die gamelle, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, met het oogmerk om zich bovengenoemd geldkistje met inhoud wederrechtelijk toe te eigenen, hebbende hij het weg te nemen geldkistje met inhoud onder zijn bereik gebracht door de afgesloten kast, in welke zich dat geldkistje bevond, te openen met een valschen sleutel, immers met een sleutel niet voor het openen van die kast bestemd”;

3e. „dat hij op of omstreeks 18 December 1933 te Soerabaja uit een gesloten kast, staande op de kamer bewoond door den bij de Marine-kazerne „Oedjoeng” aldaar dienenden luitenant ter zee der 2de klasse J. F. N. Tuijbens, heeft weggenomen een geldkistje, inhoudende eenig geld en eenige papieren, alles toebehoorende aan genoemden officier, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, met het oogmerk om zich bovengenoemd geldkistje met inhoud wederrechtelijk toe te eigenen, hebbende hij het weg te nemen geldkistje met inhoud onder zijn bereik gebracht door de afgesloten kast, in welke zich dat geldkistje bevond, te openen met een valschen sleutel, immers met een sleutel niet voor het openen van die kast bestemd;

hebbende hij, beklaagde, bij het begaan der voormelde strafbare feiten gebruik gemaakt van gelegenheid hem door zijn ambt, immers Inlandsche jongen zijnde, geschonken”.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 13 April 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout bij nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. H. W. van Nieuwenhuizen.

Advocaat-fiscaal: Mr. H. Marcella (plv.).

Raadsman: Mr. P. A. Maclaine Pont.

De beschikking tot verwijzing inhoudende „dat beklaagde op Vrijdag ... September 1933 des voormiddags omstreeks 5 uur aan den door het burgerlijk gezag gearresteerden B., die in een cel aan de wacht van het kampement van het Detachement te Z. was opgesloten en op wiens bewaring bijzonder streng toezicht behoorde te worden geoefend, door zijn schuld of onachtzaamheid de kans heeft gegeven om te ontvluchten, welk feit strafbaar is gesteld bij art. 97

van het Crimineel Wetboek" is ten onrechte als niet voldoende aan art. 15 R. L., door den Krijgsraad nietig verklaard. Al kan in die beschikking met een summiere omschrijving van het telastegelegde worden volstaan, verdient het stellig geen aanbeveling een dusdanig sobere redactie te bezigen, doch niettemin is die omschrijving i.c. niet dermate onvolledig te achten, dat de beschikking als nietig moet worden aangemerkt. Beklaagde is dan ook in zijne verdediging niet benadeeld.

Nu de hoofdzaak door den Krijgsraad volledig is onderzocht, behoeft de zaak niet naar den Raad te worden teruggewezen, maar is het H. M. G. verplicht om, doende wat de Krijgsraad had behooren te doen, ter zake recht te doen.

Schuld en onachtzaamheid bewezen verklaard. Veroordeeling op grond van art. 97 C.W. Verzachtende omstandigheden.

SENTENTIE in de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, appèllant en A., algemeen stamboeknummer, oud \pm .. jaren, geboren in kampong X (Semarang), laatstelijk dienende als Javaansch sergeant 2e klasse tevoren bij het Detachement te Z., thans bij het 9de Bataljon Infanterie te Tjimahi, op vrije voeten, beklagdegeappelleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen en uitgesproken op den 9den Maart 1934, waarvan appèl, waarbij de beschikking van den Plaatselijken Militairen Commandant te Z. van den 2en November 1933, waarbij beklagde naar den Krijgsraad is verwezen, nietig is verklaard;

Gelet op de door den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi op 23 Maart 1934, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Nog gelet op de telegrafische oproeping van beklagde om ter 's Hof's terechtzitting te verschijnen;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. H. Marcella, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 13 April 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis van den Krijgsraad dd. 9 Maart 1934, waarvan beroep zal vernietigen,

en doende, wat de Krijgsraad had behooren te doen:

voornoemden beklagde A., algemeen stamboeknummer , zal schuldig verklaren aan het misdrijf: „Het als onderofficier door schuld veroorzaken, dat een gearresteerde is ontkomen aan de wacht, aan welke zijne bewaring was toevertrouwd”,

hem deswege zal veroordeelen tot militaire gevangenisstraf voor den duur van één maand;

Nog gezien de stukken;

O., dat het Hof de persoonlijke verschijning van beklaagde ter terechtzitting in hooger beroep heeft gelast en hij ook ter terechtzitting is verschenen;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan, hem een raadsman toe te voegen, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd Mr. P. A. Maclaine Pont, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat de eerste rechter de beschikking van den Plaatselijken Militairen Commandant te Z. van 2 November 1933, waarbij beklaagde terzake van de feiten, waarvoor hij thans terechtstaat, naar den Krijgsraad is verwezen, nietig heeft verklaard op grond, dat deze een zóó onvoldoende omschrijving van die feiten weergeeft, dat deze niet gezegd kan worden te voldoen aan de eischen, waaraan gemeld stuk krachtens art. 15, 1ste lid, der Rechtspleging bij den Landmacht (Zie art. 14 Ned. R. L. Red.) op straffe van nietigheid moet voldoen;¹⁾

dat in voormelde beschikking staat vermeld, dat beklaagde op Vrijdag . . September 1933 des voormiddags omstreeks 5 uur aan den door het burgerlijk gezag gearresteerden B., die in een oel aan de wacht van het kampement van het Detachement te Z. was opgesloten, en op wiens bewaring bijzonder streng toezicht behoorde te worden geoefend, door zijn schuld of onachtzaamheid de kans heeft gegeven, om te ontvluchten, welk feit strafbaar is gesteld bij art. 97 van het Crimineel Wetboek;

dat de Krijgsraad van oordeel is, dat deze woorden geen, althans geen voldoende omschrijving opleveren van het telastgelegde feit en beklaagde's raadsman in hooger beroep heeft betoogd, dat deze woorden geen feit, doch slechts een qualificatie zouden aanduiden;

dat het Hof die meening niet kan deelen;

dat toch in deze woorden nauwkeurig is aangegeven de persoon, aan wien beklaagde de kans heeft gegeven te ontvluchten, de tijd en de plaats, waarop dit is geschied, alsmede, waarom beklaagde tot de bewaking van dien gevangene verplicht was, mitsdien ten deze van een qualificatie geen sprake is;

dat weliswaar aan den Krijgsraad en beklaagde's raadsman kan worden toegegeven, dat de beschikking niet inhoudt de feiten, waaruit de schuld of onachtzaamheid van beklaagde heeft bestaan en dat het, ook al kan krachtens de bepaling van het hierboven geciteerde art. 15, 1ste lid, in verband met het bepaalde bij art. 111, 2de lid, van dezelfde Rechtspleging (art. 114, 2e lid, Ned. R. L.

¹⁾ Art. 14 Ned. R.L. en art. 15 Ind. R.L. eischen beide in de beschikking tot verwijzing o.a. „eene omschrijving van het feit, hetwelk hem ten laste wordt gelegd”. Anders dan het Ned. artikel stelt echter het Indische artikel op niet-naleving van dien eisch de straf van nietigheid.

Red.) in die beschikking worden volstaan met een summiere omschrijving van het telastegelegde, stellig geen aanbeveling verdient, een dusdanig sobere redactie te bezigen, doch niettemin in casu de omschrijving niet dermate onvolledig is te achten, dat de beschikking als nietig moet worden aangemerkt;

dat toch ten deze slechts sprake kan zijn van één enkel complex van handelingen en nalatigheden, welke beklaagde's schuld of onachtzaamheid zouden kunnen opleveren, beklaagde mitsdien moest begrijpen en blijkens het gehouden onderzoek ook heeft begrepen, welke gedragingen in de beschikking waren bedoeld, zoodat hij ook niet in zijn verdediging is benadeeld;

O., dat derhalve de bedoelde beschikking niet als nietig behoort te worden aangemerkt en het beroepen vonnis mitsdien moet worden vernietigd;

O., dat de telastelegging, zooals zij aan den voet van het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad is omschreven, aan alle wettelijke vereischten voldoet, zoodat de onderwerpelijke zaak voor berechting vatbaar is;

O., dat thans de vraag moet worden beantwoord of zich het geval voordoet, voorzien in den aanhef van art. 55, 2de lid, van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederlandsch-Indië (art. 77, 2e lid, Ned. P. I. Red.);

dat blijkens de notulen der terechtzitting met open deuren van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 2 Maart 1924 beklaagde naar aanleiding van de telastelegging is gehoord, op de hem door den Officier-Commissaris afgenomen verhooren is gerecolleerd, de processtukken zijn voorgelezen, voorzoover zulks niet met toestemming van den Auditeur-Militair en den beklaagde achterwege is gebleven, de conclusie van eisch is voorgedragen en beklaagde in de gelegenheid is gesteld zijn verdediging voor te dragen, hebbende hij naar aanleiding hiervan verklaard, niets aan te voeren te hebben;

dat mitsdien het evenbedoelde geval niet aanwezig is, immers de hoofdzaak door den eersten rechter volledig is onderzocht, weshalve het Hof krachtens art. 55, 1ste lid, van voornoemde Instructie verplicht is, om, doende wat de Krijgsraad had behooren te doen, ter zake recht te doen;

O., dat door de bekentenis van beklaagde, welke volledig is bevestigd door en aangevuld met de met elkander overeenstemmende verklaringen der onder eede gehoorde getuigen S., T., U., V. en B., is komen vast te staan:

1e. dat beklaagde op 14 September 1933 des namiddags om 6 uur is opgetreden als wachtcommandant van de Detachementswacht te Z., alwaar zich op dat oogenblik bevond als arrestant de civiele veroordeelde B., van wien hem beklaagde bekend was, dat bij dezen bijzondere bewaking noodig was;

2e. dat beklaagde opdracht had B. steeds geboeid te houden en hij ook geconstateerd heeft, dat deze arrestant op voormeld tijdstip geboeid was, zonder nochtans te onderzoeken, of de boeien ge-

sloten waren, zijnde laatstelijk tevoren om 3 uur 's middags door getuige T. geconstateerd, dat die boeien nog waren gesloten;

3e. dat hij op 15 September 1933 des voormiddags om 4 uur de cel, waarin B. was opgesloten, heeft geopend, om een veroordeelde gelegenheid te geven, de vuilniston daaruit weg te halen, de celdeur verder open heeft laten staan en vervolgens, zonder maatregelen tot bewaking te nemen of verder op die cel te letten, zich herhaaldelijk daarvandaan heeft verwijderd;

4e. dat hij dienzelfden nacht om 6 uur des voormiddags, zonder zich te overtuigen of B. nog aanwezig was, de wacht heeft overgedragen aan getuige U., dezen daarbij onder meer heeft overgegeven den sleutel van de boeien van B., doch niet die van diens cel, zijnde gebleken, dat laatstgemelde sleutel stak in het slot van de deur, welke op een kier bleef staan;

5e. dat getuige U. ongeveer 20 minuten na 6 uur heeft geconstateerd, dat B. was ontsnapt;

6e. dat B. van 19 September 1932 tot zijn ontvluchting in den nacht van 14 op 15 September 1933 namens den Resident van X. aan den wacht te Z. opgesloten is geweest en hij bij vonnis van den Grooten Rapat te Z. ddo. 27 Juni 1933 wegens diefstal is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van 10 jaren, welk vonnis door den Resident van X. is bekrachtigd met wijziging van den straftijd in 5 jaren en dat hij 21 dagen na zijn ontvluchting weder is opgevat;

O., dat B. onder eede als getuige heeft verklaard, dat hij in den nacht van 14 op 15 September 1933 om 12 uur 's nachts zijn boeien heeft verbroken, zich door het met een stijl in tweeën verdeelde raam boven de deur heeft gewrongen en door de gang voorbij een schildwacht, dien hij slapende zou hebben aangetroffen, naar buiten is gevlucht;

dat deze op zichzelf reeds weinig aannemelijke en door geen ander bewijs bevestigde opgave in strijd is met de den Hove betrouwbaar voorgekomen verklaring van getuige Kromomiko, dat hij B. om 4.15 uur dien morgen nog in zijn cel heeft aangetroffen, weshalve de verklaring van B. te dezen aanzien als ongeloofwaardig moet worden terzijde gesteld, en op grond van de hierboven omschreven en vastgestelde feiten bewezen moet worden aangenomen, dat B. tusschen 4.15 en 6 uur in meergenoemden nacht door de geopende deur is ontvlucht;

O., dat deze ontvluchting niet zou hebben kunnen plaats vinden, indien beklagde, hetgeen zijn plicht als wachtcommandant ware geweest, zich had overtuigd, of de boeien van B. gesloten waren en hij de deur van diens cel gesloten had gehouden dan wel gedurende den tijd, dat deze geopend was, had bewaakt of doen bewaken, hetgeen hij nochtans heeft nagelaten;

O., dat derhalve wettig en overtuigend is bewezen, dat de ontvluchting van B. is veroorzaakt door nalatigheid en plichtsverzuim, mitsdien door de schuld en onachtzaamheid van beklagde,

op welke misdragingen toepasselijk is art. 97 van het Crimineel Wetboek, weshalve beklaagde moet worden schuldig verklaard aan het hieronder omschreven misdrijf en deswege tot straf moet worden veroordeeld;

O., ten aanzien van de op te leggen straf:

dat beklaagde zich bij de bewaking van B., die hem als een gevaarlijk en bijzondere bewaking behoevend misdadiger was aangewezen, aan grove onachtzaamheid en ernstig plichtsverzuim heeft schuldig gemaakt, doch het Hof in belangrijke mate rekening wenscht te houden met de bij het onderzoek in hooger beroep bewezen omstandigheid, dat beklaagde kort tevoren bericht had ontvangen, dat zijn in het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg opgenomen echtgenoot ongeneeslijk geestesziek was verklaard en hij juist den ochtend volgende op de ontvluchting van B. bij den geneesheer was ontboden, om over deze aangelegenheid te spreken;

dat het College aannemelijk acht, dat beklaagde door voormelde omstandigheid zeer onder den indruk was, toen hij het onderwerpelijke misdrijf pleegde, en hem dit daarom veel minder zwaar wil aanrekenen dan onder normale omstandigheden het geval zou zijn geweest;

O., dat het Hof de persoonlijke verschijning van beklaagde ter terechtzitting in hooger beroep heeft gelast, zoodat de daarvan verbonden kosten moeten blijven ten laste van den Lande;

Gezien de artt. 97 en 210 van het Crimineel Wetboek, de artt. 168, 171, 172, 173, 175, 211, 212, 213 en 214 van de Rechtspleging bij de Landmacht, de artt. 48, 49, 51 (3) ten eerste en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie en de artt. 5 en 8 van Staatsblad 1890 No. 58;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 9 Maart 1934 gewezen en uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep;

Verstaat, dat op de beschikking van den Plaatselijken Militairen Commandant te Z. van 2 November 1933, waarbij de in hoofde dezer nader aangeduide beklaagde A., algemeen stamboeknummer, naar den Krijgsraad is verwezen, zal worden gelet;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat beklaagde het hem telastgelegde heeft gepleegd;

Verklaart beklaagde schuldig aan: „*het als onderofficier, commandant der wacht, aan welke de bewaking van een gearresteerde was toevertrouwd, door zijn schuld en onachtzaamheid veroorzaken, dat deze aan de wacht is ontkomen*”;

Veroordeelt beklaagde deswege tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van *veertien dagen*;

Bepaalt, dat de kosten, verbonden aan beklaagde's persoonlijke verschijning voor den Hove, zullen blijven ten laste van den Lande.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 24 Augustus 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Mr. H. W. van Nieuwenhuizen, majoor der infanterie
M. E. A. van Goor en hoofdofficier van administratie der 2e
klasse P. H. Sluijter (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadsman: officier van administratie der 2e klasse S. D. Duyverman.

1°. Het voortgezet misdrijf van verduistering, tweemaal gepleegd; 2°. valsheid in geschrift, driemaal gepleegd; 3°. het opzettelijk gebruik maken van een valsch geschrift, dat bestemd is om tot bewijs van eenig feit te dienen als ware het echt en onvervalscht, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan, tweemaal gepleegd. (Feiten gepleegd door een officier-vlieger in zijne functie als gamellechef betreffende gamelle gelden en de administratie der gamelle).

Verzochte aanvulling van de telastelegging, in hooger beroep, waartegen de beklaagde en zijn raadsman geen bezwaren hebben ingebracht, toelaatbaar geoordeeld en toegestaan.

Bij de sub I bewezen verklaarde feiten is geen sprake van een meermalen plegen van op zich zelf staande verduisteringen, doch blijkt van een voortdurend opzet, echter telkens verdeeld over twee verschillende tijdvakken.

De sub II bewezen verklaarde feiten zijn minder juist in eenzelfde qualificatie samengevoegd, daar valsheid in geschrift en het gebruik maken van een valsch geschrift als ware het echt en onvervalscht, twee afzonderlijk strafbaar gestelde misdrijven opleveren. Art. 56, 2e lid, W. v. S., bepalende dat voor beide misdrijven slechts ééne strafbepaling mag worden toegepast, heeft uitsluitend betrekking op de straf, niet op de delictsomschrijving.

Beklaagde is door de gepleegde feiten ongeschikt te achten om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, geappëlleerde, en A., oud 30 jaren, geboren te Blitar, gewest Blitar, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als officier-vlieger der 2de klasse bij de Marinekazerne „Oendjoeng” te Soerabaja, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 2 Augustus 1934, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde ¹⁾, als daarin werd overwogen, wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake, met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard, is schuldig verklaard aan de misdrijven: 1°. „Verduistering meermalen gepleegd” en 2°. „Valschheid in geschrift, driemaal gepleegd”; „Opzettelijk gebruik maken van een valsch geschrift dat bestemd is om tot bewijs van eenig feit te dienen als ware het echt en onvervalscht, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan, tweemaal gepleegd” en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van en met 7 Maart 1934 tot en met 23 Maart daaraanvolgende en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met bevel, dat de ten processe aanwezige en als overtuigingsstukken gediend hebbende voorwerpen, gemerkt blauw C, L, M, H. 1 en 2, C. I t/m VI, I, F. en K. 1 t/m 16 na verloop van acht dagen nadat dit vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, zullen worden teruggegeven aan de na te noemen personen, die deze voorwerpen tijdelijk als stukken van overtuiging hebben afgestaan, te weten:

die gemerkt blauw C, L, M, H. 1 en 2, C. I t/m VI aan den chef van de gamelle der officieren van het Marinevliegkamp „Morokrembangan”,

die gemerkt I aan den chef van het Centraal Inkoop Bureau te Soerabaja,

die gemerkt F aan den eigenaar van Toko Tong te Soerabaja of diens gemachtigde,

die gemerkt K. 1 t/m 16 aan den veroordeelde;

en met last tot de vernietiging van de ten processe aanwezige voorwerpen, gemerkt blauw B, D en E, vervaardigd tot het plegen van strafbare feiten;

Gelet op de door den beklaagde op 11 Augustus 1934, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 16 Augustus 1934 en het relaas van beteekening daarvan dd. 18 Augustus daaraanvolgende;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. E. Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 24. Augustus 1934, daartoe strekkende:

¹⁾ Zie onder de sententie. Red. M.R.T.

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den officier van administratie der 2de klasse S. D. Duyverman, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat de Advocaat-Fiscaal ter terechtzitting heeft verzocht, de telastelegging sub II c te mogen aanvullen, in dier voege, dat tussehen de woorden „valschelijk opgemaakte geschriften” en „gebruik gemaakt” wordt ingelascht de zinsnede: „kort na de onder a, b en c vermelde tijdstippen”;

dat tegen deze aanvulling door den beklaagde en zijn raadsman geen bezwaren zijn ingebracht en het Hof deze toelaatbaar oordeelt, zoodat het verzoek behoort te worden toegestaan;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad ook naar 's Hofs oordeel terecht beklaagde op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis vermeld, aan het hem sub 1 en 2 telastegelegde, wat betreft de feiten aan het slot van dit onderdeel omschreven, in aanmerking genomen de in hooger beroep aangebrachte aanvulling der telastelegging, schuldig heeft verklaard, doch deze feiten minder juist heeft omschreven;

O., dat het sub I bewezen verklaarde minder juist is omschreven, daar beklaagde zoowel in het tijdvak 1 Juli tot 1 December 1933 als in Februari 1934 geregeld zich bedragen toeëigende uit de gamellekas, waarvan hij steeds de gelden met zijn eigen geld vermengde, zoodat hier niet, gelijk de eerste rechter heeft aangenomen en beklaagde ook ter terechtzitting in hooger beroep heeft verklaard, sprake kan zijn geweest van een meermalen plegen van ieder op zich zelf staande verduisteringen, doch uit genoemde feiten in verband met de omstandigheid, dat beklaagde, zooals hij heeft opgegeven en rechtens vaststaat, destijds voortdurend in geldnood verkeerde, blijkt, dat hier sprake is geweest van een voortdurend opzet, nochtans met dien verstande, dat de verduisteringen vóór 1 December 1933 en na 1 Februari 1934 niet met elkander in verband staan, daar beklaagde niet te voren kon weten, dat hij nogmaals met het beheer der gamelle belast zou worden;

O., dat voorts minder juist de sub II bewezen verklaarde feiten in eenzelfde qualificatie zijn samengevoegd, daar valsheid in geschrifte en het gebruik maken van een valsch geschrift als ware het echt en onvervalscht, twee afzonderlijk strafbaar gestelde misdrijven opleveren;

dat toch art. 56, 2de lid, van het Wetboek van Strafrecht bepalende, dat in het onderhavige geval voor beide misdrijven slechts ééne strafbepaling mag worden toegepast, uitsluitend betrekking heeft op de straf, niet op de delictsomschrijving;

O. ten aanzien van de opgelegde straffen:

dat de opgelegde hoofdstraf, gezien bijzonderlijk de gepleegde vervalschingen, niet te zwaar is voorgekomen en beklaagde door de

gepleegde feiten ook naar 's Hofs oordeel ongeschikt is te achten, om in den militairen stand te blijven;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis genoemde wetsbepalingen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Staat toe de verzochte aanvulling der telastelegging;

Vernietigt het op 2 Augustus 1934 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificaties;

Qualificeert de bewezen verklaarde feiten als volgt:

- 1°. „het voortgezet misdrijf van verduistering, tweemaal gepleegd”;
- 2°. „valsheid in geschrift, driemaal gepleegd”;
- 3°. „het opzettelijk gebruik maken van een valsch geschrift, dat bestemd is tot bewijs van eenig feit te dienen als ware het echt en onvervalscht, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan, tweemaal gepleegd”;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Aan dezen beklaagde was ten laste gelegd:

„dat hij dienende als officier-vlieger der 2de klasse bij het Marinevliegkamp „Morokrembangan” te Soerabaja, aldaar,

1e. ongeveer in het tijdvak van 1 Juli 1933—1 December 1933, terwijl hij was chef van de gamelle der officieren van voormeld vliegkamp en omstreeks de maand Februari 1934, toen hij tijdelijk voormelde functie waarnam ten behoeve van den toenmaligen chef dier gamelle, den officier-vlieger der 2de klasse H. L. J. Swaab, opzettelijk verschillende bedragen in geld tot een totaal bedrag van f 709,40 of daaromtrent, althans een bedrag aan geld, welke gelden of welk geld deel uitmaakte(n) van de fondsen van voormelde gamelle en die hij, beklaagde, in genoemde functie van chef of waarnemend chef dier gamelle, alzo anders dan door misdrijf onder zich had ten einde met dat geld uitgaven ten behoeve dier gamelle te bewerkstelligen en welke gelden geheel of ten deele toebehoorden aan voormelde gamelle, althans aan de gezamenlijke deelnemers dier gamelle, althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door deze gelden of dat geld ten eigen bate aan te wenden, althans heeft verduisterd, althans heeft weggemaakt;

2e. a. omstreeks 6 November 1933 een kwitantie luidende:

„Ontvangen van gamelle officieren Marinevliegkamp de somma van Twee honderd dertig 73/100 gulden ter voldoening rekening

over September 1933 — Zegge *f* 230,73 — Soerabaja den 6 November 1933”, zijnde deze kwitantie een geschrift dat bestemd is om tot bewijs te dienen van het feit, dat de daarop voorkomende betaling werkelijk geschied is door de gamelle dier officieren, van welke gamelle hij, beklaagde, toenmaals chef was, opzettelijk valschelijk in strijd met de waarheid — hebbende immers de daarop vermelde betaling door of namens hem niet plaats gehad op 6 November 1933 — op schrift heeft opgemaakt en over het daarop geplakte zegel opzettelijk valschelijk, in strijd met de waarheid, als naam en handteekening heeft geplaatst „Scheepmaker, 6/11-33”, een en ander met het oogmerk om dat opgemaakte schriftelijke stuk als echt en onvervalscht te gebruiken — immers door gemeld schriftelijk stuk over te leggen aan de commissie, die de door hem, beklaagde, maandelijks opgemaakte verantwoording van zijn geldelijk beheer na afloop van iedere maand op haar juistheid moest controleeren, als bewijsstuk, dat de op die kwitantie vermelde betaling inderdaad door hem, beklaagde, op het daarop vermelde tijdstip voldaan was — uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan;

b. omstreeks 1 December 1933 een kwitantie luidende:

„Ontvangen van den heer Marinevliegkamp di kapal Terbang de somma van Seratoes delapan poeloe lima 35/100 roepiah, rekening voor bajar provisien en dranken bagian boelan November 1933 — Zegge *f* 185,35 — Soerabaja den 1 December 1933”, zijnde deze kwitantie een geschrift dat bestemd is om tot bewijs te dienen van het feit, dat de daarop voorkomende betaling werkelijk geschied is door de gamelle der officieren van het Marinevliegkamp „Morokrembangan” te Soerabaja (zijnde dit de beteekenis der woorden heer Marinevliegkamp di kapal Terbang), van welke gamelle hij, beklaagde, toenmaals chef was, opzettelijk valschelijk in strijd met de waarheid — hebbende immers de daarop vermelde betaling door of namens hem niet plaats gehad tot het daarop door hem, beklaagde, vermelde bedrag groot *f* 185,35, maar slechts tot een bedrag groot *f* 85,35 — op schrift heeft opgemaakt en over het daarop geplakte zegel opzettelijk valschelijk, in strijd met de waarheid als naam en handteekening heeft geplaatst „p.p. Toko Tong — L. H. E. — 1-12-33”, een en ander met het oogmerk om dat opgemaakte schriftelijke stuk als echt en onvervalscht te gebruiken — immers door gemeld schriftelijk stuk over te leggen aan de commissie, die de door hem, beklaagde, maandelijks opgemaakte verantwoording van zijn geldelijk beheer na afloop van iedere maand op haar juistheid moest controleeren, als bewijsstuk, dat de op die kwitantie vermelde betaling inderdaad door hem, beklaagde, tot het bedrag van *f* 185,35 gedaan was — uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan; en

c. omstreeks 14 Februari 1934 een kwitantie luidende:

„Ontvangen van Gamelle en Wijntoko Officieren Vliegkamp de somma van twee honderd drie 75/100 gulden ter betaling der leverantie o/Dec. 1933 — Zegge *f* 203,75 — Soerabaja den 14 Febr.

1934", zijnde deze kwitantie een geschrift dat bestemd is om tot bewijs te dienen van het feit dat de daarop voorkomende betaling werkelijk geschied is door de gamelle en wijntoko dier officieren, van welke gamelle hij, beklaagde, toenmaals de functie van chef voor een ander officier waarnam, opzettelijk valschelijk in strijd met de waarheid — hebbende immers de daarop vermelde betaling door of namens hem niet plaats gehad — op schrift heeft opgemaakt en over het daarop geplakte zegel opzettelijk valschelijk, in strijd met de waarheid, als naam en handteekening heeft geplaatst „Scheepmaker, 14/2/34", een en ander met het oogmerk om dat opgemaakte schriftelijke stuk als echt en onvervalscht te gebruiken of door anderen te doen gebruiken — immers door gemeld schriftelijk stuk over te leggen of te doen overleggen aan de commissie, die de door den gamellechef maandelijks opgemaakte verantwoording van zijn geldelijk beheer na afloop van iedere maand op haar juistheid moest controleeren, als bewijsstuk, dat de op die kwitantie vermelde betaling inderdaad door hem, beklaagde, op het daarop vermelde tijdstip voldaan was — uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan;

hebbende hij voorts opzettelijk van de hierboven onder *a*, *b* en *c* vermelde valschelijk opgemaakte geschriften gebruik gemaakt als waren deze echt en onvervalscht, door namelijk deze geschriften telkens over te leggen of te doen overleggen aan de commissie, die de door den gamellechef maandelijks opgemaakte verantwoording van zijn geldelijk beheer na afloop van iedere maand op haar juistheid moest controleeren, als bewijsstuk, dat de op die geschriften (kwitantie's) vermelde betalingen toenmaals werkelijk door hem, beklaagde, gedaan waren, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan."

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 3 October 1934.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee J. Fruin, luitenant ter zee der 1ste klasse W. F. van Langeveld, officier van administratie der 1ste klasse A. J. Poll, en luitenant ter zee der 1ste klasse A. D. A. Peereboom Voller.

Fiskaal: Officier van administratie der 1ste klasse Mr. D. B. A. Franken.

Telastelegging: Als schildwacht met geweer gewapend op post gesteld, in welke functie hij onder meer voortdurend waakzaam moest zijn en zijn geweer nimmer mocht afleggen, in strijd met deze verplichtingen zijn geweer naast zich gelegd en gaan liggen slapen.

Het feit bewezen, doch beklaagde, overeenkomstig de conclusie van den deskundige, niet strafbaar verklaard wegens ziekelijke storing van zijn verstandelijke vermogens (absences op den bodem van epilepsie), waardoor het op den grond liggend bevonden zijn hem niet kan worden aangerekend. Inhoud deskundige-verslag.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fiskaal tegen V., zeemilicien-matroos der 3de klasse, oud 20 jaren, geboren te Nijmegen, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 17 Juli 1934;

Gezien het bevel tot bijeenkomst van den Krijgsraad d.d. 18 September 1934 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde: dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 3e klasse, te Hellevoetsluis in den nacht van 29 op 30 Juni 1934, toen hij van 12 tot 2 uur als schildwacht met geweer gewapend op post gesteld was bij het Mijnenmagazijn 1921 te Hellevoetsluis, in welke voormelde functie hij onder meer voortdurend waakzaam moest zijn en zijn geweer nimmer mocht afleggen, in strijd met deze verplichtingen zijn geweer naast zich heeft gelegd en is gaan liggen slapen;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 19 September 1934, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 3 October 1934, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch, door den fiscaal overgelegd, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot vrijspraak van den beklagde van het hem tenlastegelegde;

O. dat het extract-stamboek van den beklagde inhoudt: dat hij op 26 Februari 1934 is opgekomen in werkelijken dienst als gewoon dienstplichtige der lichting 1934 I en dat hij thans nog als matroos 3e klasse-zeemilicien dient;

O. dat heeft verklaard de getuige P. Spiekman: dat hij in den nacht van 29—30 Juni 1934 te 12 uur den beklagde op post gebracht heeft als schildwacht, met geweer gewapend, bij het Mijnenmagazijn 1921 te Hellevoetsluis; dat de beklagde in die functie o.a. voortdurend waakzaam moest zijn en zijn geweer nooit mocht afleggen; dat de beklagde tot 2 uur in dien nacht op post moest blijven; dat hij, getuige, als korporaal van aflossing, te 2 uur den beklagde aantrof, die languit voorover in het gras lag te slapen met zijn geweer naast zich;

O. dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij is L. V., oud 20 jaren, geboren te Nijmegen; dat hij het laatst heeft gediend als matroos der 3e klasse-zeemilicien bij de

Afdeeling Mariniers te Rotterdam (bewakingsdienst Hellevoetsluis); dat hij op 26 Februari 1934 is opgekomen in werkelijken dienst als zeemilicien-matroos der 3e klasse;

dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 3e klasse bij het bewakingsdetachement te Hellevoetsluis, aldaar in den nacht van 29—30 Juni 1934 van 12—2 uur als schildwacht met geweer gewapend op post gesteld was bij het Mijnenmagazijn 1921; dat hij als zoodanig voortdurend waakzaam moest zijn en zijn geweer nimmer mocht afleggen; dat hij te 1 uur in het gras is gaan zitten;

O. dat door de verklaringen van den getuige en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd;

O. dat door den Officier-Commissaris als deskundige is aangewezen de Hoofdofficier van Gezondheid der 2e klasse W. Reilingh, die na daartoe den vereischen eed te hebben afgelegd, de opdracht heeft gekregen een onderzoek in te stellen naar de gegrondheid van beklaagde's verweer, dat hij zijn plicht als schildwacht als in de telastelegging vermeld niet zou hebben kunnen nakomen, doordat hij door een flauwte zou zijn bevangen, en van zijne bevinding schriftelijk rapport uit te brengen;

O. dat in gemeld rapport, gedateerd 10 September 1934, op 12 September 1934 blijkens diens verklaring bij den Officier-Commissaris ingediend, de deskundige op de in dat rapport genoemde gronden tot de conclusie komt dat de beklaagde lijdende is aan „Absences op den bodem van epilepsie” en dat het op den grond liggend bevonden zijn als schildwacht in den nacht van 19—20 Juni 1934 moet worden toegeschreven aan bovengenoemden ziekelijken toestand en hem niet kan worden aangerekend;

O. dat op grond van het gevoelen van den deskundige, wiens conclusie met de gronden waarop zij steunt de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt, de beklaagde niet strafbaar is wegens ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens;

Gezien de artikelen 185, 189 en 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd; ¹⁾

Verklaart den beklaagde niet strafbaar en spreekt hem vrij.

¹⁾ De fiskaal overwoog naar aanleiding van het Geneeskundig rapport in zijn Eisch, dat derhalve uit de ten processe aanwezige wettige bewijsmiddelen niet de overtuiging kan worden geput, dat de beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan en concludeerde, dat de Krijgsraad het telastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen verklare.

Naar ons bleek achtte Eischer het ten laste gelegde „gaan liggen slapen” niet bewezen, nu beklaagde's verklaring, dat hij neerlag in een flauwte (een toestand die veel op slapen *gelijkt* doch dat niet *is*) bevestigd wordt door het deskundige-verslag, volgens hetwelk het *op den grond liggend* bevonden zijn aan den ziekelijken toestand moet worden toegeschreven.

GENEESKUNDIG RAPPORT betreffende den milicien-matroos V.

In den nacht van 29—30 Juni '34, toen V. schildwachtsdienst had bij het Mijnenmagazijn te Hellevoetsluis, werd hij door den korporaal der aflossing niet op zijn post, doch vooroverliggend op een grasveldje naast het gebouw gevonden, met zijn geweer naast zich. Op het roepen van zijn naam schrok hij wakker, greep zijn geweer, sprong op en riep: „halt of ik schiet”. Hij werd meegenomen naar de aflossing (verklaring in proces-verbaal van den korporaal der aflossing). V. zelf verklaart: Hij had schildwachtsdienst van 12—2 uur; na een uur rondloopen voelde hij zich ziek, transpireerde sterk en werd misselijk; het werd zoo erg, dat hij moest gaan zitten op den rand van een grasveldje; daarna weet hij niet meer wat er gebeurd is. Op het hooren van gerucht schrok hij wakker en zag den korporaal der aflossing.

Door den majoor-ziekenverpleger is den bewusten nacht waargenomen, dat V. sterk heeft getranspireerd.

Belanghebbende deelt mede, dat hij van af heel jong dergelijke aanvallen van bewustzijnsverlies heeft gehad. Soms merkte hij, dat hij akelig werd, soms niet, pakte dan zijn vader bij den schouder, zakte ineen en werd bewusteloos. Een bepaalde aura ging niet vooraf. Na de aanvallen was hij vermoeid, transpireerde, meende koorts te hebben. Tusschen de aanvallen was hij goed. Meermalen is hij door suffigheid in het water gevallen, op 13, 14 en 15-jarigen leeftijd, liep ook wel te water of viel tusschen de schepen.

Als kind had hij steeds asthma, ook bloedarmoede, weet niets van zijn vroegste jeugd. Hij ging ongeregeld naar school, kon slecht leeren; op 14-jarigen leeftijd is hij bij zijn vader aan boord gaan werken (op de Rijnvaart enz.).

26 Februari 1934 kwam hij onder de wapenen; eerst ging het in dienst goed. Daarna, 1½ maand geleden, trad des nachts een aanval op, hij werd misselijk en akelig, ging naar de W.C., doch had geen ontlasting. Nooit had hij zwarte ontlasting, geen maagklachten, eetlust goed. De voorafgaande jaren had pat. 3 maal een aanval. Hij weet niet hoe lang de aanvallen duurden. Nooit bezeerde hij zich, was niet incontinent. Hij gebruikt zeer zelden alcohol, rookt weinig.

Vader van pat. heeft ook wel eens aanvallen van bewusteloosheid, vooral als het des zomers warm is, zakt in elkaar en trilt, ziet bleek en heeft dan schuim op den mond, was 6 jaar geleden zwaar ziek en werd voor dood thuisgebracht, is driftig. Geen alcohol.

Een broertje van 14 jaar is in een weeshuis, is mank geboren.

Een broer, 18 jaar, is steeds ziekelijk, had verleden jaar longontsteking.

Een zuster, 22 jaar, is normaal. Drie zusters zijn in een door-gangshuis, allen, behalve een, zwak.

Moeder overleed 9 dagen na een bevalling aan hersenvliesontsteking, longontsteking en buikvliesontsteking.

Een broer van de moeder overleed krankzinnig in een inrichting.

Sedert 25 Juli werd pat. in het Marinehospitaal geobserveerd, waar geen aanvallen optraden.

Onderzoek: Goed gebouwde jonge man. Slijmvliezen normaal; aan hoofd enkele litteekens. Geen klierzwellingen. Mond en keel geen afwijkingen. Geen litteekens van tongbeet. Schildklier niet vergroot.

Aan longen geen afwijkingen. Bloeddruk: 130-80.

Het hart is niet vergroot; zacht syst. geruisch boven de groote vaten.

Aan buikorganen en genitaliën geen bijz.

Somatisch-neurologisch geen afwijkingen, behalve tremores en afwezige pharynxreflex.

Urine: geen afwijkingen.

Bloed: Haemogl. geh. 75%. Aantal erythrocyten: 4.710000; leucoc: 5900.

Bloedbeeld normaal. Wassermann negatief.

Gelaat breed en dysplastisch. Weinig intelligente gelaatsuitdrukking.

Pat. is nerveus; niet geremd, vertelt alles breedvoerig.

Oogheelkundig onderzoek (Dr. v. Waveren): geen afwijkingen.

Oor-onderzoek: L.trommelvlies een kalkvlek. Fluisterspr. L: 1m; r: 5m.

Middenoordoofheidtype.

Pat. beweegt steeds handen en armen, lacht meermalen zonder reden.

Geen waanvoorstellingen of hallucinaties. Orientatie goed.

Intellect: Geheugen voldoende; schoolkennis gering; indrukken normaal.

Ervaringskennis matig, doch pat. geeft slordige antwoorden. Concrete en abstracte en ethische voorstellingen aanwezig, doch pat. drukt zich slecht uit. Uit het hoofd rekenen gaat vrij goed.

Inprentingsvermogen zeer gering. Combinatie van voorstellingen (zinnen maken) gaat langzaam. Associaties verlopen langzaam.

De opmerkzaamheid is zeer gestoord; bij doorstreepproef 30 fouten en omissies in vrij langen tijd.

Diagnose: Absences op den bodem van epilepsie.

Conclusie: Het op den grond liggend bevonden zijn als schildwacht in den nacht van 29—30 Juni j.l. moet toegeschreven worden aan bovengenoemden ziekelijken toestand en kan V. *niet* aangerekend worden.

Willemsoord, 10 September 1934.

De internist bij het Marinehospitaal:

W. REILINGH.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 1 Mei 1934.

President: Kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong (plv.).

Leden: Luitenants ter zee der 1e klasse J. J. A. van Staveren,
H. Pitlo en G. G. Bozuwa en officier van den Marinestoomvaart-
dienst der 1e klasse J. Walrave.

1°. *Opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen (in hooger beroep gewijzigd in tweemalen) gepleegd (nalaten te voldoen aan de order om zich, wegens zijn onbehoorlijk optreden in de „de Ruyterstichting” te Soerabaja, te verwijderen; door den meerdere, ten einde het gebeurde te kunnen rapporteeren, naar zijn naam gevraagd, weigeren en nalaten aan dit bevel te gehoorzamen, door te antwoorden, dat hij zijn naam aan een snotneus van een korporaal niet kon opgeven);*

2°. *Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beledigen (toevoeging van het woord „choleralijder”);*

de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling.

„Choleralijder” is van beledigenden aard; het opzet om te beledigen vloeit voort uit het gebruik van dat woord zelf, te meer waar dit meerdere malen gebezigd wordt.

(Zie ook in de noot de overweging in de sententie).

Bewijs aangenomen op de afzonderlijke getuigenis van den meerdere tegen wien het misdrijf was gepleegd, (art. 74 Inv.wet), nu er geen enkele reden is aan de geloofwaardigheid van dien getuige of aan de juistheid zijner verklaring te twijfelen.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-kazerne Goebeng, in de zaak tegen R., stamboeknummer oud 21 jaren, geboren te Nijmegen, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier der 2de klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, gedetineerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 13den Maart 1934 No. A. 16/3/26;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 29sten Maart 1934 No. A. 16/4/4, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij dienende als marinier der 2de klasse bij de Koninklijke Marine in den avond van 10 Februari 1934, terwijl hij zich bevond in de „de Ruyterstichting” op Tandjong Perak (Soerabaja), nadat zijn meerdere, de in uniform gekleede korporaal-machinist F. Adriaanse, hem, beklaagde, wegens zijn onbehoorlijk optreden in

die inrichting gelast had zich te verwijderen, opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel, hetwelk eenige malen aan beklaagde gegeven werd, te gehoorzamen; dat hij verder, nadat bedoelde meerdere hem, beklaagde, naar diens naam gevraagd had teneinde het gebeurde te kunnen rapporteeren, geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen, door als antwoord op die vraag te zeggen, dat hij zijn, beklaagde's, naam aan een snotneus van een korporaal niet kon opgeven en dat bij bovendien opzettelijk dien meerdere in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beleedigd, althans uitgescholden, door dezen meerdere opzettelijk toe te voegen het woord „choleralijder”.”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 10den April 1934 waarbij bovenvermeld beveldschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 24sten April 1934, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan:

1e. Opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd;

2e. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen,

de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling en veroordeeling deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden, met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen; voorts aftrek der voorloopige hechtenis vanaf den 16den Maart 1934;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 29sten April 1930 vrijwillig als marinier der 3de klasse onder stamboek No. voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als marinier der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 29 April 1936;

O., dat de beklaagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij dienende als marinier der 2de klasse bij de Koninklijke Marine op een avond omstreeks half Februari 1934 in de „De Ruyterstichting” op Tandjoeng Perak te Soerabaja was; dat zich aldaar ook bevonden meerdere schepelingen van het toen te Soerabaja liggende oorlogsschip Z.M. „Suffolk”; dat hij tevoren op Perak eenige biertjes gedronken had en met de Engelschen ook weer bier dronk; dat hij bij het vertrek der Engelschen deze hielp bij het aankleeden;

dat in het tehuis zich ook bevond de hem bekende korporaal Adriaanse, die in uniform gekleed was; dat deze zich met hem

bemoeid heeft, maar dat hij niet weet, waarover dit ging; dat hij om een uur of 12 toen hij buiten was, weer tot zichzelf kwam;

dat hij ook nog weet dat de beheerders zich met hem bemoeid heeft; dat hij deze beleedigd moet hebben, want hij is door den beheerder uit de inrichting gezet; dat zij toen samen gevallen zijn; dat hij ten slotte door de politie is weggehaald en later naar boord gegaan is;

dat het mogelijk is, dat hij voor de commissie van voorloopig onderzoek heeft verklaard in den geest zooals hij later gehoord heeft wat er gebeurd zou zijn;

dat hij op de verklaring van C. Bosman, sergeant-telegrafist, heeft aan te merken, dat al is hij, beklaagde, onder den invloed, hij zich bij het terugmelden toch altijd goed houdt;

dat hij 21 Februari 1934 licht arrest gekregen heeft en sedert 16 Maart 1934 in arrest zonder waarneming van dienst is;

O., dat de navolgende getuigen ten processe verklaard hebben gelijk achter ieders naam staat aangegeven:

1. F. Adriaanse, oud 30 jaar, dienende als korporaal-machinist:

dat hij in uniform gekleed op 10 Februari 1934 des avonds te ongeveer half elf in de „De Ruyterstichting” op Tandjoeng Perak te Soerabaja was; dat hij bij het buffet met den beheerder zat te praten; dat zich in die inrichting ook meerdere Engelsche schepelingen bevonden van Z.M. „Suffolk”, welk schip toen te Soerabaja was en ook verschillende Hollandsche schepelingen, onder wie beklaagde, van wien hij later hoorde dat deze R. heette; dat bij het weggaan onder de Engelschen oneenigheid ontstond en dat beklaagde zich daarmede bemoeide, onderwijl de restantjes bier der Engelschen opdrinkende; dat getuige zulks onbehoorlijk vond en beklaagde den raad gaf zich te verwijderen; dat beklaagde weliswaar een biertje op had, maar naar getuige's meening absoluut niet dronken was; dat beklaagde hem, getuige, antwoordde, dat getuige zich maar met zijn eigen zaken moest bemoeien en dat elke snotneus zoo iets wel kon doen; dat hij getuige toen niet bepaald heeft uitgescholden;

dat hij vervolgens beklaagde pertinent de order gaf zich te verwijderen door hem n.l. te zeggen: „en nou zeg ik je dat je je verwijderd”; dat beklaagde de order niet opvolgde, wat terug zeide, hetwelk getuige vanwege het rumoer niet verstaan kon; dat getuige hem vervolgens naar zijn naam vroeg, teneinde het gebeurde te kunnen rapporteeren, hetwelk beklaagde niet deed, erbij zeggende, dat hij zijn naam aan een snotneus van een korporaal niet kon opgeven; dat beklaagde hem verder uitschold voor „choleralijder”, welk woord in zijn mond bestorven lag;

dat hij beklaagde vervolgens order gaf zich naar zijn schip of inrichting te begeven; dat ondanks herhaling van het bevel beklaagde niet ging en bleef waar hij was, dat getuige daarop naar zijn plaats aan het buffet terugging; dat beklaagde hem aldaar aansprak en tot hem zeide: „of ik wel wist dat hij in de wapenkamer werkzaam was en dat ik dan wel wist wat dat beteekende”;

dat hij getuige uitnoodigde naar den Perakweg te gaan, zeggende, dat hij een mes bij zich had en naar zijn broekband grijpende eraan toevoegende: „dan ik naar het gevang en jij naar het hospitaal”;

dat de beheerders van het tehuis hem, beklaagde, toen zeide heen te gaan, daar anders de politie opgehaald zou worden; dat beklaagde hierop zeide, dat zij haar cholerakop er buiten moest houden; dat hierop de beheerder zelf beklaagde beetpakte en de zaal uitduwde; dat beiden over den drempel struikelden; dat zij daarna weer binnenkwamen en dat beklaagde naar getuige schopte, waarbij de linkerpols van getuige geraakt werd en hij aldaar een schram opliep; dat het geduld van getuige toen ten einde was en hij beklaagde beetpakte om hem te verwijderen; dat beklaagde hierop gewillig werd; dat daarna beklaagde door de politie gehaald is;

dat het best mogelijk is dat getuige beklaagde ook nog gezegd heeft zich behoorlijk te gedragen; dat hij van beklaagde vernam, dat hij toch den dienst uit moest en er daarom „schijt” aan had, dat er rapport van hem werd gemaakt”;

2. T. Dusseldorp, oud 37 jaar, beheerder van het Zeemanstehuis van de Nederlandsch-Indische Michiel Adriaansz. de Ruyter-vereeniging te Soerabaja:

dat op een Zaterdagavond van Februari 1934 eenige Engelsche matrozen van Z.M. „Suffolk” zich in zijn inrichting bevonden; dat de stemming nogal vroolijk was; dat bij het weggaan der Engelschen beklaagde zich met deze bemoeide; dat hij, voor moeilijkheden vreezende, getuige 1 verzocht beklaagde vanuit het troepje Engelschen zich te doen verwijderen; dat beklaagde echter bij de Engelschen bleef; dat getuige zelf hem daar toen vandaan gehaald heeft; dat hij hoorde dat beklaagde tot Adriaanse zeide geen rapport te maken, want dat hij, Adriaanse, er anders aan ging; dat beklaagde verder tot den korporaal zeide op te passen daar hij, beklaagde, in de wapenkamer werkte;

dat getuige's vrouw beklaagde den raad gaf heen te gaan, waarop deze antwoordde: „hou jij je cholerabek er buiten”; dat getuige het toen noodig vond beklaagde uit de zaal te zetten; dat zij bij de deur struikelden; dat beklaagde wel een biertje op had, maar niet bepaald dronken was; dat getuige nog gezocht heeft of beklaagde een mes bij zich had; dat beklaagde vervolgens door de politie gehaald is;

dat beklaagde hem den volgenden dag zijn excuses heeft aangeboden;

O., dat in het proces-verbaal der commissie van voorloopig onderzoek een verklaring voorkomt van C. Bosman, sergeant-telegrafist, o.m. inhoudende, dat hij in den nacht van 10 op 11 Februari 1934 onderofficier van de H.W. was bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja;

dat beklaagde zich bij hem heeft teruggemeld, hij staat in het passagiersboek aangeteekend te 12u.05, en dat hij niets bijzonders bij dezen heeft geconstateerd;

O. dat door de verklaring van den getuige Adriaanse wettig en

overtuigend bewezen is, dat beklaagde het hem primair ten laste gelegde feit heeft begaan;

dat het woord „choleralijder” van beledigenden aard is voor dengene wien dat woord wordt toegevoegd en dat het opzet om te beledigen voortvloeit uit het gebruik van dat woord zelf, temeer, waar dit meerdere malen gebezigd wordt;

dat er geen enkele reden aanwezig is om aan de geloofwaardigheid van den getuige Adriaanse of aan de juistheid zijner verklaring te twijfelen — zie in dit verband de verklaring van getuige Dusseldorp — en dat diens afzonderlijke getuigenis op grond van artikel 74 aanhef en sub 1°. van de Invoeringswet Militair Strafen Tucht recht op zichzelf in casu een volledig bewijs van schuld oplevert;

O. dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden gequalificeerd als:

1e. „Opzettelijke ongehoorzaamheden, meermalen gepleegd”;

2e. „Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beledigen, de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling”;

O. omtrent de op te leggen straf:

dat beklaagde behalve op de wijze zooals hem is ten laste gelegd en als bewezen aangenomen, nog op andere wijze een zeer insubordinaire houding tegen zijn meerdere heeft aangenomen, gelijk uit de verklaring van dien meerdere duidelijk blijkt;

dat mitsdien na te melden straf geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst der gepleegde feiten, in verband met de persoonlijkheid van den beklaagde en de omstandigheden, waaronder de feiten gepleegd werden;

dat beklaagde op grond van de begane misdrijven ongeschikt te achten is in den militairen stand te blijven;

dat er voorts termen aanwezig zijn om den tijd sedert 16 Maart 1934 in voorloopige hechtenis doorgebracht geheel in mindering te brengen bij de tenuitvoerlegging van de op te leggen gevangenisstraf;

Gezien de artikelen: 27 en 56 van het Wetboek van Strafrecht; 1, 23, 60, 108 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 74 van de Invoeringswet Militair Strafen Tucht recht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 16den Maart 1934;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen. ¹⁾

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 2 October 1934.

President: Kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: Luitenant ter zee der 1e klasse G. G. Bozuwa, Officier van den Marine-stoomvaartdienst der 1e klasse J. ten Cate, Officier van administratie der 1e klasse J. Oosterhuis en Luitenant ter zee der 1e klasse G. B. Salm.

Weigeren en nalaten te voldoen aan de order: 1° om op te houden met het bezigen van liederlijke taal, en later 2° om zijn mond dicht te houden; met recidive.

Het sub 1° telastegelegde is niet bewezen. Het sub 2° vermeldde levert op „opzettelijke ongehoorzaamheid”. Tijdens het plegen van dit feit verkeerde beklaagde, volgens psychiatrisch rapport, waarmede de Krijgsraad zich vereenigt, in een labiel nerveusen en affectieven toestand. Deze heeft opheffend gewerkt op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van zijn optreden te beseffen. Het feit kan den beklaagde mitsdien niet worden toegerekend. Hij is te dier zake niet strafbaar. Vrijspraak.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA.

Zitting houdende in de Marine-kazerne Goebeng, in de zaak tegen: T., stamboeknummer . . . , oud 21 jaren, geboren te Arnhem, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend heb-

¹⁾ Dit vonnis is in door den veroordeelde ingesteld hooger beroep bij sententie van het H.M.G. van N.I. van 19 Mei 1934 bevestigd met uitzondering van de volgende twee punten: a. De qualificatie van het sub I bewezen verklaarde is gewijzigd in: „opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd”, „aangezien bepaaldelijk is komen vast te staan, dat beklaagde zich tweemaal aan opzettelijke ongehoorzaamheid heeft schuldig gemaakt.” b. De bijkomende straf van ontslag is te niet gedaan, in aanmerking genomen, dat beklaagde de feiten kennelijk heeft gepleegd onder den invloed van sterken drank en het Hof in verband met deze omstandigheid, mede in verband met beklaagde's niet ongunstige conduite, die feiten niet acht van zoodanig ernstigen aard, dat hij op grond daarvan ongeschikt is te achten om in den militairen stand te blijven.

Verder overweegt het H.M.G. nog, naar aanleiding van de gevoerde verdediging, dat het woord „choleralijder” terecht door den Krr. als een beleediging is opgevat, „daar dit woord algemeen geheel los van de normale taalkundige beteekenis als een uitdrukking van geringschatting van den persoon des aangesprokenen wordt gebezigd en zulks in casu ook is geschied.”

bende als matroos der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Van Galen”,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 1sten Mei 1934 No. A. 16/5/4;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 6den September 1934 No. A. 16/9/18, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als matroos der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Van Galen”, zich bevindende in de Nederlandsch-Indische wateren, op den 18den Maart 1934, aldaar aan boord, nadat de kwartiermeester G. Runhaar hem, beklaagde, gelast had op te houden met het bezigen van liederlijke taal tot andere schepelingen tijdens het aardappelenschillen, op welke bezigheid genoemde kwartiermeester toezicht had, geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen, hebbende hij vervolgens, door genoemden kwartiermeester bij den officier van de wacht, den luitenant ter zee der 2de klasse F. G. H. van Straaten, gebracht zijnde, nadat deze officier hem, beklaagde, die ook toen nog doorging met het bezigen van ongepaste gezegden, gelast had zijn mond dicht te houden, geweigerd en opzettelijk nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen,

zijnde er tijdens het plegen van vooromschreven misdrijven nog geen vijf jaren verlopen, sedert beklaagde eene hem wegens „opzettelijke ongehoorzaamheid” bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof in Nederlandsch-Indië opgelegde straf geheel had ondergaan”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 11den September 1934, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 2den October 1934, des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot vrijspraak van den beklaagde van een gedeelte der telastelegging, en niet-strafbaar-verklaring van hem, derhalve eveneens vrijspraak van het overige gedeelte;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O., dat de beklaagde zich op den 12den Augustus 1929 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboek No. . . . , voor den tijd van vijf jaren na het verlaten van het opleidingsschip (31 October 1930) in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als matroos der 1ste klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 27 Juni 1936;

O., dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 18 Maart 1934 diende als matroos der 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Van Galen”, welke bodem zich toen bevond te Sabang;

dat hij in den morgen van dien dag heeft deelgenomen aan het aardappelenschillen aan boord van genoemden bodem, op welke bezigheid de kwartiermeester R. toezicht hield;

dat andere schepelingen hem tijdens dit aardappelenschillen begonnen te plagen, naar aanleiding van het feit dat hij den vorigen avond zwaar beschonken aan boord was gebracht, waarvan hij echter zelf niets wist; dat op een gegeven moment de stoker D. zeide, dat hij erfelijk belast was en dat zijn vader zeker ook vaak dronken was geweest;

dat hij zich hierover erg boos heeft gemaakt en D. geantwoord heeft: „Dat is misschien wel mogelijk, ik kom tenminste net bij je moer vandaan”;

dat hierop voornoemde kwartiermeester hem zeide: „Je houdt je mond dicht met dergelijke gezegdes”, waarop hij heeft geantwoord: „Mag ik dan niks zeggen, ze zitten me allemaal te voeren.”;

dat de kwartiermeester hierop zeide: „Je houdt je mond dicht”, waaruit hij begreep dat de kwartiermeester bedoelde, dat hij niet door mocht gaan met het bezigen van liederlijke gezegden tegen de andere schepelingen, omdat de kwartiermeester zulks ook eerst bedoeld had;

dat hij nog iets tegen den kwartiermeester heeft teruggezegd, waarop deze hem meenam naar den officier van de wacht, den luitenant ter zee Van Straaten;

dat hij bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië dd. 21 Juli 1933 wegens „opzettelijke ongehoorzaamheid” is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden, welke straf hij heeft ondergaan;

dat hij na zijn ontslag uit de gevangenis in September 1933 veel last van zijn zenuwen heeft gehad;

dat hij zich na ommekomst van zijn straf ernstig had voorgenomen goed zijn best te doen, maar hij aan boord werd geplaagd o.a. eens door een matroos „verraaier” en „gevangenisboef” werd genoemd, hetgeen hij zich erg heeft aangetrokken;

dat er ook op gezinspeeld werd dat hij toch wel den dienst zou moeten verlaten;

dat hij ook op aanraden van kameraden ertoe was overgegaan om veel bier te drinken, teneinde niet zooveel te piekeren;

O., dat de navolgende getuigen ten processe hebben verklaard:

1e. G. R., oud 29 jaren, kwartiermeester:

dat hij, dienende aan boord van Hr. Ms. „Van Galen” toen liggende te Sabang, in den morgen van den 18den Maart 1934 belast was met het houden van toezicht op het aardappelenjassen, hetwelk plaats had op het voorschip van juistgenoemden bodem;

dat hij kort na den aanvang van het aardappelenjassen den stoker

D. iets hoorde zeggen over erfelijke belasting, kennelijk gericht tot beklagde;

dat hij even later beklagde, kennelijk tegen D., hoorde zeggen: „Dan ben ik zeker bij je moer geweest”;

dat zich hierop het volgende gesprek tusschen hem en T. ontwikkelde:

getuige: „T., je moet een ander gesprek aanhalen”.

beklagde: „Dat doe ik niet, ik houd m'n bek niet dicht”.

getuige: „Als ik zeg, dat je je mond dichthoudt, dan houd je je mond dicht”.

beklagde: „Ik houd m'n mond niet dicht; zet me maar op het rapport en breng me maar bij den Commandant.”

getuige: „Ga mee naar den officier van de wacht.”

beklagde: „Daar ben ik direct voor te vinden” en opstaande: „Come on, Johnie!”;

dat hij met T. naar den officier van de wacht is gegaan en dezen het gebeurde heeft gerapporteerd;

dat tijdens het uitbrengen van dit rapport T. tegen den officier van de wacht begon te spreken;

dat deze hem gelastte zijn mond te houden;

dat T. antwoordde: „ik houd mijn bek niet dicht, het zit me al tot hier (daarbij z'n hand aan z'n keel brengende); zet me maar gerust in de knijp, U moest eens weten wat er „vooruit loos” is”;

dat hij met zijn order: „Als ik zeg dat je je mond dicht houdt, dan houdt je je mond dicht” bedoelde een herhaling van zijn eerste order: „Je moet een ander gesprek aanhalen”;

dat dit laatste bevel dus niet was een absoluut verbod om te spreken;

dat beklagde na zijn — getuige's — eerste order niets meer tot de andere schepelingen heeft gezegd;

2e. F. G. H. v. S., oud 23 jaren, luitenant ter zee der 2e klasse:

dat hij 17 Maart 1934 officier van de wacht was aan boord van Hr. Ms. „Van Galen”, toen liggende te Sabang;

dat hij in den avond van dien dag te omstreeks 11.30 u. gewaarschuwd werd dat een matroos binnen boord was gebracht door een patrouille van Hr. Ms. „Van Galen” en hij even later den matroos T. aan dek zag liggen, kennelijk in zwaar beschonken toestand;

dat te ongeveer 7 uur in den volgenden morgen, terwijl hij nog officier van de wacht was, de kwartiermeester R. bij hem kwam met beklagde en eerstgenoemde hem rapporteerde, dat beklagde tot tweemaal toe geweigerd had zijn — R's — order om zijn mond te houden, op te volgen;

dat T. den kwartiermeester hierbij in de rede viel o.a. zeide, dat hij die order wel had opgevolgd en niet meer gesproken had over die dingen, waarvoor hem het zwijgen was opgelegd;

dat hij beklagde op een gegeven moment gelastte: „Houd je mond dicht”;

dat T. antwoordde: „Ik houd mijn mond niet dicht, het kan mij niets meer verdommen; ze kunnen mij gerust de doodstraf geven, ze kunnen mij in de knijp zetten; U moest eens weten wat een rot-zooi het vooruit is, ze slaan elkaar!";

dat hij zijn order om te zwijgen heeft herhaald, maar beklaagde steeds doorging met praten;

dat hij beklaagde daarop in arrest heeft doen stellen;

dat na het bovenstaande voorval T. zich aan boord vreemd heeft gedragen, dat hij o.a. een keer over boord is gesprongen na een vechtpartij tusschen schepelingen, waaraan hij had deelgenomen;

3e. C. D., oud 23 jaren, stoker-olieman:

dat hij op een dag in de maand Maart 1934 was ingedeeld bij de manschappen, die 's ochtends na baksgewijs aan boord van Hr. Ms. „Van Galen", toen liggende te Sabang, aardappelen moesten schillen;

dat zich hierbij ook bevond de matroos T.;

dat deze door de andere schepelingen werd „gevoerd"; dat hij — getuige — o.a. zelf gezegd heeft: „Je bent misschien erfelijk belast";

dat op een gegeven moment de kwartiermeester Runhaar die toezicht had op het aardappelenjassen, tegen T. iets zeide, dat hierop neerkwam, dat T. zijn mond moest houden;

dat T. antwoordde: „Ik houd mijn mond niet, voor niemand". in ieder geval een weigerend antwoord gaf;

dat de kwartiermeester nog eens tegen T. herhaalde dat hij zijn mond moest houden, maar deze weer tegensprak;

dat hij in verband met hetgeen daaraan voorafgegaan was uit de order van den kwartiermeester heeft begrepen, dat T. niet mocht doorgaan met te spreken tegen de andere schepelingen op de wijze als hij deed;

dat dit bevel z.i. niet een absoluut verbod om te spreken inhield;

dat T. even vóór het bevel van den kwartiermeester een platte uitdrukking had gebruikt;

O., dat voorts ten processe aanwezig zijn de ondervolgende schriftelijke bescheiden:

1e. een uittreksel-sententie, voor eensluidend uittreksel geteekend door den Secretaris bij den Zeekrijgsraad onder dagteekening 5 Mei 1934, o.m. inhoudende dat bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, gewezen den 21sten Juli 1933 en uitgesproken ter openbare zitting van den 28sten Juli 1933, F. W. J. C. T., dienende als matroos der 1e klasse onder stamboek-nummer...., terzake van „opzettelijke ongehoorzaamheid" is veroordeeld tot acht maanden gevangenisstraf met aftrek der voorloopige hechtenis sedert den 30sten Januari 1933, op welk extract voorkomt eene door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja onderteevende verklaring o.m. inhoudende, dat de bovenbedoelde gevangenisstraf van den 10den Augustus 1933 tot den 27sten September 1933 op den veroordeelde is ten uitvoer gelegd, zijnde de voor-

loopige hechtenis in mindering gebracht van af den 30sten Januari 1933;

2e. een psychiatrisch rapport opgemaakt door den officier van gezondheid der 1ste klasse Dr. C. W. B., na in handen van den officier-commissaris den eed als deskundige te hebben afgelegd, en welk rapport inhoudt:

Ad 1. „Beklaagde T. verkeerde tijdens het plegen van de hem ten laste gelegde feiten in een labiel nerveusen toestand.

Toelichting: deze toestand was een gevolg van de inwerking der eenzaamheid van de cellulaire opsluiting, op dit emotioneel type. Bekend is dat de cellulaire opsluiting bij bepaalde personen ten slotte volledige krankzinnigheid ten gevolge kan hebben (cel-psychose). Ik ben overtuigd, dat bij betrokkene langere duur der straf die psychose opgewekt zou hebben en ook dat bij hernieuwde cellulaire opsluiting veel kans bestaat op het intreden dier psychose.

Bij wijze van spreken verkeerde patient dus psychisch in een toestand van een nog niet tot rijpheid gekomen cel-psychose.

Daarbij reageerde hij moreel sterk op de gevangenisstraf, zoodat een minderwaardigheidscomplex is opgetreden.

Dit gevoel van minderwaardigheid werd nog versterkt, toen hij door medeschepelingen voor verrader en gevangenisboef werd uitgescholden.

Hij corrigeerde zijn minderwaardigheidsgevoel naar buiten door onverschilligheid en ging drinken.

Hij is na zijn gevangenisstraf nooit meer de oude geweest; ook volgens anderen die hem van vroeger kenden, was beklaagde na zijn straf veranderd; zelf voelde hij dit ook, hij heeft zich na zijn invrijheidstelling onmiddellijk onder medische behandeling gesteld, wegens zijn nerveusen toestand, hij viel ook aan boord op door zijn vreemde handelingen (stond b.v. tijdens het schaften op om in een stut te gaan bijten of op de tafel te krabben).

Ad 2. De nerveuse storing werkte op zijn geschiktheid om zoolwel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van zijn optreden te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen:

a. tegenover den kwartiermeester R. beperkend.

b. tegenover den luit. t/z v. S. opheffend.

Toelichting: De onder 1. vermelde stoornis van de geestelijke vermogens maakt patient in het algemeen niet ten volle toerekenbaar.

Dergelijke labiel nerveusen worden weer gezond in een rustige hun sympathieke of althans indifferente omgeving.

Een oorlogschip is een milieu, waardoor een dergelijke toestand verergert. Hoe eerder een dergelijke toestand onderkend en patient geëvacueerd wordt, hoe beter, omdat slechts conflicten en onregeligheden zijn te verwachten.

In de nacht van 17 op 18 Maart was patient zeer dronken geweest. Hij verkeerde dus 's morgens, al was hij niet meer dronken, nog onder invloed van de alcohol-intoxicatie, hij had toen toespelingen van zijn maats op zijn ouders te verduren die hem opwonden.

Het daarop gevolgde weinig tactvol optreden (Hoe zoo? Red.) van den kwartiermeester R., verhoogde het affekt en eenmaal in affectieven toestand, dient beklaagde als geheel ontoerekenbaar te worden beschouwd.

In dien toestand verkeerde hij toen hij bij den luitenant ter zee v. S. was gebracht;

O., omtrent het al dan niet bewezene der feiten:

dat de bedoeling van den kwartiermeester R. met zijne bevelen aan beklaagde was, dezen te doen ophouden met het bezigen van liederlijke taal tegen de andere aan het aardappelenschillen deelnemende schepelingen, welke bedoeling beklaagde uit deze bevelen zeer wel heeft begrepen;

dat hij echter na het ontvangen dezer bevelen niet voort is gegaan met het bezigen van liederlijke taal en hij derhalve niet opzettelijk heeft nagelaten hieraan te gehoorzamen;

dat hij in antwoord op deze bevelen wel heeft geweigerd zijn mond dicht te houden, maar hem niet bevolen was te zwijgen en hij mitsdien ook niet geweigerd heeft aan deze bevelen te gehoorzamen;

dat hij derhalve van het deel der telastelegging betrekking hebbende op de door genoemden kwartiermeester gegeven bevelen, moet worden vrijgesproken;

O. voorts, dat door de verklaring van den beklaagde en die der getuige R. en v. S., zoomede door het hiervoren onder 1e vermelde schriftelijk bescheid, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen hem verder, na het woord „vervolgens”, is ten laste gelegd;

O., dat het als bewezen aangenomene strafbaar is gesteld bij artikel 114, lid 1 en lid 3 onder 2e. van het Wetboek van Militair Strafrecht en moet worden gequalificeerd als:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid, zijnde er tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren verloopeden sedert de schuldige eene hem wegens gelijk misdrijf bij vonnis opgelegde straf geheel heeft ondergaan”;

O., dat het door den deskundige B. gegeven oordeel, dat beklaagde tijdens het plegen van het te zijnen aanzien als bewezen aangenomen feit verkeerde in een labiel nerveusen en affectieven toestand en deze opheffend heeft gewerkt op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van zijn optreden te beseffen, door den Krijgsraad wordt overgenomen en tot het zijne gemaakt;

dat mitsdien vorenbedoeld feit den beklaagde niet mag worden toegerekend;

Gezien de artikelen 1, 60 en 114, lid 1 en lid 3 onder 2° van het Wetboek van Militair Strafrecht, 37 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Verklaart hem te dier zake niet strafbaar;

Spreekt hem mitsdien vrij.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 30 October 1934.

President: Kapitein-luitenant ter zee: D. de Josselin de Jong.

Leden: Luitenant ter zee der 1e klasse G. G. Bozuwa, Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave, Officier van Administratie der 1e klasse J. Oosterhuis en Luitenant ter zee der 1e klasse G. B. Salm.

Fiskaal: Officier van Administratie der 1e klasse L. P. van Boven.

Aan schuld te wijten ongeoorloofde afwezigheid, welke in tijd van vrede den schuldige een reis met een oorlogsvaartuig, waartoe hij het bevel redelijkerwijze kon vermoeden, van een plaats buiten het rijk in Europa geheel doet verzuimen.

Als schriftelijke bescheiden bij de bewijsvoering gebezigd:

1°. een proces-verbaal van de politie te Batavia, weergevende eene (onbeëdigde) verklaring van eene Inlandsche getuige.

2°. een proces-verbaal van voorloopig onderzoek van eene aan boord benoemde commissie van twee officieren, inhoudende hetgeen deze commissie heeft bevonden in het orderboekje, verder aangaande het vaarplan van het schip, de bekendheid daarmede van de beklaagden en de bewegingen van het schip.¹⁾

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne Goebeng, in de zaak tegen G. en M., stamboeknummer resp.,, oud beiden 21 jaren, geboren resp. te Egmond aan Zee en te Rotterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende resp. als matroos der 1ste klasse en matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Flores”,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 7den September 1934 No. A 16/9/16;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad

¹⁾ Zie noot van de Redactie onder het vonnis.

van den 13den October 1934 No. A 16/10/16, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan de beklaagden wordt ten laste gelegd:

„dat zij op Maandag, 20 Augustus 1934 te 6u.30 v.m., in tijd van „vrede, terwijl zij dienden, G. als matroos der 1e klasse en M. als „matroos der 2e klasse aan boord van Hr. Ms. „Flores”, toen liggende te Tandjong-Priok in verband met de te dier plaatse en in „de omgeving daarvan door zee- en landmacht te houden manoeuvre, vres, gezamenlijk, tengevolge van samenspanning dan wel ieder „voor zich, met het oogmerk om zich voorgoed aan hunne dienstverplichtingen te onttrekken, opzettelijk, dan wel tengevolge van „hunne grove onvoorzichtigheid, onachtzaamheid, onnadenkendheid „en zorgeloosheid, ongeoorloofd van passagieren van genoemden „bodem zijn achtergebleven en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig zijn gebleven totdat zij, na in den namiddag van „den 23sten Augustus 1934 te Batavia door de politie te zijn gearresteerd, dienzelfden namiddag te ongeveer 2u.30 aan boord van „genoemden bodem werden teruggebracht, hebbende vooromschreven „afwezigheid hen een reis van Hr. Ms. „Flores” van Tandjong-Priok „naar zee, waartoe het bevel hun bekend was, althans redelijkerwijze „door hen kon worden vermoed, geheel of gedeeltelijk doen verzuimen.”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 17den October 1934, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagden zijn beteekend en zij zijn gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 30sten October 1934 des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagden vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring der beklaagden aan: „Aan schuld te wijten ongeoorloofde afwezigheid, die in tijd van vrede den schuldige een reis, waartoe het bevel redelijkerwijze door hem kon worden vermoed, van een plaats buiten het Rijk in Europa geheel doet verzuimen”; en veroordeeling van hen deswege tot eene gevangenisstraf van: G. drie maanden en M. drie maanden, met bepaling, dat de tijd door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hun opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van af den 30sten Augustus 1934;

voorts, dat de Krijgsraad bepale dat de ten processe aanwezige voorwerpen gemerkt rood B, B-I, B-II en B-III, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen nadat dit vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, zullen worden teruggegeven aan de personen, die deze voorwerpen tijdelijk als stukken van overtuiging hebben afgestaan, t.w.:

die gemerkt rood B en B-I aan den veroordeelde G.;

die gemerkt rood B-II en B-III aan Mej. G. L. A. van Slingerlandt te Soerabaja;

O. dat de beklaagden zich resp. op den 6en Aug. 1930 en den 9en Sept. '30 vrijwillig als lichtmatroos, resp. onder stamboek No., voor den tijd van vijf jaren ingaande na het verlaten van het opleidingsschip, in den zeedienst hebben verbonden, en dat zij thans nog resp. als matroos 1e kl. en matroos 2e kl. bij de Koninklijke Marine zijn verbonden resp. tot 31 October 1936 en 31 October 1937;

O. dat de beklaagden, ieder voor zich, hebben verklaard:

dat zij, dienende, G. als matroos der 1ste klasse, M. als matroos der 2de klasse, aan boord van Hr. Ms. „Flores”, toen liggende te Tandjong-Priok in verband met de te die plaatse en in de omgeving daarvan door zee- en landmacht te houden manoeuvres, op Zondagmorgen, 19 Augustus 1934, ingevolge tevoren gemaakte afspraak met de sloep van 9 uur naar den wal zijn gegaan en zij dien dag gezamenlijk aan den wal te Batavia hebben gepassagierd;

dat zij den volgenden morgen ten 6u. 30 aan boord terug moesten zijn;

dat zij voormelden Zondag aan den wal veel bier hebben gedronken;

dat zij wakker zijn geworden, liggende naast elkaar in een bed in een hun onbekend huis, nog gekleed in hunne uniformen;

dat zij in dat huis een 7-tal Indische vrouwen aantroffen, die hun mededeelden, waar zij zich bevonden en dat zij op Maandagmiddag te 2u. wakker waren geworden;

dat zij vermoedden dat hun schip reeds naar zee vertrokken zou zijn en zij in onderling overleg en met toestemming van hoogerbedoelde vrouwen hebben besloten in dat huis te blijven tot den eerstkomenden Zaterdag, op welken dag — naar zij dachten — hun schip te Tandjong-Priok zou terugkomen;

dat zij in dat huis hebben gelogeed tot Donderdag 23 Augustus 1934 des namiddags ongeveer half twee, toen zij door twee politieambtenaren werden gearresteerd en vervolgens werden overgebracht naar Hr. Ms. „Flores”, aan boord van welken, zich te Tandjong-Priok bevindenden bodem zij te ongeveer half drie zijn aangekomen;

en voorts: G.:

dat hij op Zaterdag, 18 Augustus 1934, aan boord van Hr. Ms. „Flores” op het werkbriefje in de publicatiekast had gelezen, dat het schip den eerstvolgenden Maandag des morgens omstreeks 11 uur naar zee zou vertrekken;

dat het hem al meer is overkomen, dat hij tengevolge van drankgebruik aan den wal te laat aan boord van zijn schip terugkwam;

M.:

dat hij, vóórdat hij op Zondag, 19 Augustus 1934, ging passagieren, had vernomen, dat Hr. Ms. „Flores” den eerstvolgenden

Maandag naar zee zou vertrekken, naar hij vermeende 's morgens om 11 uur;

dat hij aan boord geen kennis had genomen van eene publicatie omtrent het stoomklaar moeten zijn van het schip op den 20sten Augustus j.l. ten 2 u. n.m.;

dat hij zich vaag herinnert, dat hij Zondagavond uit een taxi is gestapt, een huis is binnengegaan en daar op een bed is gaan liggen;

O., dat als schriftelijke bescheiden ten processe aanwezig zijn:

1e. een uittreksel uit het scheepsjournaal van Hr. Ms. „Flores” voor eensluitend uittreksel geteekend door den Commandant van dien bodem onder dagteekening 30 Augustus 1934, o.m. inhoudende:

H.W. en D.W. van Maandag 20 Augustus 1934.

6 u. 30 Baksgewijs z.i., mankeeren de matroos 1e kl. G. en de matroos 2e kl. M. van passagieren;

Reewacht van Maandag 20 Augustus 1934.

15 u. 30 Ontmeren met behulp van twee sleepbooten en verlaten de haven. 16.00 Bepalen zeewacht. Mankeeren bij vertrek naar zee de matroos 1e kl. G. (....) en de matroos 2e kl. M. (....) sedert Maandag 20 Augustus 1934. 06.30.

Zeewacht van Donderdag 23 Augustus 1934.

D.W. 0800. Baksgewijs z.i. Mankeeren vanaf Maandag 20 Aug. 1934 0630 de matroos 1e kl. G. (....) en de matroos 2e kl. M. (....)

ten anker in de haven van Tandjong-Priok.

Om 14 u. 25 worden door de politie teruggebracht de matroos 1e kl. G. (....) en de matroos 2e kl. M. (....).

2e. een proces-verbaal van Stadspolitie Batavia dd. 17 September 1934, houdende de onbeëdigde verklaring van de inlandsche vrouw Elly binti Roeman, oud 26 jaren, welke verklaring o.m. inhoudt:

dat de matrozen G. en M. in den nacht van 19—20 Augustus 1934 te omstreeks 1 uur per taxi te haren huize kwamen en verzochten het verdere gedeelte van den nacht te haren huize te mogen doorbrengen; dat zij de gevraagde toestemming heeft verleend, daar die matrozen beweerden geen geld te hebben;

dat die matrozen in beschonken toestand verkeerden en haar niet hebben verzocht hen vroeg te wekken, teneinde op tijd aan boord terug te kunnen zijn;

dat h.i. die matrozen daarvoor te dronken waren;

dat die matrozen haar vóór gemelden nacht nimmer hadden bezocht;

3e. een proces-verbaal van voorloopig onderzoek, onder dagteekening 28 Augustus 1934 opgemaakt door den Officier van Administratie der 2de klasse A. D. Loth en den Luitenant ter zee der 2de klasse E. A. Labouchère, o.m. inhoudende: dat de commissie heeft bevonden:

1e. dat het vertrek naar zee van Hr. Ms. „Flores” op Maandag 20 Augustus 1934 niet door fluiten en aanplakken is bekend gemaakt;

2e. dat in het orderboekje van Maandag 20 Augustus 1934 o.m. was opgenomen „2 u. A.M. stoomklaar” en dat hiervan ook een afschrift op het publicatiebord van de bemanning was gehangen; dat de inhoud van bedoeld afschrift de matrozen G. en M. bekend had kunnen zijn;

3e. dat het schip op genoemden datum ten 15 u. 30 naar zee is gegaan en op Donderdag 23 Augustus 1934 ten 11 u. 00 in de haven van Tandjong-Priok is teruggekeerd;

O., dat door de verklaringen van de beklaagden, elke verklaring slechts gebezigd ten aanzien van hem die haar heeft afgelegd, en door de hiervoren vermelde schriftelijke bescheiden, alles in onderling verband beschouwd, te hunnen aanzien wettig en overtuigend is bewezen:

„dat zij op Maandag, 20 Augustus 1934 te 6u.30 v.m. in tijd van vrede, terwijl zij dienden, G. als matroos der 1ste klasse en M. als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Flores”, toen liggende te Tandjong-Priok in verband met de te dier plaatse en in de omgeving daarvan door zee- en landmacht te houden manoeuvres, tengevolge van hunne grove onvoorzichtigheid, onachtzaamheid, onnadenkendheid en zorgeloosheid, ongeoorloofd van passagieren van genoemden bodem zijn achtergebleven en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig zijn gebleven totdat zij, na in den namiddag van den 23sten Augustus 1934 te Batavia door de politie te zijn gearresteerd, dienzelfden namiddag te ongeveer 2u.30 aan boord van genoemden bodem werden teruggebracht, hebbende voorschreven afwezigheid hen een reis van Hr. Ms. „Flores” van Tandjong-Priok naar zee, waartoe het bevel redelijkerwijze door hen kon worden vermoed, geheel doen verzuimen.”;

O., dat het als bewezen aangenomene strafbaar is gesteld bij artikel 96 aanhef en onder 2° van het Wetboek van Militair Strafrecht en ten aanzien van ieder der beklaagden moet worden gequalificeerd als:

„Aan schuld te wijten ongeoorloofde afwezigheid, die in tijd van vrede den schuldige een reis, waartoe het bevel redelijkerwijze door hem kon worden vermoed, van een plaats buiten het rijk in Europa geheel doet verzuimen.”;

O., dat het als bewezen aangenomene den beklaagden moet worden toegerekend;

O., omtrent de aan de beklaagden op te leggen straf:

dat de ernst van het door ieder van hen begane strafbare feit voornamelijk ligt in de omstandigheid, dat dit door hem werd gepleegd tijdens de te Tandjong-Priok en in de omgeving daarvan door zee- en landmacht gehouden manoeuvres, toen dus, zij het dan ook in schijn, ieder man aan boord de hem speciaal toegewezen oorlogs-

taak had te vervullen, en de publieke belangstelling op deze manoeuvres en op de deelnemers hiervan was gericht;

O., dat de beklaagden sedert 30 Augustus 1934 verblijven in preventief streng arrest;

Gezien de artikelen: 1, 60, 96 aanhef en onder 2°. van het Wetboek van Militair Strafrecht; 27 van het Wetboek van Strafrecht; 190 van de „Regtspleging bij de Zeemagt”;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagden telastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hen daaraan schuldig;

Spreekt hen vrij van hetgeen hun meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hen deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van: G. drie maanden, M. drie maanden, met bepaling, dat de tijd door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 30sten Augustus 1934;

Bepaalt, dat de ten processe aanwezige voorwerpen gemerkt rood B, B-I, B-II en B-III, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen nadat dit vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, zullen worden teruggegeven aan de personen, die deze voorwerpen tijdelijk als stukken van overtuiging hebben afgestaan t.w.:

die gemerkt rood B en B-I aan den veroordeelde G.;

die gemerkt rood B-II en B-III aan Mej. G. L. A. van Slingerlandt te Soerabaja.

Noot van de Redactie.

Uit een oogpunt van bewijsrecht verdient vorenstaand vonnis wel eenige aandacht. Naar het schijnt zijn de daaromtrent geldende regelen wel met een wat ruim hart toegepast, in het bijzonder de beginselen van het getuigenbewijs materieel omzeild, al kan de constructie — gelet ook op de in de laatste jaren door den Hoogen Raad gehuldigde leer betreffende het *de auditu* — waarschijnlijk *formeel* wel door den beugel.

Als schriftelijk bescheid is gebruik gemaakt van een proces-verbaal van de politie, weergevende eene (onbeëedigde) verklaring van een Inlandsche vrouw. Dit schriftelijk bescheid valt onder art. 74, 3°. Inv. wet mil. straf- en tuchtrecht, aangenomen dan dat het in Indië als zoodanig kan gelden.

In een soortgelijk geval (zie vonnis van 12 April 1927, M.R.T. XXIV, blz. 163) heeft de Krijgsraad gemotiveerd, waarom een proces-verbaal van een bestuursambtenaar inhoudende verschillende getuigenverklaringen, als schriftelijk bescheid tot het bewijs mocht

medewerken. Of die motiveering geheel opgaat betwijfelen wij, nu het ook in het vonnis aangehaalde art. 132 van het Reglement op de Strafvordering spreekt over „getuigen, die bij de voorloopige instructie zijn gehoord”, waarvan echter geen sprake was. In het vonnis van 1934 treffen wij op dit punt geenerlei motiveering aan. Het zou anders wel van belang zijn geweest, te weten hoe de Krijgsraad zich de beteekenis van dit politie-proces-verbaal en de daarin vervatte getuigenverklaring bij de bewijsconstructie heeft gedacht.

Wij kunnen ons voorstellen, dat de off.-commissaris de getuige niet naar Soerabaja deed overkomen, maar waarom kon zij niet — indien hare verklaring noodzakelijk was — door een rechterlijke instantie te Batavia worden verhoord? Dan ware in elk geval *alles* en *règle* geweest.

In de tweede plaats is als schriftelijk bescheid aangemerkt een proces-verbaal van voorloopig onderzoek van eene aan boord benoemde commissie van twee officieren. Bij sententie van 6 October 1914, M.R.T. X, blz. 271, besliste het H.M.G. dat een zoodanig proces-verbaal niet kan worden beschouwd als een schriftelijk bescheid in den zin van artt. 400 en 401 W.v.Sv. Wij achten het niet waarschijnlijk dat het Hof ook onder het nieuwe W.v.Sv. die zienswijze zal handhaven. Immers mocht dit proces-verbaal nog niet geacht kunnen worden te vallen onder art. 344, 2°, zeker valt het onder 5°.

Een andere vraag is het, of de Krijgsraad wel een redelijk gebruik heeft gemaakt van dit P.V. Art. 344, 2° eischt onder meer dat de processen-verbaal behelzen de mededeeling der colleges of personen van feiten of omstandigheden „door hen zelf waargenomen of ondervonden”. Toetst men daaraan den in het vonnis overgenomen inhoud van het verbaal, met name 1e en 2e, dan rijst ernstige twijfel of aan dien eisch is voldaan. Zoo niet dan kan echter nog weer de nieuwe leer van het de auditu alsmede art. 344, 5° te hulp komen en is de zaak althans formeel in orde. Bevredigen doet zij nochtans niet geheel.

Waarom ook niet in de qualificatie opgenomen dat de reis was een reis „met een oorlogsvaartuig”?

De fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja wien wij naar aanleiding van vorenstaande opmerkingen eenige inlichting vroegen, was zoo vriendelijk ons daarop het volgende te antwoorden:

Gaarne wil ik gebruik maken van de mij door de Redactie van het M.R.T. geboden gelegenheid om mijne zienswijze bekend te maken over de in het vorenstaande vonnis gevolgde bewijsconstructie, temeer waar dit vonnis, wat de hierin opgenomen feitelijke en rechtsoverwegingen aangaat, een getrouwe copie is van de door mij als fiskaal overgelegde schriftuur van eisch.

De in dit vonnis onder 2e en 3e vermelde schriftelijke stukken zijn in ieder geval krachtens art. 344 No 5 Sv. wettige bewijsmiddelen; tegen het gebruik hiervan kan derhalve formeel geen bezwaar worden gemaakt.

Het proces-verbaal in het vonnis vermeld onder 2° was op den ambtsead door den verbalisant opgemaakt; dit was dus ook een wettig bewijsmiddel krachtens art. 74 sub 3° van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht j° art. 371 aanhef en sub 2e j° art. 381, lid 1 van het Reglement op de Strafvordering.

Laatstgenoemd artikel bepaalt in het eerste lid: „De verklaringen, verbalen of relazen van hen die in openbare posten, ambten of bedieningen gesteld zijn, moeten om als schriftelijke bescheiden te gelden, de vermelding inhouden, dat dezelve door hen zijn afgelegd of opgemaakt op den eed bij den aanvang hunner bediening gedaan, of wel daarna met eede bevestigd worden”.

Ik vermeld den inhoud van dit artikel opdat mede hierdoor moge blijken, dat de door U bedoelde motiveering in het vonnis van dezen Zeekrijgsraad van 12 April 1927 betrekking had, althans bedoelde betrekking te hebben, op de bewijskracht van de toen gebruikte schriftelijke bescheiden en niet op het al dan niet zijn van wettig bewijsmiddel.¹⁾

Een proces-verbaal van voorloopig onderzoek valt m.i. niet onder het tweede of derde nummer van art. 344 Sv., niet onder het tweede nummer omdat het niet wordt opgemaakt door personen, die bevoegd zijn processen-verbaal in wettelijken vorm op te maken, niet onder het derde nummer omdat de commissieleden als zoodanig niet het beheer hebben over een „dienst”.

De wettige bewijsmiddelen, in het vonnis onder 2° en 3° vermeld, kunnen natuurlijk niet meer bewijzen dan deze inhouden; d.i., wat betreft het proces-verbaal van de stadspolitie te Batavia, dat de daarin genoemde vrouw het daarin vermelde aan den verbalisant heeft verklaard, d.i., wat betreft het proces-verbaal van de commissie van voorloopig onderzoek, dat de commissie heeft bevonden hetgeen zij vermeldt. Deze feiten mogen volgens de jurisprudentie van den Hoogen Raad medewerken tot het bewijs, zoodat m.i. ook wat dit aangaat, de zaak formeel wel in orde is.

Als bewijsgrond hebben deze feiten, op zich zelf staande, m.i. geen enkele waarde; in de zaak G. en M. konden deze feiten echter dienen tot bevestiging van eenige belangrijke punten in de verklaring van ieder der beklaagden, waardoor de materiele waarheid van deze punten door den rechter kon worden aanvaard.

Een verder gaand gebruik is van bedoelde bewijsmiddelen niet gemaakt, hetgeen wel blijkt uit het feit, dat de in het vonnis vermelde bewezenverklaring door den Krijgsraad ook had kunnen worden uitgesproken zonder gebruik te maken van deze middelen.

Door een tikfout zijn de woorden „met een oorlogsvaartuig” uit de qualificatie weggevallen.

Tegen dit vonnis is geen appèl ingesteld.

¹⁾ Dit is ons niet geheel duidelijk. Een niet wettig bewijsmiddel kan toch niet bewijskracht hebben. Red. M.R.T.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 10 April 1933.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: kapitein der artillerie H. A. Munzebrock, kapitein der infanterie G. Kemper, eerste-luitenant der genie T. van Strien en eerste-luitenant der infanterie D. J. ter Haar.

Ofschoon de Krijgsraad in de strafreden luidende: „door verregaande onachtzaamheid oorzaak te zijn, dat een preventief gevangene (burger) van de blokzaal is gevlucht. Door valsche voorstelling van het geval te geven het onderzoek op een dwaalspoor te brengen en door liegen zich van schuld trachten vrij te spreken” eene redactiewijziging wenschelijk zou vinden, kan die strafreden gehandhaafd worden, nu klager uitdrukkelijk heeft opgegeven alleen te reclameeren over de straf.

Het feit valt noch onder art. 97 Crim. Wetb. noch onder art. 426 W. v. S. (art. 367 Ned. W. v. S.) daar klager niet is ambtenaar belast met de bewaking van iemand die op openbaar gezag of krachtens rechterlijke uitspraak van de vrijheid was beroofd, doch ziekenverpleger.

De in het tweede gedeelte der strafreden omschreven bemoeilijking van het onderzoek zou geen krijgstuuchtelijk vergrijp opleveren, wanneer op verdachte de verdenking rust, dat hij zich aan een door den Krijgsraad te berechten feit heeft schuldig gemaakt.

Beklag geheel ongegrond verklaard.

H. M. G.: De Krijgsraad was verplicht de beslissing van den meerdere IN HAAR GEHEEL te beoordeelen, waaraan niet afdoet de omstandigheid of de klager in een bepaald geval de toelichting van zijn beklag tot een ander deel der bestreden beslissing heeft beperkt. Het Hof brengt alsnu eene redactiewijziging — waaronder de door den Krijgsraad wenschelijk geoordeelde — in de strafreden aan, hetgeen medebrengt dat het beklag niet geheel doch gedeeltelijk ongegrond moet worden verklaard. Die wijziging strekt echter niet ten gunste van klager. Straf gehandhaafd.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi in zake: M., algemeen stamboeknummer, oud jaren, geboren te K. (Banjoemas), laatstelijk dienende als Javaansch soldaat 1ste klasse ziekenverpleger bij het militair hospitaal te M., klager over de straf van „veertien dagen provoost” met de omschrijvende reden: „door verregaande onachtzaamheid oorzaak te zijn, dat een preventief gevangene (burger) van de blokzaal is gevlucht. Door valsche voorstelling van het geval te geven het onderzoek op een dwaalspoor te brengen en door liegen zich van schuld trachten vrij te spreken”, hem opgelegd op den vierden Januari 1933 door het hoofd van het

militair hospitaal te M., den officier van gezondheid 1e klasse F. V., welke straf met handhaving van de strafreden door den chef van den strafoplegger, den gewestelijken eerstaanwezend officier van gezondheid te M., E. T. is gewijzigd in tien dagen provoost.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend M., den 9en Januari 1933 van den gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid E. T., waaruit blijkt, dat klager op den 7en Januari 1933 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van tien dagen provoost met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 6en Januari 1933 de beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de stukken van het met toepassing van artikel 10 van de regeling van het recht van beklag ¹⁾ gehouden onderzoek, met name de processen-verbaal van het verhoor van klager, den strafoplegger en als getuigen onder eede (belofte) den sergeant-majoor-ziekenverpleger H. T., den Menadoneesch hospitaal-soldaat M. T., algemeen stamboeknummer, en den sergeant-majoor-ziekenverpleger J. A. M. — en de overige stukken die op de zaak betrekking hebben;

O., dat uit bovengenoemde verklaring en den inhoud van klagers extract-strafboek blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

Gelet op het advies van den Auditeur-Militair strekkende tot geheel gegrondverklaring van het beklag;

O., dat klager heeft opgegeven alleen te reclameeren over de straf, omdat hij denkt, dat deze te zwaar is;

O., dat klager de feiten, waarvoor hij is gestraft, ten volle erkent en door het gehouden onderzoek ook is komen vast te staan, dat op 3 Januari 1933 des voormiddags omstreeks 5.30 uur, toen klager dienst deed als ziekenverpleger-van-de-wacht van de blokzaal van het militair hospitaal te M. en wel tezamen met den aan hem ondergeschikten hospitaalsoldaat T., nadat T. met zijn voorkennis naar de keuken was gegaan om thee te halen, hij zich naar het privaat heeft begeven, gedurende welke afwezigheid de in de blokzaal opgenomen civiel gevangene — die in preventieve hechtenis was gesteld — uit de blokzaal en het hospitaal is ontvlucht, welke ontvluchting geheel aan de onachtzaamheid van klager moet worden geweten, immers hij gedurende de afwezigheid van T. alleen met het toezicht op de in de blokzaal opgenomen personen was belast en door die blokzaal te verlaten zonder zich van de afsluiting der toegangen te overtuigen — hetgeen klager heeft erkend — in strijd met de hem ge-

¹⁾ Zie M.R.T. XIV, blz. 511. Red. M.R.T.

geven consignes (punten 4 en 7) nalatig is geweest in zijn plicht om op de daar opgenomen patiënten toezicht te houden, door welke nalatigheid de ontvluchting van D. mogelijk is geworden;

O., dat klager ook heeft erkend, dat hij bij het onderzoek onwaarheid heeft gesproken, immers in strijd met de waarheid opgegeven, dat hij voor de ontvluchting bij alle drie de patienten de temperatuur had opgenomen, en dat hij even na de ontvluchting een ladder, die tegen den buitenmuur van de blokzaal had gestaan, tegen de cellen heeft doen plaatsen en aldus de situatie heeft veranderd;

O., dat de Krijgsraad beide feiten in de strafreden in hoofdzaak juist acht omschreven en slechts eene geringe redactiewijziging zou meenen te moeten aanbrengen door in den eersten zin in plaats van „oorzaak te zijn” te lezen „mogelijk gemaakt” en in den tweeden zin voor „vrij te spreken” te stellen „vrij te *doen* spreken”, doch klager uitdrukkelijk heeft opgegeven alleen te reclameeren over de straf en derhalve de strafreden kan worden gehandhaafd, tenzij met den Auditeur-Militair zou moeten worden aangenomen dat klager zich door zijne nalatigheid heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97 van het Crimineel Wetboek, in welk geval de strafoplegger zijne bevoegdheid zou hebben overschreden en de commandeerend officier van het garnizoen alsnog in de gelegenheid zou moeten worden gesteld tot het bij artikel 7 van de Rechtspleging bedoelde onderzoek; terwijl wat het tweede deel der strafreden betreft, klager dan ten onrechte zou zijn gestraft daar de daarin omschreven bemoeilijking van het onderzoek geene disciplinaire overtreding oplevert wanneer op den verdachte de verdenking rust dat hij zich aan een door den Krijgsraad te berechten feit heeft schuldig gemaakt;

O., dat de Krijgsraad echter niet vermag in te zien dat hier van genoemd misdrijf sprake kan zijn, daar klager als ongewapende verpleger-van-de-wacht bij de blokzaal niet kan worden geacht te behoren tot een wacht als waarvan sprake is in artikel 97 voornoemd, waaronder de gewapende macht moet worden verstaan, terwijl evenmin sprake kan zijn van toepassing van artikel 426 van het Strafwetboek, daar klager niet is een ambtenaar belast met de bewaking van iemand die op openbaar gezag of krachtens rechterlijke uitspraak van de vrijheid was beroofd, doch ziekenverpleger;

O., dat ook de opgelegde straf niet te zwaar voorkomt, immers wel evenredig aan de groote zorgeloosheid waarvan klager heeft blijk gegeven, welke een schadelijk gevolg heeft gehad (zijnde de ontsnapte volgens schrijven van den fungeerend Plaatselijk Commandant te M. dd. 8 Maart 1933 blijkens bekomen inlichtingen nog niet opgevat), zoodat het beklag geheel ongegrond moet worden verklaard;

Gelet op artikel 10 van de regeling van het recht van beklag;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het in hoofde dezer nader aangeduid beklag van den klager geheel ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf en strafreden, zooals die ook zijn gehandhaafd door den chef van den strafoplegger.

Bij beschikking van het H. M. G. van N. I. van 10 Mei 1934 is de redactie van de strafreden gewijzigd, in verband waarmede het beklag gedeeltelijk ongegrond is verklaard. Het Hof overwoog daarbij:

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof zich niet ten volle kan vereenigen met de beslissing van den Krijgsraad en met de overwegingen, welke daarin aan de strafreden zijn gewijd;

O., dat klager heeft verklaard, zich alleen te beklagen over de hem opgelegde straf, niet over de strafreden, en de Krijgsraad op grond daarvan heeft gemeend niet bevoegd te zijn, om wijziging te brengen in de strafreden, welke dit College zelf niet geheel juist omschreven achtte, doch het Hof zich met deze meening niet kan vereenigen;

dat toch de regeling van het recht van beklag dengene, wien door zijn meerdere een krijgstuuchtelijke straf is opgelegd, in het algemeen het recht toekent, om over de beslissing van dien meerdere in haar geheel het oordeel van den Krijgsraad in te roepen en derhalve, indien hij van dat recht, gelijk in casu het geval is, op de voorgeschreven wijze heeft gebruik gemaakt, de Krijgsraad verplicht is, de beslissing van dien meerdere in haar geheel te beoordeelen, waaraan niet afdoet, de omstandigheid, of de klager in een bepaald geval de toelichting van zijn beklag tot een ander deel der bestreden beslissing heeft beperkt;

O., dat het Hof tegen de strafreden, zooals die door den chef van den strafoplegger is gehandhaafd, dezelfde bedenkingen heeft, als door den Krijgsraad in de overwegingen zijner beschikking genoemd en nog een andere redactiewijziging gewenscht acht, zoodat de strafreden behoort te luiden, gelijk hieronder wordt vermeld;

O., dat de beschikking mitsdien in zooverre moet worden vernietigd en zulks tevens medebrengt, dat het beklag niet geheel, doch gedeeltelijk ongegrond moet worden verklaard, doch, daar de aangebrachte wijzigingen in de strafreden niet ten gunste van klager strekken en het Hof zich vereenigt met hetgeen de Krijgsraad ten aanzien van de opgelegde straf heeft overwogen, daarin geen wijziging behoort te worden gebracht;

Gelet op Staatsblad 1919, Nos. 11 en 174;

Beschikkende:

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 10 April 1933, op het onderwerpelijk beklag genomen, ten aanzien van de strafreden en voor zooverre daarbij het beklag geheel ongegrond is verklaard;

Verklaart het beklag gedeeltelijk ongegrond;

Verstaat, dat de strafreden luidt: „door verregaande onachtzaam-

heid mogelijk gemaakt, dat een preventief gevangene (burger) van de blokzaal is gevlucht; door een valsche voorstelling van het geval te geven, het onderzoek op een dwaalspoor te brengen en door liegen zich van schuld trachten vrij te pleiten'';

Gelast, dat de gewijzigde strafreden zal worden ingeschreven in klager's strafboek in stede van die, waarover beklag;

Keurt voor het overige de beschikking goed.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 17 November 1933.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: kapitein der artillerie H. A. Munzebroek, kapitein der infanterie G. Kemper, eerste-luitenant der infanterie R. W. van de Beek en eerste-luitenant der genie A. A. F. Maurenbrecher.

Door slapheid en gebrek aan plichtsbesef zich aan hem opgedragen diensten trachten te onttrekken door zich op twee achtereenvolgende dagen tijdens den hem opgedragen wachtdienst bij herhaling ziek te melden, waardoor hij moest worden afgelost en telkens na geneeskundig onderzoek niet ziek te zijn bevonden.

De door eene geneeskundige commissie aangenomen psychische afwijkingen zijn niet van dien aard, dat tot geheele of gedeeltelijke ontoerekeningsvatbaarheid van klager kan worden besloten.

De op twee verschillende dagen gepleegde feiten, ter zake waarvan ook twee straffen (8 en 10 dagen provoost) zijn opgelegd, nu zij in één rapport zijn opgenomen en tegelijkertijd ter kennis van den Krijgsraad zijn gekomen, als één voortgezet handelen in ééne strafreden samengevat en ééne straf opgelegd.

Beklag gedeeltelijk ongegrond verklaard. Straffen en strafredenen samengevat en gewijzigd. (Straffen als te zwaar verminderd tot één straf van 14 dagen politiekamer.)

H.M.G.: Het Hof, gezien de deskundige-verklaringen, heeft niet de stellige overtuiging, dat klagers handelingen moeten worden toegeschreven aan onwil om zijn dienst te verrichten, dan wel aan gebrek aan plichtsbesef. 's Krijgsraads beschikking mitsdien vernietigd, het beklag geheel gegrond verklaard en verstaan dat de straffen en strafredenen, waarover beklag, in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt onder vermelding van 's-Hofs beschikking.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: V., algemeen stamboeknummer, oud .. jaren, geboren te Heino (Overijssel), laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het 9e Bataljon Infanterie te T., klager over de straffen van „acht

en tien dagen provoost" respectievelijk met de omschrijvende reden: „na kort tevoren voor een geneeskundige commissie te zijn verschenen als gevolg van een herhaald zich ziek melden en van die commissie „dienst doen" te hebben gekregen, toen hij voor wacht was gecommandeerd, tijdens het op post staan zich ziek gemeld. Door den garnizoensarts niet ziek bevonden. Na terugkeer op wacht, niet op post staande, zich onmiddellijk weder ziek gemeld, zoodat hij ten slotte toch moest worden afgelost, terwijl hij den volgenden morgen op het ziekenrapport wederom niet ziek werd bevonden" en „na des morgens op het compagniesrapport te zijn verschenen wegens het zich tot tweemaal toe ziek melden en geneeskundig onderzocht, niet ziek gebleken te zijn, waarvoor de straf van acht dagen provoost voor hem werd aangevraagd, des avonds als wacht-hebbende en op post staande, zich wederom ziek gemeld en niet ziek bevonden", hem respectievelijk op 24 en 26 Juni 1933 opgelegd door zijn corpscommandant den Majoor der Infanterie C. O. van Kesteren, adjudant in buitengewonen dienst van Hare Majesteit de Koningin, Commandant van het 9de Bataljon Infanterie, welke straffen en strafredenen door den chef van den strafoplegger, den kolonel der Infanterie F. Kroon, Commandant van het 2e Regiment Infanterie zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend Tjimahi, den 15den Juli 1933, van den Commandant van het 9de Bataljon Infanterie, aldaar, den Majoor der Infanterie C. O. van Kesteren, waaruit blijkt, dat klager op den 12 Juli 1933 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straffen van „acht en tien dagen provoost" met omschrijvende redenen als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 10en Juli 1933 de beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden — w.o. eene schriftelijke verklaring van den strafoplegger ddo. 7 Augustus 1933, en een ziekenboekje;

Gezien het door den strafoplegger overgelegde overzicht van klagers ziekmeldingen;

Gehoord den klager, als getuige den Majoor K. en als getuigendeskundige den Officier van Gezondheid 2e klasse B. en den dirigeerend Officier van Gezondheid der 2e klasse G.;

O., dat uit bovengenoemde verklaring, den inhoud van klagers extract-strafoek en het afschrift-schrijven van 7 Juli 1933, No. 1086, van den chef van den strafoplegger voornoemd blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen, in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

Gelet op het advies van den Auditeur-Militair, strekkende tot gedeeltelijke gegrondverklaring van het beklag over de op 24 Juni

1933 opgelegde straf en tot geheel gegrondverklaring van het beklag over de op 26 Juni 1933 opgelegde straf;

O., dat uit de schriftelijke verklaring van den strafoplegger voormeld, in verband met het bij de stukken aanwezig rapport ddo. 5 Augustus 1933 van den sergeant-majoor-instructeur van klagers compagnie en de opgaven van klager is gebleken, dat klager is gestraft wegens het zich voortdurend ziek melden tijdens wacht-diensten op 22 en 23 Juni 1933, te weten, op 22 Juni 1933 tweemaal, toen hij kampementswacht had, en wel eerst tijdens het op post staan te 7.30 u. n.m. en daarna — nadat hij door den waarnemend garnizoensarts niet ziek was bevonden en op wacht was teruggekeerd — dienzelfden avond nogmaals, toen hij niet op post stond, en op 23 Juni 1933 — nadat hij des morgens op het ziekenrapport was geweest en daar niet ziek was bevonden — des avonds, toen hij als trein-kampements-wacht op post stond;

dat de strafoplegger ter zake van deze feiten op 24 en 26 Juni 1933 de twee straffen heeft opgelegd, thans in beklag, te weten voor de ziekmeldingen op 22 Juni acht, en voor de ziekmelding op 23 Juni 1933 tien dagen provoost, doch ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij deswege zeker één straf had opgelegd, indien het tweede feit (dat van 23 Juni) hem eerder bekend was geweest;

O., dat klager al deze „ziekmeldingen” erkent, doch het verweer voert, dat hij telkens wèl ziek is geweest, en lijdende was — en thans nog is — aan pijnlijkheid in het lendendeel van den rug en duizeligheid bij lang staan, en geen uithoudingsvermogen heeft;

O., dat voorts uit de verklaring van den deskundige Dr. B. voornoemd en de opgaven van klager, in verband met het door den strafoplegger overgelegde overzicht van de lange reeks van klagers ziekmeldingen, blijkt, dat al die ziekmeldingen zijn gedaan, wegens dezelfde soort klachten als in de vorige overweging vermeld, en dat de samenvatting aan het slot van bedoeld overzicht, „dat klager „sinds zijn aankomst bij het 9de Bataljon Infanterie bijna dagelijks „op het ziekenrapport is verschenen, meerdere malen zelfs twee keer „per dag, terwijl hij sinds Juni 1931, 94 dagen ter observatie in het „militair hospitaal heeft gelegen, zonder dat ooit objectieve afwijkingen van fysieken aard konden worden vastgesteld”, kan worden aanvaard;

O., dat klager op 15 Juni 1933, alzoo één week voor de feiten thans in beklag, voor de geneeskundige commissie te Tjimahi verschenen, nog is goedgekeurd voor den militairen dienst;

O., dat de Krijgsraad naar aanleiding van de verklaringen van den strafoplegger en den indruk, dien klager ter terechtzitting heeft gemaakt, bij beschikking ddo. 5 September 1933 heeft gelast, dat klager door een psychiater zou worden onderzocht en, waar te Tjimahi voor zulk een onderzoek geen gelegenheid is, daarvoor de tusschenkomst heeft ingeroepen van het Hoofd van den Dienst der

Volksgezondheid, aan welke beschikking door stagnatie van de executie geen uitvoering is gegeven;

O., dat het college sedert vernemende, dat klager opnieuw voor de geneeskundige commissie zou worden gebracht, den uitslag van het onderzoek dier commissie heeft afgewacht, dien thans heeft vernomen en den dirigerend Officier van Gezondheid, Majoor G., voorzitter dier commissie voornoemd, vervolgens als getuige-deskundige daarop heeft gehoord;

O., dat bedoelde uitslag is geweest, dat klager op 26 October 1933 is afgekeurd voor den militairen dienst op grond „dat hij lijdende is aan klachten over algemeene lichaamszwakte, welke klachten echter niet te verklaren zijn door bestaande anatomische afwijkingen, doch moeten worden opgevat als uitingen van ziekelijke prikkelbaarheid met spoedige uitputting van het zenuwstelsel”, welke uitspraak ter terechtzitting is toegelicht met de mededeelingen:

„dat klager verscheidene malen door de internisten, doktoren K., „L. en v. L. is onderzocht, doch er nooit iets is gevonden, dat verklaarde, waarom klager niet in staat zou zijn dienst te doen;

„dat hij een goed gebouwde man is en zijn voedingstoestand „goed is;

„dat zijn toestand alleen verklaarbaar is bij een labiel zenuwstelsel en gebrek aan voldoende doorzettingsvermogen;”

O., dat de Krijgsraad, gegeven dit eindresultaat der geneeskundige commissie, thans van een psychiatrisch onderzoek heeft afgezien en van oordeel is nu voldoende gegevens te hebben verkregen om op het beklag te beslissen;

O., dat de raad uit die gegevens tot de slotsom is gekomen, dat de ten slotte door de geneeskundige commissie aangenomen psychische afwijkingen, niet van dien aard zijn, dat op grond daarvan tot geheele of gedeeltelijke ontoerekeningsvatbaarheid van klager kan worden besloten, en dat het voortdurend zich onttrekken aan wachtdiensten door klager, moet worden toegeschreven aan in den militairen dienst ontoelaatbare slapheid en gebrek aan plichtsbesef, en derhalve klager terecht is gestraft;

O., dat de opgelegde straffen te zwaar worden geacht, daar klager voor soortgelijke feiten niet eerder is gestraft;

O., dat de Krijgsraad voorts de feiten, waarvoor is gestraft, nu zij in één rapport zijn opgenomen en tegelijkertijd ter kennis van den Krijgsraad gekomen — terwijl de strafoplegger heeft verklaard dat hij zeker één straf zou hebben opgelegd, indien hij van de feiten van 23 Juni 1933 eerder kennis had gekregen — als een voortgezet handelen in ééne strafreden wenscht samen te vatten, met vermelding van slapheid en gebrek aan plichtsbesef als de oorzaak, waaraan zij moeten worden toegeschreven;

O., dat in verband hiermede, het beklag over de opgelegde straffen gedeeltelijk ongegrond moet worden verklaard met wijziging en samenvatting van de straffen en de strafredenen;

Gelet op artikel 10 van de regelen van het recht van beklag;
Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag over de op 24 en 26 Juni 1933 aan klager opgelegde straffen gedeeltelijk ongegrond;

Brengt de opgelegde straffen van acht en tien dagen provooft terug tot *één* straf van veertien dagen politiekamer;

Wijzigd de strafredenen, zooals deze door den chef van den straf-oplegger zijn gehandhaafd en bepaalt, dat deze in samenvatting zullen luiden:

„door slapheid en gebrek aan plichtsbefef zich aan hem opgedragen diensten getracht te onttrekken door zich op twee achterenvolgende dagen tijdens den hem opgedragen wachtdienst bij herhaling ziek te melden, waardoor hij moest worden afgelost en telkens na geneeskundig onderzoek niet ziek te zijn bevonden”;

Gelast dat deze straf en strafreden in klagers strafboek zullen worden ingeschreven in stede van de twee, waarover beklag.

Bij beschikking van het H.M.G. van N.I. van 15 December 1933 is vorenstaande beschikking vernietigd en het beklag geheel gegrond verklaard. Het Hof overwoog:

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof zich niet met de beslissing van den Krijgsraad kan vereenigen;

O., dat klager tweemaal krijgstuchtelijk is gestraft (welke straffen, gezien de omstandigheden in 's Krijgsraads beschikking vermeld, terecht door dit College als één feiten-complex zijn behandeld) terzake dat hij zich tweemaal ziek heeft gemeld, zonder dat hij door den militairen arts werd bevonden ziek te zijn;

dat klager volhoudt, wel ziek te zijn geweest en zijn opgave wordt bevestigd door de verklaring van den getuige-deskundige G. in zooverre, dat deze, ofschoon evenmin als de andere geneesheeren, die klager hebben onderzocht, eenige fysieke afwijking bij hem gevonden hebbend, heeft geconstateerd, dat hij een labiel zenuwstelsel heeft en zich vermoedelijk bij hem het idee fixe heeft gevormd, dat hij inderdaad ziek is, terwijl hij inmiddels ook voor den militairen dienst is afgekeurd, op grond, dat hij lijdende is aan klachten over algemeene lichaamszwakte, welke klachten echter niet te verklaren zijn door bestaande anatomische afwijkingen, doch moeten worden opgevat als uitingen van ziekelijke prikkelbaarheid met spoedige uitputting van het zenuwstelsel;

dat het Hof, gezien deze deskundige-verklaringen, niet de stellige overtuiging heeft bekomen, dat klagers handelingen moeten worden toegeschreven aan onwil om zijn dienst te verrichten dan wel aan gebrek aan plichtsbefef en mitsdien voor oplegging van krijgstuchtelijke straffen ten deze geen plaats is, zoodat de beschikking van den Krijgsraad niet kan worden gehandhaafd en het beklag geheel gegrond behoort te worden verklaard;

Gelet op Staatsblad 1919 Nos. 11 en 174;

Beschikkende:

Vernietigt de onderwerpelijke beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 17 November 1933;

Verklaart het beklag geheel gegrond;

Verstaat, dat de straffen en strafredenen, waarover beklag, in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt, onder vermelding dezer beschikking.

Krijgsraad te Makassar.

Vonnis van 21 Juni 1934.

President: Mr. H. J. Bool (plv.).

Leden: Dirigeerend officier van gezondheid der 1ste klasse A. J. Barto, kapitein der genie J. B. A. Bruning, kapitein-adjudant H. W. van Oijen en eerste-luitenant der infanterie A. P. Berlijn.

Auditeur-militair: Mr. B. J. Lambers (plv.).

Knevelarij. Art. 425 Indisch W. v. S. (art. 366 Ned. W. v. S.).

Werkzaam als schrijver bij de aanneming van recruten in die bediening van die recruten, als verschuldigd aan hemzelven gelden vorderen en ontvangen, wetende dat die niet verschuldigd waren.

„Ontvangen” is voor art. 425 voldoende. Beklaagde heeft bovendien ook de gelden gevraagd, dus „gevorderd”.

Door de voorstelling van zaken door den beklagde werden de getuigen in den waan gebracht, dat de door hen betaalde gelden verschuldigd waren wegens de dienstwerkzaamheden, door beklagde te hunnen behoefte verricht.

Art. 425 eischt niet, dat de ambtenaar in het algemeen een recht tot vorderen of tot ontvangen heeft; voldoende is dat de verrichting ter zake waarvan gevorderd, of ontvangen wordt, een verrichting van het ambt is (vid. Noyon ad art. 366).

Wegens den ernst van de feiten in verband met het feit dat beklagde vroeger reeds is veroordeeld tot gevangenisstraf wegens oplichting, is oplegging van een voorwaardelijke vrijheidsstraf niet meer gerechtvaardigd, moettende de straf verder tevens voldoende zijn om aan een blijkbaar te Makassar bestaand misbruik paal en perk te stellen.

In zake den Auditeur-Militair, Eischer R. O. contra: K., algemeen stamboek No., oud 32 jaar, geboren te Rotterdam, dienende als Europeesch Brigadier bij de Mobiele Colonne van het Garnizoens-Bataljon van Celebes en Menado, te Makassar.

DE KRIJGSRAAD:

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord den Auditeur-Militair-Plaatsvervanger Mr. B. J. Lambers in zijn ingediende schriftuur van eisch, daartoe strekkende dat de Krijgsraad te Makassar den in hoofde dezes nader aangeduiden beklaagde K., alg. stb. no. . . . , zal schuldig verklaren aan het misdrijf van: „Knevelarij, tweemaal gepleegd”; hem deswege zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, te vervangen door militaire detentie van gelijken duur;

Gehoord den beklaagde in zijn ontkentenis;

Gehoord de verklaringen der getuigen H. W. Thenu en C. N. de Zwart en de voorlezing van de verklaringen der overige getuigen ter openbare terechtzitting;

O., dat aan den voet van het bevelschrift van den Plaatselijk Militair Commandant te Makassar tot bijeenkomen van den Krijgsraad d.d. 26 Mei 1934, aan den beklaagde, die thans voor dezen Krijgsraad terechtstaat wordt ten laste gelegd, zooals deze tenlastelegging na aanvulling ter openbare terechtzitting luidt:

„dat hij in de maand October 1933 te Makassar, gewest Celebes en Onderhoorigheden, zijnde beklaagde toentertijd Europeesch Brigadier bij de Mobiele Colonne van het Garnizoens-Bataljon van Celebes en Menado, te Makassar en als schrijver te werk gesteld op het plaatsbureau aldaar, terwijl hem als zoodanig o.a. was opgedragen, in elk geval tot zijn bezigheden als zoodanig behoorde het in orde maken van de stukken, die de recruten noodig hadden voor de werving, in de uitoefening van de bediening van zijn ambt voornoemd als verschuldigd aan hemzelven wegens het in orde maken van juist genoemde stukken op of omstreeks 10 October 1933 van den recruit Pessiwarissa 10 % van diens handgeld heeft gevorderd en f 10.— heeft ontvangen, op of omstreeks 11 October 1933 van den recruit Ruipassa f 5.— heeft gevorderd en ontvangen en op of omstreeks 26 October 1933 van den recruit Aijal f 10.— heeft gevorderd en ontvangen, terwijl hij wist, dat die bedragen niet verschuldigd waren”;

O. dat beklaagde in hoofdzaak heeft opgegeven:

dat hij brigadier der Infanterie was bij de Mobiele Colonne van het 1ste garnizoensbataljon van Celebes en Menado te Makassar en door den toenmaligen Plaatselijk Militair Commandant den Majoor der Infanterie Völke werd te werk gesteld als schrijver op het plaatsbureau, zulks met de bedoeling om den aldaar te werk gestelden schrijver, den Infanterist 1ste klasse de Zwart te zijner tijd te vervangen;

dat hij echter tot op heden nog steeds met de Zwart op het plaatsbureau heeft samengewerkt;

dat zij tezamen de werkzaamheden op het plaatsbureau verdeelden, in dien zin dat niet ieder bepaalde werkzaamheden zou verrich-

ten, doch zóó dat zij beiden tezamen al het schrijfwerk zouden verrichten wat op het plaatsbureau gedaan moest worden;

dat al hetgeen, dat hij, beklaagde, aldus verrichtte als zijn dienstwerk werd beschouwd;

dat toen de werving van recruten wederom werd opengesteld, de schrijver de Zwart namens den Plaatselijk Militair Commandant door den Officier voor de werving, den 1sten Luitenant der Infanterie Thenu werd belast met de werkzaamheden ten behoeve van de werving, welke werkzaamheden hij na eenigen tijd eveneens verrichtte, uit vrijen wil, om ook dit soort werk grondig te leeren kennen;

dat hij daarbij allereerst moest nagaan of de stukken die door de recruten moesten worden overgelegd, in orde waren en de aanstaande recruten de noodige inlichtingen geven;

dat, indien de stukken in orde bevonden waren, hij de diverse staten en modellen opmaakte, kortom het voor de werving vereischte schrijfwerk verrichtte;

dat de door hem, beklaagde, opgemaakte stukken rechtstreeks naar den Officier belast met de werving gingen, die deze stukken van zijn paraaf voorzag, waarna zij door den Plaatselijk Militair Commandant werden geteekend;

dat hij moet toegeven, dat hij naar aanleiding van hetgeen hij in zijn dienst verrichtte geld aannam van de recruten Tetelepta, Marlissa, Pessiwarissa, Aijal en Ruipassa;

dat hij in het aannemen van deze gelden nimmer iets ongeoorloofds zag, waarom het ook nimmer bij hem opkwam deze gelden te weigeren, daar hij deze gelden beschouwde als particuliere giften, die de recruten hem deden, uit erkentelijkheid, doch niet, omdat zij deze bedragen aan hem verschuldigd waren;

dat hij, beklaagde, zelf bij zijn engagement en bij zijn reëngagement de personen die voor de opmaking van zijn stukken hadden zorg gedragen iets toegestopt heeft;

dat hij destijds zulks deed, omdat het geheele transport waartoe hij behoorde en dat naar Indië ging zulks ook deed;

dat dergelijke giften gebruikelijk waren en dat hij er vrij zeker van is, dat dit gebruik nog steeds in zwang is;

dat, hij, beklaagde, nimmer deze gelden van de recruten heeft gevorderd dan wel aan dezen heeft verzocht, noch zich tegenover de recruten heeft uitgelaten dan wel erop gezinspeeld dat het gebruikelijk was dergelijke giften te doen;

dat de recruut Tetelepta hem, beklaagde, en de Zwart tot tweemaal toe beloofde hun 10 % van zijn handgeld te zullen geven, wanneer hij goedgekeurd was;

dat op den 7den November 1933 de recruut Tetelepta zijn premiegeld ontving;

dat hij, beklaagde, op dien dag toevallig Tetelepta ontmoette, waarop deze tot hem, beklaagde, zeide: „wat ik beloofd heb aan U en den Infanterist 1e klasse de Zwart zal ik nu geven”;

dat Tetelepta hem daarop vijf gulden gaf en den volgenden dag

voor het raam van het plaatsbureau nogmaals vijf gulden, welke beide bedragen hij, beklaagde, telkens met de Zwart deelde;

dat ook de recrút Marlissa na het ontvangen van zijn handgeld nog op het bureau kwam om nog eenige stukken te teekenen, bij welke gelegenheid hij in het bijzijn van de Zwart geld op tafel legde, welk bedrag hij wederom met de Zwart deelde;

dat ook de recrút Pessiwarissa na ontvangst van zijn handgeld bij hem, beklaagde, op het bureau kwam om nog eenige stukken te teekenen en toen voor hem en de Zwart ongevraagd wat geld op tafel legde, dat hij, beklaagde, wederom met de Zwart deelde;

dat eenige dagen voor den 27sten October 1933 de aspirant-recrút Aijal bij hem, beklaagde, op het bureau kwam met zijn stukken om te teekenen, aan welke stukken, in verband met Aijal's minderjarigheid, een bewijs van toestemming van zijn ouders ontbrak;

dat hij, beklaagde, daarop om Aijal terwille te zijn, dit toestemmingsbewijs tikte en hem daarop verzocht dit door zijn vader te laten teekenen;

dat Aijal eerst na eenige dagen met dit bewijs geteekend door zijn vader terugkwam;

dat Aijal daarop op den 27sten October werd gekeurd en geschikt bevonden voor zes jaren, waarop hij den volgenden dag zijn handgeld ontving;

dat hij één dag voor zijn vertrek naar Java weer bij hem, beklaagde, op het bureau kwam en hem wat voor de moeite gaf, waarbij hij wat geld op de tafel neerlegde, welk geldsbedrag hij wederom met de Zwart deelde;

dat hij, beklaagde, ook op gelijke wijze geld van den recrút Ruipassa ontving, die dit bedrag na ontvangst van zijn handgeld eveneens op de tafel legde, welk bedrag hij, beklaagde, op gelijke wijze met de Zwart deelde;

dat hij, beklaagde, zich de juiste bedragen niet meer herinneren kan;

dat hij behalve van bovengenoemde recrúten op gelijke wijze ook nog gelden van andere recrúten heeft ontvangen;

O., dat beklaagde's opgaven betreffende zijne tewerkstelling als schrijver op het bureau van den Plaatselijk Militair Commandant en de aldaar door hem te verrichten werkzaamheden in hoofdzaak bevestiging hebben gevonden in de met eedsbevestiging afgelegde verklaringen van de getuigen:

1. Thenu, Hendrik, Willem, 1ste Luitenant der Infanterie en
2. de Zwart, Carel, Nicolaas, Europeesch Infanterist 1ste klasse,

alg. stb. No. 86694,

verklarende deze getuigen ieder voor zich zulks uit eigen wetenschap te kunnen mededeelen;

O., dat de navolgende getuigen voor den Officier-Commissaris te Bandoeng onder eedsbevestiging in hoofdzaak hebben opgegeven:

3. Pessiwarissa, Gustaaf, Amboineesch fuselier, alg. stb. No. 26479:

dat hij op den 10den October 1934 met de stukken benoodigd voor zijn indiensttreding op het plaatsbureau te Makassar kwam;

dat beklagde toen tot hem zeide: „Als je goedgekeurd bent, moet je mij 10 % van je handgeld geven voor de moeite”, waarop hij (getuige) ten antwoord gaf, dat het nog niet zeker was, dat hij goedgekeurd zou worden;

dat hij den volgenden dag goedgekeurd werd en den 12den October d.a.v. zijn handgeld ontving;

dat hij zich daarop naar het plaatsbureau begaf voor het teekenen van enkele stukken;

dat beklagde hem, nadat hij aldaar aangekomen was, vroeg: „Pessiwarissa mana itoe wang?”, waarbij hij (getuige) antwoordde dat hij geen klein geld had en hem daarom *f* 10.— zou geven;

dat hij daarop *f* 10.— aan beklagde gaf, waarvoor deze hem bedankte;

dat hij den indruk kreeg dat de beklagde recht op dit geld had en dat dit voor hem (getuige) dienst was;

dat beklagde geen dwang op hem uitoeffende, doch hem wel om het geld vroeg;

4. Ruipassa, Jozef, Amboineesch fuselier, alg. stb. No. 26482:

dat hij op den 11den October 1933 de stukken, benoodigd voor zijn indiensttreding op het plaatsbureau te Makassar indiende, waarop hij den volgenden dag goedgekeurd werd en den daarop volgenden dag zijn handgeld ontving;

dat tegelijk met hem ook de recruut Marlissa zijn handgeld ontving;

dat zij beiden daarop door een sergeant naar het plaatsbureau werden teruggebracht voor het teekenen van nog enkele stukken;

dat, toen zij op het plaatsbureau aangekomen waren eerst Marlissa naar binnenging, die hem (getuige), nadat hij weer buitengekomen was, mededeelde dat beklagde hem *f* 10.— gevraagd had, welke hij (Marlissa) hem had gegeven;

dat hij (getuige) toen naar binnen ging, waarop beklagde hem om *f* 5.— vroeg, die hij (getuige) hem ook gaf;

dat hij (getuige) den indruk kreeg dat beklagde om geld vroeg, waarop hij misschien aanspraak zou kunnen doen gelden;

dat hij het geld aan beklagde gaf, omdat hij bang was dat anders zijn stukken niet op tijd klaar zouden zijn;

dat beklagde hem tweemaal om het geld vroeg;

dat, nadat hij de eerste keer erom gevraagd had, een officier binnenkwam en hij (getuige) naar buiten moest;

dat kort daarop hij weder werd binnengeroepen en beklagde hem voor de tweede maal om het geld vroeg;

5. Aijal, Isaac, Petrus, Amboineesch fuselier, alg. stb. No. 26519:

dat hij op den 23sten October 1933 zijn stukken, die benoodigd waren voor het teekenen, op het plaatsbureau te Makassar indiende;

dat hij op den 26sten October d.a.v. gekeurd werd en ook op dien dag zijn handgeld ontving;

dat hij na het ontvangen van zijn handgeld naar het plaatsbureau ging voor het teekenen van nog enkele stukken;

dat beklaagde hem aldaar om *f* 10.— vroeg voor de door hem, beklaagde, gedane moeite, erbij voegende dat dit de nieuwe regeling was, dat de pas aangeworven recruten hem *f* 10.— moesten betalen voor de compagnie;

dat hij (getuige) daarop beklaagde *f* 4.— van zijn eigen geld wilde geven voor de moeite die, hij, beklaagde, voor hem gedaan had;

dat beklaagde echter het geld wegschoof, zeggende: „je moest je schamen, al je kameraden die naar Gombong of Bandoeng zijn vertrokken, hebben *f* 10.— gegeven;

dat hij (getuige), daar hij daardoor verlegen werd, aan beklaagde *f* 10.— gaf;

dat hij den indruk had dat beklaagde recht op het geld had, waarom hij het geld ook aan beklaagde gaf;

dat beklaagde dwang op hem (getuige) uitoefende, doordat hij zeide dat hij *moest* betalen en ook omdat hij hem verlegen maakte, toen hij (getuige) eerst *f* 4.— had willen geven;

dat hij (getuige) beklaagde nog vroeg of het werkelijk verplichtend was om die *f* 10.— te betalen, waarop beklaagde antwoordde: „die moet je betalen”;

6. Tetelepta, Samuel, Jossias, Amboineesch recrute, alg. stb. No. 26699:

dat hij op den 7den November 1933 te Makassar teekende, na afloop waarvan beklaagde tot hem zeide: „Nou Tetelepta, jij krijgt *f* 120.— handgeld, geeft ons *f* 20.— voor onze moeite”;

dat hij (getuige) antwoordde dat hij *f* 20.— te veel vond, doch dat hij hem 10 % n.l. *f* 12.— zou geven;

dat hij den 8sten November zijn handgeld ontving, op welken dag beklaagde naar hem toekwam en om geld vroeg;

dat hij op dat oogenblik slechts *f* 5.— bij zich had, welke hij toen aan beklaagde gaf;

dat beklaagde toen tot hem zeide, dat, indien hij (getuige) *f* 12.— te veel vond, hij hem den volgenden dag alleen nog maar *f* 5.— moest geven;

dat hij (getuige) den volgenden dag beklaagde nogmaals vijf gulden gaf;

dat hij op den 9den November d.a.v. bij het afpresenteeren een en ander aan den Korpscommandant rapporteerde;

7. Marlissa, Julius, Domingus, Amboineesch recrute, alg. stb. No. 26481:

dat hij op den 13den October 1933 te Makassar teekende, waarna hij zijn handgeld ontving;

dat een sergeant, nadat hij en Ruipassa hun handgeld hadden

ontvangen, hen van den kwartiermeester naar het plaatsbureau teruggebracht;

dat de sergeant hem daarop gelastte binnen te gaan om nog enkele stukken te teekenen;

dat beklaagde, nadat hij (getuige) binnen was gegaan, tot hem zeide: „Kowé terima seratoes doea poeloeh roepiah, sepoeloeh persen boeat saja sadja”;

dat hij (getuige) daarop aan beklaagde tien gulden gaf, omdat hij geen klein geld had, waarmede beklaagde accoord ging;

dat vervolgens Ruipassa naar binnenging, aan wien hij (getuige), nadat deze weer buiten was gekomen vroeg of hij ook geld had gegeven, waarop Ruipassa hem zeide vijf gulden te hebben gegeven;

O., dat uit de betreffende opgaven van den beklaagde en de verklaringen van de getuigen H. W. Thenu en C. N. de Zwart in verband met het ter terechtzitting overgelegde extract-stamboek van beklaagde is komen vast te staan dat beklaagde als Europeesch brigadier bij de Mobiele Colonne van het 1ste Garnizoensbataljon van Celebes en Menado te Makassar door den toenmaligen Plaatselijk Militair Commandant, den Majoor der Infanterie B. Völke als schrijver op het Plaatsbureau werd te werk gesteld, dat hij in en omstreeks de maand October 1933 aldaar als zoodanig werkzaam was en dat onder meer tot zijn verplichte dienstbezigheden behoorden het nagaan of de door de aanstaande recruten ingediende stukken in orde waren, het verstrekken van de noodige inlichtingen aan deze aanstaande recruten alsmede het voor hen opmaken en in orde brengen van de benoodigde wervingsbescheiden;

O., dat uit de opgaven van den beklaagde en de verklaringen van de getuigen G. Pessiwarissa, J. Ruipassa en I. P. Aijal is komen vast te staan, dat beklaagde van deze getuigen naar aanleiding van hetgeen hij in zijn dienst ten behoeve van hunne indiensttreding verrichtte, nadat deze indiensttreding was bewerkstelligd en nadat voornoemde getuigen hun handgeld hadden ontvangen, geldsbedragen respectievelijk van f 10.—, f 5.— en f 10.— in ieder geval gelden heeft ontvangen;

O., dat beklaagde wel is waar heeft opgegeven dat hij nimmer om de hem ter hand gestelde gelden heeft gevraagd, echter zulks ook niet ter zake doet, nu voor het hem ten laste gelegde misdrijf van artikel 425 van het Wetboek van Strafrecht naast het „vorderen” ook het enkel „ontvangen” als element van het strafbaar feit is gesteld, moettende echter ten overvloede uit de verklaringen der bovengenoemde getuigen, — wier opgaven op dit punt soortgelijk zijn en dus elkander onderling bevestigen alsmede ook nog bevestiging vinden in de op dit punt soortgelijke opgaven van de getuigen S. J. Tetelepta en J. P. Marlissa — worden geconcludeerd dat beklaagde wel degelijk om deze gelden heeft gevraagd, zoodat derhalve deze gelden niet alleen door beklaagde zijn „ontvangen”, doch eveneens door hem zijn „gevorderd”;

O., dat nu wel is waar de getuige C. N. de Zwart heeft verklaard, dat hij nimmer gehoord heeft dat beklaagde om deze gelden heeft gevraagd, echter deze opgave van den getuige die, naar 's Krijgsraads oordeel, op dit punt een weinig betrouwbaren indruk heeft gemaakt, als ongeloofwaardig en onaannemelijk ter zijde behoort te worden gesteld;

O., dat beklaagde voorts heeft opgegeven, dat voornoemde giften hem uit erkentelijkheid werden gedaan en heeft ontkend de bovenbedoelde geldsbedragen als aan hem verschuldigd te hebben ontvangen;

O., dat echter uit de verklaringen van de voornoemde getuigen Pessiwarissa en Aijal, ten aanzien van wier stellige verklaringen het College geen twijfel koestert en wier opgaven op dit punt soortgelijk zijn en dus elkander bevestigen:

a. Pessiwarissa: „dat hij meende dat beklaagde recht op dit geld had en dat het geven daarvan voor hem (getuige) dienst was” en

b. Aijal: „dat hij meende dat beklaagde recht op het geld had, doordat beklaagde, in antwoord op zijn (getuige's) vraag of het werkelijk verplichtend was om die *f* 10.— te betalen, gezegd had: „die moet je betalen”, waarom hij ook het geld aan beklaagde gaf”, is komen vast te staan dat voornoemde getuigen door de voorstelling van zaken door den beklaagde gegeven, in den waan werden gebracht, dat de door hen betaalde gelden verschuldigd waren wegens de dienstwerkzaamheden als in de tenlastelegging nader omschreven, door beklaagde te hunnen behoefte verricht;

O. voorts dat beklaagde wel heeft opgegeven dat hij voor den getuige Aijal nog onverplicht een toestemmingsbewijs heeft opgemaakt, echter deze particuliere bezigheid, bestaande in het tikken van een zeer eenvoudig en weinig omvangrijk geschrift ten eenenmale niet de exorbitant hooge vergoeding van het door den getuige Aijal gegeven geldsbedrag ad *f* 10.— zijnde ruim 8 % van het door dezen ontvangen handgeld, rechtvaardigt;

O., dat voorts de getuige Aijal nog wel heeft opgegeven dat beklaagde tot hem zeide dat „dit de nieuwe regeling was dat de pas aangeworven recruten hem *f* 10.— moesten betalen voor de compagnie”, waaruit zou kunnen worden opgemaakt, dat deze getuige het geldsbedrag *niet* als verschuldigd aan beklaagde heeft betaald, echter deze opvatting door den Krijgsraad niet kan worden aangenomen, in verband met de boven weergegeven stellige opgave van den getuige dat hij het geld heeft gegeven, omdat hij meende dat beklaagde *er recht op had*, moettende voorts naar het oordeel van het College aan de door beklaagde geuite woorden „voor de compagnie” geen andere beteekenis worden toegekend dan om daardoor zijn (beklaagde's) vordering tegenover dezen getuige meer overtuigend te doen schijnen;

O. tenslotte dat voor het misdrijf van artikel 425 van het Wetboek van Strafrecht niet vereischt is dat de ambtenaar in het algemeen een recht tot vorderen of tot ontvangen heeft, doch dat het

voldoende is dat de verrichting terzake waarvan gevorderd, of ontvangen wordt, een verrichting van het ambt is (vid. Noyon ad art. 366);

O., dat derhalve op grond van het boven nader uiteengezette wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft gepleegd en daaraan schuldig is, met dien verstande dat, in verband met het feit dat de verklaring van den getuige Ruipassa terzake weinig positief is te achten, het bewijs van het tenlastegelegde ten aanzien van dezen getuige niet is geleverd;

O., dat de aldus bewezen verklaarde feiten opleveren het nader te omschrijven misdrijf, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 425 j° 65 van het Wetboek van Strafrecht, weshalve beklaagde daaraan behoort te worden schuldig verklaard en deswege tot straf veroordeeld;

O., dat wegens den ernst van de door beklaagde gepleegde feiten in verband met het feit dat hij blijkens het ter terechtzitting overgelegde afschrift van het te zijnen name staande extract-strafboek, destijds (1922) reeds veroordeeld werd door den Krijgsraad te Paramaribo tot veertien dagen gevangenisstraf wegens „oplichting”, de oplegging van een voorwaardelijke vrijheidsstraf aan beklaagde niet meer gerechtvaardigd is, moettende de nader te noemen straf voor den beklaagde passend worden genoemd en tevens voldoende om aan een blijkbaar te Makassar bestaand misbruik paal en perk te stellen;

Gelet op den IIen Titel 5e en 8e Hoofdstuk, in het bijzonder de artikelen 195, 199 en 205 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 661 e.v. van het Rechtsreglement Buitengewesten, op artikel 210 van het Crimineel Wetboek, op de artikelen 10, 12, 65 en 425 van het Wetboek van Strafrecht en op de artikelen 1, 3, 5 en 11 van Staatsblad 1890 No. 58, zooals dit sedert gewijzigd is;

Recht doende in naam en van wege de Koningin!

Verklaart de in hoofde dezes nader aangeduiden beklaagde K., Europeesch Brigadier, alg. stb. No., schuldig aan het misdrijf: „Knevelarij, tweemaal gepleegd”;

Veroordeelt hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van één maand, te vervangen door militaire detentie van gelijken duur. ¹⁾

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 5 DECEMBER 1934. ²⁾

Voor inkoop en aan den wal zijnde, zich wederom aan alcoholhoudenden drank te buiten gegaan en onder den invloed daarvan aan boord teruggekeerd.

Beklag gedeeltelijk gegrond verklaard. Strafreden gewijzigd

¹⁾ In dit vonnis is berust. Red. M.R.T.

²⁾ Eindbeslissing H.M.G. niet ingeroepen. Red. M.R.T.

(verzacht), toch de straf (verlaging van korporaal-hofmeester tot matroos-hofmeester) gehandhaafd, nu klager ook op grond van het in de gewijzigde strafreden omschreven feit — mede gelet op de hem vroeger opgelegde straffen en de hem gegeven waarschuwing — evenzeer ongeschikt moet worden geacht om als onderofficier te blijven voortdienen. Daarbij tevens in aanmerking genomen, dat de eerste strafoplegger voor de feiten in de oorspronkelijke strafreden omschreven, een zwaardere straf dan verlaging niet mocht opleggen.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE
WILLEMSOORD,

Gezien de verklaring ddo. 24 October 1934 van den destijds aan boord van Hr. Ms. „Nautilus” dienenden korporaal-hofmeester B. (... L.O.), houdende den wensch zich te beklagen over hem door den Commandant van dien bodem, den Kapitein-luitenant ter zee H. Spits, op den 19en October 1934 opgelegde — den 20en October d.a.v. aangezegde — straf van „Verlaging tot den stand van matroos-hofmeester”,

wegens: voor inkoopen aan den wal zijnde, zich wederom aan sterken drank te buiten gegaan en onder den invloed daarvan aan boord teruggekeerd en tengevolge daarvan zijn dienst niet naar behoren vervuld”;

Gehoord den klager;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden en verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat uit het onderzoek is gebleken, dat klager in den voormiddag van 18 October 1934 van Hr. Ms. „Nautilus” naar den wal is gegaan om in zijn functie van hofmeester van de officieren inkoopen te doen en omstreeks 11u.30 onder den invloed van alcoholhoudenden drank aan boord is teruggekeerd;

dat klager zich vervolgens te slapen heeft gelegd en niet bij de middagtafel aanwezig was;

dat klager omstreeks 13 u. bij den oudsten officier, den luitenant ter zee der 2e klasse C. A. Lagaaij werd ontboden en deze officier uit het feit, dat klager stond te zwaaien en met dubbele tong sprak concludeerde, dat klager onder den invloed van drank verkeerde; dat die officier klager voorloopig arrest aanzegde;

dat klager daarop de kajuit van den Commandant is binnen gestapt om over het hem opgelegde arrest te spreken;

dat klager 23 Juni 1934 voor een soortgelijk vergrijp werd gestraft met 14 dagen streng arrest met inhouding geheele soldij en vermindering van kost (om den anderen dag gewone voeding) en dat hij toen werd gewaarschuwd, dat hij bij herhaling met verlaging gestraft zou worden;

dat klager voorts gedurende zijn vroegeren diensttijd herhaaldelijk wegens drankmisbruik werd gestraft;

O., dat klager tot zijn verweer heeft opgegeven:

dat hij ontkent zich aan sterken drank te buiten te zijn gegaan; dat hij dien morgen na bestellingen te hebben gedaan, naar zijn kamer aan den wal is gegaan en aldaar 2 biertjes heeft gedronken; dat hij daar echter geen last van heeft gehad; dat hij den avond tevoren een afscheidsfeest had gehad en daardoor vermoeid was;

dat het bij reewacht regel was, dat of de hofmeester, of de ondergeschikte hofmeester toezicht bij tafel hield; dat hij — vermits de ondergeschikte hofmeester met drie oppassers bediende — naar het korporaalsverblijf is gegaan en aldaar is gaan liggen om zijn „kater” van den vorigen dag kwijt te raken;

dat hij inziet, dat hij onjuist heeft gehandeld door rechtstreeks naar den Commandant te gaan; dat hij echter in een opgewonden toestand verkeerde, als gevolg van de teleurstelling, dat hij niet mocht passagieren;

dat hij ontkent tijdens het onderhoud met den oudsten officier te hebben staan zwaaien en met dubbele tong te hebben gesproken;

O., ten aanzien van klagers verweer:

dat de luitenant ter zee Platerink heeft verklaard, dat klager bij diens aanboordkomst zeer onvast op zijn fiets zat, overmatig voorzichtig afstapte, op het plankier een eenigszins wankelen gang had, bij het aan boord komen zijn kraag opdeed en zijn muts vast hield, terwijl het zoo goed als windstil was; dat hij later een onderzoek naar gamelle-aangelegenheden heeft opgegeven, omdat uit klager geen verstandig woord te krijgen was;

dat de luitenant ter zee der 2e klasse C. A. L. heeft verklaard, dat klager — toen hij deze om 13 u. bij zich had ontboden — stond te zwaaien en met dubbele tong sprak;

dat de luitenant ter zee der 2e klasse J. P. A. D. wel heeft verklaard, dat de opgave van den luitenant ter zee L., dat klager stond te zwaaien en met dubbele tong sprak, onjuist is, doch dat die officier aan deze verklaring heeft toegevoegd, „dat *hij* er althans niets van gemerkt heeft”; dat uit deze verklaring dan ook niet anders komt vast te staan, dan dat getuige D. het door getuige L. waargenomene *persoonlijk* niet heeft geconstateerd, doch geenszins, dat zulks niet zou zijn geschied;

dat ook de negatieve opgave van den marinier der 1e klasse Dijkstra, dat hij „niets van eenige abnormaliteit bij klager heeft kunnen merken”, de positieve waarnemingen van beide eerstgenoemde officieren niet kan ontzenuwen;

dat zulks evenmin kan worden gezegd van de verklaring van den kwartiermeester B. W., op wien klager in den achtermiddag van 18 October 1934 wel een katterigen indruk maakte, maar die uit het feit dat klager op dien achtermiddag verschillende zaken met hem heeft besproken, den indruk kreeg, dat klager *toen* niet dronken was;

dat klager zelf ten slotte de in de verklaringen van de getuigen Platerink en L. genoemde feiten eensdeels ontkent, anderdeels zich

die feiten niet kan herinneren; dat hierin echter geen aanleiding wordt gevonden om aan de juistheid van de stellige verklaringen der beide getuigen te twijfelen;

dat daarentegen uit die verklaringen de overtuiging is verkregen, dat klager op den 18en October j.l. onder den invloed van alcoholhoudenden drank verkeerde;

dat die overtuiging nog gesterkt wordt door het — door klager erkende — feit, dat hij, nadat hem arrest was aangezegd, zonder meer bij zijn Commandant binnen stapte om dezen over het hem opgelegde arrest te spreken, daar een dergelijk optreden voor een nuchter schepeling geheel onverklaarbaar is;

dat klagers opgave, dat deze handeling een gevolg was van uit teleurstelling ontstane opwindings, onaannemelijk is;

dat uit de verklaring van den luitenant ter zee Sluijter blijkt, dat klager — alvorens naar den wal te gaan — dezen officier bij het inpakken van koffers is behulpzaam geweest, en dat toen niets aan klager te merken was;

dat hieruit wordt geconcludeerd, dat klager eerst *nadat* hij zich naar den wal had begeven, onder den invloed van drank is geraakt; dat zulks derhalve terecht in de strafreden is aangegeven en klagers verweer te dien aanzien wordt verworpen;

dat weliswaar ernstig wordt betwijfeld of klager in den toestand waarin hij verkeerde zijn dienst had kunnen verrichten, doch dat — waar de verschillende verklaringen omtrent de regeling van het toezicht bij tafel onderling sterk afwijken — de mogelijkheid, dat klager te goeder trouw in de meening verkeerde, dat hij niet bij tafel aanwezig behoeft te zijn, niet geheel uitgesloten wordt geacht;

dat vermits niet met zekerheid is komen vast te staan, dat klager *tengevolge van drankmisbruik* zijn dienst niet naar behooren heeft verricht, het daaromtrent in de strafreden vermelde, behoort te vervallen;

O., dat klager alzoo terecht werd gestraft, doch dat de omschrijving van de strafreden wijziging behoeft, in dier voege, dat deze komt te luiden:

„Voor inkoopen aan den wal zijnde, zich wederom aan alcoholhoudenden drank te buiten gegaan en onder den invloed daarvan aan boord teruggekeerd”;

O., ten aanzien van de opgelegde straf:

dat weliswaar de in de strafreden aangebrachte wijziging ten gunste van den klager strekt, doch dat klager — mede gelet op de hem vroeger opgelegde straffen en de hem gegeven waarschuwing — ook op grond van het thans in de strafreden omschreven vergrijp evenzeer ongeschikt moet worden geacht om als onderofficier te blijven voortdienen;

dat hierbij in aanmerking is genomen, dat door den eersten strafoplegger voor de feiten, zooals deze oorspronkelijk in de strafreden

waren omschreven een zwaardere straf dan verlaging niet kon worden opgelegd; ¹⁾

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de Krijgstucht;

Beslissende op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigd de omschrijving van de strafreden als hiervoren aangegeven;

Bepaalt, dat de gewijzigde omschrijving van de strafreden in het strafregister van Hr. Mr. „Nautilus” en klagers conduiteboekje zal worden gesteld in stede van die waarover beklag en dat één afschrift van deze beschikking zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en één aan den klager.

De Commandant der Marine voornoemd,

T. L. KRUIJS.

¹⁾ Deze overweging heeft blijkbaar de strekking om te voorkomen, dat in het handhaven van de straf — nu een deel der strafreden wegviel — eene strafverzwaring zou kunnen worden gezien. Naar wij meenen stelt het *Nederlandsche* H.M.G. zich echter op het standpunt dat bij gedeeltelijke gegrondverklaring van het beklag, wijziging van de strafreden — ook als die *ten gunste* van den klager strekt — met *handhaving van de straf*, niet noodzakelijk als eene strafverzwaring moet worden aangemerkt. Zie bijv. de beschikkingen van 23 Juni 1933, M.R.T. XXIX, blz. 238, 14 Juli 1933, XXIX, 453. Laatstelijk die van 14 September 1934, XXX, 598.

Red. M.R.T.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 4 October 1934.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

ARTT. 36, SUB 2° EN 37 WET RESERVE-PERSONEEL LANDMACHT 1905.

Klager die tot 20 Maart 1921 ter beschikking van de Koningin was, KON daarna op grond van art. 36 sub 2° uit den dienst worden ontslagen, doch dit behoefde niet ONMIDDELIJK te geschieden, vermits immers in de periode, waarover het dienstverband stilzwijgend is verlengd, de reserve-officier ingevolge artt. 36 sub 1° en 38 recht heeft op zijn daartoe strekkende aanvraag te worden ontslagen, terwijl de Kroon Harerzijds gerechtigd is om den officier ongevraagd ontslag te verleenen.

Ook „détournement de pouvoir” — waarvan alleen dan sprake zou kunnen zijn indien aan het ontslag geen enkel REDELIJK of OIRBAAR motief ten grondslag zou liggen — is niet te bespeuren, waar het ontslag verleend is op grond van het feit, dat de Kroon, nu eischer als officier zich niet onvoorwaardelijk wenschte te onderwerpen aan het voor alle militairen uitgevaardigde verbod van den Minister van Defensie om zich aan te sluiten bij of op eenigerlei wijze steun te verleenen aan vereenigingen op fascistischen grondslag, geen prijs meer stelde om hem in het kader der reserve-officieren te behouden, zijnde de Kroon immers alleszins bevoegd een reserve-officier na het eindigen van den tijd, waarvoor hij als officier te Harer beschikking is, te ontslaan, indien op zijn aanblijven geen prijs meer wordt gesteld.

Beroep tegen verleend eervol ontslag ongegrond.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: M., wonende te Enschedé, eischer in hooger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen:

Hare Majesteit de Koningin, gedaagde in hooger beroep, vertegenwoordigd door Haren Minister van Defensie, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: L. C. Rietveld, hoofdcommies bij het Departement van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat bij Koninklijk Besluit van 1 Maart 1934, op de voordracht van den Minister van Defensie van 23 Februari 1934, gelet op de bepalingen der Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, aan den Reserve-eerste-luitenant M., van het 16e Regiment infanterie, een eervol ontslag uit den militairen dienst is verleend, zulks met toepassing van het bepaalde in de artikelen 36, punt 2° en 37 der hiervoren aangehaalde wet;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 23 Mei 1934 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het door M. tegen voormeld Besluit ingesteld beroep ongegrond heeft verklaard;

O. dat M. van deze uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en bij beroepschrift op de daarbij aangevoerde gronden heeft gevorderd, dat deze Raad, met vernietiging van de uitspraak van het Ambtenarengerecht d.d. 23 Mei 1934, zal willen uitspreken, dat het hem verleende eervol ontslag als reserve-officier ten onrechte is verleend en dat dit wordt ingetrokken;

O. dat de Minister van Defensie q.q. bij tijdig ingediende contramemoried heeft verzocht de uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage (Militaire Ambtenarenzaken) d.d. 23 Mei 1934, betreffende den eervol ontslagen reserve-eerste-luitenant M. te bevestigen;

In rechte:

O. dat ter beslissing van het onderhavige geschil behoort te worden beantwoord de vraag of het bestreden besluit van de Kroon feitelijk of rechtens met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften strijdt, of dat bij het nemen daarvan de Kroon van Hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat de eerste rechter op goede gronden, welke deze Raad overneemt en tot de zijne maakt, heeft overwogen, dat eischer, die tot 20 Maart 1921 ter beschikking van de Koningin was, daarna op grond van artikel 36, sub 2°, der wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905 uit den dienst *kon* worden ontslagen, doch dat zulks niet *onmiddellijk* behoefde te geschieden, vermits immers in de periode, waarover het dienstverband stilzwijgend is verlengd, de reserve-officier ingevolge de artikelen 36, sub 1°, en 38 van opgelaste wet recht heeft op zijn daartoe strekkende aanvraag te worden ontslagen, terwijl de Kroon Harerzijds gerechtigd is om den officier ongevraagd ontslag te verleen;

O. dat hieruit volgt, dat de Kroon ten deze dus niet feitelijk of rechtens in strijd heeft gehandeld met eenig ter zake toepasselijk algemeen verbindend voorschrift;

O. dat alsnu nog behoort te worden beslist, of de Kroon bij het nemen van het beroepen besluit van Hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat naar het oordeel van dezen Raad met betrekking tot het ontslag van een officier, die niet meer ter beschikking van de Koningin is — zooals eischer — er alleen dan sprake zou kunnen zijn van „détournement de pouvoir”, indien aan het ontslag geen enkel *redelijk* of *oірbaаr* motief ten grondslag zoude liggen;

O. nu dat blijkens de gedingstukken in het onderhavige geval de Kroon op grond van het feit, dat eischer als officier zich niet onvoorwaardelijk wenschte te onderwerpen aan het voor alle militaire ambtenaren uitgevaardigde verbod van den Minister van Defensie, om zich aan te sluiten bij of op eenigerlei wijze steun te verleenē aan vereenigingen op fascistischen grondslag, geen prijs meer stelde om hem in het kader der reserve-officieren te behouden en hem eervol heeft ontslagen;

O. dat de Raad hierin niet vermāg te bespeuren het bestaan van een onredelijk of onoirbaаr motief om tot het bestreden ontslag over te gaan, zijnde de Kroon immers alleszins bevoegd een reserve-officier na het eindigen van den tijd, waarvoor hij als officier te Harer beschikking is, te ontslaan, indien op zijn aanblijven geen prijs meer wordt gesteld;

O. dat mitsdien niet op goede gronden kan worden volgehouden, dat de Kroon bij het nemen van het bestreden besluit van Hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat dus de uitspraak, waarvan beroep, moet worden bevestigd; Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

Ambtenarengerecht te 's Gravenhage. (Rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken).

Uitspraak van 23 Mei 1934.¹⁾

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: H. J. Gorter, Mr. Th. G. Donner, Militaire leden: H. Zeeman en A. van Mens.

ART. 15 BEVORDERINGSWET LANDMACHT 1902.

Beroep van een kolonel der infanterie tegen niet bevordering tot generaal-majoor.

Art. 15 behoudt uitdrukkelijk aan de Kroon vóór volledige vrijheid van bevordering van kapiteins en van officieren van hoogerē rang uit degenen, die naar haar oordeel het meest geschikt zijn voor de voorgenomen bevorderingen. Geen strijd met eenig toepasselijk

¹⁾ In deze uitspraak is berust. Red.

voorschrift nu de keuze niet op klager is gevallen. Evenmin sprake van „détournement de pouvoir”. Beroep ongegrond.

De subsidiaire vordering n.l. tot nietigverklaring van de weigering van den Minister van Defensie om klager bij H. M. de Koningin voor bevordering voor te dragen, is niet ontvankelijk, wijl de door klager gewenschte bevordering niet door den Minister, maar door de Kroon zou moeten geschieden, en wel is waar voor deze bevordering de medewerking van den Minister onontbeerlijk was, doch deze medewerking, zijnde een interne aangelegenheid tusschen de Koningin en Haren Minister, ten aanzien van den belanghebbende niet als een afzonderlijke handeling of een afzonderlijk besluit kan worden beschouwd, tegen de weigering waarvan zelfstandig beroep mogelijk is.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de volgende uitspraak gegeven in zake A., kolonel der infanterie, wonende te B., in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, tegen:

1°. Hare Majesteit de Koningin, vertegenwoordigd door Haren Minister van Defensie,

2°. den Minister van Defensie, voor welken Minister ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden L. C. Rietveld, hoofdcommies bij het Departement van Defensie.

HET AMBTENARENGERECHT, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken:

Gezien de stukken;

Gehoord klager en den voornoemden gemachtigde;

Gelet ook overigens op het onderzoek der zaak ter openbare terechtzitting van 2 Mei 1934;

Wat de feiten betreft:

O. dat klager, bij door hem onderteekend, op 28 Februari 1934 gedateerd en op 2 Maart 1934 ter griffie van het Gerecht ingekomen klaagschrift heeft gesteld:

dat blijkens het K. B. van 20 Februari 1934, nr. 26, opgenomen in de Nederlandsche Staatscourant van 21 Februari 1934, nr. 37, met ingang van 1 Mei 1934 is benoemd tot Generaal-Majoor, o.a. de kolonel der infanterie H., volgende in de „Naam- en ranglijst der officieren van het Nederlandsche Leger en van dat in Nederlandsch-Indië 1934” onmiddellijk na klager, terwijl klager niet werd bevorderd en alzoo door den kolonel H. voornoemd, werd voorbij gegaan;

dat hij reden heeft om aan te nemen, dat de thans tot Generaal-Majoor bevorderde kolonel H., minder — althans zeker niet beter — beoordeeld is dan klager;

dat — wat zijn eigen beoordeeling betreft — hij ter kennis brengt, dat zoowel zijn divisiecommandant, de Generaal-Majoor E., Commandant der . . divisie te C. als de commandant van het veldleger, de

Luitenant-Generaal F. te D., herhaaldelijk hem hebben doen blijken van hun waardeering voor zijn commandovoering, ook bij oefeningen optredende in een hogere functie, namelijk als divisie-groepscommandant, terwijl klager de laatstelijk nopens hem opgemaakte beoordeelingslijst niet heeft moeten teekenen, zoodat hij daardoor weet voor bevordering te zijn „aanbevolen”, zooal niet „bijzonder aanbevolen”;

dat hij echter zijn overtuiging, dat hij niet minder beoordeeld is dan de kolonel H. voornoemd, niet kan steunen door gegevens, die hem officieel bekend zijn, reden waarom klager het Gerecht verzoekt, na vergelijking van de beoordeelingslijsten nopens kolonel H. voornoemd en nopens klager, en na het hooren terzake van de beide genoemde opperofficieren, de bij genoemd K. B. plaats gehad hebbende bevordering tot Generaal-Majoor van den kolonel H. te toetsen aan klagers redelijke rechten ingevolge de „Wet van den 9 Juni 1902, tot regeling van de bevordering, het ontslag, het op non-activiteit en het op pensioen stellen der militaire officieren bij de Landmacht”, in het bijzonder ingevolge de artikelen 14 en 15 dier wet en welke rechten zijn gewaarborgd door de Militaire Ambtenarenwet 1931, alsmede door het Reglement voor de Militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht;

dat hij als vordering, bedoeld in het 4e lid van art. 64 der Ambtenarenwet 1929 stelt: dat het Gerecht — na gehouden onderzoek — zich uitspreke, of ondergeteekende ten onrechte dan wel terecht is voorbijgegaan in bevordering en — indien zulks ten onrechte is geschied — het daarheen leide, dat klager alsnog bij de eerstvolgende vacature worde bevorderd tot Generaal-Majoor, met de bepaling, dat hij plaats zal nemen in de ranglijst onmiddellijk boven den tot Generaal-Majoor bevorderden kolonel H.;

dat klager er de aandacht van het Gerecht op vestigt, dat op 1 Mei 1934 een vacature in den rang van Generaal-Majoor aanwezig zal zijn, doordat in de alsdan openvallende plaats van Inspecteur der Infanterie nog niet is voorzien, doch de waarneming dier functie, met ingang van dien datum is opgedragen aan den Inspecteur van den Vrijwilligen Landstorm;

dat klager, bij — na uitnoodiging van den voorzitter van het Gerecht verbeterd — klaagschrift als vordering heeft gesteld:

a. vernietiging van de weigering van H. M. de Koningin om klager te bevorderen tot Generaal-Majoor, althans vernietiging van de weigering van den Minister van Defensie, om klager bij H. M. de Koningin voor bevordering tot Generaal-Majoor voor te dragen;

b. dat de Minister van Defensie klager alsnog bij H. M. de Koningin voordraagt voor bevordering tot Generaal-Majoor, waarbij te bepalen, dat klager in de ranglijst plaats zal nemen onmiddellijk boven den tot Generaal-Majoor bevorderden kolonel H.;

O. dat de Minister van Defensie bij contra-memorije op de daarbij aangegeven gronden heeft geconcludeerd, dat klager in zijn verzoek, om een onderzoek in te stellen aan de hand van de beoordeelings-

lijsten van den kolonel H., niet-ontvankelijk worde verklaard en zijn beroep overigens ongegrond zal worden verklaard;

O. dat de gemachtigde van den Minister van Defensie ter openbare terechtzitting heeft medegedeeld, dat het verbeterd klaagschrift eerst op 25 April 1934 ter kennis van den Minister van Defensie is gekomen en in verband daarmee heeft verzocht de contra-memoirie gewijzigd te beschouwen als volgt:

a. de slotalinea onder 4 op blz. 3 aanvangende met de woorden:

„Aangezien het verzoek” en eindigende met de woorden: „te verklaren”, te lezen:

„Het verzoek om een onderzoek in te stellen naar de beoordeelingen van klager en van een anderen kolonel is in wezen niet anders dan een verzoek om opheffing van de geheimhouding van de beoordeelingslijsten en is alzoo in strijd met het daaromtrent bepaalde in het bij Koninklijk Besluit van 2 Juli 1928 (Stbl. no. 242) vastgestelde voorschrift beoordeelingslijsten, zoodat verweerder het Gerecht verzoekt hieraan geen gevolg te willen geven.”

b. De eerste vier regels van de eerste alinea onder 5 te lezen:

„Klager stelt als vordering:

„a. vernietiging van de weigering van H. M. de Koningin om hem te bevorderen tot generaal-majoor, althans vernietiging van de weigering van den Minister van Defensie om hem voor te dragen bij H. M. de Koningin voor bevordering tot generaal-majoor;

„b. dat de Minister van Defensie hem alsnog bij H. M. de Koningin voordraagt voor bevordering tot generaal-majoor, met bepaling, dat hij”

c. Het slot van de contra-memoirie na de woorden „Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage” te lezen:

„Klagers beroep, voor zooveel het strekt tot vernietiging van de weigering van H. M. de Koningin om hem te bevorderen tot generaal-majoor, ongegrond te verklaren.

„Wat de andere vorderingen betreft, n.l. vernietiging van de weigering van den Minister van Defensie om hem voor te dragen en de vordering, dat de Minister van Defensie klager alsnog zal voordragen, merkt verweerder op dat de bevordering tot generaal-majoor uitsluitend geschiedt door de Kroon (art. 15 Bevorderingswet voor de landmacht 1902), zoodat ten deze alleen de Kroon bevoegd is en niet de Minister van Defensie. In verband hiermede verzoekt verweerder het Ambtenarengerecht klager wat deze gedeelten van zijn vordering betreft, niet ontvankelijk te verklaren”.

In rechte:

O. dat het Gerecht, naar aanleiding van de desbetreffende mededeeling van den gemachtigde van den Minister van Defensie is gebleken, dat inderdaad door een verzuim een afschrift van het oorspronkelijk klaagschrift aan den Minister van Defensie is toege-

zonden en eerst op 25 April 1935 het verbeterd klaagschrift te zijner kennis is gebracht;

O. dat het Gerecht, nu de gemachtigde van den Minister van Defensie nauwkeurig heeft medegedeeld, in welk opzicht deze, in verband met het verbeterd klaagschrift de door hem ingediende contra-memorie gewijzigd wenscht te zien, en het Gerecht alsmede de klager van deze wijzigingen hebben kennis genomen, overbodig acht een nieuwe behandeling van het geding te gelasten, te minder nu partijen tegen de behandeling ter voormelde openbare terechtzitting geen bezwaar hebben gemaakt;

O. dat voor het Gerecht op grond der gedingstukken vaststaat, dat bij K. B. van 20 Februari 1934, no. 26, met ingang van 2 Mei 1934 zijn benoemd tot generaal-majoor de kolonels H. en V., volgende in de „Naam- en ranglijst der officieren van het Nederlandsche Leger en van dat in Nederlandsch-Indië 1934” onmiddellijk na klager, terwijl klager niet werd bevorderd;

O. dat klager in de eerste plaats vordert vernietiging van de weigering van H. M. de Koningin om hem te bevorderen tot generaal-majoor, welke weigering is gebleken uit het, met voorbijgaan van klager, bij K. B. van 20 Februari 1934, o.a. benoemen tot generaal-majoor van kolonel H.;

O. dat ingevolge het bepaalde bij artikel 15, lid 1 der Bevorderingswet voor de Landmacht 1902, de kapiteins en officieren van hooger rang door de Kroon uitsluitend worden bevorderd bij keuze, terwijl ingevolge lid 2 van hetzelfde artikel alleen de meest geschikte officieren van die rangen voor bevordering in aanmerking komen;

O. dat bij de bevorderingen tot generaal-majoor, die bij K. B. van 20 Februari 1934, met ingang van 2 Mei 1934 hebben plaats gehad, de keuze der Kroon niet op klager gevallen is, doch de Kroon door klager niet te kiezen niet heeft gehandeld in strijd met eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, aangezien integendeel de voormelde wettelijke bepaling uitdrukkelijk volledige vrijheid van benoeming aan de Kroon voorbehoudt uit degenen, die naar haar oordeel het meest geschikt zijn voor de voorgenomen bevorderingen, terwijl door klager niet is aangevoerd, noch aan het Gerecht is gebleken dat de Kroon, bij het met voorbijgang van klager, bij voormeld K. B. benoemen van de kolonels H. en V. tot generaal-majoor, van hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt, dan waartoe deze haar is gegeven;

O. dat klagers voormelde vordering alzoo ongegrond behoort te worden verklaard;

O. dat klagers subsidiaire vordering sub *a.* tot nietigverklaring van de weigering van den Minister van Defensie, om klager bij H. M. de Koningin voor bevordering tot generaal-majoor voor te dragen, niet-ontvankelijk is, wijl de door klager gewenschte bevordering niet door den Minister van Defensie, maar door de Kroon zou hebben moeten geschieden, en weliswaar voor deze bevordering

de medewerking van den Minister van Defensie onontbeerlijk was, doch deze medewerking, zijnde een interne aangelegenheid tusschen de Koningin en Haren Minister, ten aanzien van den belanghebbende niet als een afzonderlijke handeling of een afzonderlijk besluit kan worden beschouwd, tegen de weigering waarvan zelfstandig beroep mogelijk is;

O. dat klagers vordering sub *b*, dat de Minister van Defensie hem alsnog zal voordragen voor benoeming tot generaal-majoor, met bepaling, dat klager in de ranglijst zal plaats nemen onmiddellijk boven den tot generaal-majoor bevorderden kolonel H., reeds op den in de vorige overweging aangegeven grond niet-ontvankelijk is;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klagers beroep, voorzooverre daarbij gevraagd wordt de weigering van H. M. de Koningin om klager te bevorderen tot generaal-majoor nietig te verklaren, ongegrond;

Verklaart het beroep voor het overige niet-ontvankelijk.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(Rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken).

Uitspraak van 17 October 1934. ¹⁾

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: Mr. Dr. J. J. Boasson, J. H. F. Claessens, Militaire leden:
A. M. Geesink en Mr. J. Schuitemaker.

ART. 22, EERSTE LID, *a*. REGLEMENT MILITAIRE AMBTENAREN
KON. LANDMACHT.

Ontslag van een opzichter van fortificatiën 3e klasse als ongeschikt, wegens zijn gedrag en wijze van dienen, om in de bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen.

*(Was kort te voren wegens verduistering als ambtenaar van rijksgoederen door den militairen rechter veroordeeld tot f 40 boete).
Beroep ongegrond.*

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: X., opzichter van fortificatiën der 3de klasse, wonende te Gorinchem, klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, bijgestaan door zijn raadsman L. F. Guit, hoofdbestuurder van den R.K. Bond van Overheidspersoneel St. Paulus, wonende te 's-Gravenhage, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden J. Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk (Z.H.).

¹⁾ In deze uitspraak is berust. Red.

HET AMBTENARENGERECHT:

Gezien de stukken;

Gehoord den klager en zijn raadsman, alsmede den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 26 September 1934;

Wat de feiten betreft:

O. dat verweerder, gelet op het bepaalde bij art. 22, lid 1, onder a, en lid 3, en bij art. 23, lid 2 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, bij beschikking van 14 Juli 1934 aan klager, opzichter van fortificatiën der 3de klasse, met ingang van 16 October 1934 ontslag uit den militairen dienst heeft verleend uit overweging dat klager door zijn gedrag en wijze van dienen blijk heeft gegeven ongeschikt te zijn om in de bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen;

O. dat klager tijdig tegen voormelde beslissing in beroep is gekomen en bij klaagschrift het navolgende heeft gesteld:

dat hij zijn verzet tegen deze beslissing grondt op de navolgende overwegingen:

1°. dat zijn gedrag geen aanleiding tot het ontslag kan zijn geweest. Het gedrag van een militair toch zal voornamelijk moeten blijken uit zijn straflijst. Daarop worden toch alle straffen van af berisping aangeteekend. Indien iemands gedrag aanleiding geeft tot ontslag dan zal dat voornamelijk moeten blijken uit de straflijst. Ondergeteekende heeft gedurende zijn diensttijd als opzichter van fortificatiën slechts éénmaal een straf ondergaan van 2 dagen streng arrest. Hij is daarom van meening dat uit zijn straflijst geenszins blijkt dat zijn gedrag van dien aard is, dat het den getroffen maatregel van ontslag zou kunnen wettigen;

2°. dat ook zijn wijze van dienen geen aanleiding kan zijn tot het verleende ontslag. Immers zouden, indien zijn wijze van dienen niet was zooals dat van een opzichter van fortificatiën mag worden verwacht, zijn achtereenvolgende chefs hem op zijn tekortkomingen hebben moeten wijzen. Dit is echter slechts een enkele maal geschied met name toen hem werd medegedeeld dat hij nog niet in aanmerking kon komen voor een periodieke bevordering tot opzichter van fortificatiën der 2e klasse. Daar ook blijkens de onder 1° bedoelde straflijst zijn wijze van dienen naar zijn meening geen gronden oplevert voor het verleende ontslag vermeent hij dat het ontslag niet op dezen grond kan worden verleend;

3°. dat hij naar zijn bescheiden meening niet geacht kan worden ongeschikt te zijn om in de bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de Koninklijke landmacht te dienen, immers indien door de bevoegde autoriteiten al mocht worden geoordeeld dat hij ongeschikt is voor den normalen werkring van de opzichters van fortificatiën, d.w.z. belast met het onderhoud enz. van de gebouwen en werken ressorteerende onder het Departement van De-

fensie, er naar zijn meening nog voldoende gelegenheid bestaat om hem in een anderen werkkring te stellen, waarin van de bekwaamheden en kennis benodigd voor den door hem bekleeden rang nog nuttig partij kan worden getrokken, o.a. als teekenaar of administratief technisch ambtenaar op een der bureelen der Genie of een ander militair bureau waar aan dergelijke ambtenaren behoefte bestaat. Dat deze tewerkstelling inderdaad wel mogelijk is, is in de praktijk reeds gebleken. Op de vermelde redenen vermeent hij niet ongeschikt te zijn om in de verkregen rang verder te dienen, en op deze gronden heeft verzocht het beroepen besluit te vernietigen;

O. dat verweerder, bij tijdig ingediende, uitvoerig gemotiveerde, contra-memorie het beroepen besluit heeft verdedigd met verzoek dat het Gerecht zal uitspreken, dat het bestreden besluit dient te worden gehandhaafd;

In rechte:

O. dat voor het Gerecht op grond van de gedingstukken en het onderzoek ter terechtzitting vaststaat:

dat klager met ingang van 1 November 1927 is aangesteld tot opzichter van fortificatiën der 3e klasse;

dat klager volgens de hem betreffende beoordeelingslijsten: in 1927, 1928 en 1929 nog niet geschikt werd geacht voor bevordering, in 1930 daarvoor geschikt werd geacht, in 1931 en 1932 als ongeschikt voor bevordering werd aangemerkt;

dat klager evenwel — na met ingang van 1 Augustus 1933 van Amsterdam, alwaar hij dienst deed, naar Gorinchem te zijn overgeplaatst ten einde de gelegenheid te hebben in een andere omgeving alsnog blijken van voldoende bekwaamheid te geven, volgens de daarna opgemaakte beoordeelingslijst wederom ongeschikt voor bevordering werd geacht, zulks in hoofdzaak op grond, dat klagers theoretische kennis voldoende, doch zijn praktische technische bekwaamheid onvoldoende was; dat klager een zelfstandig oordeel en een zuiver technisch inzicht miste, onhandig en in zijn werk over het geheel minder dan middelmatig was gebleken; dat klager, hoewel hij geen gebrek aan ijver toonde, zich vaak te weinig moeite gaf voor het uitzoeken van eenigszins ingewikkelde — overigens voor een opzichter van fortificatiën der 3de klasse niet te moeilijke zaken; dat klager moreel zwak en onbetrouwbaar was, in verschillende opzichten voortdurende leiding behoefde en niet of nauwelijks voor zijn taak berekend was;

dat deze laatste beoordeeling, welke slechts over een betrekkelijk korten tijd, n.l. van 1 Augustus 1933—17 October 1933 loopt, wat de feitelijke omstandigheden betreft waarop tot ongeschiktheid voor bevordering wordt geconcludeerd, in wezen gelijk is aan de over 1931 en 1932 betreffende klager uitgebrachte beoordeelingen;

dat klager, na met ingang van 1 Augustus 1933 naar Gorinchem te zijn overgeplaatst op 14 September 1933 gestraft is met 2 dagen verzwaard arrest wegens „Zijn chef bij herhaling desgevraagd een

„onware inlichting geven, door op 8 September 1933 te beweren, „dat hij met den smid, wien — eenige dagen na zijn overplaatsing „op 1 Augustus 1933 naar Gorinchem — een zeker werk voor de „Genie was opgedragen, had afgesproken, dat die hem zou waar- „schuwen, wanneer aan het werk zou worden begonnen — van „welke bewering de onjuistheid aan het licht trad door een ver- „keerde plaatsaanduiding — en door bij zijn mededeeling op 14 „September d.o.v., dat hij nog met den smid op den dag tevoren „een bepaalde afspraak omtrent den voortgang van het werk had „gemaakt, wederom te beweren, dat hij dien ongeveer drie weken „te voren over het werk had gesproken, waarna uit de verklaring „van den smid bleek, dat deze hem eerst op 13 September voor het „eerst had gesproken”;

dat klager bij vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, dd. 10 April 1934, welk vonnis is bevestigd bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof, dd. 25 Mei 1934, ¹⁾ is veroordeeld tot een geldboete van *f* 40, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door twintig dagen hechtenis wegens verduistering, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbare feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, daarbij als bewezen aannemende:

dat hij omstreeks de maand Mei 1933 te Amsterdam opzettelijk tijdens hij aldaar de functie uitoefende van opzichter van fortificatiën en als zoodanig belast was met de bewaring van en het toezicht over Rijksmaterialen, bestemd voor onderhoudswerken en ander werk ten behoeve van het Rijk, een hoeveelheid hout daartoe behoorend en bestaande in ongeveer vier of vijf éénduims eikenhouten deelen, toebehoorende aan het Rijk en die hij in voornoemde functie onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door aan een timmerman — die door diens patroon, een aannemer van onderhoudswerken voor het Rijk, was aangewezen om onder beklagde's toezicht dit aangenomen onderhoudswerk te verrichten, dat door hem, den aannemer, was aangenomen en aan welken timmerman door hem, beklagde, het vervaardigen van bedoeld schrijfbureau was opgedragen, als ware het werk, door diens patroon aangenomen — tevens op te dragen zooveel van bedoeld eikenhout, behoorende tot voornoemd Rijksmateriaal, te gebruiken als bij de vervaardiging van het schrijfbureau noodig zou blijken te zijn;

dat klager door timmerlieden in arbeidstijd, die aan het Rijk in rekening werd gebracht, behalve het hiervoren genoemde schrijfbureau ook een nachtkastje heeft laten vervaardigen en een spiegel-lijst en een muziekstandaard heeft laten repareren;

dat klager voorts een badkuip, welke afkomstig was uit het Oude Militair Hospitaal te Amsterdam, en welke bij de afbraak van dat Hospitaal ter beschikking van het genie-commandement was gesteld, in zijn dienstwoning heeft doen plaatsen, niet heeft geïnventariseerd en bij zijn vertrek naar Gorinchem heeft medegenomen;

¹⁾ Zie M.R.T. XXX, blz. 269. Red.

dat klager bij zijn verhuizing naar Gorinchem eveneens heeft medegenomen een niet hem, doch het Rijk in eigendom toebehoorend electrisch snoer;

dat klager, die toezicht moest houden op de uitvoering van, van het Rijk aangenomen werk, als gemachtigde van den aanbesteder optrad bij kleine aankopen; dat deze aankopen bij een bepaalden leverancier werden gedaan, van wien de aannemer 10% korting op den koopprijs bekwam; dat klager ook voor zichzelf bij dien leverancier op rekening van den aannemer voorwerpen heeft gekocht, welker prijs later weliswaar door hem met den aannemer werd verrekend, doch door welke handelwijze hij de gekochte voorwerpen tegen gereduceerden prijs bekwam, hetgeen zijn onafhankelijkheid tegenover den aannemer uit den aard der zaak moest schaden;

O. dat het Gerecht op grond van hetgeen hiervoren als feitelijk vaststaande is aangenomen, van oordeel is, dat klager ongeschikt moet worden geacht om in de functie van opzichter van fortificatiën der 3de klasse bij de landmacht te dienen en dat verweerder met recht klager op grond van het bepaalde in art. 22, lid 1 sub a van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht heeft ontslagen;

O. dat derhalve het beroepen besluit niet strijdt met voormeld voorschrift, terwijl eenige andere grond, die tot vernietiging van het beroepen besluit zou kunnen leiden, door klager niet is aangevoerd en aan het Gerecht niet is gebleken;

O. dat mitsdien het beroep van klager ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klagers beroep tegen de beschikking van den Minister van Defensie, dd. 14 Juli 1934, R. 102, ongegrond ¹⁾.

¹⁾ Verg. onze opmerkingen M.R.T. XXX, blz. 241 en blz. 581.

Wij vestigen er intusschen de aandacht op, dat hier van een verschil van inzicht, betreffende de „ongeschiktheid”, tusschen den strafrechter en den administratieven rechter nog niet blijkt. Immers het ontslag is gegeven, en blijkens bovenstaande uitspraak terecht, niet alléén wegens de veroordeeling ter zake van verduistering, al zal dit feit wel de directe aanleiding daartoe zijn geweest, maar ook nog wegens andere handelingen en tekortkomingen van klager. Toch ligt er o.i. in dit ontslag wel eenige critiek op de rechterlijke uitspraak verscholen. De rechter is wel is waar te dezen iets minder vrij, in dien zin n.l. dat hij zijne beoordeeling betreffende de ongeschiktheid, volgens art. 23 W. v. M. S., moet baseeren op „het begane misdrijf” en bovendien ontslag alleen kan samengaan met gevangenisstraf, maar niet is verboden, dat de rechter bij de bepaling van de straf óók rekening houdt met antecedenten van den veroordeelde, in het bijzonder als diens vroegere gedragingen van soortgelijken aard zijn als het feit ter zake waarvan eene veroordeeling wordt uitgesproken. Wellicht zou het voor den rechter overweging kunnen verdienen bij de beantwoording van de vraag betreffende de al of niet ongeschiktheid in de toekomst een voor den beklaagde wat strengeren, d.i. dus ruimeren maatstaf aan te leggen.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Militaire belangenverenigingen.

Ministerieele beschikking van 15 Mei 1935, IIde Afd. B, nr. 38.
(Zie L.O. 1934, nrs. 200 ¹⁾ en 287 ²⁾).

Legerorders 1935, Nr. 125.

Aan den staat, bevattende de namen der militaire belangenverenigingen, genoemd in L.O. 1934, nr. 200, ¹⁾ wordt toegevoegd:

20. Christelijke Sociale Politietroepenvereeniging. | L.O. 1934, nr. 287²⁾

Aan het slot van L.O. nr. 200 ¹⁾ vervalt de komma achter 75 en wordt in de plaats hiervan gesteld „en 287”.

Strafbevoegdheid.

Ministerieele beschikking van 8 Juni 1935, IIde Afd. B. nr. 3.

Legerorders 1935, Nr. 147. ³⁾

Bij Koninklijk besluit van 21 Mei 1935, nr. 79, is bepaald, dat onder de formaties, bedoeld in Artikel 41, sub 2°, der Wet op de krijgstucht, worden verstaan:

a. een afdeeling van het Korps politietroepen;

b. een onderafdeeling van het Korps politietroepen.

Ingevolge hetzelfde besluit wordt ingetrokken het — niet in de legerorders opgenomen, doch aan den Commandant van het Korps politietroepen bekend gestelde — Koninklijk besluit van 27 November 1931, nr. 47.

Ministerieele beschikking van 13 Juni 1935, IIde Afd. B, nr. 49.
(Zie L.O. 1923, nr. 179 (5de B.U., blz. 1004). ⁴⁾)

Legerorders 1935, Nr. 154. ⁵⁾

Krachtens Koninklijk besluit van 5 Juni 1935, nr. 27:

1°. vervalt in het sedert gewijzigd Koninklijk besluit van 24 Maart 1923, nr. 66 (L.O. 1923, nr. 179; 5de B.U., blz. 1004) ³⁾, het gestelde sub g onder I;

¹⁾ M.R.T. XXX, 237. ²⁾ M.R.T. XXX, 349. Red.

³⁾ Deze L.O. houdt verband met eene wijziging van de benamingen der onderdeelen van het Korps politietroepen. De compagnieën worden afdeelingen, de tegenwoordige afdeelingen zullen dan onderafdeelingen heeten. Het Kon. besluit van 27 Nov. 1931, Nr. 47, betrof de aanwijzing van een afdeeling politietroepen als formatie volgens art. 41 W.K. Red. M.R.T.

⁴⁾ M.R.T. XIX, blz. 1 en XXI, blz. 517. Red. M.R.T.

⁵⁾ Deze L.O. dankt haar ontstaan aan de overweging, dat aan de chefs van de Militair-geneeskundige diensten eene te groote strafbevoegdheid was toegekend nu als zoodanig veelal nog zeer jeugdige officieren van gezondheid optreden, terwijl de bevelvoering zich in den regel bepaalt tot slechts enkele militairen van de geneeskundige troepen. Red. M.R.T.

2°. wordt onder de formaties, bedoeld in Artikel 41, sub 2°, der Wet op de krijgstuicht, gerekend:
de militaire geneeskundige dienst in een garnizoen.

Titulaire rangen.

Ministerieele beschikking van 11 Juni 1935, Litt. E⁹⁸.

Legerorders 1935, Nr. 150.

In verband met het bepaalde in art. 6 (1) R.K. (ook Sententie H.M.G. van 9 Juni 1931; M.R.T. XXVII, blz. 328) wordt de aandacht er op gevestigd, dat, met betrekking tot de toepassing van het tuchtrecht:

1°. aan den officier met titulairen hoofd/opperofficiersrang de strafbevoegdheid van den hoofd/opperofficier toekomt (artt. 41/39 W.K.);

2°. onder de korporaals worden begrepen de soldaten met den titulairen rang van korporaal (art. 68 W. v. M. S., j° art. 72 W.K.);

3°. onder de „onderofficieren die een minderen rang dan dien van sergeant bekleeden”, de korporaals met den titulairen rang van sergeant *niet* zijn begrepen (art. 4 W.K., B, sub 2°. en art. 26 W.K.).

Uitoefenen van pensionbedrijf.

Ministerieele beschikking van 15 Juni 1935, IIde Afd. B, nr. 2.

Legerorders 1935, Nr. 156.

Ter kennis van de militairen, behoorende tot het beroepspersoneel, wordt gebracht dat, vermits het door hen tegen vergoeding verleen van huisvesting met of zonder pension aan militairen van het beroeps- of van het verlofspersoneel, schadelijk kan zijn voor de dienstbelangen, gelet op het bepaalde in het eerste lid, aanhef en sub *a*, van Artikel 84 van het „*Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht*”, die nevenwerkzaamheid aan eerstbedoelde militairen slechts is vergund, na voor elk zich voordoend geval afzonderlijk verkregen toestemming van den garnizoenscommandant.

De dezerzijdsche, aan de garnizoenscommandanten gerichte, beschikking van 10 Augustus 1931, IIde Afd. B, nr. 91, wordt in verband met het bovenstaande buiten verdere werking gesteld. ¹⁾

¹⁾ Deze beschikking betrof eene overeenkomstige regeling, doch van een, naar de practijk leerde, iets te beperkte strekking. Red. M.R.T.

Militair Straf- en Tuchtrecht.

*Ministerieele beschikking van 4 Juli 1935, Ie Afd., nr. 118.
(Zie ook L.O. 1925, nr. 450 en L.O. 1927, nr. 279).*

Legerorders 1935, Nr. 170.

Verschenen is het derde aanvullingsblad op de „Verzameling van wetten en besluiten betreffende het Militair Straf- en Tuchtrecht.”

Het blad zal kosteloos worden verstrekt aan allen, die op grond van L.O. 1922, nrs. 458 en 481, de genoemde Verzameling in bruikleen hebben.

Ook officieren en particulieren, die de Verzameling in eigendom hebben, kunnen (op aanvraag per briefkaart aan de Iste Afdeling van het Departement van Defensie) het derde aanvullingsblad kosteloos ontvangen, doch moeten bij de ontvangst aan de Posterijen het port voor de toezending betalen.

Reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke landmacht.

Ministerieele beschikking van 10 Juli 1935, IIde Afd. B, nr. 4.

Legerorders 1935, Nr. 174.

Artikel 137 van het Reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke landmacht, deel A, wordt aangevuld met een tweede lid, luidende:

„Wanneer de met arrest gestrafte militair zich door ongeoorloofde verwijdering aan het ondergaan van de straf onttrekt (*verbreken van het arrest*), wordt de straf, op de(n) dag(en) waarop zulks het geval is, gerekend niet te zijn ten uitvoer gelegd.”

Bovenstaande aanvulling wordt opgenomen in de Vijfde opgave van wijzigingen in voornoemd reglement. ¹⁾

De praktijk van het militaire tuchtrecht.

(Handboek ten dienste van hen, die bij de Koninklijke landmacht met eenig gezag zijn bekleed.)

*Ministerieele kennisgeving van 18 Juli 1935, IIde Afd. B, nr. 90.
(Zie L.O. 1932, nr. 222; 1933, nr. 197; 1934, nr. 269 en 1935, nr. 44).²⁾*

Legerorders 1935, Nr. 186.

Bij de N.V. Boek- en Kunstdrukkerij v/h Mouton & Co, te 's-Gravenhage, zal binnenkort verschijnen en tegen den prijs van f 1.— verkrijgbaar worden gesteld, de „*Derde verstrekking van aanvullin-*

¹⁾ Men vergelijke in verband met deze Legerorder ook de rubriek „Beoefening van het tuchtrecht in de weermacht” in „De Militaire Spectator”, Mei- en Juni-afleveringen 1935. Red. M.R.T.

²⁾ M.R.T. XXVIII, 254; XXIX, 208; XXX, 349 en 561. Red. M.R.T.

gen" op het boekwerk „*De practijk van het militaire tuchtrecht*”, ter grootte van ongeveer 100 bedrukte bladzijden.

Het bepaalde in het tweede lid van L.O. 1932, nr. 222 is op den bedoelden aanvullingsbundel mede van toepassing.

De prijs van het genoemde handboek, met inbegrip van de 1ste t/m 3de Verstrekking van aanvullingen, is thans bepaald op f 5.75.

Wachtmeesters-titulair der Koninklijke Maréchaussée zijn onderofficieren.

DEPARTEMENT VAN JUSTITIE. 's-Gravenhage, 2 Juli 1935.

Afdeeling 2 A/5.

N°. 839.

Betreffende:

wachtmeesters-titulair der Koninklijke Maréchaussée.

Ik heb de eer Uedelgrootachtbare te berichten, dat, naar mijn ambtgenoot van Defensie heeft medegedeeld, de wachtmeesters-titulair der Koninklijke Marechaussee met betrekking tot de uitoefening van hun dienst als onderofficieren worden beschouwd en als zoodanig de plichten en de bevoegdheden hebben, welke aan de militairen van laatstbedoelde categorie toekomen.

Vermits dus deze wachtmeesters-titulair geacht worden onderofficieren te zijn, zal moeten worden aangenomen, dat zij ingevolge artikel 154 van het Wetboek van Strafvordering de hoedanigheid van hulpofficier van justitie bezitten.

Een voldoende aantal exemplaren om aan het bovenstaande de noodige bekendheid te geven gaat hiernevens.

De Minister van Justitie,

VAN SCHAİK.

Aan Heeren Procureurs-Generaal

bij de Gerechtshoven.

Krijgstucht en titulatuur.

Nr. 68.

Hoofdkwartier.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

BANDOENG, 17 Maart 1933.

1ste Afdeeling.

Onderwerp:

Inachtneming van de krijgstuchtelijke verhoudingen in vergaderingen van militaire belangenvereenigingen.

RONDSCHRIJVEN.

(1) Het is mij gebleken dat onder de leden van militaire belangenvereenigingen het gebruik ingang vindt om elkander ter ver-

gadering bij het voeren van het woord of in het debat niet met den rang, doch met „mijnheer” aan te spreken.

(2) Tegen dit praedicaat bestaat geen bezwaar indien het wordt gebruikt tegenover bestuursleden, als zoodanig ter vergadering in functie, b.v. „mijnheer de voorzitter”. Het is eveneens toelaatbaar wanneer het door een lid, zich richtende tot een medelid van gelijken rang of stand, wordt gebezigd in aansluiting met den familienaam van den toegesprokene.

(3) Wanneer het evenwel wordt aangewend bij het zich tot elkander richten door militairen van verschillenden rang, is het in het algemeen afkeurenswaard; evenzoo wanneer wordt gesproken over militairen, die een rang bekleeden.

(4) In de gelijkberechtigtheid der vereenigingsleden als zoodanig moge er al eene verklaring voor te vinden zijn, eene dergelijke titulatuur verdraagt zich, door den nivelleerenden invloed, die er van uitgaat, niet met de krijgstucht.

(5) Wijn zij het rangsverschil verdringt, moet zij leiden tot verdoezeling der disciplinaire verhoudingen en werkt zij ontaarding van het krijgstuchtelijk besef in de hand.

(6) Het is daarom mijn uitdrukkelijke wensch dat aan dit gebruik, waar het mocht zijn ingeslopen, van stonde af aan een eind worde gemaakt en dat ook bij het redigeeren van de organen der militaire vereenigingen dienovereenkomstig worde gehandeld.

(7) Teneinde de verlangde inachtneming van het rangsverschil te vergemakkelijken en te verzekeren, bepaal ik voorts dat ter vergadering aanwezige leden eener militaire belangenvereeniging in uniform gekleed moeten zijn.

(8) Ten slotte zij in herinnering gebracht, dat het vereenigingswezen geenerlei wijziging brengt in de trapsgewijze ondergeschiktheid noch in de eischen, welke de handhaving der Krijgstucht stelt aan hen die met gezag bekleed zijn. Zoo is dus in een vergadering evenals elders, waar militairen zich te zamen bevinden, de hoogste (oudste) in rang verantwoordelijk voor het handhaven van de Krijgstucht en hij is verplicht overtredingen tegen de Krijgstucht begaan aan den Plaatselijk (militairen) Commandant te melden.

(9) Ik heb der eer U.H.(W)E.G. te verzoeken aan het vorenstaande de meest volledige bekendheid te geven en te doen geven.

De Legercommandant

Op last

Het Hoofd der Iste Afdeling

SCHEFFELAAR.

Aan

de divisie- en regimentcommandanten
t.k. en aan de gew. mil. Commandanten
en pl.-(mil) Commandanten op Java ter
verspreiding aan alle militaire gezag-
hebbenden in hun gewest (garnizoen).

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Uit de Engelsche rechtspraak.

(Aanvaring Hood—Renown.)

Een, vooral in Engeland nog al gerucht makende zaak is in het begin van dit jaar behandeld door Krijgsraden (Courts-Martial) te Portsmouth.

Het betrof de aanvaring tijdens manoeuvres ter westkust van Spanje op 23 Januari 1935, tusschen de slagschepen „Hood” en „Renown”, als gevolg waarvan zich hadden te verantwoorden: de eskadercommandant, schout-bij-nacht Bailey, en de commandanten van de evengenoemde schepen, de kapiteins ter zee Tower en Sawbridge. Eerstgenoemde officier werd beschuldigd als hebbende hij „by negligence or default hazarded H.M. ships Hood and Renown”. Aan de scheepscommandanten was hetzelfde ten laste gelegd, betreffende dan het schip onder hun bevel.

De Krijgsraad vond het aan den schout-bij-nacht Bailey en aan den kapitein ter zee Tower telastegelegde niet bewezen en sprak deze beide officieren derhalve vrij. De commandant van de „Renown” daarentegen werd schuldig bevonden en gestraft met ontheffing van zijn bevel („to be dismissed his ship”).

Op het feitelijk gedeelte der beschuldiging waarbij in de eerste plaats vragen van navigatorischen aard beantwoord moesten worden, zullen wij hier niet verder ingaan. Wel willen wij er de aandacht op vestigen — mede in verband met de Sententie van het H.M.G. te 's-Gravenhage inzake het zinken van Hr. Ms. „Krakatau”¹⁾ — dat ook in dit geval de épineuse quaestie van de verhouding tusschen een scheepscommandant en zijn eskader-commandant weder ter sprake is gekomen. Aan Sawbridge was namelijk in het bijzonder ten laste gelegd „that it appeared that he was to blame in continuing to steer the course ordered by the admiral until risk of collision was present, and subsequently failed to take effective action to prevent collision.”²⁾

Belangwekkend, vooral in Nederlandsche oogen, is ook het verdere verloop van deze zaak. De Britsche admiraliteit, dus het administratief gezag, heeft n.l. aanleiding gevonden bovenbedoelde rechterlijke uitspraken uitdrukkelijk te corrigeeren en wel voor laatstbedoelden officier in gunstigen, doch — wat erger is — voor de beide vrijgesprokenen in ongunstigen zin. Ofschoon instemmende met de bevindingen van den Krijgsraad, heeft de Admiraliteit de bij de

¹⁾ M.R.T. XXX, blz. 35.

²⁾ Hieruit zou kunnen worden afgeleid, dat de beschuldiging aanneemt dat de commandant van de „Renown” tot plicht had van de orders van zijn chef af te wijken, dus ongehoorzaam te zijn. Naar ons recht zou zich dan juridisch een geval van „overmacht” hebben voorgedaan.

sententie tegen den kapitein ter zee Sawbridge uitgesproken straf verminderd tot een ernstige berisping („severe reprimand”) en hem in zijn commando hersteld.

Met de beslissingen van de Krijgsraden in zake Bailey en Tower was de Admiraliteit het niet eens. Zij motiveert in het kort hare afwijkende meening en komt dan ten aanzien van eerstgenoemde tot het besluit: „For these reasons their Lordships are unable to absolve Rear-Adml. Bailey from all blame.” Ten aanzien van den commandant van de „Hood” is de Admiraliteit van oordeel, dat hij „should have taken avoiding action earlier, and to that extent they „are unable to acquit him of all blame.”

„The Naval and Military Record” van 21 Maart 1935, waaraan het vorenstaande is ontleend, geeft hare mededeelingen onder het opschrift „Sensational sequel”, maar eindigt met de opmerking dat het de gewone praktijk is dat vonnissen van Zeekrijgsraden door de Admiraliteit worden herzien (reviewed). Toch schijnt dit optreden van de Admiraliteit ook in Engeland i.e. meer dan gewone aandacht te hebben getrokken, zoodat het zelfs in het Lagerhuis ter sprake is gebracht. Het Labourlid Hall stelde n.l. aan den Eersten lord der Admiraliteit de vraag „whether there was any precedent for the Board of Admiralty reversing a verdict of „Not guilty”, found by a naval Court and whether before this was done in the case of Rear-admiral Bailey and Captain Tower they were given any opportunity for making any defence, seeing that this overruling of the verdict of a Judicial Court by the Executive Authority to the detriment of the accused was opposed to the principles of British justice.”

De Eerste lord, Sir Bolton Eyres Monsell, antwoordde dat er vele precedents waren voor de door de Admiraliteit gevolgde handelwijze. Als voorbeelden wees hij in het bijzonder op de gevallen betreffende de commandanten van de „Conqueror” en de „Howe” in 1862 en 1893. In beide gevallen was die wijze van behandeling door het Lagerhuis goedgekeurd. In het eerste geval verdedigde Lord Palmerston, in het tweede Mr. Asquith krachtig het recht en den plicht van de Admiraliteit, „as the authority supremely responsible for the safety and discipline of the Navy, to pronounce their opinion in a matter touching the safety of H.M.’s ships, quite apart from any decision which a court-martial may have reached.” In casu was de zaak volkomen duidelijk.

Verre derhalve van toe te geven dat de gevolgde handelwijze vatbaar was voor critiek als aan het slot der vraag bedoeld, was de Eerste lord overtuigd, dat die juist was in overeenstemming met vroegere voorbeelden en vereischt werd met het oog op de verantwoordelijkheid van de Admiraliteit tegenover de zeemacht en tegenover het publiek. (Dit antwoord werd met toejuichingen begroet).

Op nadere vragen van genoemd Lagerhuislid verklaarde Sir Bolton Eyres Monsell nog, dat de Krijgsraadsleden voor de beslissing van de Admiraliteit niet waren geraadpleegd, maar wel daarmede in

kennis waren gesteld. Eenige verdere maatregel lag niet in de bedoeling. De gegeven voorbeelden waren niet de eenige, er waren er vele, ook van lateren datum.

Het debat eindigde met eene vraag van een lid, behoorende tot de Independant Labourpartij, of het niet beter zou zijn „to cut out these futile Courts-martial”. Hierop volgde geen antwoord.

Jubileum Mr. J. S. L. Aghina.

In de dagbladpers lazen wij het bericht dat Mr. J. S. L. Aghina, onder veel belangstelling, op 6 Juli j.l. den dag heeft herdacht, waarop hij vijf en twintig jaren geleden benoemd werd tot auditeur-militair bij den Krijgsraad voor de landmacht te 's-Hertogenbosch.

In een plechtige zitting van den Krijgsraad heeft de president, Mr. van Lanschot, den jubilaris gehuldigd en diens vele en belangrijke diensten op het gebied van de militaire rechtspraak in het licht gesteld.

Onze Redactie moge eveneens Mr. Aghina met dezen herdenkingsdag alsnog hare gelukwensen aanbieden.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Criminaliteit der militairen in 1933

door

Mr. P. J. COFFRIE.

Chef van de afdeling voor gerechtelijke- en armenzorgstatistiek bij het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.

Kort geleden is er wederom een jaargang van de Crimineele Statistiek verschenen, bewerkt en gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. In deze publicatie zijn de gegevens betreffende de bij rechterlijk gewijsde geconstateerde criminaliteit aangevuld met die over het jaar 1933. Een afzonderlijke paragraaf is gewijd aan de strafzaken door den militairen rechter berecht. Gebrek aan plaatsruimte had tot gevolg, dat niet anders dan alleen de voornaamste gegevens daaromtrent konden worden afgedrukt. In dit opstel kan op sommige punten wat dieper worden ingegaan.

Alvorens de criminaliteit der militairen te behandelen, worden hieronder eenige verschijnselen in het licht gesteld ten aanzien van de criminaliteit van personen, aan de rechtsmacht van den gewonen rechter onderworpen.

Crimineele Statistiek.

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden wegens misdrijven, bedelarij, landlooperij, overtreding van het souteneursverbod en belastingovertredingen bedroeg in de jaren 1924 tot en met 1933 als volgt:

Jaar van veroor-deeling.	Onherroepelijke veroordeelingen		Onherroepelijk veroordeelden	
	absoluut.	per 10000 inw.	absoluut.	per 10000 inw.
1924	21081	29.0	19499	26.8
1925	22235	30.2	20880	28.3
1926	21827	29.2	20563	27.5
1927	21878	28.9	20387	26.9
1928	21778	28.4	20383	26.5
1929	21098	27.1	19619	25.2
1930	22027	27.9	20283	25.7
1931	22826	28.5	21000	26.3
1932	23831	29.3	21977	27.1
1933	28422	34.5	25660	31.2

De absolute totaalcijfers betreffende de onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden gingen van 1930 af voortdurend omhoog. Vooral zonder de veroordeelingen en veroordeelden wegens overtredingen van Rijwiel- en Wegenbelastingwet enz. waren de verschillen niet groot. Van meer beteekenis is de stijging der cijfers voor 1933. Het aantal onherroepelijke veroordeelingen nam toe van 23831 tot 28422 in 1933, het aantal onherroepelijk veroordeelde individuen van 21977 tot 25660, respectievelijk dus een stijging van 4591 (19.3 pct.) en 3683 (16.8 pct.). Daarbij constateeren wij voor 1933, dat de vermeerdering niet alleen werd veroorzaakt door toeneming van de berechte overtredingen der Rijwiel- en Wegenbelastingwet; ook zonder deze mede te tellen, was de stijging vrij belangrijk: veroordeelingen 1818 meer (10.2 pct), veroordeelden 1713 meer (10.3 pct).

De relatieve cijfers (per 10000 inwoners) betreffende alle veroordeelingen wegens belastingovertredingen en die voor de overige delicten afzonderlijk zijn voor de laatste vijf jaren de volgende:

	1929	1930	1931	1932	1933
veroordeelingen wegens belastingovertredingen	6.18	6.74	7.30	8.24	11.74
veroordeelingen wegens andere delicten	20.94	21.17	21.24	21.10	22.77

De cijfers van de voornaamste strafbare feiten waren bijna alle hooger dan voor 1932. Die van verschillende strafbare feiten behorende tot de agressieve- en ruwheidsdelicten vertoonen daarentegen teruggang. De statistiek vestigt er de aandacht op, dat niet alleen bij vergelijking met 1932, maar ook met vorige jaren, duidelijk blijkt, dat de cijfers voor de genoemde rubrieken allengs op een lager peil zijn gekomen, waartoe waarschijnlijk o.a. de vermindering van het drankgebruik of -misbruik zal hebben geleid. Gewezen wordt verder op het opvallende verschijnsel, dat ondanks de werkloosheid en wat daarmee samenhangt, de cijfers van wederspansigheid en mishandeling van ambtenaren bleven dalen. Wel gingen na een periode van daling omhoog de cijfers voor belemmering en belediging van ambtenaren.

Meer nog dan in de vorige jaren steeg de economische criminaliteit. De statistiek stelt in het licht, dat de voortdurende ongunstige economische toestand in dit opzicht zijn stempel gaat zetten op den aard der criminaliteit. Het relatieve cijfer (per 100000 inwoners) van eenvoudigen diefstal kwam in 1933 op 39.2 (1931 en 1932 respect. 33.5 en 34.7). Een belangrijke vermeerdering onderging het relatieve cijfer van gequalificeerden diefstal: 1932 14.4, 1933 18.7. Ook de veroordeelingen wegens oplichting en heling namen sterk toe.

Reeds vroeger werd gewezen op het eigenaardige verschijnsel, dat ondanks de ongunstige conjunctuur, het aantal veroordeelingen ter zake van bedelarij en landlooperij daalde. In 1933 was er welis-

waar geen verdere noemenswaardige teruggang, van een stijging is geenszins sprake (relatief cijfer 1932 8.3, 1933 8.2).

De hier en daar genomen maatregelen tot beteugeling en voorkoming van dit euvel zijn blijkbaar doeltreffend geweest; van de steunregelingen is natuurlijk mede een invloed ten goede uitgegaan.

De cijfers betreffende de sexueele misdrijven geven voor 1933 een ongunstig beeld. Al namen niet ten aanzien van alle strafbare feiten tot deze groep behorende de cijfers toe, geconstateerd wordt, dat alles bijeen genomen blijkbaar de toestand nog ongunstiger geworden is dan deze reeds was. De stijging deed zich in 1933 juist vooral voor ten aanzien van de ernstige sexueele delicten van kinderverkrachting, feitelijke aanranding der eerbaarheid en ontucht met bewusteloozen en kinderen.

Ter zake van moord (art. 289 W.v.Sr.) werden 7 veroordeelingen onherroepelijk tegen 6 in 1932. Voor opzettelijken doodslag waren de overeenkomstige aantallen 29 en 33, voor mishandeling met zwaar lichamelijk letsel of doodelijk gevolg 105 en 103.

De onrustbarende stijging van het aantal veroordeelingen wegens het veroorzaken van dood en zwaar lichamelijk letsel door schuld hield in 1933 aan. De criminieele statistiek vermeldt naast elkaar de gemiddelde relatieve cijfers van 1911—1915 en die van 1933: dood door schuld 1.23 en 7.16; zwaar lichamelijk letsel door schuld 5.21 en 37.51.

Zooals bekend, worden door den politierechter de minder gecompliceerde en minder ernstige strafbare feiten berecht. De omvang van de politierechtspraak bleef in de laatste jaren nagenoeg gelijk. De percentages, die de aantallen veroordeelingen uitgesproken door den politierechter vormden van het totaal aantal veroordeelingen, bedroegen in de jaren 1931 t/m 1933 72.83, 73.49 en 74.34.

Alles te zamen genomen, wordt dus voor 1933 eenige toeneming van de gerechtelijk geconstateerde criminaliteit opgemerkt, die zich wat den aard betreft, vooral voordeed bij economische delicten, belastingovertredingen, schuld misdrijven tegen lijf en leven en bij sommige zedenmisdrijven.

Volgens voorloopige gegevens over 1934, hield de stijgende beweging in dat jaar aan. Het totaalindexcijfer, waarbij rekening is gehouden met den bevolkingsaanwas, bedroeg (zonder de veroordeelingen der belastingovertredingen) voor 1933 97 en voor 1934 103 (gemiddelde van de jaren 1911 t/m 1913 = 100). Het indexcijfer van de groep economische misdrijven kwam van 115 in 1933 op 127 in 1934, van de groep misdrijven tegen de zeden van 215 op 223.

Doordat het aantal schuldigverklaringen in 1933 niet onbelangrijk toenam, waren de absolute cijfers betreffende de verschillende soorten opgelegde straffen alle hoger dan in 1932. Bij raadpleging der percentages van de opgelegde straffen blijkt, dat daarbij in de keuze van de soort straf weinig verandering kwam. Naar verhou-

ding nam het aantal gevangenisstraffen niet meer toe: het percentage was van 25.6 in 1930 gestegen tot 27.8 in 1932; in 1933 volgt een kleine teruggang (27.5). Het verhoudingscijfer van hechtenis ging omlaag van 3.3 tot 2.8 in 1933. Bij den steeds grooteren toevloed van subsidiair tot hechtenis gestraften, die blijkens de gevangenisstatistiek in verband met den ongunst der tijden door wanbetaling van de opgelegde geldboete in de huizen van bewaring moeten worden ondergebracht, zou toeneming van oplegging van principale hechtenis de moeilijkheden van plaatsing nog doen toenemen.

Geldboete en tuchtchool werden naar verhouding een weinig meer toegepast: in 1932 65.2 en 2.7 pct. van het totaal aantal schuldigverklaringen, 1933 66.1 en 2.8 pct.

In hoofdzaak met het oog op bezuiniging trad met ingang van 26 April 1933 in werking de wet van 21 April 1933 (Stbl. 179), houdende tijdelijke voorziening met betrekking tot het ter beschikking van de Regeering stellen van personen, bij wie tijdens het begaan van een strafbaar feit gebrekkige ontwikkeling of storing der geestvermogens bestond. Men zal zich herinneren, dat daarbij de artikelen 37, 3e lid en 37a, 2e lid, W. v. Strafrecht buiten toepassing werden gesteld t.a.v. de meeste economische delicten, bedelarij, landlooperij en openbare dronkenschap, behoudens het geval, dat de verdachte voor de derde of vierde maal eenig misdrijf begaat, ieder volgend misdrijf telkens gepleegd binnen een jaar, nadat de laatste uitspraak te zijnen laste onherroepelijk is geworden.¹⁾ Terstond is het aantal terbeschikkingstellingen van psychopathen aanzienlijk geslonken, n.l. van 110 in 1932 tot 64 in 1933.

De invoering van de mogelijkheid een gedeeltelijk voorwaardelijke, gedeeltelijk onvoorwaardelijke straf op te leggen heeft aan het instituut der voorwaardelijke veroordeeling geen afbreuk gedaan. Het aantal gevallen van voorwaardelijk niet ten uitvoer leggen van de geheele straf vermeerderde in de laatste jaren. Per 100 gevallen, waarin voorw. veroordeeling kon worden uitgesproken, werden in 1933 10 voorw. veroord. onherroepelijk (1930 8.1). In steeds ruimer mate wordt daarnaast gedeeltelijk voorwaardelijke, gedeeltelijk onvoorwaardelijke straf opgelegd: in 1931 t/m 1933 resp. 627, 743 en 1005 maal. Het meest werd voorw. gevangenisstraf gecombineerd met onvoorw. geldboete. (59.2 pct van het totaal aantal), verder in vrij veel gevallen deels voorw., deels onvoorw. gevangenisstraf (36 pct) uitgesproken.

Ten aanzien van de kantongerechtsriminaliteit blijkt, dat het aantal schuldigverklaringen en gevallen van voorkoming der vervolging wederom sterk vermeerderde. Wat de absolute cijfers betreft, brengt in de eerste plaats de voortdurende bevolkingsaanwas stijging mede. Echter ook wanneer met den groei der bevolking rekening wordt gehouden, valt stijging der cijfers te constateeren. Eén der factoren, die vermeandering veroorzaken, is het telkens

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 168—200. Red.

weer in werking treden van nieuwe wettelijke bepalingen gesanctionneerd door bedreiging met straf.

Zoo is het omhoog gaan van het totaal aantal gevallen van schuldigverklaring en gevallen van voorkoming der vervolging per 10000 inwoners in 1933 (1932 407.3, 1933 472.2) o.a. toe te schrijven aan het grooter aantal overtredingen van eenige wetten van den laatsten tijd.

Zoo bedroeg in 1933 het aantal gerechtelijk geconstateerde gevallen van overtreding van Crisiswetten- en besluiten 10499 tegen 1271 in 1932. Ook de Winkelsluitingswet gaf tot vele schuldigverklaringen en transacties aanleiding: 1932 2558, 1933 5519. Verder valt te vermelen, dat blijkbaar meer gezondigd werd tegen de bepalingen der Motor- en Rijwielwet; ook een scherper toezicht op de naleving der bepalingen kan natuurlijk mede van invloed geweest zijn. Het aantal schuldigverklaringen + gevallen van voorkoming der vervolging t.z.v. genoemde wet kwam van 146722 in 1932 op 173710 in 1933, per 10000 inwoners van 180.6 op 210.9. Een verheugend verschijnsel is het aanhoudende slinken der cijfers van openbare dronkenschap (1930 20702, 1933 12750).

De gegevens betreffende de criminaliteit der militairen, die wij na deze beschouwingen over de door den gewonen rechter berechte delicten behandelen, vallen in twee groepen uiteen, n.l. die welke betrekking hebben op de berechting van militairen ter zake van misdrijven in burgerlijke strafwetten genoemd en anderzijds de gegevens omtrent misdrijven, die uitsluitend door militairen gepleegd kunnen worden. Vooropgesteld zij nog, dat buiten het onderzoek vallen de misdrijven door militairen gepleegd, die disciplinair werden afgedaan (art. 2, 2°—4° van de Wet op de Krijgstucht).

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden wegens misdrijven in burgerlijke strafwetten genoemd, is in het volgende overzicht vermeld over de jaren 1913 en 1929 tot en met 1933.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	187	187
1929	159	152
1930	154	139
1931	151	144
1932	174	162
1933	152	137

De stijging, die voor 1932 werd opgemerkt, is in 1933 te niet gedaan.

Het cijfer der veroordeelingen was ongeveer even gunstig als in eerstgenoemd jaar, het aantal veroordeelden nog 7 minder.

De toeneming van de berechte criminaliteit duurde dus niet voort. Wel bleef verminderen de gemiddelde dagelijksche sterkte van het leger, waarvan ter vergelijking hieronder opgave wordt gedaan. In de cijfers zijn niet begrepen het aantal verlofsofficieren en de dienstplichtigen, die voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst zijn geweest.

1929..	1488	beroepsoff.,	14649	onderoff.,	korporaals	en	soldaten.
1930..	1460	"	15067	"	"	"	"
1931..	1450	"	15627	"	"	"	"
1932..	1417	"	14423	"	"	"	"
1933..	1320	"	14196	"	"	"	"

Het aantal veroordeelde militairen, die reeds vroeger werden schuldig verklaard, bedroeg in 1933 33 of 24.1 pet. van het totaal aantal (1931 en 1932 resp. 21.5 en 22.8 pet.).

Vier van de zeven rubrieken van onderstaande specificatie naar den aard der strafbare feiten geven lagere cijfers dan voor het voorafgegane jaar. Bijzonder laag is het cijfer van 1933 voor de misdrijven tegen het openbaar gezag (3) en de misdrijven tegen lijf en leven (15). Het aantal veroordeelden wegens economische misdrijven (90) daalde weliswaar, bij vergelijking met de cijfers van vorige jaren is het niet gunstig te noemen. Bepaald ongunstig is het cijfer van de misdrijven tegen de zeden (15).

Aard der strafbare feiten.	Totaal aantal individuen.					
	Jaar van veroordeeling.					
	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Misdrijven tegen het openbaar gezag (Titel VIII Swb.)	28	14	12	9	9	3
Misdrijven tegen de zeden (Titel XIV Swb.) . ¹⁾ 6	6	12	13	¹⁾ 10	10	15
Misdrijven tegen lijf en leven (Titels XIX, XX, XXI Swb.)	²⁾ 50	³⁾ 17	³⁾ 26	31	⁴⁾ 24	15
Economische delicten (Titels XII, XXII t/m XXVI, XXX Swb.)	83	83	76	80	100	90
Vernieling (Titel XXVII Swb.)	7	5	—	8	1	2
Artt. 229 en 231 Swb.	—	1	2	—	1	3
Artt. 278, 279, 281 t/m 285 Swb.	—	2	1	—	2	1

¹⁾ Hieronder 2 dierenmishandeling.

²⁾ Hieronder 1 doodslag.

³⁾ Hieronder 1 dood door schuld.

⁴⁾ Hieronder 1 doodslag en 2 dood door schuld.

De totaalcijfers betreffende de misdrijven, die uitsluitend door militairen gepleegd kunnen worden en uitsluitend door den militairen rechter worden berecht, waren als volgt:

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	559	540
1929	365	348
1930	373	342
1931	382	366
1932	345	311
1933	554	529

Bij de cijfers over 1932 werd opgemerkt, dat de beweging der speciaal militaire criminaliteit in tegenstelling tot de „gewone” criminaliteit der militairen in dalende richting ging. Voor 1933 is het beeld wel geheel anders. De cijfers voor dit jaar gingen met een sprong omhoog. De buitengewoon groote stijging is uitsluitend veroorzaakt door de misdragingen der militairen te Soerabaja eind Januari en begin Februari 1933 (eenige strafbare feiten van 10 en 11 Februari meegeteld). Wegens de strafbare feiten aldaar op de genoemde tijdstippen begaan, werden in 1933 228 veroordeelingen onherroepelijk. De cijfers zouden nog veel hooger geweest zijn, als de begin Februari gepleegde strafbare feiten op de „Zeven Provinciën” niet eerst in 1934 onherroepelijk waren geworden. De desbetreffende aantallen veroordeelingen en veroordeelden zullen eerst in de volgende statistiek worden meegeteld.

Brengen wij het aantal veroordeelingen ter zake van de strafbare feiten van eind Januari en begin Februari 1933 in mindering van het totaal aantal, dan blijkt, dat zonder die betreuenswaardige voorvallen het cijfer der veroordeelingen 326 zou hebben bedragen, dus 19 minder dan voor 1932.

Het aantal recidivisten onder de veroordeelden bedroeg 101 of 19.1 pct van het totaal aantal. Het is te begrijpen, dat dit percentage veel geringer is dan dat van vorige jaren 1931 28.7, 1932 ruim 31); de veroordeelden, die zich schuldig maakten aan de strafbare feiten te Soerabaja, waren bijna allen eerstveroordeelden.

Hieronder volgt een opgave van de strafbare feiten, ter zake van welke in de jaren 1930 tot en met 1933 militairen veroordeeld werden (aantallen veroordeelde individuen):

	1930	1931	1932 ¹⁾	1933
Ongeoorloofde afwezigheid door schuld (art. 96)	1	—	—	—
Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid (art. 97)	28	31	33	26
Desertie (art. 98)	26	26	17	14
Een verlofpas valschelijk opmaken of vervalschen (art. 102)	—	—	1	—
Opzettelijke belediging of bedreiging van een meerdere (art. 108)	25	28	25	20
Verspreiden van een geschrift of afbeelding, wetende dat daarin een belediging voor een meerdere voorkomt (art. 109)	—	1	—	—
Opzettelijk tegen een meerdere plegen het misdrijf genoemd in art. 261 W. v. Sr. (art. 111)	—	1	—	—
Aantijging of valsche aangifte over een meerdere (art. 113)	1	1	—	—
Opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114)	105	114	110	355
Opzettelijk een meerdere feitelijk met geweld bedreigen (art. 116)	2	1	—	—
Feitelijke insubordinatie (art. 117)	25	25	21	25
Feitelijke insubordinatie met voorbedachten rade (art. 118)	—	—	1	—
Feitelijke insubordinatie, gepleegd door twee of meer vereenigde militairen (art. 119)	5	2	3	—
Als schildwacht eigendunkelijk zijn post verlaten (art. 129)	9	10	10	7
Opzettelijke belemmering van een maatregel in het belang der krijgsmacht of van den dienst ondernomen of bevolen (art. 134)	—	—	1	—
Als militair met het oogmerk om een ander voor bestraffing te vrijwaren een stuk of aangelegenheid onthouden aan de kennisneming van den bevoegden meerdere (art. 139)	—	1	—	—
Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan (art. 142)	—	1	—	—
Opruiing (art. 146)	—	6	3	14
Ondermijning van de tucht onder de krijgsmacht (art. 147)	2	—	1	6
Opzettelijk niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werkelijken dienst (art. 150, al. 1)	13	17	14	3
Idem door schuld (art. 150, al. 3)	96	95	62	56
Diefstal door een militair gepleegd op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats (art. 152)	—	3	4	2
Wederrechtelijk en opzettelijk een dier, dat ten behoeve der krijgsmacht wordt gebezigd, dooden, beschadigen enz. (art. 159)	—	—	1	1

¹⁾ Bovendien in 1932 nog 4 onherroepelijke veroordeelingen wegens overtreding van de artikelen 130—170 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande.

Slechts vier van de genoemde strafbare feiten geven een hoger cijfer dan in 1932, n.l. opzettelijke ongehoorzaamheid (355 of 245 meer), feitelijke insubordinatie (25 of 4 meer), opruiing (14 of 11 meer) en ondermijning van de tucht onder de krijgsmacht (6 of 5 meer).

Wegens opzettelijke ongehoorzaamheid te Soerabaja gepleegd werden in totaal 218 militairen onherroepelijk veroordeeld, waarvan er 63 het misdrijf pleegden op 29 en 30 Januari, 130 op 2 en 3 Februari, 19 op 10 en 11 Februari en 6 op andere data. Aan opruiing maakten zich 11 militairen te Soerabaja schuldig eind Januari en begin Februari en aan ondermijning van de tucht onder de krijgsmacht 3.

In een tweetal staatjes zijn vermeld de straffen door den militairen rechter opgelegd.

Allereerst de straffen in de jaren 1929 tot en met 1933 opgelegd aan de veroordeelden wegens commune misdrijven.

Straffen opgelegd aan de veroordeelden wegens <i>commune misdrijven</i> ; 1929—1933.													
ar.	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.						
	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Hechtenis.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Ontslag uit den militairen dienst		Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewa- pene macht te dienen.	Degradatie. (Verlaging).	Ontzetting van bepaalde rechten.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Vernietiging of on- bruikbaarmaking van voorwerpen.
							met ontzetting	zonder ontzetting					
							van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.						
29	—	96	3	—	¹⁾ 60	—	1	21	—	7	—	—	2
30	—	94	2	—	²⁾ 59	—	2	6	—	2	—	—	1
31	—	91	2	—	³⁾ 58	—	2	9	—	5	—	—	—
32	—	114	1	—	⁴⁾ 59	—	2	16	—	9	—	2	—
33	—	⁵⁾ 111	1	—	⁶⁾ 41	—	—	9	—	6	—	—	—

¹⁾ Hiervan 1 krachtens art. 23 bis.

²⁾ " 10 " " 23 "

³⁾ " 4 " " 23 "

⁴⁾ " 7 " " 23 " en 1 tevens voorw. veroordeeld tot 2 maanden gevangenisstraf met 2 jaar proeftijd.

⁵⁾ Hiervan 5 gedeeltelijk voorw. met 3 jaar proeftijd, bijz. voorwaarden en opdracht a/e instelling en 1 ged. voorw. met 2 jaar proeftijd en opdracht a/e instelling.

⁶⁾ In 1 geval werden 2 hoofdstraffen opgelegd.

Het aantal gevallen, waarin geldboete werd opgelegd, verminderde van 59 tot 41. Al daalde ook het aantal gevangenisstraffen een weinig, naar verhouding werd in 1933 deze straf in ruimer mate toegepast dan in vorige jaren: per 100 veroordeelingen in 1933 73 gevangenisstraffen, in de jaren 1930 t/m 1932 resp. 61, 60 en 65.

De duur der opgelegde gevangenisstraffen was voor 1933: 48 beneden 1 maand, 28 1 maand tot beneden 2 maanden, 34 2 maanden tot beneden 1 jaar en 1 van 1 jaar.

Wegens militaire misdrijven werden in de jaren 1929 tot en met 1933 de volgende straffen opgelegd:

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens <i>militaire misdrijven</i> ; 1929—1933.													
Jaar.	Hoofdstaffen.						Bijkomende straffen.						
	Doodstraf.	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Militaire detentie.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Ontslag uit den militairen dienst		Ontzegging voor een be- paalden tijd van het recht om bij de gew. macht of als militair geemploy- eerde te dienen.	Verlaging.	Plaatsing in eene strafklasse.	Ontzetting van
								met ontzetting	zonder ontzetting				
								van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.					
1929	—	—	290	³⁾ 1	—	¹⁾ 75	—	—	43	—	5	—	—
1930	—	—	⁴⁾ 312	—	—	²⁾ 62	—	2	23	—	4	—	—
1931	—	—	317	—	—	¹⁾ 65	—	2	40	—	7	—	—
1932	—	—	303	—	—	¹⁾ 42	—	2	39	—	1	—	—
1933	—	—	⁵⁾ 521	—	—	¹⁾ 33	—	13	198	—	15	—	—

¹⁾ Alle krachtens art 24 (oud 23bis).

²⁾ Hiervan 61 krachtens art. 24; in 1 geval onv. geldboete gecombineerd met voorw. gevangenisstraf.

³⁾ Bij één vonnis werd ter zake van een militair misdrijf en een gemeen misdrijf veroordeeld; voor laatstgenoemd strafbaar feit werd hechtenis opgelegd.

⁴⁾ Hieronder één geval van voorwaardelijke gevangenisstraf gecombineerd met onvoorwaardelijke geldboete.

⁵⁾ Hiervan 1 gedeeltelijk voorw. met 3 jaar proeftijd, bijz. voorw. en opdracht a/e instelling.

Ondanks de aanzienlijke vermeerdering van het aantal veroordeelingen, daalde het aantal gevallen waarin geldboete werd opgelegd tot 33.

Het is begrijpelijk, dat in verband met den ernst der delicten van de bevoegdheid om geldboete op te leggen slechts in weinig gevallen gebruik werd gemaakt. Het percentage van het aantal gevangenisstraffen ten opzichte van het totaal aantal schuldigverklaringen bedroeg voor 1933 94 tegen 88 in 1932 en 83 in 1931.

Het volgende staatje bevat een specificatie van de opgelegde gevangenisstraffen.

De gevallen, waarin bij één vonnis wegens meer dan één feit werd veroordeeld, zijn afzonderlijk gehouden (gezamenlijke gevallen).

Strafbare feiten. Artt. Wetb. v. Mil. Strafrecht.	Opgelegde gevangenisstraffen ter zake van militaire misdrijven: 1933															
	Beneden 1 week		1 week tot beneden 1 maand		1-2 maanden		2-4 maanden		4-6 maanden		6 maanden tot 1 jaar		1 jaar		meer dan 1 jaar	
	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.
Art. 97	—	—	1	19	—	2	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—
" 98	—	—	—	—	—	1	—	11	—	2	—	1	—	—	—	—
" 108	1	—	2	12	1	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
" 114	—	3	10	41	1	12	—	5	—	6	—	228	—	1	—	1 ¹⁾
" 117	—	—	3	2	1	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—
" 129	—	—	1	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
" 146	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	2 ²⁾
" 147	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 ³⁾	3	—	2	—	—
" 150, al. 1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 150, al. 3	—	12	—	11	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 152	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
zamenlijke gevallen	—	2	9	47	—	12	—	7	—	1	—	3	—	4	—	3 ⁴⁾
Totaal . . .	1	18	26	139	4	32	—	38	—	10	—	238	—	9	—	6

¹⁾ 1 jaar en 3 maanden. ²⁾ 1 van 2 en 1 van 1½ jaar.

³⁾ Waaronder 1 ged. v. ged. onv. ⁴⁾ 1 van 3 jaar en 2 van 1 jaar en 3 maanden.

Bij vergelijking van bovenstaande cijfers met die van 1932 (zie het overzichtje op blz. 257 van aflevering 3, deel XXX van dit tijdschrift) springt terstond in het oog, dat in 1933 veel meer zware straffen werden opgelegd. In 1932 werden geen straffen van 1 jaar of langer opgelegd, in 1933 daarentegen 9 van 1 jaar en 6 van meer dan 1 jaar.

De rubriek 6 maanden tot 1 jaar gaf voor 1932 slechts 30 gevallen, voor 1933 238 gevallen. Weer zijn het de gebeurtenissen te Soerabaja, die de cijfers zoo deden afwijken. Aan de daarbij betrokkenen werden in 208 gevallen onvoorwaardelijke straffen opgelegd van 6 maanden tot 1 jaar, 8 maal van 1 jaar en 5 maal van meer dan 1 jaar.

Omtrent de toepassing van voorwaardelijke veroordeeling in de laatste vijf jaren geeft het volgende overzicht aanwijzingen.

Jaar.	Toepassing van voorwaardelijke veroordeeling bij gevangenisstraffen ter zake van:			
	Commune delicten		Militaire delicten	
	absoluut.	% ¹⁾ .	absoluut.	% ¹⁾ .
1929	23	24,0	30	10,3
1930	27	29,7	32	10,3
1931	25	27,5	60	19,0
1932	23	20,5	50	16,5
1933	34	30,6	30	5,8

¹⁾ Percentages, welke de voorwaardelijk opgelegde straffen vormden van het totaal der opgelegde, voor voorw. veroordeeling in aanmerking komende gevangenisstraffen.

De toepassing van voorwaardelijke veroordeeling had in 1933 in ruimer mate plaats ten aanzien van de commune delicten: in 77 gevallen werd onvoorw. gevangenisstraf opgelegd en in 34 gevallen voorw. gevangenisstraf; het percentage steeg van 20.5 tot 30.6. Een sterke tegenstelling hiermede vormt het verloop bij de militaire delicten: bij deze delicten 484 onvoorw. en slechts 30 voorw. gevangenisstraffen, waardoor het percentage ineenkromp tot 5.8.

In slechts 6 gevallen moest in 1933 last gegeven worden tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf; de proeftijd eindigde in dat jaar in 71 gevallen zonder tenuitvoerlegging. Het percentage was weliswaar in sommige jaren nog gunstiger; toch is het resultaat voor 1933 nog zeer bevredigend.

Afloop van de gevallen van voorwaardelijke veroordeeling in 1929 t/m 1933.					
Jaar.	Totaal aantal gevallen, waarin de proeftijd eindigde.	Gevalen, waarin de proeftijd verstreek, zonder dat de voorw. opgelegde straf werd ten uitvoer gelegd.		Gevalen, waarin later last werd gegeven tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf.	
		absoluut.	in % v.h. totaal.	absoluut.	in % v.h. totaal.
1929	87	85	97,7	2	2,3
1930	70	56	80,—	14	20,—
1931	46	43	93,5	3	6,5
1932	62	60	96,8	2	3,2
1933	77	71	92,2	6	7,8

Volledigheidshalve publiceeren wij verder een opgave van het aantal gevallen van schuldigverklaring en van voorkoming van vervolging ter zake van strafbare feiten, welke t.a.v. burgers tot de competentie van den kantonrechter behooren. Cijfers omtrent de overtredingen, die krachtens art. 2, 5° en 6° van de Wet op de Krijgstucht disciplinair werden afgedaan, zijn niet beschikbaar.

Jaar.	Gevalen van schuldigverklaring.	Voorkoming der vervolging.	Totaal.
1929	195	653	848
1930	152	846	998
1931	192	932	1124
1932	203	1032	1235
1933	198	937	1135

De cijfers van de gevallen van schuldigverklaring vertoonen in de laatste jaren (behalve in 1930) afwijkingen van weinig betekenis.

De gevallen van voorkoming der vervolging namen tot en met 1932 gestadig toe; voor 1933 liep het cijfer terug van 1032 tot 937. De daling werd hoofdzakelijk veroorzaakt door vermindering van het aantal gerechtelijk geconstateerde overtredingen der Motor- en Rijwielwet en daarop steunende reglementen: 1932 135 schuldigverklaringen en 715 transacties; 1933 idem 140 en 638.

T.z.v. de overtredingen, die tot schuldigverklaring leidden, werd in alle gevallen geldboete opgelegd en 3 maal verbeurdverklaring van voorwerpen uitgesproken.

Justitieele Statistiek.

Deze statistiek beoogt niet in de eerste plaats inzicht te geven in stand en beweging der criminaliteit. De gegevens van deze statistiek geven aanwijzingen omtrent den omvang van de werkzaamheden der rechterlijke colleges. Bij de crimineele statistiek is de onherroepelijke veroordeeling de teleenheid, bij de justitieele statistiek de per instantie afgedane zaak.

3	Zaken in den loop van 1933 afgedaan.				Personen, op wie de zaken van de kolommen 1 en 2 betrekking hebben.		Personen, vermeld in kol. 3 en 4, zijn te verdeelen als volgt:						
	bij vonnis	buiten proces (art. 74 W. v. Sr).	Officieren.	Onderofficieren en manschappen.	Ter terechtzitting verwezen naar den gewonen strafrechter.	Ten aanzien van welke geen straf werd opgelegd, doch aan den commandeerenden officier werd overgelaten of termen voor toepassing van een krijgsmatige bestraffing aanwezig zijn.	Veroordeelden.		Vrijgesprokenen.	Voorkwamen ex art. 74 Swb. verdere vervolging door			
							Onvoorw.	Voorw.		Transactie.	Betaling der maxim. boete.		
												1.	2.
RECHTERLIJK COLLEGE.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
og Militair Gerechtshof.	117	5	12	119	—	6	¹⁾ 100	15	5	5	—		
gtsraad Landm.'s-Bosch.	577	715	122	1185	—	8	¹⁾ 516	49	19	715	—		
gtsraad Zeemacht Willemsoord	60	217	21	259	—	5	46	10	2	217	—		
Totaal Nederland. . .	754	937	155	1563	—	19	662	74	26	937	—		
og Militair Gerechtshof Ned.-Indië	65	—	—	162	—	—	154	1	7	—	—		
gtsraad Zeemacht Soerabaja	113	—	4	312	—	4	296	1	²⁾ 15	—	—		
Totaal Ned.-Indië. . .	178	—	4	474	—	4	450	2	22	—	—		
Totaal Generaal . . .	932	937	159	2037	—	23	1112	76	48	937	—		

¹⁾ Hieronder 1 gedeeltelijk voorwaardelijk, gedeeltelijk onvoorwaardelijk veroordeeld.

²⁾ Hieronder 1 tevens verwezen naar den commandeerenden officier ter disciplinaire bestraffing.

In 1933 bedroeg het aantal zaken wegens misdrijven en overtredingen afgedaan door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden (waaronder begrepen de colleges in Ned.-Indië) te zamen 932 tegen 893 in 1932. De vermeerdering van het cijfer is niet groot. Toch waren er, wat den omvang der werkzaamheden betreft, in 1933 belangrijke verschillen in vergelijking met 1932.

Uit de cijfers van het hiervoorgaande staatje zien wij o.a., hoeveel zaken door elk college afzonderlijk werden afgedaan en op hoeveel personen de zaken betrekking hadden.

Door de rechterlijke colleges in Nederland werden te zamen 45 zaken minder afgedaan (bij vonnis) dan in 1932. Het cijfer van het Hoog Militair Gerechtshof bedroeg 117 tegen 129 in 1932.

Onder invloed van de gebeurtenissen in Ned.-Indië vermeerderde het aantal zaken door de colleges aldaar afgedaan in totaal van 94 tot 178.

Door het Hoog Militair Gerechtshof te Batavia werden in 1933 65 zaken afgedaan tegen 21 in 1932; voor den Krijgsraad der Zee-macht te Soerabaja zijn de overeenkomstige cijfers resp. 113 en 73. Om den omvang der werkzaamheden goed te belichten, moet hieraan nog worden toegevoegd, dat er in 1933 verscheidene zaken werden afgedaan, waarbij een groot aantal verdachten betrokken was, o.a. 3 zaken met respect. 34, 28 en 26 personen. Het totaal aantal personen, die terecht stonden, steeg, wat het Hoog Militair Gerechtshof te Batavia betreft, van 26 tot 162 en bij den Krijgsraad te Soerabaja van 81 tot 316. Door de colleges in Indië werden naar verhouding veel meer veroordeelingen uitgesproken dan in 1932; in laatstgenoemd jaar werden resp. 88.5 en 86.4 pct., in 1933 respect. 95.7 en 94 pct. der verdachten veroordeeld.

Ten slotte nog een opgave van de beslissingen van het Hoog Militair Gerechtshof inzake beklag betreffende opgelegde disciplinaire straffen:

	1933	De klacht werd bevonden				Straffen en strafredenen :					
		Aantal behandelde klachtzaken.	Geground.	Gedeeltelijk geground.	Ongegrond.	Niet ontvankelijk.	Straf en strafredenen gehandhaafd.	Straf gewijzigd.	Strafreden gewijzigd.	Straf en strafredenen nietig verklaard.	
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Nederland.	26	5	5	16	—	15	—	4	2	5	
Ned.-Indië.	34	1	5	26	2	2	—	24	5	1	

Een belangrijke beslissing over de krijgstuuchtelijke strafbevoegdheid.

(Strafbevoegdheid van den kapitein-hoofdinstructeur).

De Minister van Defensie heeft in zijn brief van 20 Maart 1935, IIe Afd. B., nr. 61, te vinden in M.R.T. XXXI, blz. 1, een bevestigend antwoord gegeven op de vraag, of den Hoofdinstructeur bij het Korps Rijdende Artillerie, het Regiment Kustartillerie, de bataljons van het Regiment Genietroepen en het Korps Pontonniers en Torpedisten strafbevoegdheid toekomt, ook wanneer deze functie bij uitzondering door een kapitein wordt vervuld. Tegelijk wordt door den Minister beslist, dat de H.I. bij de genoemde onderdeelen, eventueel in den rang van kapitein, de tot straffen bevoegde meerdere is, die bij beklag oordeelt over de straffen, opgelegd door de Compagnies- en Batterijcommandanten.

De Minister constateert, dat de genoemde Hoofdinstructeurs de betrokken schoolcompagniën en -batterijen onder hun bevelen hebben, en vervolgt, dat *deze bevelsverhouding impliceert*, dat de H.I. de strafbevoegdheid bezit, welke (krachtens art. 41, 2°. W.K.) aan ieder der Compagnies- en Batterijcommandanten toekomt.

Lees ik deze beslissing goed, dan spreekt de Minister als zijn oordeel uit, dat *de strafbevoegdheid van een ondercommandant steeds ook aan een hooger commandant toekomt*. Deze uitspraak vormt naar het mij toeschijnt een belangrijk novum in ons tuchtrecht, waardoor bepaalde moeilijkheden grootendeels uit den weg worden geruimd.

De strafbevoegdheid van den H.I. bij een Regiment Infanterie heeft reeds meermalen tot meningsverschil aanleiding gegeven. Het H.M.G. heeft bij beschikking van 30 Juni 1924 M.R.T. XX, blz. 211 (ik ontleen deze vindplaats, evenals volgende, aan J. J. C. van Dijk, *Wetboek van Militair Strafrecht en Wet op de Krijgstucht*, 3e dr. blz. 194 noot 1) den H.I. van een Regiment Infanterie strafbevoegdheid ontzegd, omdat hij volgens de toen vigeerende dienstvoorschriften de schoolcompagniën niet onder zijn bevelen (in den zin van art. 41 aanhef W.K.) had. Het Hof is bestreden door Mr. P. J. Stigter in M.R.T. XX, blz. 149. Op 18 Maart 1925 volgde een nieuwe instructie voor den H.I., te vinden in M.R.T. XX, blz. 581, welke aan de Redactie blijkt haar onderschrift onvoldoende voorkwam, maar waaruit het H.M.G. bij beschikking van 12 Juni 1925 M.R.T. XXI, blz. 77, implicite heeft afgeleid, dat de H.I. van een Regiment Infanterie de schoolcompagniën onder zijn bevelen heeft, ook ten aanzien van krijgstuuchtelijke vergrijpen, die geen verband houden met oefening en/of opleiding.

Aldus was intusschen slechts de strafbevoegdheid van den H.I. in den rang van hoofdofficier komen vast te staan. (In 1927 werd echter het instituut der dubbelrangen ingevoerd, waardoor de plaatsvervanger van den H.I. doorgaans ook den rang van majoor

bekleedde). Strafbevoegdheid van den kapitein-waarnemend-H.I. is dan ook ontkend door den toenmaligen Commandant van het Regiment Kustartillerie, Kolonel Seyn, in M.R.T. XXIV, blz. 43, die zich daarbij kon beroepen op H.M.G. 21 Juni 1927 M.R.T. XXIII, blz. 400. De Redactie meende in haar m.i. niet ten volle overtuigend onderschrift den kapitein-waarnemend-H.I. wel strafbevoegdheid te mogen toekennen.

Voor de Regimenten Infanterie en het Regiment Wielrijders is de moeilijkheid opgelost bij Koninklijk Besluit van 7 Oct. 1930 L.O. 1930 nr. 284, *) waarbij de Regimentsschool werd aangewezen als formatie, genoemd in art. 41, 2° W.K. Hierdoor werd de strafbevoegdheid van den kapitein-waarnemend-H.I. vastgelegd, zelfs over de Compagniescommandanten en het personeel, dat wel tot de Regimentsschool behoort, maar niet bij een der schoolcompagnieën is ingedeeld.

De Minister heeft thans zijn meening kenbaar gemaakt. Had men deze opvatting reeds vroeger aanvaard, dan had na de beschikking van het H.M.G. van 12 Juni 1925 verdere discussie slechts zin gehad ten aanzien van de strafbevoegdheid van den kapitein-waarnemend-H.I. over de Compagniescommandanten en het niet bij de schoolcompagnieën ingedeelde personeel. De onzekerheid bleef echter na 1925 voortduren. Ik mag wijzen op *De Practijk van het Militaire Tuchtrecht*. In aant. 15 ad art. 41 W.K. wordt aan den Commandant van een Half-Regiment Huzaren (ook wanneer die niet hoofd-officier maar ritmeester is) strafbevoegdheid toegekend op grond van het zijn van officier-detachementscommandant¹⁾. Niet dus omdat de Half-Regimentscommandant de chef der Eskadronscommandanten is.

De Minister kan voor zijn uitspraak evenwel steun vinden in de Wet op de Krijgstucht. Art. 41, 2°, b.v. kent strafbevoegdheid toe aan „den commandant van een compagnie”. Afgezien van traditie en geschiedenis kan dit letterlijk genomen niet alleen den Compagniescommandant beteekenen, maar ook een ieder, die een compagnie onder zijn commando heeft, dus ook de chefs van den Compagniescommandant!

Er is echter meer. Artt. 49 en 50 W.K. kennen aan den meerdere, gesteld boven den strafoplegger, het recht toe voorloopig arrest op te heffen, opgelegde straffen te wijzigen of te niet te doen en de uitvoering van straffen te schorsen. Zou de wetgever een dergelijke bevoegdheid hebben willen toekennen aan een meerdere, die zelf

*) M.R.T. XXVI, blz. 294. Red. M.R.T.

¹⁾ Het zwakke in deze oplossing is, dat een organiek onderdeel gelijk een Half-Regiment Huzaren als detachement wordt gequalificeerd. De ministeriële uitspraak van thans blijft den Commandanten van het 2e en 4e Half-Regiment Huzaren volledige strafbevoegdheid onthouden (welke b.v. de Commandant van het Artilleriepaardendepot wel bezit); daartoe zou het noodig zijn het Half-Regiment als korps te erkennen of het aan te wijzen overeenkomstig art. 39, eerste lid 3° W.K.

over de betrokken delinquenten geen strafbevoegdheid bezit? Bovendien bepaalt art. 51, lid 2 W.K., dat hij, die uit hoofde van art. 50 een straf wijzigt, als strafoplegger wordt beschouwd.

Hier staat evenwel tegenover, dat art. 61 W.K. verlangt, dat de meerdere, voor wien een beklag wordt gebracht, tot straffen bevoegd is. In den gedachtengang van den Minister zouden de woorden „tot straffen bevoegden” overbodig zijn.¹⁾

Ten slotte is aan de practische beteekenis van een en ander te denken. Gezien dit alles, komt het mij voor, dat de uitspraak van den Minister voldoende steun in de wet vindt. Vooral art. 51, lid 2 in verband met art. 50 W.K. is van gewicht. Met belangstelling moet worden afgewacht, hoe het H.M.G. te zijner tijd zal oordeelen. Bij de beschikking van 21 Juni 1927 zou een afwijzing van het standpunt van den Minister moeten aansluiten.

Zij nog aangeteekend, dat de ministerieele beslissing ook voor de strafbevoegdheid in de oorlogsorganisatie van belang is. B.v. zal de Commandant van een Divisiegroepstrein, ook indien hij geen hoofd-officier is, daardoor tot strafoplegging bevoegd zijn over het personeel van de afdeelingen van dien Trein. Een afdoende oplossing wordt echter niet verkregen: genoemde Commandant verkrijgt op deze wijze n.l. geen strafbevoegdheid over de Afdeelingsscommandanten zelf en het personeel, dat tot zijn staf behoort. Aanwijzing van (onder meer) den Divisiegroepstrein en den Brigadetrein der Lichte Brigade op grond van art. 39 eerste lid 3° of art. 41, 2° W.K. blijft gewenscht.

's-Gravenhage, Juli 1935.

P. J. A. CLAVAREAU.

Uit de beschouwingen van den geachten inzender blijkt, dat hij zich verenigt met de strekking van de — in den aanhef van zijn betoog — aangehaalde beschikking van den Minister van Defensie van 20 Maart 1935, IIde Afdeeling B. nr. 61.

Deze instemming betuigt Schr. op o.i. juiste en logische gronden.

Nochtans veroorloven wij ons enkele opmerkingen, waartoe de kennisneming van het betoog ons aanleiding heeft gegeven.

Schr. merkt o.a. op, dat na de beschikking van het H.M.G. van 12 Juni 1925 (M.R.T. XXI, blz. 77) de strafbevoegdheid van den Hoofdinstructeur (H.I.) krachtens diens „hoofdofficiërsrang” is komen vast te staan.

Een beroep op de beschikking van het H.M.G. van 21 Juni 1927 (M.R.T. XXIII, blz. 400) brengt ons te dezen niet verder.

Het sedert vervallen Reglement op den inwendigen dienst der infanterie, goedgekeurd door Hare Majesteit de Koningin, bij Kabinetsrescript van 24 Mei 1928, nr. 25, bepaalde in Artikel 5, tweede

¹⁾ Vgl. ook art. 2, lid 2 van het Koninklijk Besluit van 21 April 1922 S. 204, houdende de regelen, bedoeld in art. 71 W.K.

lid van Hoofdstuk I, met zooveel woorden, dat de schoolcompagnieën *onder de bevelen* van den H.I. stonden.

Aan die bepaling kon de H.I. over de compagnieën dezelfde strafbevoegdheid ontleenen, welke aan ieder der compagniescommandanten toekwam, ook al zou de functie van H.I. bij uitzondering door een kapitein „waarnemend-H.I.” worden vervuld.

Het K.B. van 7 October 1930 (L.O. 1930, nr. 284) waarbij de *regimentsschool* van een regiment infanterie (het R.W.) werd aangemerkt als formatie, bedoeld in art. 41, 2° W.K., was echter *noodzakelijk*, omdat deze formatie, behalve de compagnieën, ook een staf bevat, en zonder dit K.B. dus den kapitein, waarnemend-H.I., geen strafbevoegdheid zou hebben over het personeel van dezen staf.

Het thans geldende Reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke landmacht — waaronder dus de in de beschikking van den Minister van Defensie aangehaalde deelen C. en D. — is goedgekeurd door Hare Majesteit de Koningin bij Kabinetsrecript van 6 Augustus 1932, nr. 16.

In de artikelen 275(2) en 365(1), van meergenoemde deelen C. en D., wordt voor het eerst na de invoering van de functie van H.I. in het Reglement op den inwendigen dienst van de desbetreffende wapens een analoge omschrijving gegeven van de bevelsbevoegdheden van den H.I. als bij de infanterie in het hierboven genoemde reglement van 1928.

Inderdaad wordt hiermede uitgesproken, dat de strafbevoegdheid van den ondercommandant, ook aan den hooger commandant toekomt; of dit een „novum” is meenen wij te moeten betwijfelen; het lijkt ons eerder een volkomen logische consequentie van het commando.

Ons lijkt de strafbevoegdheid van den commandant van een half regiment huzaren (ook wanneer deze ritmeester is) terecht gebaseerd op diens hoedanigheid van „*officier-detachementscommandant*”, waar bij elk regiment huzaren, één der halfregimenten buiten de standplaats van den regimentscommandant garnizoen houdt; dit half regiment is geen „korps” in den zin van art. 39, eerste lid, sub 3°, W.K.

Zou men tegen deze opvatting gegronde bezwaren hebben, dan zou toch aanwijzing bij K.B. als formatie, bedoeld in art. 41, 2° W.K. moeten plaats hebben, om dezelfde reden als bij de meergenoemde regimentsschool.

Ten aanzien van de laatste alinea van Schr.'s opmerkingen teekenen wij aan, dat voor den Divisiegroepstrein, Brigadetrein der Lichte Brigade, aanwijzing bij K.B. als formatie, op grond van art. 39 eerste lid, 3°, of art. 41, 2° W.K. — om dezelfde redenen, als bij de regimentsschool vermeld — noodzakelijk zal zijn.

Red. M.R.T.

Prijsvraag.

De Redactie brengt gaarne onderstaande door haar ontvangen circulaire ter kennis van de lezers van het M.R.T.

Faculteit der
Rechtsgeleerdheid
te Leiden.

Leiden, 22 Juni 1935.

L.S.

Mr. S. J. VISSER, overleden in 1919, heeft zijn vermogen vermaakt aan de Leidsche Universiteit onder voorwaarde, dat de rente zoude worden aangewend om de studie van het Volkenrecht en het Internationaal Privaatrecht te bevorderen. Te dien einde zal met name om de drie jaren eene som van minstens f 5000.— besteed moeten worden voor het uitschrijven eener internationale prijsvraag.

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leiden heeft thans de volgende prijsvraag uitgeschreven:

Het Legatum Visserianum vraagt eene uiteenzetting, hoe de gedachte eener internationale politiemacht in dezen tijd juridisch, militair en technisch uitgewerkt zoude moeten worden voor eene internationale luchtmacht. De uiteenzetting zal behooren te berusten op een critisch overzicht van den stand van het vraagstuk in de juridische, militaire en technische literatuur en in concrete voorstellen, hetzij van regeeringen of uit parlementen, hetzij van gezaghebbende particuliere vereenigingen, en liefst moeten vergezeld gaan van geformuleerde tractaats- en reglementsteksten, instructies, enz.

Het antwoord zal mogen worden opgesteld door één persoon, dan wel door twee of drie in samenwerking, mits deze tot verschillende beroepen behooren, bijv. een jurist, een militair en een ingenieur, of andere combinaties.

De antwoorden moeten, in het Duitsch, Engelsch, Fransch of Nederlandsch getikt, vóór 1 Maart 1937 in handen zijn van den Decaan der Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leiden; het manuscript moet een motto dragen, te herhalen op een bij het manuscript gevoegde verzegelde enveloppe, die den naam en het adres van den schrijver of de schrijvers zal inhouden.

Aan de antwoorden, die naar het oordeel van de Faculteit daarvoor in aanmerking komen, zullen prijzen worden toegekend tot een bedrag van f 5000.

Na deze toekenning zal de Decaan in eene faculteitsvergadering de met de bekroonde antwoorden overeenkomende verzegelde enveloppen openen en zal hij den toegekenden prijs ter kennis van den schrijver of de schrijvers brengen; de andere enveloppen zullen staande de vergadering verbrand worden.

Terwijl ik ingevolge eene beslissing van onze Faculteit het bovenstaande te Uwer kennis breng, zoude ik het zeer op prijs stellen, zoo U op de wijze, die U het doelmatigst voorkomt, de aandacht op de onderhavige internationale prijsvraag zoudt willen vestigen.

*De ab-actis der Faculteit der Rechtsgeleerdheid
te Leiden*

R. P. CLEVERINGA.

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

Voorlichtingsrapporten in militaire strafzaken.

Uit het „Maandblad voor berechting en reclasseering”, Juni 1935, blz. 165, veroorloven wij ons het volgende over te nemen:

VOORLICHTINGSRAPPORTEN IN MILITAIRE STRAFZAKEN.

Op pag. 55 van het Jaarboek voor Berechting en Reclasseering van volwassenen en kinderen 1935 schrijft Mr. van der Waerden: „Enigszins verontrustend is ten slotte het feit, dat geen enkel verslag ditmaal rept van voorlichting ten behoeve van den militairen rechter” en hij verbindt daaraan de vraag: „Zou deze vers geknoopte en nog tere band reeds thans weer verbroken zijn?”

Een en ander zou ten onrechte den indruk vestigen, dat de circulaire van den Minister van Defensie, opgenomen in het Maandblad 1932 op pag. 332 en eveneens afgedrukt in het 28e deel van het Militair-rechtelijk Tijdschrift op pag. 339, geenerlei effect gesorteerd heeft.

Niets is minder waar, althans wat de zeemacht betreft. Ofschoon de militaire rechter ten aanzien van zijn justitiabelen ten gevolge van het ten processe aanwezig zijn van extracten-conduiteboekje uiteraard steeds over meerdere gegevens beschikt omtrent de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van den delinquent dan den burgerrechter doorgaans ter beschikking zullen staan, pleegt toch geregeld van de diensten van den voorlichtingsdienst gebruik te worden gemaakt.

Ter toelichting eenige cijfers. In 1933 werden door den Zeekrijgsraad te Willemsoord behandeld 60 strafzaken. In 4 gevallen werden voorlichtingsrapporten aangevraagd. In 1934 was de verhouding zoo mogelijk nog iets gunstiger. Berecht werden 72 zaken; in 12 er van werd de hulp van eene reclasseeringsinstelling ingeroepen. Buiten beschouwing blijven hierbij de gevallen, waarin de voorlichting van een psychiater werd gevraagd en langs dezen weg tevens gegevens werden verkregen omtrent aard en vroeger leven van den beklaagde.

Wellicht zal de opmerking gemaakt worden, dat het percentage zaken waarin een voorlichtingsrapport hetzij ambtshalve hetzij van de zijde van de verdediging werd uitgelokt, dan toch vrij gering is. Er moet echter wel bedacht worden, dat de hoofdschotel der door den Zeekrijgsraad berechte delicten gevormd wordt door militaire misdrijven, waarbij de aard van het gepleegde misdrijf en de omstandigheden waaronder het plaats had, mede in verband met de uit het extract-conduiteboekje blijkende beoordeelingen en aantal opgelegde disciplinaire straffen een nader onderzoek naar 's beklaagden persoonlijkheid feitelijk overbodig maken. ¹⁾

BRÜNNER.

¹⁾ Voor de lezers die daarin belang stellen zijn wij in staat gesteld in onze bibliotheek op te nemen „Hoofdzaken uit het militaire strafproces bij de Zeemacht” van de hand van Mr. R. J. Brünner 1935, 50 bl. folio cyclostyle.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 8 Februari 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen, (fung.).

EÉENDAADSCHЕ OF MEERDAADSCHЕ SAMENLOOP?

1°. *Als bestuurder van een rijwiel een voor het verkeer met rijwielen gesloten weg berijden;*

2°. *Als bestuurder van een rijwiel rijden op zoodanige wijze, dat de veiligheid van het verkeer wordt in gevaar gebracht. (Vasthouden aan een motorrijtuig).*

De sub 1° bedoelde overtreding is zeer goed denkbaar zonder dat men tevens de overtreding van het zich per rijwiel laten voorttrekken door een motorrijtuig op dat gedeelte van dien weg, begaat en men dus de eerste overtreding plegend, niet noodzakelijkerwijze tevens in de andere vervalt. Er is hier dus niet sprake van een feit, vallend in meer dan ééne strafbepaling — art. 55 W.v.S., gelijk de Krijgsraad had aangenomen — maar van samenloop van meerdere feiten als bedoeld in art. 62 W.v.S.

In de zaak van J. N. M. van W., oud 20 jaren, geboren te Deurne (België), gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 4de Compagnie Hospitaalsoldaten, in garnizoen te Breda, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis op 11 December 1934 door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch tegen hem gewezen, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter ten aanzien van de straf zal vernietigen en deze zal bepalen op twee geldboeten van twee gulden, subsidiair tweemaal twee dagen hechtenis;

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 7 December 1934 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 10 November 1934, des namiddags omstreeks 2.50 te Oosterhout, als bestuurder gezeten op een rijwiel, daarmede heeft gereden op den openbaren rijweg, den Tilburgscheweg, zijnde de Rijksweg Tilburg-Breda:

I. en wel op het gedeelte van dien weg, dat is gelegen tusschen K.M. 24.750 en K.M. 42.448, welk weggedeelte bij beschikking van den Minister van Waterstaat van 27 Januari 1931, N°. 429, in het belang van de vrijheid en de veiligheid van het verkeer gesloten is verklaard voor het berijden met rijwielen in beide richtingen, welke sluiting is aangeduid door waarschuwingsborden van het door den Minister van Waterstaat vastgestelde model;

II. op zoodanige wijze dat de veiligheid van het verkeer werd in gevaar gebracht, door zich vast te houden aan een vierwielig motorrijtuig, dat met flinke snelheid op dien weg voortreed, zulks terwijl op dien weg geregeld verkeer is;

O. dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis het aan beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met beklaagde's schuld daaraan, het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: 1°. „het als bestuurder van een rijwiel, daarmede een weg berijden, welke ingevolge artikel 8 en met inachtneming van het bepaalde bij artikel 10 van het Motor- en Rijwielreglement voor het verkeer met rijwielen in beide richtingen is gesloten”; 2°. „het als bestuurder van een rijwiel daarmede over een weg rijden op zoodanige wijze, dat de veiligheid van het verkeer wordt in gevaar gebracht”, en beklaagde deswege heeft veroordeeld — met toepassing van artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht — tot eene geldboete van vier gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van vier dagen;

O. dat de behandeling van deze zaak in hooger beroep het Hof, wat de bewezenverklaring en de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie betreft, tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid en het vonnis, waarvan appèl, derhalve in zooverre behoort te worden bevestigd;

O. wat de strafoplegging betreft:

dat beklaagde ter terechtzitting van het Hof heeft verklaard dat hij den in de telastelegging genoemden rijweg reeds bereed voordat het daar bedoelde motorrijtuig op dien rijweg kwam rijden;

dat de overtreding van het als bestuurder van een rijwiel daarmede het in de telastelegging genoemde gedeelte van den daar bedoelden rijweg berijden zeer goed denkbaar is zonder dat men tevens de overtreding van het als bestuurder van een rijwiel zich laten voorttrekken door een motorrijtuig op dat gedeelte van dien

rijweg begaat, en men dus, de eerstgenoemde overtreding plegend, niet noodzakelijkerwijze tevens in de andere vervalt; ¹⁾

dat hier dus niet sprake is van een feit, vallend in meer dan ééne strafbepaling, maar van samenloop van meerdere feiten als bedoeld in artikel 62 van het Wetboek van Strafrecht;

O. dat het Hof, alle omstandigheden in aanmerking genomen, te dezer zake twee geldboeten, elk van twee gulden, gerechtvaardigd acht;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld, — met uitzondering evenwel van artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht, — alsmede de artikelen 62 juncto 57 van dit Wetboek, 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie, en

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de strafoplegging betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Veroordeelt beklaagde tot twee geldboeten, elk van twee gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van twee dagen voor elke boete;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 29 Maart 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen, (fung.)

Raadsman: Mr. L. Weijl, te Leiden.

ART. 101 J^o ART. 97 W.V.M.S. EN ART. 45 W.V.S.

SAMENWEEFSEL VAN VERDICHTSELS.

Poging tot het als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels voorgoed aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken.

(Voorwenden van onvoldoende gezichtsscherpte na de keuring als dienstplichtige.)

(De Krijgsraad had het feit gequalificeerd als: „als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels tijdelijk aan de

¹⁾ Maar men kan zich toch niet laten voorttrekken zonder tevens dien weg te berijden.

vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken, in tijd van vrede voor den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen.”)

In de zaak van P.v.d.V., oud 19 jaar, geboren te Sliedrecht, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolbatterij van het 6de Regiment Veld-Artillerie, gedetacheerd bij de Treinafdeeling van de 1ste Artillerie-Brigade, in garnizoen te 's-Gravenhage, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis op 12 Februari 1935 door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch tegen hem gewezen, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fisikaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fisikaal in zijn schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens het overgelegde afschrift van de controlelijst, beklaagde op 4 December 1934 als gewoon dienstplichtige is ingelijfd bij het 6de Regiment Veld-Artillerie en ten tijde van het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken;

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 1 Februari 1935 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij in of omstreeks de maand December 1934 te 's-Gravenhage als militair, voornemens zijnde zich opzettelijk voorgoed aan de vervulling van zijne dienstverplichtingen te onttrekken, door het te doen voorkomen of zijn gezichtsscherpte niet voldeed aan de eischen voor zijne geschiktheidverklaring voor den militairen dienst, listiglijk en in strijd met de waarheid aan den officier van gezondheid, ermede belast te onderzoeken of hij, beklaagde, de geschiktheid bezat voor den militairen dienst, heeft opgegeven dat hij tevoren geruimen tijd in geneeskundige behandeling was geweest voor zijne oogen en, tijdens hij opgenomen was in een militair hospitaal ter observatie van zijn gezichtsscherpte, het heeft doen voorkomen bij daaromtrent genomen proeven, dat zijn gezichtsscherpte belangrijk minder was dan zij in werkelijkheid was, en geringer dan voor zijne geschiktheidverklaring voor den militairen

dienst vereischt was, zijnde de uitvoering van beklagde's voornemen niet voltooid tengevolge van de van zijnen wil onafhankelijke omstandigheden, dat het geneeskundig onderzoek naar zijne gezichtsscherpte zoolang is voortgezet, dat hem overtuigend is aangetoond, dat zijn gezichtsscherpte voldeed aan de eischen, gesteld voor de geschiktheid voor den militairen dienst;

althans dat hij destijds aldaar als militair opzettelijk gedurende ongeveer 11 dagen zich heeft onttrokken aan de vervulling zijner dienstverplichtingen, door listiglijk en in strijd met de waarheid voor te wenden, dat zijn gezichtsscherpte belangrijk minder was dan zij in werkelijkheid was, zoodat een observatie in een militair hospitaal is moeten worden toegepast om aan te toonen, dat zijn gezichtsscherpte sterker was dan door hem opgegeven en voldoende voor zijne geschiktverklaring voor den militairen dienst, en door bij de proeven gedurende die observatie-periode genomen gedurende ongeveer elf dagen, bij die leugenachtige voorwendsels te volharden, tengevolge waarvan hij gedurende dat tijdsverloop aan de vervulling zijner militaire dienstverplichtingen onttrokken is geweest;

O. dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis het aan beklagde subsidiair telastegelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met zijne schuld daaraan, en beklagde deswege heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie weken, na het bewezen verklaarde te hebben gequalificeerd als: „als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels tijdelijk aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken, in tijd van vrede voor den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen”, terwijl de Krijgsraad beklagde heeft vrijgesproken van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd, dan bij het vonnis als bewezen is aangenomen;

O. dat beklagde heeft verklaard:

dat hij op 4 December 1934 als dienstplichtige der lichting 1935 is ingedeeld bij het 6de Regiment Veld-Artillerie en bij de Trein-afdeeling der Iste Artillerie-Brigade te 's-Gravenhage onder de wapenen is gekomen;

dat hij op 7 December d.a.v. met meerdere anderen ter keuring naar het Militair Hospitaal is geleid;

dat het zijne bedoeling was, bij de keuring de bij hem toch reeds verminderde gezichtsscherpte ernstiger te doen schijnen dan inderdaad het geval was; dat hij tot deze bedoeling was gekomen ten einde afgekeurd te worden en als boerenarbeider bij zijn baas te kunnen blijven; dat hij, hoewel begrijpende dat hij zich aan een ernstig feit schuldig maakte, heeft gemeend het toch te kunnen wagen en dat, indien hij maar volhield letters van een bepaalde grootte op een bepaalden afstand niet te kunnen lezen, men hem zou moeten afkeuren;

dat hij in een donkere kamer moest komen, waar zijn oogen met een lichtspiegel zijn onderzocht; dat de dokter hem na het onderzoek heeft medegedeeld, dat de door hem, beklagde, beweerde

verminderde gezichtsscherpte op grond van het onderzoek niet aanvaardbaar was; dat hij, beklaagde, evenwel heeft volgehouden, dat hij inderdaad de bewuste letters niet kon lezen;

dat hij gedurende de periode van 7 tot 18 December 1934 elken dag voor de leesproef bij den dokter is geroepen en steeds heeft volgehouden, de letters niet te kunnen lezen;

dat, niettegenstaande de dokter hem herhaaldelijk heeft gewezen op het onaanvaardbare van zijn bewering en ook op de ernstige gevolgen van zijn houding, n.l. het voor den Krijgsraad komen, heeft opmerkzaam gemaakt, hij heeft gemeend door vol te houden de zaak te zullen winnen;

dat hij na verloop van elf dagen reeds genoeg van zijn verzet heeft gehad en heeft ingezien, dat men hem doorzag, zoodat hij niet meer op een uiteindelijk goeden uitslag voor hem hoopte; dat hij dien dag de proef met eenig haperen heeft afgelegd, waarop de dokter hem heeft medegedeeld, dat hij voor den dienst was goedgekeurd;

dat hij thans aan alle diensten als kanonnier bij de Treinafdeeling der Iste Artillerie-Brigade deelneemt;

O. dat de Eerste-Luitenant L. J. A. Schoonenberg, dienende bij de Treinafdeeling der Iste Artillerie-Brigade te 's-Gravenhage, als getuige onder eede heeft verklaard:

dat beklaagde op 4 December 1934 bij de Treinafdeeling der Iste Artillerie-Brigade is ingedeeld en sedert 18 December d.a.v. zijn dienst naar behooren heeft gedaan en omtrent zijn gezichtsvermogen geen klachten heeft geuit;

O. dat de Officier van Gezondheid der 1ste klasse F. J. Beernink, dienende bij het Militair Hospitaal te 's-Gravenhage, als getuige-deskundige onder eede heeft verklaard:

dat beklaagde hem in het begin van December 1934 na de keuring voor nader onderzoek is overgegeven;

dat hij zich door verschillende handelingen de zekerheid heeft verschafft dat hij hier met een geval van aggravatie te doen had; dat hij door beklaagde proeven heeft laten afleggen zoowel met als zonder den door hem, beklaagde, in het gewone leven gebruikten bril, ook met de oogen afzonderlijk; dat hij, getuige-deskundige, beklaagde elken dag voor zich heeft doen verschijnen; dat hij aan beklaagde zijn overtuiging heeft medegedeeld en hem heeft gewezen op de gevolgen van zijn gedrag; dat beklaagde desniettegenstaande gedurende elf dagen zijn houding heeft volgehouden, doch ten slotte zijn poging tot misleiding heeft erkend;

dat hij, getuige-deskundige, beklaagde de gewone proef voor dienstplichtigen heeft doen afleggen, waarbij beklaagde aan de eischen van het keuringsreglement heeft voldaan;

dat bij de gezichtsscherpte van beklaagde, deze evengoed scherp-schutter had kunnen worden;

O. dat het Hof, het gevoelen van den gehoorde deskundige overnemende en tot het zijne makende, door den boven weergegeven inhoud van deze bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat

beklaagde het hem primair telastegelegde heeft begaan, met dien verstande dat het feit is gepleegd in de maand December 1934 en dat niet wettig en overtuigend is bewezen, dat beklagde *in strijd met de waarheid* aan den met het onderzoek naar beklagde's geschiktheid voor den militairen dienst belasten Officier van Gezondheid heeft opgegeven, dat hij te voren geruimen tijd in geneeskundige behandeling was geweest voor zijne oogen;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „poging tot het als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels voorgoed aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken”;

O. dat het Hof, alle omstandigheden in aanmerking genomen, te dezer zake eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken gerechtvaardigd acht;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklagde primair meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als zoodanig is aangewezen, en dat, nu het Hof het primair telastegelegde wettig en overtuigend bewezen oordeelt, een onderzoek naar het subsidiair telastegelegde achterwege kan blijven;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat het beroepen vonnis niet in stand kan blijven;

Toepassende artikel 101 van het Wetboek van Militair Strafrecht, en gezien de artikelen 1, 60, 62, 97, aanhef en sub 1°, van dat Wetboek, 45 van het Wetboek van Strafrecht, 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht, en

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd,

En opnieuw rechtdoende,

Verklaart het aan beklagde primair telastegelegde — met den verstande als hiervóór is aangegeven — wettig en overtuigend bewezen, met beklagde's schuld daaraan;

Qualificeert dit als daar is gezegd;

Veroordeelt beklagde deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklagde primair meer of anders is ten laste gelegd, dan bij deze sententie is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij. ¹⁾

¹⁾ Aan het begrip „samenweefsel van verdichtsels” heeft de rechter i.c. gelukkig een ruime strekking toegekend.

Art. 101 verwijst naar „de onderscheidingen gemaakt in de artikelen 97—100”. De sententie noemt nu art. 97, aanhef en sub 1°. De vraag kan rijzen of niet eerder art. 98, 1° voor de vergelijking in aanmerking had moeten komen, nu het een poging gold om zich *voorgoed* aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken.

Op blz. 247 van Deel XXX van dit tijdschrift haalden wij uit de Fransche militaire rechtspraak een geval aan, met het bovenstaande te vergelijken. De veroordeelde kwam er daar minder goed af met eene straf van tien maanden gevangenisstraf.

Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 5 April 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen, (fung.).

Bij een theorie voor ond. off. zich — in het bijzijn van lagere ond. off. — onkrijgstuchtelijk tegenover den luitenant, die les gaf, gedragen, waaraan door het H. M. G. is toegevoegd: „(onder zeer verzachtende omstandigheden)”.

Beklag gedeeltelijk gegrond verklaard. Waar bij het vergriep een misverstand aan de zijde van den luitenant een groote rol heeft gespeeld en mede gelet op klagers gunstige straflijst, de straf van 5 dagen licht arrest verminderd tot eene (mondelinge) „berisping”, welke geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de aan klager opgelegde straf van 5 dagen licht arrest.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 22 December 1934, van den sergeant-majoor-instructeur X, dienende bij de Specialistencompagnie van het .. Regiment Infanterie, in garnizoen te Y, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van het .. Regiment Infanterie ingediend over de hem op 19 December 1934 door den Commandant van de Regimentsschool, den Majoor Z, opgelegde straf van vijf dagen licht arrest, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Bij een theorie voor ond. off. zich — in het bijzijn van lagere ond. off. — onkrijgstuchtelijk tegenover den luitenant, die les gaf, gedragen.”,

bij welke beslissing — op 21 December 1934 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gebracht — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuige onder eede den Tweede-Luitenant S., dienende bij bovengenoemd Regiment;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op 18 December 1934 te Y. een door den Tweede-

Luitenant S. aan eenige onderofficieren van het . . Regiment Infanterie gegeven les in den gasbeschermingsdienst heeft bijgewoond;

dat genoemde Luitenant, naar aanleiding van een door klager gemaakte opmerking, aan dezen een vraag heeft gesteld inzake de indeeling van alarmeeringsmiddelen bij de commandogroep van den compagnies-commandant en daarbij van de meening is uitgegaan, dat klager reeds meerdere lessen in den gasbeschermingsdienst had bijgewoond en dat het antwoord op de gestelde vraag reeds met klager was behandeld;

dat hierop door den Luitenant S. eenige malen is gezegd, dat hij, klager, het antwoord behoorde te weten;

dat klager telkens geantwoord heeft in dezen zin, dat hij het niet wist, en daaraan eenmaal heeft toegevoegd dat hij nooit een drie-weeksche cursus in den gasbeschermingsdienst had gevolgd en: „Vertel U het nu maar eens”;

dat de Luitenant S. — blijvende bij zijn reeds vermelde, doch later niet juist gebleken meening — klager er op heeft gewezen, dat hij het antwoord behoorde te weten en van hem antwoord werd verlangd, en klager vervolgens heeft gezegd: „Ik weet het niet, ik kom hier om iets te leeren, dus vertel U het nu maar eens.”;

O. dat deze uitdrukking, vooral waar zij door klager werd gebezigd tijdens een les in bijzijn van sergeanten, uit krijgstuchtelijk oogpunt ontoelaatbaar moet worden geacht en hij zich inderdaad aan een krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt;

dat echter dit vergrijp, blijkens de vorenstaande toedracht der zaak, — waarbij het misverstand aan de zijde van genoemden Tweede-Luitenant een groote rol heeft gespeeld —, zich onder voor klager zóó verzachtende omstandigheden heeft voorgedaan, dat ten deze, mede gelet op klager's gunstige straflijst, gevoegelijk met eene „berisping” kan worden volstaan;

O. dat de omschrijving van de strafreden aanvulling behoeft, zooals hierna zal worden aangegeven;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het . . Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf van vijf dagen licht arrest;

Legt aan klager op de straf van (mondelinge) „berisping”, welke geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de aan klager opgelegde straf van vijf dagen licht arrest;

Voegt aan de omschrijving van de strafreden de woorden toe: „(onder zeer verzachtende omstandigheden)”;

Gelast dat de straf van „mondelinge berisping” in klager's straflijst zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag, en dat de omschrijving van de strafreden zal worden aangevuld in voege als aangegeven;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van het . . Regiment Infanterie, één aan den Advocaat-Fisikaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 31 Mei 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus en gep. Schout-bij-Nacht-tit. E. G. de Wijs, (plv.)

Advocaat-Fisikaal: Mr. L. B. J. Vermeulen, (fung.)

Raadsman: Mr. D. Bijdendijk, te 's-Gravenhage.

1°. *Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd (nalaten om te voldoen aan het bevel om de militaire houding aan te nemen; weigeren en nalaten om zijn naam en stamboeknummer op te geven); 2°. feitelijke insubordinatie, tweemaal gepleegd (slaan van een meerdere); 3°. opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen („kom maar mee om den hoek, dan zullen wij het even uitvechten en zal ik je wel aan het mes rijden”); 4°. opzettelijke ongehoorzaamheid (gestraft met strafdienst weigeren en nalaten te voldoen aan de order van den dienstdoenden korporaal van de wacht K. om een geweer te halen en aan te treden); de onder 1°. , 2°. en 3°. genoemde feiten als ééne voortgezette behandeling beschouwd.*

Bij bekendmaking van den commandant was bepaald, dat den matroos 1e klasse K. de dienst van dd. korporaal werd opgedragen, wanneer n.l. de divisie waartoe hij behoorde de wacht had en hij tevens was aangewezen voor de functie o.a. van ondergeschikt korporaal van de wacht. Op grond van de omstandigheid dat K. tijdens het plegen van het den beklaagde telastegelegde feit was zelfstandig dienstdoend korporaal van de wacht had de Krijgsraad dat feit niet strafbaar verklaard en beklaagde in zoover vrijgesproken.

Het. H.M.G. vernietigt die vrijspraak en spreekt eene veroordeeling uit, nu toch de motiveering van die vrijspraak in strijd moet worden geacht met de bedoeling van de bekendmaking van den commandant, waar het geen logischen zin heeft daaraan de bedoeling toe te schrijven, dat K. beklaagde's meerdere wèl zou zijn indien hij optrad als „ondergeschikt” korporaal van de wacht doch niet indien hij — zooals het geval was — optrad als „zelfstandig” korporaal van de wacht.

In de zaak van B., oud 24 jaar, geboren te Quarenburg (Duitschland), zeemilicien-stoker der 2de klasse, laatstelijk dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Gravenhage, appèllant van een vonnis, op 10 April 1935 door den Krijgsraad te Willemsoord tegen hem gewezen, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geëntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de midelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 28 Maart 1935 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

I. dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 2de klasse, op den 14den Januari 1935, terwijl hij in uniform gekleed was, te den Helder ter hoogte van den hoek, gevormd door de Spoorgracht en de Jonkerstraat aldaar, toen de eveneens in uniform gekleede korporaal-vliegtuigmaker W. A. G. van Beek hem aldaar, ter zake van het feit dat beklaagde dezen bij het passeeren niet den militairen groet had gebracht, had staande gehouden:

1°. bij het gevolgde onderhoud, waarbij beklaagde op de plaats rust stond, met één zijner handen in een zak, opzettelijk op het bevel van voornoemden korporaal om de militaire houding aan te nemen, is blijven staan op de wijze waarop hij stond;

2°. toen vervolgens voornoemde korporaal terzake van het bovenstaande rapport willende maken, hem, beklaagde, te dien einde gelast had zijn naam en stamboeknummer op te geven, opzettelijk dien korporaal op diens order heeft toegevoegd de woorden: „Je bent belazerd, ik heb niets met je te maken”, althans woorden van dergelijke weigerende strekking, en ook opzettelijk zijn naam en stamboeknummer niet heeft opgegeven, doch

3°. opzettelijk krachtdadig met één zijner handen of vuisten dien korporaal een slag, stoot of stomp op diens linkerwang heeft toegebracht;

4°. toen genoemde korporaal daarop beklaagde's muts wilde grijpen, ten einde het daarin vermoedelijk gestempelde stamboeknummer van beklaagde op te nemen, opzettelijk krachtdadig met

een zijner handen of vuisten dien korporaal een slag, stomp of stoot op diens borst heeft toegebracht en daarna

5°. opzettelijk dien korporaal, terwijl hij, beklaagde, zich direct tegenover dezen bevond, op dreigenden toon heeft toegevoegd de woorden: „Kom maar mee om den hoek, dan zullen wij het even uitvechten en zal ik je wel aan het mes rijden”, althans woorden van dergelijke dreigende strekking;

II. dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 2de klasse aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te Den Helder, aldaar op 15 Januari 1935, toen hij gestraft was met strafdienst en de dienstdoende korporaal van de wacht aan boord van voornoemden bodem, de matroos der 1ste klasse C. Kooijman, te wiens aanzien de destijds waarnemende Commandant van vorenbedoeld Wachtschip d.d. 20 December 1934 een beschikking had genomen, luidende:

„Bekendmaking.

„Aan de ondervolgende schepelingen wordt met ingang van heden de dienst van „dd. korporaal” opgedragen:

„10627 Matroos 1e klasse C. Kooijman,

„10180 Matroos 1e klasse G. A. Bossers,

„ 9283 idem A. Diesveld.

„Zij doen allen den dienst als korporaal wanneer de wachtdivisie „waartoe zij behoren, de wacht heeft en zij tevens zijn aangewezen „voor de functiën van:

„ondergeschikte korporaal v/d wacht,

„ „ ond. off. v. politie,

„ „ ond. off. v/d wacht,

„ „ ond. off. v/h benedenschip,

„ „ ond. off. v/d E.W.

„ „ ond. off. v/d H.W.

„Alleen in bovengenoemde functiën zullen zij kenbaar zijn als „d.d. korporaal door het dragen van een band, waarop is geplaatst

„

D. D. K.

„aan den linkerbovenarm.

„Zij zijn dan in dienst gesteld boven alle ongegradueerden, be- „hoorende tot Hr.Ms. „Wachtschip” of de daaraan toegevoegde „vaartuigen.

„Er wordt de aandacht op gevestigd, dat bij meldingen en derge- „lijke het aannemen van de houding en het brengen van den mili- „tair groet verplicht zijn, onverminderd de overige verplichtingen „voortvloeiende uit de verhouding van meerdere tot mindere.”, welke beschikking was gepubliceerd en op 15 Januari 1935 nog van kracht was, hem, beklaagde, om ongeveer halftwaalf in den morgen van 15 Januari 1935, het tijdstip, waarop hij, beklaagde, strafdienst moest verrichten, tot genoemd doel de order had ge- geven om een geweer te halen en aan dek aan te treden, opzettelijk dien dienstdoenden korporaal van de wacht op diens order heeft

geantwoord met de woorden: „Nee, ik doe het niet. Ik pak geen „geweer”, althans met woorden van dergelijke weigerende strekking, en ook inderdaad opzettelijk is blijven staan op de plaats, waar hij stond;

O. dat de Krijgsraad bij het vonnis, waarvan appèl, het aan beklaagde onder I telastegelegde, met den verstande als in het vonnis aangegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met beklaagde's schuld daaraan, het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „1°. opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd; 2°. feitelijke insubordinatie, tweemaal gepleegd; 3°. als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen; alle de feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd”, en beklaagde deswege heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 15 Januari 1935 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, terwijl de Krijgsraad het aan beklaagde onder II telastegelegde, met den verstande als in het vonnis aangegeven, wel wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met beklaagde's schuld daaraan, doch dit feit niet strafbaar heeft verklaard op grond van de navolgende overweging:

„dat blijkens de vermelde bekendmaking de Commandant van „Hr.Ms. „Wachtschip” te Willemsoord de beschikking heeft gegeven dat de matroos der 1e klasse Kooijman dienst doet als korporaal 1° wanneer de wachtdivisie, waartoe hij behoort, de wacht heeft en 2° wanneer hij tevens is aangewezen o.a. voor de functie „van „ondergeschikte” korporaal van de wacht;

„dat alléén bij het samentreffen van de onder 1° en 2° genoemde „vereischten de belanghebbende in dienst is gesteld boven alle ongegradueerden en van dezen voldoening aan de verplichtingen voortvloeiende uit de verhouding van meerdere tot mindere kan „vorderen;

„dat ten tijde in de telastelegging vermeld Kooijman „zelfstandig” dienstdoend korporaal van de wacht was en niet als „vereischt „ondergeschikt”;

„dat uit het bovenstaande volgt dat ten tijde dat de beklaagde „het opvolgen van een bevel hem door Kooijman gegeven weigerde, „Kooijman niet was de meerdere van den beklaagde en bevoegd tot „het geven van dat bevel”;

en beklaagde van het onder II ten laste gelegde feit heeft vrijgesproken;

O. dat de behandeling van deze zaak in hooger beroep het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens voor zoover de Krijgsraad het aan beklaagde onder II telastegelegde en bewezen verklaarde feit niet strafbaar

heeft verklaard en beklaagde daarvan heeft vrijgesproken, in verband waarmee ook de qualificatie wijziging behoeft;

dat toch de motiveering van deze vrijspraak in strijd geacht moet worden met de bedoeling van den in deze sententie weergegeven inhoud van de Beschikking van 20 December 1934 van den wnd. Commandant van Hr.Ms. Wachtschip te Willemsoord en deze Beschikking niet gelezen dient te worden zooals de Krijgsraad heeft gedaan, waar het geen logischen zin heeft aan deze Beschikking de bedoeling toe te schrijven, dat de matroos 1e klasse Kooijman beklaagde's meerdere wél zou zijn indien hij optrad als „ondergeschikt” korporaal van de wacht doch niet indien hij — zooals het geval was — optrad als „zelfstandig” korporaal van de wacht;

O. dat de Krijgsraad mitsdien ten onrechte het aan beklaagde onder II telastegelegde en bewezen verklaarde feit niet strafbaar heeft verklaard en beklaagde daarvan heeft vrijgesproken;

O. dat dit feit oplevert het misdrijf van „opzettelijke ongehoorzaamheid”;

O. dat het Hof zich overigens vereenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie:

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld, en

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappeleerd, doch alleen voor zoover daarbij het aan beklaagde onder II telastegelegde en bewezen verklaarde feit niet strafbaar is verklaard en beklaagde daarvan is vrijgesproken, zoomede voor zoover de qualificatie betreft;

Qualificeert de telastegelegde en bewezen verklaarde feiten als:

„1° opzettelijke ongehoorzaamheid, twee malen gepleegd;

2° feitelijke insubordinatie, twee malen gepeegd;

3° als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen;

4°. opzettelijke ongehoorzaamheid;

de onder 1°, 2° en 3° genoemde feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd”;

Bevestigt het vonnis voor al het overige, dus ook voor zoover betreft de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf van 15 Januari 1935 af in mindering zal worden gebracht, zoomede voor zoover betreft de aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 31 Mei 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus en gep. Schout-bij-Nacht-tit. E. G. de Wijs, (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen, (fung.).

Naar aanleiding van een door een dienstplichtig onderofficier opgemaakt rapport, zonder voldoende nauwkeurig onderzoek, een drietal dienstplichtigen gestraft, terwijl dezen, bij het door twee hunner ter zake gedane beklag, door den regimentscommandant — ten deze den hoofdinstructeur vervangende — volkomen onschuldig zijn bevonden aan het hun ten laste gelegde feit.

Door deze wijze van handelen schade gedaan aan zijn gezag en dientengevolge ook aan de krijgstucht.

I.c. kan het klager niet als een krijgstuchtelijk vergriep worden aangerekend, dat hij bij het door hem gehouden onderzoek is afgegaan op de stellige verklaringen van den hem als betrouwbaar bekenden wachtmeester.

Beklag gegrond verklaard, met vernietiging van de beslissing van de hoogere militaire autoriteit en van de oorspronkelijke straf met strafreden en met last dat deze straf en strafreden in klagers straflijst zullen worden doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 17 April 1935, van den Kapitein X., Commandant van de . . .ste Schoolbatterij van het . . .e Regiment Veld-Artillerie, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der . . .e Divisie, den Generaal-Majoor Y., ingediend over de hem op 2 April 1935 door den Commandant der . . .e Artillerie-Brigade, den Kolonel Z., opgelegde straf van „mondelinge berisping” en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Naar aanleiding van een door een dpl. onderofficier opgemaakt rapport, zonder nauwkeurig onderzoek en zich uitsluitend baseerend op voornoemd rapport, een tweetal dienstplichtigen gestraft, terwijl beiden bij hunne ter zake ingediende reclame door den regimentscommandant — ten deze den hoofdinstructeur vervangende — volkomen onschuldig zijn bevonden aan het hun ten laste gelegde feit.

Door deze wijze van handelen schade gedaan aan zijn gezag en dus aan de krijgstucht.”,

bij welke beslissing, op 15 April 1935 genomen, het beklag gedeeltelijk gegrond werd verklaard, de opgelegde straf werd gehandhaafd, doch de omschrijving van de strafreden werd gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

„Naar aanleiding van een door een dienstplichtig onderofficier opgemaakt rapport, zonder voldoende nauwkeurig onderzoek, een drietal dienstplichtigen gestraft, terwijl dezen, bij het door twee hunner ter zake gedane beklag, door den regimentscommandant — ten deze den hoofdinstructeur vervangende — volkomen onschuldig zijn bevonden aan het hun ten laste gelegde feit.

Door deze wijze van handelen schade gedaan aan zijn gezag en dientengevolge ook aan de krijgstuicht.”;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager, den strafoplegger Generaal-Majoor Y. en als getuige onder eede den gewoon dienstplichtig-wachtmeester A.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op 13 Maart 1935 door zijn Regiments-Commandant vrij van dienst voor dien dag was gesteld, ingaande des middags te 12.00;

dat hij aan den oudsten Luitenant van de Batterij, Eerste-Luitenant B., opdracht heeft gegeven om een Rapport, hetwelk dienzelfden ochtend door den dienstplichtig-wachtmeester A. in het Rapportenboek van de Batterij was ingeschreven, af te doen;

dat de Eerste-Luitenant B. het onderzoek heeft gehouden inzake het Rapport, hetwelk met inkt was ingeschreven en, voor zoover thans ter zake dienend, luidde C., D., E., F., G., H., I., J., K., L., M. en N., allen 7 minuten na de réveille zich te bed bevonden.”;

dat bij het onderzoek van den Eerste-Luitenant B. aanstonds bleek, dat twee van deze twaalf manschappen ten onrechte waren gerapporteerd, omdat zij op het gemelde tijdstip niet te bed hadden gelegen, waarop hunne namen door den Luitenant B. zijn doorgehaald;

dat de Eerste-Luitenant B. vervolgens, na de gerapporteerden te hebben gehoord, hen allen — met uitzondering echter van de twee, wier namen hij had doorgehaald — heeft gestraft;

dat de Regiments-Commandant, kennis nemend van deze straffen, klager heeft opgedragen, zelf alsnog het Rapport in behandeling te nemen;

dat klager bij het door hem in tegenwoordigheid van den Eerste-Luitenant B. gehouden onderzoek, den rapportmaker en de gerapporteerden heeft gehoord, enkelen hunner meermalen en vervolgens de door den Eerste-Luitenant B. opgelegde straffen heeft „overgenomen”;

dat er zich onder de gestraften drie bevonden, wier straf enkele dagen later door den Regiments-Commandant werd vernietigd, en

wel die van de dienstplichtigen C. en N. nà beklag overeenkomstig de artikelen 61 e.v. van de Wet op de Krijgstucht, en die van den dienstplichtige H. onder toepassing van artikel 50 van die Wet, aangezien de Regiments-Commandant, bij wien na het onderzoek van de redenen, waarom de Luitenant B. de namen van twee gerapporteerden had doorgehaald, twijfel was gerezen aan de volkomen betrouwbaarheid van het rapport, persoonlijk een onderzoek op de manschappenkamer had ingesteld en daarbij tot de overtuiging was gekomen, dat niet bewezen was, dat C., N. en H. zich aan het gerapporteerde feit hadden schuldig gemaakt en onder die omstandigheden door klager ten onrechte waren gestraft;

O. dat klager heeft verklaard:

dat hij, toen de rapportmaker hem bij het onderzoek in bijzijn van den Eerste-Luitenant B. pertinent verklaarde „er is geen twijfel mogelijk, de dienstplichtigen C. en N. lagen in hun bed, toen ik op de kamer kwam”, dezen wachtmeester heeft geloofd, hoewel enkele manschappen voor elkander over en weer gunstige verklaringen aflegden;

O. dat de dienstplichtig-wachtmeester A. ter terechtzitting van het Hof als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij bij het onderzoek van den Eerste-Luitenant B. dezen officier er opmerkzaam op heeft gemaakt, dat een tweetal namen in het door hem, getuige, opgemaakt rapport moest worden geschrapt, omdat deze namen bij vergissing waren vermeld;

dat hij „vast en zeker” de dienstplichtigen C. en N. te bed heeft zien liggen, toen hij de kamer was binnengekomen, en zulks ook bij het onderzoek van den kapitein heeft verklaard;

dat hij zich daarin onmogelijk kan vergissen, omdat hij de namen van de dienstplichtigen, die zich nog te bed bevonden, onmiddellijk en nog in hun bijzijn heeft genoteerd met gebruikmaking van de op de kribbekastjes voorkomende namen;

dat hij ook overigens geheel bij den inhoud van zijn rapport blijft en de verklaringen van de dienstplichtigen C., N. en H. geheel verwerpt;

O. dat het onder de vorenvermelde omstandigheden naar 's Hof's oordeel den klager niet als een krijgstuhtelijk vergriep in den zin van artikel 2, n° 1, van de Wet op de Krijgstucht kan worden aangerekend, dat hij bij het door hem gehouden onderzoek is afgegaan op de stellige verklaringen van den hem als betrouwbaar bekenden rapportmaker wachtmeester A.;

dat mitsdien de aan klager opgelegde krijgstuhtelijke straf, benevens de daarbij behorende strafreden, behoort te worden te niet gedaan;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant der ... Divisie op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf van „mondelinge berisping” en de daarbij behorende omschrijving van de strafreden;

Gelast dat deze straf en omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zullen worden doorgehaald;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, Generaal-Majoor Y., één aan den Commandant van de 1ste Artillerie-Brigade, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Zeekrijgsraad te Willemsoord. ¹⁾

Vonnis van 1 Februari 1933.

President: Mr. J. Sickenga (plv.).

Leden: Kapitein-luitenant ter zee G. J. Verwijnen, Officier van administratie der 1ste klasse A. J. Poll, Kapitein der Mariniers M. R. de Bruijne, Luitenant ter zee der 2de klasse A. D. A. Peereboom Voller.

Fiscaal: Hoofdofficier van administratie der 2de klasse Mr. D. Tollenaar.

Raadsman: Mr. C. Smal.

Aan zijn schuld te wijten zijn dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening van zijne beroepsbezigheden ontstaat.

Voorwaardelijke veroordeeling tot 14 dagen hechtenis met een proeftijd van één jaar en met de bijzondere voorwaarde dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade tot een bedrag van f 400 binnen 3 maanden na den aanvang van den proeftijd vergoede aan den gewonde of aan diens erfgenamen of rechtverkrijgenden en wel door middel van storting ten parkette van den fiscaal bij den Zeekrijgsraad.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiscaal tegen: L., officier-vlieger der 2e klasse, oud 28 jaren, geboren te Blitar, gerequireerde in persoon,

¹⁾ In, door den veroordeelde ingesteld, hooger beroep is dit vonnis bij sententie van het H.M.G. van 31 Maart 1933 bevestigd, behalve wat betreft het bedrag der vergoeding van de veroorzaakte schade, hetwelk aan het Hof te hoog is voorgekomen en gesteld op f 300 (te storten ten parkette van den advocaat-fiscaal).
Red. M.R.T.

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 6 December 1932;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 14 Januari 1933 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde:

dat hij op den 26sten October 1932 des avonds te ongeveer acht uur, als bestuurder van het vierwielig motorrijtuig, gekenteekend G 91314, daarmede gedurende regenachtig weer en terwijl het ter plaatse zeer donker was en de weg aldaar zeer glad was, heeft gereden over den voor het openbaar verkeer openstaanden Rijksstraatweg te Heilo, komende uit de richting Limmen en gaande in de richting Alkmaar en, toen hij van het licht van een motorrijtuig, dat in tegenovergestelde richting over bedoelden rijweg reed, in zijn uitzicht op het zich vóór hem bevindende weggedeelte hinder onderzond, zijn snelheid heeft gebracht op 20 à 30 kilometer per uur, althans is gaan rijden met een zoodanige snelheid dat hij in verband met den vochtigen toestand van bedoelden rijweg niet op korten afstand kon stoppen, en vervolgens, toen hij door bedoeld tegenlicht verblind werd, voormelde snelheid heeft behouden en deze niet dadelijk sterk verminderd of zijn motorrijtuig gestopt heeft, hoewel hij door zijn verblinding niets, althans niet behoorlijk, kon zien en rijdende onder de omstandigheden als voormeld, althans rijdende als voormeld, hoogst onnadenkend niet gedacht heeft aan, althans niet of niet voldoende gelet heeft op mogelijk onmiddellijk vóór hem op bedoelden rijweg zich bevindend en eventueel in zijn richting gaand (medeliggend) verkeer, door welke voormelde grove onachtzaamheden, onvoorzichtigheden en nalatigheden hij een zekeren Jacobus Hollander, die toenmaals vlak vóór hem uit en ter rechterzijde van voormelden rijweg op een rijwiel reed, niet heeft opgemerkt dan nadat het, bij de snelheid waarmede en de omstandigheden waaronder hij, beklaagde, reed, te laat geworden was om een aanrijding te voorkomen en het rijwiel van voormelden Hollander dan ook met zijn motorrijtuig aangereden heeft, tengevolge waarvan dit rijwiel gedeeltelijk werd vernield en Hollander een gebroken rechtersleutelbeen, eenige verwondingen aan het hoofd en een lichte hersenschudding heeft bekomen, waardoor Hollander gedurende eenige weken zijn beroepsbezigheden van rijwielhersteller niet heeft kunnen uitoefenen;

Gezien het exploit van betekening en dagvaarding dd. 16 Januari 1933, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastegging den beklaagde zijn beteevend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 1 Februari 1933 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch, door den fiskaal overgelegd, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strek-

kende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een hechtenis voor den tijd van veertien dagen, voorwaardelijk met een proeftijd van één jaar en als bijzondere voorwaarde, dat hij de door het strafbare feit veroorzaakte schade tot een bedrag van *f* 300.— binnen den termijn van drie maanden na aanvang van den proeftijd zal vergoeden aan den Heer Jacobus Hollander, van beroep rijwielherstelleer te Limmen, of aan diens erfgenamen of rechtverkrijgenden, en wel door storting ten parkette van den fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 15 December 1930 is benoemd tot officier-vlieger der 3e klasse en thans nog als officier-vlieger der 2e klasse dient;

O. dat hebben verklaard de getuigen:

1°. Jacobus Hollander, rijwielhersteller:

dat hij in den avond van 26 November 1932 te ongeveer 8 uur op zijn rijwiel reed over den voor het openbaar verkeer openstaanden Rijksstraatweg te Heiloo, komende uit de richting Limmen en gaande in de richting Alkmaar, terwijl het regenweer was en ter plaatse zeer donker; dat hij aan den rechterkant van den weg reed, die ter plaatse ongeveer 7 à 8 meter breed is;

dat hij na den avond van 26 October 1932 gedurende ongeveer zeven weken zijn beroepsbezigheden van rijwielhersteller niet heeft kunnen uitoefenen;

2°. O. Berghuis, chauffeur:

dat hij in den avond van 26 October 1932 te ongeveer 8 uur als bestuurder van eene vrachtauto reed over den voor het openbaar verkeer openstaanden Rijksstraatweg te Heiloo, komende uit de richting Alkmaar en gaande in de richting Limmen, terwijl het regenweer was en ter plaatse zeer donker; dat de weg spiegelglad was; dat hij eene personenauto passeerde, die — naar hare richting gerekend — rechts van den weg reed; dat hij onmiddellijk daarna een klap hoorde en na uitgestapt te zijn zich begaf naar de plaats van waar dat geluid kwam; dat hij een personenauto aantrof en een gewond persoon, bij wien een rijwiel lag, waarvan het achterwiel gedeukt was;

3°. A. Hartog:

dat zij op 26 October 1932 des avonds te ongeveer 8 uur in een auto reed over den voor het openbaar verkeer openstaanden Rijksstraatweg te Heiloo, komende uit de richting Alkmaar en gaande in de richting Limmen; dat het regenweer was en ter plaatse zeer donker; dat zij — gerekend van hare richting — geheel links van den weg het licht van een rijwiel zag en daarachter lichten van een naderende auto, welke lichten in hare richting kwamen; dat op het moment, waarop zij den wielrijder passeerde, de bedoelde auto zich vlak achter hem bevond; dat zij na het passeeren van de auto een klap hoorde en na uitgestapt te zijn tegen den wegberm Jacobus Hollander aantrof met bebloed hoofd;

O. dat een schrijven van I. Cohen, arts te Heiloo, dd. 23 December 1932 onder meer inhoudt:

dat Jacobus Hollander op 26 October 1932 een lichte hersenschudding heeft bekomen, een breuk van het rechtersleutelbeen en enkele lichte verwondingen;

dat een schrijven van M. J. F. van Oppen, arts te Limmen, dd. 18 December 1932 onder meer inhoudt:

dat Jacobus Hollander door hem werd behandeld en nog niet geheel hersteld is en dat de volgende afwijkingen door hem zijn geconstateerd:

een fractuur van het rechtersleutelbeen;

een snijwond op het hoofd;

een lichte hersenschudding;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is L., oud 28 Jaren, geboren te Blitar (N.O.I.); dat hij het laatst gediend heeft als officier-vlieger der 2e klasse bij het Vliegkamp „de Kooy” te Julianadorp; dat hij op 1 October 1930 is benoemd tot aspirant-officier-vlieger;

dat hij op den 26en October 1932 des avonds te 8 uur als bestuurder van het vierwielig motorrijtuig, gekenteekend G 91314, daarmede reed over den voor het openbaar verkeer openstaanden Rijksstraatweg te Heiloo, komende uit de richting Limmen en gaande in de richting Alkmaar; dat het regenweer was en ter plaatse zeer donker, terwijl de weg glad was; dat hij reed met een snelheid van 40 à 50 kilometer per uur; dat hij van de richting Alkmaar twee auto's achter elkaar zag naderen; dat hij zijn snelheid bracht op ongeveer 25 kilometer per uur; dat de voorste der beide naderende auto's haar licht niet temperde en hij op een afstand van ongeveer 10 meter van die auto gekomen door het licht van bedoeld motorrijtuig, dat in tegenovergestelde richting dan hij over bedoelden rijweg reed, verblind werd en door deze verblindings niets kon zien; dat hij met voormelde snelheid van 25 kilometer is blijven rijden, deze niet verminderd heeft en evenmin gestopt heeft; dat het door die verblindings niet mogelijk was te letten op mogelijk onmiddellijk vóór hem op bedoelden rijweg zich bevindend verkeer; dat hij, toen hij weder normaal kon zien, de tweede hem naderende auto passeerde en tegelijkertijd bemerkte dat ongeveer 1½ meter voor hem uit, rechts van den weg, iemand op een rijwiel reed; dat hij den wielrijder te laat had opgemerkt en een aanrijding niet meer kon voorkomen en hij het rijwiel aangereden heeft; dat hij stopte en zich begaf naar den wielrijder, die op den weg lag, terwijl het rijwiel gedeeltelijk vernield was;

O. dat door de verklaringen der getuigen en die van den beklaagde, alsmede door den inhoud van opgemelde schriftelijke bescheiden, wettig en overtuigend bewezen is met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd met uitzondering van de woorden: „althans is gaan rijden” tot en met „kon stoppen”,

van de woorden „niets, althans”, „althans rijdende als voormeld” en „althans niet of niet voldoende gelet heeft op”;

O. dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

„Aan zijn schuld te wijten zijn dat een ander zoodanig lichame-lijk letsel bekomt, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat”;

O. dat een hechtenis voor den tijd van veertien dagen staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden, waarin het is begaan, en de persoonlijkheid van den beklaagde, welke straf de Krijgsraad termen vindt voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen:

2, 13, 15, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

14a, 14b, 14c, 308 van het Wetboek van Strafrecht;

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, gelijk hooger werd overwogen, en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een hechtenis voor den tijd van veertien dagen;

Beveelt dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde vóór het einde van den hierna vermelden proeftijd zich heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit en zoolang hij militair is aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 nos. 2-6 dier Wet, of op grond dat de veroordeelde gedurende den proeftijd niet heeft nageleefd de hierna gestelde bijzondere voorwaarde;

Bepaalt den proeftijd op één jaar;

Stelt als bijzondere voorwaarde:

dat hij de door het strafbare feit veroorzaakte schade tot een bedrag van f 400.— (vierhonderd gulden) binnen den termijn van drie maanden na den aanvang van den proeftijd vergoede aan den heer Jacobus Hollander, rijwielhersteller te Limmen, of aan diens erfgenamen of rechtverkrijgenden, en wel door middel van storting ten parkette van den fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord;

Verklaart niet bewezen hetgeen den beklaagde meer of anders werd ten laste gelegd dan bewezen verklaard en spreekt hem hiervan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 11 Januari 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. W. Andrée Wiltens (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. H. van der Tas.

Plegen van ontuchtige handelingen met iemand van wien de dader weet, dat hij in staat van bewusteloosheid verkeert, drie malen gepleegd. (Art. 247 W. v. S.).

Ofschoon elk der feiten slechts door één getuigenverklaring wordt bewezen, wordt deze verklaring versterkt door de beide andere, nu de daarin gerelateerde feiten betreffen handelingen van beklaagde van geheel gelijksoortigen aard. Bovendien is hij reeds eerder voor gelijksoortige handelingen krijgstuuchtelijk gestraft zonder tegen die straf te hebben gereclameerd.

Onder bewusteloosheid is te begrijpen iedere toestand, waarbij het vermogen om prikkels van buiten af waar te nemen en daarop te reageeren, geheel of grootendeels is opgeheven en deze toestand kan zoowel door ziekteprocessen als door den normalen slaap worden veroorzaakt; bovendien blijkt uit het verband tusschen de artt. 242, 243 en 247 W. v. S. dat de wetgever strafbaar heeft willen stellen elke sexueele aanranding, waartegen hetzij van wege het uitoefenen van dwang, hetzij wegens jeugd of onbewustheid geen genoegzame gelegenheid tot afweer bestaat.

Beklaagde is door zijn abnormalen aanleg ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant, en T., stamboeknummer, oud 23 jaar, geboren te Ambon, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsch matroos der 1ste klasse aan boord van Hr. Ms. „Soemba”, beklaagde-geappëlleerde, op 3 September 1934 in arrest zonder waarneming van dienst.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 11den December 1934, waarvan appèl, waarbij

het den beklaagde telastegelegde ¹⁾ niet wettig en overtuigend be-
wezen is verklaard en hij daarvan is vrijgesproken met bevel, dat
beklaagde onmiddellijk op vrije voeten zal worden gesteld;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 14 Decem-
ber 1934, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat
vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 3 Januari
1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 9 Januari d.a.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-
macht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en
daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 11 Januari 1935,
daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met
ontvangst van het appèl, het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soera-
baja, gewezen en uitgesproken op den 11den December 1934, waar-
van beroep, zal vernietigen;

beklaagde T., stamboeknummer, zal schuldig verklaren
aan het misdrijf: „het plegen van ontuchtige handelingen met iemand
van wien de dader weet dat hij in staat van bewusteloosheid ver-
keert, driemaal gepleegd”;

hem deswege zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den duur
van zes maanden, met bepaling, dat de tijd door veroordeelde vóór
de tenuitvoerlegging van 's Hofs sententie in voorloopige hechtenis
doorgebracht bij de uitvoering der hem op te leggen straf geheel in
mindering zal worden gebracht;

hem wijders zal ontslaan uit den militairen dienst, zonder ont-
zetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den officier van
administratie der 2de klasse S. D. D., doch deze door ambtsbezig-
heden verhinderd is geworden beklaagde ter terechtzitting bij te
staan, weshalve hem door 's Hofs President is toegevoegd de advocaat
en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. H. van der T., die ter
terechtzing is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocèdeerd, doch de eerste
rechter naar 's Hofs oordeel ten onrechte beklaagde van het hem
telastegelegde heeft vrijgesproken;

¹⁾ De telastelegging luidde:

a. „dat hij in den nacht van 15 op 16 Augustus 1934 op het tentdek van
Hr. Ms. „Soemba”, aan boord van welken bodem hij toen diende als
inlandsch matroos der 1ste klasse en welke bodem zich bevond in de
Javazee, opzettelijk zijn al dan niet ontbloote mannelijkheid heeft gebracht
tegen de door een sportbroek bedekte billen of één dier billen van den
inlandschen stoker der 1ste klasse Soekarja, van wien hij wist dat deze
slapende was;

b. enz. } (soortgelijke handelingen met andere inlandsche schepelingen).
c. enz. }

a, b en c, zijnde de daar genoemde personen huns ondanks tegenwoordig
gewees bij de daaromschreven, de eerbaarheidsgevoelens ketsende han-
delingen van verdachte.”

Red. M.R.T.

O., dat in eersten aanleg de getuigen S., Raden S. en M. onder eede, ieder voor zich hebben verklaard, dat beklaagde hen, toen zij telkens op tijd en plaats als in de telastelegging vermeld, lagen te slapen, heeft benaderd en zij zijn gewekt, doordat beklaagde hen aanraakte, hebbende zij die aanraking nader omschreven als volgt: (enz. Red.)

dat deze getuigen verklaren beklaagde pertinent te hebben herkend, Soekarja bovendien, dat hij het voorgevallene terstond heeft gerapporteerd, de beide anderen, dat zij tezamen over het hun overkomene hebben gesproken;

dat beklaagde pertinent ontkent de voorschreven handelingen met een dezer getuigen te hebben verricht, doch niettemin het Hof door deze verklaringen wettig en overtuigend bewezen acht, dat hij die handelingen heeft gepleegd;

dat toch, ofschoon ieder der feiten slechts door één getuigenverklaring wordt bewezen, deze verklaring versterkt wordt door de beide andere, nu de daarin gerelateerde feiten betreffen handelingen van beklaagde van geheel gelijksoortigen aard;

dat bovendien uit beklaagde's straflijst en zijn erkenenis blijkt, dat hij reeds eerder voor gelijksoortige handelingen krijgstuuchtelijk is gestraft en hij van die straf niet heeft gereclameerd, zijnde de gronden, waarop hij, onder mededeeling ook aan die feiten onschuldig te zijn, die reclame heeft nagelaten, volkomen onaannemelijk voorgekomen;

O., dat uit hetgeen de drie genoemde getuigen hebben verklaard, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde drie malen met onuchtige bedoelingen een persoon van het mannelijk geslacht heeft benaderd, terwijl deze verkeerde in slapenden — mitsdien bewusteloozen — toestand en op onuchtige wijze zijn mannelijkheid met hun lichaam in aanraking heeft gebracht, voorts uit de omstandigheid, dat beklaagde de feiten pleegde gedurende den voor slapen bestemden tijd op voor slapen bestemde plaatsen, terwijl de personen, die hij benaderde, in slaaphouding lagen en hij niet tevoren zijn voorneemen daartoe had kenbaar gemaakt, blijkt, dat hij ook het opzet heeft gehad, de gemelde onuchtige handelingen te plegen met personen in slapenden toestand;

O., dat de aldus bewezen verklaarde feiten opleveren het misdrijf strafbaar gesteld in de eerste zinsnede van art. 247 van het Wetboek van Strafrecht;

dat weliswaar beklaagde's raadsman heeft betoogd, dat onder bewusteloosheid of onmacht slechts zou zijn te verstaan een ziekelijke toestand, doch niet de normale slaap en een tegengestelde opvatting zoude leiden tot door de wet niet gewilde consequenties, doch het Hof die meening niet kan deelen;

dat toch vooreerst onder bewusteloosheid is te begrijpen iedere toestand, waarbij het vermogen om prikkels van buiten af waar te nemen en daarop te reageeren, geheel of grootendeels is opgeheven en deze toestand zoowel door ziekteprocessen als door den normalen slaap kan worden veroorzaakt, en bovendien uit het verband tussehen

de artikelen 242, 243 en 247 van het Wetboek van Strafrecht blijkt, dat de wetgever, behoudens handelingen tusschen echtelieden, strafbaar heeft willen stellen elke sexueele aanranding, waartegen hetzij van wege het uitoefenen van dwang, hetzij wegens jeugd of onbewustheid geen genoegzame gelegenheid tot afweer bestaat;

O., dat beklaagde mitsdien, met vernietiging van het beroepen vonnis, aan het hem telastegelegde, te omschrijven gelijk hieronder is vermeld, behoort te worden schuldig verklaard en tot straf veroordeeld;

O. ten aanzien van de op te leggen straffen:

dat beklaagde bij herhaling kameraden in hun zedelijke gevoelens heeft gekwetst, zoodat een strenge repressie vereischt is, doch anderzijds in aanmerking moet worden genomen, dat beklaagde kennelijk door een abnormalen aanleg tot zijn handelingen is gekomen en in het door hem tot dusverre uitgeoefende beroep zeer veel gelegenheid heeft gehad om aan zijn neigingen toe te geven en daardoor gemakkelij in de verleiding kon komen, zulks te doen;

dat beklaagde door dien abnormalen aanleg dan ook ongeschikt is te achten, in den militairen dienst te blijven en daaruit behoort te worden ontslagen;

dat het Hof termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem op te leggen vrijheidsstraf;

Gezien de artikelen 10 en 247 van het Wetboek van Strafrecht en de artikelen 1 en 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artikelen 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 11 December 1934 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep;

Verklaart het den in hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde T., stamboeknummer, telastegelegde, alsmede zijn schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen;

Verklaart hem deswege schuldig aan het misdrijf: „het plegen van ontuchtige handelingen met iemand, van wien de dader weet, dat hij in staat van bewusteloosheid verkeert, drie malen gepleegd”;

Veroordeelt hem ter zake van dit feit tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verstaat, dat de tijd, door beklaagde van 3 September tot en met 11 December 1934 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde vrijheidsstraf.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 11 Januari 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. W. Andrée Wiltens. (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. H. van der Tas.

Niet is bewezen dat beklaagde het opzet tot zaakbeschadiging heeft gehad, doch wel acht het Hof aanwezig een zoodanig roekeloos en bovendien eigenmachtig optreden van beklaagde, dat zijne handelwijze ten deze onbestaanbaar is met de militaire tucht en orde.

De bewezen diefstal is i.c. van zoodanig lichten aard dat dit feit voor krijgstuchtelijke afdoening in aanmerking komt. (Beklaagde was nog nimmer ter zake van een strafbaar feit gestraft; hij was zich klaarblijkelijk den ernst van zijn vergrijp niet bewust; neigingen tot oneerlijkheid zijn te zijnen aanzien nooit gebleken.)

Beklaagde zou nu wegens beide feiten moeten worden verwezen naar den commandeerenden officier, ware het niet dat hij wegens diezelfde feiten reeds krijgstuchtelijk is gestraft. Wel is waar vloeit uit art. 50 W. K., bepalende dat ook de strafoplegger in de door hemzelf opgelegde straf wijziging mag brengen, voort, dat de mogelijkheid tot verwijzing naar den C. O. ook ter zake van feiten waarvoor bereids een krijgstuchtelijke straf is opgelegd, niet is uitgesloten, doch die verwijzing behoort niettemin achterwege te blijven, indien het onderzoek van den militairen rechter geenerlei feiten of omstandigheden aan het licht heeft gebracht, welke aanleiding zouden kunnen geven tot het vermoeden, dat de reeds opgelegde en ondergane krijgstuchtelijke straf herziening zou behoeven. Nu dit i.c. het geval is, zijn voor verwijzing termen niet aanwezig.

Het H. M. G. verstaat dat krijgstuchtelijke afdoening van de, krijgstuchtelijke vergrijpen opleverende, feiten bereids heeft plaats gehad.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant, en K. stamboeknummer ... oud 24 jaren, geboren te 's Hertogenbosch, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2de klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, beklaagde-geappelleerde,

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 11den December 1934, waarvan appèl, waarbij van het den beklaagde telastegelegde ¹⁾ niet wettig en overtuigend bewezen is verklaard als in het lichaam van het vonnis is overwogen en hij daarvan is vrijgesproken, met verwijzing van deze zaak voor het overige onder mededeeling van alle stukken, naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 14 December 1934, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping in hooger beroep dd. 3 Januari 1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 9 Januari 1935:

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-

¹⁾ De telastelegging luidde:

I. „dat hij omstreeks 23 Juli 1934, als matroos der 2e klasse dienende op en zich bevindende aan boord van Hr. Ms. „Flores”, toen vertoevende in de wateren rondom het eiland Flores, N.I., opzettelijk en zonder daartoe van iemand toestemming te hebben bekomen van een aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, althans aan een ander dan aan hem — beklaagde — toebehoorend touw, een zgn. „wipper”, dat bevestigd was aan een koelzeil van de machinekamer van genoemden oorlogsbodem, een stuk ter lengte van ongeveer 6 meter heeft afgesneden en dit stuk vervolgens heeft weggenomen met het oogmerk om zich dit wederrechtelijk toe te eigenen;”

II. „dat hij omstreeks 25 Juli 1934, als matroos der 2de klasse dienende op en zich bevindende aan boord van Hr. Ms. „Flores”, toen vertoevende in de wateren rondom het eiland Flores, N.I., ter uitvoering van zijn voornemen wederrechtelijk, immers zonder daartoe van iemand toestemming te hebben bekomen, de ankerketting, den boegstopper of eenig deel van genoemden oorlogsbodem te vernielen of te beschadigen, tijdens het uitloopen van stuurboordsankerketting plotseling den boegstopper aan stuurboord, waardoor deze ketting liep, heeft gesloten, zijnde de uitvoering niet voltooid alleen ten gevolge van de van zijnen wil onafhankelijke omstandigheid dat de ankerketting niet brak, de boegstopper niet uit het dek werd gerukt, het anker niet in aanraking kwam met de scheepshuid, maar in een der schalmen der ankerketting slechts twee deuken ontstonden;”

subsidiair

„dat hij als militair, ten tijde en ter plaatse als primair omschreven, opzettelijk, zonder daartoe bevoegd te zijn, het ten anker komen van genoemden oorlogsbodem, althans het laten vallen van stuurboordsanker van genoemd oorlogsvaartuig, welke maatregel in het belang van den dienst werd ondernomen door den schipper op bevel van den officier van de wacht, heeft belet of belemmerd, immers opzettelijk tijdens het uitloopen van stuurboordsankerketting den boegstopper aan stuurboord, waardoor deze ketting liep, plotseling heeft gesloten, tengevolge waarvan de ankerketting niet door bedoelden boegstopper verder kon uitloopen en het schip niet of niet op voldoende wijze, in ieder geval niet op de voorgenomen plaats, ten anker kwam, zulks zonder tot zijne handeling opdracht te hebben bekomen, zonder dat de omstandigheden het nemen van initiatief van hem — beklaagde — daartoe vorderden en nadat hij door den schipper was weggestuurd van de plaats waar zich vorenbedoelde boegstopper bevond.”

macht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 11 Januari 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het hooger beroep, het vonnis a quo zal te niet doen v.z.v. daarbij beklaagde's zaak voor het overige, onder mededeeling van alle stukken, naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier is verwezen;

wettig en overtuigend bewezen zal verklaren de schuld van beklaagde aan het sub I hem telastegelegde;

deze feiten zal kwalificeeren als de misdrijven van „opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort, onbruikbaar maken” en „diefstal”, beiden als één voortgezette handeling beschouwd”;

beklaagde deswege zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van een week, met bepaling, dat beklaagde geacht zal worden deze straf geheel te hebben ondergaan;

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den Officier van Administratie der 2de klasse S. D. Duijverman, doch deze door ambtsbezigheden verhinderd is geworden, beklaagde ter terechtzitting bij te staan, weshalve hem door 's Hofs President is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. H. van der Tas, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd;

O., dat de beslissing van den Zeekrijgsraad, welke niet volkomen duidelijk is, naar 's Hofs oordeel aldus moet worden begrepen, dat dit College het sub II bewezen verklaarde (telastegelegde? Red.) niet bewezen heeft geacht en daarin evenmin een krijgstuuchtelijk vergrijp heeft gezien, het sub I telastegelegde daarentegen wel bewezen heeft geacht, doch den beklaagde — uitsluitend ter zake van dit feit — heeft verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier, op grond, dat het krijgstuuchtelijk had behooren te worden afgedaan; ¹⁾

¹⁾ In het vonnis is o.a. het volgende overwogen en beslist:

O. eerst omtrent het den beklaagde sub II telastegelegde:

dat uit de hoogervermelde wettige bewijsmiddelen niet de overtuiging is bekomen, dat beklaagde het hem daarin ten laste gelegde heeft begaan, meer in het bijzonder niet, dat hij heeft gehandeld met het daarschreven opzet;

O. voor zooveel betreft het den beklaagde sub I telastegelegde:

dat de Krijgsraad termen heeft aanwezig bevonden — nu het den beklaagde sub II telastegelegde niet wettig en overtuigend is bewezen verklaard — met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht de zaak, onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden officier;

O., dat wat betreft het sub II telastegelegde, het Hof met den Zeekrijgsraad van oordeel is, dat niet wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde het opzet heeft gehad, de ankerketting te beschadigen, zoodat hij van dit onderdeel terecht is vrijgesproken, doch wel aanwezig acht een zoodanig roekeloos en bovendien eigenmachtig optreden van beklaagde, dat zijn handelwijze ten deze onbestaanbaar is met de militaire tucht en orde, zoodat hierin is te zien een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld bij art. 2 sub 1° der Wet op de Krijgstucht;

O., dat het sub I telastegelegde ook naar 's Hof's oordeel op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, wettig en overtuigend is bewezen en strafbaar is gesteld bij art. 310 van het Wetboek van Strafrecht;

dat evenwel dit feit behoort tot de strafbare feiten, genoemd in art. 2 sub 4° der Wet op de Krijgstucht en aldaar is bepaald, dat dezelve, daartoe termen aanwezig zijnde, buiten strafrechtelijke behandeling kunnen worden afgedaan, tenzij den dader reeds tweemaal tevoren wegens een der feiten, in dat lid omschreven, straf is opgelegd;

O., dat beklaagde blijkens zijn strafboek nog nimmer tevoren ter zake van eenig strafbaar feit is veroordeeld dan wel krijgstuchtelijk gestraft, behoudens de hem op 27 Juli 1934 opgelegde, nader te bespreken disciplinaire straf;

dat het Hof, in aanmerking nemende de omstandigheden, waaronder dit feit is begaan en wel bijzonderlijk, dat beklaagde zich klaarblijkelijk niet bewust is geweest, dat hij met het afsnijden van het touw een ernstig vergrijp pleegde, en voorts, dat de zijnen aanzien nooit neigingen tot oneerlijkheid zijn gebleken, het gepleegde feit acht van zoodanig lichten aard, dat het voor krijgstuchtelijke afdoening in aanmerking komt;

dat mitsdien beklaagde zoowel voor het sub I als voor het sub II telastegelegde naar den Commandeerenden Officier zou moeten worden verwezen, ware het niet, dat beklaagde voor deze beide feiten bereids krijgstuchtelijk is gestraft en wel, gelijk uit het uittreksel uit zijn conduiteboekje blijkt, op 27 Juli 1934 door den kapitein-luitenant ter zee K. van Aller met veertien dagen verzwaaard arrest met waarneming van dienst en met inhouding van soldij gedurende zes dagen (buitengaats);

dat weliswaar uit het bepaalde bij art. 50 der Wet op de Krijgstucht, hetwelk bepaalt, dat ook de strafoplegger in de door hemzelf

Gezien de artikelen: 58 van de Wet op de Krijgstucht; 185 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Rechtsdoende in naam der Koningin!

Verklaart van het den beklaagde telastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verwijst deze zaak voor het overige onder mededeeling van alle stukken, naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden officier."

Red. M.R.T.

opgelegde straf wijziging mag brengen, voortvloeit, dat de mogelijkheid tot verwijzing naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier ook terzake van feiten, waarvoor bereids een krijgstuchtelijke straf is opgelegd, niet is uitgesloten, doch naar 's Hofs oordeel deze niettemin achterwege behoort te blijven, indien het onderzoek van den militairen rechter geenerlei feiten of omstandigheden aan het licht heeft gebracht, welke aanleiding zouden kunnen geven tot het vermoeden, dat de reeds opgelegde en ondergane krijgstuchtelijke straf herziening zou behoeven;

dat zoodanige feiten of omstandigheden ten deze niet zijn gebleken en mitsdien voor verwijzing ter zake van een der beide feiten geen termen aanwezig zijn;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 2 der Wet op de Krijgstucht, alsmede art. 209 van de Regtspleging bij de Zeemacht en de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 11 December 1934 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voor zoover de onderwerpelijke zaak daarbij onder mededeeling van alle stukken is verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier;

Verstaat, dat het sub I telastegelegde oplevert een feit als bedoeld in art. 2 sub 4° der Wet op de Krijgstucht en het sub II telastegelegde, voor zoover niet onbewezen, een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in art. 2 sub 1° dier Wet;

Verstaat mede, dat krijgstuchtelijke afdoening van bedoelde feiten bereids heeft plaats gehad;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 31 October 1934.

President: kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: luitenant ter zee 1e klasse G. G. Bozuwa, officier van den Marinestoomvaartdienst 1e klasse J. ten Cate, officier van administratie 1e klasse J. Oosterhuis en luitenant ter zee 1e klasse G. B. Salm.

1° Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede voor den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen; 2° Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te voldoen aan de order om onmiddellijk naar de kazerne terug te keeren en zich aldaar te melden).

Beklaagde is op grond van de begane misdrijven ongeschikt om in den militairen stand te blijven, hierbij nog in aanmerking nemende, dat hij in 1934 reeds vijf malen krijgstuuchtelijk werd gestraft wegens het te laat terugkomen van passagieren. Ontslag zonder ontzetting.

Het opgeven van een valschen naam door een militair der zee-macht aan een politie-ambtenaar in Ned. Indië is niet strafbaar. Onder „bevoegd gezag” in art. 435, 3° W.v.S. moet worden verstaan het Nederlandsche bevoegd gezag. Waar Ned. Indië voor de Nederlandsche strafwet als buitenland geldt, is een inspecteur van politie, ambtenaar van het Gouvernement van Ned. Indië en aldaar zijne functie uitoefenende, niet een vertegenwoordiger van het Nederlandsche gezag, tenzij uitdrukkelijk anders ware bepaald, hetgeen i.c. niet is gebleken.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen: I., stamboeknummer oud 24 jaren, geboren te den Helder (Noord-Holland) laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 3de klasse bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Soerabaja,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 13den Augustus 1934 No. A. 16/8/22;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 18den September 1934 No. A. 16/9/32, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

I. „dat hij, dienende als matroos der 3de klasse bij de Koninklijke Marine en geplaatst bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Soerabaja, in tijd van vrede, in den nacht van 17-18 Juli 1934, met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd, van passagieren is achtergebleven en sindsdien opzettelijk voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven totdat hij, na in den nacht van 21-22 Juli 1934, terwijl hij was gekleed in burgerkleeding, te Soerabaja door de politie te zijn gearresteerd, in dienzelfden nacht in voormelde kazerne werd teruggebracht;”

II. „dat hij, dienende als matroos der 3de klasse bij de Koninklijke Marine en geplaatst bij de kazerne voor den Onderzeedienst, te Soerabaja in den avond van den 18den Juli 1934, nadat de toen in uniform gekleede korporaal-machinist N. J. Breeker hem in verband met zijne ongeoorloofde afwezigheid als sub I omschreven had gelast onmiddellijk naar voormelde kazerne terug te keeren en zich aldaar te melden, opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen;”

III. „dat hij in den nacht van 21-22 Juli 1934 te Soerabaja, nadat hij door den Inspecteur van Politie der 1ste klasse D. A.

Rhemrev was staande gehouden en door dezen naar zijn naam was gevraagd, in strijd met de waarheid, heeft opgegeven den naam van „Wessels”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 20sten September 1934 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Donderdag den 27sten September 1934 des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan: I. Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede voor den duur van tenminste één dag en van niet langer dan dertig dagen” en II. „Opzettelijke ongehoorzaamheid”, en veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van: twee maanden en drie weken, met aftrek der voorloopige hechtenis van af den 22sten Juli 1934; voorts ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 3den November 1926 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboek No. voor den tijd van vijf jaren ingaande na het verlaten van het opleidingsschip in den zee-dienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als matroos der 3de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 25 Juli 1937;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij, dienende als matroos der 3de klasse bij de Koninklijke Marine en geplaatst bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Soerabaja, in den avond van den 17den Juli 1934 te omstreeks 7 uur genoemde Kazerne heeft verlaten om te gaan passagieren;

dat hij dienzelfden avond om 12 uur in genoemde Kazerne terug moest zijn;

dat hij na zijn vertrek uit die Kazerne zich onmiddellijk naar de aan den Oedjoeng gelegen Oranje-bar heeft begeven en daar meerdere flesschen bier heeft gedronken;

dat hij zich van dezen avond alleen nog kan herinneren, dat hij in de Oranje-bar met den eigenaar van deze inrichting aan een tafeltje heeft gezeten;

dat hij den volgenden morgen — naar hij vermoedt te omstreeks 10 uur — wakker is geworden in een kamer achter genoemde bar en toen besefte dat hij ongeoorloofd van passagieren was achtergebleven;

dat hij niet naar de Kazerne is teruggekeerd, maar onmiddellijk weer is begonnen met drinken;

dat hij in den avond van dezen dag — 18 Juli 1934 — den kor-

poraal-machinist Brecker van den Onderzeedienst in genoemde bar heeft zien zitten;

dat hij de volgende dagen te Soerabaja heeft doorgebracht, maar niet wil zeggen waar;

dat hij zich gedurende deze dagen bewust was ongeoorloofd afwezig te zijn, maar hij er niet aan gedacht heeft om terug te keeren;

dat hij in den avond van den 21sten Juli 1934 in een van den eigenaar van de Oranje-bar geleend burgerpak gekleed naar de bovenstad is gegaan;

dat hij later op dien avond vandaar is teruggekeerd naar den Oedjoeng met zijn uniform in papier gewikkeld onder den arm;

dat hij op weg van de bovenstad naar den Oedjoeng werd staande gehouden door een in uniform gekleeden Inspecteur van Politie, die wilde weten wat in het pakje zat, dat hij onder den arm hield;

dat hij op zijn weigering door dezen Inspecteur werd medegenomen naar een Politiepost bij den Citadelweg;

dat aldaar het pakje werd geopend en de Inspecteur, de uniformkleeding ziende, hem vroeg van wie dat was, waarop hij antwoordde, dat deze kleeding toebehoorde aan den matroos I.;

dat de Inspecteur hem hierop vroeg: „Wie bent U dan”, waarop hij heeft geantwoord: „Wessels, sergeant-machinist, thuisbehorende bij de M.K.O.”;

dat hij dezen naam opgaf, omdat hij de mogelijkheid veronderstelde, dat zijn opsporing en aanhouding was verzocht en hij niet door de Politie wenschte te worden gearresteerd;

dat de Inspecteur hem vervolgens heeft meegenomen naar de Maminekazerne „Goebeng” en hem heeft doen geleiden naar de M.K.O., bij welke inrichtingen men evenwel niet in staat was inlichtingen te verschaffen omtrent zijn ware identiteit;

dat hij later in den nacht van 21-22 Juli 1934 is overgebracht naar de Kazerne voor den Onderzeedienst;

dat hij om speciale reden ongeoorloofd afwezig is gebleven;

dat hij niet wil zeggen welke deze reden is;

dat deze reden zich nog niet voordeed in den nacht van 17-18 Juli 1934 op het tijdstip, dat hij van passagieren had moeten terug zijn bij de Kazerne voor den Onderzeedienst;

O., dat de navolgende getuigen ten processe hebben verklaard:

1e *N. J. Brecker*, oud 31 jaren, korporaal-machinist:

dat hij in den avond van den 18den Juli 1934 te omstreeks 11 uur, terwijl hij, gekleed in uniform, zich in de Oranje-bar aan den Oedjoeng te Soerabaja bevond, aldaar den eveneens in uniform gekleeden matroos I. ontwaarde, van wien hij wist dat deze was achtergebleven van passagieren;

dat hij toen zat in het voorste gedeelte van voornoemde bar en I. vanuit het achtergedeelte kwam, blootshoofds, met een glas in zijn hand;

dat hij genoemden matroos bij zich heeft geroepen en dezen heeft gezegd naar boord terug te keeren;

dat I. antwoordde: „Jawel, korporaal,” naar het achtergedeelte van de bar terugging en zijn muts greep, die daar op een der tafeltjes lag;

dat hij ongeveer 40 minuten later, zich begevende van het voor-naar het achtergedeelte van de Oranje-bar, I. ontmoette, zonder muts;

dat hij heeft gezegd: „Je zou toch naar boord gaan”, waarop beklagde antwoordde: „Jawel, korporaal”;

dat hij hem hierop heeft gezegd: „Gaaf dan onmiddellijk naar boord en ga je melden bij den sergeant of den bootsman, die de wacht heeft”;

dat I. wederom antwoordde: „Jawel, korporaal”, zich omdraaide, naar een tafeltje liep, zijn muts greep en naar het voorgedeelte van de zaal ging;

dat hij naar de W.C. is gegaan en toen hij even later in het voorgedeelte van de bar terug kwam, hij daar I. niet meer gezien heeft;

dat, toen hij omstreeks 2 uur des nachts terugkwam van passagieren in de Kazerne voor den Onderzeedienst, hij bij den onderofficier van de wacht heeft geïnformeerd of I. reeds in de Kazerne was;

dat deze hem een ontkennend antwoord gaf;

dat hij van het gebeurde toen rapport heeft uitgebracht aan den officier van de wacht;

dat hij eveneens diende bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Soerabaja;

2e *H. K. M. Westra*, oud 37 jaren, sergeant-torpedomaker:

dat hij op de hondenwacht van 18-19 Juli 1934 onderofficier van de wacht is geweest bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Soerabaja;

dat even na 2 uur in dien nacht de korporaal-machinist Breeker zich van passagieren terugmeldde en hem toen vroeg of de matroos I. reeds terug was;

dat op zijn ontkennend antwoord, Breeker zich min of meer verontwaardigd toonde en hem mededeelde, dat hij I. tot tweemaal toe dien avond had gezegd of gelast naar boord terug te gaan;

dat hij Breeker daarop heeft aangeraden rapport uit te brengen bij den officier van de wacht en hem later is gebleken, dat hij dit ook gedaan heeft;

3e *D. A. Rhemrev*, oud 39 jaren, Inspecteur van Politie der 1ste klasse bij de Algemeene Politie te Soerabaja:

dat hij zich in den avond van den 21sten Juli 1934 bevond als dd. wachtcommandant op het bureau van de vierde-Politie-sectie te Soerabaja, toen er te omstreeks 11 uur werd opgebeld door den commandant van het Posthuis Pegirian, een inlandsch Politie-beambte, die hem mededeelde, dat zich bij hem een Europeaan had vervoegd, die een pakje, inhoudende Marine-kleeding, bij zich had en dat hij niet begreep met welk doel die Europeaan gekomen was, daar deze slechts Hollandsch sprak en hij deze taal niet verstond;

dat hij zich naar bedoeld posthuis heeft begeven, maar bij zijn aankomst aldaar bedoelde Europeaan reeds vertrokken was;

dat hij korten tijd later op den weg Pekoelen, dicht bij de Kampe-mentsstraat, een Europeaan in burger zag loopen met een pakje onder zijn arm;

dat hij dezen persoon heeft staande gehouden en hem gevraagd heeft of hij zoo juist in het Posthuis Pegirian was geweest;

dat deze persoon bevestigend antwoordde en hieraan tevens toevoegde, dat hij de sergeant-machinist was, daarbij een naam noemende, dien hij zich niet meer herinnert;

dat het in ieder geval niet I. was;

dat de aangehouden persoon hem op zijn verzoek het pakje overhandigde en hem, na opening hiervan, bleek, dat dit bevatte: een matrozen-hemd, genummerd, een matrozen-broek, een laken muts en een zijden das;

dat de aangehoudene hem op zijne desbetreffende vraag mededeelde, dat die kleeren van een vriend van hem waren, die in de kampong vertoefde;

dat hij hem voor nader onderzoek heeft overgebracht naar het Politieposthuis Kalimas-Oost;

dat hij aldaar de Marine-Kazerne „Oedjoeng” heeft opgebeld, maar geen gehoor kreeg op het nummer, dat hem door den aangehoudene was opgegeven;

dat hij hem vervolgens heeft medegenomen naar de Marine-Kazerne „Goebeng”, maar de onderofficier van de wacht, tegen wien de aangehouden persoon denzelfden naam opgaf als deze hem — getuige — had opgegeven, hem geen inlichtingen kon verschaffen;

dat hierna op zijn last een Europeesch hoofdagent met den aangehoudene naar de Marine-Kazerne „Oedjoeng” is gegaan, maar deze ongeveer een half uur later onverrichter zake terugkwam;

dat hij den aangehoudene toen heeft gevraagd: „Wie bent U eigenlijk”;

dat deze hem wederom antwoordde te zijn sergeant

dat hij denzelfden naam noemde als tevoren;

dat de aangehoudene later in dien nacht door den reeds hoogerbedoelden hoofdagent is overgebracht naar de Kazerne voor den Onderzeedienst; dat deze hoofdagent bij zijn terugkomst hem rapporteerde, dat gebleken was, dat de aangehoudene I. heette en een matroos was, die sedert twee dagen werd vermist;

dat de aangehoudene naar sterken drank riekte, maar hij op normale wijze sprak;

O., dat voorts ten processe aanwezig zijn de navermelde schriftelijke bescheiden:

1e een extract uit het scheepsjournaal van den „Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië”, onder dagteekening 23 Juli 1934 voor extract-conform geteekend door den Commandant van deze inrichting, en welk extract o.m. inhoudt:

H. W. van Woensdag 18 Juli 1934	Mankeert van passagieren van 17 Juli 1934 2400 matroos der 3e klasse I. (...)
H. W. van Zondag 22 Juli 1934	Matroos der 3e klasse I. stbno. ten 0530 onder politiegeleide in de kazerne gebracht.

2e. eene verklaring onderteekend door den Inspecteur van Politie der 1ste klasse D. A. Rhemrev, dienstdoende bij de vierde Sectie van den Algemeenen Dienst der Politie te Soerabaja, welke verklaring inhoudt, dat hem — Rhemrev — na raadpleging van het rapportenboek van den nachtdienst 21-22 Juli 1934 is gebleken, dat de aangehouden Europeaan, die in het bezit was van een pakje, inhoudende een matrozenpak, voorzien van het nummer, verklaard heeft genaamd te zijn: sergeant-machinist Wessels;

O., dat door de verklaring van den beklaagde, die van den getuige Rhemrev en door het hierboven onder 1e. genoemde schriftelijke bescheid, in onderling verband beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde onder I is ten laste gelegd, met dien verstande, dat hij niet het oogmerk heeft gehad zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken;

dat toch het hem telastegelegde opzet volgt uit na te vermelden omstandigheden:

1e. dat hij wist, dat hij in den nacht van 17-18 Juli 1934 te 12.00 uur in de Kazerne voor den Onderzeedienst te Soerabaja moest zijn teruggekeerd;

2e. dat hij ook in de volgende dagen niet vrijwillig van passagieren is teruggekeerd, hoewel hij zich toen van zijne ongeoorloofde afwezigheid was bewust;

3e. dat het, zijne persoonlijkheid in aanmerking genomen, onaanvaardbaar is, dat hij van hetgeen in den avond van den 17den Juli j.l. aan den wal met hem is gebeurd, zich alleen kan herinneren, dat hij in de Oranje-bar bier heeft gedronken en met den eigenaar van die bar aan een tafeltje heeft gezeten;

4e. dat de beklaagde zelf heeft erkend bepaalde omstandigheden, betrekking hebbende op zijne ongeoorloofde afwezigheid, te verzwijgen, hebbende beklaagde trouwens ter terechtzitting met open deuren nader opgegeven, dat hij in den voormelden nacht wel beschonken is geweest, maar geenszins in die mate, dat hij het bewustzijn had verloren;

O., dat het als bewezen aangenomene strafbaar is gesteld bij artikel 97 aanhef en onder 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht en dient te worden gequalificeerd als: „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede voor den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen”;

O., dat door de verklaring van den beklaagde, die der getuigen Breeker en Westra, in onderling verband beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde onder II is ten laste gelegd;

dat er toch geen enkele reden is, waarom de verklaring van den

getuige Breeker niet als betrouwbaar zou kunnen worden aanvaard, zulks temeer nu deze voor een gering deel wordt bevestigd door de verklaring van den beklaagde en voor een ander deel steun vindt in de verklaring van den getuige Westra;

O., dat het als bewezen aangenomene als „opzettelijke ongehoorzaamheid” is strafbaar gesteld bij artikel 114, lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O., dat door de verklaring van den beklaagde, die van den getuige Rhemrev en door het hiervoren onder 2e. vermelde schriftelijk bescheid, in onderling verband beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde onder III is ten laste gelegd, met dien verstande, dat hij den naam van „Wessels” heeft opgegeven, nadat hem door den Inspecteur van Politie der 1ste klasse D. A. Rhemrev naar zijn naam was gevraagd;

O. omtrent de strafbaarheid van dit bewezen verklaarde feit:

dat onder „bevoegd gezag” in artikel 435, 3° van het Wetboek van Strafrecht, moet worden verstaan het *Nederlandsche* bevoegd gezag;

dat, waar Nederlandsch-Indië voor de Nederlandsche strafwet geldt als buitenland, een Inspecteur van Politie, ambtenaar van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aldaar zijne functie uitoefenende, niet is een vertegenwoordiger van het Nederlandsche gezag, tenzij uitdrukkelijk anders ware bepaald, hetgeen in casu niet is gebleken;

dat mitsdien het den beklaagde sub III telastgelegde, zooals dit bewezen is verklaard, niet strafbaar is;¹⁾

O., dat de als bewezen aangenomen strafbare feiten den beklaagde moeten worden toegerekend;

O., dat na te vermelden straf in eene goede verhouding staat tot den ernst van de door beklaagde gepleegde feiten, in verband met zijne persoonlijkheid en de omstandigheden, waaronder deze zijn begaan;

dat hij op grond van de begane misdrijven ongeschikt is om in den militairen stand te blijven, hierbij nog in aanmerking nemende, dat hij in 1934 reeds vijf malen krijgstuuchtelijk werd gestraft wegens het te laat terugkomen van passagieren;

Gelet op het door den beklaagde sedert den 22sten Juli 1934 ondergaan preventief arrest;

Gezien de artikelen: 1, 23, 60, 97 aanhef en onder 1°, 114, lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27 en 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde telastgelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

¹⁾ Zie de noot M.R.T. XXX, blz. 548. Voor zoover ons bekend is tegen dit vonnis hooger beroep niet ingesteld.
Red. M.R.T.

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 22sten Juli 1934;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelast dat de veroordeelde onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 17 November 1933.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: kapitein der artillerie H. A. Munzebrock, kapitein der infanterie G. Kemper, eerste-luitenant der genie T. van Strien en eerste-luitenant der infanterie J. B. Egelie (plv.).

Door als gemachtigde van een juwelier aangifte bij de politie te doen van door een groot aantal tot hetzelfde korps behorende militairen vermoedelijk ten nadeele van dien juwelier gepleegde strafbare feiten, zonder zijn compagnies- of korpscommandant daarin te kennen, gebrek aan eerbied voor zijne chefs betoond en hun overlast bezorgd, verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen.

Al is de Krijgsraad niet overtuigd dat voor de gedane aangifte geen voldoende gronden aanwezig waren, heeft klager toch verkeerd gehandeld om, buiten zijn chefs om, 17 militairen bij de politie aan te klagen en dusdoende gebrek aan eerbied voor zijn chefs betoond, hebbende hij toch moeten begrijpen dat dit een omstandig onderzoek ten gevolge zou hebben, hetwelk aan zijn chefs en aan den dienst veel overlast zou bezorgen, en als militair moeten weten dat beschuldigingen van strafbare feiten tegen militairen bij de betrokken militaire autoriteit behooren te worden ingebracht.

Beklag gedeeltelijk ongegrond verklaard. Strafreden verzacht en de straf verminderd van 14 dagen provoost tot 10 dagen politiekamer met last dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking.

Het H.M.G., 's Krijgsraads beschikking goedkeurende, vindt nochtans aanleiding om te bepalen dat herstel van het door klager geleden nadeel mede zal plaats vinden doordat de straf van 10 dagen politiekamer geacht moet worden geheel te zijn ondergaan door de reeds ten uitvoer gelegde straf van 14 dagen provoost.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: M., algemeen stamboeknummer...., oud.... jaren, geboren te Utrecht (Utrecht), laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het 10e Bataljon Infanterie te W., klager over de straf van „veertien dagen provoost” met de omschrijvende reden: „Als gemachtigde van een juwelier aangifte bij de politie gedaan van door tot hetzelfde korps behorende militairen vermoedelijk ten nadeele van dien juwelier gepleegde strafbare feiten, zonder zich te voren te overtuigen of er inderdaad gegronde redenen waren om een dergelijke aangifte te doen, hebbende hij door die lichtvaardige aangifte gebrek aan eerbied tegenover zijn chefs betoond, daar hij kon verwachten, dat de door hem gedane aangiften een onderzoek door of vanwege zijn Korpscommandant ten gevolge zouden hebben”, hem opgelegd door zijn Korpscommandant, den Majoor der Infanterie G. P. Walraven, welke straf met wijziging van de strafreden in: „Als gemachtigde van een juwelier aangifte bij de politie gedaan van door tot hetzelfde korps behorende militairen vermoedelijk ten nadeele van dien juwelier gepleegde strafbare feiten, zonder zich te voren te overtuigen of er inderdaad gegronde redenen waren om een dergelijke aangifte te doen, hebbende hij door die lichtvaardige aangifte, zij het ook dat deze is gedaan uit onnadenkendheid en zonder zich rekenschap te geven van de gevolgen, gebrek aan eerbied tegenover zijn chefs betoond, daar hij kon verwachten, dat de door hem gedane aangifte een onderzoek door of vanwege zijn korpscommandant ten gevolge zou hebben (den Auditeur-Militair gehoord)”, door den chef van den strafoplegger, den kolonel der infanterie Odewald, commandant van het 1e regiment infanterie is gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend Weltevreden, den 4den Mei 1933 van den Commandant van het 10e Bataljon Infanterie te Weltevreden, G. P. Walraven, waaruit blijkt, dat klager op den 3den Mei 1933 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van veertien dagen provoost met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op denzelfden dag de beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden met name het bezwaarschrift van klager ddo. 16 Mei 1933, de schriftelijke toelichting van den strafoplegger, het schrijven van den Auditeur-Militair aan den Plaatselijk Commandant te Weltevreden ddo. 21 Maart 1933 en 17 politie-onderzoeken;

Gehoord den klager ter terechtzitting van den Krijgsraad;

Gelezen de processen-verbaal van het met toepassing van artikel 10 van de beklagregeling¹⁾ door den Residentie-Rechter te Batavia gehouden verhoor van de getuigen A. de H. en N. de H. geboren de J.;

¹⁾ Zie M.R.T. XIV, blz. 511. Red. M.R.T.

O., dat de Krijgsraad het niet noodzakelijk heeft geacht, den strafoplegger te hooren en deze heeft te kennen gegeven, dat hij niet uitdrukkelijk wenschte als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

O., dat uit boven eerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek en het afschrift schrijven ddo. 29 April 1933, No. 539/IIb, van den chef van den strafoplegger voornoemd blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

Gelet op het advies van den Auditeur-Militair strekkende tot gedeeltelijke ongegrondverklaring van het beklag;

O., dat klager heeft gezegd te klagen, zoowel over de straf als de strafreden en in hoofdzaak opgegeven:

dat hij begin Januari 1933 op last van den juwelier A. de H. te Batavia-Centrum, die hem daartoe heeft gemachtigd, bij den instructieambtenaar van de politie der 6de sectie op Parapatan te Batavia-Centrum, de aangiften heeft gedaan, voorkomende in de 17 thans bij de stukken aanwezige politiedossiers;

dat hij die heeft gedaan, nadat hem door den kampementscommandant — eerst de Overste Eisma en later de Majoor Drewes — verboden was geworden om als vertegenwoordiger van de firma de H. in het kampement te komen en vervolgens na onderzoek door een burger — vertegenwoordiger van genoemde firma of van een mandoer — gebleken was, dat de militairen — huurders van goederen dier firma — allerlei uitvluchten hadden tegen betaling en ook de goederen niet werden teruggegeven, waardoor hij tot die aangifte werd genoodzaakt;

dat hij n.l. door de firma de H. voor een bedrag van *f* 700.— aansprakelijk werd gesteld, en na voormeld verbod meende niet meer op de medewerking van zijne chefs te kunnen rekenen, terwijl de andere vertegenwoordigers der firma vaak met een smoesje door de militairen werden afgescheept;

dat verschillende huurders hem zelf hadden gezegd, dat zij de goederen niet meer hadden of dat zij gestolen waren;

O., dat vervolgens ter terechtzitting de aangifte in het dossier K., is voorgelezen en klager heeft verklaard, dat de aangiften in al de andere 16 dossiers daaraan gelijkkluidend zijn, behoudens de verschillen omtrent de in huurkoop ontvangen goederen, en de Krijgsraad zich ook heeft overtuigd, dat de 17 aangiften in hoofdzaak van gelijkkluidend karakter zijn;

O., dat één dier aangiften n.l. die tegen den fuselier E. No. . . van de 2e compagnie van het 10de Bataljon Infanterie luidt als volgt:

„Op den 6den April 1932 heb ik, als verkooper van den heer A. d. H., aan E., fuselier bij de 2e Compagnie van het 10de Bataljon Infanterie, algemeen stamboeknummer, verhuurd een polshorloge, een horlogeband en een zegelring, een waarde ver-

tegenwoordigende van *f* 25.—, *f* 6.— en *f* 35.— totaal *f* 66.— (zes en zestig gulden).

Deze goederen zijn verhuurd op voorwaarde, dat de goederen het eigendom worden van huurder, zoodra de geheele waarde van deze goederen, zijnde *f* 66.— (zes en zestig gulden) aan huurpenningen is betaald.

Zoolang de geheele waarde der goederen nog niet aan huurpenningen is betaald, blijven de goederen het eigendom van verhuurder.

Een en ander is vastgelegd in een door huurder geteekende huurovereenkomst.

Tot op heden is door huurder E. aan huurpenningen betaald een bedrag van *f* 1.— (één gulden) en wel op den 6den April 1932 bij ontvangst der goederen;

Tot op heden zijn de goederen dus nog het eigendom van verhuurder, A. d. H.

Naar huurder E. mij persoonlijk mededeelde, heeft hij de hem in huur afgestane goederen niet meer in zijn bezit.

Noch de heer de H., noch ik, hadden huurder E. vergunning gegeven de hem in huur afgestane goederen te verkoopen te verpanden of op andere wijze te vervreemden.

Waar huurder E. mij persoonlijk mededeelde, de goederen niet meer in zijn bezit te hebben, vermoed ik dat hij de goederen ten nadeele van den heer A. de H. heeft verduisterd.

Als gemachtigde van den heer A. de H., verzoek ik U, tegen E., zoo mogelijk, een strafrechtelijke vervolging te willen instellen.

De door E. geteekende huurovereenkomst stel ik hierbij ter Uwer beschikking."

O., dat uit de 17 in de dossiers door een inspecteur van politie in schrift gebrachte aangiften blijkt, dat klager eene strafrechtelijke vervolging heeft verzocht tegen 17 militairen van zijn corps op grond van vermoeden van verduistering van in zoogenaamde huurkoop ontvangen goederen en dat daarop tegen elk van die militairen op last van den korpscommandant een voorloopig onderzoek is gehouden, waarbij de Heer en Mevrouw de H. en personeel van de firma de H. zijn gehoord;

O., dat de strafoplegger en de Auditeur-Militair op grond van die onderzoeken tot de slotsom zijn gekomen — als is neergelegd in de strafredenen — dat de gedane aangiften lichtvaardig waren, namelijk zouden zijn gedaan zonder dat klager zich te voren had overtuigd of inderdaad daarvoor gegronde redenen bestonden;

O., dat de Krijgsraad het noodig heeft geacht, den betrokken juwelier A. de H. en diens echtgenoot N. de H. geboren de J. als getuigen onder eede te doen hooren;

O., dat uit de verklaringen van deze twee getuigen is gebleken: dat klager in 1932 verkooper en rekeninglooper van den juwelier de H. is geweest tegen 10 % van de verkoopsom als de laatste

afbetaling was ontvangen en 5 % van de geïnde rekeningen, afbetalingen daaronder begrepen;

dat klager uitsluitend aan militairen verkocht;

dat klager met deze werkzaamheden in het kampement op last van den Heer Eisma van het 10de Bataljon heeft moeten ophouden;

dat de getuigen daarop zich tot den Majoor Eisma hebben gewend en hun is toegestaan, dat hun rekeninglooper Amat (burger) op bepaalde uren in het kampement kwam om rekeningen te innen, doch diens bemoeiingen geenerlei resultaat hebben gehad, n.l. sedert niemand meer betaalde en ook is gebleken, dat een groot gedeelte van de in huurkoop gegeven goederen verdwenen was;

O., dat de getuige N. de H. geboren de J. voor zich nog heeft verklaard, dat zij later — begin Augustus 1933 — door tusschenkomst van een luitenant van het 10de Bataljon, zeven horloges heeft teruggekregen;

dat klager tot de aangifte is gemachtigd, nadat de personen, die de gehuurde goederen niet meer onder zich hadden, dat bij haar thuis — op de rekeningen en geschriften — op schrift hadden gesteld;

dat zij ongeveer f 700.— schade heeft geleden;

O., dat de Krijgsraad gezien de politiedossiers en gegeven de verklaringen van de getuigen de H. niet de overtuiging heeft bekomen, dat voor al de, namens den juwelier A. de H. door klager gedane, aangiften geen voldoende gronden aanwezig waren en wél waarschijnlijk acht — wat daarvan ook de oorzaken mogen zijn — dat genoemde juwelier door de huurkooptransacties met de militairen, waarvoor klager zijne tusschenkomst had verleend, belangrijke schade heeft geleden, en meerdere van die in huurkoop gegeven goederen noch zijn afbetaald, noch teruggegeven zijn;

O., dat de Krijgsraad niettemin van oordeel is, dat klager verkeerd heeft gehandeld door zich er voor te laten leenen om buiten zijn chefs om, 17 militairen van hetzelfde corps, aan wie hij voor den juwelier de H. goederen in huurkoop had gegeven, bij de politie voor verduistering aan te klagen en dusdoende gebrek aan eerbied voor zijne chefs heeft betoond;

dat hij toch heeft moeten begrijpen, dat zulks een omstandig onderzoek ten gevolge zou hebben — als dan ook is geschied — dat aan zijn chefs en aan den dienst veel overlast zou bezorgen en als militair heeft moeten weten, dat beschuldigingen van strafbare feiten tegen militairen bij de betrokken militaire autoriteit behooren te worden ingebracht;

O., dat evenwel verzachtende omstandigheden aanwezig zijn:

dat klager toch — al is dan ook niet gebleken, dat getuigen de H. hem tot de aangiften hebben gedwongen — met reden beducht kan zijn geweest, dat de firma hem voor het dreigend groot verlies zou aanspreken en dat gedeeltelijk op hem zou trachten te verhalen, althans zijne bijverdienste teloor zou gaan, terwijl ook begrijpelijk is, dat een gewoon fuselier als hij — nadat de militaire autoriteiten

— en terecht — aan zijn koopmanschap in de kazerne een eind hadden gemaakt, en zijn burger-opvolger zich daarin blijkbaar niet heeft kunnen laten gelden, zich voor de verdere afwikkeling der door hem bewerkstelligde transacties niet meer tot zijne chefs heeft durven wenden;

O., dat het beklag derhalve gedeeltelijk ongegrond moet worden verklaard, immers in verband met het hiervoor overwogene, de strafreden verzachting behoeft en de straf belangrijk dient te worden verlicht;

Gelet op artikel 10 van de regeling van het recht van beklag;
Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gedeeltelijk ongegrond;

Brengt de straf terug tot tien dagen politiekamer;

Bepaalt, dat de strafreden zal luiden:

„Door als gemachtigde van een juwelier aangifte bij de politie te doen van door een groot aantal tot hetzelfde korps behorende militairen vermoedelijk ten nadeele van dien juwelier gepleegde strafbare feiten, zonder zijn compagnies- of korpscommandant daarin te kennen, gebrek aan eerbied voor zijne chefs betoond en hun overlast bezorgd, verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen”;

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Deze beschikking is, behoudens een aanvulling, goedgekeurd bij beschikking van het H. M. G. van N. I. dd. 15 December 1933.

Het Hof overwoog daarbij:

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de beschikking van den Krijgsraad ook op juiste gronden is genomen;

dat nochtans het Hof aanleiding vindt, om in verband met het voorschrift, dat bij vernietiging eener krijgstuchtelijke straf door een hogere instantie aan den gestrafte het nadeel, geleden door het ondergaan eener later vernietigde straf, zal worden vergoed, in casu bijzonderlijk te bepalen, dat herstel van dat nadeel mede zal plaats vinden, doordat de door den Krijgsraad aan klager opgelegde straf van 10 dagen politiekamer door de reeds plaats gehad hebbende tenuitvoerlegging van de door den chef van den strafoplegger gehandhaafde straf van 14 dagen provoost geacht moet worden geheel te zijn ondergaan;

Gelet op Staatsblad 1919 Nos. 11 en 174;

Beschikkende:

Keurt goed voorschreven beschikking om naar haren inhoud behoorlijk ten uitvoer te worden gelegd;

Verstaat, dat de door den Krijgsraad opgelegde straf geacht moet worden geheel te zijn ondergaan.

Red. M.R.T.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van 10 April 1934.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der genie M. F. van Staveren, kapitein der infanterie D. D. Vodegel, eerste-luitenanten der infanterie R. W. van de Beek en J. Stufkens.

Verduistering van f 540 door een officier. Veroordeeling voorwaardelijk tot 4 maanden gevangenisstraf met een proeftijd van 2 jaren en vervallenverklaring van den militairen stand, onvoorwaardelijk. Breede motiveering van de straftoemeting.

Het betoog van den raadsman, dat de wederrechtelijkheid van het door beklaagde gemaakte gebruik der gelden niet zou zijn bewezen op grond dat nergens zou zijn voorgescreven welke verplichtingen hij ten aanzien van de fondsen in acht had te nemen, faalt, daar uiteraard beklaagde's hoofdverplichting daarin bestond, dat hij die fondsen, welker beheer hij vrijwillig op zich had genomen, moest bewaren en die derhalve niet ten eigen behoeve mocht gebruiken.

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAH, zitting houdende in het Krijgsraadlokaal te Tjimahi, in de zaak tegen: A., oud .. jaren, geboren te (Res: Bantam N.I.), laatstelijk dienende als 1ste Luitenant der Infanterie bij het detachement te X., thans bij het ..de Bataljon Infanterie te B., op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te Tjimahi ddo. 3 Maart 1934, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde telastegelegde, luidende als volgt: enz.;

Gezien de schriftuur van eisch door den Auditeur-Militair overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring en veroordeeling van den beklaagde tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden en vervallenverklaring van den militairen stand;

Gehoord het pleidooi van den raadsman van den beklaagde, den Kapitein der Artillerie S.;

O., dat beklaagde heeft bekend schuldig te zijn aan het hem telastegelegde en in hoofdzaak opgegeven: enz.;

O., dat door deze aldus bevestigde bekentenis het telastegelegde en beklaagde's schuld daaraan wettig en overtuigend is bewezen, met dien verstande, dat het totale bedrag van de gelden, die beklaagde zich van de beide fondsen te zamen heeft toegeëigend in verband met de verklaring van getuige L. moet worden gesteld op f 540;

O., dat wel de raadsman van beklaagde heeft betoogd, dat de wederrechtelijkheid van het door beklaagde gemaakte gebruik dier gelden niet zou zijn bewezen op grond, dat nergens zou zijn voorgescreven welke verplichtingen beklaagde ten aanzien van de fondsen in acht had te nemen, doch dit betoog faalt, daar uiteraard beklaagde's hoofdverplichting daarin bestond, dat hij die fondsen, welker beheer hij vrijwillig op zich had genomen, moest *bewaren*, en die derhalve niet ten eigen behoeve mocht gebruiken;

O., dat dit bewezene is voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 372 van het Wetboek van Strafrecht (art. 321 Ned. W. v. S. Red.) en beklaagde te dier zake tot straf moet worden veroordeeld;

O. voor de strafftoemeting:

dat beklaagde's raadman vooral naar voren heeft gebracht, dat beklaagde zou hebben gehandeld in een angsttoestand, als gevolg van de straf hem opgelegd vlak voor zijn a.s. promotie tot 1sten luitenant, waarin hij bevreesd voor nieuwe kwesties, straf en passeering, zijne schulden in versneld tempo zou zijn gaan afbetalen en „geen uitweg meer ziende” hiervoor de gelden der fondsen zou hebben gebruikt met het vaste voornemen deze terug te betalen;

dat de Krijgsraad wil aannemen, dat er eenige juistheid ligt in deze voorstelling, doch daaraan geen overwegende invloed meent te moeten toekennen en het College de voornaamste factor ziet in de zwakheid van beklaagde's karakter en zijn daaraan gepaard gaand gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel;

dat die zwakheid — behalve uit zijn links en rechts leenen — zelfs van mindere militairen en zijn niet sober kunnen leven, voorts is gebleken uit het te Y. door den Kapitein K. op hem uitgeoefende toezicht op de regeling van zijne schulden, welken steun hij te X. — in hoofdzaak doordat hij bij zijn detachementscommandant geen open kaart heeft willen spelen — helaas heeft moeten ontberen;

dat deze zwakheid hem uiteraard niet kan disculpeeren, waar zij er toe geleid heeft, dat hij, officier, zich heeft vergrepen aan gelden van mindere militairen, waarbij hij kon voorzien, dat hij in zijn benarde financieele positie die gelden niet op elk moment zou kunnen aanzuiveren;

O., dat de Krijgsraad echter ten zijnen gunste rekening meent te moeten houden met de voor iemand van zijn aanleg en afkomst inderdaad moeilijke omstandigheden waarin hij te X. heeft verkeerd en voorts met zijn zeer goed dienen in zijn vorig garnizoen — als blijkt uit de door hem overgelegde conduites, — en deswege beklaagde de gelegenheid wil geven door verder goed gedrag het ondergaan van gevangenisstraf te vermijden en — daar ook voldoende toezicht op de naleving van de daarbij te stellen algemeene voorwaarden kan worden uitgeoefend — termen aanwezig acht tot toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling, waartegen ook het militair belang in dezen zich niet verzet, daarbij den proeftijd stellende op twee jaar;

O., dat het College evenwel ook van oordeel is, dat beklaagde ter

zake van het gepleegde feit wegens zijn geschokt prestige, dat niet toelaat dat hem verder gezag kan worden toevertrouwd, ongeschikt is om in den militairen stand te blijven, weshalve hij vervallen moet worden verklaard van den militairen stand, met bepaling dat het voor toepassing van voormeld instituut te geven bevel zich niet uitstrekt tot deze bijkomende straf;

Recht doende in naam en van wege de Koningin!

Verklaart het telastegelegde wettig en overtuigend bewezen en beklaagde daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezene als het misdrijf: „verduistering”;

Veroordeelt beklaagde deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

Beveelt, dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat beklaagde zich gedurende een proeftijd van twee jaren aan een strafbaar feit zal hebben schuldig gemaakt;

Verklaart hem vervallen van den militairen stand;

Bepaalt, dat voormeld bevel zich niet uitstrekt tot deze bijkomende straf;

Gelast enz.

In door auditeur-militair en beklaagde ingesteld hooger beroep is bovenstaand vonnis geheel bevestigd bij sententie van het H.M.G. van N. I. dd. 18 Mei 1934.

Het Hof overweegt daarbij ook nog:

„dat weliswaar het door beklaagde gepleegde feit zeer ernstig is, doch het Hof rekening wil houden met de omstandigheid, dat hij, na een veelbewogen jeugd tijdens zijn studie voor officier in Nederland in een voor hem geheel vreemd milieu een zelfstandigheid genietend welke voor zijn zwak en onevenwichtig karakter weinig geschikt was, in financieele moeilijkheden is geraakt en deze moeilijkheden, welke hij niet heeft vermogen te overwinnen, de oorzaak zijn geworden van zijn misdadige handelingen;”

Red. M. R. T.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.
(rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken).

Uitspraak van 28 November 1934. ¹⁾

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: J. J. A. de Koning, Mr. E. G. van Bisselick, militaire leden:
H. baron van Hemert tot Dingshof en L. M. J. Gregory.

ARTT. 7, 8 EN 17 BEVORDERINGSWET ZEEMACHT 1902.

Beroep van een luitenant ter zee 3e klasse tegen weigering bevordering in verband met zijne verwijzing naar den Zeekrijgsraad ter zake van het voorgevallene op Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”.

Klagers bekwaamheid en geschiktheid voor hooger rang, door art. 7 der wet als voorwaarde voor bevordering gesteld, is door de Kroon op of omstreeks 21 Augustus 1933 terecht in twijfel getrokken, welke twijfel achteraf door zijne veroordeeling bij vonnis van den Zeekrijgsraad volledig gerechtvaardigd is gebleken.

Wel is in het conduite-rapport over het tijdvak 24 November 1932 tot Mei 1933 met geen woord gewag gemaakt van klagers gedrag in Februari 1933 en daarin zonder eenigen twijfel of restrictie zijne bevordering aanbevolen, doch de Kroon heeft bij de beoordeeling of de vereischte geschiktheid en bekwaamheid voor bevordering aanwezig zijn, met alle haar bekende feiten en omstandigheden rekening te houden en is niet uitsluitend gebonden aan het beoordeelingsrapport der betrokken chefs, waarvan bovendien in het onderhavige geval de betreffende waarde wel zeer duidelijk aan het licht treedt.

Beroep ongegrond.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake F., wonende te Soerabaja, klager, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden S. Ritsema van Eck, wonende te 's-Gravenhage, tegen Hare Majesteit de Koningin, vertegenwoordigd door Haren Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden P. J. Feteris, kapitein-luitenant ter zee, wonende te Voorburg.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken,

Gezien de stukken;

Gehoord de voormelde gemachtigden;

¹⁾ In deze uitspraak is berust. Red.

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 7 November 1934;

Wat de feiten betreft:

O. dat klager, destijds luitenant ter zee der 3de klasse, aan boord van H. Ms. „Pelikaan”, te Soerabaja, bij op 27 December 1933 ter griffie van het Gerecht ingekomen klaagschrift beroep heeft ingesteld tegen de uit nalaten gebleken weigering der Kroon, om klager tegelijk met zijn jaargenooten, met ingang van 21 Augustus 1933, te bevorderen tot luitenant ter zee der 2e klasse, daarbij aanvoerende:

1e. dat op grond van het bepaalde in art. 17 van de Bevorderingswet voor de Zeemacht 1902 luitenants ter zee der 3de klasse en daarmee gelijkgestelde officieren worden bevorderd naar ouderdom in rang;

2e. dat zijn jaargenooten, die voldeden aan de eischen voor bevordering gesteld in de artikelen 7 en 8 van de bovengenoemde wet bevorderd zijn geworden met ingang van 21 Augustus 1933;

3e. dat hij naar zijn meening eveneens voldoet aan de in art. 7 en 8 der Bevorderingswet gestelde eischen;

4e. dat hem op ongeveer 30 September 1933 medegedeeld is, dat hij niet bevorderd is geworden op grond van het voorgevallene aan boord van Hr. Ms. „de Zeven Provinciën”;

5e. dat hij hiertegen aanvoert, dat hem nimmer op grond van art. 89 van het Reglement rechtstoestand militairen der Zeemacht uit het over hem opgemaakte conduite-rapport eenige beslissing is voorgehouden welke van ongunstigen invloed kon zijn op zijn bevorderingskansen en dat hem ook nimmer „opmerkingen van hogere autoriteiten” zijn voorgehouden waaruit zou kunnen blijken dat een hogere autoriteit de in het conduite-rapport voorkomende beoordeeling niet deelde en deze voor hem in ongunstigen zin had gewijzigd;

6e. dat hem bij het tegen hem op grond van het voorgevallene aan boord van Hr. Ms. „de Zeven Provinciën” ingestelde strafrechtelijke onderzoek voorlezing is gedaan van de over hem opgemaakte beoordeeling en dat hem daaruit bekend is dat hij aan de gestelde eischen in art. 7 van de Bevorderingswet ruim voldoet en aanbevolen is geworden voor bevordering tot hooger rang;

7e. dat de onder ten 6e bedoelde beoordeeling door zijn commandant, die tevens leider was van het vooronderzoek, waarop de verwijzing berust, is opgemaakt en loopt tot ongeveer 1 Juni 1933 en daaruit dus zijn optreden aan boord van Hr. Ms. „de Zeven Provinciën” in Februari 1933 is verwerkt;

8e. dat hem bekend is dat hangende het tegen hem ingestelde strafrechtelijk onderzoek de behandeling van dit klaagschrift wordt geschorst totdat ten deze onherroepelijk is beslist, doch hij gemeend heeft reeds thans beroep te moeten instellen, aangezien anders wellicht de termijn, waarbinnen beroep mogelijk is, ver-

streken zal zijn en het noodwendig in dat geval niet ontvankelijk zou zijn;

en op deze gronden kennelijk vorderende:

dat het Gerecht de voormelde weigering als feitelijk en rechtens in strijd met de toepasselijke voorschriften zal nietig verklaren en het daarheen zal leiden dat hij alsnog met ingang van 21 Augustus 1933 wordt bevorderd;

O. dat de Minister van Defensie bij contra-memorie heeft aan-gevoerd:

dat de eischen voor bevordering van officieren der Koninklijke Marine zijn vastgelegd in de Bevorderingswet Zeemacht 1902;

dat het artikel 7 van deze wet, aan de hand waarvan klager is voorbijgegaan voor bevordering tot hooger rang luidt: „Om voor „bevordering in aanmerking te komen, moet de officier, onvermin-„derd de overige bij deze wet te stellen eischen, bij goed gedrag „en genoegzamen dienstijver de vereischte bekwaamheid en ge-„schiktheid voor den hooger rang bezitten”;

dat dit artikel zoodanig is gesteld, dat het oordeel over de al of niet bevordering van officieren wordt samengesteld uit alle daaromtrent bij den Minister van Defensie ingekomen gegevens;

dat bij deze gegevens weliswaar de conduite-rapporten een voorname plaats innemen, doch ook andere den Minister bekend geworden omstandigheden van invloed zijn op de beslissing, of aan de eischen, genoemd in het art. 7 wordt voldaan;

dat klager zich blijkens de punten 5, 6 en 7 van het klaagschrift op het foutieve standpunt stelt, dat uitsluitend de conduite-rapporten de beoordeeling omtrent het voldoen aan de bevorderingseischen beheerschen;

dat in het onderhavige geval het eenige over klager uitgebrachte conduite-rapport gunstige beoordeelingen bevatte;

dat daarnaast ter kennis van den Minister van Defensie was gebracht, dat betrokkene in verband met de gebeurtenissen aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, in het voorjaar van 1933 naar den zeerijksraad te Soerabaja is verwezen;

dat deze verwijzing, welke is geschied omdat vermoed wordt, dat klager tekort is geschoten in zijn plichten als militair, insluit, dat de Commandant der zeemacht twijfelt aan de geschiktheid van klager als officier;

dat bij de hanteering van art. 7 in het onderhavige geval, het feit van verwijzing naar den zeerijksraad van zoodanigen invloed was, dat onmogelijk als vaststaand kan worden aangenomen, dat klager de vereischte *geschiktheid* voor hooger rang bezit;

dat de Minister van Defensie op dezen grond geen vrijheid kon vinden klager aan H.M. de Koningin voor te dragen voor bevordering tot hooger rang;

In rechte:

O. dat klagers beroep, op grond van het bepaalde bij de artt. 2 en 6 der Militaire Ambtenarenwet 1931, en art. 60, lid 2 der Amb-

tenarenwet 1929, als tijdig ingesteld moet worden beschouwd, aangezien de weigering waartegen beroep, moet geacht worden te zijn uitgesproken op 21 Augustus 1933, en klager zich bij het instellen van zijn beroep als militair ambtenaar buiten het Rijk in Europa bevond;

O. dat deze Raad, op grond der gedingstukken aanneemt dat klager op 21 Augustus 1933 twee jaren den rang van luitenant ter zee der 3de klasse had bekleed;

dat klager met ingang van 21 Augustus 1933 niet tot den naast-hoogeren rang is bevorderd;

dat deze bevordering is achterwege gelaten, omdat klager bij beschikking van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, d.d. 10 Juni 1933, naar den Zeekrijgsraad te Soerabaja was verwezen, in verband met zijn gedragingen in Februari 1933 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”;

dat klager bij vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 27 April 1934 is schuldig verklaard aan „als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden”, en deswege is veroordeeld tot vijf dagen gevangenisstraf;

dat klager met ingang van 18 Augustus 1934 bevorderd is tot den rang van luitenant ter zee der 2de klasse;

O. dat het Gerecht op grond van hetgeen hiervoren als vaststaande is aangenomen, van oordeel is, dat de Kroon, door klager niet met ingang van 21 Augustus 1933 te bevorderen, niet in strijd met eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift heeft gehandeld, met name niet in strijd met de artt. 7 en 8 der Bevorderingswet voor de Zeemacht 1902, aangezien klager op 21 Augustus 1933 wel voldeed aan de eischen gesteld in art. 8 dier wet, doch de aanwezigheid bij klager van de vereischte bekwaamheid en geschiktheid voor den hoogeren rang, welke art. 7 van genoemde wet als voorwaarde voor bevordering tot dien rang stelt, terecht door de Kroon op of omstreeks 21 Augustus 1933 in verband met klagers gedrag aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, en zijn verwijzing naar den Zeekrijgsraad, in twijfel werd getrokken, welke twijfel achteraf door het voormelde vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja volledig gerechtvaardigd is gebleken;¹⁾

O. dat weliswaar klagers conduite-rapport over het tijdvak van 24 November 1932 tot 23 Mei 1933, vastgesteld door den Commandant van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, en zonder opmerkingen voor gezien geteekend door den Commandant der Marine te Soerabaja en door den Commandant der Zeemacht en Hoofd van het Departement van Marine in Nederlandsch-Indië, met geen woord gewagende van klagers gedrag in Februari 1933, zonder eenigen twijfel of restrictie klagers bevordering aanbeveelt, doch de Kroon

¹⁾ Zie het vonnis van 25 April 1934 — beklagde is daarin met de letter F. aangeduid — in M.R.T. XXX, 375. Red. M.R.T.

bij de beoordeeling of de vereischte geschiktheid en bekwaamheid voor bevordering aanwezig is, met alle haar bekende feiten en omstandigheden heeft rekening te houden en niet uitsluitend gebonden is aan het beoordeelingsrapport der betrokken chefs, waarvan bovendien in het onderhavige geval de betrekkelijke waarde wel zeer duidelijk aan het licht treedt;

O. dat, waar ten deze van strijd met eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift niet is gebleken, en het verkeerd bevoegdheidsgebruik, als bedoeld in art. 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929, jo. art. 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931, door klager niet is gesteld en evenmin is gebleken, het beroep van klager ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep van klager ongegrond.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken)

Uitspraak van 19 December 1934 ¹⁾.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: J. J. A. de Koning, Mr. E. G. van Bisselick, militaire leden: A. M. Geesink en J. J. G. baron van Voorst tot Voorst.

Ontslag als korporaal der politietroepen op grond van ongeschiktheid wegens het bij herhaling maken van schulden en in de afdoening daarvan nalatig blijven.

Hierdoor wordt het gezag van zijn militair ambt, zoowel tegenover zijn mede-militairen als tegenover het publiek ernstig geschaad. Beroep ongegrond.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake: S., thans wonende te Rotterdam, klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting van 28 November 1934, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzittingen van 7 en 28 November 1934 als gemachtigde is verschenen J. Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk (Z.H.).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken,

Gezien de stukken;

Gehoord klager en den gemachtigde van verweerder;

¹⁾ In deze uitspraak is berust. Red.

Gelet ook overigens op het onderzoek ter terechtzittingen van 7 en 28 November 1934, op welke laatste zijn gehoord als ambtshalve opgeroepen getuigen H. Meyer en L. A. M. van der Vin, beiden korporaal der Politietroepen en wonende resp. te Arnhem en te Rotterdam, als ambtshalve opgeroepen getuigen en deskundigen J. M. Diekmann, 1e luitenant der Politietroepen, wonende te Arnhem, en Jhr. A. W. Snoeck, kapitein der Politietroepen, wonende te Zutphen, als namens verweerder voorgebrachte getuige en deskundige J. Th. Heins, luitenant-kolonel, commandant van het korps Politietroepen, wonende te 's-Gravenhage;

Wat de feiten betreft:

O. dat verweerder bij beschikking van 25 Augustus 1934, gelet op het bepaalde in art. 22, eerste lid, onder a, en derde lid, juncto art. 23, tweede lid, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht, aan klager, korporaal bij het Korps Politietroepen, ontslag heeft verleend uit den militairen dienst, met ingang van 1 December 1934, uit overweging, dat klager bij herhaling belangrijke schulden heeft gemaakt en in de afdoening daarvan nalatig is gebleven en uit dien hoofde ongeschikt moet worden geacht om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de Koninklijke landmacht te dienen;

O. dat klager tegen voormelde beschikking tijdig beroep heeft ingesteld en in zijn daartoe strekkend klaagschrift heeft aangevoerd, dat de ontslagredenen niet geheel juist zijn, aangezien de verschillende bedragen, welke als schuld worden beschouwd, niet als schuld kunnen worden aangemerkt, daar kleeding, rijwiel en dergelijke ook door andere personen op termijnbetaling worden gekocht, en op dezen grond heeft verzocht het ontslag ongegrond te verklaren, zoodat dit alsnog zal worden ingetrokken;

O. dat verweerder bij contra-memorie de beroepen beschikking heeft verdedigd;

In rechte:

O. dat het Gerecht op grond der gedingstukken en het onderzoek ter openbare terechtzittingen als vaststaande aanneemt:

dat de bij de beroepen beschikking ontslagen klager, gedurende zijn diensttijd als korporaal bij de Politietroepen in 1932 bij diverse leveranciers achterstallige schulden had, benevens leenschuld, tezamen tot een totaalbedrag van ongeveer f 240, welke schulden onder toezicht van zijn toenmaligen afdeeliningscommandant zijn afbetaald;

dat in April 1934 is gebleken dat klager wederom belangrijke achterstallige schulden had en toen deswege in Mei 1934 is overgeplaatst van 's-Gravenhage naar Harskamp en onder verscherpte controle is gesteld;

dat klager na zijn overplaatsing ter verantwoording geroepen door zijn afdeeliningscommandant, als totaal zijner schulden heeft opgegeven een bedrag van f 135 onder verzwijging van een schuld van f 41

aan een afbetalingsbureau Davids en van leenschulden aan de korporaals der Politietroepen M. en V., resp. groot *f* 15 en *f* 10;

dat klager ook te Harskamp nog nieuwe schulden heeft gemaakt o.a. een leenschuld van *f* 25 aan een fruithandelaar;

dat klager wegens het maken van schulden in November 1932 en in April 1934 disciplinair is gestraft;

O. dat het Gerecht met verweerder van oordeel is, dat een militair ambtenaar, door het, ondanks bestraffing en contrôle bij voortduring maken van, in verhouding tot zijn maatschappelijke positie omvangrijke, schulden, geacht moet worden ongeschikt te zijn om bij eenig onderdeel van de Koninklijke landmacht in den verkregen rang te dienen, aangezien door dergelijke gedragingen het gezag van zijn militair ambt, zoowel tegenover zijn mede-militairen als tegenover het publiek ernstig wordt geschaad;

Overwegende dat mitsdien het beroep tegen de beschikking van verweerder dd. 25 Augustus 1934, ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klagers beroep tegen de beschikking van den Minister van Defensie dd. 25 Augustus 1934 ongegrond.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken).

Uitspraak van 19 December 1934.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: Mr. E. G. van Bisselick en J. J. A. de Koning; militaire leden: H. baron van Hemert tot Dingshof en L. M. J. Gregory.

Overschrijding van den beroepstermijn van 30 dagen voor gedekt verklaard. (De beschikking was genomen 1 Augustus, op 8 Augustus aan klager medegedeeld, terwijl het beroep was ingesteld op 5 September.)

Wel was het besluit waarbij aan klager ontslag uit den zeedienst is verleend, onaantastbaar, doch een beroep tegen eene afwijzende beschikking van den Minister op klagers verzoek om alsnog in dienst te mogen blijven desnietteenstaande ontvankelijk verklaard, nu het als mogelijk moet worden verondersteld, dat de Minister het ontslag naar aanleiding van klager's verzoekschrift ongedaan zou hebben gemaakt. Het besluit, waarbij de Minister weigerde zoodanigen maatregel ten aanzien van klager te treffen moet dan ook onmiskenbaar worden aangemerkt als een besluit, waardoor klager in zijn belang wordt getroffen en waartegen beroep op den Ambtenaren-rechter openstaat.

Er is echter geen toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, krachtens hetwelk de Minister verplicht zou zijn op een onaanstaarbaar geworden besluit terug te komen.

Beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake: J. W., te Den Helder, klager, niet verschenen ter openbare terechtzitting, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden J. J. van Houten, officier van administratie der 2de klasse bij de Koninklijke Marine, wonende te Den Helder.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken,

Gezien de stukken;

Gehoord den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 28 November 1934;

Wat de feiten betreft:

O. dat verweerder bij beschikking van 3 Juli 1934, IIIe Afd. A. nr. 111, klager, matroos der 3de klasse, uit den zeedienst heeft ontslagen wegens verregaande plichtsverzaking als militair, met bepaling dat het ontslag zal ingaan op den dag na dien, waarop het aan W. voornoemd te verleenen tropenverlof zou zijn afgelopen;

O. dat de datum van ingang van voormeld ontslag blijkens schrijven van den commandant der marine te Willemsoord dd. 20 Juli 1934 was 10 September 1934;

O. dat klager onder dagteekening van 23 Juli 1934 aan verweerder bij request heeft verzocht het hem verleende ontslag in te trekken;

O. dat verweerder bij beschikking van 1 Augustus 1934 voormeld request in handen van den Commandant der Marine te Willemsoord heeft gesteld met uitnoodiging aan requestant te doen mededeelen, dat de inhoud van het request verweerder geen aanleiding had gegeven om hem te vergunnen in dienst te blijven;

O. dat vorenbedoelde mededeeling aan klager is geschied bij schrijven van den commandant der Marinekazerne te Amsterdam, dd. 8 Augustus 1934;

O. dat klager, bij gemachtigde W. D. Wiljouw, tegen voormelde, hem onder dagteekening van 8 Augustus 1934 medegedeelde beschikking van verweerder dd. 1 Augustus 1934, beroep heeft ingesteld bij klaagschrift, hetwelk op 5 September 1934 ter griffie van den Centralen Raad van Beroep is ingekomen en door den voorzitter van dien Raad ingevolge het bepaalde bij art. 66, lid 2 der Ambtenarenwet 1929 aan den voorzitter van dit Gerecht is toegezonden;

O. dat klager daarbij den ambtenarenrechter verzoekt zijn medewerking te willen verlenen opdat hij in dienst der Koninklijke Marine zou kunnen blijven;

O. dat de gemachtigde van verweerder bij tijdig ingediende contra-memorie heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring van het ingestelde beroep;

In rechte:

O. dat de beroepen beschikking van verweerder dd. 1 Augustus 1934 is genomen zonder dat een krachtens algemeen verbindende regels optredende commissie in de zaak een advies of uitspraak heeft gegeven, deze beschikking ook niet is een in administratief beroep genomen besluit als bedoeld in art. 3, lid 2, sub a, of lid 3, der Ambtenarenwet 1929, zoodat krachtens het bepaalde bij art. 3, lid 1, van die wet junctis artt. 2 en 4 der Militaire Ambtenarenwet 1931 dit Gerecht bevoegd is over het onderhavige beroep te oordeelen:

O. dat klager den in art. 60 der Ambtenarenwet 1929 genoemden beroepstermijn van 30 dagen heeft overschreden, doch het Gerecht, in aanmerking nemende, dat de beroepen beschikking eerst onder dagteekening van 8 Augustus 1934 aan klager werd medegedeeld, terwijl het onderwerpeijk klaagschrift op 5 September bij den Centralen Raad van Beroep is ontvangen, aannemelijk acht dat klager het beroep zoo spoedig heeft ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen, zoodat het Gerecht termen aanwezig acht de overschrijding van den beroepstermijn voor gedekt te verklaren:

O. dat het Gerecht het door den gemachtigde van verweerder bij contra-memorie ingenomen standpunt, dat de beroepen beschikking niet zou zijn een „besluit” in den zin van art. 58, lid 1 der Ambtenarenwet 1929, daar zij geenerlei wijziging in den bestaanden rechts-toestand bracht, zoodat klager in zijn beroep tegen die beschikking niet-ontvankelijk zou moeten worden verklaard, niet kan deelen;

O. toch, dat weliswaar het besluit, waarbij aan klager ontslag uit den zeedienst werd verleend, onaantastbaar is geworden, aangezien klager daartegen geen beroep heeft ingesteld, doch het als mogelijk moet worden verondersteld, dat verweerder klagers ontslag, naar aanleiding van diens verzoekschrift, ongedaan zou hebben gemaakt;

O. dat dan ook het latere, beroepen besluit, waarbij verweerder zoodanige maatregelen t.a.v. klager weigerde te treffen onmiskenbaar als een besluit moet worden aangemerkt, waardoor klager in zijn belang wordt getroffen en waartegen ingevolge het bepaalde bij art. 58 jto. art. 24 der Ambtenarenwet 1929, in verband met art. 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 beroep op den ambtenarenrechter openstaat:

O. dat klager derhalve in zijn onderhavig beroep ontvankelijk is:

O. dat er echter geen toepasselijk algemeen verbindend voorschrift is, krachtens hetwelk verweerder verplicht zou zijn op een onaantastbaar geworden besluit als het onderhavige terug te komen;

O. dat voorts niet is aangevoerd noch aan het Gerecht gebleken, dat verweerder bij het nemen van het beroepen besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt, dan waartoe hem die bevoegdheid is gegeven;

O. dat derhalve klagers onderhavig beroep ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager in zijn beroep tegen de beschikking van den Minister van Defensie, dd. 1 Augustus 1934, IIIe Afd. A. no. 111, ontvankelijk, doch dat beroep ongegrond. ¹⁾

CONTRA-MEMORIE ingediend namens den Minister van Defensie inzake het namens den gewezen militairen ambtenaar *J. W.* door diens gemachtigde *W. D. Wiljouw* ingesteld hooger beroep tegen de uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage dd. 19 December 1934. Dossier No. 78.

I. Evenals klager is verweerder — zij het op geheel andere gronden — van meening dat de beroepen uitspraak van het Ambtenarengerecht niet in stand kan blijven.

Ter toelichting van deze meening diene het navolgende.

Klager werd bij beschikking van den Minister van Defensie van 3 Juli 1934 IIIe Afdeeling A No. 111, na afloop van het hem te verleen tropenverlof — 10 September 1934 — wegens verregaande plichtsverzaking als militair zonder den term „eervol” uit den Zee-dienst ontslagen. De inhoud van deze beschikking werd 23 Juli d.a.v. ter kennis van den klager gebracht.

Insteede van onmiddellijk beroep tegen deze beschikking in te stellen, diende klager denzelfden dag een verzoekschrift in aan den Minister van Defensie om alsnog in dienst te mogen blijven.

Op dit verzoek werd bij Ministerieele beschikking van 1 Augustus 1934 afwijzend beschikt, terwijl de inhoud van deze beschikking 8 Augustus d.a.v. ter kennis van klager werd gebracht. Klager zelf legde zich hier kennelijk bij neer, immers hij vroeg 21 Augustus 1934 toestemming om reeds vóór 10 September d.a.v. — datum van ontslag — een betrekking te mogen aanvaarden.

Deze toestemming werd verleend.

Daarna diende klagers gemachtigde op 5 September 1934 een bezwaarschrift in aan Uw Raad. Dit bezwaarschrift was *niet* gericht tegen de *ontslag*-beschikking, doch tegen de afwijzende beschikking door den Minister van Defensie op 1 Augustus j.l. op het door klager ingediende verzoekschrift gegeven.

Uw Raad zond — waar het hier niet betrof een besluit als bedoeld in artikel 3 (2) sub *b* van de Ambtenarenwet 1929 — het bezwaarschrift door aan het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

Dat de beroepstermijn van artikel 60 Ambtenarenwet 1929 was verstreken, is naar verweerders meening *niet* van primair belang.

Immers naar de zienswijze van verweerder heeft tegen de aangevallen beschikking — zijnde dezelve een besluit ten aanzien waarvan

¹⁾ Bevestigd bij uitspraak van den Centralen Raad van Beroep van 9 Mei 1935, hierna opgenomen. Red. M.R.T.

de ambtenarenrechter geen rechtsmacht bezit — *geen* beroep opengestaan en kan dan ook van een beroepstermijn *niet* worden gesproken.

De gronden waarop verweerders meening is gebaseerd, zijn gelegen in § 4 van de Memorie van toelichting op het wetsontwerp Ambtenarenwet 1929. Volgens die memorie moet „*het optreden van de administratie eenig publiekrechtelijk rechtsgevolg te weeg brengen, zal er aanleiding tot rechterlijke tusschenkomst bestaan*”.¹⁾

Op den datum, waarop de beroepen beschikking werd genomen, *was aan klager reeds ontslag verleend* en wel bij beschikking van 3 Juli 1934, IIIe Afdeling No. 111.

De beroepen beschikking bracht in den bestaanden rechtstoestand *geenerlei* wijziging, „*deerde*” den klager niet, zoodat — vgl. § 4 der Memorie van Toelichting — de ambtenarenrechter in het onderhavige geval *geen rechtsmacht bezat* en naar verweerders meening het beroep *niet-ontvankelijk* had behooren te worden verklaard.

Het Ambtenarengerecht deelde — blijkens zijn uitspraak — deze meening niet. De gronden, waarop de uitspraak berust, zijn naar verweerders meening zeer aanvechtbaar en in ieder geval *niet* in overeenstemming met bovenaangehaalde zinsneden van de Memorie van Toelichting. Immers in de overweging van het Ambtenarengerecht, dat de mogelijkheid moet worden verondersteld, dat verweerder klagers ontslag naar aanleiding van diens verzoekschrift ongedaan zou hebben gemaakt, ligt juist de erkenning, dat in *werkelijkheid geenerlei* wijziging in den bestaanden rechtstoestand is gebracht en dus zeker niet kan worden gezegd, dat klager door het aangevallen besluit in zijn belang werd getroffen.

Voorts acht het Gerecht de beroepen beschikking kennelijk een „weigering” om een maatregel te treffen. Ook deze uitspraak doet naar verweerders meening de Memorie van Toelichting geweld aan. Immers volgens die Memorie bestaat een dergelijke weigering slechts wanneer „*een administratief orgaan weigert een besluit te nemen of een handeling te verrichten, die zij ingevolge wettelijk voorschrift nemen of verrichten moet*”.

Waar het Gerecht in zijn uitspraak zelf overweegt, dat er „*geen toepasselijk algemeen verbindend voorschrift is, krachtens hetwelk verweerder verplicht zou zijn op een onaantastbaar geworden besluit als het onderhavige terug te komen*”, is naar verweerders meening ook geen „weigering” in den zin van artikel 58 Ambtenarenwet 1929 aanwezig en komt het verweerder voor, dat het Ambtenarengerecht door eigen motiveering zijn onbevoegdheid aangeeft en *niet-ontvankelijk*verklaring van het ingestelde beroep had moeten uitspreken.

Op bovenstaande gronden vermeent verweerder wederom tot *niet-ontvankelijk*verklaring van het beroep te moeten concluderen.

¹⁾ Zie M.R.T. XXIV, blz. 332. Red.

II. Mocht Uw Raad echter beslissen, dat de aangevallen beschikking wel moet worden geacht te zijn een besluit (c.q. weigering) in den zin van artikel 58 van de Ambtenarenwet 1929, dan is verweerder van meening, dat het ingestelde beroep niet-ontvankelijk behoort te worden verklaart op grond van overschrijding van den termijn bedoeld in artikel 60 (1) van de Ambtenarenwet 1929.

De aangevallen beschikking werd reeds op 8 Augustus 1934 ter kennis van den klager gebracht, terwijl de beroepstermijn eerst 1 September d.a.v. was verstreken.

Klagers op 21 Augustus 1934 gedaan verzoek om toestemming om reeds vóór den ontslagdatum een betrekking te mogen aanvaarden vestigt den indruk, dat deze in den aanvang zich bij het hem verleende ontslag neerlegde, terwijl klager voorts op geen enkele wijze heeft aangetoond, dat hij het beroep zoo spoedig mogelijk heeft ingesteld als hij redelijkerwijs heeft kunnen doen.

In tegenstelling met het Ambtenarengerecht is verweerder dan ook van meening, dat het verzuim *niet* voor gedekt kan worden gehouden.

III. Indien Uw Raad het beroep wel-ontvankelijk mocht verklaren, dan zal, c.f. de gepubliceerde jurisprudentie van Uwen Raad, *ongeground-verklaring* moeten volgen op grond van het feit, dat verweerder volkomen bevoegd was — zonder met eenig algemeen verbindend voorschrift in strijd te komen — klager te berichten, dat hij geen aanleiding vond op het klager verleende en onaantastbaar geworden ontslag terug te komen, terwijl evenmin kan worden gezegd, dat verweerder van zijn bevoegdheid om niet op het verleende ontslag terug te komen, kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor die bevoegdheid is gegeven.

Willemsoord, den 23en Maart 1935.

*Voor den Minister van Defensie,
De gemachtigde,*

J. J. VAN HOUTEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 9 Mei 1935.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Het Ambtenarengerecht heeft blijkbaar en terecht in de beschikking van den Minister, afwijzende klagers verzoek om alsnog in dienst te mogen blijven, gezien een besluit en niet een handeling of een weigering als bedoeld in art 58 der Ambtenarenwet 1929.

Nu uit de uitspraak blijkt dat het Ambtenarengerecht heeft aangenomen dat klager ten genoeg van dat Gerecht heeft aangetoond, dat hij het beroep, hoewel ingesteld na afloop van den daarvoor bepaalden termijn, zoo spoedig heeft ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen, zou de Centrale Raad niet bevoegd wezen het beroep, met vernietiging van die uitspraak, alsnog niet-ontvankelijk te verklaren.

Het ontslag is i.c. verleend op grond van art. 20 g. Regl. Rechts-toestand militairen zeemacht, niet op grond van art. 34 Regl. Kr.

Aard en bestemming van eene Contra-memorie.

Uitspraak Ambtenarengerecht bevestigd.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: J. W., wonende te den Helder, eischer in hooger beroep, niet verschenen, tegen *den Minister van Defensie*, gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: J. J. van Houten, officier van administratie der 2de klasse, wonende te den Helder.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden gemachtigde;
Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie bij beschikking van 3 Juli 1934 IIIe Afdeeling A. No. 111, J. W., matroos der 3de klasse, uit den zeedienst heeft ontslagen wegens verregaande plichtsverzaking als militair, met bepaling, dat het ontslag zal ingaan met ingang van den dag na dien, waarop het aan voornoemden W. te verleenen tropenverlof zal zijn afgelopen;

O. dat blijkens missive van den Commandant der Marine te Willemsoord d.d. 20 Juli 1934, No. 2201 Secr., de ingangsdatum van vorenbedoeld ontslag was 10 September 1934;

O. dat J. W. bij request d.d. 23 Juli 1934 aan den Minister van Defensie kennelijk heeft verzocht het hem verleende ontslag in te trekken;

O. dat de Minister van Defensie bij beschikking van 1 Augustus 1934, IIIe Afdeeling A., No. 111, voormeld request in handen van den Commandant der Marine te Willemsoord heeft gesteld, met uitnoodiging den requestrant te doen mededeelen, dat de inhoud van diens request geen aanleiding heeft gegeven, hem te vergunnen in dienst te blijven;

O. dat vorenbedoelde mededeeling aan J. W. is geschied bij missive van den Commandant der Marinekazerne te Amsterdam d.d. 8 Augustus 1934;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 19 December 1934 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen¹⁾ —, J. W. in zijn

¹⁾ Hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

beroep tegen de beschikking van den Minister van Defensie d.d. 1 Augustus 1934, IIIe Afdeling A. No. 111, ontvankelijk, doch dat beroep ongegrond heeft verklaard;

O. dat W. D. Wiljouw, als gemachtigde van J. W., van deze uitspraak is gekomen in hooger beroep, bij beroepschrift, hetwelk 18 Januari 1935 ter griffie van dezen Raad inkwam;

O. dat in voormeld beroepschrift kennelijk wordt bedoeld te verzoeken, de uitspraak, waarvan beroep, te vernietigen en voormelde beschikking van den Minister van Defensie d.d. 1 Augustus 1934 nietig te verklaren; zulks op dezen grond, dat eischer reeds gedegradeerd is en dat artikel 34 van het „Reglement betreffende de Krijgstucht”, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 31 Juli 1922, Staatsblad no. 476, niet op hem van toepassing is;

O. dat de gemachtigde van gedaagde bij contra-memorie heeft aangevoerd:

1o. dat gedaagde evenals eischer, zij het op geheel andere gronden, van meening is, dat de beroepen uitspraak niet in stand kan blijven en wel allereerst, omdat de aangevallen beschikking een besluit is, ten aanzien waarvan de ambtenarenrechter geen rechtsmacht bezit, zoodat het beroep niet-ontvankelijk had moeten verklaard worden;

2o. dat het Ambtenarengerecht de beroepen beschikking kennelijk een „weigering” acht om een maatregel te treffen, doch daarmede de Memorie van Toelichting tot het ontwerp-Ambtenarenwet 1929 geweld aandoet, wijl volgens die Memorie een dergelijke weigering slechts bestaat, wanneer een administratief orgaan weigert een besluit te nemen of een handeling te verrichten, die zij ingevolge wettelijk voorschrift nemen of verrichten moet; dat het Ambtenarengerecht in zijn uitspraak zelf overweegt, dat er „geen toepasselijk algemeen verbindend voorschrift is, krachtens hetwelk verweerder verplicht zou zijn op een onaantastbaar geworden besluit als het onderhavige terug te komen”, zoodat er ook geen „weigering” in den zin van artikel 58 der Ambtenarenwet 1929 aanwezig is en het Ambtenarengerecht door eigen motiveering zijn onbevoegdheid aangeeft en niet-ontvankelijkverklaring van het ingestelde beroep had moeten uitspreken; weshalve tot niet-ontvankelijkverklaring van het beroep geconcludeerd wordt;

3o. dat, indien deze Raad zou beslissen, dat de aangevallen beschikking wel moet geacht worden te zijn een besluit (c.q. weigering) in den zin van artikel 58 der Ambtenarenwet 1929, het ingestelde beroep niet-ontvankelijk behoort te worden verklaard op grond van overschrijding van den termijn, bedoeld in artikel 60 dier wet, wijl toch 1 September 1934 de beroepstermijn was verstreken en het klaagschrift oorspronkelijk op 5 September 1934 ter Griffie van den Centralen Raad van Beroep inkwam; dat voorts klager op geen enkele wijze heeft aangetoond, dat hij het beroep zoo spoedig mogelijk heeft ingesteld, als hij redelijkerwijs heeft

kunnen doen, zoodat gedaagde dan ook van meening is, dat het verzuim niet voor gedekt kan worden gehouden;

4o. dat, indien deze Raad het beroep wél ontvankelijk mocht verklaren, ongegrond-verklaring zal moeten volgen;

In rechte;

O. dat deze Raad naar aanleiding van de ingediende contra-memorie allereerst wenscht te doen opmerken, dat, wie zooveel grieven heeft tegen een voor hooger beroep vatbare uitspraak als ten deze met gedaagde het geval is, regelmatigiger handelt door zelfstandig hooger beroep in te stellen en in het beroepschrift zijn bezwaren te ontwikkelen dan door die grieven te luchten in de uit haar aard daartoe niet bestemde contra-memorie, welke wordt ingediend naar aanleiding van een door de tegenpartij ingezonden beroepschrift;

O. dat in de contra-memorie niet steeds voldoende duidelijk tot uitdrukking komt, of de gemachtigde van gedaagde, waar hij van „beroep” spreekt, het bij het Ambtenarengerecht aanhangig gemaakte beroep dan wel het bij dezen Raad ingestelde hooger beroep bedoelt;

O. dat hieraan evenwel meer aandacht niet behoeft te worden besteed, omdat deze Raad noch termen aanwezig acht om, met vernietiging van de bestreden uitspraak, het bij het Ambtenarengerecht ingestelde beroep alsnog niet-ontvankelijk te verklaren, noch ook om het hooger beroep niet-ontvankelijk of ongegrond te verklaren;

O. dat de gemachtigde van gedaagde zijn stelling, dat de Ambtenarenrechter met betrekking tot het aangevallen besluit rechtsmacht niet zou bezitten, poogt te staven met een beroep op een zinsnede uit de Memorie van Toelichting tot het ontwerp-Ambtenarenwet 1929, volgens welke Memorie het optreden van de administratie eenig publiekrechtelijk rechtsgevolg moet teweeg brengen, zal er aanleiding tot rechterlijke tusschenkomst bestaan, waaruit z.i. volgt, dat, nu de beroepen beschikking in den bestaanden rechts-toestand geenerlei wijziging bracht, het beroep niet-ontvankelijk had behooren te worden verklaard;

O. dat, naar 's Raads oordeel, alleen reeds het feit, dat de Ambtenarenwet 1929, blijkens artikel 60, lid 2, een recht van beroep erkent ten aanzien van weigeringen, welke geacht worden te zijn uitgesproken, bewijst, dat de betekenis, welke gedaagde's gemachtigde aan de bedoelde woorden der Memorie van Toelichting-toekent, niet juist is;

O. dat aan al hetgeen de gemachtigde van gedaagde in zijn contra-memorie aanvoert met betrekking tot zijn bewering, dat het Ambtenarengerecht de beroepen beschikking kennelijk een „weiger-ing” acht, met stilzwijgen kan worden voorbijgegaan, omdat in de bestreden uitspraak niets is te vinden, dat recht geeft tot vorenbedoelde bewering, doch integendeel uit verschillende plaatsen duidelijk blijkt, dat het Ambtenarengerecht in de bestreden beschik-

king — en terecht — ziet een besluit en niet een handeling of een weigering, als bedoeld in artikel 58 der Ambtenarenwet 1929;

O. dat de gemachtigde van gedaagde van meening is, dat de uitspraak, waarvan beroep, behoort te worden vernietigd en J. W. alsnog in zijn beroep behoort niet-ontvankelijk te worden verklaard, omdat hij den voor beroep gestelden termijn heeft overschreden en het Ambtenarengerecht ten onrechte dit verzuim voor gedekt heeft gehouden;

O. dat blijkens artikel 60, lid 3, der Ambtenarenwet 1929, het gerecht, indien een beroep na afloop van den daarvoor bepaalden termijn is ingesteld, het verzuim voor gedekt houdt, mits de klager ten genoegen des rechters aantoonde, het beroep zoo spoedig te hebben ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen, zoodat, nu uit de uitspraak blijkt, dat klager dit inderdaad ten genoegen van het Ambtenarengerecht heeft aangetoond, deze Raad niet bevoegd zou wezen, met vernietiging van de bestreden uitspraak, het tegen de aangevallen beschikking ingestelde beroep alsnog niet-ontvankelijk te verklaren;

O. met betrekking tot den inhoud van het beroepschrift, dat artikel 34 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 31 Juli 1922, Staatsblad no. 476, luidt: „Mindere militairen, die door herhaald wangedrag blijken ongevoelig te zijn voor krijgstuchtelijke bestraffing, of wier liederlijkheid hen onwaardig maakt in den militairen stand te blijven, kunnen door den betrokken Minister van Marine of van Oorlog hier te lande uit den dienst worden weggejaagd.”; dat de gemachtigde van eischer kennelijk meent, dat aan laatstgenoemde ingevolge dit artikel ontslag is verleend en dat zulks ten onrechte zou zijn geschied, omdat eischer noch de vorenbedoelde ongevoelighed, noch de voormelde liederlijkheid zou bezitten;

O. dat het ontslag aan eischer evenwel is verleend krachtens het bepaalde in artikel 20, letter g, van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht”, zoodat aan de beschouwingen, door den gemachtigde van eischer aan zijn onjuiste opvatting vastgeknoopt, met stilzwijgen kan worden voorbijgegaan;

O. dat deze Raad voorts zich vereenigt met en overneemt de gronden, welke tot de bestreden uitspraak hebben geleid, zoodat deze behoort te worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

Het valt o.i. moeilijk te betwisten dat het beroep i.c. in wezen gericht is tegen het ontslagbesluit van 3 Juli 1934.

Bij uitspraak van 29 Juni 1933 (Caljé, Rechtspraak in Ambtenaren zaken I blz. 63) achtte de Centrale Raad van Beroep het schijnbaar tegen het tweede besluit der administratie ingesteld beroep in wezen gericht tegen het eerst genomen besluit, welk laatste

dateerde van vóór 1 Maart 1933, en werd de klager dientengevolge niet-ontvankelijk verklaard.

Deze uitspraak waarin de C. R. het wezen boven den schijn stelde, zou kunnen doen vermoeden, dat deze opvatting ook in gevallen als waarvan de hierboven gepubliceerde uitspraak een voorbeeld geeft, zou worden gehuldigd. En in werkelijkheid heeft dan ook bijv. het Ambtenarengerecht te 's Gravenhage aanvankelijk in volkomen analoge gevallen (Caljé I, blz. 89, 94; M.R.T. XXX, blz. 208 en 632) een niet-ontvankelijkverklaring uitgesproken. De C. R. is het met deze opvatting echter niet eens gebleken en heeft herhaaldelijk beslist, dat eene weigering van de administratie om terug te komen op een vroeger door haar genomen besluit, moet worden beschouwd als een op zich zelf staand „besluit”, waartegen beroep openstaat, zoodat dit niet niet-ontvankelijk moet worden verklaard, doch wel ongegrond. En in denzelfden zin heeft nu ook het Haagsche Ambtenarengerecht zijn dictum geformuleerd.

Het Ambtenarengerecht te Rotterdam verklaarde zich bij — voor zoover ons bekend — nog niet gepubliceerde uitspraak van 7 November 1934 bevoegd kennis te nemen van een beroep ingesteld tegen de „weigering” van B. en W. van Rotterdam om opnieuw eene beslissing te nemen over eens klager's geldelijke aanspraken, doch ontzegde het gevorderde en verklaarde het beroep in zoover ongegrond. De C. R. bevestigde deze uitspraak met de verbetering dat in het dictum in plaats van „weigering” moest worden gelezen „besluit”, „zijnde toch een besluit om niet opnieuw een beslissing te nemen, in den zin der Ambtenarenwet 1929 niet een weigering, doch een besluit”. In deze uitspraak (van 31 Januari 1935; nog niet gepubliceerd) werd o.a. ook overwogen, dat van détournement de pouvoir geen sprake kon zijn, „wijl immers de bevoegdheid van een administratief orgaan om te besluiten niet opnieuw een beslissing te nemen omtrent een punt, waaromtrent het reeds een beslissing heeft gegeven, behoort tot het terrein van het vrije goedvinden der administratie; wordende hierbij nog uitdrukkelijk opgemerkt, dat, indien een administratief orgaan, in gevallen als hier bedoeld, wèl tot het nemen van een nieuwe beslissing overgaat, zulks menigmaal zou kunnen beteekenen, dat een belanghebbende die zijn beroepstermijn had laten verlopen, in fraudem legis aan een nieuwen beroepstermijn werd geholpen.”

Voor den klager maakt het practisch weinig verschil of zijn beroep „ongegrond”, dan wel „niet-ontvankelijk” wordt verklaard: in geen van beide gevallen ziet hij zijn wensch vervuld. Het is, ter voorkoming van veel onnoodigen arbeid, te wenschen, dat de jurisprudentie van den Centralen Raad te dezen algemeene bekendheid verkrijgt, zoodat hopelooze beroepen als hier bedoeld, in den verolge achterwege zullen blijven.

Red. M.R.T.

WETGEVING.

Verlaging van de openbare uitgaven.

ONTWERP VAN WET. ¹⁾

Zitting 1934—1935—**362**.

(Koninklijke Boodschap van den 26 April 1935).

Uittreksel.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het ter verlaging van de openbare uitgaven noodig is gebleken verschillende voorzieningen te treffen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

AFDEELING 1 (JUSTITIE).

Paragraaf 8.

Kosten openbaarmaking strafrechtelijke uitspraken.

Artikel 1.

Artikel 36 van het Wetboek van Strafrecht wordt gelezen:

„Art. 36. In de gevallen waarin de rechter krachtens de wet de openbaarmaking zijner uitspraak gelast, bepaalt hij tevens de wijze waarop aan dien last uitvoering wordt gegeven.

De kosten van openbaarmaking worden in de uitspraak op een bepaald bedrag geschat.

Dit bedrag moet door den veroordeelde worden betaald binnen

¹⁾ Wij nemen van dit uitgebreide wetsontwerp slechts die gedeelten over welke wijzigingen beoogen van het Wetboek van Strafrecht. Wat in het bijzonder „Defensie” betreft verwijzen wij onze militaire lezers naar de bij N. Samsom te Alphen aan den Rijn verschenen uitgave „Het bezuinigingsontwerp 1935. V. Defensie”, door ons reeds met een enkel woord aangekondigd in M.R.T. XXXI, blz. 25.

den termijn door den ambtenaar in wiens naam de tenuitvoerlegging van het vonnis of arrest geschiedt, te stellen.

Bij gebreke van betaling wordt vervangende vrijheidsstraf ten uitvoer gelegd. De artikelen 23, vierde en vijfde en zevende tot en met negende lid, en 25 zijn van overeenkomstige toepassing”.

Artikel 2.

Overgangsbepaling.

De oude wetgeving blijft gelden voor zaken waarin in eersten aanleg einduitspraak is gedaan vóór het tijdstip van inwerking-treding van deze paragraaf.

Paragraaf 9.

Beperking uitgaven psychopathenwetgeving.

Eenig artikel.

In de wet van 21 April 1933, *Staatsblad* no. 179¹⁾, houdende tijdelijke voorziening met betrekking tot het ter beschikking van de Regeering stellen van personen, bij wie tijdens het begaan van een strafbaar feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, wordt in artikel 1 in plaats van „voor 1 Januari 1936” gelezen:

„vóór 1 Januari 1939”.

Paragraaf 11.

Artikel 3.

In het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen gebracht.

1. In artikel 70, eerste lid, worden de volgende wijzigingen gebracht.

No. 1 wordt gelezen:

„1°. in twee jaren voor alle overtredingen;”.

In n°. 3 en n°. 4 wordt in plaats van „alle” gelezen:
„de”.

2. In artikel 76 worden de volgende wijzigingen gebracht.

Het tweede lid wordt gelezen:

„De termijn dezer verjaring is een derde langer dan de termijn

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 168—200. Red. M.R.T.

van verjaring van het recht tot strafvordering. In geen geval is de termijn korter dan de duur der opgelegde straf."

Het derde en het vierde lid vervallen.

Aan het vroeger vijfde lid wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende:

„Deze bepaling is niet toepasselijk ten opzichte van den veroordeelde opgelegde gevangenisstraf."

Het vroeger zesde lid vervalt.

Artikel 4.

Overgangsbepaling.

De oude wetgeving blijft gelden voor zaken waarin in eersten aanleg einduitspraak is gedaan vóór het tijdstip van inwerking-treding van deze paragraaf.

Paragraaf 13.

Artikel 3.

In het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen gebracht.

1. In artikel 14*e* vervallen de woorden:

„door een deurwaarder of dienaar der openbare macht”.

2. Het laatste lid van artikel 14*i* vervalt.

3. In het derde lid van artikel 14*k* wordt in plaats van „vanwege het openbaar ministerie onverwijld op den voet van de artikelen 585—587 van het Wetboek van Strafvordering”, gelezen:

„onverwijld vanwege het openbaar ministerie”.

4. Na artikel 14*k* wordt ingevoegd een nieuw artikel 14*l*, luidende:

„Artikel 14*l*.

De oproepingen, dagvaardingen en beteekeningen, bedoeld in de artikelen 14*e*, 14*i* en 14*k*, vinden plaats op den voet van de artikelen 585—588 van het Wetboek van Strafvordering."

AFDEELING 10 (SLOTBEPALINGEN).

Eenig artikel.

De paragrafen dezer wet treden in werking op een door Ons te bepalen tijdstip, welk tijdstip verschillend kan zijn voor elk der paragrafen of voor hare onderdeelen.

.....

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Paragraaf 8.*Kosten openbaarmaking strafrechtelijke uitspraken.*

Ingevolge artikel 36 van het Wetboek van Strafrecht moeten de kosten van openbaarmaking van strafrechtelijke uitspraken, door den rechter bevolen, door de veroordeelden worden gedragen. Het artikel bevat echter geen dwangmiddelen hen tot betaling van die kosten te dwingen, zoodat deze practisch veelal ten laste van 's Rijks kas komen. In deze lacune voorziet de paragraaf.

Artikel 1.

Vgl. artikel 34 van het Wetboek, nieuw vastgesteld bij de wet van 6 April 1933, *Staatsblad* n°. 141. ¹⁾

Paragraaf 9.*Beperking uitgaven psychopathenwetgeving.*

Het is noodzakelijk de uitgaven, welke de psychopathenwetgeving medebrengt, verder te beperken.

De verlenging van de wet van 21 April 1933, in deze paragraaf voorgesteld, zal in verband daarmede voor zich zelf spreken.

Het ligt in de bedoeling daarnevens geleidelijk voor onvoorwaardelijk ontslag uit de terbeschikkingstelling in aanmerking te brengen hen, wier terbeschikkingstelling niet meer mogelijk zou zijn, indien hun berechting thans, onder vigueur van de wet van 1933, zou plaats vinden, zulks uiteraard afgezien van bijzondere gevallen.

Paragraaf 11.

Artikel 3.

1. De wijziging is opgenomen met het oog op de onderbreking van de behandeling, welke het gevolg kan zijn van de artikelen 409, tweede lid, en 433, vierde lid, voorgesteld van het Wetboek van Strafvordering, zulks in verband met artikel 72 van het Wetboek van Strafrecht.

2. Van de omstandigheid, dat artikel 76 gewijzigd moest worden, is gebruik gemaakt het artikel tevens eenigszins te vereenvoudigen.

VOORLOOPIG VERSLAG. ²⁾ (Uittreksel)

De Commissie van Voorbereiding, in wier handen het ter zijde vermelde wetsontwerp werd gesteld, heeft aanleiding gevonden tot de mededeeling van het navolgende.

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 75 en vlgg. Red. M.R.T.

²⁾ Vastgesteld 12 Juni 1935.

AFDEELING 1 (JUSTITIE).

Paragraaf 9.*Beperking uitgaven psychopathenwetgeving.*

Vele leden zouden — alvorens mede te werken tot eene verlenging van de wet van 21 April 1933, Stbl. no. 179 — gaarne van de Regeering inlichtingen ontvangen omtrent de werking van deze wet, zoowel met betrekking tot de kostenbesparing als ten aanzien van de criminaliteit. Hebben zich veel gevallen voorgedaan, waarin de openbare orde de terbeschikkingstelling bepaaldelijk zou hebben gevorderd, doch waarin deze door de genoemde wet onmogelijk gemaakt is? En hoe heeft in de praktijk de uitzonderingsbepaling gewerkt, welke terbeschikkingstelling onverkort mogelijk laat bij derde of volgende herhaling? Deze leden waren van oordeel, dat, indien beperking van de uitgaven voor de psychopathenzorg onvermijdelijk is, er in ieder geval naar zal moeten worden gestreefd, die te bereiken met behulp van een minder starre formuleering dan in de genoemde wet van 1933 is opgenomen. Deze wet is te schematisch; herhaaldelijk is in de vakpers gewezen op de zeer ongewenschte gevolgen daarvan. Er zou een formuleering gevonden moeten worden, die zich meer aan het leven aanpast dan de bestaande, terwijl toch niet anders dan in gevallen van strikte noodzaak terbeschikkingstelling gelast zou moeten worden.

Sommige leden zouden in het bijzonder willen vernemen, in hoeverre reclasseeringsmaatregelen genomen zijn ten aanzien van die personen, welke sedert de inwerkingtreding der genoemde wet niet meer ter beschikking gesteld konden worden. Op 22 December 1932 zeide Minister DONNER daaromtrent o.a., dat hij reeds aan de Rijksambtenaren van de reclasseering had opgedragen, zich met de rechterlijke macht in verbinding te stellen om bij de berechting van deze psychopathen van dienst te zijn. Welke resultaten hebben deze maatregelen opgeleverd?

Verscheidene leden vroegen naar de kosten, welke het Rijk gemiddeld per jaar moet maken voor iederen psychopaath, die ter beschikking gesteld wordt. Zij hadden daarvoor een bedrag hooren noemen van ongeveer f 1500. Mocht dit bedrag juist zijn, dan scheen het hun toch wel dringend noodig, hierop te bezuinigen. Eenige dezer leden achten dit te meer noodzakelijk, omdat, naar zij meenden te weten, de resultaten van de verpleging weinig gunstig zijn.

Andere leden hadden van de resultaten der verpleging een beteren indruk, doch zouden daaromtrent en omtrent de kosten eveneens gaarne nader worden ingelicht. Tevens werd gevraagd of niet een nog grooter gedeelte der ter beschikking gestelden in particuliere gestichten kan worden ondergebracht, indien dit althans besparing voor het rijk zou opleveren.

Kan de Regeering een specificatie geven van het bedrag van

f 100.000, dat zij blijkens de bijlage van de Memorie van Toelichting in het geheel op de crimineele psychopathenzorg denkt te kunnen besparen? Ligt het misschien in de bedoeling het gesticht Avereest gedeeltelijk te sluiten? Mocht tot ontslag van personeel worden overgegaan, dan zouden sommige leden er op willen aandringen, de ontslagenen met voorrang in andere betrekkingen te herplaatsen.

Tegen het verleenen van onvoorwaardelijk ontslag aan hen, die vermogensdelicten hebben gepleegd en volgens de genoemde wet van 1933, indien deze op hen van toepassing geweest ware, niet ter beschikking gesteld kunnen worden, bestond bij sommige leden bezwaar. In ieder geval zou, naar hun oordeel, de Psychopathenraad over een dergelijk ontslag moeten worden gehoord.

Paragraaf 11.

Artikel 3.

1. De verjaringstermijn voor het recht tot strafvordering wegens alle overtredingen wordt hier in verband met art. 1 sub 9, gebracht van 1 op 2 jaar en die wegens drukpersmisdrijven van 1 op 6 of 12 jaar.

2. Wederom in verband met het voorgaande wordt de verjaringstermijn voor het recht tot tenuitvoerlegging van de straf gebracht van 2 jaar op 2 jaar en 8 maanden ten aanzien van overtredingen en van 5 jaar op 8 of 16 jaar ten aanzien van drukpersmisdrijven.

Voor dergelijke voorstellen schijnt dit bezuinigingsontwerp niet aangewezen.

MEMORIE VAN ANTWOORD.¹⁾ (Uittreksel)

AFDEELING 1 (JUSTITIE.)

Paragraaf 9.

Beperking uitgaven psychopathenwetgeving.

De kostenbesparing, waartoe de wet van 21 April 1933, Stbl. no. 179, geleid heeft, kan alleen in den vorm van een zeer globale schatting worden opgegeven, daar uiteraard niet bekend is en slechts geraamd kan worden, hoeveel terbeschikkingstellingen zouden hebben plaats gehad, ware de wet van 21 April 1933 niet tot stand gekomen. Dat de besparing aanzienlijk is geweest, kan uit het enkele feit blijken, dat in 1932, laatste jaar waarvoor volledig de oude toestand bestond, 109 personen onvoorwaardelijk ter beschikking zijn gesteld, in 1934, eerste jaar waarvoor de wet van 21

¹⁾ Door de Regeering ingezonden op 25 Juni 1935 en door de Commissie van Voorbereiding aan de Kamer overgelegd op 1 Juli 1935.

April 1933 reeds volledig gold, slechts 59. Schat men op grond van deze cijfers, dat ten gevolge van de wet van 1933 ten minste 80 personen tot op heden minder ter beschikking zijn gesteld, zoo is over 1935 alleen uit deze wet een besparing gevolgd van op zijn minst f 100.000 (zie voor dit bedrag ook de onder vermelde cijfers van de verpleegkosten per ter beschikking gestelde).

Het antwoord op de vraag, of zich onder de wet veel gevallen hebben voorgedaan, waarin de openbare orde de terbeschikkingstelling bepaaldelijk zou hebben gevorderd, doch waarin de wet van 1933 deze onmogelijk maakte, hangt geheel af van den uitleg, welke men aan den wettelijken eisch „indien het belang der openbare orde dat bepaaldelijk vordert” (art. 37 W. v. S.) geeft. Een neiging bestaat soms om dezen eisch reeds vervuld te achten bij kleinere vermogensdelicten, indien, bij veroordeeling tot een korte vrijheidsstraf, na ontslag recidive met waarschijnlijkheid moet worden verwacht. Tegen deze opvatting bestaan echter ernstige bedenkingen. Zooals bij de totstandkoming van de wet van 21 April 1933 van Regeeringswege reeds werd opgemerkt, wordt bij dezen uitleg de evenredigheid uit het oog verloren, welke ook bij maatregelen tusschen het gepleegde feit en het daarop gebaseerde ingrijpen van staatswege moet blijven bestaan. Terbeschikkingstelling voert in vele gevallen tot langdurige vrijheidsberoving. Zij grijpt steeds diep in het persoonlijk leven van den ter beschikking gestelde in en bevat voor hem, individueel beschouwd, naast goede kansen, reeds in verband met de bekende bezwaren aan gestichtsverpleging verbonden, ook vele slechte. Zij eischt van den Staat aanzienlijke offers. Men moet zich afvragen, of tot zoodanig diep ingrijpen bij vermogensdelicten, anders dan in bijzonder zware gevallen of reeds vele malen herhaalde recidive, mag worden overgegaan. De wet van 1933 heeft in zeker opzicht te dezen een doelmatige beperking gebracht.

Een andere vraag is, of de ingekorte regeling in alle opzichten bevredigend is en of de geldende criteria correctie behoeven. Het zal aanbeveling verdienen hieromtrent de ervaring nog iets langer te laten spreken. De wet van 1933 blijft ook volgens het voorstel van het ontwerp een tijdelijk karakter dragen. In de eerstkomende jaren zal gelegenheid bestaan te overwegen — mede met inachtneming van de belangen van de schatkist —, of een andere formulering aan gerechte bezwaren zou kunnen tegemoet komen.

De uitzonderingsbepaling, die terbeschikkingstelling mogelijk laat in bepaalde herhalingsgevallen, is in de practijk zelden toegepast (in het geheel sinds het in werking treden van de wet tot op heden, dus in ruim twee jaar, zeven maal).

De Rijksambtenaren van de reclasseering zijn bij een circulaire van Minister DONNER van 15 November 1932 op deze wijze ingeschakeld in de berechting en in de reclasseering van hen, bij wie gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens wordt vermoed, dat hun is opgedragen in alle gevallen, waarin een

deskundig onderzoek naar de geestvermogens gelast wordt, zorg te dragen, dat den psychiater-deskundige tijdig een reclasseerings-rapport van den betrokkene bereikt. Deze rapporten hebben naast terbeschikkingstellingen in gevallen, waarin de psychopathenwetten van toepassing zijn, zonder twijfel voorwaardelijke veroordeelingen en voorwaardelijke invrijheidstellingen in andere gevallen helpen voorbereiden, zonder dat te dezen uiteraard concrete cijfers kunnen worden gegeven.

De gemiddelde jaarlijksche kosten voor onvoorwaardelijk ter beschikking gestelden bedroegen over 1931 *f* 1430. Sindsdien is al het mogelijke gedaan om tot een lager bedrag te komen. De daartoe genomen maatregelen bewerkten, dat over 1934 het bedrag tot *f* 1223 was gedaald. Naar verdere vermindering wordt met kracht gestreefd.

De kosten in particuliere gestichten en gezinsverpleging zijn lager dan de verpleegkosten in de Rijksasyls. Onderbrenging in de particuliere gestichten en in gezinsverpleging wordt en uit het beginsel der psychopathenwetten (men vergelijke art. 25 van den wet van 14 April 1886, St.bl. no. 62, gelijk deze wet bij de psychopathenwetten is aangevuld) en uit financieel oogpunt zooveel mogelijk bevorderd: echter komen niet alle psychopathen, met name de de gevaarlijken en de bijzonder onhandelbaren niet, voor particuliere zorg in aanmerking.

Het is zeer bezwaarlijk over de resultaten der verpleging in het algemeen een oordeel uit te spreken, in het bijzonder waar niet bekend is, hoe het leven van de betrokkenen in de vrije maatschappij zou zijn verlopen. In een aantal gevallen worden met de verpleging duidelijke gunstige resultaten bereikt; andere gevallen zijn in verpleging en in de vrije maatschappij gelijkelijk hopeloos; bij weer anderen — de Regeering denkt hierbij in het bijzonder aan een aantal wegens vermogensdelicten ter beschikking gestelden — vraagt men zich af, of aanpassing in de vrije maatschappij niet meer aangewezen ware geweest. In ieder geval gaat het hier om een ingrijpen, waartoe alleen in geval van uiterste noodzaak moet worden overgegaan.

Het bedrag van *f* 100.000 zal voor een groot deel bezuinigd worden bij de gestichten te Avereest. Ongeveer de helft zal gevonden worden door niet-aanvullen en ontslag van personeel, de helft op de materiele uitgaven. Het ligt niet in de bedoeling de gestichten de Avereest gedeeltelijk te sluiten. Ten aanzien van het ontslagen personeel kan moeilijk anders worden gehandeld, dan ten aanzien van ander ontslagen Rijkspersoneel; voor zoover de betrokkenen op wachtgeld worden geplaatst, hebben zij automatisch bij ongevallen van andere betrekkingen voorrang.

Over ieder onvoorwaardelijk ontslag uit de verpleging, moet ingevolge art. 48 van de wet van 14 April 1886, Stbl. no. 62, tot vaststelling der beginselen van het gevangeniswezen, gelijk deze wet bij de psychopathenwetten is aangevuld, de Algemeene Raad

voor Psychopathenzorg gehoord worden. Het advies van dezen Raad zal dus ook in de hierbedoelde gevallen worden ingewonnen.

Paragraaf 11.

Artikel 3.

1 en 2. De wijziging van de verjaringstermijnen is op haar beurt noodzakelijk in verband met de wijzigingen, voorgesteld in de artikelen 409 en 433 van het Wetboek van Strafvordering. Het gaat toch niet aan, dat een veroordeeling in eersten aanleg tot vele jaren gevangenisstraf — op bepaalde drukpermisdrijven, als bijv. het teweegbrengen of bevorderen van oproer, of van mouterij of desertie onder het krijgsvolk (art. 102, lid 2 onder 3°, W.v.Sr.), staat zelfs levenslange gevangenisstraf — weer zou vervallen op den enkelen grond, dat den zich schuil houdenden of gevluchten verdachte een ingesteld beroep niet binnen het jaar in persoon kon worden aangezegd, met als gevolg tevens, dat ook iedere veroordeeling in de toekomst wegens hetzelfde feit uitgesloten is.

Het is dientengevolge noodzakelijk de verjaringstermijnen, genoemd in art. 70, lid 1 onder 1°, te verlengen. Dat daarbij voor drukpersdelicten, waarbij het om de ernstigste tegen Staat en maatschappij gerichte misdrijven kan gaan, een langere nieuwe termijn wordt voorgesteld dan voor overtredingen, zal geen verdere toelichting behoeven.

Wat den tegenwoordigen verjaringstermijn voor drukpersdelicten in art. 70 betreft, moge ten overvloede nog worden verwezen naar het, onder in een noot afgedrukte, eenstemmig oordeel van de bekende handboeken voor strafrecht over dezen termijn. ¹⁾

¹⁾ VAN HAMEL—VAN DIJCK, Inleiding tot de studie van het Nederlandsche Strafrecht, 4e druk, 1927, blz. 594:

„De kortere termijn voor *drukpersdelicten* schijnt een bevoorrechtiging, die èn op zich zelve èn zeker tegenover soortgelijke delicten mondeling gepleegd, niet wel houdbaar is.”

NOYON, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, 4e druk, 1926, aanteeke-ning 1 op art. 70, blz. 439 (de woorden, hieronder tusschen haakjes geplaatst, zijn in het oorspronkelijke noten):

„Waarom overigens voor drukpersdelicten de termijn gelijkgesteld moest worden met dien voor overtredingen en zooveel korter dan voor andere misdrijven, wordt nergens gezegd; allen, die aan het tot stand komen van het wetboek hebben medegewerkt, schijnen dit als van zelf sprekend te hebben beschouwd.

Drukpersdelicten maken echter niet eene afzonderlijke categorie van misdrijven uit, maar zijn van zeer uiteenloopenden aard en hebben onderling niets gemeen, dan dat de drukpers er voor dienst heeft gedaan. Men heeft den korten termijn wel verdedigd door er op te wijzen dat deze misdrijven spoedig behoorren vervolgd te worden. De eisch van bespoediging kan enkel beteekenis hebben bij politieke misdrijven, en er kunnen eene menigte andere door middel van de drukpers gepleegd worden. Het middel tot bespoediging is overigens zonderling gekozen. Daarenboven leert de praktijk niet dat in den regel met de vervolging bijv. van eenen moord wordt gedraald omdat de verjaringstermijn lang is.

Bij Nota van wijzigingen is art. 3 van paragraaf 13 aangevuld met een 5e en 6e lid, luidende:

„5. In den aanhef van het tweede lid van artikel 37*d* wordt in plaats van „14*k* gelezen:

„14*l*”.

6. In den aanhef van het tweede lid van artikel 39 *bis a* wordt in plaats van 14*k* gelezen:

„14*l*”.”

In de Memorie van Antwoord is deze wijziging toegelicht met de woorden:

„De voor dit artikel in de Nota van wijzigingen voorgestelde aanvulling zal voor zich zelf spreken.”

En het maakt wel een zonderlingen indruk dat een misdrijf, gepleegd door middel van het vluchtige woord, zooveel langer vervolgbaar blijft dan hetzelfde misdrijf, gepleegd in duurzaam schrift, nu als reden van de verjaring wordt opgegeven „eensdeels de verflauwing der herinnering aan het gebeurde, het allengs insluimeren van het publiek geweten, dat eindelijk geen straf meer vordert, anderdeels het allengs moeilijker, ja onmogelijk worden van het bewijs” (SMIDT I, eerste druk, 488, tweede druk 522). Men zoude deze woorden lezende, eer eene verlenging dan eene verkorting van den verjaringstermijn mogelijk achten (vgl. D. J. WOLFSON, Eenige beschouwingen over de verjaring in het strafrecht, Academisch proefschrift, Leiden 1890, bladz. 74)

Zelfs het Leerboek van het Nederlandsche Strafrecht van Prof. SIMONS koestert ten aanzien van den korteren verjaringstermijn voor drukpersdelicten bedenking. Het verwijst in deel I, 5e druk, 1927, blz. 336, noot 1, naar de boven geciteerde aantekening van NOYON en o.a. de volgende plaats van het proefschrift van Prof. SIMONS (De vrijheid van drukpers in verband met het Wetboek van Strafrecht, 1883, blz. 65):

„Of deze gronden nu voor alle drukpersdelicten, speciaal voor de hieronder genoemde, den korteren verjaringstermijn wettigen, zou allicht kunnen worden betwijfeld;”

REDACTIONEEL GEDEELTE.

„De praktijk van het militaire tuchtrecht.”

(Bestrafing wegens onredelijk beklag.)

In Legerorder 1935, Nr. 186 (M.R.T. XXXI, blz. 109) werd de verschijning aangekondigd van eene „Derde verstrekking van aanvullingen” op bovengenoemd Handboek. Kort daarop kwamen wij dan ook in het bezit van deze nieuwe aanvullingen.

In onze aankondiging (Zie M.R.T. XXVIII, blz. 373) van dit thans wel algemeen bekende en naar wij meenen ook zeer gewaardeerde werk, mochten wij reeds dadelijk ons gunstig oordeel over dezen arbeid van de schrijvers uitspreken en daarbij ook hun voornemen toejuichen om door geregelde verstrekking van wijzigings- en aanvullingsbladen het werk steeds op de hoogte van den tijd te houden.

Aan dit voornemen hebben zij in ruime mate en met kennis van zaken uitvoering gegeven, de eerste aanvulling omvatte 85 bladzijden, de tweede 55, en de thans verschenen niet minder dan 100 bladzijden.

Het behoeft geen betoog dat de waarde van het in de eerste plaats voor de praktijk bestemde Handboek daardoor in niet geringe mate wordt verhoogd. Wanneer immers van een dergelijk werk niet meer gezegd kan worden geheel „up to date” te zijn, gaat de praktische beteekenis al vrij spoedig verloren.

Ook bij deze derde verstrekking van aanvullingen geven de schrijvers blijk jurisprudentie en praktijk betreffende het levend militair tuchtrecht met aandacht en nauwgezet te volgen. Hunne „toelichtingen” zijn volkomen juist en geven ons dan ook geen aanleiding tot opmerkingen. Slechts in één geval maakten wij eene kantteekening. Het betreft de suggestie voorkomende op blz. 143/144, alwaar de schrijvers als hunne meening uitspreken, dat, indien de meerdere die een beklag behandelt, van oordeel is dat de klager zich aan onredelijk beklag heeft schuldig gemaakt, wanneer deze de eindbeslissing van het H.M.G. mocht inroepen, het „overweging (zal) kunnen verdienen”, dat de bedoelde meerdere eventueel strafoplegging wegens onredelijk beklag uitstelt tot na ontvangst van s Hofs beslissing. ¹⁾ Wij weten het, de schrijvers, die zich trouwens gereserveerd uitdrukken, bevinden zich hier in goed gezelschap. In de door prof. Mr. J. V. van Dijk en Mr. C. J. H. Schepel bewerkte derde uitgave van het „Wetboek van Militair Strafrecht en Wet op de Krijgstucht” vinden wij in een noot op blz. 211 eenzelfde aanbeveling. Ook de wd. griffier van het H.M.G., de bekwame schrijver van het Hoofdstuk „Militair straf- en tucht-

¹⁾ Zie ook „De Militaire Spectator” Juli 1935, blz. 312.

recht" in het „Wetenschappelijk Jaarbericht" ¹⁾ van de „Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap" denkt er blijkbaar evenzoo over.

Toch meenen wij de juistheid van die opvatting te mogen betwijfelen. Zij schijnt ons toe meer juridisch dan militair gedacht en zij is bovendien in strijd met de tot dusverre gevolgde praktijk. De jurist kan zich een rechtsfeit moeilijk denken indien daarover nog niet onherroepelijk is beslist; de militair zal zich allicht in de eerste plaats afvragen: wat eischt de krijgstuicht bij de weermacht onder mijn bevel? ²⁾ En dan zou het antwoord op die vraag wel eens in dezer voege kunnen luiden: „ik heb hier een beklag vóór mij dat ongegrond is, maar bovendien heb ik de overtuiging bekomen, dat deze klager van zijn recht tot beklag een évident lichtvaardig, onredelijk gebruik heeft gemaakt. ³⁾ Deze ernstige inbreuk op de tucht verdient terstond bestraft te worden, het zou zeer onwenschelijk zijn daarmede verscheidene weken te wachten. Ik zou mij dan bovendien ook den schijn geven van een gemis aan een zelfstandig oordeel, dan wel, dat mijne overtuiging betreffende de onredelijkheid van het beklag nog niet vast staat, maar ik eerst eens wil afwachten of het H.M.G. er ook zoo over denkt."

Nu moeten wij toegeven — de schrijvers van het „Handboek" adstrueeren daarmede dan ook hunne toelichting — dat zich als gevolg van onze opvatting wel eens een moeilijkheid kan voordoen. Het kan n.l. voorkomen en het komt in de praktijk voor, dat het Nederlandsche H.M.G., welks eindbeslissing de klager heeft ingeroepen, het beklag over de eerste straf geheel of gedeeltelijk gegrond bevindt, zoodat dus dat beklag niet onredelijk kon zijn, derhalve de deswege toegemeten straf ten onrechte is opgelegd.⁴⁾ Dit wil volstrekt nog niet zeggen dat de militaire autoriteit min of meer lichtvaardig tot strafoplegging was overgegaan. Het is immers zeer wel mogelijk, dat bij de behandeling voor het Hof zich nieuwe gezichtspunten voordoen bijv. doordat de, nu onder eede gehoorde, getuigen anders verklaren dan bij het onderzoek in eersten aanleg. In een dergelijk geval zal het op den weg liggen van den militairen meerdere die de straf wegens onredelijk beklag heeft opgelegd, met toe-

¹⁾ 1934, blz. 308. De Schrijver verwijst op blz. 309 ook naar een betoog van de Redactie M.R.T. in deel XXIV, blz. 370, ter versterking van zijne opvatting. De Redactie is echter later van die meening teruggekomen. Zie M.R.T. XXVI, blz. 446.

²⁾ Het verdient opmerking dat de bovenbedoelde noot niet voorkomt in de eerste en de tweede uitgave van genoemd werk.

³⁾ Wij herinneren ons uit den mobilisatietijd het geval van een matroos, die zeide tot stelregel te hebben: „Ik beklaag me altijd als ik gestraft word, dan zet ik nog eens een paar officieren aan het werk."

⁴⁾ De moeilijkheid is ontstaan doordat het H.M.G. van rechtspraak is veranderd. Vroeger beschouwde het Hof, evenals thans nog het Indische H.M.G., de beklagzaak met de eventueel door de hoogere militaire autoriteit wegens onredelijkheid opgelegde straf als één geheel. Zie in verband hiermede onze aanteekening onder de beschikking van het H.M.G. van 28 Juli 1932, M.R.T. XXVIII, 281.

passing van art. 50 W.K., die strafoplegging, royaal weg, te niet te doen, zoo noodig vergezeld van eenige toelichting. ¹⁾ Overigens houde men in het oog dat het den gestrafte heeft vrijgestaan ook over die tweede straf beklag te doen.

Wat er van zij, ook onze opvatting is niet geheel zonder bezwaren, wij achten deze echter minder ernstig dan die welke verbonden zijn aan de gedragslijn door de schrijvers van het „Handboek” in overweging gegeven. Het zou daarom o.i. aanbeveling verdienen de bestaande praktijk te handhaven. Wat de zeemacht betreft is dit trouwens overeenkomstig de bestaande voorschriften. (Art. 14 (3) Justitiële Zaken).

Ten slotte mogen wij er nog wel de aandacht op vestigen, dat ook de Uitgeefster, harerzijds, door een zeer matige prijsberekening, de verspreiding van dit Handboek zooveel mogelijk begunstigt. De prijs van het oorspronkelijk werk bedroeg *f* 5, welke prijs thans met inbegrip van de drie aanvullingsverstrekkings, slechts met 75 cents is verhoogd; daarbij is als stelregel aangenomen, dat de nieuwe prijs alléén wordt beïnvloed naar reden van het getal bladzijden, waarmede het boek door de verschenen aanvullingen is *uitgebreid*. Voor aangebrachte wijzigingen en vervangen bladen wordt derhalve niets in rekening gebracht.

Uit de nieuwe Deutsche dienstplichtwet.

Kort geleden kwam ons onder de oogen de nieuwe Deutsche „Wehrgesetz” van 21 Mei 1935.

Wij geven hieronder uit die wet eenige voorschriften weder, welke vermoedelijk de belangstelling van onze lezers zullen wekken.

Allgemeines.

§ 1.

- (1) Wehrdienst ist Ehrendienst am Deutschen Volke.
- (2) Jeder deutsche Mann ist wehrpflichtig.
- (3) Im Kriege ist über die Wehrpflicht hinaus jeder deutsche Mann und jede deutsche Frau zur Dienstleistung für das Vaterland verpflichtet.

§ 2.

Die Wehrmacht ist der Waffenträger und die soldatische Erziehungsschule des Deutschen Volkes. Sie besteht aus

dem Heer,
der Kriegsmarine,
der Luftwaffe.

¹⁾ Omgekeerd is het mogelijk dat de meerdere die over het beklag had te beslissen, toen geen reden vond wegens onredelijkheid te straffen, doch na de behandeling voor het H.M.G. in de beschikking van het Hof aanleiding vindt om daartoe alsnog over te gaan.

§ 3.

(1) Oberster Befehlshaber der Wehrmacht ist der Führer und Reichskanzler.

(2) Unter ihm übt der Reichskriegsminister als Oberbefehlshaber der Wehrmacht Befehlsgewalt über die Wehrmacht aus.

Pflichten im Kriege.

§ 5.

(1) Alle Wehrpflichtigen haben sich im Falle einer Mobilmachung zur Verfügung der Wehrmacht zu halten. Der Reichskriegsminister entscheidet über ihre Verwendung.

(2) Die Belange der Wehrmacht gehen im Kriege allen anderen vor.

Erweiterung der Wehrpflicht.

§ 6.

Im Kriege und bei besonderen Notständen ist der Reichskriegsminister ermächtigt, den Kreis der für die Erfüllung der Wehrpflicht in Betracht kommenden deutschen Männer zu erweitern.

Wehrunwürdigkeit.

§ 13.

(1) Wehrunwürdig und damit ausgeschlossen von der Erfüllung der Wehrpflicht ist, wer

- a) mit Zuchthaus bestraft ist,
- b) nicht im Besitz der bürgerlichen Ehrenrechte ist,
- c) den Maszregeln der Sicherung und Besserung nach § 42a des Reichsstrafgesetzbuches unterworfen ist,
- d) durch militärgerichtliches Urteil die Wehrwürdigkeit verloren hat,
- e) wegen staatsfeindlicher Betätigung gerichtlich bestraft ist.

(2) Der Reichskriegsminister kann Ausnahmen zu Abs. 1 c und e zulassen.

(3) enz.

Arische Abstammung.

§ 15.

(1) Arische Abstammung ist eine Voraussetzung für den aktiven Wehrdienst.

(2) Ob und in welchem Umfange Ausnahmen zugelassen werden können, bestimmt ein Prüfungsausschusz nach Richtlinien, die der Reichsminister des Inneren im Einvernehmen mit dem Reichskriegsminister aufstellt.

(3) Nur Personen arischer Abstammung können Vorgesetzte in der Wehrmacht werden.

(4) Den Angehörigen arischer Abstammung der Wehrmacht und des Beurlaubtenstandes ist das Eingehen der Ehe mit Personen nichtarischer Abstammung verboten. Zuwiderhandlungen haben den Verlust jedes gehobenen militärischen Dienstgrades zur Folge.

(5) Die Dienstleistung der Nichtarier im Kriege bleibt besonderer Regelung vorbehalten.

Reichsangehörigkeit.

§ 18.

(1) Deutscher im Sinne dieses Gesetzes ist jeder Reichsangehörige, auch wenn er ausserdem im Besitz einer ausländischen Staatsangehörigkeit ist.

(2) Deutsche, die bereits in der Wehrmacht eines anderen Staates aktiv gedient haben, sind von der deutschen Wehrpflicht nicht befreit. Sie werden enz.

Ausscheiden von Rechts wegen.

§ 23.

(1) Soldaten ¹⁾ scheiden aus dem aktiven Wehrdienst von Rechts wegen aus, wenn gegen sie erkannt worden ist:

a) nach dem Militärstrafgesetzbuch auf Verlust der Wehrwürdigkeit,

b) auf Gefängnis von längerer als einjähriger Dauer wegen einer vorsätzlich begangenen Tat,

c) auf Unfähigkeit zum Bekleiden öffentlicher Ämter.

(2) enz.

Politik in der Wehrmacht.

§ 26.

(1) Die Soldaten dürfen sich politisch nicht betätigen. Die Zugehörigkeit zur N.S.D.A.P. oder einer ihrer Gliederungen oder zu einem der ihr angeschlossenen Verbände ruht für die Dauer des aktiven Wehrdienstes.

(2) Für die Soldaten ruht das Recht zum Wählen oder zur Teilnahme an Abstimmungen im Reich.

(3) Die Soldaten bedürfen der Erlaubnis ihrer Vorgesetzten zum Erwerb der Mitgliedschaft in Vereinigungen jeder Art sowie zur Bildung von Vereinigungen innerhalb und ausserhalb der Wehrmacht.

(4) Der Reichskriegsminister kann Wehrmachtbeamte und im Bereich der Wehrmacht angestellte Zivilpersonen, wenn militärische Notwendigkeit dies erfordert, den Vorschriften nach Abs. 1 und 2 unterwerfen.

¹⁾ Dat zijn volgens § 21 officieren, onderofficieren en manschappen.

Heiratsurlaubnis.

§ 27.

Die Angehörigen der Wehrmacht bedürfen zur Heirat der Erlaubnis ihrer Vorgesetzten.

Nebenbeschäftigung.

§ 28.

(1) Soldaten und Wehrmachtbeamte bedürfen der Erlaubnis ihrer Vorgesetzten zum Betreiben eines Gewerbes für sich und ihre Hausstandsmitglieder und zur Übernahme einer mit Vergütung verbundenen Nebenbeschäftigung. Die Erlaubnis darf nur in begründeten Ausnahmefällen erteilt werden.

(2) Diese Vorschrift findet auf die zu Übungen oder zu sonstigem aktiven Wehrdienst einberufenen Personen des Beurlaubtenstandes hinsichtlich ihrer Berufstätigkeit keine Anwendung.

Rechtsweg.

§ 31.

(1) Für vermögensrechtliche Ansprüche aus der Zugehörigkeit zur Wehrmacht steht der ordentliche Rechtsweg offen. Der Klage gegen das Reich musz die Entscheidung des Reichskriegsministers vorangehen. Die Klage musz enz.

(2) Die Entscheidung der militärischen Dienststellen über Dienstuntauglichkeit, Zurückstellung und Entlassung ist für die Gerichte bindend. Das gleiche trifft für die Entscheidung über vorläufige Dienstenthebung und über ein Zurückbehalten im aktiven Wehrdienst zu.

INGEKOMEN BIJDRAGE.

Het bewijs van strafbare feiten in strafzaken, waarvan de militaire rechter kennis neemt.

door

Mr. R. J. BRÜNNER,

Officier van administratie der 1e klasse Kon. Marine.

De Crimineele Wetboeken (art. 159 C.W.W. en 210 C.W.L.) kenden reeds de bepaling, dat *de voorschriften omtrent het bewijs* der misdaden *van het algemeen recht* mede toepasselijk zijn op de misdaden en overtredingen begaan door schepelingen of andere personen aan de militaire jurisdictie onderworpen. Geen afzonderlijk bewijsrecht derhalve in militaribus.

De Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht bezit een geheel analoge regeling. Volgens artikel 74 zijn *de bepalingen van het gemeene recht betreffende het bewijs* van strafbare feiten toepasselijk in de strafzaken, waarvan de militaire rechter kennis neemt.

Evenals onder vigueur der wet van 1814/1815 zijn er eenige afwijkingen. Deze zullen hierna ter sprake komen. Eerst dient duidelijk te zijn, wat verstaan moet worden onder „*de bepalingen van het gemeene recht betreffende het bewijs van strafbare feiten*”.

De Invoeringswet trad in werking op 1 Januari 1923, het tegenwoordige Wetboek van Strafvordering dateert van 1 Januari 1926. Moet derhalve onder die bepalingen niet verstaan worden de bewijsvoorschriften van het Wetboek van 1838 en is hetgeen voorkomt sub 3° van art. 74 Inv. Wet niet eene vingervijzing in die richting? Immers welken zin heeft deze laatste regel, gezien art. 344 S.V. sub 5° van het Wetboek van 1926? ¹⁾

Met het Crimineel Wetboek hebben wij in een zelfde casus-positie verkeerd. Vier en twintig jaar na het tot stand komen hiervan kregen wij ons eerste Wetboek van Strafvordering.

Ook toen rees de vraag „worden met de voorschriften van het algemeen recht bedoeld de voorschriften, zooals die golden tijdens het tot stand komen van 159 C.W.W. of omvat die uitdrukking ook de voorschriften zooals die in den loop der tijden zouden worden vastgesteld of gewijzigd? ²⁾

Onder aanhaling van Pols' uitspraak ³⁾, dat de wetgever niet naar een bepaald wetboek of eene bepaalde bewijsleer, maar naar het algemeen recht zonder nadere omschrijving verwijst, gaf de redactie van het Militair-rechtelijk Tijdschrift destijds als hare meening te

¹⁾ Zie M.R.T. XXXI pag. 65 e.v.; XXIV pag. 163 e.v.

²⁾ M.R.T. V pag. 105 e.v.

³⁾ Het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 2e uitgave, pag. 578.

kennen dat de laatste opvatting als de juiste beschouwd moest worden.

De Jurisprudentie was daarmede in overeenstemming; men zie de resolutie van het H.M.G. van 21 Maart 1905 (M.R.T. I, pag. 45), alwaar dit Hof overweegt, dat sedert het in 1838 in werking getreden Wetboek van Strafvordering de bekentenis alleen dan als volledig bewijs geldt, indien zij niet op zich zelve staat en het uitspreken eener veroordeeling enkel op confessie, zonder getuigen of andere bewijzen, onder werking van het Wetboek van Strafvordering *niet meer* mogelijk is.

De interpellatie van artikel 74 Inv.wet beweegt zich in dezelfde lijn; niet het Wetboek van 1838 maar dat van 1926 geeft de door den militairen rechter toe te passen bewijsregels.

Had dan ook het hooger aangehaalde voorschrift, voorkomende in art. 74 sub 3° Inv.wet vóór 1 Januari 1926 beteekenis, door de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering verloor het dit.

Hiervoor werd onderzocht, wat verstaan moet worden onder de bepalingen van *het* gemeene recht, thans moeten wij ons afvragen, wat wel de beteekenis is van „*de*” bepalingen van het gemeene recht.

Zijn dit uitsluitend die welke voorkomen in de artikelen 338—344 S.V.? of moet men onder „*de*” bepalingen van het gemeene recht betreffende het bewijs van strafbare feiten óók verstaan de bewijsvoerings-voorschriften, zooals deze voorkomen in de artikelen 216—220 S.V.?

De praktijk is gevestigd in laatstgemelden zin. Zij gaat bij de toepassing der R.Z. zoover, dat zij overal waar deze een lacune vertoont, de hulp inroept van het Wetboek van Strafvordering (cf. 62 (6) J.Z.).

De militaire rechtscolleges passen derhalve het bewijsrecht toe van het gemeene recht behoudens dat:

- 1e. de afzonderlijke getuigenis van een militair of gewezen militair *betreffende een misdrijf tegen de ondergeschiktheid, tegen hem gepleegd*, een volledig bewijs van schuld *kan* opleveren;
- 2e. de schildwacht, die zich beroept op een grond welke overeenkomstig een der artikelen 40—43 van het Wetboek van Strafrecht de strafbaarheid van een door hem als zoodanig gepleegd feit zou uitsluiten, geacht wordt rechtmatig te hebben gehandeld totdat het tegendeel aannemelijk is gemaakt.

De strekking der artikelen 160 en 161 C.W.W. kwam op hetzelfde neer. Indien — aldus 160 — een Schepeling door *eenen aan hem gesubordineerden* in dienstzaken gedesobedieerd, tegengesproken, gescholden, gedreigt, geslagen of anderzints mishandeld mogt zijn, *zal* dezelve daar in op zijnen Eed geloofd en zijne getuigenis alleen in dat opzicht voor een volledig bewijs gehouden worden; ten ware de persoon van den getuige om bijzondere redenen reprochabel ¹⁾

¹⁾ Reprochabel wil zeggen „te wraken” maar ook ongeloofwaardig.

mogt zijn, of zijn getuigenis door andere omstandigheden mogt worden verzwakt of tegengesproken.

Het Crimineel Wetboek was derhalve imperatief. Het liet aan den rechter weinig over; in principe was hij gehouden de verklaring van den superieur als volledig bewijs aan te nemen. Slechts in door den wetgever genoemde gevallen mocht hij daarvan afwijken.

Aan het vermeldde in art. 74 sub 1° Inv.wet ligt een gansch andere idee ten grondslag nl. deze dat de rechter in de aldaar bedoelde casuspositie art. 342, 2e lid, S.V. als niet geschreven „kan” beschouwen.

Men zou verwachten, dat er dus groot verschil is in de rechtspraak onder de oude en die onder de nieuwe Wet. Het tegendeel is waar.

Het Militair Gerechtshof voor de Nederlandsche West-Indische Bezittingen (M.R.T. VI pag. 221) was van meening, dat de toepassing van art. 211 C.W.L. (= 160 C.W.W.) binnen enge grenzen moest worden gehouden. Het overwoog dat door dit voorschrift van de gewone regelen van het bewijs volkomen wordt afgeweken, vermits daardoor de alleenstaande verklaring van één getuige als volledig bewijs wordt toegelaten; dat dan ook door de jurisprudentie en gezaghebbende schrijvers eenstemmig is aangenomen, dat de buitengewone bepaling van art. 211 slechts dan toepasselijk mag zijn, als er geen ander bewijs voor de beschuldiging aanwezig is.

Het beschouwt deze uitzondering op den regel „één getuige geen getuige” derhalve als een nooddeur.

Het Nederlandsche Militaire Hof past 74 sub. 1° Inv. wet toe, alsof het een voorschrift bevatte analoog aan 160 C.W.W. slotzin. Bij zijne sententie van 12 April 1927 inzake eene vervolging voor 108 M.S. overwoog dit college „dat er niet de minste aanleiding bestaat, de waarheidsliefde van den (eenigen) getuige, bootsman B. in twijfel te trekken, waar *zijne beoordeeling* ook luidt „Betroouibaar onderofficier, goed geschikt voor leiden van manschappen; treedt correct op tegen zijne ondergeschikten, enz.”, zoodat zijne verklaring als volledig bewijsmiddel moet worden aangenomen (M.R.T. XXII, pag. 568).

Het motiveert op die wijze, waarom het volledig bewijs van schuld i.c. „kon” worden aangenomen. Blijkbaar erkent het college toch ook het uitzonderingskarakter van het voorschrift en staat het in beginsel op hetzelfde standpunt als het voormalige West-Indische Hof. ¹⁾ Mede in verband met deze uitspraak streve de officier-commissaris er dan ook steeds naar meer bewijsmateriaal te verkrijgen voor het probandum en, mocht dit niet mogelijk zijn, gegevens te verkrijgen omtrent de „irreprochabiliteit” van den eenigen getuige.

Dit voorzooover de algemeene strekking van 74 sub. 1° Inv. wet betreft. In het voorschrift trekken nog een drietal punten de aandacht. In de eerste plaats wordt gesproken van „militair” en niet van „meerdere”. Dit geschiedde met het oog op artikel 128 M.S. dat

¹⁾ Anders Zeekrijgsraad Willemsoord 29-4-'25 (M.R.T. XXI 197), implicite bevestigd bij sententie H.M.G. 17-7-'25 (M.R.T. XXI 200); minder positief H.M.G. 8-4-'24 (M.R.T. XX 200).

voor bepaalde gevallen eene uitbreiding geeft aan art. 67 M.S.

De getuige moet in de eerste plaats militair zijn in den zin van art. 60 of 63 M.S. en in de tweede plaats vallen in de termen van art. 67 of 128 M.S. In verband met de heerschende leer (zie M.R.T. XXX, 196) zij men wel indachtig, dat de militair van het Indische Leger in Nederland wel eene verklaring kan afleggen, die volkomen bewijs oplevert; in Indië echter niet tenzij het delict aan boord gepleegd werd en de aangerande mede aldaar als getuige onder eede verhoord werd.

In de tweede plaats wordt naast het afzonderlijk getuigenis van een militair ook dat genoemd van een gewezen militair. Ware dit niet vermeld, dan zou het bewijs van het gepleegde delict niet kunnen worden geleverd, wanneer de meerdere tegen wien hetzelfde gepleegd is, ten tijde van de informatiën den militairen dienst reeds zou hebben verlaten.

Voor toepassing van het artikel is voorts noodig, dat er sprake is van een misdrijf tegen de ondergeschiktheid en wel een gepleegd tegen den bewusten getuige. Wat misdrijven tegen de ondergeschiktheid zijn, leert ons titel IV van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Art. 74 sub 2° stemt, zooals gezegd, in strekking overeen met 161 C.W.W., bepalende dat, indien een Schildwacht iemand heeft geslagen, gekwetst of gedood en beweert zulks ter zijner verdediging, te hebben gedaan, als op zijn Post aangevallen of mishandeld zijnde, zijn *beëdigd getuigenis*, uit hetwelk blijkt, dat hij zulks ter zijner verdediging heeft gedaan, ter zijner ontlasting genoeg zal zijn, zonder dat daar van verder bewijs zal worden gevorderd, ten ware andere redenen en omstandigheden de geloofwaardigheid van zijn rapport merkelijk mogten verzwakken; in welk geval hij zelfs niet, tot den Eed zal worden toegelaten.

We ontmoeten hier nog den eed als bewijsmiddel. Beklaagde legt een zuiveringseed af. Het moderne bewijsrecht aanvaardt dit middel niet meer. Er moest wat anders op worden gevonden en men vond dit in het omkeeren van den bewijslast.

De raadsman, die zich beroept op een strafuitsluitingsgrond doet goed dit te adstrueeren, ofschoon ook de rechter een onderzoek naar het bestaan daarvan niet achterwege mag laten.¹⁾

De beklaagde wordt immers in principe geacht onrechtmatig te hebben gehandeld, totdat het tegendeel „aannemelijk is gemaakt”. Anders is het met den schildwacht. Diens bijzondere positie, welke ook uitkomt in 128 M.S.²⁾, eischt eene bijzondere bescherming. Op hem rust groote verantwoordelijkheid; dit geeft hem zooals van zelf spreekt geen vrijbrief om voor ieder geldende normen te negeeren, doch het brengt mede, dat hem niet zoo spoedig als een ander een

¹⁾ De regels van het bewijs gelden hier niet (vgl. 338 S.V. en H.R. 14-4-1914, W. 9646).

²⁾ Vlg. M.R.T. XXX, 594: Opzettelijke ongehoorzaamheid van een officier tegenover een schildwacht; zie voor den schildwacht voorts 69 en 129 M.S.

verwijt mag worden gemaakt van overschrijding van normen. En meent men hem een verwijt te moeten maken, dan zal de openbare aanklager het onrechtmatige van zijn handelen „aannemelijk” moeten maken, iets wat normaliter door het O.M. niet behoeft te worden gedaan, aangezien transgressie van een strafrechtsnorm eo ipso onrechtmatig moet worden geacht, tenzij de onrechtmatigheid uitdrukkelijk als voorwaarde voor de strafbaarheid in de Wet is genoemd (vgl. 321, 350 enz. S.R.).

Gelijk wij zagen, is dus de toepassing van art. 74 sub. 1° Inv. wet beperkt tot feiten, welke door het Wetboek van Militair Strafrecht zijn strafbaar gesteld; die van art. 74 sub. 2° is onafhankelijk van den aard van het delict. De regeling van 74 sub. 2° strekt tot ontlasting, die van het voorschrift, vervat sub. 1° tot belasting.

Bovendien — en dat is de ratio van het voorschrift — eischt art. 74 sub 1° Inv.wet het bestaan van een verhouding van ondergeschiktheid tusschen dader en aangerande.¹⁾

Aan deze bepaling ligt eene overeenkomstige gedachte ten grondslag, als aan het — in verband met 344, 1e lid, sub. 2° feitelijk overbodige — tweede lid van art. 344 S.V. Materieel eveneens een uitzondering op den regel „Unus testis”. Ook bij de toepassing daarvan ziet men echter den rechter moeite doen nog eenig meer bewijsmateriaal te verzamelen, ofschoon onze cassatierechter uitdrukkelijk het overbodige daarvan aannam (H.R. 31-12-1934; W. 12897, 2).

Het college overwoog, dat de rechter wat de *wettigheid* van het bewijs betrof, had kunnen volstaan met als bewijsmiddel enkel het proces-verbaal van den opsporingsambtenaar (relateerende het tegen hem gepleegde misdrijf van belediging) te bezigen, nu daaruit van het telastgelegde feit in zijn geheel bleek, al heeft hij gemeend *volledigheidshalve* ook diens verklaring als getuige ter terechtzitting als bewijsmiddel in zijn uitspraak te moeten opnemen.

Evenals in art. 344, 2e lid S.V. schuilt ook in art. 74 sub 1° een gevaar.²⁾ De getuigende personen zijn niet vrij. De opsporingsambtenaar is beroeps-getuige; zijn optreden moet noodwending, evenals dat van een militair, goed zijn. Evenzoo zijn getuigenis, het behoort tot zijn taak „goed” waar te nemen. Men zal er dus op bedacht moeten zijn, dat zijn verklaring den invloed heeft ondergaan van de algemeen menschelijke eigenschap de zaken voor te stellen in een voor hem gunstig daglicht.

¹⁾ Deze bewijsregel is al zeer oud; in eene sententie van 1774 (van Hasselt. Cons. Mil. III 227) wordt gezegd, dat de beëdigde verklaringen van onderofficieren betreffende tegen hen gepleegde feiten van insubordinatie niet kunnen of moeten worden aangezien als verklaringen van particulieren, maar ter contraire als van publieke personen, vermits dezelve alhier buiten contest in officio zijn geweest en volgens het bekende axioma, in zake den militairen dienst concernerende, het woord van een superieur in officio moet praevaleeren boven de bloote gezegdens of simple ontkenenis van een inferieur.

²⁾ Evenzoo Pols l.c. p. 583 „Over het algemeen kan men met de toepassing van art. 211 (= 160 C.W.W.) niet te voorzichtig zijn.”

Ten slotte wordt nog gezegd, dat de bepalingen van het gemeene recht betreffende het bewijs van strafbare feiten toepasselijk zijn in de strafzaken, waarvan de militaire rechter kennis neemt, behoudens dat onder schriftelijke bescheiden worden begrepen de verklaringen, processen-verbaal of relazen van openbare ambtenaren of colleges in eene der koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, voorzoover die geschriften naar de wetgeving van die kolonie of bezitting in strafzaken als schriftelijke bescheiden worden aangemerkt.

Een authentieke extensieve interpretatie van het begrip schriftelijke bescheiden, afkomstig uit den tijd, dat h.t.l. gold het Wetboek van Strafvordering van 1838. Zijn de geschriften schriftelijke bescheiden volgens het Reglement op de Strafvordering van een der overzeesche gebiedsdeelen, dan moeten zij als schriftelijke bescheiden in den zin van het Nederlandsche bewijsrecht in strafzaken, worden beschouwd.

Zij zijn dit echter al krachtens art. 344 sub. 5°, zoodat de conclusie, gelijk reeds hooger werd betoogd, moet zijn dat art. 74 sub 3° na het tot stand komen van het nieuwe Wetboek van Strafvordering zijn beteekenis heeft verloren.¹⁾

De vraag zou nog gesteld kunnen worden A. of de bescheiden waarop art. 74, 3° Inv. wet het oog heeft, niet nog eens wat meer beteekenis kunnen hebben dan zij volgens 344 sub 5° bezitten en B. hoe het voorts gesteld is met de bewijskracht van processen-verbaal opgemaakt door buitenlandsche opsporingsambtenaren en rechters.

Ad A. De eerste vraag is er een van interregionaal, de tweede een van internationaal recht. Trachten wij eerst een oplossing te vinden voor het eerste punt, waarvan het belang bij het bestaan van een rechter, die op Indisch territorium met de Nederlandsche wet opereert, niet onderschat mag worden.

Het Ned. Indische Reglement op de Strafvordering — een vrij getrouwe copie van ons Wetboek van 1838 — bepaalt in zijn artikelen 380—382:

1e. De voorschriften omtrent de kracht van bewijs van openbare en bijzondere schriftelijke bescheiden in burgerlijke zaken moeten ook in het bewijs van misdrijven en overtredingen in acht genomen worden;

2e. De verklaringen, verbaalen of relazen van hen die in openbare posten, ambten of bedieningen gesteld zijn, moeten om als schriftelijke bescheiden te gelden, de vermelding inhouden, dat dezelve door hen zijn afgelegd of opgemaakt op den eed bij den aanvang hunner bediening gedaan, of wel daarna met eede bevestigd worden.

Van deze bepaling zijn uitgezonderd de verklaringen, processen-verbaal en relazen, door regterlijke ambtenaren in de waarneming hunner bediening afgegeven of opgemaakt.

¹⁾ Blijkbaar anders: de redactie M.R.T. (M.R.T. XXXI p. 70), H.M.G. N.I. 12-10-'34 (M.R.T. XXX p. 541) en Zeekrijgsraad Soerabaja 12-4-'27 (M.R.T. XXIV p. 163).

3e. De rapporten van zaakkundigen, van ambtswege benoemd om over de bijzonderheden of gesteldheid eener zaak hun oordeel en hunne bevinding te verklaren, kunnen alleen dienen om tot des rechters inlichting te verstrekken.

Bij Ind. Stbl. 1892, No. 106 is voorts nog bepaald dat visa reperta van geneeskundigen, opgemaakt hetzij op den eed bij de aanvaarding hunner bediening afgelegd, hetzij op den eed aan het Land gedaan, in strafzaken bewijskracht hebben, voorzoverre zij eene verklaring inhouden omtrent hetgeen door den geneeskundige aan het voorwerp van onderzoek waargenomen is (vgl. 344, 4° S.V.).

In verband met hetgeen hiervoor betoogd werd omtrent de beteekenis van art. 74 sub 3° zoomede de uitleg, welke aan de woorden „het gemeene recht” gegeven moet worden, t.w. dat dit is het Nederlandsche gemeene recht, hebben deze voorschriften voor den Nederlandschen militairen rechter geen waarde.¹⁾

Geheel zelfstandig, aan de hand van art. 344 S.V., zal derhalve nagegaan moeten worden, of de sub 1°, 2° en 3° bedoelde bescheiden (die sub 4° en 5° kunnen uiteraard buiten bespreking blijven) zoo zij afkomstig zijn van Ned. Indische colleges of ambtenaren een wettig bewijsmiddel opleveren.

Art. 344, 1° noemt beslissingen in den wettelijken vorm opgemaakt door colleges of personen met rechtspraak belast en bedoelt daarmede o.m. vonnissen. Sub 2° en 3° worden genoemd authentieke akten. Bij al deze bescheiden staat de Nederlandsche herkomst, zooals vanzelf spreekt, als voorwaarde hunner bewijskracht voorop.

Afkomstig van niet-Nederlandsche ambtenaren bezitten zij niet die waarborgen, op grond waarvan de wetgever hun een zoo groot gewicht in de strafprocedure meende te mogen toekennen.

Zonder uitdrukkelijk wetsvoorschrift zal men derhalve aan vonnissen en akten van niet-Nederlandsche ambtenaren niet die bewijskracht mogen toekennen, welke deze bescheiden, indien opgemaakt door Nederlandsche functionarissen, bezitten.

Ten aanzien van vonnissen, door den rechter in Nederlandsch-Indië gewezen, alsmede grossen van authentieke akten, aldaar ten overstaan van Europeesche openbare ambtenaren verleden treffen wij wat de executabiliteit betreft een voorschrift aan in art. 159 I.S.

Deze vonnissen kunnen evenals de akten, in Nederland worden ten uitvoer gelegd, mits aan de akten gelijke kracht is toegekend door den wetgever als aan de vonnissen, d.w.z. hunne authenticiteit vaststa.

Omtrent de *rechtskracht* van Ned. Indische vonnissen en authen-

¹⁾ Het Indische H.M.G. (M.R.T. XXX p. 544) kent art. 74, 3° Inv. eene strekking toe, die het m.i. niet heeft. Het beschouwt een klacht, ingediend bij een krachtens de artt. 2 en 6 van het Regl. op de Strafvordering voor Ned.-Indië tot het ontvangen van klachten bevoegden ambtenaar, op grond van dit voorschrift als op volkomen wettige wijze ingediend. Anders Zee-krijgsraad Willemsoord 31-5-'33, bevestigd bij sententie van het H.M.G. van 8-9-'33 (M.R.T. XXIX p. 468 en 474).

tieke akten wordt dus met zooveel woorden niets gezegd. Uit de geschiedenis van het artikel blijkt echter, dat de wetgever steeds in de meening verkeerd heeft door art. 159 I.S. over en weer de volledige rechtskracht van vonnissen en authentieke akten te verzekeren.

Op grond hiervan al moet men aannemen, dat Indische vonnissen en authentieke akten geheel gelijke rechtskracht hebben als Nederlandsche. ¹⁾)

Men zou trouwens ook aldus kunnen redeneeren, dat de Wet, die het meerdere wil (dwang-executies), ook het mindere wil, dat in het meerdere omsloten ligt.

Van vonnissen en authentieke akten uit de West wordt niet gerept.

Een proces-verbaal van een Ned. Indischen politieambtenaar, dat naar de Indische wetgeving een authentieke akte vormt, heeft derhalve dezelfde bewijskracht als de geschriften, bedoeld in 344, 2° S.V. Het kan volkomen bewijs opleveren van het tenlastegelegde feit, omdat de wetgever bewijskracht, toe te kennen aan schriftelijke bescheiden, anders dan bij de verklaringen van den getuige en den verdachte nergens beperkt. Het tweede lid van art. 344 is overbodig.

De vraag derhalve — voor het materiele recht van zoo eminent belang — of onder ambtenaar begrepen moet worden b.v. de Ned. Indische ambtenaar, is voor het bewijsrecht irrelevant. Echter ook voor de quaestie of een bij een politieambtenaar der overzeesche gebiedsdeelen ingediende klacht moet beschouwd worden als rechtsgeldig, is hare portée niet groot.

Immers niet art. 74 sub 3° Inv. en 344 S.V. zijn in deze maatgevend maar art. 165 S.V., tot het ontvangen der klachte bevoegd verklarende elken officier van justitie en elken hulpofficier van justitie (vgl. 154 S.V.).

Het gelijk is dus geheel aan de zijde van den zee krijgsraad te Willemsoord en het H.M.G. in Nederland, wanneer zij de klachte, ingediend bij een Curaçaoschen hulpofficier van Justitie waardeloos verklaren (M.R.T. XXIX, 471 en 474). Op grond van art. 74 sub 3°, een zinledig *bewijsvoorschrift*, kan men het tegendeel niet volhouden. ²⁾)

¹⁾ Dr. J. H. Wagener. De verhouding tusschen het Nederlandsche en het Nederlandsch-Indische Privaatrecht, p. 183.

²⁾ De redeneering van het Indische Hof heeft mij niet vermogen te overtuigen. N.b.m. begaat dit eene groote inconsequentie; of is het college bezig zijn jurisprudentie te herzien?

Legt men de sententie van 28-9-'34 (M.R.T. XXX, pag. 585) naast die van 31-6-'33 (M.R.T. XXIX, p. 257), dan zou men bijna zeggen, dat het Hof op weg is naar moderne praetuur. In de laatste weigert het eene wijziging van de tenlastelegging in hooger beroep, in de eerste staat het die toe.

Men zie ook de noot van de redactie M.R.T. op p. 588 van M.R.T. XXX, waarbij blijkbaar de sententie van Juni 1933 over het hoofd is gezien.

Ik vraag mij af „Handhaaft het Hof ook nog wel zijn jurisprudentie betreffende art. 4 M.S.?”

Ad B. Het antwoord op de tweede vraag, hierboven gesteld t.w. hoe het nu gesteld is met de bewijskracht van processen-verbaal opgemaakt door buitenlandsche opsporingsambtenaren en rechters is na hetgeen hiervoor betoogd werd, gemakkelijk te geven.

Deze materie eischt regeling tusschen de belanghebbende Staten. Bij gebreke daarvan en bekrachtiging bij de Wet zal hunne bewijskracht die van de geschriften ex art. 344 sub 5° niet te boven gaan.

Voor zooverre bekend, deed zich een dergelijke casus-positie niet voor. Wel paste de Amsterdamsche rechtbank eens art. 295 S.V. toe, op een proces-verbaal, opgemaakt van eene verklaring onder eede door een Duitschen rechter. Het college besliste, dat een verklaring, ingevolge rogatoire commissie voor den Duitschen rechter onder eede afgelegd, waarvan blijkt uit een proces-verbaal, kan worden aangemerkt als in het vooronderzoek afgelegd en na voorlezing, als ter zitting afgelegd. (N.J. 1929, 57). Tot eene interpretatie van art. 344 sub 2° kwam het dus niet.

den Helder, 5 Augustus 1935.

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

Een oud probleem van interregionaal recht.

De even oude als nog steeds even actueele en moeilijke vraag betreffende den rechtstoestand van het personeel der zeemacht in de overzeesche gewesten, welke ook in dit tijdschrift herhaaldelijk is behandeld, heeft onlangs eveneens de aandacht gehad van de Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Na een interessant prae-advies van den kapitein der artillerie Drs. J. P. G. Schmitz, opgenomen in het Orgaan dier Vereeniging van Maart 1935, is genoemde vraag in hare XXste jaarvergadering op 24 Mei d.a.v. uitvoerig toegelicht en besproken. (Orgaan Mei 1935).

Nu daartegen bij de Redactie van dit orgaan geen bezwaar blijkt te bestaan, nemen wij daaruit, met erkentelijkheid, het prae-advies en het verslag van het ter vergadering gesprokene, gelet op het groote belang dezer zaak, hieronder in zijn geheel over.

Interregionaal militair strafrecht. (Eenheid of meerheid van militair strafrecht in Nederlandsch-Indië?!)

(Prae-advies).

§ 1. Algemeen.

Velen onder U zullen niet, of althans niet voldoende bekend zijn met de uitzonderlijke strafrechtelijke positie waarin het personeel der Kon. Marine in Ned.-Indië verkeert en ook niet met de lastige en ingewikkelde problemen van strafrecht, welke uit die bijzondere rechtspositie voortvloeien.

Doel van deze studie is dan ook te trachten U een inzicht te geven in die uitzonderlijke rechtspositie der Kon. Marine in Ned.-Indië en in de moeilijkheden welke verbonden zijn aan eene oplossing van het vraagstuk. Doch hierbij blijft het niet. Het tweede en voornaamste doel dat ik beoog is, bij U en ter bevoegder plaatse het besef op te wekken of te verlevendigen, dat het onderwerpelijke probleem, thans meer dan ooit te voren, eene oplossing *eischt*, aangezien de hoogst gebrekkige regeling in de militaire strafwetgeving zoowel in Nederland als in Ned.-Indië op dit stuk, eene ernstige bedreiging vormt voor de handhaving van orde en tucht in de Indische krijgsmacht. ¹⁾

Temeer ben ik tot het bekend maken van mijne gedachten omtrent dit zoo gewichtige probleem overgegaan, omdat n.m.m. door de

¹⁾ Wanneer ik hier spreek van „krijgsmacht”, dan bedoel ik daarmede het begrip zooals dat is neergelegd in art. 45 (3) Ind. W.v.M.S., dus de Ind. landmacht en de in N.I. aanwezige zeemacht tezamen (met inbegrip van dienstplichtigen en reserve-personeel).

invoering van de nieuwe straf- en tuchtwetgeving op 1 October 1934, een nieuw stadium is ingetreden in den stand van zaken, hetwelk den toestand verscherpt.

Het vraagstuk, dat ons hier bezighoudt, is niet nieuw; er is reeds veel over geschreven — getuige de uitgebreide literatuurlijst, welke aan het slot van deze inleiding is vermeld — doch immer is het te veel bekeken van marine-standpunt uit. Voorzooover mij bekend, is het probleem nimmer voldoende beschouwd in dien zin, dat rekening werd gehouden met het groote belang van de Indische landmacht in dezen.

Teneinde nu het volle licht te doen vallen op deze voor het Kon. Ned. Ind. Leger zoo uitermate belangrijke kwestie, zal het — mede om vooral niet eenzijdig te worden — noodig zijn af en toe in herhalingen te treden, alzoo dingen mede te deelen, welke reeds eerder gepubliceerd zijn. Daar is nu eenmaal niet aan te ontkomen, vooral daarom niet, omdat ik van U niet mag vergen volledig op de hoogte te zijn van de terzake reeds verschenen literatuur.

Terloops werd het vraagstuk aangeroerd door den Luitenant-Kolonel A. H. N. Schregardus in het I.M.T. 1934 nos. 4 en 6, daar waar de militair-strafrechtelijke verhouding tusschen meerderen van de landmacht en minderen van de zeemacht besproken werd.¹⁾

T.a.p. wordt medegedeeld, dat op grond van artikel 53 Ind. W.v.M.S. de minderen van ons leger de meerderen van de zeemacht als meerderen volgens dat wetboek hebben te erkennen, doch dat omgekeerd de verhouding „meerdere — mindere” niet bestaat tusschen ons leger en de zeemacht.

Deze opvatting is op zijn minst genomen aan eenigen twijfel onderhevig en zal hierna dan ook een punt van nadere bespreking uitmaken. Juist ook daarom, omdat de hoogst gebrekkige regeling van de rechtspositie op strafrechtelijk gebied van de militairen der zeemacht in N.I. zich bovenal uit in de verhouding „meerdere-mindere” tusschen de militairen der Kon. Marine en de militairen van het Kon. Ned. Ind. Leger, zooals die in de wet is neergelegd.

Men kan het vraagstuk van tweeërlei standpunt beschouwen en wel van het standpunt der marine en van dat van de landmacht in N. I. Op de laatste wijze van beschouwing werd door mij het accent gelegd, omdat juist de krijgstucht en de orde in de landmacht bedreigd worden. Opdat mij echter geen eenzijdigheid voor de voeten geworpen worde, heb ik ook wel degelijk rekening gehouden met het belang van de marine en dat nimmer uit het oog verloren.

Op het oog lijkt het vraagstuk hoogst eenvoudig op te lossen. Men zal al spoedig geneigd zijn te zeggen: Wel, voer één gemeenschappelijk strafrecht in voor de Indische krijgsmacht en men is er. En menigeen zal vragen wat daar nu aan te twijfelen valt of een eerste luitenant van de landmacht de meerdere is van een lui-

¹⁾ Zie I. M. T. 1934 No. 4, blz. 375, 378 en 379; zie ook I. M. T. 1934, No. 6, blz. 596 en 597.

tenant ter zee der 3e klasse. Hierna zal echter blijken op grond van de wetsgeschiedenis der Nederlandsche en Ned.-Indische bepalingen welke op de onderhavige kwestie betrekking hebben, dat de zaak niet zoo eenvoudig is als deze op het eerste gezicht schijnt. Zet men zich aan eene uitwerking, dan valt zulks niet mede, omdat de regeling van deze rechtsstof allerminst eenvoudig is en men bovendien voor allerlei moeilijke en épineuse staatsrechtelijke vragen komt te staan.

Reeds onder de werking van de thans vervallen Crim. Wetboeken heerschte er in Ned.-Indië groote onzekerheid omtrent de strafrechtspositie van de zeemacht in Ned.-Indië. Zoo deed zich al in 1836 een verschil van gevoelen voor tusschen de verschillende betrokken ministeries in Nederland, aangaande de bevoegdheden van den Gouv. Gen. van Ned.-Indië met betrekking tot vonnissen gegeven door zeekrijgsraden in Ned.-Indië. ¹⁾

In 1875 bracht de Adv. Fiscaal Pols op verzoek der Regeering een uitvoerig advies uit, omdat naar het oordeel van den Min. v. Marine „aan den onhoudbaren toestand in Oost-Indië een einde diende te worden gemaakt”.

Ook na 1875 heeft het vraagstuk nog herhaaldelijk de aandacht van de Regeering gehad, zoo in de jaren 1891 tot 1894, voorts in 1905, daarna nog van 1910 tot 1913, vervolgens nog van 1920 tot 1925.

En thans is de Commissie voor het Mil. straf- en tuchtrecht 1930, bij Gouv. Besluit van 1 Aug. 1933 No. 1 uitgenoodigd de vereischte herziening ter hand te nemen. *)

We zien dus, dat momenteel wederom voor de zooveelste maal de handen aan den ploeg zijn geslagen. Doch men verheuge zich niet al te spoedig!

We hebben hier te doen met een ware lijdensgeschiedenis, een zelfde lijdensgeschiedenis als de totstandkoming van het W.v.M.S. heeft doorgemaakt. En bedriegen de voorteekenen ons niet, dan zal het nog wel geruimen tijd vorderen aler we de zoo zeer gewenschte regeling in het staatsblad zullen aantreffen. Het is daarom zaak met alle kracht aan te dringen op eene uiteindelijke oplossing van het vraagstuk.

Wij vragen ons af, waarom de Commissie voor het mil. straf-, tucht- strafprocesrecht niet tegelijkertijd met het totstandbrengen van het Ind. W.v.M.S. tevens de noodige regelingen t.a.v. de onderhavige kwestie heeft ontworpen. N.m.m. had de Commissie dit zich mede tot taak moeten stellen, ofschoon de Regeeringsopdracht die taak niet inhield. Beter ware het geweest, wanneer de invoering van de nieuwe straf- en tuchtwetgeving nog eenigen tijd war uitgesteld geworden ten behoeve van de oplossing van de hier bedoelde kwestie.

¹⁾ Voornamelijk t.a.v. de uitoefening van het recht van gratie.

*) Deze Commissie heeft in dato 8 Augustus 1935 haar verslag aan den Gouverneur-generaal ingediend.
Red. M.R.T.

§ 2. De gevolgen van de omstandigheid, dat op den marineschepeling in N.I. het Nederlandsche strafrecht toepasselijk blijft.

De gevolgen van deze omstandigheid zijn niet gering. Men kan bijv. het merkwaardige geval krijgen, dat een militair der zeemacht in deelneming handelende met een aan de rechtsmacht van den Indischen rechter onderworpen persoon, van slechter strafpositie wordt. „Moord” bijv. kan immers volgens de Indische strafwet gestraft worden met de doodstraf, terwijl de Ned. burgerlijke strafwet de doodstraf niet kent.

Voorts komt men te staan voor de moeilijkheid, indien strafbare feiten door den marineschepeling gepleegd worden in vereeniging met Ned.-Indische justiciabelen, terwijl die feiten wél strafbaar zijn gesteld bij de Indische wettelijke strafbepalingen, doch niet bij de Nederlandsche. Het gevolg zal dan zijn, dat de militair der zeemacht in dat geval vrijuit gaat voor den strafrechter; behoudens eventueele correctie door den tuchtrechter. Men denke hier bijv. aan het bekende „haatzaai”-artikel (art. 154) van het Ind. W.v.S.

Een groot aantal rechterlijke uitspraken demonstreeren de hoogst onbevredigende gevolgen van 's Wetgevers verzuim ten deze. Eenige voorbeelden wil ik U hier noemen.

Vonnis van den Zeekrr. Soerabaja van 24 September 1929 (te vinden in M. R. T. XXVI, blz. 35).

Het betrof hier: Wederspannigheid en het opgeven van een valschen naam aan een Inl. pol. agent te S. ter gelegenheid van eene aanhouding wegens het als bestuurder van een rijwiel doorrijden door het stopteeken van een verkeersagent.

De Zeekrr. overwoog:

„Dit laatste feit, hoewel in Ned.-Indië een strafbaar feit vormend, is dat niet voor beklagde, daar voor hem de toepasbaarheid van de Ned.-Indische strafwetgeving is uitgesloten en de gelijksoortige overtreding van de Ned. strafwet, hoewel formeel ten opzichte van den beklagde van kracht, bij hare toepassing zooveel moeilijkheden ontmoet, dat deze toepassing vrijwel illusoir te achten is.”

Het Ind. H.M.G. besliste in appel hieromtrent bij Sententie van 8 Nov. 1929 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 41):

„Op dit feit, in Ned.-Indië strafbaar gesteld bij art. 10 j° art. 9 van het rijwielreglement (stbl. 1910 no. 465), is ingevolge art. 4, sub 1° W.v.M.S. de Nederlandsche strafwet toepasselijk. Nu dit feit echter in de Nederl. strafwet nergens is strafbaar verklaard, behoort beklagde daarvan te worden vrijgesproken.”

Bij vonnis van den Zeekrr. Soerabaja van 1 Aug. 1929 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 67) werd overtreding van eene gemeenteverordening van de gemeente S. (het op een rijwiel vervoeren van meer personen dan waarvoor dit rijwiel was ingericht) krijgstuchtelijk gestraft.

Bij vonnis van dienzelfden Zeekrr. van 10 Dec. 1929 (zie M.R.T. XXVI, blz. 261/262) werd een marineschepeling als bestuurder

van een motorrijwiel en zonder in het bezit te zijn van een geldig rijbewijs, wegens soortgelijke feiten veroordeeld met toepassing van art. 184 W.v.S.

Een der overwegingen luidt:

„dat intusschen een militair, die zonder geldig rijbewijs een motorrijwiel berijdt, zich schuldig maakt aan een handeling of gedraging, waardoor de veiligheid in gevaar wordt gebracht, welke handeling als krijgstuuchtelijk vergriip is strafbaar gesteld in art. 22 sub d van het Reglement betreffende de Krijgstucht.”

Aan deze jurisprudentie zouden nog vele voorbeelden zijn toe te voegen. In dit prae-advies wordt hiermede volstaan.

Men vraagt zich af hoe of het mogelijk is, dat deze stand van zaken maar blijft voortduren. Het antwoord zal wellicht hierin moeten worden gezocht, dat de praktijk zich desalniettemin steeds heeft weten te redden. En wel met gebruikmaking van art. 2 sub 1° Ned. W. K. Vele overtredingen, die feitelijk strafrechtelijk behoorden te worden afgedaan, worden met toepassing van het zoo-even genoemd artikel langs disciplinairen weg afgedaan. Zelfs doet men dit in de gevallen, dat zulks volgens de Ned. mil. strafwetgeving niet wel mogelijk is. De schuldige krijgt op deze wijze toch straf. Deze wijze van afdoen is echter m.i. uiterst zwak te verdedigen. Men redeneert dus, dat de overtredingen van de Indische voorschriften in strijd zijn met de militaire tucht. En verder, dat de militair zich steeds behoorlijk heeft te gedragen; hij moet alles nalaten, wat den goeden naam van den Ned. militair kan schaden. Hij heeft zich te onthouden van „elk min voegzaam en met de waardigheid van den militairen stand strijdig gedrag, ook buiten dienst”.

(Zie de Ned. M.v.T. op art. 2 Ned. W. K., te vinden in van der Hoeven III, blz. 31).

Een tweede reden waarom in de reeds zoo lang bestaande leemte nog steeds niet is voorzien, moet mede gezocht worden in de omstandigheid, dat een groot aantal Indische strafbare feiten onder de Nederlandsche wettelijke strafbepalingen zijn te subsumeeren.

Een derde reden moet worden toegeschreven aan het feit, dat de Ned. mil. rechter in N. I. (de Zeekrijgsraad S.) de Nederlandsche strafwet met een ruim hart toepast. Zoo bijv. wordt bij het nog al eens voorkomende misdrijf van „Wederspannigheid” geregeld aangenomen, dat onder het begrip „ambtenaar” van art. 180 Ned. W.v.S., mede moet worden begrepen de koloniale ambtenaar. Zie bijv. het vonnis van den Zeekrr. a.b. Hr. Ms. „Gelderland” (in M.R.T.V. blz. 256) in 1908.

Aan deze laatste praktijk heeft nu het Ind. mil. Hof bij Sententie van 6 Febr. 1931 (te vinden in M.R.T. XXVII, blz. 34) op zeer onbevredigende wijze een einde gemaakt. Het Hof overwoog:

„Het Nederlandsch Wetboek van Strafrecht voorschriften gevende tot handhaving van het „openbaar gezag” en van „wettelijke voorschriften” en tot bescherming van „ambtenaren”, heeft met deze uitdrukkingen, wanneer het die zonder nadere aanduiding bezigt, enkel het oog op het Neder-

landsche openbaar gezag, de *Nederlandsche* wettelijke voorschriften en de *Nederlandsche* ambtenaren."

En verder:

"Het Hof stemt ten volle in met den Adv.-Fiscaal, dat de straffeloosheid een onhoudbaren toestand in het leven roept, maar dit vloeit uitsluitend voort uit het feit dat de Ned. wetgever de militairen in eersten aanleg terechtstaande voor den Zeekrr. ook wegens door hen in N.I. gepleegde strafbare feiten, onderwerpt aan de Nederlandsche in stede van aan de N.I. strafbepalingen." ¹⁾

In de zitting van den Volksraad van 11 Febr. 1931 zeide het lid Jonkman over deze kwestie nog het volgende: ²⁾

"Op één punt van de schriftelijke gedachtenwisseling slechts zou ik nader willen ingaan n.l. op de bezwaren tegen de regeling, dat in Ned.-Indië dienend marine-personeel aan de Nederlandsche strafwetgeving onderworpen is.

"Het Afdeelvingsverslag geeft een recent voorbeeld van de onaannemelijke gevolgen daarvan. Een Inlandsch stoker, die een Inl. verkeersagent, die hem gelastte de stoppen, negeerde en zelfs later zich tegen dezen verzette en dezen mishandelde, is niet strafbaar, noch voor de mishandeling van een ambtenaar, omdat de Nederlandsche strafwetgeving op hem toepasselijk is en niet de Ned.-Indische en omdat in dit geval de Nederl. strafwetgeving niet kon worden toegepast, omdat het Ned.-Indische Rijwielreglement niet is een wettelijk voorschrift in den zin der Ned. wet en een Ned.-Indische agent der alg. politie niet is een ambtenaar in den zin dier wet !!!

"Ik vermoed, dat ieder lid dit, indien hij dit nog niet wist, ondanks zijn sympathie voor de marine, een sterk voorbeeld van zonderlinge wetgeving zal vinden."

De Regeering ging niet in op deze beschouwingen en op de bezwaren verbonden aan de onderwerping van het h.t.l. dienende marinepersoneel aan de Nederlandsche wetgeving.

Eenige dagen nadat de heer Jonkman de zoo juist vermelde rede had uitgesproken, werden er wederom een tweetal Sententies ³⁾ door het Indische H.M.G. gewezen waaruit wel zeer duidelijk blijkt, mede in verband met de hiervoor vermelde uitspraken, dat het Hof ter zake een vaste jurisprudentie heeft aangenomen.

In het eene geval werd een Inlandsch stoker vrijgesproken van de hem telastgelegde „mishandeling tegen een ambtenaar” en „weder-spanningheid” en kon deze slechts voor mishandeling zonder meer worden veroordeeld.

In het andere geval werden drie Nederlandsche matrozen vrijgesproken omdat zij niet strafbaar werden geacht voor de door hen gepleegde welbewezen „wederspanningheid”, „belediging van een ambtenaar” en „opzettelijke belemmering van een door een ambtenaar ter uitvoering van een wettelijk voorschrift ondernomen handeling”, aangezien de in het Nederlandsche W.v.S. voorkomende uitdrukkingen „openbaar gezag” „ambtenaar” en „wettelijk voorschrift” alleen het oog zouden hebben op het Nederlandsch openbaar

¹⁾ Cursivering van mij.

²⁾ Handelingen 1931, blz. 2273.

³⁾ Alleen de Sententie van 6 Febr. 1931 is opgenomen in het M.R.T. en wel in deel XXVII, blz. 34.

gezag, de Nederlandsche ambtenaren en de Nederlandsche wettelijke voorschriften.

De heer Jonkman zeide op 16 Februari 1931 dienaangaande nog het volgende:

„De onhoudbaarheid van dezen op een voor Indië niet meer passende „Ned. wetgeving berustenden toestand spreekt, naar het mij wil voorkomen, te sterker, indien men zich de cijfers herinnert, onlangs gegeven „door den geachten Regeeringsgemachtigde voor de Marine. Er dienen „h.t.l. thans, naast 2447 Europeesche, 2911 Inlandsche schepelingen, mede „niet alleen onderworpen aan de Ned. strafwetgeving, maar ook juist „daardoor dikwijls niet strafbaar voor feiten, waarvoor ieder ander hier „terecht wordt gestraft. Deze nadere beschouwing moge tegelijk dienen als „toelichting op de door mij met eenige geachte medeleden ingediende „motie.”

Deze motie luidt als volgt:

„DE VOLKSRAAD,
„kennis genomen hebbende van de ernstige bezwaren verbonden aan de „onderwerping van het h.t.l. dienende marinepersoneel aan de Nederland- „sche strafwetgeving,
„verzoekt de Regeering, voor zoover Haar mogelijk is, een wetswijziging, „welke deze bezwaren kan wegnemen, te bespoedigen.” ¹⁾

In de avondvergadering werd deze motie z.h.s. aangenomen.

Voor wat betreft de strafbare feiten, welke zuivere of gemengde militaire misdrijven opleveren, dus die omschreven in het W.v.M.S., is de toestand na 1 October 1934 nog dringender geworden. Immers op verscheidene punten toch verschilt het Ind. W.v.M.S. met het overeenkomstige Nederlandsche.

Bijgevoegd in het Ind. W.v.M.S. zijn de artt. 65 en 66; voorts zijn de volgende artikelleden toegevoegd aan de overeenkomstige Ned. artikelen; het zijn de artt. 114 (3), 117 (2) en 148 sub 2e van het Ind. W.v.M.S. Vervolgens is art. 115 (3) aanzienlijk uitgebreid. Afgaen zijn de artt. 158 en 89 sub 3e Ned. W.v.M.S.

Vervolgens heeft een groot aantal artikelen van het Ind. W.v.M.S. een belangrijke redactiewijziging ondergaan.

Tenslotte, en zeker niet het minst belangrijke, bevatten de volgende artt. een andere schuldomschrijving, artt. 70, 85 sub 2°, 87 (1) sub 2° en 145 Ind. W.v.M.S.

Een en ander kan belangrijke gevolgen met zich mede brengen. Om een concreet voorbeeld te geven. Stel het geval, dat militairen van de zeemacht gezamenlijk met militairen van de landmacht zich schuldig maken aan een der delicten 65 of 66 Ind. W.v.M.S. (resp. strafbaar stellende „Militaire opstand” en „Samenspanning tot het plegen van militairen opstand”), dan kan men het geval krijgen dat de militairen van de landmacht worden veroordeeld volgens één dier artikelen, terwijl de marine-schepelingen niet vervolgd kunnen worden op grond van genoemde artikelen, en, indien het (niet? *Red.*) mogelijk is hunne gedraging te brengen onder een of ander Ned. artikel, zal daarvan het gevolg zijn, dat zij slechts disciplinair gestraft kunnen worden.

¹⁾ Bijlagen 1930—1931, Onderwerp 88, Afd. II, stuk 5.

Hier is dus inderdaad sprake van een legerbelang van de eerste orde, immers de krijgstucht in de eerste plaats en de militaire rechtsorde in de tweede plaats, welke beide toch de steun en ruggegraat vormen van het leger, worden bedreigd en zullen ongetwijfeld een gevoeligen knak krijgen. Iedereen zal toch moeten begrijpen, dat deze verschillende wijze van rechtsbedeeling op den duur na-deelig *moet* werken op het rechtsgevoel van de militairen van de Indische landmacht. Vooral wanneer dat rechtsbesef verder begint te rijpen en de wetenschap van dezen ongewenschten toestand doordringt. Hier is sprake van een meten met twee maten, en dat voor onderdeelen van *eenzelfde* Indische krijgsmacht.

Zeer terecht is deze onhoudbare toestand dan ook begrepen door een aantal leden van den Volksraad.

Het Gedelegeerden-Verslag n.a.v. het ontwerp tot vaststelling van een nieuw wetboek van militair strafrecht voor Ned.-Indië, vermeldt dienaangaande in § 3 der Algemeene Opmerkingen het navolgende: ¹⁾

„Algemeen achtte men het een ernstig bezwaar, dat het ontworpen wetboek van militair strafrecht alleen zal gelden voor de Ned.-Indische landmacht. De voorgestelde militaire wetgeving is, doordat zij rekening houdt met specifiek Indische toestanden, beter dan de Nederlandsche geschikt om op h.t.l. dienend personeel der Kon. Marine te worden toegepast. Het moederlandsche wetboek behoeft, naar in de praktijk is gebleken, op tal van plaatsen wijziging, aanvulling en verduidelijking. Wat de leemten betreft zij volstaan met de opmerking dat in die regeling een strafbepaling tegen militairen opstand ontbreekt. Overigens dient te worden bedacht, dat, als de zeemacht h.t.l. blijft onderworpen aan de Ned. mil. strafwetgeving, dit bij gelijke delicten, gepleegd door een militair van de landmacht en door een militair van de zeemacht, kan leiden tot belangrijke verschillen, in de eerste plaats door de hoogere strafmaxima (vgl. art. 145 Ontwerp: 7 jaar; Ned. wet: 2 jaar), welke in het Ontwerp voor tal van misdrijven zijn voorgesteld. In de tweede plaats door de andere afwijkingen (b.v. bij art. 145 van het Ontwerp, dat geen opzet eischt, in tegenstelling tot het overeenkomstige artikel 157 der Ned. wet. ²⁾ Mocht het om bepaalde redenen niet wel mogelijk zijn om, naar moederlandsch voorbeeld het personeel van de Ned. Ind. landmacht en dat van de zeemacht h.t.l. aan gemeenschappelijke wetboeken van mil. straf- en tuchtrecht te onderwerpen, dan zou men gaarne vernemen welke beletselen hiertegen bestaan. Als die belemmeringen niet uit den weg kunnen worden geruimd, dient, naar men meende, de Nederl. mil. straf- en tuchtwetgeving ten spoedigste te worden gewijzigd en aangevuld. Ongetwijfeld kunnen in die wetgeving aanvullende bepalingen worden opgenomen, alleen geldende voor de in Ned.-Indië aanwezige zeemacht.”

Blijkens de M. v. A. antwoordde de Regeering hier op: ³⁾

„Het ware ongetwijfeld een verbetering te achten, indien de geheele weermacht h.t.l. aan de nieuwe wetboeken ware onderworpen. Echter

¹⁾ Zie Volksraadstukken 1933/1934, Ond. 82, stuk 4, pag. 2.

²⁾ Deze vergelijking is minder juist: vooreerst wat betreft de maximum straf, want het strafmax. van art. 157 Ned. W.v.M.S. bedraagt zes jaar; in de tweede plaats eischt art. 145 Ind. W. v. M. S. — dat slechts in hoofdzaak overeenkomt met art. 157 Ned. W. v. M. S. — hetzij opzet hetzij culpa.

³⁾ Zie Volksraadstukken 1933/1934, Ond. 82, stukken 5 en 6, pag. 2.

„zijn, zooals bekend is, het Nederlandsche Wetboek van Mil. Strafrecht „en de Nederlandsche Wet op de Krijgstucht op het hier te lande dienende „personeel der Kon. Marine toepasselijk. ¹⁾

„Om hierin verandering te brengen zouden de evenvermelde wetten „moeten worden gewijzigd, hetgeen de Indische Regeering uiteraard niet „in de hand heeft.

„Inderdaad is dit een ernstig bezwaar, dat beide deelen der weermacht „h.t.l. niet aan dezelfde crimineele- en tuchtwetten zijn onderworpen. In de „M.v.A. op het Afdeelvingsverslag van den Volksraad betreffende afd. II „der eerste aanvullende begroting van Ned.-Indië (Volksraadstukken „1930/1931, Ond. 88, stuk 4, pag. 3) kon dan ook worden medegedeeld, „dat de bezwaren verbonden aan de niet-toepasselijkheid van de Ned.-Indi- „sche strafwetgeving op het in Ned.-Indië dienend marinepersoneel reeds „geruimen tijd geleden aanleiding hadden gegeven tot voorstellen tot „wetswijziging. Met de in dezen gehoorde Commissie voor het mil. straf- „tucht- en strafprocesrecht ziet de Regeering voorshands maar één oplos- „sing, nl. een volledige toepasselijk verklaring van het Ned.-Indische „materieele strafrecht en mil. tuchtrecht op de hier te lande aanwezige „Kon. marine.

„In verband hiermede is bij Gouv. besluit van 1 Aug. 1933 No. 1 aan „de Commissie opgedragen mede te ontwerpen:

„1e. de aanvullingen en wijzigingen, welke in de Indische mil. straf- en „tuchtwetgeving behooren te worden aangebracht om deze van toepassing „te doen zijn op de in Ned.-Indië aanwezige marineschepelingen;

„2e. de aanvullingen en wijzigingen welke als gevolg van het bepaalde „sub 1° behooren te worden aangebracht in bestaande wetten en andere „wettelijke voorschriften;

„3e. alle voorschriften, welke noodig zullen zijn ter uitvoering van de, „ingevolge het bepaalde onder 1e en 2e gewijzigde, wettelijke bepalingen.

„Zijn deze ontwerpen gereed, dan zal nader overleg met den Minister „van Kol. moeten volgen, waarna zij aan het oordeel van den Minister van „Defensie zullen moeten worden onderworpen.

„Daar niet te zeggen valt, wanneer deze ontwerpen wet zullen worden, „zal er in zijn te berusten, dat de voorliggende ontwerp-wetboeken voors- „hands alleen voor de Nederlandsch-Indische landmacht zullen gelden.”

En in de 21ste Vergadering van Gedelegeerden zeide de heer Soangkoepou nog de navolgende gedenkwaardige woorden:

„Zooals ik in eersten termijn naar voren heb gebracht, dient ten opzichte „van de militairen zoowel in Nederland als in deze gewesten geen verschil „in het straf- en tuchtrecht te worden gemaakt, omdat de normen en „beginselen van de plichten dezer militairen tegenover den Staat of de „gemeenschap zoowel in omvang als in intensiteit dezelfde zijn. Zie ik in „het verschil maken ten opzichte van strafbare feiten tusschen burgerlijke „personen in Nederland en deze gewesten, geen geldige reden, ten aanzien „van de militairen komt mij dit zeker *onbillijk en onlogisch* voor. *Dit „verschil maken kan zeker tot ongenoegen bij het leger leiden*, hetgeen „zeker door het rasgebied kan worden versterkt. ²⁾

„Waar hierbij de gedachte van eenheid steeds zooveel mogelijk dient te „worden aangekweekt, heeft men — feitelijk in tegenstelling daarmede, „al is het onopzettelijk of ongewild — deze eenheid op die wijze ondermijnd.

¹⁾ Vgl. art. 76 der „Invoeringswet mil. straf- en tuchtrecht 1921”, i.v.m. art. 60. Ned. W.v.M.S. (bepalende wie onder „militair” moeten worden verstaan, waaronder vallen de marineschepelingen in de overzeesche gebieden) de artt. 1, 2 en 4 van dat Wetboek. Zie voorts ook art. 162 (2) van dat Wetboek en art. 142 R. Z. en de artt. 81 — 85 invoeringswet 1921.

²⁾ Cursiveering van mij.

„Wanneer ik mij verklaar tegen het verschil maken tusschen de strafbaarheid van militairen in Nederland en in deze gewesten, dan ligt het „accent daarvan zeker niet in het al of niet stellen van vertrouwen in den „mil. rechter, doch omdat dit geheel wordt beheerscht door het onweerstaanbaar gevoel van het meten met twee verschillende maten; trouwens „dit vertrouwen wordt nog versterkt enz.”

§ 3. De verhouding „meerdere — mindere” tusschen militairen van de Kon. Marine en van het Kon. Ned. Ind. Leger.

Zooals reeds in den aanvang werd gezegd, uit zich de hoogst gebrekkige regeling van de strafrechtelijke positie van het personeel der Kon. Marine in Ned.-Indië bovenal in de wijze waarop de verhouding „meerdere-mindere” tusschen militairen van de landmacht en van de zeemacht in Indië, in de wet is neergelegd en de daarmede verband houdende jurisprudentie.

Eenige rechterlijke uitspraken mogen de hoogst onbevredigende gevolgen van 's Wetgevers verzuim ten deze demonstreeren. Daartoe verwijs ik naar de volgende jurisprudentie:

Vonnis van den Krijgsraad van Padang van 12 Jan. 1911 en de daarop gevolgde Sententie van het H.M.G. van N.I. van 15 April 1911.

Bij bedoelde Sententie werd verbeterd het vonnis van den Krijgsraad, bij welk vonnis een Eur. fuselier wegens „feitelijke insubordinatie” gepleegd tegen een korporaal-stoker der marine was veroordeeld.

Een van de overwegingen van het Hof luidt:

„dat de Krijgsraad aan het gepleegde feit niet de juiste qualificatie „heeft gegeven; dat immers het misdrijf van insubordinatie eerst dan „aanwezig kan zijn wanneer er eene hiërarchische verhouding bestaat „tusschen den beledigde en den belediger en de laatste ondergeschikt is „aan den eerste; zoodat, waar, zooals in casu, die verhouding niet bestaat, „nu de aanrander tot het Leger van Ned.-Indië en de aangerande tot de „Kon. Ned. Marine behoort, de toepassing van art. 100 C. W. is uitgesloten;”.

Hieruit blijkt dus ten duidelijkste, dat ons hoogste college zich in 1911 op het standpunt stelde, dat de meerderheidsverhouding *niet* bestaat tusschen militairen der landmacht en die der zeemacht in Ned.-Indië. Dit was de toestand onder werking van de oude Crim. Wetboeken.

Bij vonnis van den Zeekrr. S. van 20 Sept. 1927 (te vinden in M.R.T. XXIII, blz. 532) werd beslist, dat een sergeant van het Ned.-Indische Leger niet is een „militair” in den zin van het Ned. W.v.M.S. en dus *niet* de meerdere van een matroos der Kon. Marine.

In hooger beroep werd deze meening verworpen door het Ind. H.M.G. bij Sententie van 28 Oct. 1927 (te vinden in M.R.T. XXIII, blz. 538) waarbij uitgemaakt werd, dat een sergeant van het Ned.-Ind. leger een „militair” is in den zin van het Ned. W.v.M.S. en mitsdien ook de meerdere van den matroos.

Hieruit volgt dus dat het Hof op zijn meening van 1911 was teruggekomen.

Als laatste vonnis wil ik noemen het vonnis van den Zeekrr. S. van 6 Maart 1934 (te vinden in M.R.T. XXX, blz. 196), waarbij wederom werd beslist, dat een sergeant-majoor van het Ind. leger *niet* is een meerdere van een korporaal der zeemacht.

De feiten hadden zich hier als volgt toegedragen:

Twee korporaals-machinist Van Hr. Ms. „Java” hadden op den 1sten Aug. 1933, in of nabij de mil. sociëteit te Ambon, hun meerdere (?), den sergeant-majoor-geniewerkman van het Ned.-Ind. Leger R., die in burgerkleeding gekleed was, feitelijk aangerand. En dit terwijl R. zich van te voren aan beklaagden had bekend gemaakt als sergeant-majoor. Beklaagden hadden hem aangevallen, geslagen, gestompt, hem bij den keel gegrepen en hem verder mondeling beledigd door hem eenige malen toe te voegen de uitdrukking „sambaljekker”.

De Redactie van het M.R.T. schreef een noot onder het zooeven vermelde vonnis van den Zeekrijgsraad, waarin zij haar leedwezen uitspreekt over het feit, dat deze zaak niet in hooger beroep is behandeld; immers dan toch had kunnen blijken of het Ind. H.M.G. zijne opvatting, neergelegd in de Sententie van 28 October 1927 gehandhaafd zou hebben (Zie hiervoor).

In ieder geval leert ons deze jurisprudentie, dat de rechtspraak weinig vast is, en dat, op n.m.m. wellicht het voornaamste punt, dat bij een krijgsmacht ter sprake kan worden gebracht: de discipline, tucht en orde, welke het noodzakelijke substraat dienen te zijn van *elke* krijgsmacht. Waar moet het toch naar toe als de meerderen van de landmacht niet meer beschermd worden tegen feitelijke aanranding, belediging en minachting door minderen van de zeemacht? Insubordinatie door leden van een ander onderdeel van *dezelfde* Ind. krijgsmacht?!

De gevolgen laten zich gemakkelijk voorspellen. De funeste gevolgen van dezen hoogst onbevredigenden toestand zullen op den duur niet uitblijven, vooral als de wetenschap van dien toestand voldoende zal zijn gerijpt in het rechtsgevoel en het rechtsbewustzijn van de landmacht. Het mag toch wel als hoogst bevreemdend worden aangemerkt, dat de wetgever op een zoo uitermate belangrijk punt zoo nalatig is geweest. Hier mag den wetgever een ernstig verwijt worden gemaakt. Er dient met den meesten spoed te worden ingegrepen aler het te laat zal zijn. Men wachte niet met de regeling van deze kwestie totdat de geheele herziening van de rechtspositie der marine in Indië zal worden tot stand gebracht. *Hier is een afzonderlijke en onmiddellijke regeling geboden.* N.m.m. behoeft in dezen niet gewacht te worden tot de Rijkswetgever deze zaak eindelijk eens ter hand zal nemen. De Ind. wetgever is op dit stuk m.i. volkomen bevoegd te achten. Hier is toch sprake van „een inwendige aangelegenheid”? (Art. 61 (2) Grondwet).

§ 4. Slotbeschouwing.

Mij dunkt, dat het duidelijke taal is welke door den heer Soang-koepou is gesproken. Er *moet* een oplossing komen voor dezen hoogst onbevredigenden toestand, die reeds voor zestig jaren door de Regeering als onhoudbaar werd geoordeeld. Deze toestand zal steeds om eene, zoowel aan het rechtsgevoel als aan het belang der openbare orde beantwoordende oplossing vragen.

Het mag toch verwondering wekken, dat deze reeds lang bestaande ongeregelde toestand maar immer voortduurt, zonder dat de wetgever tot dusverre ernstige stappen heeft gedaan dit voor de Indische Landmacht zoo gewichtige vraagstuk ter hand te nemen.

Al mogen dan de eischen der praktijk nog niet een zóódanigen drang op den wetgever hebben uitgeoefend om eene afdoende regeling tot stand te brengen, toch zal de Regeering er op den duur niet aan kunnen ontkomen de noodzakelijke regelingen ter hand te nemen en te dezen aanzien de vereischte voorstellen aan den Rijkswetgever te doen om de Nederlandsche militaire strafwetgeving er op in te richten, dat de in Ned.-Indië vertoevende zeemacht geheel in dezelfde strafrechtelijke positie komt te verkeerén als het overige deel der Indische krijgsmacht.

Uitdrukkelijk bepaalt de Indische militaire strafwet thans, dat de zeemacht een deel uitmaakt van de Indische krijgsmacht; welnu, dan is het ook zaak, dat ieder lidmaat dier *zelfde* krijgsmacht strafrechtelijk op *gelijke* wijze wordt behandeld. Dit eischt de billijkheid!

Wat ten slotte betreft de verhouding „meerdere-mindere” en de daarmede onmiddellijk verband houdende vraagstukken, op dit punt is een afzonderlijk en *onmiddellijk ingrijpen* door den ordonnantie-wetgever geboden. Hier is sprake van een legerbelang van de eerste orde.

En mocht de ordonnantiewetgever in gebreke blijven, dan schrome de militaire rechter niet op dit stuk recht te spreken volgens het algemeen gevoelde rechtsbewustzijn: het aannemen van de meerderheidsverhouding tusschen de militairen der land- en zeemacht in Ned.-Indië over en weer.

In dezen tijd kan aan de mogelijkheid en wenschelijkheid om voor vloot en leger één gemeenschappelijk, aan alle redelijke eischen beantwoordend strafwetboek vast te stellen, niet meer worden getwijfeld.

Gelijke behandeling en berechting van leden van éénzelfde krijgsmacht zij het devies. *Eenheid van belangen eischt eenheid van recht.*

Drs. J. P. G. SCHMITZ.

Literatuur:

„De militaire verhouding tusschen de Kon. Ned. Marine en het leger in Nederlandsch-Indië”, Redactioneel artikel M.R.T. XXIII, blz. 507.

„Privaat- en strafrecht voor Eur. militairen der zeemacht in N. I.”, door Mr. R. J. Brunner, M.R.T. XXVI, blz. 122.

„Een oud probleem van interregionaal recht”, Redactioneel artikel, M.R.T. XXVI, blz. 208—220.

„De rechtstoestand van de in Indië dienende militairen der zeemacht”, Redactioneel artikel M.R.T. XXVII, blz. 6.

„Een oud probleem van interregionaal recht”, Redactioneel artikel M.R.T. XXVIII, blz. 534.

„Op historische gronden aangetoond dat artikel 132 I. S. niet ziet op de zeemacht in Indië”, door Mr. R. J. Brunner, M.R.T. XXVIII, blz. 355.

„Een oud probleem van interregionaal recht”, door Mr. B. D. A. Franken, M.R.T. XXIX, blz. 428.

De Mem. van Toel. op het Ontwerp W.v.M.S. voor N.I.; de verhouding „meerdere-mindere”, door een belangstellend lezer, M.R.T. XXVIII, blz. 241 en 242.

„De verhouding van Leger en Vloot in Indië”, Indische Gids LVI, No. 10 Oct. 1934.

Mr. Van der Hoeven, Mil. straf- en tuchtrecht I, blz. 90 en 91, voorts blz. 537 v.v. en blz. 544/545.

P. A. Kempen, Geschiedenis van de Invoeringswet mil. straf- en tuchtrecht 1921, blz. 95.

Mr. M. S. Pols, Het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, blz. 309.

„Militaire Jurisprudentie” II, blz. 103—119.

Mil. Rechtelijk Tijdschrift II, blz. 236—238.

Mil. Rechtelijk Tijdschrift XIV, blz. 217.

Mil. Rechtelijk Tijdschrift XV, blz. 164.

Mil. Rechtelijk Tijdschrift XVI, blz. 121.

Ned. Juristenblad 1929, blz. 416.

Weekblad van het Recht, No. 11987. (Mr. Du Mosch).

Indisch Tijdschrift van het Recht, deel 131, blz. 495.

Tijdschrift voor Strafrecht, deel XL, blz. 63 en 64.

Indisch Militair Tijdschrift 1934 Nos. 6 en 8.

Volksraadstukken 1930/1931, Onderwerp 88, stuk 4, pag. 3.

Volksraadstukken 1933/1934, Onderwerp 82, stuk 4, pag. 2 (Gedelegeerden-Verslag).

Volksraadstukken 1933/1934, Onderwerp 82, stukken 5 en 6, pag. 2 (Antw. der Regeering).

Handelingen Volksraad 1933/1934, blz. 259/260, 274, 294 en 296.

Van Dijk, Wetboek van militair strafrecht en Wet op de Krijgstucht voorzien van aantekeningen, blz. 73 v.v. en 78 v.v.

Jurisprudentie:

Vonnis Zeekrr. Soer. van 20 September 1927; Indisch H.M.G. van 24 September 1929 (te vinden in M.R.T. XXV, blz. 318 en 320).

Vonnis Zeekrr. Soer. van 24 September 1929 (te vinden in M.R.T. XXVI blz. 35); Sententie Ind. H.M.G. n.a.v. dit vonnis (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 41); Zeekrr. Soer. van 1 Augustus 1929 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 67); Zeekrr. Soer. van 3 Dec. 1929 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 256); Zeekrr. Soer. van 10 Dec. 1929 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 261/262); Zeekrr. Soer. van 3 Juni 1930 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 270); Ind. H.M.G. van 8 Aug. 1930 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 463); Zeekrr. Soer. van 20 Sept. 1927; Ind. H.M.G. van 28 Oct. 1927 resp. te vinden in M.R.T. XXIII, blz. 532 en 538; Sententie Ind. H.M.G. van 6 Febr. 1931, met naschrift Red. M.R.T. (te vinden in M.R.T. XXVII, blz. 34);

Vonnis Zeekrr. Soer. van 6 Maart 1934 (te vinden in M.R.T. XXX, blz. 196 v.v.).

Mondelinge bespreking.

De *Voorzitter* heropent de vergadering te 7.30 nam. en heet allen hartelijk welkom. Tot zijn spijt ziet hij in de zaal nog te veel leegte plekken en betreurt dat zoo velen zijn weggebleven, juist waar de avond van dezen dag zoo belangrijk is.

Daar bij het eerst aan de orde komende onderwerp de Marine nauw is betrokken, heeft het hoofdbestuur, om het onderwerp zoo volledig mogelijk te doen belichten, tot den Commandant der Zeemacht het verzoek gericht zoo mogelijk een marine-deskundige aan te wijzen om ter vergadering aanwezig te zijn. De Commandant der Zeemacht heeft vermeend, aan dit verzoek geen gevolg te kunnen geven, doch Zijne Excellentie heeft goedgevonden, dat de Officier van Administratie 1e kl., de heer H. J. G. van Giessen de vergadering bijwoont. Spreker heet den heer van Giessen hartelijk welkom en hoopt, dat men aan zijn mededeelingen zeer veel zal hebben.

Om dezelfde redenen zijn de Schout-bij-Nacht De Ranitz en nog eenige andere heeren uitgenoodigd. Zij hebben echter allen bericht van verhinderd gezonden, zoodat de heer Van Giessen, wellicht met kapitein Tieleman, de eenige deskundige is, die hedenavond met den inleider, kapitein der artillerie Schmitz, in debat kan komen.

Het woord is thans aan den kapitein der artillerie J. P. G. Schmitz, voor het houden van de inleiding, vermeld onder punt 7 van de agenda.

INTERREGIONAAL MILITAIR STRAFRECHT.

(Eenheid of meerheid van Mil. Strafrecht in Ned.-Indië?!)

Voorwoord.

Zeër geachte Vergadering!

Alvorens tot de behandeling van het onderwerp, dat ons heden avond zal bezig houden, over te gaan, zou ik gaarne eenige opmerkingen willen doen voorafgaan.

Vooreerst dan wil ik het hoofdbestuur van de N. I. O. V. dank zeggen voor het feit, dat het hoofdbestuur, ondanks de vele hem ter beschikking staande onderwerpen, de keuze heeft laten vallen op het onderhavige onderwerp en voor de eer mij aangedaan dit te mogen inleiden.

Vergis ik mij niet, dan mag hierin worden gezien een uiting van levendige belangstelling voor het huidige militaire strafrecht. Aan de juiste belangstelling voor dat recht heeft het helaas maar al te zeer ontbroken bij het meerendeel van het Officierscorps. Het kan echter niet anders of het goede voorbeeld gegeven door het hoofd-

bestuur moet een goede uitwerking hebben en een stimulans vormen voor de toekomst.

Reeds het vorige jaar werd van deze plaats een militair-rechtelijk onderwerp ingeleid, zij het dan een van zuiver formeelen aard, en dat thans wederom een militair-rechtelijk onderwerp op het programma van de jaarvergadering voorkomt, getuigt van warme belangstelling voor ons strafrecht. Ik twijfel er dan ook niet aan of deze reeks zal in de komende jaren worden voortgezet.

Het militaire recht in ruimen zin, waarmede het meerendeel van ons bijna dagelijks moet werken, mag toch zeker aanspraak maken op een levendige belangstelling. Naast een goede verpleging naar lichaam mag toch zeker gesteld worden een juiste verzorging voor wat betreft het toe te passen recht. Ofschoon den laatsten tijd een zichtbare verbetering op dit laatste terrein te bespeuren valt, bedenke men toch, dat we er nog lang niet zijn. Het militaire recht en de militaire rechters kunnen niet *te* goed zijn!

De tweede opmerking, welke ik wil maken, betreft mijn inleiding van het prae-advies in het orgaan der N. I. O. V.

Bedoelde inleiding is op velerlei plaatsen sober gesteld, speciaal voor wat aangaat de door mij gedachte oplossing. Deze is zelfs in het geheel niet vermeld. Ik heb dit opzettelijk gedaan en wel daarom, omdat ik bang was, dat men al te zeer de aandacht zou concentreren op die oplossing. Mijn oplossing van het probleem mag echter geenszins aanspraak maken te zijn *de* oplossing. Bovendien heb ik van diverse schrijvers op dit gebied een en ander overgenomen. Immers, reeds meerdere oplossingen gingen vooraf.

Ten einde nu te bereiken, dat de aanwezigen en in het bijzonder zij, die zoo aanstonds wellicht in het debat zullen treden, volledig op de hoogte zouden zijn omtrent die andere oplossingen, heb ik op het einde van mijn inleiding van het prae-advies een uitgebreide literatuurlijst vermeld. Inmiddels heeft het hoofdbestuur ook nog mijn oplossing ter overweging aan de diverse afdelingen toegezonden, zoodat ik een vruchtbaar debat mag verwachten.

Thans wil ik overgaan tot de behandeling van het eigenlijke onderwerp.

§ 1. Inleiding.

Doel van deze inleiding is te trachten, U een inzicht te geven in de uitzonderlijke rechtspositie der Kon. Marine in Ned.-Indië en in de moeilijke vraagstukken, welke daarmede in onmiddellijk verband staan. Doch hierbij blijft het niet: het tweede en voornaamste doel, dat ik beoog is, bij U en te bevoegder plaatse het besef op te wekken of te verlevendigen, dat de vraag: „eenheid of meerheid van militair strafrecht in Ned.-Indië?” thans meer dan ooit te voren een oplossing *eischt*, aangezien de hoogst gebrekkige regeling van de militaire strafwetgeving op dit punt zoowel in Nederland als in Ned.-Indië een ernstige bedreiging vormt voor de hand-

having van de orde en tucht bij de krijgsmacht ¹⁾ van Ned.-Indië.

Deze hoogst gebrekkige regeling uit zich bovenal in de wijze, waarop de verhouding van meerdere tot mindere tusschen de militairen der Kon. Marine en de militairen van het Kon. Ned.-Indisch Leger, in de wet is neergelegd, vandaar dat dit onderwerp hier nader in beschouwing zal worden genomen.

Temeer ben ik tot het publiceeren van mijne gedachten omtrent dit zoo gewichtige probleem overgegaan, daar door de invoering van de nieuwe militaire wetgeving op 1 October 1934, een nieuw stadium is ingetreden in den stand van zaken.

Het vraagstuk, dat ons hier bezighoudt, is niet nieuw, er is veel over geschreven — getuige de uitgebreide literatuurlijst welke ik op het eind heb vermeld — doch steeds bekeken van marinestandpunt. Voor zoover ik weet, is het probleem nimmer voldoende beschouwd uit het oogpunt van de landmacht. Teneinde nu het volle licht te doen vallen op deze voor het K. N. I. L. zoo uitermate belangrijke kwestie, zal ik, om niet eenzijdig te worden, wel eens in herhaling moeten treden, dus dingen moeten vertellen, die reeds eerder gepubliceerd zijn. Daar is nu eenmaal niet aan te ontkomen.

Zooals reeds gezegd, kan men het vraagstuk uit tweeërlei standpunt beschouwen en wel vanuit dat der marine en vanuit dat van het Ind. Leger. Vanzelfsprekend koos ik de laatste wijze van beschouwing, omdat juist de orde en krijgstuicht van de landmacht in dezen gevaar loopen. Opdat mij echter geen eenzijdigheid voor de voeten geworpen worde, heb ik ook wel degelijk, waar het ter sprake kwam, het belang der marine niet uit het oog verloren.

Hier is inderdaad sprake van een legerbelang van de eerste orde, immers de krijgstuicht in de eerste plaats en de militaire strafwetgeving in de tweede plaats, welke toch de steun en ruggegraat van het leger vormen, hebben al geruimen tijd een gevoeligen knak gekregen, en zij zullen dien in de toekomst m.i. in sterke mate gaan ondervinden, juist door de onlangs plaats gehad hebbende invoering van de nieuwe militaire strafwetgeving, welke de zaak n.m.m. accentueert.

Op het oog lijkt de vraag al zeer eenvoudig. Men is geneigd te zeggen, wel, voer één gemeenschappelijk recht in voor de krijgsmacht in Indië, en het is uit. En menigeen zal vragen wat daar nu aan te twijfelen valt of een eerste luitenant van de landmacht de meerdere is van een luitenant ter zee der 3e klasse. Hierna zal echter, op grond van de wetsgeschiedenis en den inhoud der Nederlandsche en Nederlandsch-Indische militaire strafwetten, blijken dat de zaak niet zoo eenvoudig is als zij op het oog schijnt.

Zooals reeds gezegd, werd de onderwerpelijke kwestie reeds meerdere malen besproken, o.a. in het Militair-Rechtelijk Tijd-

¹⁾ Wanneer ik hier spreek van „krijgsmacht” dan bedoel ik het begrip neergelegd in art. 45 (3) W.v.M.S., dus de landmacht en de in Ned.-Indië aanwezige zeemacht tezamen (met inbegrip van dienstplichtigen en reservepersoneel).

schrift ¹⁾ No. XXIII, blz. 507, naar aanleiding van een vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 20 September 1927 ²⁾ en de daarop gevolgde Sententie van het H.M.G. van Ned.-Indië van 28 October 1927. ³⁾

De kwestie raakt zeer nauw het probleem van interregionaal strafrecht, en is zonder een kort begrip daarvan niet te verstaan, reden waarom hiermede zal worden aangevangen.

§ 2. Het Probleem van Interregionaal Strafrecht.

Wat is interregionaal recht?

Interregionaal recht of interkoloniaal recht — de naam staat nog geenszins vast — is het samenstelsel van rechtsregels, dat aangeeft welk recht moet worden toegepast, wanneer rechtsstelsels, welke gelden voor verschillende landstreken *binnen het gebied van denzelfden Staat*, met elkaar in botsing komen.

Het is dus conflictenrecht en aangezien één der gebiedsdeelen van den Staat, waar ander recht heerscht dan in het moederland, vrijwel steeds een kolonie of bezitting is, spreekt men wel van interkoloniaal recht. De naam interregionaal recht verdient echter de voorkeur, omdat de landstreek, waar ander recht heerscht dan in de overige landstreken van eenzelfden Staat, niet steeds een kolonie behoeft te zijn. De plaats waar men zich bevindt speelt dus in dezen een groote rol. Bevindt men zich in het moederland dan geldt ander recht dan in de kolonie en omgekeerd.

Korter gezegd: het interregionaal recht is het recht, dat de regels bevat tot oplossing van conflicten van naar de landstreken verschillend recht. ⁴⁾

Het interregionale recht behoort tot de grootere groep van interterritoriaal recht, waartoe ook het internationaal privaatrecht en het interlocale recht behooren.

Aangezien zoowel het nationale strafrecht als het nationale privaatrecht in den regel gelden voor allen, die zich binnen de landsgrenzen bevinden, dus meer een territoriale dan een nationale werking hebben, alhoewel dit in minder sterke mate geldt voor het privaatrecht, zal het zich verplaatsen der rechtssubjecten naar een ander rechtsgebied, niet zonder invloed zijn op de voor hen geldende wetten.

Wanneer nu een rechtscnflict ontstaat tussehen twee of meer rechtsstelsels, die elk tengevolge van eenige wettelijke voorziening voor toepassing in aanmerking komen, dan zal slechts één van de betrokken rechtsstelsels toepassing kunnen vinden, tengevolge van bestaande verwijzingsregels. Op het rechtssubject zal dan in de

¹⁾ Hier verder te citeeren als M.R.T.

²⁾ Opgenomen in M.R.T. XXIII, blz. 532 vlg.

³⁾ Opgenomen in M.R.T. XXIII, blz. 538 vlg. Zie ook M.R.T. XXX, blz. 196 vlg., vergelijk ook M.R.T. XXV, blz. 320.

⁴⁾ Vergelijk Prof. Mr. G. André de la Porte in „Recht en rechtsbedeeling in Ned.-Indië”, blz. 14.

andere landstreek (kolonie) bijv. het aldaar geldende recht moeten worden toegepast. Maar evenzeer is het mogelijk tengevolge van die bestaande verwijzingsregels, dat het oorspronkelijke (moederland-sche) recht op den persoon blijft gelden, naar welk gebiedsdeel hij zich ook begeve.

Er is echter nog een andere mogelijkheid denkbaar, nl. het geval dat de wetgever zelf de oplossing aan de hand gedaan heeft door het toepassen van bijzondere, van beide rechtsstelsels afwijkende, *zelfstandige* rechtsregels voor te schrijven.

Onze wetgever heeft deze conflicten slechts in weinige gevallen en niet systematisch geregeld. Voor het grootste deel moet de oplossing daarom gevonden worden in het gewoonterecht of door de wetenschap aan de hand gedaan worden.

Bij de vraag nu, hoever de plaatselijke werking van de strafwet zich moet uitstrekken, kan men vier stelsels onderscheiden, waarvan er twee om den voorrang dingen, en wel *het landsgebied- of territorialiteitsstelsel* en *het nationaliteitsstelsel of actieve persoonlijkheidsstelsel*.¹⁾

Veelal wordt het eerste stelsel aldus omschreven, dat de toepasselijkheid der strafwet afhangt van de plaats waar de strafbare handeling gepleegd wordt.

In het tweede stelsel hangt de toepasselijkheid der strafwet af van de nationaliteit van den dader; onverschillig waar het misdrijf is gepleegd, is de strafwet toepasselijk van den staat of het gebied, tot welks onderdanen de dader behoort. De onderdanen van den Staat worden geacht aan zijne voorschriften onderworpen te *blijven*, ook al bevinden zij zich in het buitenland.

Algemeen erkent men de noodzakelijkheid om beide stelsels met elkaar te combineeren, omdat een uitsluitende toepassing van het eerste stelsel zou leiden tot straffeloosheid zoo'dra een burger van zekeren staat, na in het buitenland een misdrijf te hebben gepleegd, naar het grondgebied van zijn eigen staat had weten te ontvluchten, aangezien veelal nog het beginsel geldt van niet-uitlevering van eigen onderdanen, terwijl een uitsluitende toepassing van het nationaliteitsstelsel ook in een aantal gevallen zou voeren tot straffeloosheid van den dader, nl. wanneer deze een niet-nationaal is, en in een aantal andere gevallen de werking der strafwet zich zou uitstrekken tot over de landsgrenzen met de daaraan verbonden praktische moeilijkheden.

Zoowel bij de Nederlandsche als bij de Nederlandsch-Indische burgerlijke strafwet staat het territorialiteitsbeginsel als hoofdbeginsel voorop²⁾, terwijl daarnaast het nationaliteitsbeginsel in een aantal gevallen wordt gehuldigd.³⁾

¹⁾ Onbesproken blijven hier de beide andere stelsels, nl. het stelsel van het universaliteitsbeginsel en het stelsel van het beschermingsbeginsel.

²⁾ Vergelijk de artikelen 2 en 3 Ned. en Ind. W.v.S.

³⁾ Vergelijk de artikelen 5 en 6 Ned. W.v.S. en artt. 5 en 7 Ind. W.v.S.

Art. 2 Ind. W. v. S., hetwelk het territorialiteitsbeginsel bevat, luidt als volgt:

De Nederlandsch-Indische wettelijke strafbepalingen zijn toepasselijk op *ieder* ¹⁾ die zich binnen Nederlandsch-Indië aan eenig strafbaar feit schuldig maakt.

Terwijl art. 3 Ind. W. v. S., dit nog als volgt uitbreidt:

De Nederlandsch-Indische wettelijke strafbepalingen zijn toepasselijk op *ieder* ¹⁾ die zich buiten Nederlandsch-Indië aan boord van een Nederlandsch-Indisch vaartuig aan eenig strafbaar feit schuldig maakt.

Bestonden er dus geen andere wettelijke bepalingen, afkomstig van een daartoe bevoegden wetgever, waardoor afbreuk wordt gedaan aan de zoo juist genoemde artikelen, dan zou ongetwijfeld op den militair van de Kon. Marine, die zich binnen Ned.-Indië aan eenig strafbaar feit schuldig maakt, de Ned.-Indische wettelijke strafbepalingen — w.o. dus ook het in Ned.-Indië voor de landmacht geldende militaire strafrecht — toepasselijk zijn.

Nu zijn er inderdaad zulke wettelijke bepalingen, die aan art. 2 W. v. S. afbreuk doen en nu staan we voor de vraag, welk strafrecht op den militair, behoorende tot het in Ned.-Indië verblijvend deel der Kon. Marine, die zich binnen Ned.-Indië aan eenig strafbaar feit schuldig maakt, van toepassing is, het Ned.-Indische of het Nederlandsche strafrecht. Of heeft de wetgever soms een oplossing van het vraagstuk gegeven door zelfstandige strafrechtsregels vast te stellen, m.a.w.: wat is de strafrechtelijke positie van het personeel der in Ned.-Indië aanwezige zeemacht?

De beantwoording van deze vraag is, naar de zoo juist ontwikkelde theorie, een vraag van interregionaal strafrecht.

§ 3. Beknopte Historische Beschouwing van de Strafrechtspositie der in Ned.-Indië aanwezige zeemacht.

Wil men den juisten inhoud van de rechtsregels leeren kennen dan is het nuttig en veelal gewenscht kennis te dragen van de geschiedenis dier rechtsregels, welke men nader wil gaan beschouwen. Bovendien krijgt men daardoor een beter inzicht in den harmonischen bouw.

Reeds onder de werking der thans vervallen Crim. Wetboeken heerschte er in Ned.-Indië groote onzekerheid omtrent de rechtspositie van de zeemacht in Ned.-Indië.

Zoo deed zich al in 1836 een verschil van gevoelen voor tusschen de verschillende betrokken ministeries in Nederland, aangaande de bevoegdheden van den Gouv. Gen. van Ned.-Indië met betrekking tot vonnissen, gewezen door zeekrijgsraden aan boord van schepen van het Ned. eskader aldaar. ²⁾ De onzekerheid was zelfs zoo groot, dat de Commandant der Zeemacht in 1840 aan den Gouv. Gen. voorstelde aan het Opperbestuur te vragen, welke de positie was van het in

¹⁾ Cursiveering van mij.

²⁾ Zie hiervoor M.R.T. II, blz. 236.

Ned.-Indië verblijvend scheepsvolk der Marine ten aanzien van de rechtsbedeeling ¹⁾). Voornamelijk rezen de geschillen toen over het recht van gratie betreffende doodvonnissen, al of niet toe te passen door den Gouv. Gen.

Weder als gevolg van gerezen moeilijkheden aangaande de verbindbaarheid van de Nederlandsche mil. strafwetgeving in Ned.-Indië bracht, op verzoek der Regeering, de Adv. Fiscaal Pols in 1875 een uitvoerig adres uit ²⁾). Naar het oordeel van den Min. van Marine diende „aan den onhoudbaren toestand in Oost-Indië” een einde te worden gemaakt. Pols komt in zijn advies tot de conclusie, dat de marine in Ned.-Indië is en blijft Ned. Marine, onderworpen aan de Ned. strafwetgeving, toe te passen door de Zeekrijgsraden buitengaats als Ned. rechter. Verder bindt deze wetgeving volgens hem ook Indië en daarom is de koloniale rechter niet bevoegd kennis te nemen van delicten door het marinepersoneel in Indië begaan. Behoud van dezen toestand acht Pols echter in geen geval gewenscht; hij geeft dan ook in overweging om door wetswijziging daarin verandering te brengen en wel in dier voege, dat de in de koloniën geldende burgerlijke strafwet toe te passen door de zeekrijgsraden, ook zou gelden voor het aldaar aanwezige personeel der marine, dat zich aan commune delicten schuldig maakt. Tevens werd de wenschelijkheid betoogd om de rechtspraak te verbeteren, door appèl mogelijk te maken van die zeekrijgsraden op de koloniale mil. hoven. Deze laatste wensch is v.w.b. Ned.-Indië op 1 Dec. 1918 in vervulling gegaan. Toen werd nl. appèl mogelijk van de vonnissen der zeekrijgsraden op het H.M.G. van Ned.-Indië. Overigens bleef de toestand nog dezelfde zooals hij in 1814 was geschapen.

Het advies van Pols werd uitgebracht onder de werking van de oude Crim. Wetboeken. Toen nu in 1923 in Nederland het W. v. M. S. werd ingevoerd, werd daardoor verandering gebracht in den stand van zaken?

Het antwoord op deze vraag zal ongetwijfeld ontkennend moeten luiden. De bezwaren verbonden aan de niet-toepasselijkheid van de N. I. strafwetgeving op in N. I. dienend marinepersoneel gaven de Ind. Regeering in 1923 aanleiding zich met voorstellen tot wetswijziging tot den Min. v. Koloniën te wenden. Dit liep op niets uit.

Na 1875 heeft het vraagstuk, dat ons hier bezighoudt, herhaaldelijk de aandacht van de Regeering gehad, zoowel h.t.l. als in Nederland. Bijv. in 1891—1894, in 1905, in 1910—1913, in 1920—1925 en thans sedert de opdracht van de Indische Regeering ver-

¹⁾ Zie hiervoor M.R.T. II, blz. 238. Zie ook noot in M.R.T. XXVI, blz. 209. Deze noot luidt: „De onzekerheid zal in de hand zijn gewerkt, door de kort te voren (K.B. 13 Maart 1838, no 50) plaats gehad hebbende opheffing van de Kol. Marine, een afzonderlijk korps geheel vallende onder Indisch recht, op gelijken voet als zulks ten aanzien van het Indische Leger het geval was en is.” (laatste deel der noot niet overgenomen, zijnde thans niet meer ter zake doende).

²⁾ Later gepubliceerd in „Militaire Jurisprudentie” II, blz. 103-119.

strekt aan de Commissie voor het straf-, tucht- en strafprocesrecht 1930 bij G.B. van 1 Aug. 1933 No. 1.

Hoezeer de Regeering ook van goeden wille was, zijn de pogingen echter door allerlei omstandigheden zonder resultaat gebleven. Oppervlakkig lijkt de regeling van het vraagstuk nog al eenvoudig; zet men zich echter aan eene uitwerking dan valt het niet mede, omdat de regeling van deze rechtsstof allerminst eenvoudig is, omdat men voor moeilijke staatsrechtelijke vragen komt te staan, terwijl bovendien de belangstelling aan rechtsgeleerde zijde eveneens niet bijzonder groot is. (Zoo is bij herhaling op dit gebied door het Utrechtsche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen een prijsvraag uitgeschreven, doch beide keeren onbeantwoord gebleven).

De Regeering zal toch op den duur er niet aan kunnen ontkomen te dezen de noodzakelijke voorstellen aan de Staten-Generaal te doen, temeer nu door de invoering van het Ind. W. v. S. de toestand in Indië daartoe hoe langer hoe meer dwingt.

De oplossing, welke veelal wordt voorgestaan, is deze, dat men art. 2 Ned. W. v. M. S. wil aanvullen met een bepaling dat, ten aanzien van strafbare feiten begaan in de koloniën, onder de uitdrukking „het gemeene strafrecht” in dat artikel moet worden verstaan evenzeer het in de kolonie geldende gemeene strafrecht. Hieruit zou dan volgen, waar het eigenlijk om te doen is, dat de bevoegdheid van den Ned. mil. rechter in de koloniën uitdrukkelijk in de wet wordt erkend om het koloniale strafrecht toe te passen, welke bevoegdheid thans een twistpunt uitmaakt.

Ook is het denkbeeld naar voren gebracht om den misstand op te heffen langs anderen weg, nl. juist door beperking van de rechtsmacht van den Ned. mil. rechter in de koloniën en daar tegenover eene uitbreiding van de bevoegdheid van den kol. burg. strafrechter. Aan deze gedachte zou dan uitvoering gegeven kunnen worden door een nieuw artikel in te voegen in de Inv. wet 1921, nl. een art. 81a, luidende:

De mil. rechter neemt, tenzij het geldt feiten, strafbaar gesteld bij het Wetboek van Militair Strafrecht of bij het gemeene ¹⁾ strafrecht, bij voorkeur geen kennis van strafbare feiten, door een aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon binnen Ned.-Indië, Suriname of Curaçao begaan.

Het tweede lid zou dan moeten luiden als thans art. 81, tweede lid.

Tegen dit voorstel bestaat deze bedenking, dat daardoor wordt losgelaten het beginsel dat de berechting van militairen door den mil. rechter plaats heeft. Dit beginsel zou daardoor, meer dan strikt noodzakelijk, worden losgelaten. Dit zou kunnen leiden tot uiteindelijke afschaffing van de geheele mil. rechtspraak, hetgeen zeker niet aan te bevelen zoude zijn.

Er zijn echter nog meerdere bezwaren tegen dit voorstel, welke hier zullen worden voorbijgegaan.

¹⁾ D.i. het Nederlandsche gemeene strafrecht!

Wel zij vermeld, dat het voorstel in zijne gevolgen niet voldoende doordacht is. Immers de kol. burg. strafrechter is toch niet bevoegd te achten tot het opleggen van eene bijkomende mil. straf, zooals het ontslag uit den mil. dienst en de verlaging. Moelijkheden zullen verder rijzen bij samenloop. Stel een militair der zeemacht maakt zich schuldig aan het Ind. haatzaai-artikel (art. 154 Ind. W. v. S.), tevens belediging insluitende; welke rechter is nu bevoegd te achten? De Ned. mil. rechter in Indië (de zeekrijgsraad) moet zich onthouden van het specifieke Ind. art. en de burgerstrafrechter in Indië moet zich onthouden van de belediging, omdat het delict „belediging” ook voorkomt in het Ned. W. v. S. Men ziet het, talrijke moeilijkheden wachten ons, wanneer we dit stelsel zouden aanvaarden.

Algemeen voelt men wel, dat de aangewezen weg is, dat de militairen der zeemacht in de koloniën onderworpen moeten zijn aan het in de betrokken kolonie geldende (straf)recht.

Dit is n.m.m. de eenige juiste oplossing. Ieder ander Nederlander, die hier in Indië een strafbaar feit begaat, is op staanden voet onderworpen aan de Ned.-Ind. wettelijke bepalingen. Waarom nog langer uitzondering gemaakt voor den marineman? Het is een uitzonderlijke positie van de marine, die tot allerlei moeilijkheden aanleiding heeft gegeven en nog zal geven.

Op welke wijze men n.m.m. het probleem het beste kan oplossen zal op het eind van deze verhandeling een punt van bespreking uitmaken.

De stand van zaken is dus deze — ik herhaal het nogmaals —, dat de Commissie 1930 thans bezig is met de voorbereiding van voorstellen, die de Indische Regeering aan de Nederlandsche Regeering zal aanbieden. Ik wil deze geschiedkundige inleiding beëindigen met de hoop uit te spreken, dat nu eindelijk eens dit gewichtige vraagstuk in Nederland volkomen wordt begrepen en opgelost met opzijetting van mogelijke eigen belangen. Zoowel het belang der openbare orde als het rechtsgevoel der justiciabelen in Nederlandsch-Indië, en het rechtsgevoel der militairen van de Indische landmacht in het bijzonder, eischen de totstandkoming van een afdoende regeling.

§ 4. De Rechtstoestand van de Zeemacht in Nederlandsch-Indië.

Op privaatrechtelijk gebied hebben we onder meer de volgende vragen van interregionaal recht.

Bijv. als de Indische verlofganger in Holland komt te overlijden. Dan ontstaat een interkoloniale verhouding t.a.v. de *erfrechtsvraag* en de *voogdij*. Ook kan nog gewezen worden op een algemeene bepaling van interregionaal recht en wel art. 16 A.B. (2e zin). Het is een bepaling van N.I. recht en ziet op het geval, dat een Nederlandsch onderdaan uit Indië naar Holland of een andere Nederlandsche kolonie gaat. Art. 16 A.B., 2e zin, spreekt niet over het

geval, dat een Nederlandsch onderdaan *hier* naar toe komt. Echter acht men naar analogie van den 1en zin van dat artikel (waarbij men het omgekeerde wel van toepassing acht) het omgekeerde van den 2en zin toepasselijk voor den Nederlandschen onderdaan, die hierheen komt.

Allen dus, die hierheen komen en hier gaan werken en gaan wonen, vallen onder N.I. recht.

Echter de reiziger, die hier tijdelijk komt en hier geen woonplaats heeft, blijft onderworpen aan het Ned. recht.

Tot zoover enkele der voornaamste privaatrechtelijke verschillen.¹⁾ Op strafrechtelijk terrein is er de merkwaardige leemte, dat op militairen der zeemacht in Indië slechts *Nederlandsch* strafrecht toepasselijk is, dat zij dus niet vallen onder de Indische bepalingen van strafrecht. Is het vergrijp voorzien in een Ned. bepaling van strafrecht dan kan de Ned. strafrechter in Indië, in eerste instantie de Zeekrijgsraad te Soerabaia, en in hooger beroep het Ind. H.M.G.²⁾, de zaak berechten. Is dat niet het geval, dan moet de hulp worden ingeroepen van den tuchtrechter, hetgeen vanzelfsprekend geen juiste oplossing is van het vraagstuk. Het is en blijft op die manier een noodmaatregel, die wel vaak aanleiding zal geven tot een minder juiste afdoening en straftoemeting.

De regeling voor de toepasselijkheid van het Ind. strafrecht op het personeel der marine in Ned.-Indië, blijkt telkens technisch-juridisch zeer lastig te zijn. Reeds tientallen van jaren is op deze kwestie de aandacht gevestigd.

De gevolgen van de omstandigheid, dat op den marineman in Indië het Nederlandsch strafrecht van toepassing blijft, zijn niet gering.

Men kan bijv. het merkwaardige geval krijgen, dat een militair der zeemacht, in deelneming handelende met een aan de rechtsmacht van den Ind. rechter onderworpen persoon, van slechter strafpositie wordt. „Moord” bijv. kan immers volgens de Ind. strafwet gestraft worden met de doodstraf, terwijl de Ned. burgerlijke strafwet de doodstraf niet kent.

Vervolgens komt men te staan voor de moeilijkheid, indien strafbare feiten door den marineschepeling gepleegd worden in vereeniging met Ned.-Ind. justiciabelen, terwijl die feiten *wel* strafbaar zijn gesteld bij de Ind. wettelijke strafbepalingen doch *niet* bij de Ned. wettelijke strafbepalingen. De militair der zeemacht gaat in dat geval vrijuit voor den strafrechter; behoudens dan correctie door den tuchtrechter. Men denke hier bijv. aan het „haatzaai”-artikel (art. 154) van het Ind. W.v.S.

Het Gedelegeerden-Verslag n.a.v. het ontwerp tot vaststelling van een nieuw wetboek van militair strafrecht voor Ned.-Indië, vermeldt in § 3 der algemeene opmerkingen³⁾ het navolgende:

¹⁾ Zie W. 11987; zie ook Ned. Jur. blad 1929, blz. 416.

²⁾ Sinds 1 December 1918.

³⁾ Zie Volksraadstukken 1933/1934, Ond. 82, stuk 4, pag. 2.

„Algemeen achtte men het een ernstig bezwaar, dat het ontworpen wetboek van militair strafrecht alleen zal gelden voor de Ned.-Indische landmacht. De voorgestelde militaire strafwetgeving is, doordat zij rekening houdt met specifiek Indische toestanden, beter dan de Nederlandsche geschikt om op h.t.l. dienend personeel der Kon. marine te worden toegepast. Het moederlandsche wetboek behoeft, naar in de praktijk is gebleken, op tal van plaatsen wijziging, aanvulling en verduidelijking. Wat de leemten betreft zij volstaan met de opmerking, dat in die regeling een strafbepaling tegen militairen opstand ontbreekt. Overigens dient te worden bedacht, dat, als de zeemacht h.t.l. blijft onderworpen aan de Ned. Mil. strafwetgeving, dat bij gelijke delicten, gepleegd door een militair van de landmacht en door een militair van de zeemacht, kan leiden tot belangrijke verschillen, in de eerste plaats door de hoogere strafmaxima (vgl. art. 145, ontwerp: 7 jaar, Ned. wet: 2 jaar), welke in het ontwerp voor tal van misdrijven zijn voorgesteld, in de tweede plaats door de andere afwijkingen (bv. bij art. 145 van het ontwerp, dat geen opzet eischt, in tegenstelling tot het overeenkomstige artikel 157 der Nederlandsche wet) ¹⁾. Mocht het om bepaalde redenen niet wel mogelijk zijn om, naar moederlandsch voorbeeld het personeel van de Ned.-Indische landmacht en dat van de zeemacht h.t.l. aan gemeenschappelijke wetboeken van mil. straf- en tuchtrecht te onderwerpen, dan zou men gaarne vernemen, welke beletselen hiertegen bestaan. Als die belemmeringen niet uit den weg kunnen worden geruimd, dient, naar men meende, de Nederlandsche mil. straf- en tuchtwetgeving ten spoedigste te worden gewijzigd en aangevuld. Ongetwijfeld kunnen in die wetgeving aanvullende bepalingen worden opgenomen, alleen geldende voor de in Ned.-Indië aanwezige zeemacht.”

Blijkens de Memorie van Antwoord antwoordde de Regeering hierop: ²⁾

„Het ware ongetwijfeld een verbetering te achten, indien de geheele weermacht h.t.l. aan de nieuwe wetboeken ware onderworpen. Echter zijn, zooals bekend is, het Nederlandsche Wetboek van Mil. Strafrecht en de (Nederlandsche) Wet op de Krijgstucht op het hier te lande dienende personeel der Kon. marine toepasselijk ³⁾”.

Om hierin verandering te brengen zouden de evenvermelde wetten moeten worden gewijzigd, hetgeen de Indische Regeering uiteraard niet in de hand heeft.

Inderdaad is het een ernstig bezwaar, dat beide deelen der weermacht h.t.l. niet aan dezelfde crimineele- en tuchtwetten zijn onderworpen. In de Mem. v. Antw. op het Afdeelvingsverslag van den Volksraad betreffende afd. II der eerste aanvullende begrooting van Ned.-Indië (Volksraadstukken 1930/1931, Ond. 88, stuk 4, pag. 3) kon dan ook worden medegedeeld, dat de bezwaren verbonden aan de niet-toepasselijkheid van de Ned.-Indische strafwetgeving op het in Ned.-Indië dienend marinepersoneel reeds geruimen tijd geleden aanleiding hadden gegeven tot voorstellen tot wetwijziging. Met de in dezen gehoorde Commissie voor het mil. straf-

¹⁾ Deze vergelijking is minder juist, vooreerst wat betreft de maximum straf, want het strafmaximum van art. 157 Ned. W.v.M.S. bedraagt zes jaar; in de tweede plaats eischt art. 145 — dat slechts in hoofdzaak overeenkomt met art. 157 Ned. W.v.M.S. — zoowel opzet als culpa, art. 145 is een voorbeeld van een artikel, waarin de dolus en de culpa in één schuldomschrijving zijn samengevat.

²⁾ Zie Volksraadstukken 1933/1934, ond. 82, stukken 5 en 6, pag. 2.

³⁾ Vgl. art. 76 der „Invoeringswet mil. straf- en tuchtrecht” 1921 i.v.m. art. 60 Ned. W.v.M.S. (bepalende wie onder „militair” moeten worden verstaan, waaronder vallen de marineschepelingen in de overzeesche gebieden) en de artn. 1, 2 en 4 van dat Wetboek. Zie voorts ook art. 162(2) van dat wetboek en art. 142 R.Z. en de artn. 81—85 Invoeringswet 1921.

tucht- en strafprocesrecht ziet de Regeering voorshands maar één oplossing, nl. een volledig toepasselijkverklaring van het Ned.-Indische materiele strafrecht en mil. tuchtrecht op de hier te lande aanwezige Kon. marine.

In verband hiermede is bij Gouv. besluit van 1 Aug. 1933 No. 1 aan de Commissie opgedragen mede te ontwerpen:

- 1e. de aanvullingen en wijzigingen, welke in de Indische mil. straf- en tuchtwetgeving behooren te worden aangebracht om deze van toepassing te doen zijn op de in Ned.-Indië aanwezige marine-schepelingen;
- 2e. de aanvullingen en wijzigingen, welke als gevolg van het bepaalde sub 1e behooren te worden aangebracht in bestaande wetten en andere wettelijke voorschriften;
- 3e. alle voorschriften, welke noodig zullen zijn ter uitvoering van de, ingevolge het bepaalde onder 1e en 2e gewijzigde, wettelijke bepalingen.

Zijn deze ontwerpen gereed, dan zal nader overleg met den Minister van Koloniën moeten volgen, waarna zij aan het oordeel van den Minister van Defensie zullen moeten worden onderworpen.

Daar niet te zeggen valt, wanneer deze ontwerpen wet zullen worden, zal er in zijn te berusten, dat de voorliggende ontwerp-wetboeken voorshands alleen voor de Nederlandsch-Indische landmacht zullen gelden."

We zien dus, dat thans wederom de hand is aan de ploeg geslagen. Doch men verheuge zich niet te spoedig, want zooals hier-voor al bleek is het vraagstuk reeds vele malen in behandeling genomen, steeds echter met een negatief resultaat. We hebben hier te doen met een ware lijdensgeschiedenis, een zelfde lijdensgeschiedenis als de totstandkoming van het W.v.M.S. heeft doorgemaakt. En bedriegen de voortekenen ons niet, dan zal het nog wel geruimen tijd vorderen al eer we de zoo zeer gewenschte regeling in het Staatsblad zullen aantreffen. Het is daarom zaak met alle beschikbare kracht aan te dringen op eene uiteindelijke oplossing van het vraagstuk.

In de zitting van den Volksraad van 11 Februari 1931 zeide het lid Jonkman over deze kwestie nog het volgende: ¹⁾

„Op één punt van de schriftelijke gedachtenwisseling slechts zou ik nader willen ingaan nl. op de bezwaren tegen de regeling, dat in Ned.-Indië dienend marine-personeel aan de Nederlandsche strafwetgeving onderworpen is. Het Afdeelvingsverslag geeft een recent voorbeeld van de onaannemelijke gevolgen daarvan. Een Inlandsch stoker, die een Inlandsch verkeersagent, die hem gelastte te stoppen, negeerde en zelfs later zich tegen dezen verzette en dezen mishandelde, is niet strafbaar, noch voor het opzettelijk niet voldoen aan een bevel krachtens wettelijk voorschrift door een ambtenaar gegeven, noch voor de wederspanningheid, noch voor de mishandeling van een ambtenaar, omdat de Nederl. strafwetgeving op hem toepasselijk is en niet de Ned.-Indische en omdat in dit geval de Nederl. strafwetgeving niet kon worden toegepast, omdat het Ned.-Indische rijwielreglement niet is een wettelijk voorschrift in den zin der Nederl. wet en een Ned.-Indische agent der alg. politie niet is een ambtenaar in den zin dier wet !!!

Ik vermoed, dat ieder lid dit, indien hij dit nog niet wist, ondanks zijn sympathie voor de marine, een sterk voorbeeld van zonderlinge wetgeving zal vinden."

De Regeeringsgemachtigde ging niet in op andere beschouwingen

¹⁾ Handelingen 1931, blz. 2273.

over de bezwaren, verbonden aan de onderwerping van het h.t.l. dienende marinepersoneel aan de Nederlandsche wetgeving.

Eenige dagen nadat de heer Jonkman de zoo juist vermelde rede had uitgesproken, werden er wederom een tweetal sententies door het Ind. H.M.G. uitgesproken, waaruit wel zeer duidelijk blijkt, dat het Hof ter zake een wel overwogen en vaste jurisprudentie heeft aangenomen.

In het eene geval werd een Inlandsch stoker vrijgesproken van de hem ten laste gelegde „mishandeling tegen een ambtenaar” en „wederspanning” en kon deze maar alleen voor mishandeling zonder meer worden veroordeeld (dit is de uitspraak op het appèl tegen het hiervoor vermelde vonnis van den Zeekrijgsraad). In het andere geval werden drie Nederlandsche matrozen geheel vrijgesproken omdat zij niet strafbaar werden geacht voor de door hen gepleegde welbewezen wederspanning, belediging van een ambtenaar, en „opzettelijke belemmering van een door een ambtenaar ter uitvoering van een wettelijk voorschrift ondernomen handeling”, aangezien de in het Nederlandsch W.v.S. voorkomende uitdrukkingen „openbaar gezag”, „ambtenaar” en „wettelijk voorschrift” alleen het oog zouden hebben op het Nederlandsch openbaar gezag, Nederlandsche ambtenaren en Nederlandsche wettelijke voorschriften.

In beide sententies verklaarde het Hof met den adv.-fiscaal ten volle te kunnen instemmen, dat deze straffeloosheid een onhoudbaren toestand in het leven roept, gevolg van het feit, dat de Nederlandsche wetgever de militairen, voor zoover zij wegens strafbare feiten in Ned.-Indië gepleegd in eersten aanleg terechtstaan voor de krijgsraden bij de zeemacht, onderwerpt aan de Nederl. in plaats van aan de Nederlandsch-Indische strafbepalingen.

De heer Jonkman zeide op 16 Februari 1931 dienaangaande nog het volgende:

De onhoudbaarheid van dezen op een voor Indië niet meer passende Nederl. wetgeving berustenden toestand spreekt, naar het mij wil voorkomen, te sterker, indien men zich de cijfers herinnert, onlangs gegeven door den geachten Regeeringsgemachtigde voor de Marine. Er dienen h.t.l. thans, naast 2447 Europeesche, 2911 Inlandsche schepelingen, mede niet alleen onderworpen aan de Nederl. strafwetgeving, maar ook juist daardoor dikwijls niet strafbaar voor feiten, waarvoor ieder ander hier terecht wordt gestraft.

Deze nadere beschouwing moge tegelijk dienen als toelichting op de door mij met eenige geachte medeleden ingediende motie.

Deze motie luidde als volgt:

De Volksraad,

kennis genomen hebbende van de ernstige bezwaren verbonden aan de onderwerping van het h.t.l. dienende marinepersoneel aan de Nederlandsche strafwetgeving,

verzoekt de Regeering, voor zoover Haar mogelijk is, een wetswijziging, welke deze bezwaren kan wegnemen, te bespoedigen.”

(Bijlagen 1930—1931, Onderwerp 88, Afd. II, stuk 5).

In de avondvergadering werd deze motie z.h.s. aangenomen.

De toestand is na de invoering van het Ind. W.v.M.S. op 1 October 1934 nog dringender geworden. Op onderscheidene punten toch verschilt dat wetboek met het overeenkomstige Nederlandsche.

Bijgevoegd in het Ind. W.v.M.S. zijn de artt. 65 en 66, voorts artt. 114 (3), 117 (2), 148 sub 2°, terwijl art. 115 (3) aanzienlijk is uitgebreid.

Afgegaan zijn de artt. 158 en 89 sub 3° van het Ned. W.v.M.S.

Vervolgens heeft een groot aantal artt. van het Ind. W.v.M.S. een belangrijke redactiewijziging ondergaan.

Ten slotte — en zeker niet het minst belangrijkste — bevatten de volgende artt. een andere schuldomschrijving: 70 — 85 sub 2° — 87 (1) sub 2° — 145.

Om een concreet voorbeeld te geven: stel dat militairen van de zee- en landmacht gezamenlijk zich schuldig maken aan een der delicten 65 of 66 („Militairen opstand” of „Samenspanning tot het plegen van militairen opstand”), dan kan men het geval krijgen, dat de Ind. militairen der landmacht veroordeeld worden tot een zeer zware straf, terwijl de militairen der marine strafrechtelijk niet vervolgd worden en slechts disciplinair gestraft worden.

Al mogen dan tot dusverre de eischen der praktijk nog niet een dusdanigen drang hebben uitgeoefend op den Ned. wetgever, de Regeering zal toch op den duur er niet aan kunnen ontkomen ten aanzien van dezen onhoudbaren toestand de noodzakelijke voorstellen te doen aan de Staten-Generaal, vooral nu de toestanden in Indië daartoe hoe langer hoe meer dringen. Overigens is het toch ook op zijn minst genomen vreemd, dat eenzelfde feit, waarin in Nederland door de rechtspraak geen disciplinair element wordt aanwezig geacht, in Indië als tegen de krijgstuicht indruischende, wordt gecorrigeerd.

Naar het zich laat aanzien zal deze aangelegenheid dus binnenkort, wellicht, voor de zooveelste maal, de aandacht vragen van de Nederlandsche Regeering.

Moge dan eindelijk eens begrepen worden het groote belang, dat dat Ned.-Ind. landmacht bij deze kwestie heeft, en dat eindelijk dan eens een afdoende oplossing gevonden worde!

De rechtstoestand van het personeel der zeemacht, dat zich in Ned.-Indië aan een aldaar strafbaar gesteld feit schuldig maakt, is een bron van rijke en interessante jurisprudentie en literatuur geworden, zich bewegende op het terrein van het interregionale recht.

De moeilijke materie, mede in verband met epineuse vragen van staatsrechtelijken aard, en verschil van meeningen zijn wel de voornaamste oorzaken van de te betreuren vertraging die de regeling van den hier bedoelden rechtstoestand tot heden heeft ondervonden.

Een aantal rechterlijke uitspraken demonstreeren de hoogst onbevredigende gevolgen van 's Wetgevers verzuim ten deze. Ik moge daartoe verwijzen naar de volgende jurisprudentie:

M.R.T. XXIII, blz. 532, vonnis van den Zeekr. Soer. van 20 Sept. 1927.

„Een sergeant van het Ned.-Ind. leger is niet een „militair” in den zin van het Ned. W.v.M.S. en dus niet de meerdere van een matroos der Kon. marine.”

M.R.T. XXIII, blz. 538, sententie van het Ind. H.M.G. van 28 Oct. 1927,

„Een sergeant van het Ned.-Ind. leger is een militair in den zin van het Ned. W.v.M.S. en mitsdien de meerdere van den matroos.”

M.R.T. XXX, blz. 196, vonnis van den Zeekr. Soer. van 6 Maart 1934,

„Een sergeant-majoor van het Ind. leger is niet de meerdere van een korporaal der zeemacht.”

M.R.T. XXVI, blz. 35, vonnis van den Zeekr. Soer. van 24 Sept. 1929,

„Wederspanningheid en het opgeven van een valschen naam aan een Inl. politie-agent te Soerabaja ter gelegenheid van eene aanhouding wegens het als bestuurder van een rijwiel doorrijden door het stopteeken van een verkeersagent.

Dit laatste feit, hoewel in Ned.-Indië een strafbaar feit vormend, is dat niet voor beklagde, daar voor hem de toepasbaarheid van de Ned.-Indische strafwetgeving is uitgesloten en de gelijksoortige overtreding van de Ned. strafwet, hoewel formeel ten opzichte van den beklagde van kracht, bij hare toepassing zooveel moeilijkheden ontmoet, dat deze toepassing vrijwel illusoir te achten is.”

M.R.T. XXVI, blz. 41, sententie van het Ind. H.M.G. van 8 Nov. 1929,

„Op dit feit, in Ned.-Indië strafbaar gesteld bij art. 10 jo art. 9 van het rijwielreglement (Stbl. 1910 No. 465), is ingevolge art. 4, sub 1° W.v.M.S. de Nederlandsche strafwet toepasselijk. Nu dit feit echter in de Nederl. strafwet nergens is strafbaar verklaard, behoort beklagde daarvan te worden vrijgesproken.”

M.R.T. XXVI, blz. 67, vonnis van den Zeekr. Soer. van 1 Aug. 1929,

„Het opgeven van een valschen naam bij betrapping op heeterdaad door een Inl. politie-agent wegens overtreding van eene bepaling van eene verordening der gemeente Soerabaia.

Het doen van een gift aan dien agent om hem te bewegen in strijd met zijn plicht na te laten wegens die overtreding proces-verbaal op te maken.

Onder de toegepaste wetsartikelen ook vermeld het betreffende artikel der verordening van de gemeente Soerabaia.

Overtreding dier verordening (het op een rijwiel vervoeren van meer personen dan waarvoor dit rijwiel was ingericht) krijgstuuchtelijk gestraft.”

M.R.T. XXVI, blz. 256, vonnis van den Zeekr. Soer. van 3 Dec. 1929,

„Het in strijd met de Soer. verkeersverordening op een rijwiel vervoeren van een tweeden persoon waarvoor dat niet was ingericht.

Het, bij herhaling, niet voldoen aan de, krachtens art. 9 van het (Indisch) Rijwielreglement, door een politiebeambte gedane vordering om af te stappen.

Het, na aanhouding wegens evenvermelde overtredingen, aan een politie-beambte te Soer. opgeven van een valschen naam.

De Soer. verkeersverordening kan door den zeekr. niet worden toegepast, zoodat overtreding daarvan alleen van invloed kan zijn op de strafmaat.

Ook het Ind. Rijwielreglement kan als *lex specialis* voor den Zeekr. geen toepassing vinden, doch kan wel aangenomen worden als eenig wettelijk voorschrift in den zin van art. 184 W.v.S.”

Zie ook mede het vonnis van den Zeekr. te Soer. van 3 Juni 1930, in M.R.T. XXVI, blz. 270 en de sententie van het Ind. H.M.G. van 8 Aug. 1930, in M.R.T. XXVI, blz. 463.

Zie echter bovenal de sententie van 6 Febr. 1931 van het Ind. H.M.G., te vinden in M.R.T. XXVII, blz. 34 en het vonnis van den Zeekr. van 8 Jan. 1931, waarvan appèl.

Deze uitspraken zullen hierachter nog ter sprake komen.

Zooals reeds uit het geschiedkundig overzicht moge zijn gebleken, is de zaak allerminst nieuw. Bij herhaling wordt een beroep gedaan op de omstandigheid, dat de strafrechter, die rechtsprekt over de militairen der zeemacht, *waar ter wereld* dit ook plaats heeft, is en blijft een *Nederlandsche* rechter, optredende overeenkomstig de bepalingen der Rechtspleging bij de zeemacht.

Deze opvatting heeft zeer ver strekkende gevolgen.

Is deze opvatting nu echter ook juist?

De oplossing van deze vraag hangt vooral hiervan af of men de verhouding van de koloniën tot het moederland opvat als een staatsrechtelijke, dan wel als een volkenrechtelijke. Immers, zou die verhouding een volkenrechtelijke zijn, dan is Indië als buitenland aan te merken t.o.v. het Rijk in Europa en zou niets den Indischen wetgever beletten om te bepalen, dat de Indische strafrechtelijke bepalingen toepasselijk zijn op *ieder* — dus ook op de marine-schepelingen — die zich binnen Ned.-Indië aan eenig strafbaar feit schuldig maakt volgens de N. I. wettelijke strafbepalingen, en dat, ongeacht welke bepalingen het moederland t.a.v. de jurisdictie van het marinepersoneel heeft vastgesteld.

Een verwijzing naar het volkenrecht acht ik, evenals de redactie van het M.R.T.¹⁾, volkomen misplaatst. Evenzeer is misplaatst de wel verkondigde meening, dat de Kon. Marine voor Indië eene vreemde marine is, die geheel op gelijke lijn staat met bijv. de Engelsche marine. Volgens art. 45 (3) behoort de in Ned.-Indië aanwezige zeemacht — en dat is toch immers de Kon. Ned. Marine — tot de Indische krijgsmacht. Duidelijker kan het toch al niet.

De verhouding van het moederland tot Ned.-Indië en de overige koloniën heeft met een volkenrechtelijke verhouding niet te doen: de koloniën vormen immers krachtens art. 1 der Grondwet een deel van het Koninkrijk der Nederlanden. De verhouding moet daarom van zuiver staatsrechtelijken aard worden beschouwd, en waar het hier een rechtsconflict betreft tusschen gebiedsdeelen van denzelfden staat, hebben we hier te maken met een vraagstuk van interregionaal recht.

Maar zelfs al ware een beroep op het Volkenrecht toelaatbaar, dan nog zou dit geen afdoende oplossing geven, omdat het hier in hoofdzaak gaat om delicten „*aan den wal*” gepleegd. Ofschoon de

¹⁾ Zie M.R.T. XXVI, blz. 210.

meeningen uiteenlopend zijn omtrent de berechting van delicten begaan door opvarenden van een oorlogsschip in een vreemd land aan den wal, wordt toch veelal aangenomen, dat in die gevallen mede de rechter van het vreemde land bevoegd is. Evenwel geldt het als een regel van internationale hoffelijkheid, dat het vreemde land in vele gevallen de berechting van de opvarenden van een vreemd oorlogsschip overlaat aan de vreemde natie, waartoe het oorlogsschip behoort. Echter is het adagium „schip is territoir” niet alleen een regel van volkenrecht, in oorsprong is het zelfs een regel van staats- en strafrecht ¹⁾ en daarom heeft die regel wel degelijk beteekenis ook voor interregionale verhoudingen.

Huldigde men de volkenrechtelijke opvatting, dan zou Ned.-Indië zijn te beschouwen als buitenland voor het personeel der Kon. Marine. In dat geval zou niets den Ind. wetgever beletten — aangenomen dat dit thans wel het geval is — met gebruikmaking van art. 2 W.v.S., de Indische strafwetgeving in haar geheel toepasselijk te achten op dat personeel. De bepalingen welke Ned. omtrent de jurisdictie van zijn militairen huldigde, zouden dan kunnen worden voorbijgegaan.

Zooals reeds is gezegd, moet men de hier bedoelde vraag echter beschouwen als te zijn een van interkolonialen aard of liever van interregionalen aard, hetgeen impliceert een staatsrechtelijke verhouding tusschen de beide gebiedsdeelen van het Koninkrijk der Nederlanden. Ware de verhouding een volkenrechtelijke, dan zou hier sprake moeten zijn van twee gecoördineerde soevereine staten, hetgeen zeker niet het geval is.

Weliswaar kunnen we wijzen op een groote zelfstandigheid van Ned.-Indië op staatsrechtelijk gebied (art. 61 Grw.) en voorts op de artn. 2 en 123 Grw., waarbij is bepaald, dat zoowel de Grw. als de andere wetten in beginsel alleen voor het Rijk in Europa verbindend zijn. Zijn die wetten ook verbindend voor een of meer der koloniën dan moet dat uitdrukkelijk zijn gezegd.

Bestond deze in groote mate zelfstandigheid niet, waren m.a.w. de Ned. wetten steeds onverkort mede van toepassing op de koloniën en zouden die koloniën geen zelfstandigheid hebben op wetgevend gebied, dan zou het onderwerpelijke probleem niet bestaan.

Waar nu de koloniën een groot gebied hebben, waarop hun regelgevende bevoegdheid zich mag bewegen, immers „de regeling van de inwendige aangelegenheden wordt overgelaten aan aldaar gevestigde organen”, heeft de Ned.-Indische wetgever daarvan gebruik gemaakt door te bepalen dat op *ieder* die zich binnen Ned.-Indië aan *eenig* strafbaar feit schuldig maakt volgens de Ned.-Ind. wettelijke strafbepalingen, die N. I. wettelijke strafbepalingen toepaselijk zijn.

En nu zitten we meteen midden in het vraagstuk wat ons hier bezighoudt. Want tegenover Ind. art. 2 W.v.S. kunnen we wijzen

¹⁾ Zie hierover uitvoerig Pols, M.R.T. XV, blz. 164; zie ook M.R.T. XXVI, blz. 210.

op een groot aantal Ned. wetsartikelen — welke hierachter nog ter sprake zullen komen — waaruit blijkt, dat de Kon. Marine in Ned.-Indië is en blijft *Nederlandsche* marine, onderworpen aan de *Nederlandsche* strafwetgeving, toe te passen door de Zeekrijgsraden buitengaats als *Nederlandsche* rechter en dat voorts deze wetgeving ook Ned.-Indië bindt en daarom de koloniale rechter niet bevoegd is te achten van *delicten* door tot die marine behoorend personeel gepleegd, kennis te nemen.

We staan nu voor de volgende vragen:

- 1e. Is de mil. rechter, die over de zeemacht in N. I. rechtspreekt, een Ned. rechter?
- 2e. Is niet ook de N. I. mil. rechter bevoegd te achten kennis te nemen van strafbare feiten, begaan door militairen der zeemacht in N. I.?
- 3e. Spreekt die mil. rechter, die gesteld is over de militairen der zeemacht in Indië, recht volgens de moederlandsche strafwet?
- 4e. Is het niet mogelijk dat de mil. rechter, die rechtspreekt over de militairen der zeemacht, ook de Indische wettelijke strafbepalingen toepast?

Wat de rechterlijke bevoegdheid betreft, kunnen we wijzen op de volgende artn. van de Inv. wet 1921: vooreerst art. 76: „De mil. rechter neemt kennis van de strafbare feiten begaan door militairen, behoudens de uitzonderingen bij de wet gemaakt.” Door dit artikel wordt dus de bevoegdheid van den burger-rechter uitgesloten. De vraag kunnen we hier echter nog stellen: Van welken burger-rechter wordt de bevoegdheid uitgesloten? Ook de bevoegdheid van den kolonialen burger-rechter?

Alvorens we deze vragen kunnen beantwoorden dienen we eerst te weten of de Inv. wet mil. straf- en tuchtrecht 1921 ook verbindend is voor Ned.-Indië. Immers volgens art. 123 Grw. moet uitdrukkelijk bij een wet zijn uitgedrukt, dat die wet ook voor de Koloniën verbindend zal zijn. Alhoewel het uit de wet zelve niet blijkt (considerans), is de Invoeringswet in Indië afgekondigd (en niet „bekend gemaakt” zooals Mr. Franken meent, zie M.R.T. XXIX, blz. 433) bij Ind. Stbl. 1921-574, terwijl de tekst van die wet, evenals van het Ned. W.v.M.S., werd bekend gemaakt bij Ind. Stbl. 1922-736. Ik meen dan ook, dat de Inv. wet verbindend is voor Ned.-Indië. Merkwaardigerwijze wordt in de M. v. T. en verdere stukken, betrekking hebbend op art. 76, met geen woord gerept over de Koloniën.

Aangenomen dat dus de Inv. wet verbindend is voor Ned.-Indië, wordt door art. 76 dier wet dus de bevoegdheid voor den burgerlijken rechter in N. I. uitgesloten om kennis te nemen van strafbare feiten in N. I. begaan door Nederlandsche militairen, behoudens dan de uitzondering in geval van connexiteit, bedoeld in art. 81 Inv. wet.

Meer zegt artikel 76 ons niet. Met name volgt uit dat artikel niet, dat onder de uitdrukking „de militaire rechter” in dat artikel moet

worden verstaan de *Nederlandsche* militaire rechter. M.a.w. wordt door dat artikel geenszins uitgesloten de bevoegdheid van den N. I. mil. rechter om te oordeelen over feiten begaan door militairen der zeemacht in Ned.-Indië.

De redactie van het M. R. T.¹⁾ doet nog een beroep op art. 1 R.O. van N.I. om aan te toonen, dat het standpunt van den wetgever in dezen is dat de koloniale rechterlijke bevoegdheid zich niet uitstrekt over militairen der zeemacht. Dit beroep is m.i. misplaatst. Vooreerst bedoelt art. 1 Ind. R.O. te onderscheiden tusschen de rechterlijke macht in *Nederlandsch-Indië*; in dit artikel is dus bedoeld de Ned.-Indische militaire rechter. En stelt men zich op het standpunt, dat in art. 76 Inv.wet met „de militaire rechter” is bedoeld de *Nederlandsche* militaire rechter, dan zal men evenzeer dienen aan te nemen, dat in art. 1 Ind. R. O. bedoeld is onderscheid te maken tusschen *Nederlandsch-Indische* rechters. Bovendien blijkt uit art. 1 Ind. R. O. in geen enkel opzicht dat de koloniale rechterlijke bevoegdheid zich niet uitstrekt over militairen der zeemacht. Art. 1 Ind. R. O. erkent enkel, dat er een rechtsmacht van den Ind. mil. rechter bestaat. Of nu die rechtsmacht van dien Ind. mil. rechter zich mede uitstrekt over militairen der zeemacht, ja dan neen, zal elders moeten blijken.

Mr. Franken maakt het nog erger door te zeggen dat art. 76 Inv. wet derogeeft aan art. 2 Ind. R. O. (vergelijk M.R.T. XXIX, blz. 433) omdat de Ind. R.O. is vastgesteld bij K.B. en de Inv. wet bij een wet. Deze redeneering deugt niet, want art. 2 Ind. R.O. beoogt een regeling der conflicten tusschen de rechterlijke macht (Indische) en het administratief gezag te geven, geheel gebaseerd op de artt. 134, 137 en 138 I.S., dus geheel bevoegd. (Volgens art. 131 I.S. kan de Ind. R.O. voortaan zelfs tot stand komen of gewijzigd worden bij ordonnantie). De regeling in art. 2 Ind. R.O. is afkomstig van een daartoe volkomen bevoegden wetgever en dus kan hier van derogeeen bezwaarlijk de rede zijn. Bovendien is boven allen twijfel verheven, dat met „rechterlijke macht” bedoeld is de Indische rechterlijke macht. Het beroep op dit artikel is dus niet ter zake dienend.

Voorts zet Mr. Franken de zaken net op z'n kop wat betreft de verbindbaarheid der wetten in N. I. (zie art. 123 Grw.).

Zooals reeds gezegd, artikel 76 Inv. wet brengt ons niet verder dan deze conclusie, dat door bedoeld artikel de bevoegdheid van den burgerlijken rechter om kennis te nemen van strafbare feiten, begaan door Ned. militairen in N. I., wordt buiten de deur gezet, behoudens dan de uitzonderingen; en dit geldt zoowel voor den burgerlijken rechter in Nederland als in Ned.-Indië.

Er zijn echter andere artikelen waaruit valt af te leiden, dat de mil. rechter waarvan in art. 76 Inv. wet 1921 de rede is, een *Nederlandsche* rechter is, en wel art. 142 R.Z., art. 85 Inv. wet

¹⁾ M.R.T. XXVI, blz. 212, noot 1.

1921, en bovenal de bij Stbl. 1914—206 toegevoegde slotbepalingen aan de R. Z.

Uit dit samenstel van artikelen volgt n.m.m. ondubbelzinnig, dat de Zeekrijgsraden in Ned.-Indië zijn een Ned. rechter. Terwijl voorts nog uit Artikel III der Slotbepalingen volgt, dat de R. Z. ook verbindend is voor N. I., en dus die Ned. rechter rechtspreekt volgens de bepalingen der R. Z.

Ten slotte blijkt ook uit de artn. 90 en 91 Inv. wet 1921, dat de Krijgsraden bij de zeemacht in Ned.-Indië zijn een Nederlandsche rechter, waardoor de N. I. militaire rechter wordt uitgesloten (zie mede art. 123 sub b, R. Z.).

Hoever strekt zich nu die bevoegdheid van die Zeekrijgsraden uit? Of anders gezegd, welke materieel strafrecht passen die zee-krijgsraden toe?

Voor de beantwoording van deze vraag moeten we het oog richten naar de artn. 2, 4 en vooral 162, 2e lid (Alg. slotbepaling) van het Ned. W.v.M.S. Onder de uitdrukking „het gemeene strafrecht” in art. 2 zal slechts te verstaan zijn het Nederlandsche strafrecht en niet ook het in de koloniën geldende gemeene strafrecht. De redactie van het M.R.T. adstrueert die meening door een verwijzing naar de opvatting der Regeering, die de bepaling van art. 2 feitelijk overbodig achtte en haar beteekenis vooral ziet in de restrictie aan het slot van dat artikel en voorts met een beroep op het feit, dat het Ned. W.v.M.S. geheel geënt is op het Ned. W.v.S. (Zie M.R.T. XXVI, blz. 212/213 en de M.v.T. op het Ontwerp art. 2 Ned. W.v.M.S., te vinden in Van der Hoeven I., blz. 86). Dit art. 2 moet echter beschouwd worden als de hoeksteen van de Ned. mil. rechtspraak, speciaal in die gevallen, dat de aan die rechtspraak onderworpen personen zich buiten het Rijk in Europa aan een strafbaar feit hebben schuldig gemaakt.

Het tweede artikel dat van belang is voor de onderhavige kwestie is art. 4. Dit artikel hangt ten nauwste samen met art. 2. Eerstgenoemd artikel bepaalt ten aanzien van militairen, die zich buiten het Rijk in Europa aan een strafbaar feit schuldig maken, dat „de Nederlandsche strafwet” toepasselijk *blijft*. Duidelijker kan het toch al niet gezegd worden. Artikel 4 nu is een bron geworden van een omvangrijke jurisprudentie op het gebied van het inter-regionale recht. Met de uitdrukking „de Nederlandsche strafwet” is hier, naast het Ned. W.v.M.S., bedoeld het gemeene Ned. strafrecht in den meest ruimen zin, dus strafbepalingen afkomstig van den Rijkswetgever zoowel als van de lagere Ned. wetgevende organen.

Het derde artikel hier van belang, is het Slotartikel 162 van het Ned. W.v.S. Dit artikel toch beveelt zelfs toepassing van de „Nederlandsche wetgeving”, wanneer het Ned. W.v.M.S. rechtsmacht opdraagt aan een rechter in de koloniën.

Ongetwijfeld moet uit de uitdrukkingen „het gemeene strafrecht” (art. 2), „de Nederlandsche strafwet” (art. 4) en „de Nederlandsche

wetgeving" volgen, dat de Ned. mil. rechter in Indië (de Zeekrijgsraden) de Nederlandsche wettelijke strafbepalingen in haar vollen omvang toepassen.

Ten slotte kan ook nog gewezen worden op art. 114 Inv. wet 1921 waarbij is bepaald, dat de uitdrukkingen, voorkomende in het Ned. W.v.M.S. en in de Inv. wet 1921, in beide wetten dezelfde beteekenis hebben. Onder „de strafbare feiten" in art. 76 Inv. wet moet alzoo worden verstaan „de strafbare feiten volgens de Nederlandsche wettelijke strafbepalingen".

We hebben dus nu vastgesteld, dat de militaire rechter, die over de zeemacht in N.I. rechtsprekt, is een *Nederlandsche* rechter, rechtsprekende naar de Nederlandsche wettelijke strafbepalingen, terwijl de Indische mil. rechter en de burgerlijke rechter in het algemeen geen bevoegdheid hebben tot het kennis nemen van strafbare feiten, begaan door het personeel der Marine binnen N.I.

Is het nu echter niet mogelijk, dat de zeekrijgsraden, behalve de moederlandsche wetgeving ook de N.I. wettelijke strafbepalingen toepassen?

Als algemeene regel mag worden aangenomen, dat de rechter het nationale strafrecht van het land van den rechter zal toepassen: het beginsel van de *lex fori*. Dit beginsel speelt in het internationale privaatrecht een belangrijke rol. N.m.m. zal dit beginsel hier ook zeer zeker dienen te gelden. Dat echter dat beginsel niet onverkort wordt toegepast, bewijst de Sententie van den hoogsten mil. rechter in Nederland van 18 Dec. 1923. Bij die Sententie toch werd met toepassing van Titel IX Inv. wet mil. straf- en tuchtrecht (overgangsbepalingen) krachtens het Oude Crim. Wetboek door den Nederl. rechter wegens desertie veroordeeld een soldaat, destijds van het N.I. leger, die in Aug. 1920 zijn garnizoen Bandoeng zonder verlof had verlaten en op 27 Aug. 1923 te Rotterdam werd aangehouden.¹⁾

Ziehier dus een voorbeeld, waarbij de hoogste Ned. mil. rechter Indisch strafrecht toepaste; immers, met ingang van 1 Jan. 1923 gold in Nederland het W.v.M.S. en niet meer het oude Crim. Wetboek. Eenige jaren later besliste diezelfde rechter bij Sententie van 24 September 1929, dat de Nederlandsche rechter, i.v.m. art. 114 Inv. wet mil. straf- en tuchtrecht, onbevoegd is om van het strafbare feit kennis te nemen bestaande daarin, dat een soldaat van het N.I. leger omstreeks Jan. 1929 te Salatiga zijn korps zonder verlof had verlaten en sindsdien ongeoorloofd afwezig bleef, totdat hij zich op 3 Juni 1929 te Nijmegen vrijwillig weder aanmeldde. (Zie M.R.T. XXV, blz. 320).

Waarom zou men nu niet kunnen aanvaarden de meening, dat de Ned. rechter in N.I. *naast* het Nederlandsch strafrecht in zijn vollen omgang, *ook* de N.I. strafbepalingen toepast²⁾? Wel gebie-

¹⁾ Zie M.R.T. XXV, blz. 318.

²⁾ Zie ook Mr. W. Boekhoudt, M.R.T. XVI, blz. 121, waar de Zeekrijgsraden in Indië gezegd worden te zijn een Nederlandsche rechter en daarom onbevoegd de Indische strafwet toe te passen.

den de hiervoor vermelde bepalingen van de Nederlandsche wetgeving, dat die Ned. rechter in N.I. op den marineman in N.I. de Ned. wettelijke bepalingen moet toepassen, maar nergens wordt gezegd, dat dit *uitsluitend* het geval moet zijn. Of anders gezegd, die Nederlandsche bepalingen *verbieden* niet, dat naast het Nederlandsche strafrecht, óók de N.I. wettelijke strafbepalingen toepasselijk zijn op het marinepersoneel in N.I.

Ik meen dat hier dan ook de oplossing van het vraagstuk ligt *onder de huidige constellatie*.

Is er sprake van een door een militair der zeemacht in Indië begaan strafbaar feit, hetwelk niet omschreven is in de Nederlandsche wettelijke strafbepalingen, dan zullen ook de N.I. wettelijke strafbepalingen van toepassing zijn in deze laatste opvatting. In dit geval is er immers geen sprake van eenige concurrentie tusschen beide soorten van strafbepalingen. Het Indische recht kan in dat geval dus ongestoord vat krijgen op den marineman.

Moeilijker wordt de zaak echter weder, wanneer het een feit betreft, dat in beide stelsels tegelijkertijd is strafbaar gesteld. In dit geval hebben we wel degelijk te maken met een concurrentie. Welke strafbepaling heeft nu den voorrang?

De wel verkondigde meening, dat de artn. 2, 4 en 162 Ned. W.v.M.S. aan art. 2 Ind. W.v.S. derogeeren, omdat het Ned. W.v.M.S. een *wet* is en het W.v.S. van N.I. slechts een K.B. is, gaat zeker niet op. Hier kan nimmer sprake zijn van derogeeren, want het Ind. W.v.S. is vastgesteld door een wetgever, die zeer zeker bevoegd is te achten op grond van de Grondwet tot het vaststellen van de onderwerpelijke bepaling. Er zou pas sprake kunnen zijn van derogeeren, wanneer de Ind. wetgever zich op terrein had begeven wat des Rijkswetgevers is. Mr. Brünner in „Een merkwaardige uitbreiding van de werking der Nederlandsche strafwet” in Tijdschrift voor Strafrecht, deel XL, blz. 62, verkondigt de hier bestreden meening, terwijl ook Mr. Franken hem in M.R.T. XXIX, blz. 433 bijvalt met de woorden: „Ik acht de stelling van Brünner, dat het Ind. W.v.S. niet derogeert aan de Ned. strafwet op zichzelf volkomen juist.” Zoowel de redactie van het M.R.T., als Mr. Boekhoudt (M.R.T. XVI, blz. 121) geven blijk van een tegenovergestelde meening (zie ook M.R.T. XXVI, blz. 213, noot 4). We hebben hier niet te maken met de vraag of er een subordinatie bestaat tusschen de beide wetgevers, maar wel of de lagere wetgever het terrein betreden heeft van den hooger wetgever.

Art. 2 Ind. W.v.S. bepaalt dus m.i. volkomen bevoegd, dat de Ind. wettelijke strafbepalingen gelden voor ieder (dus ook voor den marineschepeling), die binnen N.I. een strafbaar feit pleegt volgens de N.I. strafbepalingen.

De redactie van het M.R.T. komt ook tot de slotsom, dat op den marineschepeling in N.I. de Indische strafwet toepasselijk is. Echter nu voegt de redactie daar nog iets aan toe (zie M.R.T. XXVI blz. 213). T. a. p. wordt n.l. gezegd:

„Practische beteekenis heeft die onderworpenheid intusschen niet, omdat er geen rechter is die de Indische strafwet in dit geval kan toepassen: aan de koloniale *strafrechtspraak* is die militair gelijk wij zagen, niet onderworpen en de Zeekrijgsraad aan wiens rechtsmacht hij wel onderworpen is, kan het Indische strafrecht niet toepassen. Vandaar de tranen!”

Ligt dan niet de oplossing daarin, dat men de Zeekrijgsraden in N. I. make tot een N. I. mil. rechter?

En zouden die tranen niet spoedig opdrogen, indien er eens een N. I. rechter kwam, die gebruik makend van art. 2 Ind. W. v. S., een militair der zeemacht veroordeelde, die in N. I. zich had schuldig gemaakt aan een aldaar strafbaar feit? (Aangenomen dan altijd dat die rechter volgens de bepalingen der rechtsmacht daartoe bevoegd was).

De stelling is wel geopperd dat onder „het gemeene strafrecht” in de artn. 1 en 2 Ned. W.v.M.S. ook zou kunnen worden verstaan het in de *koloniën* geldende gemeene strafrecht, zoodat, in dien gedachtengang, de zeekrijgsraden in Indië de gemeene koloniale strafrechtelijke bepalingen zouden kunnen toepassen op het daarmede in strijd handelende personeel der marine.

Is deze opvatting echter te verdedigen? Ik meen van niet. Uit de M.v.T. op de artn. 1, 2, 4 en 162 Ned. W.v.M.S. en den onderlingen samenhang met de artn. 76, 81—85, 90 en 91 juncto art. 114 Inv. wet 1921, volgt n.m.m. onomstootelijk dat onder „het gemeene strafrecht” is te verstaan het *Nederlandsche* gemeene strafrecht en niet ook het koloniale gemeene strafrecht.

De redactie van het M.R.T. betoogt echter de onhoudbaarheid van de zoo juist genoemde stelling door te zeggen: „immers voor de *strafwet* gelden de koloniën als buitenland”, door een verwijzing naar Van Hamel-Van Dijk, blz. 141, en Noyon, art. 2, Aanteekening 6.

Stelt men zich bij de onderwerpelijke kwestie inderdaad op dit standpunt, dan is het omgekeerde óók waar, m.a.w. geldt voor de Indische wettelijke strafbepalingen het moederland als buitenland. Hiervan zou dan het gevolg zijn, dat de N. I. wettelijke strafbepalingen nimmer zouden worden verkort door de Nederlandsche, evenmin als de N. I. strafbepalingen afbreuk kan worden toegebracht door andere buitenlandsche strafwetgevingen. Dit is dan een versterking voor de redeneering, dat art. 2 Ind. W.v.S. niet kan worden weggewerkt door de hiervoor bedoelde Nederlandsche artikelen.

Hierbij komt dan nog het feit, dat sinds 1 Oct. 1934 onomstootelijk vaststaat, dat de zeemacht in Indië geen vreemde marine is — daargelaten of het vroeger evenmin het geval was — gezien art. 45 (3) Ind. W.v.M.S., waarbij de zeemacht in Indië wordt verklaard te zijn een onderdeel der N. I. krijgsmacht.

Op al deze gronden vermeen ik, dat op den marineschepeling wel degelijk de N. I. wettelijke strafbepalingen van toepassing zijn. De vraag is echter ten slotte of die strafbepalingen kunnen worden

toegepast door de Zeekrijgsraden in Indië, als zijnde een Nederlandsche rechter.

Neemt men aan dat dit wèl mogelijk is, dan is het raadsel opgelost.

Mr. Franken heeft nog een aparte oplossing van het probleem (Zie M.R.T. XXIX, blz. 435). Hij komt tot de conclusie, dat de zeekrijgsraad het Ind. strafrecht niet kan toepassen. Hij ontkent echter, dat de marineschepelingen in Indië steeds aan de rechtsmacht van den zeekrijgsraad zouden zijn onderworpen, en neemt dan ook aan, dat er gevallen zijn, dat die schepelingen der marine in N. I. onderworpen zijn aan de rechtsmacht van den Indischen rechter.

Zijn betoog komt hierop neer, dat hij zegt, dat met de uitdrukking „strafbare feiten” in art. 76 Inv. wet niets anders is bedoeld dan de in de *Nederlandsche* strafwet omschreven feiten. Hiervoor doet hij een beroep op art. 2 Ned. W.v.M.S. jo art. 114 Inv. wet.

Art. 76 dier Inv. wet moet mitsdien volgens hem gelezen worden:

„De militaire rechter neemt kennis van de in de *Nederlandsche* strafwet omschreven strafbare feiten begaan door militairen, behoudens de uitzonderingen bij de wet gemaakt.”

Is er dus sprake van een door een militair in Indië begaan, in de Ned. strafwet omschreven, strafbaar feit, dan zou art. 76 in zijn volle kracht van toepassing zijn, of met de woorden van Franken: „dan derogeert art. 76 Inv. wet art. 2 Ned. Ind. R. O.”.

Is er echter sprake van een door een militair der zeemacht in N. I. begaan, niet in de Ned. strafwet doch wèl in de Ind. strafwet omschreven, strafbaar feit, dan zou volgens Franken art. 2 Ind. R. O. zijn volle werking behouden, daar er dan geen concurrentie bestaat met art. 76 Inv. wet. Immers, dat artikel bepaalt niets omtrent niet in de Ned. strafwet omschreven feiten.

Zijn conclusie luidt dan verder:

„De militair is dus in casu niet een aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon en mitsdien geldt art. 2 Ned. W.v.M.S. niet, zoodat het Nederlandsche gemeene recht niet op den man toepasselijk is, doch de Ind. rechter en het Ind. recht vat op hem krijgen.”

In de eerste plaats betwijfel ik het ten zeerste of men de uitdrukking „strafbare feiten” in art. 76 vd. wel mag vervangen door die van „in de Nederlandsche strafwet omschreven strafbare feiten”. De uitdrukking is n.m.m. veel ruimer. Immers neemt de mil. rechter ook geen kennis van strafbare feiten, die omschreven zijn in een af andere buitenlandsche wetgeving? Stel dat een Ned. oorlogsschip op bezoek is in Italië, en één der opvarenden begaat een volgens de Italiaansche strafwet strafbaar gesteld feit, terwijl dat feit niet is strafbaar gesteld door de Ned. strafwetgeving, en de Italiaansche autoriteiten zijn zoo hoffelijk om de berechting over te laten aan de Nederlandsche autoriteiten. Past de Ned. mil. rechter dan vreemd strafrecht toe, ja dan neen? Ik moge hiervoor verwijzen naar de toelichtingen gegeven op art. 4 Ned. W.v.M.S. (zie Van der Hoeven I, blz. 92). Ik lees daar:

„De bepaling zal voornamelijk onze militairen der zeemacht betreffen. Hebben deze, in het buitenland aan den wal zijnde, den goeden naam der Nederlandsche marine in gevaar of in opspraak gebracht, hebben zij zich daar ergerlijk misdragen, dan zal vaak hunne bestraffing zeer wenschelijk zijn, ook al levert het feit naar ons recht geen misdrijf op of al behoort het niet tot de delicten die volgens art. 2 Nos. 2—6, der Wet op de Krijgstucht krijgstuuchtelijk kunnen worden afgedaan.” Vervolgens worden dan een aantal voorbeelden gegeven.

En even verder:

„De bevoegdheid tot vervolging van den militair, die zoodanige feiten pleegt, terwijl hij zich als Nederlandsch krijgsman in dienstbetrekking in het vreemde land bevindt, behoort wel degelijk te bestaan. De redactie van No. 1 is dan ook in alle phasen die het ontwerp heeft doorloopen, even ruim gebleven.”

Ziehier dan de onhoudbaarheid van de voorgestelde lezing van art. 76 Inv.wet aangetoond.

In de tweede plaats berust de redeneering van het derogeeren weder op dwaling in de staatsrechtelijke beteekenis van art. 2 R.O. (Indië), hetgeen hiervoor reeds ter sprake kwam.

Ten slotte is ook de conclusie, die aan het eind wordt getrokken, dat de militair der zeemacht, die in Indië een strafbaar feit begaat, hetwelk enkel is omschreven in de Indische strafwet, onderworpen is aan den Indischen rechter en dat het Ind. recht dan vat op hem krijgt, ook aan bedenking onderhevig. Immers neemt men eenmaal aan, dat de Inv.wet 1921 ook verbindend is voor Indië — en dit doet Mr. Franken, zie M.R.T. XXIX, blz. 433 — dan volgt daaruit onvoorwaardelijk, dat het personeel der marine in Indië is en blijft onderworpen aan den Nederlandschen mil. rechter (zie artn. 76, 81—85 en 90—91 Inv.wet 1921).

Wil men met de huidige constellatie bereiken, dat de N.I. wettelijke strafbepalingen toepasselijk zijn op den marine-schepeling, ik herhaal het nogmaals, dan bestaat er maar één uitweg; en deze is, dat men aanneemt dat op grond van art. 2 Ind. W. v. S. de Ind. wettelijke strafbepalingen in haar vollen omvang van toepassing zijn op den marineman in Indië en dat daarnaast de Nederlandsche strafbepalingen blijven gelden voor het geval de Indische strafbepalingen in een bepaald geval niet voorzien; terwijl dan bovendien dient te worden geaccepteerd, dat de zeekrijgsraden in Indië, alhoewel een Nederlandsche rechter zijnde, ook de Indische strafbepalingen toepassen naast de Nederlandsche.

Ik geef toe, dat deze oplossing minder fraai is, doch dit is m.i. de eenige oplossing, waarbij men zich niet in allerlei scherpzinnige bochten behoeft te wringen en waarbij men niet in strijd komt met staatsrechtelijke en strafrechtelijke beginselen.

Hoe weet de praktijk zich te redden?

Hoe is het mogelijk, vraagt men zich af, dat deze stand van zaken maar steeds blijft voortduren en de praktijk zich desalniet-

temin nog weet te redden? Het antwoord op deze vraag zal hierin moeten worden gezocht, dat vele overtredingen met gebruikmaking van art. 2 sub 1° Ned. W.K. langs disciplinairen weg worden afgedaan (Zie b.v. het vonnis van den Zeekrr. Soer. van 1 Aug. 1929, te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 67). Zelfs doet men dit in de gevallen, dat zulks volgens de Ned. mil. strafwetgeving niet wel mogelijk is. De schuldige krijgt op deze wijze toch straf. Deze wijze van afdoening is echter m.i. slechts zwak te verdedigen. De overtredingen der Indische voorschriften zijn in strijd met de militaire tucht, redeneert men. En verder: Immers de militair heeft zich steeds behoorlijk te gedragen, hij moet alles nalaten wat den goeden naam van de Nederlandsche militairen kan schaden. Hij heeft zich te onthouden van „elk min voegzaam en met de waardigheid van den militairen stand strijdig gedrag ook buiten dienst” (Zie de M. v. T. op art. 2 Ned. W.K., te vinden in Van der Hoeven III, blz. 31. Zie ook Van der Hoeven I, blz. 92).

Voorts zijn een groot aantal Indische strafbare feiten onder de Nederlandsche strafwet te subsumeeren.

Een derde reden, waarom in de reeds zoo lang bestaande leemte nog steeds niet is voorzien moet mede gezocht worden in de omstandigheid, dat de mil. rechter de Nederlandsche strafwet met een ruim hart toepast. Zoo bijv. wordt bij het nog al eens voorkomend misdrijf van „wederspanningheid” geregeld aangenomen, dat onder het begrip „ambtenaar” van art. 180 Ned. W. v. S., mede moet worden begrepen de koloniale ambtenaar. Zie over dit onderwerp de uiteenzetting van H. D. Rubenkoning, te vinden in M.R.T. V., blz. 168, n.a.v. het vonnis van den zeekrr. a.b. van Hr. Ms. Panterschep „Gelderland” (zie M.R.T. V., blz. 256), waarbij werd beslist dat onder „ambtenaar” in art. 180 Ned. W. v. S. ook valt de Curaçaosche ambtenaar, welke opvatting ook door den schrijver als juist wordt aanvaard.

Naar de meening van de redactie van het M.R.T. echter is, waar in het Ned. W. v. S. gesproken wordt van „ambtenaar”, alleen bedoeld de moederlandsche functionaris, zoodat zoowel de buitenlandsche als de koloniale ambtenaar er buiten vallen (zie M.R.T. XXVI, blz. 214).

Ook onder de werking van het nieuwe Ned. W.v.M.S. bleven krijgsraden en H.M.G. van N.I. aanvankelijk „verzet tegen een kolonialen ambtenaar” onder art. 180 Ned. W.v.S. subsumeeren. Later veranderde die vaste jurisprudentie in een toestand van halfslachtigheid, hetgeen duidelijk wordt gedemonstreerd in het vonnis van den Zeekrr. Soer. van 24 Sept. 1929 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 35).

De gevolgen van de uitzonderlijke strafrechtelijke positie van het personeel der Kon. Marine in N.I.

De gevolgen van die uitzonderlijke positie treden duidelijk aan

den dag bij het zoo juist aangehaalde vonnis. Wat toch was het geval?

De Zeekrijgsraad kreeg te berechten een marineschepeling, Inl. matroos-vliegtuigmaker, die beschuldigd werd van:

- 1e. dat hij te Soerabaja, gezeten op een motorfiets, zich niet had gestoord aan het bevel van een Inl. politie-agent om te stoppen;
- 2e. dat, toen de agent de motorfiets had vastgegrepen, hij zich tegen dien politie-agent had verzet;
- 3e. dat hij aan dien agent een valschen naam had opgegeven.

De Zeekrijgsraad nam de toepasselijkheid aan van art. 180 Ned. W.v.S. v.w.b. het sub 2^e telastegelegde; de Inl. agent, een kol. ambtenaar, werd gebracht onder het begrip „ambtenaar” in bedoeld artikel. Voorts werd hij eveneens veroordeeld voor het sub 3^e telastegelegde, het opgeven van een valschen naam als vallende onder art. 435, 3°, Ned. W.v.S. Doch hij werd ter zake van het sub 1^e telastegelegde vrijgesproken.

Het mag toch zeker wel eigenaardig genoemd worden hoe de Krijgsraad ten aanzien van het doorrijden door het stopteeken van den verkeersagent overwoog:

„dat de gelijksoortige overtreding van de Nederlandsche strafwet, hoewel formeel ten opzichte van den beklaagde van kracht, bij hare toepassing zooveel moeilijkheden ontmoet, dat deze toepassing vrijwel illusoir te achten is.”

Evenmin is het duidelijk, hoe het Ind. H.M.G., dat daarna in appél over de zaak kwam te oordeelen, kon verklaren, dat de genoemde overtredingen van het Ind. Rijwielreglement in N.I. strafbaar zijn gesteld, doch ingevolge art. 4 sub 1° Ned. W.v.M.S. de Nederlandsche strafwet toepasselijk is en voorts „dat deze feiten in de Ned. strafwet nergens strafbaar zijn verklaard, zoodat beklaagde daarvan behoort te worden vrijgesproken”.

Waarom kon hier niet gezegd worden, dat het onderhavige feit valt onder art. 184 Ned. W.v.S., eene constructie die in dergelijke gevallen door denzelfden Krijgsraad al eens meer was gebezigd?

Het halfslachtige van den toestand komt uit deze uitspraak duidelijk naar voren. Steeds meer blijkt dat de geconstateerde leemte ook door de hiervoor vermelde hulpmiddelen niet meer voldoende kan worden aangevuld. Het mag toch bovendien vreemd worden genoemd, dat een strafbaar feit, waarin men in Nederland geen disciplinair element aanwezig acht, in Indië als tegen de krijgstucht indruischende, wordt gecorrigeerd.

Bij vonnis van 3 December 1929, M.R.T. XXVI, blz. 256, heeft de Zeekrijgsraad in een analoog geval als dat bedoeld bij vonnis van 24 September 1929, inderdaad art. 184 Ned. W.v.S. toegepast met de overweging:

„dat art. 9 van het Ind. Rijwielreglement de verplichting oplegt om onmiddellijk te stoppen als zulks door een politie-beambte wordt geëischt, doch deze bepaling als *lex specialis* geen toepassing kan vinden voor den Zeekrijgsraad, doch wel aangenomen kan worden als eenig wettelijk voorschrift in den zin van artikel 184 van het W.v.S.”.

Het betrof hier het geval, dat een Inl. stoker bij herhaling niet had voldaan aan de krachtens art. 9 van het Ind. Rijwielreglement, door een politie-agent gedane vordering om af te stappen. Bovendien had beklaagde zich na de aanhouding nog schuldig gemaakt aan het opgeven van een valschen naam.

De Zeekrijgsraad overwoog voorts nog, dat de Soerabajasche verkeersverordening door den Zeekrijgsraad niet toegepast kan worden, zoodat overtreding daarvan alleen van invloed kan zijn op de strafmaat.

Bij vonnis van denzelfden Krijgsraad van 10 December 1929, M.R.T. XXVI, blz. 261/262 (noot 1), werd een marine-schepeling als bestuurder van een motorrijwiel en zonder in het bezit te zijn van een geldig rijbewijs, wegens soortgelijke feiten ook weder veroordeeld met toepassing van art. 184 Ned. W.v.S.

Ten aanzien van dat gemis van een geldig rijbewijs komen in bedoeld vonnis de volgende overwegingen voor:

„Overwegende, dat de beklaagde ten tijde van het plegen van bovenvermelde feiten niet in het bezit was van een geldig rijbewijs, welk feit in N.I. strafbaar is gesteld in art. 6, sub 3° van het Motorreglement; dat echter ingevolge art. 4, sub 1°, van het W.v.M.S. de Nederlandsche strafwet toepasselijk is;

dat het feit zooals het in bedoeld art. 6 sub 3° is omschreven nergens in de Nederlandsche strafwet strafbaar is gesteld, zoodat de beklaagde deswege niet veroordeeld kan worden;

dat intusschen een militair, die zonder geldig rijbewijs een motorrijwiel berijdt, zich schuldig maakt aan een handeling of gedraging, waardoor de veiligheid in gevaar wordt gebracht, welke handeling als krijgstuchtelijk vergrijp is strafbaar gesteld in art. 22 sub d van het Reglement betreffende de Krijgstucht;

dat ingevolge art. 60 van de Wet op de Krijgstucht de Krijgsraad bevoegd is, ook van vorenbedeelde krijgstuchtelijke overtredingen gelijktijdig kennis te nemen, en dus bij de bepaling van de straf het krijgstuchtelijk vergrijp in aanmerking genomen moet worden; enz.”

Een en ander doet duidelijk zien, dat men in een impasse is geraakt, waaruit de rechter zich slechts kan loswerken door te doen wat „des wetgevers” is, n.l. met opzijdezetting van formeele bezwaren, het materiele rechtsbeginsel te doen zegevieren en strafbaar verklaren wat een ieder strafbaar erkent.

Een voorbeeld, dat een specifieke N.I. overtreding krijgstuchtelijk werd afgedaan, vindt men in het vonnis van den Zeekrijgsraad Soerabaja van 1 Augustus 1929 (te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 67).

Hier betrof het een Inl. jongen a.b. van de „Evertsen”, die een valschen naam had opgegeven bij betrapping op heeterdaad door een Inl. politieagent wegens overtreding van een bepaling van eene verordening der gemeente Soerabaja. En voorts het doen van een gift aan dien agent om hem te bewegen in strijd met zijn plicht na te laten wegens die overtreding proces-verbaal op te maken.

Onder de toegepaste wetsartikelen is ook vermeld het betrekkelijke artikel der verordening van de gemeente Soerabaja.

Overtreding dier verordening (het op een rijwiel vervoeren van

meer personen dan waarvoor het rijwiel was ingericht) werd krijgstuuchtelijk gestraft.

Het bleek niet of de betreffende overtreding van de gemeente Soerabaja als een eigenlijk of als een oneigenlijk krijgstuuchtelijk vergrijp is beschouwd.

Zooals ik reeds zeide is alle halfslachtigheid uit den booze; het materiele rechtsbeginsel moet hier zegevieren, zolang deze onbevredigende toestand voortduurt.

Aan die halfslachtigheid nu, heeft het Ind. mil. Hof bij Sententie van 6 Februari 1931 (te vinden in M.R.T. XXVII, blz. 34) op zeer verrassende wijze een einde gemaakt.

Het Hof had in hooger beroep te berechten eenige marine-schepeelingen, die zich te Soerabaja hadden schuldig gemaakt aan „weder-spannigheid”, „eenvoudige belediging aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening” en/of aan „opzettelijk eenige handeling door een ambtenaar belast met het opsporen van strafbare feiten ondernomen ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift, belemmeren”.

Het Hof overwoog in tegenstelling met het vonnis van den zee-krijgsraad en in afwijking van het requisitoir van den Advocaat-Fisikaal:

„Het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht, voorschriften gevende tot handhaving van het „openbaar gezag” en van „wettelijke voorschriften” tot bescherming van „ambtenaren”, heeft met deze uitdrukkingen, wanneer het die zonder nadere aanduiding bezigt, enkel het oog op het Nederlandsche openbaar gezag, de Nederlandsche wettelijke voorschriften en de Nederlandsche ambtenaren.

Evenmin als onder die uitdrukkingen vallen het buitenlandsch openbaar gezag, de buitenlandsche wettelijke voorschriften, de buitenlandsche ambtenaren, is dit het geval met het N.I. openbaar gezag, de N.I. wettelijke voorschriften en de N.I. ambtenaren.”

En voorts:

„Het Hof stemt ten volle in met den Advocaat-fiscaal, dat de straffeloosheid, gevolg van zijne beslissing, een onhoudbaren toestand in het leven roept maar dit vloeit uitsluitend voort uit het feit, dat de Nederlandsche wetgever de militairen, in eersten aanleg terechtstaande voor den Zeekrijgsraad, ook wegens door hen in Ned.-Indië gepleegde strafbare feiten onderwerpt aan de Nederlandsche in plaats van aan de Ned.-Indische strafbepalingen.”

Gevolg van deze overwegingen: vrijspraak van de in eersten aanleg wegens weder-spannigheid, belediging van een ambtenaar en belemmering van een ambtenaar, veroordeelde matrozen met verwijzing der zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

En hiermede zijn we weder teruggekeerd op het oude standpunt, welk standpunt de Zeekrijgsraden in Indië reeds lang hadden verlaten.

Bevredigt de uitspraak van het Ind. Hof nu het rechtsgevoel? In geen deele! Het Hof verstaat niet of verwerpt, dat het de taak

van den rechter is om het door den wetgever neergelegde wetsvoorschrift om te buigen en te concretiseeren. Insteede van de wet teleologisch te interpreteeren en aan te passen aan de zoo algemeen gevoelde rechtsbehoefte en daardoor practische toestanden onder het beginsel van het wetsartikel te brengen, waardoor aan een algemeen erkennen ongewenschten onhoudbaren toestand zou worden tegemoet gekomen, heeft het Hof streng de woorden der wet geïnterpreteerd en toegepast. Geen aanpassing wordt bereikt aan het werkelijke rechtsleven, en we zijn weder teruggekeerd tot de impasse van vroeger in zijn scherpsten vorm nu de hoogste mil. rechter in den lande zich op het hier bedoelde enge standpunt heeft gesteld. Indien de Zeekrijgsraden deze jurisprudentie gaan volgen, zal het personeel der marine dus voortaan ongestraft zich in Indië aan specifiek Indische strafbare feiten kunnen schuldig maken. Terecht merkt Mr. Franken op n.a.v. deze uitspraak van het Ind. Hof, dat het Hof zijn gedachtengang vervolgend, zich onbevoegd had moeten verklaren om kennis te nemen van de onderwerpelijke strafbare feiten. Immers moet in den gedachtengang van het Hof onder „strafbare feiten” in art. 76 Inv. wet 1921, worden verstaan „Nederlandsche strafbare feiten” en hier betrof het de berechting van Indische strafbare feiten.

Ten slotte wil ik U nog noemen het vonnis van den Zeekrijgsraad Soer. van 3 Juni 1930, waarbij de Krijgsraad tot de conclusie kwam, dat hij eigenlijk in Indië geen voorwaardelijke veroordeeling moet opleggen, omdat deze aldaar niet effectief gemaakt kan worden.

„Den Krijgsraad is geen bepaling bekend, waarbij een voorwaardelijke veroordeeling door dien Raad uitgesproken, effectief gemaakt zou kunnen worden in N.I. Zoo kan b.v. het verleen van bijstand niet worden opgedragen aan in N.I. gevestigde instellingen of bepaalde personen ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden.”

Ja, zelfs wanneer de veroordeelde gedurende den proeftijd wordt veroordeeld door den N.I. rechter, zou dit niet mogen worden aangemerkt als het opnieuw plegen van een strafbaar feit.

„Ook kan een veroordeeling door den N.I. strafrechter gedurende den proeftijd niet worden aangemerkt als het opnieuw plegen van een strafbaar feit, als bedoeld in art. 14a Ned. W.v.S., daar dit art. Nederlandsche strafbare feiten op het oog heeft en niet andere, zoodat dus naleving van de algemeene voorwaarde van dat artikel nimmer afgedwongen kan worden.”

Toen kort daarop het Ind. mil. Hof in appèl over een analoge zaak kwam te oordeelen, werd het volgende beslist: (H.M.G. van N.I. Sententie van 8 Augustus 1930, appèl van het vonnis van Zeekrijgsraad Soerabaja van 8 Juli 1930).

„De zeekrijgsraad heeft ten onrechte overwogen, ¹⁾ dat er geene bepaling zoude bestaan, waardoor een voorwaardelijke veroordeeling door den Nederlandschen strafrechter, i.c. den Zeekrijgsraad te Soerabaja uitgesproken, werkelijk effectief zoude kunnen worden gemaakt in N.I. In art. 17 Ned. W.v.M.S. wordt stilzwijgend aangenomen, dat de door den Ned.

¹⁾ In het vonnis van den Zeekrijgsraad komen dezelfde overwegingen voor als in dat van 3 Juni 1930.

rechter ten aanzien van een voorwaardelijk veroordeeld militair bepaalde proeftijd onder de, door dien zelfden rechter gestelde voorwaarden — waaronder die, dat niet opnieuw een „strafbaar feit” zal worden begaan — in de koloniën waar bedoelde militair — indien niet in werkelijken dienst bij de zeemacht — is onderworpen aan de N.I. wettelijke strafbepalingen blijft doorloopen.

De wetgever heeft blijkbaar bij de redactie van art. 17 aan de uitdrukking „strafbaar feit” in art. 14a en volgende, Ned. W.v.M.S., een zoodanig ruime beteekenis toegekend, dat onder die uitdrukking niet alleen vallen de feiten, strafbaar gesteld in de Ned. strafwet, doch eveneens de feiten, strafbaar gesteld in de N.I. wettelijke strafbepalingen.

De algemeene voorwaarde, dat de veroordeelde niet opnieuw een strafbaar feit zal begaan, kan dus ook in Indië toepassing vinden, terwijl het O.M. in Indië op de naleving van deze voorwaarde voldoende toezicht kan uitoefenen.”

Hier durft het Ind. mil. Hof het dus aan, de uitdrukking „strafbaar feit” voorkomende in Nederlandsche wetten, ruim te interpreteren en daaronder mede te begrijpen de feiten, strafbaar gesteld in de N.I. wettelijke strafbepalingen.

Een ruime interpretatie van de uitdrukkingen: „ambtenaar”, „openbaar gezag” en „wettelijke voorschriften”, eveneens voorkomende in de Nederlandsche wetten, durft het Ind. Hof *niet* aan, het Hof daarbij toegevend, dat deze beslissing een onhoudbaren toestand in het leven roept.

Wanneer we nu al de hier vermelde jurisprudentie eens overzien, dan ontkomt men niet aan den indruk dat de jurisprudentie geenszins vaststaat, speciaal die van het Ind. Hof. Dit zal ook nog hierna blijken het geval te zijn met de verhouding „meerdere — mindere”.

Duidelijk wordt het ons nog eens door deze wispelturige jurisprudentie, dat de toestand om een oplossing roept. Deze jurisprudentie toont ons de vergaande hoogst onbevredigende gevolgen van 's Wetgevers verzuim op dit stuk.

Toch ware met een aan het werkelijke rechtsleven en de rechtsbehoeften aanpassende jurisprudentie, zelfs onder de huidige constellatie, nog wel iets te bereiken!

§ 5. De militaire verhouding „meerdere—mindere” tusschen militairen behorende tot de Koninklijke Marine en het Koninklijk Indisch Leger.

Op het eerste gezicht lijkt de vraag waarom het hier gaat, hoogst eenvoudig. Menigeen zal geneigd zijn te vragen wat daar nu aan te twijfelen valt of een sergeant de meerdere is van een matroos. Gaan we echter de militaire strafwetgeving van Nederland en Ned.-Indië van vroeger en van heden na, dan wordt die twijfel alleszins verklaarbaar.

Zooals we hiervoor zagen behooren Nederland (het Rijk in Europa) en Ned.-Indië tot één Staat, het Koninkrijk der Nederlanden (art. 1 der Grondwet), maar toch heeft elk gebiedsdeel zijn eigen wetgeving en bestuur en bovendien heeft elk een afzonderlijk georganiseerde krijgsmacht. Het Kon. Ned.-Indische Leger is een

orgaan van het Indische staatsbestel, waarover de Nederl. Regeering niet beschikt. De marine, welke in Indië vertoeft, is Nederlandsche marine.¹⁾ Ieder van die krijgsmachten heeft een eigen militaire wetgeving, die o.a. door strafrechtelijke bepalingen hare interne hiërarchische verhoudingen beschermt. We zagen reeds dat het strafrecht van de eene krijgsmacht niet toepasselijk is op het militaire personeel van de andere krijgsmacht. De vraag waar we nu voor komen te staan is deze: Strekt de strafwetgeving van de eene krijgsmacht nu echter wel tot bescherming van een meerdere van de andere krijgsmacht, wanneer een mindere van de eene krijgsmacht tegen dien meerdere een misdrijf pleegt tegen de ondergeschiktheid? Of anders gezegd: Strekt die strafwetgeving tot bescherming van een militaire hiërarchie, die organisatorisch niet bestaat?

Men zal toch wel begrijpen, dat dit in het geheel niet vanzelf spreekt. Reeds onder de werking der thans vervallen Crimineele Wetboeken is de onderwerpelijke kwestie nog al eens een strijdpunt geweest. Zoo bijv. werd er door de Sententie van het H.M.G. van Ned.-Indië van 15 April 1911²⁾ in het bijzonder de aandacht op gevestigd. Bij bedoelde Sententie werd verbeterd het vonnis van den Krijgsraad te Padang van 12 Januari 1911, bij welk vonnis een Eur. fuselier wegens „feitelijke insubordinatie” gepleegd tegen een korporaal-stoker der marine was veroordeeld.

Een van de overwegingen van het Hof luidt:

„dat de krijgsraad aan het gepleegde feit niet de juiste qualificatie heeft gegeven; dat immers het misdrijf van insubordinatie eerst dan aanwezig kan zijn wanneer er eene hiërarchische verhouding bestaat tusschen den beleedigde en den beleediger en de laatste ondergeschikt is aan den eerste; zoodat, waar, zooals in casu, die verhouding niet bestaat, nu de aanrander tot het Leger van Ned.-Indië en de aangerande tot de Kon. Ned. Marine behoort, de toepassing van art. 100 van het C.W. is uitgesloten;”.

Hieruit blijkt dus ten duidelijkste, dat ons hoogste mil. rechtscollege in 1911 zich op het standpunt stelde, dat de verhouding „meerdere-mindere” niet bestaat tusschen de militairen van het Ind. Leger en de Marine.

Sindsdien zijn meerdere uitspraken in dezen geest gevallen, ook betreffende zaken waarbij de beklaagde tot de Marine behoorde en de beleedigde een hooger en militairen rang in het Ind. Leger bekleedde.

Hierbij dient echter het volgende in aanmerking te worden genomen. De zoo juist bedoelde beslissingen hadden betrekking op feiten,

¹⁾ Vergelijk Van der Hoeven I, blz. 90.

Naar aanleiding van een gestelde vraag in het Verslag der Tweede Kamer, antwoordde de Regeering: „Het staat vast en het blijkt bovendien uit de Koninklijke besluiten van 27 Juli 1896 (Stbl. No. 141), en 4 Juni 1897 (Stbl. No. 163), dat de Nederlandsche marine ook in Indië is en blijft Nederlandsche marine.”

Zooals hiervoor reeds werd medegedeeld, werd bij K.B. van 13 Maart 1838 No. 50, de Koloniale Marine opgeheven als afzonderlijk korps, geheel vallende onder Indisch recht, op gelijken voet met het Indisch leger.

²⁾ Te vinden in M.R.T. VII pag. 99 v.v.

begaan onder de omstandigheden zooals bedoeld bij de artn. 5 van het C.W.Z. en 8 van het C.W.L. In die artn. toch werden respectievelijk de gevallen voorzien, dat militairen van de Landmacht aan boord van een oorlogsschip dienst doen of overgevoerd worden en omgekeerd, dat marine-personeel aan den wal gemeenschappelijk met het leger dienst doet. De wetgever had er dus op gerekend, dat in de gevallen, waarbij noodwendig eene militaire hiërarchie tusschen land- en zeemacht moest bestaan, deze ook beschermd zou worden.

Beide artn. bleven onveranderd naast elkaar bestaan, ofschoon men toen algemeen van oordeel was, dat de artn. niet ruim genoeg waren en elkander bovendien niet volkomen dekten. Dat de beide artn. evenwel onveranderd bleven bestaan is misschien wel hieraan toe te schrijven, dat bedoelde artn. voor de krijgsmacht in Ned. van weinig gewicht waren. Immers tusschen de marine in Ned. en het Ned. Leger, die te zamen de Nederlandsche krijgsmacht vormen, kon men een onderling hiërarchisch verband gemakkelijk leggen. De Ned. jurisprudentie op dit stuk was dan ook zeer constant en besliste herhaaldelijk ¹⁾, dat de zee- en landmacht deelen zijn van de gezamenlijke krijgsmacht van den Staat en tezamen één militair geheel uitmaken en dat hieruit volgt, dat de krijgslieden van het eene deel tot die van het andere in gelijke verhouding staan als tot de krijgslieden van hetzelfde deel waartoe zij behooren.

Sinds de principiele beslissing van het Ind. Mil. Hof in 1911, werd alzoo een hiërarchisch verband tusschen de Kon. Marine en het Kon. Leger *niet* aanwezig geacht, behoudens dan in de gevallen bedoeld bij de artn. 5 en 8 der Crim. Wetboeken.

Zoo was de toestand op 1 Januari 1923, toen voor de Nederl. krijgsmacht het W.v.M.S. in werking trad.

De eerste uitspraak nadien, welke voor de zeemacht in Ned.-Indië en voor het Indisch Leger van principieel belang is, is die van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 20 September 1927. ²⁾

Het geval, dat zich aan den rechter aandiende, was het volgende:

In den avond van den 28sten Mei 1927 was een inlandsch matroos van de Kon. Marine op bezoek bij familie-leden in een infanteriekampement te Mr.-Cornelis. Terwijl hij zat te eten op de chambrée, verscheen de sergeant van de week op ronde bij het avond-appel en gelastte den matroos de kamer te verlaten. De matroos zette een brutalen mond op en ging niet heen aleer er een adjudant-ond.off.-instructeur bijgehaald was, die de lastgeving van den sergeant haalde.

De vraag was nu: Heeft de matroos zich schuldig gemaakt aan het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid? (art. 114 W.v.M.S.). Het antwoord op die vraag hing hier af van een andere vraag nl. die, of de sergeant van het Ind. Leger toen en daar ter plaatse de

¹⁾ O.a. de Sententie van het Ned. H.M.G. te Utrecht van 21 September 1883.

²⁾ Te vinden in M.R.T. XXIII, pag. 532.

„meerdere” was van den matroos; immers het bevel was naar den inhoud wel een „dienstbevel” en de sergeant van de week was bevoegd dat bevel te geven.

Aldus kwam voor de eerste maal na de invoering van het W.v.M.S. de kwestie der hiërarchische verhoudingen tusschen het Kon. Ned. Ind. Leger en de in Indië dienende Kon. Marine ter sprake.

De matroos werd naar den Zeekrijgsraad verwezen onder telastegging van opzettelijke ongehoorzaamheid, subsidiair huisvredebreuk. De beklagde werd vrijgesproken van opzettelijke ongehoorzaamheid, omdat de Zeekrijgsraad aannam, dat een sergeant van het Ind. Leger niet een „militair” is in den zin van het Ned. W.v.M.S. en dus niet de „meerdere” van den matroos in den zin van genoemd wetboek, weshalve de door den sergeant gegeven order ook niet kon zijn een „dienstbevel” als waarvan de niet-nakoming door den matroos strafbaar was gesteld bij genoemd art. 114.

Op appèl van den fiscaal werd echter bij Sent. van het H.M.G. van Ned.-Indië van 28 October 1927 ¹⁾ het vonnis van den Zeekrijgsraad vernietigd. De breedvoerig gemotiveerde uitspraak houdt in, dat de sergeant *wèl* de meerdere van den matroos was en dus werd laatstgenoemde wegens opzettelijke ongehoorzaamheid veroordeeld.

De overwegingen van het Hof en van den Zeekrijgsraad staan lijnrecht tegen over elkaar. Het kernpunt van de zaak ligt in het begrip „militairen” in het Ned. W.v.M.S. en in den uitleg van het woord „krijgsmacht” voorkomend in art. 60 van genoemd wetboek.

De Zeekrijgsraad redeneert nu als volgt:

De sergeant was niet de meerdere van beklagde, vermits, blijkens art. 67 van het Ned. W.v.M.S., de verhouding van meerderen tot minderen alleen bestaanbaar is tusschen „militairen” in den zin van genoemd wetboek; en bedoelde sergeant was geen „militair” in den zin van meergenoemd wetboek.

Immers, zoo redeneert de Zeekrijgsraad verder, zij die behooren tot de krijgsmacht in de koloniën of bezittingen van het Rijk buiten Europa — indien zij zich niet bevinden buiten de koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig — zijn geen „militair” in den zin van genoemd wetboek. Ter verduidelijking moge ik hier de bewuste Nederl. artn. waarop de Zeekr. een beroep doet vermelden.

Art. 63 (1) sub 1° luidt dan:

„Onder militairen worden mede begrepen:

„1e. zij die bestemd zijn voor de krijgsmacht in de koloniën of bezittingen van het rijk buiten Europa, benevens zij die behooren tot die krijgsmacht, zoo lang de genoemde personen zich buiten de koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig bevinden;”

enz.

en art. 67 zegt:

„De verhouding van meerdere tot mindere bestaat tusschen militairen: 1°. krachtens hooger en mindere militairen rang;”

enz.

¹⁾ Te vinden in M.R.T. XXIII, pag. 538.

Dat het Ned. W.v.M.S. in de allereerste en voornaamste plaats is geschreven voor de Nederlandsche militairen lijdt geen twijfel. De Zeekrijgsraad houdt daar dan ook streng aan vast en zegt dat volgens het zoo juist vermelde art. 63 (1) sub 1°, de Indische militairen alleen dan onder de „militairen” in den zin van het Ned. Wetboek zijn medebegrepen, zoolang zij zich buiten Indië of aan boord van een Nederl. oorlogsvaartuig bevinden.

Het Hof verwerpt deze redeneering ten eenenmale. Het hooge college zegt toch:

„dat, waar het grondgebied van Ned.-Indië ingevolge art. 1 der Grondwet deel uitmaakt van het Koninkrijk der Nederlanden, het Ned.-Indische leger uiteraard behoort tot de „krijgsmacht” zooals dat woord is gebezigd in de mil. strafwet, en zij, die behooren tot de krijgsmacht in de koloniën — in casu tot het Ned.-Indische leger — alzoo reeds ingevolge art. 60 (c.q. art. 61) van hooger genoemd wetboek „militair” zijn in den zin van het wetboek”.

Art. 60 waarop het Hof een beroep doet luidt:

„Onder militairen worden verstaan:

1e. zij wier vrijwillig dienstverband bij de krijgsmacht tot doorlopenden werkelijken dienst verplicht, tijdens den geheelen duur van dat dienstverband;”

enz.

Voorts overweegt het Hof:

„dat de wetgever door de opneming van art. 63 (1) sub 1° in het mil. strafwetboek een gedeelte van het Ned.-Indisch leger ten deze heeft uitgezonderd;

Overwegende, dat de Mem. v. Toel. op de artn. 63 en 67 de bedoeling van de in die artikelen opgenomen voorschriften verduidelijkt;

dat toch de Mem. v. Toel. op eerstgenoemd artikel zegt, dat het voorschrift sub 1° slechts beoogt een einde te maken aan de destijds bestaande onzekerheid ten aanzien van de vraag of de voor het leger in Ned.-Indië bestemde militairen, terwijl zij met verlof in Nederland verblijven of zich op transport bevinden, aan den Nederl. rechter en aan de Nederl. mil. wetten onderworpen waren, alzoo een antwoord te geven op eene vraag van militaire rechtsmacht, op welke omstandigheid in het Verslag van de Tweede Kamer dan ook de aandacht werd gevestigd;

dat uit de Mem. v. Toel. op laatstgenoemd artikel duidelijk blijkt, dat de verhouding van „meerderen” tot „minderen” — onder meer krachtens hooger rang — ook bestaat tusschen militairen, behoorende tot de zee- en tot de landmacht, tot verschillende wapens of tot het Nederlandsche leger en een der koloniale legers en dat de bedoeling van het artikel is om waar vroeger deze materie op onvoldoende wijze in reglementen was geregeld, die verhouding nu in beginsel bij de wet te regelen;

dat bedoelde Mem. v. Toel. tevens doelt op een staat van assimilatie der bij de verschillende korpsen bestaande rangen, welke staat bij Kon. Besl. van 6 Aug. 1910 No. 57 (Ind. Stbl. No. 599) werd vastgesteld en op eenige hier niet ter zake doende punten in 1923 werd gewijzigd; dat in dezen staat in de considerans van het Kon. Besl. wordt gesproken van rangs-*verhouding* en dat, waar een rangs-*verhouding* bestaat, eene verhouding van „meerdere” tot „mindere” daarvan een logisch gevolg is;

Overwegende, dat in verband met het voorafgaande, de verhouding van „meerdere” tot „mindere” als bedoeld in art. 67 van de Mil. Strafwet ook kan bestaan tusschen militairen van het Ned.-Indische leger en militairen van een ander deel der krijgsmacht; dat de Inlandsche sergeant S. alzoo de meerdere was van den Inl. matroos D., en volkomen bevoegd dien matroos een bevel te geven;”

In het kort samengevat komt het dus hier op neer, dat het Hof aanneemt, voornamelijk op grond van de M.v.T., dat het woord „krijgsmacht” in art. 60 van het Ned. W.v.M.S., zoowel omvat de Nederl. krijgsmacht als die in de koloniën, en dat het begrip „militairen” gebezigd in genoemd wetboek, mede omvat de militairen van de koloniale legers ¹⁾).

De Zeekrijgsraad daarentegen kent meerdere begrippen „krijgsmacht” en wel in casu een Ned. en een Ned.-Indische krijgsmacht enz. terwijl het begrip „militairen”, gebezigd in het Ned. Mil. Strafwetboek alleen ziet op de Ned. militairen, met dien verstande, dat art. 63 van meergenoemd wetboek dat begrip in een speciaal geval uitbreidt tot de militairen van de kol. legers, nl. in het geval bedoelde militairen zich buiten de koloniën ophouden of zich aan boord van een Ned. oorlogsvaartuig bevinden.

Welk standpunt is nu het juiste?

De Ned. Mil. Strafwet geeft geen authentieke interpretatie van het woord „krijgsmacht”. Echter gaat het m.i. niet aan om het Ned.-Ind. leger daaronder te begrijpen, en zeker niet op de gronden, welke het Hof meent te kunnen aanvoeren, dat art. 1 der Grondwet bepaalt, dat het Koninkrijk der Nederlanden o.a. het grondgebied van Ned.-Indië omvat. Immers, diezelfde Grondwet bepaalt toch, dat Indië een eigen staatsinrichting heeft (art. 61) en verder, dat de Ned. wetten en ook de Grondwet zelve in beginsel alleen voor het Rijk in Europa gelden (art. 2 en 123 Grw.). Inderdaad is er sprake van één Koninkrijk der Nederlanden, echter van veel ingrijpender beteekenis is op dit stuk de scheiding op het terrein der staatsinrichting. Uit het feit, dat Nederland en Ned.-Indië gebiedsdeelen zijn van éénzelfde Koninkrijk, kan men toch kwalijk een argument putten om aan te toonen, dat er nu ook slechts één krijgsmacht zou bestaan in dat Koninkrijk. Veeleer zou men volhouden, dat op staatsrechtelijke gronden is aan te toonen, dat er nimmer sprake kan zijn van één krijgsmacht. Immers, ware er sprake van één krijgsmacht dan zouden de militairen behorende tot die krijgsmacht hun krijgsdienst kunnen vervullen onverschillig waar dan ook in het Koninkrijk. Het zou dan bijv. kunnen voorkomen, dat een regiment gelegerd te Ede in haar geheel werd gedirigeerd naar Ned.-Indië, en omgekeerd dat een Indisch veldbataljon op zeker moment werd gezonden naar Nederland. Een en ander is echter staatsrechtelijk onmogelijk. Ik verwijs hiervoor naar de artn. 181 en 186 der Grw. Het eerste art. toch zegt duidelijk, dat de Nederlanders alleen verplicht zijn mede te werken tot de verdediging van het grondgebied *van het Rijk in Europa*, terwijl het laatste art. nog daaraan toevoegt, dat de dienstplichtigen te land *niet dan met hunne toestemming naar de koloniën gezonden mogen worden*. En volgens de I.S. (art. 167) zijn de Ned. onderdanen *slechts verplicht tot de verdediging van het grondgebied*

¹⁾ Het ingenomen standpunt door het Hof geldt immers evenzeer voor de militairen van de andere koloniën dan Ned.-Indië.

van *Ned.-Indië* (een en ander op den met inachtneming van art. 91 te bepalen voet). Hoe dit allemaal te rijmen met slechts één krijgsmacht van het geheele koninkrijk?

Het Ned. W. v. M. S. geldt n.m.m. voor de Ned. krijgsmacht en niet ook voor het Ind. Leger. Wanneer dat wetboek spreekt van „militairen” zonder meer, dan worden daaronder dus niet begrepen de militairen van het Ind. Leger.

Ook het beroep van het Hof op de M. v. T. is aan eenige bedenking onderhevig. Immers, dezelfde Mem. v. T. op art. 63 (1) sub 1°, waarop het Hof een beroep doet, vermeldt:

„Door de nu voorgedragen bepaling, dat de koloniale militairen als militairen in den zin van het Wetboek zijn te beschouwen, *zoolang zij zich buiten de koloniën of bezittingen bevinden*, wordt aan de bestaande onzekerheid een einde gemaakt.” ¹⁾

en voorts luidt het:

„Naast die algemeene uitdrukking was het noodig te dezer plaatse ook indachtig te zijn aan het geval, dat koloniale militairen zich in de kolonie aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig bevinden. Dat zij in die omstandigheid als militairen in den zin van het Wetboek van Mil. Strafrecht zijn te beschouwen, en dat zij de tot de Nederlandsche Marine behorende meerderen alsdan ook als hunne meerderen hebben te behandelen, ligt voor de hand, doch zou zonder uitdrukkelijke wetsbepaling niet mogen worden aangenomen.” ²⁾

Uit een en ander blijkt n.m.m. duidelijk de positieve strekking van art. 63 (1) sub 1°, en wel dat bedoelde bepaling moest dienen om de Ind. militairen, die zich buiten Indië of op een Nederlandsch oorlogsschip bevinden, uitdrukkelijk aan de Ned. mil. rechtspraak te onderwerpen.

Evenmin is men n.m.m. gerechtigd aan de Toel. op art. 67 ³⁾ een argument te ontleenen voor de stelling, dat koloniale militairen in het algemeen „Militairen” zijn in den zin van het Ned. W.v.M.S. Immers is het zeer verklaarbaar, dat waar bij art. 63 bepaald was dat koloniale militairen onder speciale omstandigheden, *mede* als militair in den zin van het Ned. W.v.M.S. zouden worden beschouwd, nu ook in art. 67 van die Ind. militairen werd gesproken waar de verhouding van meerdere tot mindere ter sprake werd gebracht.

En evenmin kan men uit het rang-assimilatie-besluit (Kon. Besl. van 6 Aug. 1910, No. 57, gewijzigd bij Kon. Besl. van 13 Aug. 1923, Ind. Stbl. 550) een argument putten voor de stelling, dat de militairen van het Ind. Leger in het algemeen militairen zijn in den zin van het Ned. W.v. M. S. Bedoelde Kon. Besln. verschaffen aan den rang niet meer rechten en verplichtingen dan de wet daar aan toekent.

Op grond van het vorenstaande vermeen ik dan ook dat het

¹⁾ Zie Van der Hoeven I, blz. 521; de onderstreepte woorden zijn o.m. vet gedrukt in de Mem. v. Toel. op art. 63 Ned. W.v.M.S.

²⁾ Zie Van der Hoeven I, blz. 522.

³⁾ Zie Van der Hoeven I, blz. 545.

standpunt ingenomen door den Zeekrijgsraad het meest juiste is. Intusschen zou men met de uitspraak van het Indische Hof vrede kunnen hebben om der wille van het resultaat, wanneer nu ook daarmede de kwestie der hiërarchie tusschen de zee- en landmacht in Ned.-Indië voor goed van het tooneel ware verdwenen. Dit is echter niet het geval. Dat er echter eene oplossing *moet* worden gevonden staat onomstootelijk vast, zoowel in het belang van de zee- als van de landmacht.

Ook het Ned. H. M. G. schaaft zich blijkens zijne uitspraak van 24 Sept. 1929 ¹⁾ aan de zijde van den zooeven vermelden Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Het geval betrof hier een soldaat van het Ned.-Ind. Leger, die omstreeks Jan. 1929 te Salatiga zijn korps zonder verlof verliet, en sindsdien ongeoorloofd afwezig bleef, totdat hij zich op 3 Juni 1929 te Nijmegen vrijwillig weder aanmeldde.

Het Ned. Mil. Hof maakte uit, dat deze soldaat zich niet bevond in een der omstandigheden genoemd in art. 63 (1) sub 1°, Ned. W.v.M.S., zoodat de Ned. militaire rechter onbevoegd is om van het onderwerpelijk strafbaar feit kennis te nemen. Bovendien besliste het Ned. Hof, dat „krijgsmacht” genoemd in de artn. 60 en 61 van het Ned. mil. strafwetboek, is de Ned. krijgsmacht.

We zien het dus, eene beslissing geheel tegengesteld aan die van het Indische Hof.

De Zeekrijgsraad te Soerabaja heeft zijn standpunt tot op heden niet herzien. Het jongste vonnis op dit stuk is dat van 6 Maart 1934 ²⁾.

De feiten hadden zich hier als volgt voorgedaan:

Twée korporaals-machinist van Hr.Ms. „Java” hadden op den 1sten Aug. 1933, in of nabij de mil. sociëteit te Ambon, hun meerdere, den sergeant-majoor-geniewerkman van het Ned.-Ind. Leger R., die in burgerkleeding gekleed was, feitelijk aangerand. En dit terwijl R. zich van te voren aan beklaagden had bekend gemaakt als sergeant-majoor. Beklaagden hadden hem aangevallen, geslagen, gestompt, hem bij den keel gegrepen en hem verder mondeling beledigd door hem eenige malen toe te voegen de uitdrukking „sambaljekker”.

Ook hier besliste de Zeekrijgsraad:

„Een sergeant-majoor van het Indische leger is niet de meerdere van een korporaal der zeemacht, daar toch voor de verhouding meerdere—mindere volgens art. 67 W.v.M.S. in de eerste plaats vereischt wordt, dat de personen ten aanzien van wie de meerderheidsverhouding moet worden bepaald, militairen zijn in den zin van dat Wetboek en de genoemde sergeant-majoor ten tijde van het tenlastegelegde niet in deze positie verkeerde. Met „krijgsmacht” genoemd in art. 60 W.v.M.S., wordt bedoeld de Nederlandsche krijgsmacht, vloeiende zulks voort uit de tegenstelling met het bepaalde bij het met dat artikel samenhangende art. 63, alwaar sprake is van de „krijgsmacht in de koloniën of bezittingen van het rijk

¹⁾ Zie M.R.T. XXV, blz. 320, met naschrift van de redactie.

²⁾ Zie M.R.T. XXX, blz. 196.

buiten Europa", terwijl vaststaat dat de sergeant-majoor niet tot de Nederlandsche krijgsmacht behoort, maar tot de Nederlandsch-Indische.

Het W.v.M.S. is bovendien een Ned. Wetboek geldende voor de Nederlandsche krijgsmacht d.i. de Ned. zeemacht en het Ned. Leger, en niet voor het Ned.-Ind. leger. Bedoelde sergeant-majoor zou, ingevolge art. 63, alleen dan vallen onder de militairen van art. 60, wanneer hij zich ten tijde van het gebeurde had bevonden buiten de koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig."

Tot staving van de juistheid dezer beslissing verwijst de Krijgsraad ook nog naar de M.v.T. op het toenmalige Ontwerp W.v.M.S. voor Ned.-Indië (art. 51) ¹⁾.

De Redactie van het M.R.T. schreef een noot onder het zooeven vermelde vonnis van den Zeekrijgsraad, waarin zij zegt, dat het jammer is, dat deze zaak niet in hooger beroep is behandeld; immers dan toch had kunnen blijken of het H.M.G. van Ned.-Indië zijne opvatting, neergelegd in de Sententie van 28 Oct. 1927 (zie hiervoor) gehandhaafd zou hebben.

Toen nu op 1 October 1934 het Ind. W.v.M.S. in werking trad, was de toestand dus zóó, dat het Ind. Hof *wel* de meerderheidsverhouding aannam tusschen de militairen van het Ind. Leger eenerzijds en van de marine en het Ned. leger anderzijds, terwijl zoowel de zeekrijgsraad Soer. als het Ned. Mil. Hof zich op het standpunt stelden, dat bedoelde meerderheidsverhouding *niet* bestond.

We komen thans aan het laatste stadium van het onderwerpelijke vraagstuk, n.l. de toestand *na* 1 October 1934. Heeft de wetgever in den zooeven vermeldden stand van zaken wijziging gebracht?

We kunnen thans nog niet wijzen op uitspraken van den mil. rechter, zoodat we ons geheel zullen moeten verlaten op art. 53 Ind. W.v.M.S. en zijne wetsgeschiedenis, vergeleken met het overeenkomstige Ned. art. en het standpunt ingenomen door de Ned. rechtspraak.

Artikel 53 Ind. W.v.M.S. regelt de meerderheidsverhouding en luidt:

- „(1) De verhouding van meerdere tot mindere bestaat:
- 1e. tusschen militairen, die eenigen rang en die geen rang bekleeden;
 - 2e. tusschen militairen, die een rang bekleeden:
 - a. krachtens hooger en mindere militairen rang;
 - b. bij gelijkheid van rang krachtens meerdere ouderdom daarin, doch alleen in betrekking tot dienstaangelegenheden;
 - 3e. tusschen militairen, onafhankelijk van rang of stand:
 - a. wanneer en voorzover de een krachtens zijne betrekking als bevelvoerder militair den ander onder zijne bevelen heeft;
 - b. wanneer de een krachtens beschikking van het bevoegd gezag eene functie uitoefent, waaraan gezag over den ander is verbonden, doch alleen in de uitoefening dier functie.
- (2) Die verhouding bestaat met inachtneming van de in het eerste lid gestelde regelen ook tusschen hen die deel uitmaken:
- a. van de zeemacht en

¹⁾ O.a. te vinden in M.R.T. XXVIII, blz. 242. Art. 51 Ind. Ontwerp is het huidige art. 53, welk artikel hierna nog uitvoerig ter sprake zal komen.

- b. van de niet rechtstreeks tot het leger behorende korpsen, wanneer deze bij of naast het leger dienst doen, eenerzijds en militairen in den zin van dit wetboek anderzijds.
- (3) De onderlinge rang- en standsverhouding van de laatstgenoemden tot de in het vorig lid onder b genoemde personen wordt geregeld door den Gouverneur-Generaal." ¹⁾

Nu zegt de Ind. M.v.T. op dit artikel o.m. het volgende:

„In de tweede plaats is de verhouding tusschen de militairen van het Indisch leger en hen, die deel uitmaken van de zeemacht, in het Nederl. wetboek niet voor alle omstandigheden geregeld.

Wel volgt uit het bepaalde onder 1e van artikel 63 van dat wetboek dat ingevolge artikel 67 de verhouding „meerdere-mindere” kan bestaan tusschen Nederlandsche militairen en, zich buiten Ned.-Indië bevindende, Indische militairen, doch deze materie is niet voor de, zich binnen Ned.-Indië bevindende, militairen van het Indische Leger en het, zich eveneens binnen Ned.-Indië bevindende, personeel der zeemacht geregeld.

Het tweede lid bevat eene regeling ter zake, waarbij tevens rekening is gehouden met het bestaan van niet rechtstreeks tot het leger behorende korpsen.

Hierbij zij — wellicht ten overvloede — aangeteekend, dat door het in het tweede lid bepaalde betreffende de verhouding tusschen land- en zeemacht hier te lande, de tot de zeemacht behorende meerderen wel is waar beschermd worden tegen beleedigingen en feitelijkheden van minderen, behorende tot het Indische Leger, doch dat het omgekeerde door bedoelde bepaling nog *niet* ²⁾ wordt bereikt.

De vaststelling van bepalingen, ten doel hebbende ook dit te bereiken, behoort tot de bevoegdheid van den Rijkswetgever.”

De beide laatste alinea's van deze M.v.T. zijn n.m.m. niet juist. Spreekt men van een verhouding van „meerdere” tot „mindere”, dan spreekt het uiteraard vanzelf, dat men evengoed kan spreken van de verhouding van „mindere” tot „meerdere”. Men heeft in de uitdrukking „meerdere—mindere” de meerdere voorop geplaatst, omdat het nu eenmaal gebruikelijk is de meerdere het eerst te noemen en bovendien, omdat in den regel de meerdere eerder bescherming behoeft dan de mindere in zake vergrijpen tegen de ondergeschiktheid. Men heeft hier slechts ééne verhouding op het oog, n.l. de verhouding tusschen twee of meer aan elkaar gesubordineerde militairen, en nu is het onverschillig van welke zijde men die verhouding bekijkt. Men kan de ondergeschiktheidsverhouding van twee kanten in beschouwing nemen. De eene kant is de keerzijde van den anderen kant. Als een luitenant de meerdere is van een sergeant, dan is omgekeerd ook waar, dat de sergeant de mindere is van den luitenant. Het gaat niet aan slechts ééne zijde van de verhouding op het oog te hebben als men van de verhouding in het algemeen spreekt. Dat het woord „meerdere” is voorop geplaatst in de uitdrukking praedisponceert niet, dat de verhouding slechts van de zijde van den meerdere moet worden in beschouwing genomen.

Bovendien komt hier nog bij, dat de militaire strafwet ook den mindere beschermt tegen den meerdere. Ik verwijs hier slechts

¹⁾ Zie Ind. Stbl. 1934: 295 (te vinden in N.I.W. blz. 84).

²⁾ Cursiveering van mij.

naar de artn. 127, 130 en 131 Ind. W.v.M.S. Overeenkomstige artn. komen voor in de Ned. Mil. Strafwet.

Stel, dat de zienswijze in de Ind. M.v.T. juist ware, dan zou men nimmer in de hier bedoelde gevallen den meerdere van de landmacht, die een dergelijk vergriep beging tegen een mindere van de zeemacht, kunnen straffen, want voor de strafbaarheid van dien meerdere is allereerst noodig, dat hier geconstateerd worde door den rechter, dat in casu de verhouding „meerdere—mindere” aanwezig was. En volgens de M.v.T. worden alleen de *meerderen* van de zeemacht beschermd, niet ook de minderen van de zeemacht. Dit zou de uiterste consequentie zijn van de opvatting, welke de M.v.T. huldigt. Dit kan nooit de bedoeling zijn van de M.v.T. Die Memorie had dan ook moeten spreken niet van „meerderen” der zeemacht, die beschermd worden tegen beleedigingen en feitelikheden begaan door minderen van het Ind. Leger, doch van „militairen der zeemacht”, een algemeene uitdrukking dus.

De opvatting van de M.v.T. zou alleen dan juist zijn, indien in het eerste lid achter het woord „meerdere”, eene aanduiding was gevolgd, dat die meerdere ook moest behooren tot de zeemacht en achter het woord „mindere” eene aanwijzing, dat die mindere ook diende te behooren tot het N.I. Leger. Dit is echter in het geheel niet het geval. Zeer algemeen wordt daar de verhouding, die we hier op het oog hebben, aangeduid; onverschillig is het of de meerdere behoort tot het N.I. Leger of tot de zeemacht en eveneens is het onverschillig of de mindere behoort tot het N.I. Leger of de zeemacht. Het eerste lid maakt dienaangaande geen enkel onderscheid. Wanneer dan ook in het tweede lid gesproken wordt van „die verhouding”, dan heeft men daarmede op het oog de algemeene verhouding van het eerste lid. En hiertoe kan niets afdoen de volgorde, waarin de zeemacht en het leger voorkomen in het tweede lid. Dat de zeemacht sub a van het tweede lid eerder is vermeld dan het leger sub b, heeft geen enkele bedoeling t.a.v. de kwestie, welke ons hier bezighoudt. Men zal toch geen verband willen zoeken tusschen het woord „meerdere”, hetwelk in de uitdrukking „meerdere tot mindere” vooropgaat, en de vermelding van de zeemacht vóór het leger in het tweede lid?

Indien de Ind. wetgever inderdaad de bedoeling in art. 53 had willen neerleggen, die de M.v.T. op het oog heeft, dan had de redactie anders dienen te luiden. De woorden „die verhouding” hadden dan vervangen moeten worden door bijv.: „De verhouding van een meerdere van de zeemacht tot een militair in den zin van dit wetboek....”

Ook de Ned. M.v.T. op het overeenkomstige artikel geeft steun aan dezen uitleg van het wederkeerigheidsbeginsel. In de toel. op art. 67 Ned. W.v.M.S., in welk artikel precies dezelfde uitdrukking „meerdere tot mindere” wordt gebezigd, wordt nergens onderscheiden tusschen de verhouding meerdere-mindere en die van mindere-meerdere. In het Verslag van de Mil. Commissie leest men:

„In elk voorkomend geval, dat een militair van lageren rang een feit pleegt tegen een militair van hooger rang zal in de eerste plaats moeten worden uitgemaakt of de laatste bevoegd is van den eerste gehoorzaamheid te vorderen, ten einde te weten of tusschen hen eene verhouding bestaat van *mindere tot meerdere*.” ¹⁾

En de M.v.T. zegt:

„Daarom gebruikt het ontwerp overal waar van eene verhouding van ondergeschiktheid tusschen twee militairen sprake is, de uitdrukkingen *meerdere en mindere*.” ²⁾

En even verder:

„Ten andere is de verhouding tusschen militairen behoorende tot de zee- en tot de landmacht, tot verschillende wapens, of tot het Ned. Leger en een der koloniale legers, zelfs in het geheel niet geregeld. Zoo werd dan ook getwijfeld aan de toepasselijkheid van de militair-strafrechtelijke bepalingen ten aanzien van misdrijven van een mindere der landmacht tegen een meerdere der zeemacht of *omgekeerd, van een mindere der zeemacht tegen een meerdere der landmacht*.” ³⁾

Mij dunkt, dat uit deze aanhalingen ten duidelijkste blijkt, dat de Ned. wetgever zich op het standpunt der wederkeerigheid plaatst.

Volgens de Ind. M.v.T. wordt door het tweede lid van art. 53 alleen de meerdere van de marine beschermd tegen beledigingen en feitelijkheden van minderen der Ind. landmacht. De mindere der zeemacht zou dan in het geheel niet beschermd worden, terwijl de vaststelling van bepalingen ten doel hebbend de bescherming van de militairen der landmacht tegen feitelijkheden en beledigingen door de militairen der zeemacht, volgens de M.v.T. zou behooren tot de bevoegdheid van den Rijkswetgever.

De bescherming van den mindere der zeemacht is in de M.v.T. geheel over het hoofd gezien, doch n.m.m. is dit geen onoverkomelijk bezwaar, aangezien we uit de strekking van bedoeld artikellid en bovenal uit de Ned. M.v.T. mogen besluiten, dat de bescherming van den mindere wel degelijk mede de bedoeling van den wetgever is geweest.

Behoort nu voorts de vaststelling van bepalingen, ten doel hebbend de bescherming van de militairen van de landmacht in Indië, tot de bevoegdheid van den Rijkswetgever?

Ik vermag niet in te zien, dat de Indische wetgever dit punt niet zou mogen regelen. Volgens art. 61, tweede lid Grw. „wordt de regeling van de inwendige aangelegenheden overgelaten aan de in Ned. Indië gevestigde organen, tenzij bij de wet de bevoegdheid tot regeling van bepaalde onderwerpen of voor bepaalde gevallen aan den Koning is voorbehouden.” Volgens art. 91 I.S. is sub b. „de verdediging van het grondgebied van Ned.-Indië” aan den Koning ter regeling voorbehouden. Ik meen, dat de onderwerpelijke

¹⁾ Zie Van der Hoeven I, blz. 539.

²⁾ Zie Van der Hoeven I, blz. 544.

³⁾ Zie Van der Hoeven I, blz. 544/545.

Zie Pols, l. c. blz. 309. Bij sententie van het Ned. H.M.G. van 21 Sept. 1883 is beslist, dat de mindere der zeemacht aan den meerdere der landmacht gesubordineerd is.

kwestie niet betreft de verdediging van het grondgebied van Ned.-Indië, zoodat de Indische wetgever op dit stuk geheel vrij is.

In art. 45 Ind. W.v.M.S. heeft de Indische wetgever zonder het minste bezwaar de in Ned.-Indië aanwezige zeemacht gegroepeerd onder het begrip „krijgsmacht”. Hier is dus de Indische wetgever niet teruggeschrokken om eene vèrstrekkende bepaling te geven t.a.v. een deel van de Nederlandsche krijgsmacht. Ik meen mij niet te vergissen als ik zeg, dat een dusdanige bepaling eerder tot de regelingsbevoegdheid van den Rijkswetgever behoort dan de onderwerpelijke kwestie.

Ik ben zelfs van meening, dat wanneer de Ind. wetgever het huidige Ind. W.v.M.S. mede van toepassing wil verklaren op de in Indië vertoevende zeemacht, hij daartoe volkomen bevoegd is. Hier is sprake van *eene inwendige aangelegenheid van de zuiverste soort*¹⁾ en niets staat den Ind. wetgever in den weg: geen enkele wet verzet zich hiertegen, ook is de bevoegdheid tot regeling van dat onderwerp niet voorbehouden aan den Rijkswetgever en evenmin is meerbedoeld onderwerp ter regeling aan den Koning voorbehouden.

Nu art. 53 hier ter sprake werd gebracht, zij nog opgemerkt, dat het derde lid van genoemd artikel verre van duidelijk is. Wie toch te verstaan onder „laatstgenoemden”? Moet daaronder worden verstaan al de genoemden in het tweede lid? Of moet onder dat woord alleen worden verstaan de „militairen in den zin van dit wetboek”? Maar als dat zoo is — en dat moet men wel aannemen op grond van de considerans van Ind. Stbl. 1934-295 (zie N.I.W. blz. 84) — dan moet in het derde lid tusschen de woorden „de” en „in” ingelascht worden het woord „overige”.

Terugkomende op de Sententie van het Ind. mil Hof in 1927, zij nog opgemerkt, dat de overweging waarin wordt vermeld, dat onder „krijgsmacht” in art. 60 van het Ned. W.v.M.S., tevens is te verstaan het Ned. Ind. Leger, thans zeer zeker niet meer opgaat in verband met het Ind. art. 45 (3). Het Koninkrijk der Nederlanden heeft dus meerdere krijgsmachten in strafrechtelijken zin.

Evenzeer gaat de overweging van bedoeld Hof n.m.m. thans niet meer op, dat onder „militairen” in de artn. 63 en 67 Ned. W.v.M.S. mede moeten worden verstaan de Ned.-Ind. militairen, immers het Ind. W.v.M.S. kent een eigen zelfstandig begrip „militairen” (zie de artn. 46—51 W.v.M.S.).

Aan het slot van mijne beschouwingen gekomen over den stand van het vraagstuk op heden, meen ik als mijn oordeel te mogen uitspreken, dat op grond van de redactie van art. 53 en in analogie met de wetsgeschiedenis in Nederland van het overeenkomstige artikel, er over en weer een meerderheidsverhouding bestaat tusschen de onderdeelen van de krijgsmacht bedoeld in art. 45 (3), de Indische krijgsmacht.

¹⁾ De bescherming van *ieder*, die zich binnen N.I. bevindt tegen inbreuk op de rechtsorde door militairen der zeemacht.

En zou het toch niet al te zonderling zijn als er géén verhouding van meerdere tot mindere over en weer bestond tusschen de leden van onderdeelen van *dezelfde* krijgsmacht? Het gaat toch niet aan om een bepaald deel van dezelfde krijgsmacht te beschermen tegen overtredingen betreffende de ondergeschiktheid door de leden van een ander deel dier krijgsmacht, terwijl het andere deel omgekeerd niet beschermd wordt. De zoozeer gewenschte band tusschen de deelen dier krijgsmacht zal losser worden en hierdoor zal de goede geest bij de vloot, maar in casu speciaal bij de landmacht, benadeeld worden, zooal niet teloor gaan.

Nu het Ind. W.v.M.S. eenmaal heeft aangenomen, dat er in Indië in strafrechtelijken zin één krijgsmacht is, waarvan één der samenstellende deelen de in Ned.-Indië vertoevende zeemacht is, eischt het algemeen belang, dat er over en weer tusschen de onderdeelen dier krijgsmacht t.a.v. de ondergeschiktheid de verhouding „meerdere-mindere” bestaat.

Ik meen als mijn oordeel te mogen uitspreken dat de Ind. M.v.T. op het meerbedoeld artikel ondoordacht is en dat de redactie van dat artikel slordig is.

§ 6. De rechtstoestand van de Indische militairen in Nederland.

Onder de werking van het oude Crimineel Wetboek nam de rechtspraak aan, dat de in Nederland zijnde militairen van het Ind. Leger wegens een buiten Indië gepleegd strafbaar feit onderworpen waren aan het Nederlandsche recht, toegepast door den Nederlandschen militairen rechter. Wel verdedigde Pols nog eene tegenovergestelde meening, maar de jurisprudentie heeft zich ook toen reeds, in afwijking van de zienswijze van den advocaat-, fiskaal, daarbij niet aangesloten. Deze vaste jurisprudentie heeft zich geuit in een groot aantal uitspraken, waarvan de belangrijkste hier vermeld worden.¹⁾

Onder de werking van het nieuwe W.v.M.S. in Nederland is hierin eenige wijziging gekomen, met name ten aanzien van het misdrijf van desertie — zie de Sententie van het Ned. H.M.G. van 24 September 1929, te vinden in M.R.T. XXV, blz. 320 — maar overigens bleef de Ned. jurisprudentie bij haar eenmaal ingenomen standpunt.

De Ned. M.v.T. op art. 63 (1) sub 1°. verklaarde, dat door de nieuwe bepaling aan de bestaande onzekerheid een einde zou worden gemaakt (zie hiervoor).

¹⁾ Het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, uitgave 1876, blz. 69-70. Men vergelijkte verder Collette en Van Dijk „Militaire rechtspleging” blz. 57 en 59. Voorts Red. M.R.T. IV, blz. 325, Sententie 22 Maart 1878, M.R.T. IV, blz. 370, Sententie 7 Sept. 1880, M.R.T. IV, blz. 378. Vonnis Kr. Arnhem 16 Nov. 1907, M.R.T. IV, blz. 384, Besch. Kr. den Bosch 24 Nov. 1922, M.R.T. XVIII, blz. 518. Vonnis Kr. den Bosch 9 Maart 1923, M.R.T. XVIII, blz. 636, ten slotte de Sententie van 18 Dec. 1923, M.R.T. XXV, blz. 318.

De destijds bij het koloniaal Werfdepot ingedeelde, voor het N.I. Leger bestemde militairen behoorden tot hunne afvoering uit de stamboeken tot de Nederlandsche landmacht. Sedert is het Kol. Werfdepot opgeheven en vervangen door de Kol. Reserve. Deze wordt volgens de daaromtrent bestaande bepalingen beschouwd als een in Nederland gedetacheerd onderdeel van het N.I. Leger (K.B. van 3 Aug. 1921, no. 132, benevens de regeling betreffende de Kol. Reserve; L.O. 1921, no. 441). In verband hiermede heeft het eerste gedeelte van art. 63, no. 1 (tot „benevens zij”), zijne beteekenis verloren.

In het tweede gedeelte van no. 1 wordt bepaald, dat de kol. militairen als militairen in den zin van het Wetboek zijn te beschouwen, zoolang zij zich „buiten de koloniën of bezittingen bevinden”; deze bepaling maakt een einde aan de dienaangaande bestaande onzekerheid. Bedoeld tweede gedeelte omvat de gevallen, dat de kol. militairen met verlof in Nederland vertoeven of wel zich op transport bevinden. En niet enkel als zij van de koloniën naar het moederland worden overgebracht, maar evenzeer als zij van Nederland naar de koloniën worden getransporteerd. Ook over hetgeen op zoodanig transport voorvalt, moet de Ned. rechter bevoegd zijn te oordeelen. De gebezigde ruime redactie heeft nog dit voordeel, dat het Ned. mil. recht door den Ned. rechter ook zal kunnen worden toegepast op den kol. militair, die, met tijdelijk verlof gerepatrieerd, buiten Nederland een meerdere beleedigt of gewelddadig aanrandt, hetzij deze laatste tot de Ned. krijgsmacht, hetzij tot een der koloniale krijgsmachten behoort; en omgekeerd ook op den Ned. militair, die buitenslands gelijk feit pleegt tegen een meerdere van een der kol. legers.¹⁾

Dit was nu de stand van zaken toen op 1 October 1934 het Ind. W.v.M.S. in werking trad.

Dit wetboek heeft n.m.m. een ommekeer gebracht in den tot nu toe gevolgden weg. Immers art. 4 van het Ind. mil. wetboek bepaalt, dat de Ned.-Ind. wettelijke bepalingen ook toepasselijk zijn op den militair, wanneer deze zich *in dienstbetrekking buiten Ned.-Indië* aan eenig strafbaar feit schuldig maakt. En volgens het sub 2° van bedoeld artikel geldt hetzelfde als die militair zich *buiten dienstbetrekking buiten Ned.-Indië* schuldig maakt aan een der misdrijven omschreven in het Ind. W.v.M.S. of aan eenig met zijne betrekking tot de krijgsmacht in verband staand ambtsmisdrijf, aan eenige zoodanige overtreding, of aan eenig strafbaar feit begaan onder een der in art. 52 van het W.v.S. vermelde omstandigheden.

We zien dus, dat de competentie van den Ned.-Ind. mil. rechter zich op een groot terrein van strafbare feiten uitstrekt, en we mogen dan ook met belangstelling uitzien naar de eerstvolgende beslissing op dit stuk. Zal de Ned. mil. rechter zich voortaan onbevoegd verklaren in de hier bedoelde gevallen?

¹⁾ Vergelijk Van Dijk, blz. 73/74.

Wanneer nu een Ind. militair zich in de zoo juist vermelde gevallen in Nederland of althans buiten Ned. Indië aan een strafbaar feit, als in art. 4 Ind. W.v.M.S. bedoeld, schuldig maakt, is dus zoowel de Ned. Ind. rechter bevoegd, op grond van art. 4, jo art. 46 v.v. van het Ind. W.v.M.S., als de Ned. mil. rechter bevoegd, op grond van art. 63 (1) sub 1° Ned. W.v.M.S. N.m.m. komt het er dus op aan wie van beide rechters den delinquent het eerste te berechten krijgt. De meening, verkondigd door den Luit. Kol. Schregardus in I. M. T. 1934, No. 4, blz. 375 en 376, is dus bepaald onjuist, evenals zijne opvatting, dat een meerdere (c.q. mindere) van de Ind. landmacht niet beschermd wordt tegen beledigingen en feitelijkheden gepleegd door een mindere (c.q. meerdere) van de zeemacht in Ned. Indië (Zie I. M. T. Nos. 4 en 6, resp. blzn. 375 en 596).

Resumeerende kom ik dus tot de volgende resultaten:

- 1e. De verhouding „meerdere—mindere” bestaat tusschen de in Ned. Indië verblijvende zeemacht en het Ned. Ind. Leger; zoowel de meerdere (c.q. mindere) van de marine, als de meerdere (c.q. mindere) van de Indische landmacht worden over en weer beschermd tegen feitelijkheden en beledigingen de ondergeschiktheid betreffende.
- 2e. De Ned. Ind. wetgever is bevoegd te achten tot vaststelling van bepalingen ten doel hebbend dit te bereiken.
- 3e. De Ned. Ind. wetgever moet eveneens bevoegd worden geacht het personeel der marine, verblijvend in Ned. Indië, te onderwerpen aan het Ned. (Indische? Red.) W.v.M.S.
- 4e. Indische militairen, die buiten Ned. Indië een strafbaar feit plegen, als bedoeld bij art. 4 Ind. W.v.M.S., kunnen zoowel gegrepen worden door den Ned. Ind. mil. rechter als door den Ned. mil. rechter en wel resp. op grond van art. 4 jo art. 46 v.v. Ind. W.v.M.S. en art. 63 (1) sub 1°, Ned. W.v.M.S.
- 5e. Over de vraag of de Ned. mil. rechter ook bevoegd is om kennis te nemen van een strafbaar feit, begaan in Ned.-Indië door een militair behoorende tot het Ned.-Ind. leger, wanneer die militair na het plegen van dat misdrijf in Nederland wordt gegrepen, heerscht geen eenstemmigheid:
Ja, (implicite) Ned. H.M.G. sent. van 18 December 1923, M.R.T. XXV, blz. 318 v.v.;
Nee, (gemotiveerd) Ned. H.M.G. sent. van 24 September 1929, M.R.T. XXV, blz. 320 v.v.
(Men zie ook de redactioneele beschouwingen onder laatstgenoemde sententie).

§ 7. Slotbeschouwingen.

Tijdens de 19e Vergadering van de Gedelegeerden, op 6 Maart 1934, zeide de heer Soangkoepon de volgende gedenkwaardige woorden: ¹⁾

„Ik acht het als een ernstig bezwaar, dat het ontworpen Wetboek van Mil. Strafrecht alleen zal gelden voor de Ned.-Indische landmacht en dus niet voor het hier te lande dienend personeel der Kon. Marine. De grondbeginselen van de landsverdediging ten opzichte van de land- en zeemacht hebben dezelfde normen en strekking, zoodat het maken van verschillen tusschen het personeel van de land- en dat van de zeemacht, wat betreft het straf- en tuchtrecht, mijns inziens niet gewenscht en ongemotiveerd is. Het is m.i. een gebiedende eisch, dat het personeel van de Ned.-Indische landmacht en dat van de zeemacht hier te lande aan gemeenschappelijke wetboeken van mil. straf- en tuchtrecht wordt onderworpen, omdat men anders voor dezelfde strafbare feiten tot verschillende op te leggen straffen kan komen. Ik zie in het streven naar unificatie te dezen opzichte veeleer een voor- dan een nadeel. De mogelijkheid tot het aanleggen van twee verschillende maten of maatstaven voor gelijkwaardige en gelijksoortige strafbare feiten wordt daardoor afgesneden. Bovendien kunnen de militaire rechters hier te lande over de hier te lande gepleegde strafbare feiten meer deskundig oordeelen dan die in Nederland, die meestal met de plaatselijke toestanden of situaties hier te lande geheel onbekend zijn.

De Regeering acht het ook inderdaad als een ernstig bezwaar, dat beide deelen der weermacht hier te lande niet aan dezelfde crimineele- en tuchtwetten zijn onderworpen. Zij is mede van oordeel, dat een volledige toepasselijkverklaring van het Ned.-Indische materiele strafrecht en mil. tuchtrecht op de hier te lande aanwezige Kon. Marine, de eenige oplossing ten deze is en juist in dit verband begrijp ik niet, waarom Zij in de onderhavige ontwerp-ordonnantie het personeel van de Kon. Marine hier te lande niet heeft betrokken. Ook een spoedige en correcte afhandeling van mil. zaken bij de Kon. Marine, zal onafwijsbaar een belangrijken invloed ten goede kunnen uitoefenen op de verdere handelingen van den mil. verdachte en diens omgeving.” ¹⁾

In de 20ste Vergadering van Gedelegeerden antwoordde de Regeeringsgemachtigde, de directeur van Justitie, de heer Schrieke, op de rede van den heer Soangkoepon het navolgende:

„Wat den geachten spreker betreft, de Regeering is hem erkentelijk voor de wijze waarop hij haar standpunt ten aanzien van het bepaalde in het College van Gedelegeerden besproken strijdpunt nader heeft verdedigd. Zij vereenigt zich uiteraard met den door het geachte lid uitgesproken wensch dat voor de land- en zeemacht hier te lande nog eens een gemeenschappelijk wetboek voor straf- en tuchtrecht zal gelden.

Het is den Heer Soangkoepon uiteraard uit de schriftelijke stukken gebleken, dat de commissie voor de herziening van het militair straf- en tuchtrecht reeds is uitgenoodigd, ook daarvoor de vereischte herziening ter hand te nemen.” ²⁾

En in de 21ste Vergadering van Gedelegeerden zeide de heer Soangkoepon, n.a.v. art. 9 Ontwerp W.v.M.S. nog het navolgende:

„Zooals ik in eersten termijn naar voren heb gebracht, dient ten opzichte van de militairen zoowel in Nederland als in deze gewesten geen verschil in het straf- en tuchtrecht te worden gemaakt, omdat de normen en beginselen van de plichten dezer militairen tegenover den Staat of de gemeen-

¹⁾ Handelingen Volksraad 1933/1934, blz. 259/260.

²⁾ Handelingen Volksraad 1933/1934, blz. 274.

schap zoowel in omvang als in intensiteit dezelfde zijn. Zie ik in het verschil maken ten opzichte van strafbare feiten tusschen burgerlijke personen in Nederland en deze gewesten, geen geldige reden, ten aanzien van de militairen komt mij dit zeker onbillijk en onlogisch voor. *Dit verschil maken kan zeker tot ongenoegen bij het leger leiden*, hetgeen zeker door het rasgebied kan worden versterkt. ¹⁾

Waar hierbij de gedachte van eenheid steeds zooveel mogelijk dient te worden aangekweekt, heeft men — feitelijk in tegenstelling daarmede, al is het onopzettelijk of ongewild — deze eenheid op die wijze ondermijnd.

Wanneer ik mij verklaar tegen het verschil maken tusschen de strafbaarheid van militairen in Nederland en in deze gewesten, dan ligt het accent daarvan zeker niet in het al of niet stellen van vertrouwen in den mil. rechter doch omdat dit geheel wordt beheerscht door het onweerstaanbaar gevoel van het meten met twee verschillende maten; trouwens dit vertrouwen wordt nog versterkt door art. 42 der Ind. Staatsregeling, waarbij in alinea 2 wordt bepaald, dat een doodstraf niet zal worden ten uitvoer gelegd dan nadat de Gouv.-Generaal volgens bij ordonnantie daaroemtrent te stellen regels, in de gelegenheid is geweest gratie te verleenen. Mijn bezwaar geldt dus niet het al of niet stellen van vertrouwen in den bevoegden rechter, doch ten dezen opzichte kan ik de mij zelf gestelde vraag, waarom ten dezen onderscheid wordt gemaakt tusschen de militairen in Nederland en in deze gewesten niet beantwoorden; er wordt immers steeds gezegd, dat deze gewesten onafscheidelijk verbonden zijn met Nederland en derhalve deel uitmaken van Groot-Nederland. Wat ik hierin niet begrijp is dat het eenzijn van Nederland en deze gewesten synoniem wordt gemaakt met het niet-eenzijn van bedoelde gebiedsdeelen.” ²⁾

Hierop antwoordde de Regeeringsgemachtigde:

„Mijnheer de voorzitter! U zult het wel met mij eens zijn, dat de argumentatie die door den heer Soangkoepou is gebruikt om hetgeen hij als aanvulling op het mil. strafwetboek wenschelijk achtte, kracht bij te zetten, een sympathieken indruk moet maken. Wanneer wij, vooral in de tegenwoordige omstandigheden de rijkseenheid zoo krachtig op den voorgrond hooren stellen van die zijde, dan zult U, Mijnheer de Voorzitter, begrijpen, dat er aan den kant der Regeering alle geneigdheid bestaat om den geachten spreker in zijn wenschen tegemoet te komen.” ³⁾

Mij dunkte, dat het duidelijke taal is die de heer Soangkoepou heeft gesproken. Er *moet* een oplossing komen voor dezen hoogst onbevredigenden toestand, die reeds voor 60 jaren onhoudbaar werd geoordeeld; deze toestand zal steeds meer om eene, zoowel aan het rechtsgevoel als aan het belang der openbare orde beantwoordende, oplossing vragen. Het mag toch verwondering wekken, dat deze reeds lang bestaande ongeregelde toestand maar immer voortduurt, zonder dat de Wetgever tot dusverre ernstige stappen heeft gedaan dit voor de Ind. landmacht zoo gewichtige vraagstuk ter hand te nemen. Al mogen dan de eischen der praktijk nog niet een zóo-danigen drang op den wetgever hebben uitgeoefend om eene afdoende regeling tot stand te brengen, toch zal de Regeering er op den duur niet aan kunnen ontkomen de noodzakelijke regelingen ter hand te nemen en ten dezen aanzien de vereischte voorstellen

¹⁾ Cursiveering van mij.

²⁾ Handelingen Volksraad 1933/1934, blz. 294.

³⁾ Handelingen Volksraad 1933/1934, blz. 296.

aan den Rijkswetgever te doen om de Ned. mil. strafwetgeving er op in te richten, dat de in Ned.-Indië verblijvende zeemacht geheel in dezelfde strafrechtspositie komt te verkeerén als het overig deel der Indische krijgsmacht. Uitdrukkelijk bepaalt de Ind. mil. strafwet thans, dat de zeemacht in Indië een onderdeel uitmaakt van de Indische krijgsmacht; welnu dan is het ook zaak, dat ieder lidmaat dier zelfde krijgsmacht in strafrechtelijken zin op gelijke wijze strafrechtelijk wordt behandeld. Dit eischt de billijkheid! Hier is sprake van een legerbelang van de eerste orde.

In dezen tijd kan aan de mogelijkheid en wenschelijkheid om voor vloot en leger in Ned.-Indië één gemeenschappelijk, aan alle redelijke eischen beantwoordend, strafwetboek vast te stellen, niet meer worden getwijfeld.

Gelijke behandeling en berechting van leden van éénzelfde krijgsmacht in strafrechtelijken zin zij het devies! Eenheid van belangen eischt eenheid van recht!

§ 8. De door inleider gedachte oplossing van het vraagstuk.

- 1e. De militaire rechter in Ned.-Indië, gesteld over de zeemacht in Ned.-Indië, worde een Ned.-Ind. rechter. De Krijgsraden bij de zeemacht in Ned.-Indië worden ingepast in de (militair) rechterlijke organisatie in Ned.-Indië.

Thans staat vast, dat bedoelde Zeekrijgsraden zijn een Nederlandsche rechter.

Ten einde te bereiken, dat deze Zeekrijgsraden zullen worden aangemerkt als een Ned.-Ind. rechter is het onder meer noodig dat de volgende bepalingen worden gewijzigd en of aangevuld:

Artikelen 76, 81—85 en 89—91 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht 1921 (Ned. Stbl. 841); voorts artikel 142 R. Z. en de in 1914 aan de R. Z. toegevoegde Slotbepalingen; vervolgens Ind. Stbl. 1934: 173 bevattende bepalingen betreffende de rechtsmacht van den mil. rechter in Ned.-Indië.

In de R. Z. worde verder uitdrukkelijk vermeld, dat de Zeekrijgsraden in Ned.-Indië zijn een Ned.-Ind. rechter.

- 2e. Aan artikel 2 Ind. W.v.S. worde volledig recht wedervaren. Op de marineschepelingen, vertoevende binnen Ned.-Indië zijn, de Ned.-Ind. wettelijke strafbepalingen *in haar vollen omvang* van toepassing. (Hierdoor zal dus tevens het Ind. W.v.M.S. toepasselijk zijn op den marineman in Ned.-Indië).

Dit worde op ondubbelzinnige wijze vastgelegd in de daarvoor in aanmerking komende bepalingen van het Ned. W.v.M.S., het Ind. W.v.M.S., de Invoeringswet 1921 en de R. Z.

De met deze bepaling strijdende artikelen van het Ned. W.v.M.S. worden hiermede in overeenstemming gebracht, (o.a.

worde in art. 4 Ned. W.v.M.S. uitdrukkelijk neergelegd, dat op den Ned. militair in Ned.-Indië het Ind. Strafrecht in zijn vollen omvang toepasselijk is. Artikel 162 van genoemd wetboek worde gewijzigd in dien zin, dat duidelijk uitkomt, dat de rechter in de koloniën is een koloniale rechter, rechtsprekende volgens de betrokken koloniale wettelijke strafbepalingen).

Op deze wijze zal worden bereikt, dat op het in Indië vertoevend marinepersoneel hetzelfde recht toepasselijk is als op de Ind. landmacht, welke toch tezamen met de in Ned.-Indië verblijvende zee-macht de Ned.-Ind. krijgsmacht in strafrechtelijken zin vormt volgens art. 45 (3) Ind. W.v.M.S. Gelijke rechtsbedeeling voor elk onderdeel dier zelfde krijgsmacht!

Tevens zal dan zijn bereikt, dat er voortaan geen onderscheid meer zal zijn ter zake van behandeling van strafbare feiten, strafbaar volgens het *gemeene* recht tussehen meerbedoeld marinepersoneel en alle overige in Ned.-Indië vertoevende personen. (Zie art. 2 Ind. W.v.S.; let op het woordje „ieder”).

Opgemerkt zij nog, dat de Redactie van het M.R.T. (zie M.R.T. XXVI blz. 216) niet verder wil gaan dan het koloniale *gemeene* strafrecht van toepassing te verklaren op de in Ned.-Indië aanwezige zeemacht, door nl. art. 2 Ned. W.v.M.S. aan te vullen met eene bepaling dat, ten aanzien van strafbare feiten in de koloniën begaan, onder de woorden „het gemeene strafrecht” moet worden verstaan het in de betrokken kolonie geldende gemeene strafrecht.

Doet men dit, dan krijgt men den eenigszins gewrongen toestand, dat de Zeekrijgsraden v.w.b. het gemeene strafrecht het betrokken koloniale gemeene strafrecht toepassen en v.w.b. het mil. recht het *Nederlandsche* (zooals dat is neergelegd in het Ned. W.v.M.S.) militaire recht zullen geldend maken, en dat terwijl zij een Nederlandsche rechter zijn.

Aan het einde gekomen van mijn voordracht zou ik Uw clementie willen inroepen. Mocht ik in de oogen van velen Uwer in menig opzicht te kort zijn geschoten, nu en dan zelfs teleurstelling hebben opgewekt, wil dan bedenken, dat alle begin moeilijk is en dat indien het hier vermelde reeds *iets* gaf, dat U ten nutte kan zijn, het al niet vergeefs is geweest.

Van mij kan niet verwacht worden U in twee uur tijds volledig in te lichten omtrent een probleem, waarop juristen van naam reeds langen tijd hun krachten beproefd hebben.

Indien het door mij behandelde echter zou kunnen bijdragen tot een oplossing van het gestelde probleem en indien ik daardoor tevens zou kunnen bereiken, dat van de zijde van de Officiersvereeniging bij het Legerbestuur wordt aangedrongen op een spoedige opheffing van den hier gesignaleerden onhoudbaren toestand, dan zou ik mij zeer gelukkig prijzen.

Ik heb gezegd (Applaus).

Debat.

De Heer H. J. G. van Giessen, Officier van Administratie der 1ste klasse, Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, begint met den Voorzitter dank te brengen voor zijn vriendelijke woorden aan spreker's adres en acht het een verheugend feit, dat een officier van de Zeemacht in de gelegenheid is gesteld, deze bespreking bij te wonen en enkele opmerkingen te maken.

De ondertitel van het aan de orde zijnde onderwerp luidt: „Eenheid of meerheid van Militair Strafrecht in Ned.-Indië?” Indien er in het jaar 1700 een Officiersvereeniging zou hebben bestaan, had men zich kunnen voorstellen, dat op een vergaderingsagenda van zulk een toenmalige vereeniging zou hebben gestaan: „Eenheid of meerheid van Militair Strafrecht van de Landmacht op Java.” De verkeersmiddelen waren toen nog uiterst gebrekkig en het contact zóó primitief, dat het in het geheel niet uitgesloten zou zijn geweest, dat in dien tijd elk garnizoen zijn eigen militair recht bezat.

Was er in 1800 een Officiersvereeniging geweest, dan zou er misschien op de agenda hebben gestaan: „Eenheid of meerheid van Militair Strafrecht bij het Ned. Ind. Leger.”

Op het oogenblik doet die vraag zich niet meer voor, iedereen is ervan overtuigd, dat het noodzakelijk is bij het Ned.-Indische leger eenheid van militair strafrecht te hebben. Thans gaat het dan ook niet meer om eenheid of meerheid van militair strafrecht bij het Leger, maar om eenheid of meerheid van militair strafrecht voor de in Indië aanwezige krijgsmacht, daaronder begrepen de in Nederlandsch-Indië aanwezige zeemacht.

Wat beteekent deze vraag? Zij is synoniem met een andere, n.l.: Eenheid of meerheid van Militair Strafrecht bij de Zeemacht.

Immers, wanneer in Indië op de Zeemacht hetzelfde militaire strafrecht wordt toegepast als op het Indische Leger thans van toepassing is, dan is daarvan de noodzakelijke consequentie, dat het militaire strafrecht van het Leger in Curaçao en Suriname ook op de Zeemacht wordt toegepast, wanneer de Zeemacht in die gewesten vertoeft. Men zou dan den toestand krijgen, dat eenheid van militair strafrecht voor de in Indië aanwezige Krijgsmacht zou beteekenen: veelheid van militair strafrecht bij de Zeemacht.

Zooals gezegd: Het zou op het oogenblik voor het Ned.-Indische Leger zeker geen vraag meer zijn, of er eenheid of meerheid van militair strafrecht zou moeten zijn. Maar de oplossing, door den inleider aan de hand gedaan, brengt wél mede: meerheid van militair strafrecht voor de Marine.

Nu is de strafrechtelijke positie van de Marine eigenlijk een onderdeel van de algemeene rechtspositie der Zeemacht en daarom is het noodig die algemeene rechtspositie eerst wat nader te beschouwen. De rechtspositie van den militair der Zeemacht beteekent: de verhouding van den militair tot den Staat. Gelijk bekend, is de

Marine wat men noemt een Staatsmarine. Artikel 182 van de Grondwet — spr. zal niet te veel artikelen citeeren, de vergadering heeft er hedenavond al de noodige gehoord — luidt:

„Tot bescherming der belangen van den Staat is er eene zee- en eene landmacht, bestaande enz.”

Dus ter bescherming van de belangen van den Staat is er o.m. een Zeemacht, welker materieel niet is gesplitst in een Indisch deel en een Nederlandsch deel. Waar ter wereld zich die mobiele strijdkrachten ook mogen bevinden, het blijven Nederlandsche oorlogschepen, eigendom van den Staat. Spr. zegt niet: het Nederlandsche Rijk, maar: de Nederlandsche Staat, hetgeen een ruimer begrip vertegenwoordigt dan „het Rijk”.

In de defensiegrondslagen van Ned.-Indië komt dezelfde gedachte tot uiting. Daarin staat omschreven.

- „1. Doel van de weermacht in Nederlandsch-Indië.
 - a. handhaving van het Nederlandsch gezag in den Archipel tegen onrust of verzet binnen de grenzen, verzekering van rust en orde;
 - b. vervulling van den militairen plicht als lid van de Volkengemeenschap tegenover andere volken.
2. De taak, bedoeld sub 1a moet in hoofdzaak door het Leger worden vervuld, dat daartoe berekend en uitgerust moet zijn. Voor zoover de Vloot aan de vervulling van deze taak deelneemt, geschiedt dit met de middelen, die beschikbaar zijn voor het doel, bedoeld sub 1b”.

Hieruit volgt derhalve een verschil in positie van de Zeemacht en van het Ned. Ind. Leger. Het Ned. Ind. Leger, zoo zou spr. het willen uitdrukken, draagt overwegend een regionaal karakter. De Zeemacht daarentegen heeft een Staatskarakter. En nu is het opvallend, dat niet alleen het *materieel* van de vloot een Staatskarakter draagt, doch dat dit ook geldt voor het personeel der Zeemacht.

In de rechtspositie van de militairen der Zeemacht komt dit staatskarakter duidelijk tot uiting. Artikel 59 van de Grondwet bepaalt: „De Koning heeft het oppergezag over zee- en landmacht.” Met het woord „landmacht” bedoelt de Grondwet de Nederlandsche landmacht, hetgeen wel blijkt uit de volgende zinsnede uit hetzelfde artikel: „De militaire officieren worden door hem benoemd. Zij worden door hem bevorderd, ontslagen of op pensioen gesteld enz.” De Indische officieren worden benoemd door den Gouverneur-Generaal, die dat doet krachtens de Indische Staatsregeling. De officieren van de Marine daarentegen worden benoemd en ontslagen door de Kroon.

De rechtspositie van de militairen der Zeemacht, die bijzondere publiekrechtelijke verhouding, waarin de militairen der Zeemacht staan tot den Staat der Nederlanden, vindt haar weerslag in talloze wetten en voorschriften van administratieve aard. De pensioenwet, de wet betreffende ontslag, voorschriften betreffende tractement, enz., zijn onderwerpen, die voor het personeel der Zeemacht vanuit Nederland worden geregeld.

Deze algemeene positie van de militairen der Zeemacht is niet afhankelijk van de plaats, waar de menschen zich bevinden. Waar

ter wereld een militair der Zeemacht zich bevindt, daar blijft hij tot den Staat der Nederlanden in dezelfde publiekrechtelijke verhouding staan. Er is eigenlijk slechts één verhouding, die hiermede zou kunnen worden vergeleken, n.l. die van het Nederlandschap. Het Nederlandschap is de verhouding, waarin de Nederlandsche staatsburger zich bevindt tot zijn Staat. Deze verhouding gaat, behalve wanneer hij een anderen staat aanneemt, nimmer verloren. Op die verhouding heeft het strafrecht geen invloed; althans niet in dien zin, dat wanneer een Nederlander zich aan een strafbaar feit schuldig maakt, hij daardoor zijn Nederlandschap zou verliezen. Maar wanneer een militair van den Staat zich aan een strafbaar feit schuldig maakt, kan hij wel zijn positie van militair verliezen. Wanneer een militair der Zeemacht uit den dienst wordt ontslagen, dan beteekent dit, dat de publiekrechtelijke verhouding tusschen den Staat der Nederlanden en den man wordt verbroken. En wanneer een militair der Zeemacht wordt verlaagd, dan beteekent dit, dat hij voortaan een andere positie in de organisatie van den Staat zal bekleeden.

Behoort het nu tot de bevoegdheden van den organisator van dien Staatsdienst om te bepalen, welke rechtsgevolgen het plegen van een strafbaar feit met zich brengt ten aanzien van die publiekrechtelijke verhouding, of kan een lagere wetgever dat óók doen? Kan b.v. een gemeente, een provincie, een gouvernement, bepalen, dat een militair der Zeemacht niet meer in die verhouding zou blijven staan tot den Nederlandschen Staat? Naar spr.'s meening kan het antwoord op deze vraag niet anders luiden, dan dat de organisator van dien publieken dienst van de defensie bij uitsluiting bevoegd is, te bepalen welke rechtsgevolgen het plegen van een strafbaar feit ten aanzien van deze verhouding met zich brengt.

Nu is het voorts opmerkelijk, dat de Staat der Nederlanden er zich niet toe heeft bepaald om de zooeven aangeroerde publiekrechtelijke verhouding op administratief gebied te omschrijven, neen, dat is ook gebeurd op strafrechtelijk gebied. De strafrechtelijke positie van den militair vormt een zeer belangrijk onderdeel van zijn algemeene rechtspositie. Het administratieve gedeelte is dus in Nederland in tal van wetten vastgelegd, o.a. in de z.g. Militaire Ambtenarenwet. Maar de strafrechtelijke positie van den militair der Zeemacht is neergelegd in het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht. Om nu dat Nederlandsche Wetboek van Strafrecht effect te kunnen doen sorteeren ten aanzien van die militairen is het noodig, dat den militair wordt medegegeven een rechter, die dat recht kan toepassen en dit is de oorzaak van het bestaan van een Nederlandschen militairen rechter bij de Zeemacht.

Wanneer een militair der Zeemacht met een oorlogsschip in het buitenland komt — dat is dus het normale geval — en hij pleegt een strafbaar feit, dan moet hij gestraft kunnen worden. Wie anders dan die militaire rechter zou nu dat recht moeten toepassen? De inleider wees er reeds op, dat uit een oogpunt van internationale

hoffelijkheid de militair, die in het buitenland aan den wal iets tegen het burgerlijke strafrecht misdrijft, wordt teruggegeven aan den militairen rechter.

Wat heeft nu de wetgever in het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht gedaan? Hij heeft aan de toepasselijkheid van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht een uitbreiding gegeven, een verder-gaande uitbreiding dan voor den Nederlander. De Nederlander is in het buitenland alleen maar strafbaar in speciale gevallen. Maar de Nederlandsche *militair* — redeneerde men — heeft zich altijd te gedragen naar de wet, hij is in dienstbetrekking. Daarom heeft men aan den eersten Titel van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht een uitbreiding gegeven.

De heer Schmitz merkte reeds op, dat in het Nederlandsche W.v.S. eerst tot uitdrukking wordt gebracht het z.g. territorialiteits-principe, n.l. wanneer iemand binnen Nederland een strafbaar feit pleegt, doch heeft daarnaast het nationaliteitsprincipe gesteld. Ten aanzien van den militair der Zeemacht nu zijn deze beide principes uitgebreid tot het z.g. personaliteitsprincipe. Men let dus bij de toepassing van het Nederlandsche strafrecht op den militair der Zeemacht alleen op den persoon. Zoo is de toestand altijd geweest.

De consequentie daarvan is, dat, wanneer een Nederlandsch eskader, Nederlandsch recht aan boord hebbend, in Indië komt, de Nederlandsche rechter dat recht blijft toepassen. Men drukt dien toestand wel aldus uit, *dat de militair der Zeemacht zijn wetboek onder zijn arm draagt*. Dat geeft zeer duidelijk de verhouding aan, waarin de militair der Zeemacht zich op strafrechtelijk gebied bevindt wanneer hij in het buitenland of in de koloniën is.

Welke consequenties brengt dit nu met zich? De inleider wees er reeds op, dat, doordat de Nederlandsche militaire rechter bij uitsluiting bevoegd is om het Nederlandsche strafrecht toe te passen op de militairen der Zeemacht, er dus geen ander recht kan worden toegepast. Spr. acht dit inderdaad een lacune, een onbevredigend hiaat in de rechtsbedeeling. Vroeger heeft men daar blijkbaar niet zoo zwaar aan getild. Maar thans blijven de menschen, doordat zij hun gezin mogen medenemen naar Indië, hier langer dan voorheen, de waldiensten zijn uitgebreid, de menschen hebben meer contact met den wal, ze gaan na afloop van den dienst naar huis, terwijl men vroeger in hoofdzaak op de schepen diende. Vandaar, dat het hiaat zich den laatsten tijd veel meer doet gevoelen dan vroeger en het is natuurlijk een ongezonde toestand, dat een militair der Zeemacht zich hier te lande maar straffeloos zou kunnen schuldig maken aan alle mogelijke feiten, waarvoor een burger en een militair van de Indische landmacht wel terecht moeten staan. Hier wordt dus een oplossing vereischt.

De Indische strafwet bepaalt, dat het W.v.S. toepasselijk is op *ieder*, die zich binnen Ned.-Indië aan eenig strafbaar feit schuldig maakt. Een van de middelen, waardoor naar spr.'s oordeel de lacune kan worden opgeheven is, den militairen rechter de bevoegdheid te

verleenen, het Indische strafrecht toe te passen. Er zijn ook andere oplossingen mogelijk die tot hetzelfde doel voeren, maar tegen deze oplossing zal wel geen principieel bezwaar bestaan, want als een militair der Zeemacht aan den wal een strafbaar feit begaat en het burgerlijk strafrecht overtreedt, mag hij tot den strafrechter niet in een andere verhouding staan dan de burger of de militair van de Landmacht. De meest practische oplossing is dus, dien militairen rechter met de toepassing van het Indische gemeene strafrecht te belasten, die met de toepassing van het militaire recht belast is.

Van het antwoord op de vraag, welk materieel *militair* strafrecht op het marinepersoneel dient te worden toegepast, hangt de oplossing van deze kwestie af. Wordt als principe aanvaard, dat de Nederlandsche militaire strafwet door de krijgsraden dient te worden toegepast en de zeekrijgsraden Nederlandsche rechtscolleges blijven, dan zal de eerste consequentie moeten zijn, dien Nederlandschen rechter tevens het materiele gewone strafrecht van de overzeesche gebiedsdeelen te doen hanteeren.

Dat de Zeekrijgsraad, Nederlandsche rechter, naast het Nederlandsche recht specifiek Indisch recht zal kunnen toepassen, acht spr. geen bezwaar. Er is op dit gebied trouwens een analogie. Er zijn in Indië enkele zeer hooge functionarissen, die niet in Indië, doch in Nederland terecht staan. Wanneer zulk een geval zich in de practijk eens mocht voordoen dan past de Nederlandsche rechter het Indische recht toe.

Een ander geval is, wanneer een Nederlandsch onderdaan zich binnen het ressort der consulaten heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit. Volgens de consulaire wet wordt dan het Nederlandsche strafrecht toegepast. Nu hangt het er van af, waar de delinquent zich bevindt; bevindt hij zich beoosten Kaap de Goede Hoop, dan zijn de uitspraken onderworpen aan hooger beroep bij den Raad van Justitie te Batavia, in het andere geval bij het Gerechtshof te Amsterdam. Maar in beide gevallen past de rechter het Nederlandsche recht toe. De Raad van Justitie te Batavia kan dus geroepen worden Nederlandsch recht toe te passen.

Hoe is nu de leemte te verklaren — en nu komt spr. tot de belangrijkste leemte, de verhouding van meerdere tot mindere van de Landmacht in Indië en de Zeemacht — dat er geen militair-hiërarchische verhouding bestaat tusschen de Land- en Zeemacht in Ned.-Indië?

Wanneer men art. 60 e.v. van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht opslaat vindt men eerst een omschrijving, wat militairen zijn; daarnaast, wie onder militairen mede worden begrepen en ten slotte een categorie, die met militairen worden gelijkgesteld. Eerst na deze opsomming wordt overgegaan tot de bepaling van de verhouding van meerdere tot mindere. Nu heeft ook de Heer Schmitz al gewezen op het artikel 63, waarin staat:

„Onder militairen worden mede begrepen:

- 1e. Zij, die bestemd zijn voor de krijgsmacht in de koloniën of bezittingen van het Rijk buiten Europa, benevens zij, die behooren tot die krijgsmacht, zoolang de genoemde personen zich buiten de koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig bevinden.”

De toestand is dus als volgt: Wanneer de op deze vergadering aanwezigen zich morgen aan den dag aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig begeven, dan worden ze mede begrepen onder militairen in den zin van de Nederlandsche wet, en wanneer zij zich buiten de kolonie begeven, ook. Dus Uw positie is op het oogenblik deze ten opzichte van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht: dat alleen wanneer U *in* de kolonie bent, U niet onder het begrip „militair” in den zin van dat wetboek bent mede-begrepen. De Regeering noemde in de Memorie van Toelichting als een der voordeelen van dat artikel, dat het militaire recht op een Nederlandsch militair zou kunnen worden toegepast, indien deze buitenslands, of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig, een tot de koloniale krijgsmacht behoorende meerdere beleeft of gewelddadig aanrandt. De strekking van het artikel is onder meer om U te beschermen tegen aanrandingen door Nederlandsche militairen. Nu is het zeer opvallend, dat U op deze wijze alleen maar wordt beschermd buiten Indië en aan boord van een oorlogsvaartuig, doch in Indië zelf niet.

Hoe moet deze lacune nu worden opgeheven? Het ligt nogal voor de hand: *door de militairen der Ned.-Ind. Landmacht, ook binnen het gebied van Nederlandsch-Indië, onder militairen in den zin van het Nederlandsche wetboek mede te begrijpen.*

Op de positie van den militair der Indische krijgsmacht op zichzelf heeft dat geen invloed, omdat op hem het Indische wetboek van toepassing blijft, maar hij wordt dan te allen tijde beschermd. De Nederlandsche wetgever stelde zich destijds kennelijk op het standpunt, dat het zijn taak was, de militairen, behoorende tot de koloniën, te beschermen, wanneer zij zich buiten Indië of aan boord van een oorlogsvaartuig zouden bevinden; aan de koloniën zelf schijnt men niet gedacht te hebben. Spr. heeft de betreffende stukken nagegaan, maar heeft nergens kunnen vinden, waarom het voor Indië niet is geschied.

De conclusie is dus, dat de geconstateerde leemte niet in de Indische, maar in de Nederlandsche strafwet ligt en dat deze strafwet dus dient te worden aangevuld. Voor deze oplossing blijft dan de vraag, of in het algemeen het Nederlandsche strafrecht dan wel het Indische hier te lande moet worden toegepast op de militairen der Zeemacht, buiten beschouwing. Trouwens, die kwestie is er eene, die los staat van de oplossing van de aangegeven leemte.

De wet stelt waarborgen voor de wetgeving in Indië.

Artikel 131 I.S. stelt als eisch, dat het strafrecht de in Neder-

land geldende wetten zal volgen, zoodat aan de kwaliteit van het Indische strafrecht niet behoeft te worden getwijfeld. Zoodoende kan men niet spreken van een tegenstelling tusschen het Nederlandsche en het Indische recht. Er dient dan ook de voorkeur aan te worden gegeven om de keuze tusschen het moederlandsche recht en dat van de overzeesche gebiedsdeelen te doen afhangen van de algemeene positie van den militair der Zeemacht, m.a.w.: Is de positie van den militair der Zeemacht een staatsrechtelijke, ook hier te lande, of wordt in de positie van dien militair wijziging gebracht gedurende zijn verblijf in de overzeesche gebiedsdeelen? Deze laatste vraag beantwoordt spr. ontkennend: de Marine is en blijft een Staatsmarine.

Hoe staat het nu met de oplossing, die de Heer Schmitz aan de hand doet? Hij doet een beroep op artikel 45 van het Indische W.v.M.S., waarin blijkens het derde lid onder „krijgsmacht” wordt verstaan:

a: de landmacht;

b: de in Ned.-Indië *aanwezige* zeemacht enz.

Nu maakt dit artikel deel uit van Titel VII, die tot opschrift draagt: „Beteekenis van sommige in het Wetboek voorkomende uitdrukkingen”, een z.g. „beteekenistitel” derhalve, en het bewuste artikel is opgenomen om aan te geven, wat de beteekenis van het woord „krijgsmacht” is, wanneer er in het Indische W.v.M.S. sprake is van krijgsmacht. Wanneer er b.v. sprake is van het beschadigen of dooden van een ten behoeve van de krijgsmacht gezigd dier, is de delinquent ook strafbaar indien dat dier ten behoeve van de in Indië aanwezige zeemacht zou worden gebruikt. Zoo ook wanneer een in het W.v.S. voor Ned.-Indië omschreven feit aan boord van een vaartuig der krijgsmacht is gepleegd door aan de rechtsmacht van den Ned.-Ind. militairen rechter onderworpen personen. Daarvoor is noodig een duidelijke omschrijving van wat onder „krijgsmacht” *in dat wetboek* moest worden verstaan; een andere beteekenis heeft het artikel niet.

In elk geval is de ordonnantiëwetgever niet bevoegd, te bepalen, dat een deel der Staatsmarine, wanneer deze in Indië is, tot de „Indische” krijgsmacht zou behooren. Dit is naar spr.’s oordeel geen „inwendige aangelegenheid”. Men kan natuurlijk wel spreken van: de krijgsmacht in Indië, doch dat is iets anders dan de krijgsmacht van Indië. Spr. is dan ook van meening, dat de door inleider gedachte oplossing geen oplossing is, omdat ze het staatskarakter van de Marine aantast.

In het begin van zijn rede wees spr. er reeds op, dat, wanneer het Indische militaire strafrecht zou worden toegepast op de militairen der Zeemacht de noodzakelijke consequentie daarvan is, dat op de militairen der Zeemacht vier soorten militaire strafwetten van toepassing zouden worden verklaard.

Hoe staat het nu met de verhouding meerdere-mindere in het Indische Wetboek van Militair Strafrecht? Zooals gezegd is het de

taak van den Nederlandschen wetgever, te zorgen, dat zijn militairen zich niet vergripen aan militairen van de krijgsmacht in de koloniën. Evenzeer is het de taak van den Indischen wetgever, er voor te zorgen, dat de militairen, die onder het Indische W.v.M.S. vallen, zich niet schuldig maken aan misdrijven tegen de ondergeschiktheid tegen militairen der Zeemacht. Dat is de beteekenis van art. 53 van het Indische W.v.M.S. De gedachte die daaraan ten grondslag ligt, is dus een volkomen juiste gedachte, alleen heeft men — doch dat is de persoonlijke meening van spr., zooals hij hedenavond „überhaupt” alleen een persoonlijke meening weergeeft — die gedachte niet bijzonder gelukkig uitgedrukt. Dat schuilt hierin, dat men in het Indische W.v.M.S., in navolging van het Nederlandsche, begint met te bepalen, wat onder „militairen” wordt verstaan, wie er onder worden begrepen en wie met militairen worden gelijkgesteld. Men heeft hierbij alleen *niet* de militairen der Zeemacht opgenomen. Nu heeft men in het Indische artikel 53 de meerderheidsverhouding geconstrueerd en nu is het de lacune in het Indische W.v.M.S., dat men de militairen der Zeemacht niet eerst tot militairen stempelt, teneinde hen daardoor te beschermen. Wanneer de rechter een geval zou krijgen te beoordeelen van een militair van de Landmacht, die zich had schuldig gemaakt aan een vergriep tegen een militair der Zeemacht, dan betwijfelt spr. of die rechter een veroordeelend vonnis zou uitspreken, want een eerste eisch bij een misdrijf tegen de ondergeschiktheid is, dat het is gepleegd tegen een militairen meerdere. Een dienstbevel is een bevel gegeven door een *militairen* meerdere, en niet alleen door „een meerdere”; dat is niet voldoende. Maar hiervoor zal wel een oplossing zijn te vinden.

Spr. komt dus tot de conclusie, dat tegen de oplossing van inleider principieele grondwettelijke bezwaren bestaan. Met betrekking tot de beteekenis, die hij heeft gegeven aan artikel 45 Ind. W.v.M.S. moet worden opgemerkt, dat dit artikel alleen beteekenis heeft voor de toepassing van het Indische militaire strafrecht, doch dat het omtrent de rechtspositie van de Zeemacht in Indië niets bepaalt, en, wat meer zegt: niets *kan* bepalen (Applaus).

Kapitein J. P. G. Schmitz, den Officier van Administratie Van Giessen beantwoordend, merkt op, dat elke oplossing uiteraard haar voor en haar tegen heeft. Spr.'s oplossing is inderdaad de meest radicale en hij geeft zijne meening gaarne voor een betere. Spr. heeft onder de rede van den heer Van Giessen vele aantekeningen, gemaakt, doch het lijkt niet noodig, de argumenten op den voet te volgen, aangezien de heer Van Giessen tenslotte tot de conclusie komt, dat de toestand niet langer zoo kan blijven. Hoe we er komen doet er niet toe, *als* we er maar komen.

Tegenover het bezwaar, dat op de Marine veelheid van recht zou worden toegepast, kan worden gesteld, dat Suriname en Curaçao kunnen worden uitgeschakeld, want daar komt zoo eens

in de 5 jaar een oorlogsschip, zoodat men tenslotte alleen overhoudt Nederland en Indië. En dan moet de vraag worden beantwoord, wat nu urgenter is: een oplossing in Indië, of dat de militaire justitie bij de Zeemacht een grootere taak krijgt toegewezen. En dan meent spr., dat het belang van Indië op den voorgrond staat.

De Heer H. J. G. van Giessen, dupliceerend, merkt op, dat thans in Suriname en Curaçao blijvend een oorlogsvaartuig is gestationneerd. De heer Schmitz heeft blijkbaar over het hoofd gezien, dat eenige van de door hem aangehaalde gevallen zich juist in Curaçao hebben afgespeeld, vooral in den laatsten tijd.

Zooals inleider opmerkt, is natuurlijk het belang van Indië bij zijn oplossing gebaat, maar hij beziet de zaak te veel door een Indischen bril, en een aangelegenheid als deze moet men niet bekijken van een speciaal marinestandpunt, ook niet van een landmachtstandpunt, want het belang van de landmacht en dat van de zeemacht zijn precies even groot, wat meer zegt, het is één en hetzelfde belang. Wanneer de landmacht er belang bij heeft, dat een meerdere van de landmacht beschermd wordt, heeft de zeemacht daarbij precies hetzelfde belang. Spr. wil dus — zooals hij reeds zeide — de oplossing van de vraag afhankelijk stellen van de staatsrechtelijke positie van de Marine. Dat is niet een Nederlandsch-, niet een Indisch-, niet een Surinaamsch- of Curaçaosch-belang, het is een Staatsbelang.

Over de vraag, of de Staatsmarine als zoodanig moet blijven gehandhaafd, is al veel te doen geweest. Spr. gelooft niet, dat de Nederlandsche wetgever het principe ooit zal loslaten, het is trouwens een zeer gezond principe. De Zeemacht is een mobiele strijdmacht die overal heen wordt gestuurd. Het gaat niet aan te zeggen, dat als ze in Indië is, ze Indische krijgsmacht is, en in Singapore Nederlandsche krijgsmacht.

De consequentie van de oplossing van den heer Schmitz zou zijn, dat een Nederlandsch oorlogsvaartuig respectievelijk tot vier verschillende krijgsmachten zou behooren al naar gelang in welk Nederlandsch gebiedsdeel het zich bevindt. De commandeerende officieren, die de verschillende militaire wetboeken uit elkaar zouden hebben te houden, zouden te beklagen zijn, afgezien van het groote bezwaar, dat een scherpe scheidingslijn moeilijk is aan te geven.

Bovendien is aan die oplossing nog het nadeel verbonden dat, wanneer men voor de Marine vier verschillende militaire Strafwetboeken schept, men als het ware de moeilijkheid, die men in de verhouding Marine-Landmacht tracht te ondervangen, overplant naar de Marine, want daar zou men dan 4 verschillende categorieën militairen krijgen. Wanneer een „Indisch” militair van de Zeemacht b.v. een strafbaar feit zou plegen tegen een „Nederlandsch” militair van de Zeemacht, wanneer hij b.v. een meerdere waaronder hij vroeger heeft gediend, een onhebbelijken brief schrijft,

dan zullen beiden toch militair in den zin van het zelfde Wetboek moeten zijn. Spr. meent dus, dat moet worden vastgehouden aan het Nederlandsche Militair Strafrecht in den zin van *staats*-strafrecht.

(Applaus).

De *Voorzitter* sluit thans het debat en merkt op, dat de vergadering hedenavond veel interessants heeft vernomen en er wel van doordrongen zal zijn, dat er een oplossing noodig is. Hoe die oplossing er zal komen, ligt niet aan de N.O.V., het is een buitengewoon ingewikkelde kwestie.

Hopenlijk zal de Regeering zoo spoedig mogelijk in de gewenschte richting iets doen.

Spr. dankt den heer Schmitz zeer voor zijn doorwrochte inleiding en den heer Van Giessen nogmaals voor zijn komst en zijn belangwekkend debat.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 28 Juni 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaal P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus en gep. Generaal-Majoor E. A. D. E. Carp (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fg.).

De omstandigheid, dat in een door hem zelf ontworpen en door zijn chefs goedgekeurde regeling van maandelijksche afbetaling van schulden één der daarin voorkomende posten enkele maanden later op last van het Departement van Defensie was verhoogd, misbruikt door in het begin van de maand Mei 1935 een viertal andere posten niet te betalen, waardoor over die maand een kleiner totaalbedrag werd aangezuiverd dan hij in de door hemzelf ontworpen regeling op zich had genomen. Voorts geen enkele dezer vier posten voldaan, toen hem door zijn compagnies-commandant in de eerste helft der maand Mei alsnog een termijn van een week was toegestaan.

Zich bovendien bij het onderzoek van deze aangelegenheid tegenover zijn compagnies-commandant met woorden en gebaren zeer onkrijgstuchtelijk gedragen.

Beklag gedeeltelijk gegrond verklaard. Oorspronkelijke strafreden gewijzigd, doch de straf gehandhaafd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 27 Mei 1935, van den sergeant X., dienende bij de Tirailleur-compagnie van, in garnizoen te Y., waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van de Regimentsschool van dat Regiment ingediend over de omschrijving van de strafreden, behoorende bij de straf van veertien dagen verzwaaard arrest, hem op 18 Mei 1935 door zijn Compagnies-Commandant, den Kapitein Z., opgelegd wegens:

„Niettegenstaande herhaaldelijk en uitdrukkelijk gewaarschuwd te zijn om zijn verplichtingen betreffende een hem door den Compagnies-Commandant, in overleg met den Regiments-Commandant, opgelegde regeling ter afbetaling zijner schulden nauwgezet na te komen, deze verplichtingen niet nagekomen door eenige verplichte betalingen niet te verrichten en de overige betalingsbewijzen ongeveer veertien dagen te laat ingediend.

Bovendien bij het onderzoek een onkrijgstuchtelijke houding tegenover zijn Compagnies-Commandant aangenomen door, na de mededeeling dat hij streng gestraft zou worden, de uitdrukking te bezigen, dat hij zich niet meer beheerschen kon, hetgeen hij in zijn houding weergaf.”,

bij welke beslissing, — op 23 Mei 1935 genomen en op 25 Mei d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager — na voorafgaand overleg met zijn Compagnies-Commandant — bij dezen Commandant een staat heeft ingediend, bevattende een door klager ontworpen regeling van de geleidelijke maandelijksche afbetaling op eenige door klager gemaakte schulden, en dat deze regeling mede door klager's Regiments-Commandant is goedgekeurd;

dat de aldus getroffen regeling, — uit te voeren onder contrôle van klager's Compagnies-Commandant, — ten doel had klager uit zijne financieele moeilijkheden te helpen;

dat op genoemden staat o.a. voorkwamen posten van *f* 5 per maand voor verschuldigde Inkomstenbelasting 1934/'35;

dat klager zich in de maanden December 1934 tot en met April 1935 aan deze regeling der maandelijksche afbetalingen heeft gehouden;

dat klager echter een viertal posten tot een bedrag van *f* 19,75, welke begin Mei 1935 betaald moesten worden, op 10 Mei nog niet had voldaan, zulks zonder hierin zijn chefs te kennen;

dat klager's Compagnies-Commandant, toen dit gebleken was, hem een termijn tot 17 Mei 1935 heeft toegestaan om alsnog aan zijne verplichtingen te voldoen, doch klager ook na het verstrijken van dien termijn nog geen van de vorenbedoelde posten had aangezuiverd;

dat de Compagnies-Commandant te dezer zake een onderzoek heeft ingesteld, den klager op 18 Mei 1935 op het compagniesbureau heeft ondervraagd en hem ten slotte heeft medegedeeld, dat hij streng zou worden gestraft wegens het niet nakomen van zijn verplichtingen;

dat klager op deze mededeeling onder het maken van driftige armbewegingen zijn Compagnies-Commandant heeft toegeroepen: „U wilt toch niet hebben, dat ik mijn kinderen als schoolers laat rondloopen?” en — nadat de Compagnies-Commandant den klager op het ongepaste van zijn gedrag had gewezen: — „Ik kan me niet meer beheerschen, ik duld het niet langer!”;

O. dat klager's verweer hierop neerkomt, dat hij de vorenbedoelde posten niet heeft kunnen betalen doordat aan hem met ingang van de maand Maart 1935 op last van het Departement van Defensie

hoogere kortingen waren opgelegd dan voorkwamen in den door hemzelf ontworpen staat, zulks omdat de betalingen van telkens *f* 5 voor achterstallige belastingen over de maanden Maart, April en Mei waren verhoogd tot onderscheidelijk *f* 10, *f* 10 en *f* 15, en hij, klager, daarop niet had gerekend;

O. dat dit verweer, voor zoover het klager's strafbaarheid betreft, hem niet kan baten, doch er wel toe moet leiden dat de omschrijving van de strafreden wordt gewijzigd, opdat uit die omschrijving alsnog blijke, dat klager's fout niet is geweest dat hij zonder meer zijn betalingsverplichtingen ten aanzien van enkele posten heeft verzaakt, doch wel dat hij de omstandigheid dat in vorenbedoelden, door hem zelf gemaakten staat op last van het Departement van Defensie *wijziging was gebracht* heeft misbruikt, door — zonder dat dit hem vrijstond — in totaal — blijkende uit vergelijking van de vorenstaande bedragen — in de maand Mei een *kleiner* bedrag te betalen dan hij tevoren vrijwillig op zich had genomen, en dat hij geen enkele van de vier bedoelde posten heeft betaald, toen zijn Compagnies-Commandant hem daartoe nog een week in de gelegenheid had gesteld;

O. dat klager wijders een beroep heeft gedaan op de omstandigheid, dat de regeling der afbetalingen over de maand Mei voor hem ongunstiger was dan de „kortingen” bij toepassing van de Ambtenarenwet 1929 hadden mogen zijn, doch dit beroep, als hier niet ter zake dienend, moet worden voorbij gegaan, omdat in het onderhavige geval met klager's instemming eene geheel andere regeling was getroffen, welke overigens ten zeerste in zijn belang was, aangezien daardoor voor hem — anders dan bij het opleggen van kortingen op grond van de Ambtenarenwet 1929, — de mogelijkheid werd geopend om buiten krijgstuchtelijke straf wegens het maken van schulden (artikel 22 van het Reglement betreffende de Krijgstucht) te blijven, indien hij zich slechts aan een loyale uitvoering, welke bij elken vorm van minnelijke schikking een eerste eisch is, had gehouden;

O. dat het geen betoog behoeft, dat klager's onbeheerscht optreden bij het onderzoek van zijn Compagnies-Commandant als zeer onkrijgstuchtelijk moet worden aangemerkt;

O. dat de aan klager opgelegde straf, mede gelet op klager's straflijst, in goede verhouding staat tot den ernst van de door hem begane vergrijpen tegen de krijgstucht, doch de strafreden wijziging behoeft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing door den Commandant van de Regiments-school van het op het beklag genomen;

Wijzigd de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„De omstandigheid, dat in een door hemzelf ontworpen en door

zijn chefs goedgekeurde regeling van maandelijksche afbetaling van schulden één der daarin voorkomende posten enkele maanden later op last van het Departement van Defensie was verhoogd, misbruikt door in het begin van de maand Mei 1935 een viertal andere posten niet te betalen, waardoor over die maand een kleiner totaalbedrag werd aangezuiverd dan hij in de door hemzelf ontworpen regeling op zich had genomen. Voorts geen enkele dezer vier posten voldaan, toen hem door zijn Compagnies-Commandant in de eerste helft der maand Mei alsnog een termijn van een week was toegestaan.

Zich bovendien bij het onderzoek dezer aangelegenheid tegenover zijn Compagnies-Commandant met woorden en gebaren zeer onkrijgstuchtelijk gedragen.”;

Gelast dat deze omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Handhaaft de opgelegde straf;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van de Regimentsschool van het, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 29 April 1935. ¹⁾

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapitein J. Drost, Eerste-luitenants J. L. H. A. Antoni, P. H. Lach de Bère en H. J. F. Naarding.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Krijgsraad: Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen. (Geweigerd te gehoorzamen aan het bevel om, tijdens een gesprek met een meerdere, in de houding te staan en in die weigering volhard nadat die meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen).

H. M. G.: Het Hof heeft niet de overtuiging bekomen, dat beklagde opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard, nadat de meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen. Vrijspraak van dit gedeelte der telastelegging.

Wat betreft het overige gedeelte der telastelegging verwijst het Hof — met vernietiging van het vonnis — de zaak, met toepassing van art. 58 W. K., onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

¹⁾ In hooger beroep vernietigd. Zie de sententie hierna. Red. M.R.T.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens G. B., oud 19 jaar, geboren te Amsterdam, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de Tirailleur-compagnie van het 18de Regiment Infanterie, te Amersfoort, bekaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA
TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 18 Februari 1935 is ingelijfd bij het 18de Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 18 Maart 1935 door den Compagnies-Commandant te Amersfoort opgemaakt, beklagde op 18 Februari 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklagde aan den voet van het hem op 17 April 1935 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 13 Maart 1935 te Amersfoort als militair, nadat zijn meerdere, de dienstplichtige korporaal van Straten, hem had gelast tijdens hij met hem sprak in de houding te staan, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

O. dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij het hem telastgelegde bekend;

dat hij op 13 Maart op kamer 2, paviljoen B, in de Adolfkazerne te Amersfoort aan tafel zat, toen zij juist den middagmaaltijd hadden ontvangen; dat de korporaal van Straten had gewaarschuwd dat er gezwegen moest worden; dat, toen hij, beklagde, iets zeide tegen een dienstplichtige tegenover hem, de korporaal hem daarop vroeg: „Wie spreekt daar?"; dat hij, beklagde, zeide, dat hij sprak; dat de korporaal van Straten toen naar hem toekwam en zijn naam vroeg; dat hij, beklagde, zijn naam opgaf; dat de korporaal tegen hem zeide: „Kun je niet in de houding staan, als ik tegen je spreek?"; dat hij, beklagde, echter bleef zitten, omdat de korporaal zoo tegen hem schreeuwde; dat de korporaal hem wel vier maal heeft gelast om in de houding te gaan staan, doch dat hij weigerde, zeggende: „Dat doe ik niet"; dat de korporaal hem heeft gewezen op de gevolgen zijner weigering; dat hij daarop heeft geantwoord: „'t Kan mij niet schelen, ik doe het niet";

O. dat J. van Straten, 20 jaar, dienstplichtig-korporaal bij de Tirailleur-compagnie van het 18de Regiment Infanterie, wonende

te Amsterdam, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij op 13 Maart 1935 op kamer 2, paviljoen B, van de Adolfkazerne te Amersfoort was belast met het uitdeelen van eten; dat hij, aangezien adjudant Beers reeds een paar keeren aanmerking had gemaakt op de onrust tijdens het eten, den manschappen mededeelde, dat het voortaan rustiger moest gaan gedurende het eten; dat het tegen het einde van den maaltijd weer onrustig werd; dat hij opstond en zeide, dat er gezwezen moest worden; dat hij, toen er weer gesproken werd, naar de achterste tafel ging en vroeg, wie er gesproken had; dat beklagde zeide: „Ja, ik”; dat hij hem gelastte op te staan en de militaire houding aan te nemen. waarop beklagde antwoordde: „Nee, dat doe ik niet”; dat beklagde in dezelfde houding aan tafel bleef zitten; dat hij daarna beklagde nog twee malen heeft gelast op te staan en de houding aan te nemen; dat hij hem bij de tweede maal heeft gewezen op de gevolgen van zijn weigering en op zijn strafbaarheid; dat beklagde volhardde in zijn eenmaal aangenomen houding en zeide: „Dat kan mij niet schelen, ik doe het niet”;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde het hem telastegelegde feit heeft begaan;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als: opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen”;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van twee weken.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 31 Mei 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaal P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus, gep. Schout-bij-Nacht-tit. E. G. de Wijs (plv.) en gep. Generaal-Majoor E. A. D. E. Carp (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fg.).

In de zaak van G. B., oud 19 jaar, geboren te Amsterdam, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de Tirailleur-compagnie van het

18de Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis op 29 April 1935 door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch tegen hem gewezen, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geëntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de zee- en landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;¹⁾

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 17 April 1935 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 13 Maart 1935 te Amersfoort als militair, nadat zijn meerdere, de dienstplichtige korporaal van Straten, hem had gelast tijdens hij met hem sprak in de houding te staan, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

O. dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard nadat de in de telastelegging genoemde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, zoodat hij van dit gedeelte der telastelegging moet worden vrijgesproken;

O. ten aanzien van het overige aan beklaagde telastegelegde, dat het Hof bij de behandeling dezer zaak in hooger beroep termen aanwezig heeft bevonden, met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht, de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier;

O. dat uit een en ander volgt, dat het beroepen vonnis, waarbij beklaagde ter zake van het hem telastegelegde en bewezen verklaarde feit is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee weken, niet in stand kan blijven;

Toepassende de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 58 van de Wet op de Krijgstucht, en gezien de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw recht doende,

¹⁾ Zie hiervóór. Red. M.R.T.

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen het laatste gedeelte der telastelegging, luidende: „en nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard”;

Spreekt beklaagde daarvan vrij;

Verwijst, onder mededeeling van alle stukken, de zaak voor het overige ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 18 Juni 1935.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet, Eerste-luitenants J. L. H. A. Antoni, E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen.

(Beklaagde, gestraft met licht arrest, had zich op 4 Mei, 15.30 uur, ongeoorloofd uit de kazerne verwijderd en zich in den nacht van 5 op 6 Mei, 1.25 uur, weder vrijwillig teruggemeld).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens J. F. B., oud 19 jaar, geboren te Haarlem, gewoon dienstplichtig-huzaar bij het 1ste eskadron van het IIde Regiment Huzaren, te 's-Gravenhage, beklaagde en ge-requireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 2 Januari 1935 is ingelijfd bij het IIde Regiment Huzaren en bij den aanvang der ongeoorloofde afwezigheid nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 6 Mei 1935, door den eskadrons-commandant te 's-Gravenhage opgemaakt, beklaagde op 2 Januari 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 7 Juni 1935 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd: dat hij, gestraft zijnde met licht arrest, op 4 Mei 1935 zijn korps, in garnizoen te 's-Gravenhage, zonder verlof heeft verlaten en daarvan sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven, totdat hij zich op 6 Mei 1935 bij zijn korps heeft teruggemeld;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 4 Mei 1935 werd gestraft met twee dagen licht arrest; dat hij begreep, dat de bewegingsvrijheid die hij had aangevraagd, door deze straf was vervallen; dat hij om ongeveer 15.30 uur zich is gaan verkleeden en zich uit de kazerne heeft verwijderd; dat hij er niet bij nagedacht heeft, dat hij uit een militair oogpunt zich aan een zoo ernstig strafbaar feit schuldig maakte; dat hij, vermeende dat, wanneer hij zich toch bewegingsvrijheid veroorloofde, hij met enkele dagen licht arrest zou worden gestraft; dat hij bezweken is voor den aandrang om naar huis te gaan; dat hij op Zondagavond 6 Mei 1935 om ongeveer 1.25 uur zich op het gewone uur van terugmelden aan de wacht heeft vervoegd; dat de wachtcommandant hem toen in arrest heeft gesteld;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. E. van der Elst, 27 jaar, wachtmeester 1ste eskadron, IIde Regiment Huzaren, te 's-Gravenhage:

dat hij van 5 op 6 Mei 1935 wachtcommandant was in de Alexanderkazerne te 's-Gravenhage en als zoodanig van zijn voorganger overgekregen, dat de met licht arrest gestrafte beklaagde mankeerde; dat beklaagde op de door hem, getuige, gehouden gestraftenappels eveneens mankeerde; dat beklaagde zich in dien nacht om 1.25 uur bij hem, getuige, meldde en hij beklaagde in arrest heeft gesteld;

2. P. Stoutjesdijk, 50 jaar, opperwachtmeester-administrateur te 's-Gravenhage:

dat op 4 Mei 1935 beklaagde gestraft was met twee dagen licht arrest; dat de fourier van het eskadron hem mededeelde, dat beklaagde sedert Zaterdagmiddag 4 Mei 1935 mankeerde; dat beklaagde zich op Zondagavond 5 Mei om 1.25 uur aan de wacht heeft gemeld; dat beklaagde niet uit de sterkte is geweest;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem telastegelegde feit heeft begaan;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62, 97 en 106 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tucht-recht, en artikel 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in

tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen;"

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van ééne week. ¹⁾

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 8 Maart 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andréé Wiltens en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Jhr. Mr. H. de Savornin Lohman.

1°. *Poging tot diefstal*; 2°. *diefstal meerdere malen gepleegd. Ontslag zonder ontzetting.*

Nadat de A.-F. in appèl op die strafverzwarende omstandigheid opmerkzaam had gemaakt, is de qualificatie sub 1°. gewijzigd in: „poging tot diefstal, waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van een valschen sleutel”.

Bij den in het vonnis gegeven last tot teruggave van de overtuigingsstukken is ten onrechte nagelaten te bepalen, dat die teruggave, voor zoover zij aan den veroordeelde moet geschieden, afhankelijk is van de voorwaarde dat daarop binnen den bij het vonnis bepaalden termijn geen beslag zij gelegd op de wijze als bij art. 190 R.Z. voorgeschreven, terwijl ten aanzien van de overige stukken van overtuiging die teruggave (n.l. aan verschillende getuigen) moet worden gelast onverminderd overigens ieders rechten, mitsdien onder dezelfde voorwaarde.

Het H.M.G. bepaalt alsnu dat de teruggave zal plaats hebben binnen 8 dagen na de uitspraak van zijne sententie, tenzij daarop binnen dien termijn onder 's Hof's griffier volgens de voorschriften van het Reglement op de Rechtsvordering in Ned.-Indië beslag zij gelegd, daarbij, wat het laatste betreft, overwegende dat i.c. rekening moet worden gehouden met de omstandigheid dat in Ned.-Indië het

¹⁾ Anders dan in zijn vonnis van 22 December 1925, M.R.T. XXI, blz. 478 heeft de Krijgsraad blijkbaar, ook o.i. volkomen terecht, het gestraft zijn met arrest thans, in overeenstemming met het op dit punt door het H.M.G. bevestigde vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 13 November 1929, M.R.T. XXVII, blz. 146, niet meer beschouwd als te vallen onder de verzwarende omstandigheid van art. 99, 4° W.v.M.S.

Men vergelijke in verband met deze beslissing ook de rubriek „Beoefening van het tuchtrecht in de weermacht” in „De Militaire Spectator” van Mei en Juni 1935.

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet van kracht is, zoodat eventueel beslag zal moeten worden gelegd volgens de voorschriften bij het met gemeld wetboek in strekking overeenkomende Indische reglement.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, geappëlleerde, en S., stamboeknummer 137 B, oud 25 jaren, geboren in de dessa Kaliwaroe (Soerabaja), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsche jongen aan boord van Hr. Ms. „Java” te Soerabaja, beklaagde-appëllant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 5 Februari 1935, waarvan appël, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan I. „Poging tot diefstal” en II. „Diefstal, meerdere malen gepleegd” en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 20sten September 1934 en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met bevel, dat de voorwerpen die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen, nadat dit vonnis in kracht van gewijsde is gegaan, zullen worden teruggegeven die daarin genoemd onder:

a, c, 13e tot en met 20e aan den veroordeelde; b. aan den getuige M. C. N.; d. enz.

Gelet op de door den beklaagde op 13 Februari 1935, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 21 Febr. 1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 23 Februari d.a.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appël dd. 8 Maart 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof, met ontvangst van het appël, het vonnis a quo zal verbeteren ten aanzien van de qualificatie aan punt I der telastelegging gegeven, zoomede ten aanzien van de beslissing aangaande de teruggave der stukken van overtuiging;

het sub I telastegelegde zal qualificeeren als het misdrijf van „poging tot diefstal, waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van een valschen sleutel”;

zal verstaan, dat de stukken van overtuiging sub *a*, *c*, 13e tot en met 20e na verloop van den in de beslissing genoemden termijn aan den veroordeelde zullen worden teruggegeven tenzij daarop door den eigenaar of rechthebbende binnen voormelden termijn onder den Secretaris beslag zij gelegd overeenkomstig de voorschriften van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;

het beroepen vonnis voor het overige, met behoud van de bijkomende straf, zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 8 Maart 1935 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur bij het Hoog-gerechtshof Jhr. Mr. H. de Savornin Lohman, is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan het hem telastgelegde schuldig heeft verklaard en die feiten juist heeft omschreven;

dat evenwel de Advocaat-Fiskaal in zijn requisitoir opmerkzaam heeft gemaakt op de verzwarende omstandigheid, dat beklaagde bij het plegen van het terecht door den eersten rechter als poging tot diefstal gequalificeerde sub I telastgelegde en bewezen verklaarde feit gebruik heeft gemaakt van een valschen sleutel, mitsdien in casu aanwezig is de strafverzwarende omstandigheid, omschreven in art. 311, lid 1, sub 5° van het Wetboek van Strafrecht;

dat door de verklaringen van getuige S., dat hij beklaagde een sleuteltje uit zijn broekzak zag halen en het hangslot op het kastje van getuige S. openen, van getuige A., dat hij beklaagde genoemd hangslot zag sluiten en daarna wegloopen, van C. en N., dat de sleutels der hangsloten aan boord onderling passen en van getuige S., dat hij niemand verlof had gegeven zijn kastje te openen, ondanks beklaagde's ontkentenis in beide instanties wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde met het oogmerk zich goederen wederrechtelijk toe te eigenen, het hangslot van het kastje van getuige S. heeft geopend met een sleutel, die niet door den eigenaar van dat kastje daartoe was bestemd, mitsdien met een valschen sleutel, hetgeen in de qualificatie tot uitdrukking behoort te worden gebracht;

O., dat de opgelegde straf naar 's Hofs oordeel niet te zwaar is in verhouding tot den ernst van het misdrevene en het College met den eersten rechter beklaagde ongeschikt acht om in den militairen dienst te blijven;

O., dat het Hof termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidsstraf;

O., dat de beslissing ten aanzien van de stukken van overtuiging niet geheel in stand kan blijven, daar deze teruggave ten aanzien van de stukken in het beroepen vonnis gemerkt *a*, *c*, 13e tot en

met 20e niet is afhankelijk gesteld van de voorwaarde, dat binnen den bij het vonnis bepaalden termijn daarop geen beslag zij gelegd op de wijze als bij art. 190 der Rechtspleging bij de Zeemacht voorschreven, terwijl ten aanzien van de overige stukken van overtuiging die teruggave moet worden gelast onverminderd overigens ieders rechten, mitsdien onder dezelfde voorwaarde;

dat zoodanige voorwaarde mitsdien alsnog moet worden gesteld en daarbij rekening moet worden gehouden met het feit, dat deze goederen zich thans ter 's Hofs Griffie bevinden, alsmede met de omstandigheid, dat een eventueel beslag moet worden gelegd in Nederlandsch-Indië, alwaar het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet van kracht is, mitsdien zoodanig beslag zal moeten worden gelegd volgens de voorschriften, bij het met gemeld wetboek in strekking overeenkomende Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 311 van het Wetboek van Strafrecht, de artt. 172, 190 en 209 e.v. der Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede de artt. 75 en 77 e.v. van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Vernietigt het op 5 Februari 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de qualificatie van het bij dat vonnis sub I bewezen verklaarde alsmede ten aanzien van de voorwaarden, waaronder de afgifte der stukken van overtuiging moet geschieden;

Qualificeert het in het beroepen vonnis sub I bewezen verklaarde misdrijf als: „poging tot diefstal, waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van een valschen sleutel”;

Bepaalt, dat de teruggave der stukken van overtuiging als in het beroepen vonnis gelast, zal plaats hebben binnen ¹⁾ 8 dagen na de

¹⁾ Is het woord „binnen” hier niet een slip of the pen? Art. 190 R.Z. bepaalt immers juist dat de teruggave van de overtuigingsstukken eerst mag worden bevolen „na verloop van acht dagen”.

Was het verder noodzakelijk de voorwaarde van niet-beslaglegging uitdrukkelijk in de rechterlijke uitspraak te noemen? Naar wij meenen is dit geen gewoonte en wordt die eisch ook door den H.R. niet gesteld. Zie bijv. voor het overeenkomstige art. 353 W.v.Sv. het arrest van 1 Juni 1931 W. 12417; N.J. 1931, blz. 1060 en voor het vrijwel woordelijk met art. 190 R.Z. overeenstemmende art. 219 W.v.Sv. (oud) het arrest van 12 November 1917, N.J. 1918, blz. 13.

Ten slotte substitueert het H.M.G. voor het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering het Indische Reglement op de Rechtsvordering. Wij wagen het niet de épineuse vraag te beantwoorden of deze beslissing is overeen te brengen met art. 190 R.Z. Woordelijk is zij dat zeker niet. Practisch is de beslissing ongetwijfeld wèl, al zal er dan ook slechts hoogst zelden gebruik van worden gemaakt. Wat er van zij, ook hier zien we weer gebrek aan aansluiting op het gebied van het interregionaal recht.

uitspraak dezer sententie, tenzij daarop binnen dien termijn onder 's Hofs Griffier volgens de voorschriften van het Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië beslag zij gelegd;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verstaat, dat de tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde vrijheidsstraf.

Hoog Militair Gerechthof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 24 Mei 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andréé Wiltens en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Als getuige voor een commissie van onderzoek een verklaring afgelegd, welke geacht moet worden in strijd te zijn met de waarheid, blijkende zulks uit verschillende verklaringen van zeemiliens, terwijl aangenomen moet worden, dat hij deze onjuiste verklaring tegen beter weten in volhoudt, zijnde zijne houding in deze aanleiding geweest tot een overigens onnoodig, zeer uitgebreid onderzoek.

De hoogere militaire autoriteit heeft het beklag ongegrond verklaard, met een kleine wijziging van de strafreden, de straf gehandhaafd en klager bovendien gestraft wegens het indienen van een zoodanig onredelijk beklag over een hem opgelegde krijgstuhtelijke straf, dat dit niet anders dan aan oneerbiedigheid kan worden toegeschreven.

Beklag ongegrond. Ook de oplegging van de straf wegens het indienen van een onredelijk beklag is terecht geschied, nu voor dit beklag geen enkele redelijke grond bestond.

De strafoplegger had te kennen gegeven niet te verlangen bij het onderzoek van de zaak nader te worden gehoord, doch zoodanig verhoor is niettemin aan het H.M.G. gewenscht voorgekomen en heeft plaats gehad.

De verklaring van den ten onrechte beëdigden strafoplegger — ingevolge 's Hofs opdracht gehoord door een tot straffen bevoegden meerdere — beschouwd als niet onder eede afgelegd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 8 Maart 1935 ¹⁾, van den bij de marinekazerne „Goebeng” dienenden marinier der 1ste klasse V., stamboeknummer, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië inroept op het beklag, door hem ingediend over de hem op 12 Februari 1935 door den commandant dier kazerne opgelegde straf van „vier dagen streng arrest met inhouding der geheele soldij gedurende den geheelen straftijd” en over de daarbij behoorende omschrijving van de strafreden, luidende:

„Als getuige voor een commissie van onderzoek een verklaring afgelegd, welke geacht moet worden in strijd te zijn met de waarheid, blijkende zulks uit een viertal verklaringen van zeemiliciens, terwijl aangenomen moet worden, dat hij deze onjuiste verklaring tegen beter weten in volhoudt, zijnde zijne houding in deze aanleiding geweest tot een overigens onnoodig, zeer uitgebreid onderzoek,”

welk beklag, bij op 28 Februari 1935 ¹⁾ door den commandant der Marine te Soerabaja genomen beslissing, ongegrond is verklaard, waarbij met handhaving van de opgelegde straf de omschrijving van de strafreden is gewijzigd, zoodat deze komt te luiden:

„Als getuige voor een commissie van onderzoek een verklaring afgelegd, welke geacht moet worden in strijd te zijn met de waarheid, blijkende zulks uit verschillende verklaringen van zeemiliciens, terwijl aangenomen moet worden, dat hij deze onjuiste verklaring tegen beter weten in volhoudt, zijnde zijne houding in deze aanleiding geweest tot een overigens onnoodig, zeer uitgebreid onderzoek.”

en waarbij klager bovendien is gestraft met de straf van „één dag streng arrest” wegens:

„Het indienen van een zoodanig onredelijk beklag over een hem opgelegde krijgstuuchtelijke straf, dat dit niet anders dan aan oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;”

O., dat de strafoplegger heeft te kennen gegeven niet te verlangen bij het onderzoek van de zaak nader te worden gehoord, doch zoodanig verhoor niettemin gewenscht is voorgekomen en heeft plaats gehad;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gelet op de, ingevolge 's Hof's opdracht, voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

militie-schrijver J. W. Kal, stbno. 21512 D,

militie-matroos C. A. J. Kwant, stbno. 13211 D.

marinier der eerste klasse J. W. G. Driessen, stbno. 2685,

militie-olieman W. D. Pottger, stbno. 18515 D,

marinier der eerste klasse H. M. Lokken, stbno. 4077,

¹⁾ Was dit beklag wel tijdig ingediend? Red. M.R.T.

militie-stoker J. Rondeel, stbno. 19815 D,
 marinier der eerste klasse J. van Ek, stbno. 3593.
 militie-schrijver H. P. May, stbno. 11010 D,
 kapitein der mariniers F. Lugt,
 militie-matros J. C. van Roggen, stbno. 19715 D,
 luitenant-kolonel der mariniers H. F. J. M. A. von Frytag Drabbe
 en militie-schrijver J. C. W. Zitter, stbno. 5515 D;

O., dat klager is gestraft, ten eerste omdat hij tijdens een onderzoek van een over een ander schepeling ingebracht rapport, in strijd met de waarheid, zou hebben verklaard, dat hij als dienstdoend korporaal van de wacht in den nacht van 1 op 2 Februari 1935 de miliciens, die op post moesten komen in de slaapzalen der zeemilitie, daarheen heeft gebracht door de buitendeuren van bedoelde slaapzalen en in het bijzonder heeft ontkend met die miliciens op de, zich tussehen die slaapzalen bevindende, eetzaal te zijn geweest en ten tweede omdat hij de door hem gegeven lezing van het gebeurde tegen beter weten in zou hebben volgehouden en zoodoende aanleiding zou hebben gegeven tot een, in feite onnoodig, uitgebreid onderzoek;

O., ten aanzien van het eerste gedeelte van de omschrijving der strafreden:

dat klager in beide instantiën van het beklag heeft volgehouden, dat zijne lezing van het gebeurde de juiste is, doch deze verklaring geenerlei steun vindt in eenige door hem ter zake gedane opgave, welke haar waarschijnlijk zou maken, zijnde integendeel uit verschillende beëdigde verklaringen, zoowel van mariniers die meermalen de aflossing der verschillende posten bewerkstelligden (de getuigen Driessen, Lokken en van Ek), als van miliciens, die meermalen op post hebben gestaan in de slaapzalen der zeemilitie (de getuigen Kal, Rondeel en May), gebleken, dat de gebruikelijke — en trouwens meest voor de hand liggende — wijze van aflossing op die slaapzalen is via de tuschenliggende eetzaal;

dat klagers opgave, wat het gebeurde in den nacht van 1 op 2 Februari 1935 betreft, bovendien te eenenmale wordt weerlegd door de, ten aanzien van de hoofdzaak — het aflossen via de eetzaal — onderling volkomen overeenstemmende, verklaringen van de onder eede gehoorde getuigen Kal, Kwant, Pottger, van Roggen en Zitter;

dat op grond van het voorafgaande klagers ter zake gedane opgave dan ook als onwaar moet worden aangemerkt;

O., ten aanzien van het tweede gedeelte van de omschrijving der strafreden:

dat door de beëdigde verklaring van den getuige Lugt en de, als niet onder eede afgelegd beschouwde, verklaring van den ten onrechte beëdigden strafoplegger von Frytag Drabbe afdoend is komen vast te staan, dat klager zijne onware verklaring voor eene ter zake benoemde commissie van onderzoek hardnekkig heeft volgehouden;

O., dat de omschrijving der strafreden mitsdien de door klager begane feiten op juiste wijze weergeeft, terwijl de door den straf-

oplegger ter zake opgelegde straf in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene;

O., dat het onaannemelijk moet worden geacht, dat klager zich tijdens het aan de strafoplegging voorafgegane onderzoek, hetwelk zeer kort na het gebeurde plaats vond, de juiste toedracht der zaak niet zou hebben herinnerd en er voor hem dan ook geen enkele redelijke grond bestond om die straf als ten onrechte opgelegd te beschouwen en zich daarover te beklagen, zoodat ook de oplegging der straf wegens het indienen van een onredelijk beklag door den in artikel 61 der Wet op de Krijgstucht genoemden meerdere terecht is geschied; ¹⁾

O., dat derhalve de door den commandant der Marine te Soerabaja op het beklag genomen beslissing behoort te worden bevestigd;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den commandant der Marine te Soerabaja den 28sten Februari 1935 op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, één aan den commandant der marine te Soerabaja (alle door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht) en één aan den Commandant der Zee-macht.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 16 November 1934.

Artt. 177, 155 en 157 Ind. R.L. (artt. 197, 155, 157 Ned. R.L.).

De Krijgsraad was niet gerechtigd bij dispositie van 28 September 1934 te bepalen, dat de beklaagde (die wegens eene vroegere veroordeeling gevangenisstraf onderging, welke op 17 October 1934 zou eindigen) na 16 October 1934 in arrest zou worden gehouden, vermits de Krr. toen nog geen beslissingen mocht treffen ten aanzien van een tijdstip, vallende na de uitspraak van het toen nog niet bekende vonnis.

Ook de beslissing in het 2 October gewezen en 9 October uitgesproken vonnis, dat de tijd door beklaagde EVENTUEEL van 17 October 1934 af in voorloopig arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de straf in mindering zou worden gebracht, is ontoelaatbaar

¹⁾ Het Ned. H.M.G. zou den klager in zijn beklag over die tweede straf niet ontvankelijk hebben verklaard. Zie o.a. de Beschikking van 28 Juli 1932, M.R.T. XXVIII, 281 met ons onderschrift daartegen. De praktijk van het Ind. H.M.G. blijven wij juist achten. Was het intusschen niet wenschelijk dat het Hof in dergelijke gevallen indien het zelf zich althans niet tot straffen bevoegd acht, eene overweging opnam, dat het inroepen van zijne eindbeslissing óók onredelijk is? Als een beklag in eerste instantie reeds onredelijk wordt verklaard, dan is het dit à plus forte raison als men desniettemin in de ongepastheid volhardt door een tweede instantie in te roepen.

als bevattende eene voorwaarde, welke in het vonnis niet tot uitdrukking wordt gebracht.

Beklaagde S. is bij vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi van 20 Maart 1934, bevestigd bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië ddo. 27 April 1934, veroordeeld tot drie maanden militaire gevangenisstraf wegens „diefstal in de chambree”, welke sententie is geëxecuteerd op 19 Juli 1934, zoodat de straf op 17 October 1934 zou expireeren.

In afwachting van de behandeling van een gratie-request verkeerde beklaagde op vrije voeten en pleegde op 9 Juni 1934 een nieuw misdrijf, waarvoor hij bij vonnis van den Krijgsraad ddo. 9 October 1934 veroordeeld werd tot: zes maanden gevangenisstraf en ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen wegens „diefstal bij nacht in een woning door iemand die zich aldaar bevindt buiten weten van den rechthebbende.”

Het eerste vonnis was intusschen geëxecuteerd en beklaagde was deswege gedetineerd in de Militaire Strafgevangenis te Tjimahi, doch deze straf zou op 17 October 1934 expireeren.

De Krijgsraad disponeerde op 28 September 1934 dat beklaagde nà 16 October 1934 in arrest zou worden gehouden, in verband met het tegen hem geëischte ontslag uit den militairen dienst en bepaalde in zijn vonnis: „dat de tijd door beklaagde van en met 9 Juni tot en met 23 Juni 1934 in voorloopig arrest doorgebracht, en eventueel vanaf 17 October 1934 daarin door te brengen, bij de uitvoering der straf daarvan geheel in mindering zal worden gebracht.”

Bij Sententie ddo. 16 November 1934 overwoog het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië ten aanzien van dit arrest:

dat het Hof zich niet kan vereenigen met de beslissing van den eersten rechter ten aanzien van de toerekening van den tijd, door beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht;

dat toch de eerste rechter daarbij onder meer heeft beslist, dat de tijd, door beklaagde *eventueel* vanaf 17 October 1934, zijnde de dag na de expiratie der hem opgelegde hierboven omschreven militaire gevangenisstraf, in voorloopig arrest doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zou worden gebracht;

dat deze beslissing, welke een voorwaarde bevat, welke in het vonnis niet tot uitdrukking wordt gebracht, ontoelaatbaar is en mitsdien moet worden vernietigd;

dat deze beslissing kennelijk betrekking heeft op een door den Krijgsraad op 28 September 1934 genomen dispositie, waarbij beklaagde met ingang van 17 October 1934 is gesteld in arrest, doch het College niet gerechtigd was, zoodanige dispositie te nemen, vermits de Krijgsraad toen nog geen beslissingen mocht treffen ten aanzien van een tijdstip, vallende na de uitspraak van het toen nog niet bekende vonnis van eersten aanleg, zijnde zulks een ontoelaat-

baar prejudicieeren op een nog niet gegeven uitspraak, doch integendeel het College er zich toe had moeten bepalen, het vonnis in eersten aanleg af te wachten, en dan bij dat vonnis de Raad beklagde desgeraden in arrest had kunnen stellen tot aan de tenuitvoerlegging van het vonnis, voorzoover beklagde niet uit anderen hoofde zou zijn gedetineerd;

dat bovendien de Krijgsraad geen onbeperkte beslissing had mogen geven ten aanzien van het in mindering brengen van arrest, hetwelk eerst na de uitspraak van het vonnis in eersten aanleg een aanvang zou nemen, immers overeenkomstig het bepaalde bij art. 33 van het Wetboek van Strafrecht deze beslissing had moeten beperken tot den dag waarop het vonnis in kracht van gewijsde zou zijn gegaan;

dat het Hof evenwel, mede in aanmerking nemende, dat 's Krijgsraads voornoemde dispositie niet voor vernietiging vatbaar is en bereids is geëxecuteerd, termen aanwezig acht, om den tijd, door beklagde in verzekerde bewaring doorgebracht, met inbegrip van het arrest, ingegaan op 17 October 1934, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidsstraf; en disponeerde:

Vernietigt het op 2 October 1934 gewezen en op 9 October 1934 uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, voorzoover daarbij is bepaald, dat de tijd, door beklagde doorgebracht in voorloopig arrest en eventueel in arrest, bij de uitvoering der opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt, dat de tijd, door beklagde van 9 Juni 1934 tot en met 23 Juni 1934 en sedert 17 October 1934 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde vrijheidsstraf;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de daarbij aan beklagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 5 Maart 1935.

President: Kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave, officier van administratie der 1e klasse J. Oosterhuis, luitenant ter zee der 1e klasse J. A. Gauw en kapitein der Mariniers F. Lugt.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen.

Niet is bewezen de ten laste gelegde verzwarende omstandigheid,

dat het misdrijf is gepleegd gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning met V. Gezamenlijk plegen kon niet, daar beklaagde ongeoorloofd afwezig is geweest van de Marinekazerne „Oedjoeng” en V. van de Marinekazerne „Goebeng”. Van samenspanning is geen sprake nu van eene overeenkomst tot het plegen door ieder van hen van het misdrijf niet is gebleken.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne „Goebeng”, in de zaak tegen: K., stamboeknummer, oud 26 jaren, geboren te Wateringen, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad geëindigende als marinier der 2de klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 18den Januari 1935 No. A 16/1/14;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 6den Februari 1935 No. A 16/2/7, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij in tijd van vrede, terwijl hij diende als marinier der 2de klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, aldaar in den nacht van 1—2 December 1934, met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd van passagieren is achtergebleven en sindsdien opzettelijk ongeoorloofd en voortdurend afwezig is gebleven tot in den nacht van 16—17 December 1934,

hebbende hij vooromschreven misdrijf gepleegd gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning met den marinier der 2de klasse V.”

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 12den Februari 1935 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 5den Maart 1935, des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen” en veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met aftrek der voorloopige hechtenis vanaf den 17den December 1934;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 4den December 1930 vrijwillig als marinier der 3e klasse onder stamboek No. . . . voor den tijd

van zes jaren in den Zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als marinier der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 4 December 1936;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij, als marinier der 2de klasse dienende bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, in den nacht van 1—2 December 1934 te 12 uur, op welk tijdstip hij in voornoemde kazerne teruggekeerd had moeten zijn, opzettelijk ongeoorloofd van passagieren is achtergebleven en sindsdien opzettelijk ongeoorloofd en voortdurend afwezig is gebleven tot in den nacht van 16—17 December 1934, in welken nacht hij zich te omstreeks 1 uur vrijwillig in genoemde kazerne heeft teruggemeld;

dat hij in den avond van den 1sten December j.l. heeft gepassagierd met de mariniers V. en Gillissen en hij en V. te omstreeks 11 u. 30 dien avond door toedoen van Gillissen het havenrestaurant op Tandjong-Perak, waar zij toen vertoefden, ieder afzonderlijk hebben verlaten, waar hij te omstreeks 11 u. 50 V. weer heeft ontmoet in een ander café op Tandjong-Perak, waar hij was binnen gegaan met de bedoeling om slechts even te blijven en in de veronderstelling dat hij hiervoor nog wel den tijd had;

dat hij, V. ziende, dezen heeft gevraagd of hij nog terug ging naar de kazerne (Marinekazerne „Goebeng”), waarop V. antwoordde, dat hij toch al te laat was en dus nog maar wat bleef;

dat zij te circa 1 u.—1 u. 30 dien nacht dat café gezamenlijk hebben verlaten;

dat zij elkaar den volgenden morgen wederom hebben ontmoet in de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting en zij dien dag in elkaars gezelschap zijn gebleven;

dat hij de laatste nachten van zijne ongeoorloofde afwezigheid in hetzelfde huis heeft gelogeed als V. en zij elkaar op de voorgaande dagen geregeld hebben ontmoet, telkenmale ingevolge vooraf gemaakte afspraak;

dat zij in den avond van den 16den December j.l. hebben afgesproken om zich terug te melden;

dat hij geen hekel aan den dienst heeft, maar hij zijn ambitie daarin verloren heeft, doordat hij in 1933 gezakt is voor de proef voor marinier der 1ste klasse en doordat een door hem, in het besef dat hij niet bestand was tegen de verleiding van den wal, ingediend verzoek om plaatsing op een varend schip wel werd ingewilligd, maar hij één dag na zijn plaatsing op Hr. Ms. „Soemba” weer werd teruggeplaatst naar de Marinekazerne „Oedjoeng”, waar hij vrijwel uitsluitend belast was met schoonmaakwerkzaamheden en zeuntjesdiensten;

O. dat voorts ten processe aanwezig zijn:

1e. een extract uit het scheepsjournaal van de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, voor extract conform geteekend door den Commandant van die inrichting onder dagteekening 27 December 1934, hetwelk o.m. inhoudt:

„H.W. en D.W. van Zondag 6 h. 30. Baksgewijs z.i. Mankeert
2 December 1934 marn. 2e kl. K., Stbno. van
00 h 00 2-12-'34, van passagieren.

Maandag 17 ddo. Gedurende den nacht meldt zich
ten 2 h. 25 vrijwillig terug de marn.
2e kl. K. (....).”;

2e. een extract uit het scheepsjournaal van de Marinekazerne
„Goebeng” te Soerabaja, voor extract-conform geteekend door den
Commandant van die inrichting, onder dagteekening 19 December
1934, hetwelk o.m. inhoudt:

„H.W. en D.W. van Zondag 06 h. 30. Baksgewijs z.i. Mankeert
2 December 1934 van passagieren marinier der 2de
klasse V. (....), sedert 1 December
1934, 24 h 00.

Maandag 17 December 1934 Gearresteerd de marinier der 2e
klasse V. (....) en ten 12 h. 20
arrest z.w.v.d. aangezegd. (man-
keerde sinds 1 December 1934 —
24 h 00 —).”;

O. dat door de verklaring van den beklaagde en door het hier-
voren onder 1e. vermelde extract-scheepsjournaal in onderling ver-
band en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen,
hetgeen den beklaagde tot het woord „hebbende” is ten laste gelegd,
met dien verstande, dat hij niet het oogmerk heeft gehad zich voor-
goed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken;

O. dat beklaagde en de marinier der 2de klasse V. ieder voor
zich het in artikel 97 aanhef en onder 1°. omschreven misdrijf heb-
ben gepleegd, zij dit echter niet gezamenlijk kunnen hebben ge-
pleegd, daar beklaagde opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest
van de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja en de marinier V.
van de Marinekazerne „Goebeng” aldaar, zooals blijkt uit de ver-
klaring van den beklaagde en het hiervoren onder 2e. vermelde
schriftelijk bescheid;

dat beklaagde het door hem begane misdrijf ook niet heeft ge-
pleegd ten gevolge van samenspanning met V. voornoemd, zijnde er
toch van eene overeenkomst tot het plegen door ieder van hen van
het in voormeld artikel en no. omschreven misdrijf ten processe niet
gebleken;

dat beklaagde dan ook van de hem ten laste gelegde strafver-
zwarende omstandigheid moet worden vrijgesproken;

O. dat het wettig en overtuigend bewezene strafbaar is gesteld
en moet worden gequalificeerd als: „Opzettelijke ongeoorloofde af-
wezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag
en van niet langer dan dertig dagen”;

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar feit den beklaagde moet
worden toegerekend;

O. dat na te vermelden straf staat in eene goede verhouding tot
den ernst van het gepleegde feit, in verband met de omstandigheden

waaronder dit werd begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;
Gelet op het door den beklaagde sedert den 17den December 1934 ondergaan preventief streng arrest;

Gezien de artikelen 1, 60 en 97 aanhef en onder 1°. van het Wetboek van Militair Strafrecht; 27 van het Wetboek van Strafrecht;
Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 17den December 1934. ¹⁾

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 5 Februari 1935. ²⁾

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Majoor der artillerie P. F. W. van Seydlitz Kurzbach, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfer, eerste-luitenants der infanterie L. F. N. van den Kolk en H. W. Hartwig.

Krijgsraad: *Na reeds eerder in een overeenkomstige aangelegenheid door zijnen korpscommandant te zijn gewezen op zijne verplichting tot het ophouden van de waardigheid van zijn militairen stand, oorzaak geweest, dat zijn korpscommandant door huisbedienden werd lastig gevallen met klachten over loonkorting.*

De strafreden behoeft wijziging ten gunste van klager. Beklag gedeeltelijk gegrond.

¹⁾ De Zeekrijgsraad oordeelt dat een „gezamenlijk” plegen van het misdrijf van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid niet mogelijk is, nu beide personen niet in dezelfde kazerne dienden. Beide militairen waren ongeoorloofd afwezig van de plaats waar zij zich ter vervulling van de op hen rustende dienstverplichtingen behoorden te bevinden (zie art. 106). Maar wat doet het er dan toe welke plaats dat is? Het misdrijf begon ook pas gepleegd te worden toen beiden, geoorloofd afwezig zijnde, niet op tijd terugkeerden. I.c. lijkt de vrijspraak ons niet onjuist, echter wel de motiveering, n.l. betreffende het begrip „gezamenlijk plegen”. Verg. ook M.R.T. XXVIII, 291. Red. M.R.T.

²⁾ Zie de hierna opgenomen beschikking van het H.M.G. van 15 Maart 1935.

H.M.G.: *Anders dan de strafoplegger en de Krijgsraad ziet het Hof ten deze het verband met de krijgstuicht niet in een gemis aan eerbied van klager jegens zijn chefs — waarvan niet is gebleken — en evenmin in de omstandigheid, dat zijn chef ter zake werd lastig gevallen — hetgeen klager i.c. niet kon voorzien — doch wel in het in den wind slaan van een hem ter zake door zijn korpscommandant gegeven bevel. Bovenvermelde, door den Krr. gegeven omschrijving van de strafreden geeft klager's vergrijp daarom minder juist weer en behoeft mitsdien wijziging, zoodat zij komt te luiden:*

Na reeds eerder omtrent een overeenkomstige aangelegenheid door zijn korpscommandant te zijn onderhouden, wederom een huisbediende onredelijk behandeld.

's Krijgsraads beschikking overigens goedgekeurd.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: D., oud 23 jaren, geboren te Rotterdam (Z.H.), dienende als 1ste Luitenant der Artillerie bij de Kust- en Luchtdoel-Artillerie te S., tevoren bij de Afdeeling Bergartillerie te S.

Klager over de straf van „berisping” met de omschrijvende reden: „Na reeds eerder in een overeenkomstige aangelegenheid door zijnen korpscommandant op het hart te zijn gedrukt om toch vooral zijn officiersschap hoog te houden en zich een heer te toonen, niet voorkomen dat zijn korpscommandant wederom door huisbedienden werd lastig gevallen met klachten over wanbetaling en daarmee blijken geven van een bepaald gemis aan eerbied voor zijn chef”, hem opgelegd op den 3den November 1934 door zijn korpscommandant, den Majoor der Artillerie J. B., welke straf en strafreden door den chef van den strafoplegger, den Luitenant-Kolonel der Artillerie J. J. B., Commandant van het 2de Regiment Artillerie te M., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD:

Gezien de verklaring gedagteekend S., den 12den December 1934 van den Commandant van de IIde Afdeeling Bergartillerie, den Majoor J. B. voornoemd, waaruit blijkt, dat klager op den 11den December 1934 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „berisping” met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de afwijzende beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de stukken van het met toepassing van artikel 67 jo 62 van het Wetboek van Krijgstucht gehouden onderzoek, met name het proces-verbaal van het verhoor van klager door een tot straffen bevoegden meerdere gehouden te S., een bezwaarschrift van klager gedagteekend S., den 6den November 1934, met toelichtingen van hem zelven dd. 17 December 1934, zoomede de toelichtingen en nadere toelichtingen van den strafoplegger d.d. 7 November 1934,

welke aan den klager zijn voorgehouden, en de overige stukken, die op de zaak betrekking hebben;

Gezien, dat de strafoplegger heeft te kennen gegeven, dat hij niet uitdrukkelijk verlangt als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

O., dat uit bovengenoemde verklaring, den inhoud van klagers extract-straftboek en de beschikking No./Geheim van December 1934 van den chef van den strafoplegger blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen, en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager heeft te kennen gegeven te klagen over straf en strafreden, omdat hij meent geen straf te hebben verdiend en geen gemis aan eerbied voor zijn chef te hebben getoond;

O., dat uit de opgaven van klager, de toelichtingen van den strafoplegger en het in afschrift bij de stukken aanwezig vonnis d.d. .. December 1934 van den Residentie-rechter te S. voorts is gebleken:

1°. dat de strafreden betrekking heeft op twee klachten van huisbedienden van klager, de eerste die van een baboe, die ongeveer een jaar geleden na ± 10 dagen te hebben gewerkt zijn dienst had verlaten en zich, toen haar aan het einde der maand loon over die dagen werd geweigerd, deswege bij klagers korpscommandant heeft vervoeegd;

en de tweede klacht die van den huisjongen A., die klager zegt op .. October 1934 te hebben ontslagen wegens gebleken venerische ziekte, en die zich heeft beklaagd wegens loonkorting, hebbende klager hem in verband met het mankeeren van een zilveren theelepeltje, het ernstig beschadigen van een soepbord, en wegens twee keeren te laat of niet binnenkomen dan wel zonder toestemming naar huis gaan, $f\ 3,50$ ($f\ 2 + f\ 1 + 2 \times 25$ cents boete) gekort, waarop de huisjongen zich tot de politie heeft gewend, die hem heeft verwezen naar klagers korpscommandant en — als blijkt uit het afschrift vonnis voormeld — een vordering ad $f\ 3,34$ heeft ingesteld bij den Residentie-rechter;

2°. dat het eerste deel der strafreden — vóór de komma — verband houdt met het geval van de baboe voormeld, en het overige op dat van den huisjongen betrekking heeft;

O., dat de strafoplegger omtrent het eerste geval heeft meege-deeld, dat hem bij het onderhoud met klager ter zake daarvan is gebleken, dat klager een uitgebreid boetstelsel toepaste, waarbij allerlei kleine tekortkomingen, als te laat wekken, met kortingen op het loon van 50 en meer procent werden gestraft, en hij klager deswege op het hart heeft gedrukt de rechtvaardigheid te betrachten, zich een heer te toonen en den goeden naam der officieren in maatschappelijke verhouding niet te schaden; en ten aanzien van het tweede geval, dat hem gebleken is, dat klager — na het eerste

geval — het gelaakte boetesysteem is blijven handhaven, en niet royaal heeft willen zijn;

dat hij hem heeft gestraft, omdat hij niet heeft weten te voorkomen, dat zijn chef wederom met klachten over wanbetaling werd lastig gevallen;

O., dat klager in zijn toelichtingen van .. December 1934 juridische gronden aanvoert ten betooge, dat geen schadevergoeding van hem kon worden verlangd, en voorts nog heeft meegedeeld, dat het zoekgeraakte theelepeltje inmiddels is teruggevonden, en dat de verschillende kortingen bij de indiensttredingen waren overeengekomen;

en wat de baboe betreft, dat hij haar in drift zonder betaling heeft weggestuurd, doch na het onderhoud met den korpscommandant zijn fout heeft hersteld en haar het loon heeft uitbetaald;

O., dat klager echter aan het slot van zijn verhoor heeft toegegeven, dat het door hem ingevoerde boetestelsel inderdaad een zware last is, en dat hij moet erkennen, dat zijn huisjongen terecht zich onbillijk behandeld heeft gevoeld en deswege heeft geklaagd, zoo ook dat hij niet alles in het werk heeft gesteld om te voorkomen, dat zijn bediende zich bij den korpscommandant zou beklagen, en dat hij de aanmaning van zijn korpscommandant om zijn officierschap hoog te houden in den wind heeft geslagen door op ondoordachte wijze tegen zijn bediende op te treden, zeggende, dat het optreden tegen zijn bedienden een gevolg is van zijn onervarenheid, zijnde hij eerst 3 jaren in Indië;

O., dat klager vervolgens als bezwaren heeft staande gehouden:

1°. dat hij de strafreden als zeer vernederend aanvoelt, wegens het woord wanbetaling, hetgeen z.i. het gebeurde niet juist uitdrukt, daar de huisjongen met de kortingen accoord ging, en hij, toen het lepelte terecht was, hem *f* 2 heeft gerestitueerd;

2°. dat hij meent niet verantwoordelijk te zijn voor het verwijzen van den huisjongen door de politie naar den korpscommandant;

3°. dat er z.i. geen overeenkomst is tusschen de beide gevallen, daar de baboe wegliep uit eigen wil, en de huisjongen volgens afspraak werd betaald, zij het ook volgens een minder billijke afspraak;

O., dat de Krijgsraad wel overeenkomst gelegen acht tusschen beide aangelegenheden, daar ook de eerste keer — als door klager niet werd weersproken — hij is onderhouden over het door hem gevolgde boetestelsel, en in beide gevallen zijn laakbaar optreden tegenover zijne bedienden oorzaak is geweest, dat zijn korpscommandant met zijne huiselijke aangelegenheden is lastig gevallen, hetgeen hij de tweede keer naar de meening van het College, zeer zeker had behooren te voorkomen, daar hij de mogelijkheid, dat het weder zou gebeuren, had kunnen en moeten voorzien;

O., dat het College eveneens van oordeel is, dat klager deswege terecht is gestraft met de straf van berisping;

dat de strafreden echter eenige wijziging behoeft ten gunste van klager, daar in het tweede geval niet zoozeer van wanbetaling als wel van loonkorting sprake is geweest, zoodat ook het woord „wederom” minder juist voorkomt;

en ook eene korte omschrijving juister wordt geacht met weglating van het slot, daar de Krijgsraad niet de overtuiging heeft bekomen, dat in klagers gedrag bepaald een uiting is gelegen van gemis aan eerbied voor zijn chef;

O., dat hieruit volgt, dat het beklag gedeeltelijk gegrond moet worden verklaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Handhaaft de opgelegde straf, zooals deze ook is gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Wijzigd de strafreden, zooals deze is gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Bepaalt, dat deze zal luiden: „Na reeds eerder in een overeenkomstige aangelegenheid door zijnen korpscommandant te zijn gewezen op zijne verplichting tot het ophouden van de waardigheid van zijn militairen stand, oorzaak geweest, dat zijn korpscommandant door huisbedienden werd lastig gevallen met klachten over loonkorting”;

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 15 Maart 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andrée Wiltens en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. L. Smith (plv.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi d.d. 5 Februari 1935 ¹⁾, waarbij enz.;

Nog gezien de stukken van den processe;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof zich niet ten volle met 's Krijgsraads beslissing kan vereenigen;

O., dat het College van oordeel is, dat klager zich aan een krijgstuuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt, door zich ondanks een

¹⁾ Hiervóór opgenomen.

waarschuwing van zijn korpscommandant, nogmaals jegens zijn huisbedienden te gedragen, gelijk hij heeft gedaan;

dat klager t.a.v. het wegsturen van een baboe zonder betaling van eenig loon op de gronden, door hem in zijn memorie aangegeven, ook zelf erkent, dat zijn gedrag onredelijk was, doch hetzelfde naar 's Hof's oordeel geldt t.a.v. het instellen tegenover zijn huisbedienden van een stelsel van kortingen voor diverse tekortkomingen, dat bij toepassing onvermijdelijk moet leiden tot meningsverschillen en onbillijkheden, zooals in casu ook is gebleken;

dat klager terecht door zijn meerdere reeds eerder is gewezen op het onjuiste van dit systeem, hetwelk hem tegenover zijn personeel brengt in verhoudingen, welke hij zeker als officier behoort te voorkomen;

dat, nu klager tevoren op een en ander is gewezen, zijn verweer, dat zijn handelwijze is toe te schrijven aan gemis aan kennis van de Indische maatschappij en de inheemsche bevolking, moet worden verworpen en oplegging eener krijgstuchtelijke straf volkomen gerechtvaardigd is;

dat echter het Hof, anders dan de strafoplegger en de Krijgsraad, het verband met de krijgstucht ten deze niet ziet in een gemis aan eerbied van klager jegens zijn chefs — waarvan niet is gebleken — en evenmin in de omstandigheid, dat zijn chef terzake werd lastig gevallen — hetgeen klager in casu niet kon voorzien — doch wel in het in den wind slaan van een hem terzake door zijn korpscommandant gegeven bevel;

O., dat op grond van het hierboven overwogene de straf kan worden gehandhaafd, doch de strafreden klager's vergrijp minder juist weergeeft en mitsdien wijziging behoeft;

Gezien de artt. 68 en 70 van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende:

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi, op 5 Februari 1935 op het onderwerpelijk beklag genomen, ten aanzien van de strafreden;

Wijzigt de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Na reeds eerder omtrent een overeenkomstige aangelegenheid door zijn korpscommandant te zijn onderhouden, wederom een huisbediende onredelijk behandeld;”

Keurt overigens die beschikking goed;

Gelast, dat de gewijzigde strafreden zal worden ingeschreven in klagers strafboek in stede van die waarover beklag.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Residentiegerecht te Soerabaja.

Vonnis van 2 Februari 1935.

Residentierechter: Mr. D. J. Geursen.

RECHTSKARAKTER VAN EEN MILITAIRE SOCIETEIT.

Een militaire societeit — in het leven geroepen en gereglementeerd door een Algemeene Order van den Legercommandant — behoort tot de van STAATSWEGE GEVORMDE INSTELLINGEN, welke rechtens staan NAAST de door PARTICULIEREN opgerichte VEREENIGINGEN en in het leven geroepen STICHTINGEN.

Waar uit het reglement blijkt, dat de militaire societeiten eigen fondsen, middelen en een eigen kas bezitten, onder eigen beheer staan en een eigen orgaan hebben, terwijl uit het bepaalde in dat reglement blijkt, dat zij zelfstandig in rechten kunnen optreden, dient te worden aangenomen dat deze van staatswege opgerichte instellingen, volgens regelen van privaatrecht, rechtspersoonlijkheid bezitten.¹⁾ Zij behooren tot de publiekrechtelijke rechtspersonen in de wet vermeld. (Art. 1603 ij B.W. Zie art. 1637 z Ned. B.W.). De bepalingen omtrent de arbeidsovereenkomst zijn, blijkens het tweede lid van art. 1603 ij, i.c. dus niet toepasselijk, en nu de waarde van de vordering meer dan f 500 bedraagt is de residentierechter onbevoegd om van de vordering kennis te nemen.

Het Residentiegerecht te Soerabaia, rechtsprekende in burgerlijke zaken heeft het navolgend vonnis gewezen in de zaak van A. B., gepensionneerd sergeant-ziekenopzichter, wonende te Soerabaia, eischer, tegen de rechtspersoonlijkheid bezittende Militaire Societeit te Soerabaia, gedaagde.

Wij, Residentierechter te Soerabaia,

Gehoord partijen;

Gezien de stukken;

Ten aanzien der feiten:

O. dat eischer bij zijn introductief verzoekschrift ddo. 26 April 1934 voor eisch heeft gesteld:

dat eischer op 1 April 1931 door den toenmaligen Plaatselijk Militair Commandant te Soerabaja, luitenant-kolonel der infanterie G. H. Claasen, is aangesteld als kastelein van gedaagde, en zulks voor onbepaalden tijd en tegen een salaris, hetwelk laatstelijk be-

¹⁾ Men vergelijké met dit vonnis de beschikking van den Minister van Defensie van 29 Maart 1932, M.R.T. XXVIII, 6. Zie verder nog M.R.T. XXVII, 26, XXIX, 352 en XXX, 508.

droeg f 125 's maands, alsmede het genot van vrije woning, vrij licht en vrij water;

dat eischer heeft moeten ondervinden, dat hij op 28 Juni 1933 met ingang van 1 Juli 1933 door den toenmaligen Plaatselijk Militair Commandant te Soerabaja uit zijn dienstbetrekking bij gedaagde is ontslagen, waarbij hem slechts zijn salaris tot ultimo Juni 1933 is uitbetaald;

dat voor dit ontslag geen dringende reden bestond en het derhalve is onrechtmatig en eischer aanspraak kan maken op de schadevergoeding van artikel 1603q B.W. (Zie art. 1639r Ned. B.W. Red.) in verband met Staatsblad 1932 No. 98 jo. 1933 No. 68 gelijkstaande met het bedrag, dat hij aan loon gedurende den opzeggingstermijn zou hebben ontvangen;

dat eischer zijn loonbestanddeelen bestaande uit vrij woning, vrij licht en vrij water waardeert op f 75 per maand, zoodat zijn schade vergoeding bedraagt $3 \times f 200$ of f 600;

dat eischer voorts bij zijn indiensttreding in handen van den Plaatselijk Militair Commandant in zijn hoedanigheid van directeur van gedaagde, heeft moeten stellen een zekerheid ten behoeve van zijn beheer als kastelein, ten bedrage van f 750;

dat bij eischers ontslag uit den dienst van gedaagde op deze zekerheid is gekort een bedrag van f 250, welk bedrag eischer thans wenscht op te vorderen, althans terug te vorderen;

dat de oorzaak van deze inhouding is gelegen in het feit, dat gedaagde ten onrechte meende eischer aansprakelijk te mogen houden voor een tekort aan ledige Java-bierflesschen en -kisten hetwelk in het magazijn werd bevonden, doch eischer voor dit tekort niet aansprakelijk kan worden gesteld, omdat dit tekort is ontstaan niet in het buffet, waarvoor eischer de verantwoordelijkheid droeg, maar in het magazijn, waarvoor de verantwoordelijkheid berust bij den officier-commissaris belast met het materieel beheer van gedaagde;

dat toch bij eischers vertrek de buffet-administratie in orde werd bevonden en eischer ten aanzien daarvan werd gedechargeerd;

dat eischer blijkens hierbij overlegd bewijs van onvermogen afgegeven door den Assistent-Resident van Soerabaja dd. 26 Januari 1934 onvermogen is.

en op deze gronden heeft verzocht en gevorderd:

eischer toe te staan te dezer zake kosteloos te procederen en voorts bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad gedaagde te veroordeelen om tegen bewijs van kwijting aan eischer te betalen:

1. de som van f 600, met daarover rente ad 6% 's jaars van 28 Juni 1933 tot den dag van betaling;
2. de som van f 250 met daarover rente ad 6% 's jaars van den dag van de registratie van dit verzoekschrift tot den dag van betaling;

met verwijzing van gedaagde in de kosten van het geding;

O., dat eischer heeft overlegd enz.

O., dat gedaagde voor antwoord heeft gezegd:

dat eischer met zijne vordering tegen de „rechtspersoonlijkheid bezittende Militaire Societeit te Soerabaja” niet zal kunnen worden ontvangen;

dat er namelijk geen rechtspersoonlijkheid bezittende Militaire Societeit te Soerabaja bestaat;

dat de Militaire Societeit welke eischer op het oog heeft is een instelling bij Algemeene Order van den Legercommandant 1919 No. 87 geconstitueerd, van welke Algemeene Order (waarbij de Militaire societeiten worden gereglementeerd) hierbij een afschrift ter inzage wordt aangeboden;

dat de Militaire societeiten in Ned. Indië, en daaronder dus ook de Militaire societeit te Soerabaja, derhalve niet zijn rechtspersonen, doch instellingen op last van den Legercommandant in het leven geroepen en staande onder toezicht en directie van den betrokken Plaatselijk Militair Commandant, die van zijn beheer rekening en verantwoording aan den Legercommandant heeft af te leggen;

dat de Plaatselijk Commandant ingevolge artikel 8 van de bovengenoemde Algemeene Order den kastelein van Militaire societeiten benoemt en ontslaat en eischer dan ook den Plaatselijk Militair Commandant te Soerabaja in hoedanigheid, in rechten had moeten betrekken en met zijne vordering zooals deze thans is ingesteld niet ontvankelijk is;

dat de Plaatselijk Militair Commandant te Soerabaja, indien de Residentierechter te Soerabaja van meening mocht zijn, dat eischer's vordering, niettegenstaande het hierboven aangevoerde, ontvankelijk mocht wezen, in zijne hoedanigheid van directie van de Militaire societeit te Soerabaja voor en namens deze societeit het volgende verweer wenscht te voeren: enz.

Ten aanzien van het recht:

O., terzake de door eischer verzochte kosteloze procedure, dat, enz.

O., vooraf, wat betreft het door gedaagde opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid gegrond op de stelling dat de als rechtspersoon gedaagde militaire societeit geen rechtspersoonlijkheid bezit, dat dit middel Ons op de volgende gronden voorkomt niet te kunnen opgaan;

O., dat deze militaire societeit — zooals tussehen partijen onbetwist vaststaat — is een instelling in het leven geroepen en gereglementeerd door de algemeene order van den Legercommandant als zoodanig tot titel dragende: „Reglement voor de militaire societeiten en voorschrift omtrent het huishoudelijk beheer der militaire societeiten, 1919 no. 87”, waaruit valt af te leiden, dat deze societeit behoort tot de *van Staatswege gevormde instellingen*, welke rechtens staan *naast* de door *particulieren* opgerichte *vereenigingen* en in het leven geroepen *stichtingen*;

O., dat de vraag of aan deze van staatswege opgerichte instellingen rechtspersoonlijkheid toekomt een vraag is van privaatrechtelijken aard en volgens regelen van privaatrecht derhalve zal moeten worden beslist of de gedaagde instelling als zelfstandig rechts-subject kan worden geacht te bestaan;

O., dat waar dergelijke instellingen geacht kunnen worden rechtspersoonlijkheid te bezitten, indien zij een eigen vermogen bezitten, onder eigen beheer staan en een eigen orgaan hebben bevoegd om voor en namens hen zelfstandig op te treden, ook in rechten, aan de hand van het Reglement dient te worden nagegaan of dit ten opzichte van de gedaagde sociëteit het geval is;

O., dat waar uit dit reglement blijkt, dat de Militaire sociëteiten eigen fondsen, middelen en een eigen kas bezitten (art. 16, 17, 18 e.a.), onder eigen beheer staan en een eigen orgaan hebben (art. 7, 8, 9, 10 e.a.), terwijl uit het bepaalde bij artikel 18 blijkt, dat zij zelfstandig in rechten kunnen optreden, aangenomen dient te worden dat de gedaagde militaire sociëteit rechtspersoonlijkheid bezit;

O., dat derhalve het opgeworpen middel dient te worden verworpen en eischer met zijn vordering ontvankelijk zal moeten worden verklaard;

O., ten principale:

dat zooals is overwogen en voor het overige uit het Reglement voornoemd blijkt de gedaagde militaire sociëteit is een van staatswege in het leven geroepen rechtspersoonlijkheid bezittende instelling opgericht met het doel de belangen van de mindere militairen in haar dienst te behartigen, hetgeen staatstaak en staatsbelang kan worden geacht; zoodat aangenomen dient te worden dat zij behoort tot de groep der publiek-rechtelijke rechtspersonen onder verschillende benamingen in de wet vermeld;

O., dat uit het bepaalde bij artikel 1603 y B.W. (zie art. 1637 z Ned. B.W. Red.) blijkt, dat de wetgever onder de arbeidsovereenkomst als omschreven in het B.W. slechts heeft willen begrijpen de arbeidsovereenkomsten gesloten door personen in dienst van natuurlijke personen en privaatrechtelijke rechtspersonen en zin en strekking der wet noopt om aan te nemen dat zulks moet gelden voor de geheele regeling van het arbeidscontract opgenomen in staatsblad 1926 no. 335 en derhalve ook voor het bepaalde in artikel 116 g. R.O.;

O., dat mitsdien deze uitzonderingsregel niet kan gelden, zoodat Wij in verband met het feit dat de waarde van de vordering meer dan f 550 bedraagt volstrekt onbevoegd zijn om van deze vordering kennis te nemen en Wij Ons ambtshalve onbevoegd zullen moeten verklaren;

Gelet op de desbetreffende bepalingen;

Recht doende:

Vergunnen eischer — voorzover hij niet geacht dient te worden vergunning te hebben verkregen — ten deze kosteloos te procederen;

Verwerpen het door gedaagde opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid;

Verklaren eischer met zijn vordering ontvankelijk;

Verklaren Ons ambtshalve onbevoegd van deze vordering kennis te nemen;

Verwijzen eischer in de kosten enz.

Bovenstaand vonnis is, in hooger beroep, bekrachtigd bij vonnis van den Raad van Justitie te Soerabaja, Eerste Kamer, dd. 17 April 1935, gewezen door de heeren Mrs. E. L. M. van Son, vice-president, J. Folpmers en E. E. V. Brouwer, leden.

Uit dit vonnis nemen wij nog de volgende overwegingen over:

O., dat de eerste rechter op de door hem in het beroepen vonnis overwogen gronden, welke de Raad overneemt, zich terecht onbevoegd heeft verklaard van de onderwerpelijke vordering kennis te nemen;

dat in prima terecht is beslist dat geïntimeerde is een publiek-rechtelijke rechtspersoon, derhalve een publiekrechtelijk lichaam;

dat de dienstbetrekking tusschen een ambtenaar en een publiek-rechtelijk lichaam op grond van artikel 1603 y, alinea 2 van het Burgerlijk Wetboek geen arbeidsovereenkomst oplevert, hetgeen eveneens zal moeten gelden voor elk ander, zij het geen ambtenaar in dienst van zulk een lichaam staand persoon, welk criterium ook geldt voor de in artikel 116 g van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie bedoelde arbeidsovereenkomst (zie W. 10927), zoodat er geen arbeidsovereenkomst is en de Residentie-rechter onbevoegd van de onderwerpelijke vordering kennis te nemen nu de waarde der vordering f 500 overschrijdt;

O., dat uit de stellingen van eisch blijkt, dat de dienstbetrekking tusschen hem, eischer, en gedaagde onder bedoelde wetsbepaling valt terwijl alleen dan deze verhouding als een arbeidsovereenkomst kan worden beschouwd, indien de bepalingen omtrent de arbeids-overeenkomst *hetzij* voor of bij den aanvang der dienstbetrekking *door partijen, hetzij* krachtens wettelijke bepaling van toepassing zijn verklaard;

dat uit geen enkele wettelijke bepaling nu die toepasselijkverklaring volgt, terwijl eischer verder niets *heeft gesteld* omtrent een overeenkomst tusschen partijen om bedoelde bepalingen toe te passen en dit ook niet volgt uit de posita van eisch;

O., dat wel is waar eischer in zijn memorie een dergelijke overeenkomst stelt, doch dit is tardief gedaan, nog daargelaten dat eischer ook daarin geen feiten stelt, waaruit zou moeten blijken, dat partijen reeds bij den aanvang der dienstbetrekking de bepalingen van titel 7A van het Burgerlijk Wetboek van toepassing wilden doen zijn;

O., dat mitsdien de grieven tegen het beroepen vonnis door appellant in zijn memorie aangevoerd als vorenoverwogen niet opgaan, zoodat het beroepen vonnis kan worden bekrachtigd;

Gelet op artikel 58 van het Reglement op de Rechtsvordering;

Recht doende;

Ontvangt het appèl;

Bekrachtigt het vonnis van den Residentierechter te Soerabaja ddo. 2 Februari 1935 No. 554/1934, gewezen tusschen partijen waarvan beroep;

Verwijst appellant in de kosten... enz.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 28 Maart 1935.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

ART. 2 BEVORDERINGSVOORSCHRIFT BEROEPSPERSONEEL
BENEDEN DEN RANG VAN TWEEDE-LUITENANT 1932.
(LEGERORDERS 1932, NR. 3.)

Verzoek tot benoeming tot adjudant-onderofficier, administrateur eener militaire verplegingsinrichting.

Uit art. 2, 2e lid, vloeit wel voort de verplichting voor den Minister van Defensie om, bij vacatures in een rang of betrekking waarvoor een kandidatenlijst wordt aangehouden, die vacatures te vervullen, maar geenszins om terstond na het ontstaan van een vacature tot vervulling daarvan over te gaan (hetwelk zelfs in bepaalde gevallen zal blijken niet terstond mogelijk te zijn), tenzij aan zoodanig uitstel een onoirbaar of onredelijk motief zou ten grondslag liggen, waarvan i.c. in geen enkel opzicht is gebleken.

Aan de bestaande usance om een vacature als administrateur eener militaire verplegingsinrichting te doen vervullen door een functionaris met den rang van adjudant-onderofficier, kon eischer niet met recht een grond ontleenen voor zijn vordering tot benoeming tot administrateur onder gelijktijdige bevordering tot adjudant-onderofficier, mogende immers ook een onderofficier met den rang van sergeant-majoor tot administrateur als vorenbedoeld worden benoemd.

Beroep ongegrond verklaard.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

B., wonende te 's-Gravenhage, eischer in hooger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen,

tegen:

den Minister van Defensie, gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: J. Vennik, referendaris aan het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

Overwegende dat B. voornoemd, opperwachtheester-administrateur van de Trein-Afdeeling der 1e Artillerie-Brigade, bij request van 22 Augustus 1934, gericht tot den Minister van Defensie, heeft verzocht hem op grond van het bepaalde in pt. 1 en 2 van art. 2 van L.O. 1932, no. 3, te willen bevorderen tot adjudant-onderofficier, administrateur van een militaire verplegingsinrichting, hebbende hij in dit request aangevoerd:

dat hij heeft voldaan aan het examen voor adjudant-onderofficier van de militaire administratie en bij beschikking van het D.v.D. dd. 3-8-'34, IIe Afd. B. Nr. 8 zijn naam te rekenen van 26 Juli l.l. is geplaatst op de kandidatenlijst voor dien rang;

dat hij op 18 Augustus l.l. langs den hiërarchieken weg een verzoek heeft ingediend voor plaatsing van zijn naam op de kandidatenlijsten voor administrateur van een militaire verplegingsinrichting en van een militair hospitaal;

dat hij, bij plaatsing op de hiervoren genoemde kandidatenlijsten aanstelling verzoekt tot administrateur van een militaire verplegingsinrichting, aangezien thans in verschillende magazijnen adjudanten-onderofficier der militaire administratie zijn belast met de *waarneming* van de functie van administrateur van bedoelde magazijnen en er dus naar zijn meening vacatures zijn in den rang van adjudant-onderofficier van een militaire verplegingsinrichting;

O. dat de Minister van Defensie bij besluit van 24 September 1934, IIIe Afd. B. no. 9, vorenbedoeld verzoek heeft afgewezen, zulks na overweging, dat adressant bij het definitief vaststellen van de kandidatenlijst voor de ten deze bedoelde betrekking een zoodanig rangnummer heeft bekomen, dat hij nog niet voor een benoeming als door hem verlangd, aan de beurt is;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 19 December 1934 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het door voornoemden B. tegen de beslissing van den Minister van Defensie, dd. 24 September 1934, IIIe Afd. B. no. 9, ingestelde beroep ongegrond heeft verklaard;

O., dat B. van die uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en bij beroepschrift, op de daarbij aangevoerde gronden, heeft gevorderd:

1e. vernietiging van die uitspraak en 2e. dat deze Raad moge uitspreken dat de Minister hem zal hebben te benoemen tot adjudant-onderofficier, administrateur eener militaire verplegingsinrichting, te rekenen van (kennelijk is bedoeld: met ingang van) 24 Augustus 1934;

O. dat de Minister van Defensie bij contra-memorie zijn stand-

punt nader heeft uiteengezet en heeft geconcludeerd, dat deze Raad de bestreden uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage zal bevestigen;

In rechte:

O. dat eischer, gelijk mede kan blijken uit zijn voor het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage gevoerde verdediging, het door hem bestreden besluit van den Minister van Defensie van 24 September 1934, IIIe Afd. B. no. 9, niet alleen acht in strijd met een algemeen verbindend voorschrift, doch tevens van oordeel is, dat de Minister bij het nemen daarvan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat eischers verweer — ook tegen de uitspraak, waarvan beroep, — in de eerste plaats hierop is gegrond, dat hij op 24 Augustus 1934, in strijd met artikel 2, tweede lid, van het Bevorderingsvoorschrift Beroepspersoneel beneden den rang van tweedeluitenant 1932, niet is benoemd tot administrateur eene militaire verplegingsinrichting;

O. dat naar het oordeel van dezen Raad uit gemeld artikel 2, tweede lid, wel voortvloeit de verplichting voor den Minister van Defensie, om, ingeval van vacatures in een rang of een betrekking, waarvoor een kandidatenlijst wordt aangehouden, die vacatures te vervullen, maar geenszins om terstond na het ontstaan van een vacature tot vervulling daarvan over te gaan (hetwelk zelfs in bepaalde gevallen zal blijken niet terstond mogelijk te zijn), tenzij aan zoodanig uitstel een onoirbaar of onredelijk motief zou ten grondslag liggen, waarvan in casu in geen enkel opzicht is gebleken;

O. dat het den Minister van Defensie eveneens volkomen vrij stond in het onderhavige geval o.a. den adjudanten-onderofficier der militaire administratie, die tijdelijk belast waren met de waarneming van het administrateurschap eener militaire verplegingsinrichting, de gelegenheid te geven, om op de kandidatenlijst voor zoodanig administrateurschap te worden geplaatst en daarna diegenen van hen, die zulks wenschten, op die lijst te plaatsen, waardoor de Minister met geen enkel toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, met name niet met voormeld art. 2, lid 2, in strijd handelde, zijnde ook in dit opzicht niet van een onoirbaar of onredelijk motief bij den Minister gebleken;

O. dat eischer voorts niet aan de bestaande usance, om een vacature als administrateur eener militaire verplegingsinrichting te doen vervullen door een functionaris met den rang van adjudant-onderofficier, met recht een grond kan ontleenen voor zijn verdediging tot benoeming tot administrateur als zoodanig onder gelijktijdige bevordering tot den rang van adjudant-onderofficier, wijl zulks geen steun vindt in eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, kunnende en mogende immers ook een onderofficier met den rang van sergeant-majoor worden benoemd tot administrateur als vorenbedoeld;

O. dat deze Raad voorts zich vereenigt met en overneemt de gronden, welke tot de bestreden uitspraak hebben geleid, zoodat deze behoort te worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(Rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.)

Uitspraak van 17 April 1935.¹⁾

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: H. J. Gorter en Mr. Th. G. Donner; militaire leden: P. Donk en A. van Mens.

ART. 73BIS REGLEMENT VAN ADMINISTRATIE BIJ DE LANDMACHT 1916.

Klager is bij K.B. van 12 Juli 1934 ontheven van zijne functie van commandant van een regiment infanterie; daarmede kwam te vervallen zijn recht om een dienstpaard te houden en dientengevolge aan het eind dier maand zijn recht op vergoeding deswege.

Bij Ministeriële beschikking van 6 Augustus 1934 is klager ingedeeld bij den staf eener infanteriebrigade met bestemming voor de functie van luitenant-kolonel en bepaald dat hij in zijn nieuwe functie niet gerechtigd is tot het houden van een dienstpaard. Die functie heeft hij op 3 September aanvaard.

Onjuist is klagers meening dat hij nu tot eind September recht zou hebben op de vergoeding wegens het houden van een dienstpaard, aangezien reeds op 12 Juli een toestand was ingetreden, waarin hij niet langer recht had op het houden van een dienstpaard, al moge klager dan ook van het intreden van dezen toestand officieel eerst op 8 Augustus door kennisneming van de beschikking van 6 Augustus hebben kennis gekregen.

Beroep tegen 's Ministers beslissing houdende afwijzing van klagers verzoek tot uitkeering van de vergoeding voor het houden van een dienstpaard over het tijdvak van 6 Augustus tot en met 30 September, ongegrond verklaard.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: A., luitenant-kolonel der infanterie, wonende te C., klager, niet verschenen ter openbare terechtzetting, tegen den Minister van

¹⁾ In deze uitspraak is berust. Red. M.R.T.

Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen K. Bouwens, luitenant-kolonel der militaire administratie, wonende te 's-Gravenhage.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken;

Gezien de stukken;

Gehoord den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 27 Maart 1935;

Wat de feiten betreft:

O. dat verweerder op een verzoek van klager om hem de voor het houden van een dienstpaard, in art. 73bis van het Reglement van administratie bij de Landmacht 1916, bedoelde vergoeding uit te keeren over het tijdvak loopende van 6 Augustus 1934 tot en met 30 September d.a.v., bij beslissing d.d. 16 Januari 1935 heeft afgewezen;

O. dat klager tegen voormelde beslissing tijdig beroep heeft ingesteld en bij daartoe strekkend klaagschrift in hoofdzaak heeft aangevoerd, dat hem eerst op 8 Augustus 1934 bij kennisneming van de beschikking van verweerder d.d. 6 Augustus 1934 bleek, dat hij zou worden geplaatst in een functie, waarin hij niet gerechtigd was een dienstpaard te houden;

dat hij deze nieuwe functie eerst op 3 September 1934 heeft aanvaard en heeft gevorderd hem met toepassing van de 4e alinea ad artikel 73bis van het Reglement van administratie bij de Landmacht 1916 de vergoeding wegens het houden van een dienstpaard over de maand Augustus en over de volle maand September 1934 uit te betalen, en kennelijk heeft bedoeld nietigverklaring te vorderen van de beslissing van verweerder d.d. 16 Januari 1935, waarbij die betaling werd geweigerd;

O. dat verweerder bij contra-memorie de beroepen beslissing heeft verdedigd en tot ongegrondverklaring van het beroep heeft geconcludeerd;

In rechte:

O. dat voor het Gerecht op grond der gedingstukken en het onderzoek ter openbare terechtzitting vaststaat:

dat klager, luitenant-kolonel der infanterie, tot 30 Maart 1934 commandant van het regiment infanterie te B., met ingang van laatstgemelden datum in laatstgenoemde functie werd geschorst en bij K.B. van 12 Juli 1934 daarvan werd ontheven;

dat klager bij ingevolge Koninklijke machtiging genomen beslissing van verweerder d.d. 6 Augustus 1934 is ingedeeld bij den staf der infanteriebrigade, met bestemming voor de functie van luitenant-kolonel, en toegevoegd aan den commandant dier brigade, zulks met bepaling, dat hij in zijn nieuwe functie niet gerechtigd is tot het houden van een dienstpaard;

dat klager zijn nieuwe functie heeft aanvaard op 3 September 1934;

O. dat door het K.B. van 12 Juli 1934 klager is ontheven van zijn functie van commandant van het regiment infanterie, daarmede is vervallen zijn recht om een dienstpaard te houden en klager derhalve ingevolge het bepaalde in de 4e alinea ad art. 73bis van het Reglement van administratie bij de Landmacht 1916 slechts recht had tot het eind der maand Juli op de vergoeding bedoeld in art. 73bis van genoemd reglement;

O. dat klager van meening is, dat hij eerst door het aanvaarden zijner nieuwe functie op 3 September 1934 het recht op het houden van een dienstpaard heeft verloren, eerst toen de toestand is ingetreden, waarin hij niet tot het houden van een dienstpaard gerechtigd is en hij derhalve aan het bepaalde in alinea 4 ad art. 73bis van het voornoemde reglement het recht ontleent op de vergoeding tot eind September 1934;

O. dat het Gerecht deze meening van klager niet deelt aangezien reeds op 12 Juli 1934, datum van het K.B. waarbij klager van zijn functie als regimentscommandant werd ontheven, een toestand was ingetreden, waarin hij niet langer recht had op het houden van een dienstpaard, al moge klager dan ook van het intreden van dezen toestand officieel eerst op 8 Augustus 1934 door kennisneming van verweerders beslissing d.d. 6 Augustus 1934 hebben kennis gekregen;

O. dat de beroepen beslissing, waarbij aan klager de vergoeding, bedoeld in art. 73bis van het Reglement van administratie bij de Landmacht 1916, niet wordt toegekend na 5 Augustus 1934, niet strijdt met genoemde reglementsbeplating, noch met eenig ander algemeen verbindend voorschrift, terwijl een verkeerd bevoegdheidsgebruik als bedoeld in art. 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929, jo. art. 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 niet is gesteld of gebleken;

O. dat het beroep van klager tegen de beslissing van verweerder d.d. 16 Januari 1935 behoort te worden verklaard ongegrond;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klagers beroep tegen de beslissing van den Minister van Defensie, d.d. 16 Januari 1935, ongegrond.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1934—1935. 470.

Wijziging en aanvulling bepalingen betreffende de zeden in het Wetboek van Strafrecht ter betere bescherming van minderjarigen.

Bij Koninklijke boodschap van 24 Juli 1935 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het volgende ontwerp van wet ter overweging aangeboden.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is ter betere bescherming van minderjarigen eenige wijzigingen en aanvullingen aan te brengen in de bepalingen betreffende de zeden in het Wetboek van Strafrecht;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Het Wetboek van Strafrecht wordt gewijzigd en aangevuld als volgt:

A.

Artikel 1.

Het eerste lid van artikel 248ter wordt gelezen:

„Hij die door giften of beloften van geld of goed, misbruik van uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht of misleiding een minderjarige van onbesproken gedrag, wiens minderjarigheid hij kent of redelijkerwijs moet vermoeden, opzettelijk beweegt ontuchtige handelingen met hem te plegen of zoodanige handelingen van hem te dulden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.”

Artikel 2.

Artikel 249 wordt gelezen:

„Artikel 249.

Hij die ontucht pleegt met zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijne zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwd minderjarige of zijn minderjarigen bediende of ondergeschikte, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Met dezelfde straf wordt gestraft:

- 1°. de ambtenaar die ontucht pleegt met een persoon aan zijn gezag onderworpen of aan zijne waakzaamheid toevertrouwd of aanbevolen;
- 2°. de bestuurder, geneeskundige, onderwijzer, beambte, opzichter of bediende in eene gevangenis, rijkswerkinrichting, tucht-school, opvoedingsgesticht, weeshuis, ziekenhuis, krankzinnigen-gesticht of instelling van weldadigheid, die ontucht pleegt met een persoon daarin opgenomen.”

Artikel 3.

Het eerste lid van artikel 250 wordt gelezen:

„Wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren, hij die het plegen van ontucht door zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijne zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwd minderjarige of zijn minderjarigen bediende of ondergeschikte met een derde opzettelijk teweegbrengt of bevordert;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, hij die, buiten de gevallen genoemd onder 1°, het plegen van ontucht door een minderjarige wiens minderjarigheid hij kent of redelijkerwijs moet vermoeden, met een derde opzettelijk teweegbrengt of bevordert.”

B.

Artikel 4.

In artikel 240*bis* worden de volgende wijzigingen gebracht:

De woorden „uit winstbejag” vervallen.

In plaats van „aanbiedt of blijvend of tijdelijk afstaat” wordt gelezen:

„aanbiedt, blijvend of tijdelijk afstaat, in handen geeft of vertoont”.

Aan het artikel wordt een tweede lid toegevoegd:

„Met dezelfde straf wordt gestraft hij die in tegenwoordigheid van een minderjarige als bedoeld in het voorgaande lid, den inhoud van een geschrift aanstootelijk voor de eerbaarheid, indien deze hem bekend is, ten gehoor brengt.”

Artikel 5.

Artikel 451*bis* wordt gelezen:

„Artikel 451*bis*.

Met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste tweehonderd gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die op of aan plaatsen, voor openbaar verkeer bestemd, enig geschrift, waarvan de leesbaar gestelde titel, omslag of inhoud geschikt is om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, of eenige afbeelding of enig voorwerp, geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, openlijk ten toon stelt, aanbiedt of aanslaat;
- 2°. hij die op of aan plaatsen, voor openbaar verkeer bestemd, den inhoud van enig geschrift, geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, openlijk ten gehoor brengt.

Met dezelfde straf wordt gestraft:

- 1°. hij die enig geschrift, eenige afbeelding of enig voorwerp, geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, aan een kind beneden de zestien jaren aanbiedt, blijvend of tijdelijk afstaat, in handen geeft of vertoont;
- 2°. hij die den inhoud van een zoodanig geschrift in tegenwoordigheid van een kind beneden de zestien jaren ten gehoor brengt.”

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het ontwerp beoogt wijziging en aanvulling van de bepalingen betreffende de zeden in het Wetboek van Strafrecht ten bate van een wenschelijk gebleken betere bescherming van minderjarigen.

Het bestrijkt twee onderwerpen:

- A. bestrijding van ontucht met minderjarigen (artikelen 1—3);
- B. bescherming van de jeugd tegen voor de eerbaarheid aanstootelijke en zinnenprikkelende geschriften, enz. (artikelen 4—5).

Bestrijding van ontucht met minderjarigen.

Artikel 1. (Verleiding van minderjarigen van onbesproken gedrag.) Het artikel stelt, voor een beter tegengaan van de verleiding van minderjarigen van onbesproken gedrag, de volgende uitbreidingen voor van artikel 248ter van het Wetboek van Strafrecht:

1°. Artikel 248ter stelt op het oogenblik strafbaar verleiding van minderjarigen van onbesproken gedrag tot vleeschelijke gemeenschap; voorgesteld wordt dit laatste begrip uit te breiden tot het plegen of dulden van ontuchtige handelingen. De laatste uitdrukking komt reeds voor in de bestaande artikelen 246 en 247. „Ontuchtige handelingen” heeft overigens dezelfde beteekenis als „ontucht” in de bestaande artikelen 248bis, 249, 250 en 250bis.

2°. De maximum-straf, op het misdrijf van artikel 248ter gesteld, schijnt, waar het hier verleiding betreft van minderjarigen van onbesproken gedrag, te laag. Voorgesteld wordt haar van twee jaar op vier jaar te brengen.

3°. Onder de middelen van verleiding is nieuw opgenomen „misbruik van uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht”. Gedacht is bijv. aan voorkomende gevallen als van een inwonenden zoon, die ontucht pleegt met een minderjarige dienstbode, of een kostganger, die een kind verleidt, met welks moeder hij in concubinaat leeft, beide gevallen voor zoover overwicht op grond van de feitelijke verhoudingen moet worden aangenomen.

Anderzijds zijn van de middelen van verleiding, vermeld in het bestaande artikel, drie in den voorgestelden nieuwen tekst niet meer opgenomen, te weten „misbruik van gezag”, „geweld” en „bedreiging”. De gevallen van „misbruik van gezag” vallen bij aanneming van het ontwerp in de toekomst alle onder den verruimden tekst van artikel 249, die van „geweld” en van „bedreiging”, de laatste voor zoover met geweld bedreigd wordt, onder de bestaande artikelen 242 en 246 ²), die van „bedreiging” anders dan met geweld onder het nieuwe middel „misbruik van uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht”. De artikelen 242, 246 en 249 bedreigen hoogere straffen, het zijn bovendien geen klachtdelicten, zoodat de vermelding van de drie genoemde middelen in artikel 248ter de strafrechtelijke bestrijding alleen maar kan verzwakken ³).

¹) Bij de opstelling van deze artikelen is mede gebruik gemaakt van het rapport, betreffende artikel 249 van het Wetboek van Strafrecht, in Mei 1934 uitgebracht door de Commissie ad hoc uit den Nederlandschen Bond tot Kinderbescherming en de Vereeniging voor Strafrechtspraak, welke Commissie bestond uit de heeren Mr. Dr. J. Wijnveldt en Mr. O. J. Cluysenaer, voor de laatstgenoemde Vereeniging, en Mr. H. de Bie en Prof. Mr. W. Pompe, voor den Bond.

²) Men vergelijk ook Simons, Leerboek van het Nederlandsche Strafrecht, II, 5e druk 1929, blz. 172 en 175.

³) Men vergelijk Noyon, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, II, 4e druk 1926, aant. 3 op artikel 248ter, en Simons, t.a.pl., blz. 176.

Artikel 2. (Ontucht door personen die gezag uitoefenen.) Het eerste lid van het voorgestelde artikel 249 correspondeert met de vroegere nummers 1 en 2 van het artikel. Het breidt echter de door die nummers beschermde categorieën van minderjarigen niet onaanzienlijk uit. Het beschermt mede:

- 1°. stiefkinderen;
- 2°. pleegkinderen;
- 3°. aan de waakzaamheid van gezinsvoogden toevertrouwde minderjarigen;
- 4°. minderjarigen, over welke de voogdij ingevolge artikel 421 van het Burgerlijk Wetboek is opgedragen aan een rechtspersoonlijkheid bezittende vereniging, een stichting of instelling van welddadigheid (z.g. „voogdijkinderen”; men zie, voor de aansprakelijkheid van de bestuurders, ook het vierde lid van artikel 421);
- 5°. ter beschikking van de regeering gestelde minderjarigen (z.g. „regeeringskinderen”, artikel 39 Wetboek van Strafrecht, en minderjarige psychopathen, artikelen 37 en 37a Wetboek van Strafrecht);
- 6°. aan de zorg van jeugdleiders(sters) toevertrouwde minderjarigen ook van hetzelfde geslacht;
- 7°. minderjarig huispersoneel;
- 8°. minderjarige bedienden en ondergeschikten in winkels, op bureau's en op kantoren.

en vermoedelijk nog andere categorieën, vallend onder de thans gekozen ruimere en tevens meer eenvoudige formulering.

Het tweede lid komt overeen met de oude nummers 3 en 4 van artikel 249. Onder 2°, vroeger 4°, zijn nieuw opgenomen de tuchtscholen; de „huizen van verbetering”, welke niet meer bestaan, zijn geschrapt.

Artikel 3. (Koppelarij van minderjarigen.) Voorgesteld wordt in artikel 250, in aansluiting aan het nieuwe eerste lid van artikel 249 (artikel 2), de categorieën, die onder 1°. gequalificeerd strafbaar zijn gesteld, uit te breiden. De nieuwe categorieën komen nauwkeurig overeen met die van het voorgestelde eerste lid van artikel 249.

B.

Bescherming van de jeugd tegen voor de eerbaarheid aanstootelijke en zinnenprikkelende geschriften, enz.

Artikel 4. (Bescherming van de jeugd tegen voor de eerbaarheid aanstootelijke geschriften, enz.). Het artikel stelt twee wijzigingen voor van het bestaande eenig lid van artikel 240bis:

- 1°. de woorden „uit winstbejag” te laten vervallen;
- 2°. de op het oogenblik strafbare gevallen van aanbieden of blijvend of tijdelijk afstaan van aanstootelijke geschriften, afbeel-

dingen en voorwerpen, en middelen tot voorkoming of versterking van zwangerschap, uit te breiden met het aan jeugdige personen in handen geven of vertoonen van aanstootelijke geschriften, enz.

Beide zullen een doelmatige bescherming van de jeugd tegen de schadelijke werking van de bedoelde geschriften, afbeeldingen, voorwerpen en middelen vergemakkelijken.

Daarnevens wordt in aansluiting aan de aanvullingen, bij de wet van 19 Juli 1934, Staatsblad n°. 405, in artikel 240 aangebracht, een nieuw tweede lid voorgesteld, hetwelk het ten gehoor brengen van den inhoud van een aanstootelijk geschrift — hieronder valt, in verband met de ruime beteekenis van „geschrift”, ook het ten gehoor brengen van een grammophonplaat — in tegenwoordigheid van jeugdige personen strafbaar stelt.

Artikel 5. (Bescherming van de jeugd tegen zinnenprikkende geschriften, enz.). In aansluiting aan artikel 240, gelijk dit artikel in 1934 is aangevuld, en aan de thans voorgestelde wijzigingen voor artikel 240*bis* (artikel 4) stelt artikel 5 een nieuwen tekst voor artikel 451*bis* voor.

Het eerste lid van dezen tekst correspondeert onder 1° met den bestaanden tekst, onder 2° met de aanvullingen, in 1934 gebracht in artikel 240.

Het tweede lid loopt evenwijdig met artikel 240*bis*. Aan dit nieuwe lid bestaat bijzondere behoefte; bij herhaling worden zinnenprikkende geschriften bijv. op middelbare scholen in handen van de jeugd aangetroffen. — De objectieve formulering „een kind beneden de zestien jaren” hangt samen met het karakter van overtreding van artikel 451*bis*; men vergelijk ook artikel 454.

De Minister van Justitie,

VAN SCHAİK.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Taak van den garnizoenscommandant als gerechtsofficier.

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

IIde Afd. B, nr. 52

's-Gravenhage, 24 April 1935.

Onderwerp: Taak van den garnizoens-
commandant als gerechtsofficier.

Ik acht het gewenscht Uw aandacht te vestigen op de Beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof van 15 Februari 1935, gepubliceerd in afl. 6 van M.R.T. XXX (blz. 572) en in het bijzonder ook op de redactioneele beschouwingen, verbonden aan het in dezelfde aflevering vermelde Vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch van 8 Januari 1935 (blz. 570).

De kennismeming van een en ander geeft mij aanleiding U eraan te herinneren, dat de Auditeur-Militair met betrekking tot het verleenen van strafrechtelijk gevolg slechts *adviseert* en dat de garnizoenscommandant te dier zake *beslist*, onder volledige vrijheid om van het advies van den Auditeur-Militair desnoodig af te wijken.

De Minister van Defensie,
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
C. P. VAN GINKEL.

Aan

de garnizoenscommandanten.

(afdruk gezonden aan den Commandant van het Veldleger, de commandanten der Ie t/m IVe Divisie, den Inspecteur der cavalerie, tevens Commandant van de Lichte brigade, den Inspecteur der artillerie en den Inspecteur der genie).

Georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechtstoestand van het militair personeel der Koninklijke landmacht.

Ministerieele kennisgeving van 9 September 1935,

IIIde Afd. B, nr. 67.

(Zie ook L. O. 1934, nrs. 42, 203 en 314) ¹⁾.

Legerorders 1935 Nr. 227.

Ten vervolge op het gestelde in de dezerzijdsche kennisgevingen van 3 Februari 1934, IIIde Afdeeling B, nr. 92, van 5 Juli 1934, IIIde Afdeeling B, nr. 11 en van 6 November 1934, IIIde Afdeeling B, nr. 71 ¹⁾, wordt bij deze aan de Koninklijke landmacht medegedeeld, dat:

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, 541, XXX, 239 en 455. Red. M.R.T.

a. is aangewezen om zitting te nemen in Commissie B (militairen beneden den rang van tweede-luitenant) voor georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechtstoestand van het militaire personeel dier landmacht:

de Christelijke Sociale Politietroepen Vereeniging;

b. is ingetrokken de aanwijzing om zitting te nemen in vorenbedoelde Commissie B (militairen beneden den rang van tweede-luitenant) voor:

de Neutrale Onderofficiers Vereeniging.

Poging tot onttrekking aan de vervulling van dienstverplichtingen door aggravatie.

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

Ile Afd. B. Nr. 23.

's-Gravenhage, 5 October 1935.

Onderwerp: Poging tot onttrekking aan
de vervulling van dienstverplichtingen door
aggravatie.

Ik vestig Uw aandacht op de Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 29 Maart 1935, gepubliceerd in M.R.T. XXXI, afl. 2, blz. 138 e.v.

Daaruit komt o.m. naar voren, dat in gevallen van aggravatie, als waarover de onderwerpelijke strafzaak handelt, steeds de wenschelijkheid van *strafrechtelijke* vervolging in overweging dient te worden genomen.

De noodzakelijkheid van samenwerking tusschen de troepencommandanten en den militairen geneeskundigen dienst springt in het onderwerpelijk verband in het oog (zie art. 34(5) I.D.K.L., deel A).

Ik verzoek de (half)regiments-, korps- en overeenkomstige commandanten om de aangehaalde Sententie tot een punt van behandeling bij de voortgezette opleiding van beroeps- en reserve-officieren te maken.

De Minister van Staat,
Minister van Defensie a.i.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
C. P. VAN GINKEL.

Verboden geschriften.

*Ministerieele beschikking van 18 October 1935,
IIde Afd. B, nr. 64.*

(Zie L. O. 1931, nr. 225.) ¹⁾

Legerorders 1935, Nr. 250 O.

In de BIJLAGE van L. O 1931, nr. 225 O, ¹⁾ wordt onder „I. *Binnenlandsche geschriften*” bijgevoegd:

- 57 De Publieke Opinie, Algemeen Nederlandsch Weekblad (waarin opgenomen wekelijks. „Oorlog of Vrede”; Zie nr. 23).

*Ministerieele beschikking van 7 November 1935,
IIde Afd. B. nr. 93.*

(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.) ¹⁾

Legerorders 1935, Nr. 270 O.

In de BIJLAGE van L.O. 1931, nr. 225 O, ¹⁾ wordt onder „I. *Binnenlandsche geschriften*” bijgevoegd:

- 58 De Vredesbazuin.
Uitgave van het Comité Vredes Propaganda Bureau.

Strafbevoegdheid.

*Ministerieele beschikking van 8 November 1935,
IIde Afd. B, nr. 34.*

Legerorders 1935, Nr. 272.

Bij Koninklijk besluit van 2 November 1935, nr. 26, is bepaald, dat onder de formaties, bedoeld in Artikel 41, sub 2°, der Wet op de krijgstuicht, wordt verstaan:
de Treinafdeeling van een artilleriebrigade.

¹⁾ M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXX, 561.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Herziening van de Marinescheepsongevallenwet.

Een nieuwe toepassing van de oude Regtspleging.

Met 1 Januari 1936 is in werking getreden de wet van 25 April 1935 (St.bl. no. 225) tot wijziging van de Marinescheepsongevallenwet (St.bl. 1928 no. 69). ¹⁾ In deze wet, houdende bepalingen tot het instellen van een openbaar onderzoek omtrent rampen en ongevallen overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen, was het begrip „Nederlandsche oorlogsvaartuigen” beperkt tot „alle onder het beheer van het Departement van Marine (thans Defensie) staande Rijks- en particuliere- in dienst van het Rijk zijnde, vaartuigen, welke staan onder het bevel van een militair gezaghebber en geheel of gedeeltelijk met militairen zijn bemand.” De Nederlandsche oorlogsvaartuigen staande onder het opperbevel van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, vielen er dus buiten. Het lag intusschen in de bedoeling van de Regeering voor Indië een afzonderlijke regeling met overeenkomstige strekking in het leven te roepen, welke regeling, naar zij toen meende, zonder bezwaar bij algemeenen maatregel van bestuur kon worden vastgesteld. Nader overleg, ook met de Indische Regeering, heeft echter van dit voornemen doen afzien. Gewijzigde omstandigheden hebben het mogelijk gemaakt om thans ook de in Indië aanwezige scheepsmacht in de wet te betrekken, hetgeen dan ook nu geschied is bij de bovenvermelde wijzigingswet van 25 April 1935 ²⁾. De Regeering achtte dit mede wenschelijk „gelet op de bijzondere positie van de Zeemacht in hare hoedanigheid van Staatsmarine”. „Het treffen eener regeling voor een Marineraad in Nederlandsch-Indië — zoo lezen wij verder in de Memorie van Toelichting op het wetsontwerp ³⁾ — bij algemeenen maatregel van bestuur, zooals oorspronkelijk in de bedoeling lag, zou ten onrechte den indruk kunnen wekken, dat het hier gaat om een louter inwendige aangelegenheid van Nederlandsch-Indië. Uitvoering van het oorspronkelijke denkbeeld stuitte trouwens ook op de bezwaren in verband met den inhoud van artikel 55, tweede en derde lid der Grondwet”. En verder nog: „Daarbij is op overwegingen van practischen aard uitgegaan, *niet* van de gedachte, dat een speciale Marineraad noodig is voor de oorlogsvaartuigen, staande onder het opperbevel van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, doch van de opvatting dat instelling van twee

¹⁾ Zie Staatsblad 1935, No. 531 met nieuwen tekst.

²⁾ Een nieuw artikel is nu opgenomen, luidende: „Deze wet is ook verbindend voor Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao.”

³⁾ Bijlagen Handelingen Tweede Kamer. 1934-1935. 262.

Noch in de Tweede, noch in de Eerste Kamer heeft dit wetsontwerp tot enige opmerking aanleiding gegeven.

Marineraden, één in Nederland en één in Nederlandsch-Indië, noodig is om rampen en ongevallen waar ter wereld ook overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen, te onderzoeken. Bij de beantwoording van de vraag, voor welken der beide Raden een bepaald geval zal worden gebracht, kan de staatsrechtelijke positie van het vaartuig in quaestie een rol spelen, zij behoeft echter niet den doorslag te geven."

De belangrijke uitbreiding door de wet van 1935 aan de werkingssfeer der wet van 1928 gegeven, maakte vele verdere wijzigingen in deze wet noodzakelijk ten einde hare toepassing ook in Indië practisch te verzekeren. Op enkele daarvan, welke van min of meer principieelen aard zijn, willen wij hier in het bijzonder de aandacht vestigen.

In art. 10 der Wet waren, à l'instar van de „Schepenvet" van 1909, welke overigens ook op verschillende andere punten als voorbeeld heeft gestrekt, een aantal voorschriften van de Enquête-wet van 5 Augustus 1850 van toepassing verklaard op het ingevolge de Marine-scheepsongevallenwet door den Commandant der Marine te houden voorloopig onderzoek en op het eventueel daarna door den Marineraad zelve in te stellen onderzoek. Hierin is verandering gebracht. Op deze beide onderzoeken zijn thans van overeenkomstige toepassing verklaard de bepalingen omtrent het onderzoek van strafzaken vervat in de Regtspleging bij de Zeemagt, behoudens een enkele aanvulling en wijziging.

De Toelichting motiveert dit als volgt:

„Deze bepalingen (n.l. die van de Enquêtewet) ook van toepassing te verklaren op het in Nederlandsch-Indië te houden onderzoek is niet mogelijk, omdat de enquête-wet is aangepast aan de rechterlijke organisatie en de strafvordering in Nederland.

Vaststelling van afzonderlijke voorschriften met betrekking tot het in Nederlandsch-Indië te houden onderzoek is niet noodig, indien het verband met de enquête-wet wordt losgelaten en wordt verwezen naar de strafprocesregeling, neergelegd in de Regtspleging bij de Zeemagt. Deze wet geldt voor het Rijk in Europa, zoowel als voor de overzeesche gewesten. Krachtens de bepalingen dezer wet geschiedt het onderzoek in strafzaken door officieren-commissarissen en door zeekrijgsraden; de wet geeft aan deze officieren en colleges alleszins voldoende bevoegdheden om het onderzoek — onverschillig waar dit gehouden wordt — zoo effectief mogelijk te doen zijn. Naast voorschriften, aangevende hoe de personen, die men wenscht te hooren, moeten worden opgeroepen en hoe verhooren worden afgenomen, vindt men er ook bepalingen in omtrent het optreden tegen onwillige getuigen en omtrent het doen hooren op vraagartikelen van getuigen, die om eenigerlei reden niet in persoon kunnen verschijnen.

Door de voorschriften omtrent het onderzoek van strafbare feiten, vervat in de Regtspleging bij de Zeemagt, van overeenkomstige toepassing te verklaren op het onderzoek naar rampen en ongevallen, aan oorlogsvaartuigen overkomen, zal een goede gang van zaken bij dit onderzoek, zoowel voor Nederland als voor Nederlandsch-Indië, alleszins gewaarborgd zijn. Voor de met het voorloopig onderzoek belaste officieren, voor de voorzitters der Marineraden en voor de Marineraden behooren dan, met betrekking tot het te houden onderzoek, dezelfde bevoegdheden en verplichtingen te gelden als in de Regtspleging bij de Zeemagt te dien opzichte

zijn vastgelegd, onderscheidenlijk voor de officieren belast met de informatiën (het gerechtelijk vooronderzoek), voor de presidenten van de zee-krijgsraden en voor de zee-krijgsraden.

Op enkele punten is bijzondere voorziening noodig.

De Regtspleging bij de Zeemagt kent de plechtige bevestiging van afgelegde getuigeverklaringen door den eed als anderszins *achteraf*, terwijl voor het in de onderwerpelijke wet bedoelde onderzoek de voorkeur moet worden gegeven aan het overigens in de wetgeving algemeen gevolgde stelsel van den promissairen eed of de belofte. Op dit punt is een voorbehoud gemaakt in het eerste lid van het gewijzigde artikel 10.

In de tweede plaats is een speciale bepaling noodig omtrent het verschooningsrecht van bepaalde getuigen, omdat een bepaling overeenkomende met artikel 19 van de Enquête-wet, in de Regtspleging bij de Zeemagt niet voorkomt. In militaire strafzaken gelden nl. de bewijsvoorschriften, daaronder voor zooveel nodig begrepen de bepalingen omtrent de bewijsvoering, van het Nederlandsche Wetboek van Strafvordering, tenzij de Regtspleging bij de Zeemagt anders luidt.

Deze laatste wet nu geeft geenerlei bepalingen omtrent het verschooningsrecht van getuigen. De bepaling opgenomen als derde lid van het gewijzigde artikel 10, is ontleend aan artikel 218 van het Nederlandsche Wetboek van Strafvordering."

De praktijk zal moeten uitwijzen of deze nieuwe processuele regeling zal voldoen. De Regtspleging is geheel ingesteld op het onderzoek van een strafbaar feit waarvan een bepaalde beklagde beschuldigd wordt. Hiervan is echter in de Marinescheepsongevallenwet nog geen sprake. Het zal zelfs mogelijk zijn — men denke bijv. aan gevallen als het zinken van de „Krakatau" —, dat twee onderzoeken, een strafrechtelijk en een administratief-rechtelijk op grond van de hier besproken wet, naast elkander worden gehouden.

Waarom aan den vóóreed i.e. de voorkeur moet worden gegeven vermeldt de Mem. v. Toelichting niet. Nu de R. Z. eenmaal van toepassing is verklaard, bestaat er o.i. voor deze afwijking geen voldoende grond. Zij kan aanleiding geven tot vergissingen en meer waarborg voor de juistheid van een getuigenis biedt de vóóreed niet. In de laatste jaren wordt juist de *ná*eed weder van verschillende zijden aanbevolen en verdedigd. (Wij verwijzen o.a. naar M.R.T. XX, 276; XXV, 315; XXVI, 117; XXIX, 408; N.J.B. 1934, 132.)

Niet recht duidelijk is het ons waarom een speciale bepaling noodig is omtrent het verschooningsrecht van de personen, genoemd in art. 218 W. v. Sv. De M.v.T. schijnt hier met zich zelve in tegenspraak. Zij zegt, terecht, dat in militaire strafzaken gelden de bewijsvoorschriften, daaronder voor zooveel nodig begrepen de bepalingen omtrent de bewijsvoering van het Nederlandsche Wetb. v. Strafvordering. Maar daaronder valt dan toch zeker ook het voorschrift van art. 218 W.v.Sv. De uitdrukkelijke overname van deze bepaling in de nieuwe wet heeft zelfs haar gevaarlijke zijde: immers a contrario redeneerende zouden nu de voorschriften bijv. van artt. 216, 2e lid, 219 W.v.Sv. bij het onderzoek ingevolge de Marine-scheepsongevallenwet niet gelden. Dit zal niet de bedoeling zijn. Art. 92 R. Z. („geene redenen ter contrarie zijnde") kan hier wellicht goede diensten bewijzen.

Aan art. 26 (nieuwe tekst art. 29) luidende: „De bij deze wet gestelde strafbepalingen zijn toepasselijk op ieder, die zich, hetzij binnen, hetzij buiten het Rijk in Europa, schuldig maakt aan eenig bij deze wet strafbaar gesteld feit” is een nieuw tweede lid toegevoegd, bepalende: „Bij de oplegging en uitvoering krachtens deze wet, van straffen in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, gelden de met betrekking tot de gelijknamige straffen daar te lande van kracht zijnde wettelijke bepalingen.”

De Memorie van Toelichting teekent hierbij aan:

„Wanneer in een wet, zonder meer, gesproken wordt van geldboete en gevangenisstraf worden daarmede uiteraard bedoeld de aldus genoemde straffen in het Nederlandsch Wetboek van Strafrecht. Het zal niet altijd mogelijk zijn bij oplegging der straffen van geldboete en gevangenisstraf¹⁾ in de overzeesche gewesten, de uitvoering te doen plaats hebben aan de hand der voorschriften van het moederlandsche strafrecht. Het nieuwe tweede lid van art. 26 beoogt moeilijkheden te dezen aanzien te voorkomen.”

Hoofdstuk V (nieuw VI) bevat verschillende strafbare feiten, welke, ook in de overzeesche gewesten, zoowel door burgers als door militairen van land- en zeemacht aldaar kunnen worden begaan. De bijzondere figuur doet zich dan derhalve voor, dat de in deze wet genoemde strafbepalingen worden toegepast door den *kolonialen* burgerlijken strafrechter en ook door den militairen rechter bij de landmacht ter plaatse. Dit verdient wel opmerking, al is het geen unicum. Men vindt bijv. een analogon in de Consulaire wet. (Zie de artt. 22 en vlgg. dier wet). En daarin zijn eveneens bepalingen opgenomen om Nederlandsche straffen in Indië uitvoerbaar te maken.

De nieuwe bepaling is ongetwijfeld practisch. Wel bestaan er vrij belangrijke verschillen in de wijze van tenuitvoerlegging van de moederlandsche en van de koloniale straffen, maar hiermede zal de rechter bij het bepalen van de strafmate wel rekening kunnen houden. Veelvuldige toepassing zullen de hier bedoelde strafbepalingen trouwens wel niet vinden.

Strafoplegging na verwijzing naar den commandeerenden officier.

Kort geleden heeft zich het geval voorgedaan, dat een dienstplichtig soldaat door zijn compagnies-commandant werd gestraft met 8 dagen verzwaaard arrest wegens: „Gestraft zijnde met licht arrest zich in het cantinegebouw opgehouden. Toen hij door den sergeant van de week was weggezonden hierover tegen een cantinebediende, hoorbaar voor den sergeant van de week een ongepaste opmerking

¹⁾ Ook hechtenis kan zich voordoen, Deze straf is gesteld in art. 24 (nieuw 27). Red. M.R.T.

gemaakt. Over deze opmerking ter verantwoording geroepen door meergenoemden sergeant deze ten antwoord gegeven: „Over vier weken ben ik vrij en dan zie ik U nog wel eens om U te groeten”.

De kennisgeving van deze strafoplegging aan den garnizoens-commandant ter voldoening aan het bepaalde in L.O. 1923 Nr. 383 (5de B.U., blz. 1039, M.R.T. XIX, blz. 242), leidde er toe dat alsnog tegen dezen gestrafte ter zake van het laatste gedeelte van bovenomschreven strafreden eene strafrechtelijke vervolging werd ingesteld. (mondeling met eenig kwaad bedreigen).

De auditeur-militair eischte toepassing van art. 108 W. v. M. S. en veroordeeling tot 7 dagen gevangenisstraf.

De Krijgsraad te 's Hertogenbosch verwees echter de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

Welk gevolg had deze officier nu aan die rechterlijke beslissing te geven? Daarbij gelet op de omstandigheid dat zich in het geding voor den krijgsraad geen enkel nieuw gezichtspunt, den aanvankelijken strafoplegger niet al reeds bekend, geopend had.

Waarschijnlijk lag het wel in 's Krijgsraads bedoeling dat de commandeerende officier alsnu tot een tweede bestraffing zou overgaan. Immers anders had de Raad, evenals bijv. nog onlangs het Indische H.M.G. deed, ¹⁾ kunnen verstaan dat krijgstuchtelijke afdoening van het feit bereids heeft plaats gehad, daarbij overwegende: „dat wel is waar uit het bepaalde bij art. 50 W.K., hetwelk bepaalt, dat ook de strafoplegger in de door hemzelf opgelegde straf wijziging mag brengen, voortvloeit, dat de mogelijkheid tot verwijzing naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier ook ter zake van feiten, waarvoor bereids een krijgstuchtelijke straf is opgelegd, niet is uitgesloten, doch naar 's Hofs oordeel deze niettemin achterwege behoort te blijven, indien het onderzoek van den militairen rechter geenerlei feiten of omstandigheden aan het licht heeft gebracht, welke aanleiding zouden kunnen geven tot het vermoeden, dat de reeds opgelegde en ondergane krijgstuchtelijke straf herziening zou behoeven”. In dat geval zijn er mitsdien voor verwijzing geen termen aanwezig.

In het geval van bovenbedoelden dienstplichtige vond de betrokken commandeerende officier eene nieuwe strafoplegging, niettegenstaande de verwijzing door den Krijgsraad, onnoodig en hij is daartoe dan ook niet overgegaan. Naar onze meening volkomen terecht. Van geen enkelen tot straffen bevoegden meerdere mag worden geëischt dat hij tegen eigen overtuiging straf zal opleggen. Een bevel tot strafoplegging mag niet worden gegeven ²⁾ en evenmin mag in eene verwijzing door den rechter naar den commandeerenden officier door

¹⁾ Sententie 11 Januari 1935, M.R.T. XXXI, 162.

Men lette ook op de woorden van art. 58 W.K. „Wanneer de militaire rechter bevindt, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert”

²⁾ Zie uitvoerig onze opmerkingen in M.R.T. XXVIII, 129.

dezen eene *opdracht* worden gezien tot het opleggen van eene disciplinaire straf. Hij is te dien aanzien volkomen vrij. Wel is het zijn plicht de zaak opnieuw in ernstige overweging te nemen, maar daarna mag hij alleen naar eigen inzicht en eigen overtuiging zijne beslissing geven. Hetzelfde geldt in geval te voren krijgstuuchtelijke bestraffing nog niet heeft plaats gehad. Dit is ook het standpunt van het H.M.G., duidelijk tot uitdrukking gebracht in de beschikking van 3 April 1925, M.R.T. XX, 643, waarin wij de overweging vinden, „dat 's Krijgsraads vonnis terecht geheel aan het inzicht en aan de verantwoordelijkheid van den commandeerenden officier heeft overgelaten de beantwoording der vraag of alsnog eene krijgstuuchtelijke correctie zoude worden toegepast”. Dienovereenkomstig is dan ook steeds het dictum in sententies welke eene verwijzing inhouden, in zoodanige bewoordingen gesteld, dat de disciplinaire autoriteit volledige vrijheid wordt gelaten.

Wij verwijzen ten slotte nog naar „De praktijk van het militaire tuchtrecht” art. 50 W.K. Aant. 5 en art. 58, Jur. II.

Militaire rijkspolitie.

Onder bovenstaand hoofd plaatsten wij een artikel in de aflevering van Januari 1935 (Deel XXX, Aflevering 4, blz. 350) een artikel, waarin wij wezen op het verschijnsel, dat bij de gemeentelijke politie te 's-Gravenhage een z.g. stormafdeeling werd opgericht, welke afdeeling zou worden bewapend en uitgerust om tegen collectief zich openbarende ordeverstoringen eveneens collectief te kunnen optreden. Wij betoogden, dat voor een dergelijk collectief optreden de bewapening niet de hoofdzaak is, maar dat de in het Korps gehandhaafde tucht een veel belangrijker vereischte is, waarom dan ook de weermacht is onderworpen aan militaire tucht, aan een bijzondere militaire strafwetgeving en aan militaire rechtspraak. We zetten verder uiteen, dat het gunstig oordeel over de militaire politiekorpsen hier te lande ongetwijfeld een belangrijk steunpunt vindt in het militair-zijn, het onderworpen zijn van de Korpsleden aan het militaire straf- en tuchtrecht en aan de militaire justitie en dat de tucht en de tuchthandhaving in een burgerkorps hiermede niet is te vergelijken.

Nu de Ministers van Justitie en Defensie onlangs een Commissie hebben ingesteld om te onderzoeken op welke wijze tot een meer doelmatige rijkspolitie ware te geraken, is er aanleiding dit onderwerp aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

De aan de Commissie verleende opdracht luidt:

„1. Na te gaan, op welke wijze de dislocatie en de taakverdeling van de Rijkspolitie ware te herzien, teneinde — zolang de gewenschte totstandkoming van een eenheidscorps nog niet heeft plaats gehad — een zoo doeltreffend en economisch mogelijk gebruik van het thans nog tweeledig gezagsinstrument te verkrijgen,

waarbij als richtlijn is aan te nemen, dat het militaire karakter, hetwelk thans meer bepaaldelijk de Koninklijke Maréchaussée bezit, dit Wapen voorschijnt nog in het bijzonder geschikt maakt om te worden gebruikt op plaatsen, waar krachtdadig moet worden opgetreden, met name bij onlusten en bij het beteugelen van smokkelarij en voorts ter bewaking van kunst- en andere werken, welke mede uit een defensie-oogpunt van bijzonder belang zijn, terwijl voorts in aanmerking zal moeten worden genomen de door artikel 225 van de Gemeentewet geopende mogelijkheid van overneming van de gemeentelijke politie-zorg door de Rijkspolitie;

2. Na te gaan op welke wijze tusschen de beide deelen van de Rijkspolitie — zijnde de Koninklijke Maréchaussée en de Rijksveldwacht — tot een nauw verband en een vruchtdragende samenwerking kan worden gekomen, waarbij het verkrijgen van eenheid, in den vorm van één corps Rijkspolitie, wordt gesteld als einddoel, hetwelk spoedig ware te bereiken."

Uit bovenstaande opdracht blijkt, dat deze is van beperkte strekking: *met behoud* van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée en van het Korps Rijksveldwacht moet t.a.v. beide organen een meer efficiënte dislocatie en taakverdeeling, alsmede een nauw verband en vruchtbare samenwerking worden tot stand gebracht. Nadrukkelijk wordt onder de aandacht van de Commissie gebracht, dat hiermede slechts een voorloopige oplossing wordt bereikt, aangezien het verkrijgen van eenheid, in den vorm van één corps Rijkspolitie, gewenscht is en moet worden gesteld als einddoel, hetwelk spoedig ware te bereiken.

Een noodwendig gevolg hiervan zal zijn, dat de Commissie zich allereerst een oordeel zal hebben te vormen over het karakter van dat eenheidskorps; de voorloopige oplossing zal zich dan aan dat karakter zooveel mogelijk moeten aanpassen, het althans niet mogen benadeelen. Indien men bijv. tot de conclusie zou komen, dat het eenheidskorps zal moeten zijn de Koninklijke Maréchaussée, dan zal men dit Wapen zooveel mogelijk dienen in stand te houden, zoodat niet wordt afgebroken, hetgeen men na eenigen tijd weer zou moeten opbouwen. Hetzelfde geldt omgekeerd als het eenheidskorps zou worden een burgerkorps overeenkomstig de tegenwoordige Rijksveldwacht.

Primair zal derhalve ook voor deze Commissie blijven de vraag, welke reeds vele vroegere commissies en schrijvers heeft bezig gehouden: hoe moet eventueel een eenheidskorps Rijkspolitie worden georganiseerd; meer in het bijzonder: moet dat zijn een militair of een burgerkorps? Als men deze vraag wil gaan beantwoorden ligt het voor de hand, dat men zal nagaan, welk van de bestaande Rijkspolitiekorpsen het meest aan zijn roeping beantwoordt.

Bij de beantwoording van die vraag moet worden achterwege gelaten de beoordeeling van interne organisatorische verschillen van het oogenblik. Of de beambten alleen dienst doen of in groepen, of zij van Rijkswege bij elkander gehuisvest zijn of zelf voor

woningen moeten zorgen, of de outillage van het eene centrum beter is dan die van het andere, of de opleiding hier beter is dan daar, dit alles zijn factoren van den tweeden rang, waarin met den dag aan beide zijden wijziging en dus ook eenheid kan worden aangebracht.

Doch wat niet dan met moeite verkregen kan worden is de samen-smelting van militaire en burgerlijke Rijkspolitie tot één militair Korps Rijkspolitie. Het afleggen van het militaire karakter door de Koninklijke Maréchaussée gaat gemakkelijker en spoediger dan het veranderen van de Rijksveldwacht in een militair korps, onderdeel van en samengesmolten met evengenoemd Wapen.

Het is in onze oogen wel merkwaardig dat dit vraagstuk, aldus bezien, nog een vraagstuk is. Toen de Koninklijke Maréchaussée in 1814 in ons land werd opgericht, was zij slechts werkzaam in een deel van het Zuiden des lands. Later werden echter, zoo dikwijls de veiligheid te wenschen liet, op tal van andere plaatsen maréchaussée-brigade's uitgezet, zoodat het Wapen thans over een groot deel van het land is verspreid. Dit feit, alsmede de omstandigheid, dat ook thans nog, naar ons bekend is, herhaaldelijk burgemeesters op vestiging van een brigade aandringen, bewijst wel overduidelijk, dat de Maréchaussée een bijzondere geschiktheid voor de uitoefening van den politiedienst bezit. Ook in het buitenland heeft men blijkbaar analoge ervaringen. In onderscheidene landen heeft men Gendarmeriekorpsen, welke den Rijkspolitiedienst uitoefenen; ook in die landen zouden deze Korpsen waarlijk niet gehandhaafd blijven, indien zij niet een bijzondere geschiktheid voor den politiedienst hadden.

Het geheim van deze groote geschiktheid ligt in het militair karakter van het Korps besloten. Het militair-zijn brengt mede het onderworpen zijn aan militaire tucht en ondergeschiktheid, aan een afzonderlijk militair straf- en tuchtrecht, uitgeoefend door officieren, die zelf ook onder die strenge tucht staan en die over nagenoeg alle vergripen en strafbare feiten van hunne ondergeschikten recht doen. Die officieren worden in hun gezag gesteund door de militaire strafwetgeving, gebouwd op het beginsel van onmiddellijke en onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan van hooger hand gegeven bevelen.

Deze eigen strafwetgeving stelt zware straffen op verschillende vormen van schending van militaire dienstplichten (waaronder in ruimen zin ook mogen worden gerekend te behooren misdrijven tegen de ondergeschiktheid, zooals dienstweigering, insubordinatie e.d.) en op misdrijven waardoor de militair zich eigenmachtig onttrekt aan de vervulling van zijne dienstverplichtingen (waaronder ongeoorloofde afwezigheid, desertie, zelfverminking e.d.). De zwaarte van deze straffen is in zeer vele gevallen grooter in tijd van oorlog, welke ook aanwezig wordt geacht indien militairen moeten voldoen aan een vordering van het bevoegd gezag in geval van oproerige beweging; dan kan onder bepaalde omstandigheden zelfs de doodstraf worden opgelegd. De impasse, waarin de niet goed gezinde

militair aldus geraakt blijkt hieruit duidelijk en wordt bovendien nog afgesloten, althans verstevigd door de bepaling dat de militaire meerdere, die opzettelijk nalaat de door de omstandigheden geboden noodzakelijke maatregelen van geweld te gebruiken tegen een mindere, die in zijne tegenwoordigheid een misdrijf pleegt, gestraft kan worden als de medeplichtige aan dat misdrijf. De strafprocedures in zake het voorgevallene op Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” hebben het effect van deze militair-strafrechtelijke driehoekssituatie aan tal van belangstellenden in herinnering gebracht.

Op enkele uitzonderingen na wordt elke vorm, ook de lichtste, van door militairen gepleegde vergripen, overtredingen en misdrijven behandeld en beslist door meerderen van de militaire verdachten. De rechtstreeksche chefs, waaronder als hoogste de eigen korpscommandant, beslissen over tuchtrechtelijke afdoening in eersten aanleg; de garnizoenscommandant beoordeelt daarna en beslist na ingewonnen advies van den openbaren aanklager geheel zelfstandig over de vraag of van een zaak een militaire strafzaak moet worden gemaakt; een officier-commissaris onderzoekt elke niet rauwelijks voor den Krijgsraad te brengen strafzaak en ten slotte beslist een militaire meerderheid in den krijgsraad over de op te leggen straf.

Aldus ontstaan een solidariteitsgevoel tusschen militairen onderling, een stuwkracht en een doorzettingsvermogen alsmede krachtige militaire verhoudingen, zóó sterk en van zóó enorme psychische beteekenis als in het burgerlijke leven niet bestaan *kan*. Men moet de werking daarvan in militaire omgeving hebben geobserveerd om er een juist oordeel over te kunnen vellen. Het verwondert ons dan ook niet, dat van burgerlijke zijde de beteekenis van dezen factor niet hoog genoeg wordt aangeslagen. Doch de practijk heeft, gelijk gezegd, reeds overduidelijk, hoewel misschien onbewust en alleen afgaande op de resultaten van vele jaren, de deugden van het militaire Korps op de juiste waarde weten te schatten.

De vraag of, indien men komen moet tot één Rijkspolitiekorps, daarvoor een militair dan wel een burgerlijk korps in aanmerking moet komen, zal dan ook onzes inziens en op theoretische en op practische overwegingen niet anders dan ten gunste van het militaire korps kunnen worden beantwoord.

Vervanging van de Koninklijke Maréchaussée door een uit kernen samengesteld burgerrijkspolitiekorps zal niet anders dan achteruitgang kunnen beteekenen. Wij denken hierbij ook nog aan de omstandigheid, dat de Koninklijke Maréchaussée bij mobilisatie en bij de voorbereiding daartoe belangrijke diensten aan de landverdediging heeft te bewijzen. Als behoorende tot de weermacht is het personeel der Koninklijke Maréchaussée in tegenstelling tot burgerpolitie door het oorlogsrecht beschermd; voor hen zijn o.a. de bepalingen omtrent interneering en krijgsgevangenschap van toepassing.

Men beweert wel eens, dat de Nederlandsche bevolking voor de

handhaving van de openbare orde de voorkeur geeft aan een burgerlijk georganiseerd korps boven militaire politie als de Koninklijke Maréchaussée; naar onze meening bestaat echter voor die voorkeur geen grond. Het moet den Nederlander onverschillig laten door welken politiemans het politietoezicht wordt uitgeoefend wanneer hij moet worden geverbaliseerd, indien hij maar rechtvaardig en correct wordt behandeld door ter zake kundige ambtenaren.

In de Koninklijke Maréchaussée heeft de Regeering thans een Wapen, dat bewezen heeft een zeer goed Rijkspolitiekorps te zijn. Moge dit Wapen dan ook het eenheidskorps zijn, dat in de toekomst wordt gewenscht en moge bij de voorloopige oplossing, welke de Regeering zal aanvaarden, de bestaande organisatie, welke zich ontwikkeld heeft naar de gebleken behoefte, ten minste in haar geheel blijven gehandhaafd.

Krijgstuchtelijk vergrijp, gepleegd door een in uniform gekleed groot-verlofganger.

Het geval heeft zich voorgedaan, dat in een der groote steden een in militaire uniform gekleed persoon werd aangetroffen, die een aan een stok bevestigd bord droeg, waarop gesteld de aankondiging eener vergadering van een communistische organisatie.

Na aanhouding kwam vast te staan dat deze persoon een met groot verlof zijnde dienstplichtige was.

De meerdere, die de aanhouding had verricht zegde den bedoelden dienstplichtige het voorloopig arrest aan en stelde vervolgens orde op diens voorgeleiding voor den commandant van het elders garnizoen houdende regiment, waartoe de dienstplichtige behoorde en waarbij hij in registratie was.

De regimentscommandant vond in het gepleegde krijgstuchtelijk vergrijp — het in uniform gekleed in het openbaar dragen van een aan een stok bevestigd bord, waarop gesteld was een aankondiging voor een vergadering eener communistische organisatie — aanleiding tot het opleggen van een arreststraf.

Tevens wendde de regimentscommandant zich tot den Minister van Defensie met het verzoek om machtiging den betrokken dienstplichtige voor den duur der opgelegde straf in werkelijken dienst te houden.

Deze vraag leidde tot het onderstaande antwoord van den Minister:
 „Naar aanleiding van Uw brief van, deel ik „U mede, dat, aangezien de door U bedoelde dienstplichtige tijdens „het plegen van de krijgstuchtelijke overtreding zich in uniform „bevond, de betrokkene dientengevolge, overeenkomstig het gestelde „in art. 60, sub 2°, jo art. 62, sub 4°, van het Wetboek van Militair „strafrecht, als militair moest worden aangemerkt en geacht in „werkelijken dienst te zijn.

„Vermits voorts aan bedoelden dienstplichtige na het plegen

„van het vergrijp voorloopig arrest is opgelegd en aldus tusschen „het tijdstip waarop hij werd gearresteerd en dat waarop hij werd „gestraft, geen onderbreking in zijn positie als militair is gekomen, „zijn, gelet op het gestelde in art. 1, jo art. 72 der Wet op de „Krijgstucht, de bepalingen dezer laatstaangehaalde Wet op hem „van toepassing en gelden ten aanzien van de strafoplegging de „gewone regelen, zonder dat hiertoe nadere machtiging tot het in „werkelijken dienst houden van betrokkene, vereischt is. De artt. „36, tweede lid, der Dienstplichtwet en 47 W.K. zijn derhalve in „het onderwerpelijke geval niet, art. 28 W.K. daarentegen wèl „toepasselijk.”

Rechtskennis van officieren.

De Kapitein der Kon. Maréchaussée W. VAN DEN HOEK, toegevoegd aan den Inspecteur van het Wapen, heeft op 8 November j.l. aan de Leidsche Universiteit met goed gevolg het doctoraal examen in de rechten afgelegd.

Wij bieden Mr. Van den Hoek met dit succes alsnog te dezer plaatse gaarne onze gelukwensen aan.

Militaire rechtspraak. — Centrale Raad van Beroep, Raden van Beroep (O.) en Ambtenarengerechten. — Politie. — Gevangenen en Rijkswerkinrichtingen.

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende de Justitiebegroting voor 1936 troffen wij de volgende opmerkingen aan:

Militaire rechtspraak.

Sommige leden achtten het behouden van een militaire rechtspraak in vreedetijd volkomen onnoodig. Schrapping van dezen post zou een bezuiniging van bijna f 75.000 opleveren, terwijl geen enkel belang met het behoud van deze rechtspraak is gediend. Zij drongen dan ook op afschaffing daarvan aan.

Andere leden meenden, dat aan deze rechtspraak, gezien den bijzonderen aard van de te behandelen delicten, behoefte bestaat.

Centrale Raad van Beroep, Raden van Beroep (O.) en Ambtenarengerechten.

Eenige leden vestigden de aandacht op een artikel van Mr. de Bie in *De Nederlander* van 5 Juli 1935 ¹⁾ omtrent de ambtenarenrecht-

¹⁾ Moet zijn 4 Januari 1935. Zie verder Handelingen Tweede Kamer 1935/36, blz. 536-537. Red. M.R.T.

spraak, waarin hij er op wijst, dat men in de gepubliceerde rechtspraak van de ambtenarengerechten of van den Centralen Raad van Beroep herhaaldelijk leest, dat H.M. de Koningin in zaken, bij die gerechten aanhangig, als partij wordt genoemd met de toevoeging, dat Hare Majesteit ten deze vertegenwoordigd wordt door Haren Minister, tot wiens Departement de zaak behoort. In eersten aanleg treedt H.M. de Koningin steeds als verweerster op, omdat het daar geldt een beroep op het ambtenarengerecht, gedaan door hem of haar, die zich onrechtmatig behandeld acht, maar in hooger beroep kan H.M. de Koningin ook als eischeres optreden.

Een en ander, aldus deze leden, steunt kennelijk op art. 26 der Ambtenarenwet 1929, maar wanneer dit inderdaad de sedes materiae is, dan eischt dit artikel volstrekt niet, dat de Koningin zelf als partij wordt genoemd. De inelegantie van dat partij-zijn van Haar, die boven alle partijen staat, komt nog sterker uit door het feit, dat de ambtenarenrechtspraak, evenals alle rechtspraken in ons vaderland, wordt uitgeoefend „In naam der Koningin”, zoodat wij thans herhaaldelijk kunnen lezen, dat H.M. de Koningin in Haar eigen naam in het ongelijk wordt gesteld. Het verdient daarom de voorkeur het geschil te doen loopen tusschen den zich verongelijkt gevoelenden ambtenaar en den daarbij betrokken Minister, opdat de bij de wet aangewezen rechter „In naam der Koningin” dit geschil kan beslechten.

Politie.

Algemeen werd groote waardeering betuigd voor het optreden der Koninklijke Maréchaussée en der plaatselijke politie tot uitroeiing van de misdadigheid in Oss.

Eenige leden meenden, dat de Minister te weinig belangstelling heeft voor het Wapen der Maréchaussée. Bij dit Wapen zijn 60 paarden afgeschaft. Dit geeft een sterke verzwakking bij dit korps, dat o.a. in Oss zulk voortreffelijk werk heeft gedaan.

Gevraagd werd, of het bestaan der Commissie, die belast is met het onderzoek naar de mogelijkheid van een reorganisatie der politie, daarop misschien remmend is gaan werken. Men drong erop aan, dat de Minister deze zaak met kracht ter hand zal nemen.

Eenige leden enz.

.....
Artikel 49. Een lid stelde de vraag, of de belangrijke uitbreiding van het korps Politietroepen, waardoor een bedrag van f 179.731 méér aangevraagd moest worden, wel noodzakelijk was. Is zulk een kostenverhooging in dezen tijd wel te verantwoorden? Welke redenen hebben de Regeering tot deze uitbreiding geleid?

Andere leden twijfelden er aan, dat deze uitbreiding noodzakelijk zoude zijn, en verwezen voor wat betreft de reden, welke tot deze uitbreiding heeft geleid, naar de toelichting op art. 123 in den uitgewerkten en toelichtenden staat van de begrooting van hoofdstuk VIII.

Gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen.

Een lid drong er weder op aan, zoolang aan de gevangenen van *De Zeven Provinciën* geen amnestie is gegeven, voor deze personen een betere regeling te treffen, hetgeen, gezien den aard van het delict, redelijk lijkt. Andere leden wezen op het antwoord, door den Minister ten vorigen jare, zoowel in de Memorie van Antwoord ¹⁾ als bij de openbare behandeling gegeven. Zij voelden er niet in het minst voor om voor deze mitters een gunstige regeling ten aanzien van de executie hunner straf te treffen, welke van de geldende bepalingen zou moeten afwijken.

Enkele leden waren van meening, dat op veroordeelden wegens politieke delicten een milder régime behoort te worden toegepast dan op hen, die wegens delicten van anderen aard zijn veroordeeld.

In de Memorie van Antwoord vinden wij op het vorenstaande de volgende antwoorden:

Militaire Rechtspraak.

De militaire rechtspraak in vreedstijd vormt de basis van de militaire rechtspraak in oorlogstijd. Reeds om deze reden kan zij niet worden gemist.

Intusschen wordt bij de militaire rechtspraak, als bij de burgerlijke rechtspraak, bij voortduring gestreefd naar bezuiniging en, naar uit de opeenvolgende begrotingcijfers blijkt, niet zonder resultaat. Moest op de begroting voor 1929 nog f 129.370 voor haar worden uitgetrokken, voor 1936 wordt voorgesteld f 74.800 uit te trekken en bovendien f 4000, overgebracht naar afdeeling VI. Ten einde geen onjuisten indruk te wekken, zij hierbij echter aangeteekend, dat een gedeelte van dit verschil te danken is aan aflopende wachtgelden.

Verdere bezuinigingen zijn in overweging.

Centrale Raad van Beroep, Raden van Beroep (O.) en Ambtenarenrechten.

Aan het in het Voorloopig Verslag vermelde artikel van de hand van Mr. de Bie, werd ook dezerzijds aandacht geschonken. Dat Hare Majesteit de Koningin bij een voor den ambtenarenrechter dienend geding *materieel* partij kan zijn, is niet te vermijden, omdat de wet nu eenmaal de mogelijkheid heeft geschapen van beroep op den rechter in ambtenarenzaken, ook van Koninklijke beslissingen. Dit wil echter niet zeggen en uit art. 26 der Ambtenarenwet 1929 vloeit ook niet voort, dat het steeds noodig zou zijn als partij te noemen „Hare Majesteit de Koningin, te dezen vertegenwoordigd door den Minister van” (d.i. de Minister wien de zaak aangaat). Wanneer eene Koninklijke beslissing in het geding is, kan de partijsaanduiding beter luiden: „de Minister van, te dezen vertegenwoordigende

¹⁾ M.R.T. XXX, blz. 467. Red.

Hare Majesteit de Koningin". Dezerzijds is reeds het noodige verricht, ten einde te bevorderen, dat de laatstaangehaalde omschrijving in de praktijk ingang vinde.

Politie.

Inderdaad verdient de voortvarendheid, waarmede zoowel door de Koninklijke Maréchaussée als door de gemeentepolitie te Oss tegen de misdadigheid in die gemeente wordt opgetreden, alle waardeering.

Waarop de meening berust, als zou dezerzijds te weinig belangstelling bestaan voor het Wapen der Koninklijke Maréchaussée, is niet duidelijk. Weliswaar is het aantal paarden van dat Wapen met een 60-tal verminderd, doch zulks is geschied in de overweging, dat dit corps, hetwelk bij voorkeur voor het verleenen van bijstand bij het bedwingen van roerigheden wordt aangewend, eene moderne outillage o.a. in den vorm van motorrijwielen met zijspan bezwaarlijk kan ontberen. De vrijgekomen gelden zijn aangewend tot aanschaffing o.m. van die voertuigen, waarvan er een twintigtal thans bij het corps in gebruik is. Van een verzwakking, laat staan sterke verzwakking van het corps kan dus — in het midden gelaten of vermindering van het aantal paarden van invloed zou kunnen zijn op justitieel werk, zooals dat te Oss wordt verricht — wel kwalijk worden gesproken.

De reorganisatie der politie, waarbij drie Departementen zijn betrokken, wordt in stede van geremd, deugdelijk voorbereid door eene daartoe ingestelde Commissie. Deze Commissie is niet belast met een onderzoek naar de mogelijkheid van eene reorganisatie, maar heeft deze te ontwerpen. Deze aangelegenheid wordt met diligentie behandeld.

.....

Artikel 49. Voor de beantwoording van de hier gestelde vragen moge worden verwezen naar de mededeelingen van den Minister van Defensie a.i. onder het hoofd „Politietroepen” in de Memorie van Antwoord op Hoofdstuk VIII der Rijksbegrooting. (*Zie hierna blz. 364. Red. M.R.T.*).

Gevangenen en Rijkswerkinrichtingen.

Er schijnt geenerlei aanleiding aanwezig voor de gevangenen van *De Zeven Provinciën* eene gunstige regeling ten aanzien van de executie hunner straf te treffen, welke van de geldende bepalingen zou afwijken. Het nog in overweging zijnde vraagstuk van een afwijkend regiem voor veroordeelden wegens politieke delicten, in den zin van delicten uitsluitend of in hoofdzak voortgesproken uit een bepaalde politieke overtuiging, speelt, waar zoodanige delicten op *De Zeven Provinciën* niet werden gepleegd, te dezen geen rol.

Lidmaatschap van verboden vereenigingen. Dienstweigeringswet. Gestraften van „De Zeven Provinciën”. Politietroepen.

Aan het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer betreffende de Defensiebegroting voor 1936 ontleenen wij het volgende:

Lidmaatschap van verboden vereenigingen.

Verscheidene leden vroegen, of de Minister voldoende waakzaam is ten aanzien van het lidmaatschap van verboden vereenigingen. Het verslag in de *Indische Courant* van 8 Juli j.l. omtrent de begrafenis te Soerabaja van een reserve-officier, die als een toegewijd lid der N.S.B. werd herdacht, had hen in hun twijfel versterkt. Zij drongen aan op een streng onderzoek, in hoeverre de door den Minister ook voor de Marine in Nederlandsch-Indië uitgevaardigde verbodsbepalingen worden nageleefd. In dit verband vroegen zij, of de sergeant, die aan de N.S.B. legerbescheiden had verstrekt, nog tot de weer-macht behoort, en, zoo ja, in welken rang. Ook zouden zij willen vernemen, of het juist is, dat deze sergeant een hexietkaars en zes traan-gaspatronen uit een militair magazijn aan den heer VAN GEELKERKEN, secretaris der N.S.B., heeft verstrekt.

Dienstweigeringswet.

Gevraagd werd, in hoeveel gevallen een beroep op de Dienstweigeringswet is gedaan en hoe vaak op deze verzoeken afwijzend werd beschikt. Is de Minister, zoo vroeg men verder, bereid, aan hen, wier verzoeken afgewezen werden, de motieven bekend te maken, waarop deze beslissing steunt? Voorts werd bepleit de instelling van een beroepsinstantie en drong men er op aan, dat bij afwijzing een afschrift van de processen-verbaal der verhooren aan den verzoeker zal worden verstrekt.

Enkele leden gaven in overweging, de negatieve verklaringen voor hen, die niet onder de Dienstweigeringswet vallen, te vervangen door een positieve verklaring, een juiste omschrijving van hetgeen noodig is om deze wet van toepassing te doen zijn. Wederom drongen zij aan op een spoedige behandeling van de verzoeken van hen, die voor buitengewoon dienstplichtige zijn bestemd.

Gestraften van De Zeven Provinciën.

Een lid drong er bij dezen nieuwen Minister op aan, het verleen van amnestie aan het gestrafte personeel van *De Zeven Provinciën* te bevorderen.

Politietroepen.

Verscheidene leden vestigden de aandacht op de aanzienlijke uitbreiding van het korps politietroepen, ten gevolge waarvan voor 1936 f 179.299 meer is aangevraagd. Zij konden niet inzien, waar-

voor deze uitbreiding noodig is. Voorshands konden zij zich er niet mede vereenigen.

In de Memorie van Antwoord vinden wij hierop de volgende antwoorden:

Lidmaatschap van verboden vereenigingen.

Met betrekking tot de naleving van het voor de militaire ambtenaren en voor de onder het Departement van Defensie ressorteerende burgerambtenaren geldende verbod van aansluiting bij of steunverleening aan bepaalde organisaties, wordt de noodige waakzaamheid betracht.

Die waakzaamheid behoort in Nederlandsch-Indië geheel tot de verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal, weshalve ondergeteekende vermeent, dat de beantwoording van de desbetreffende vraag niet in deze memorie thuis behoort.

Indien evenwel, zooals o.a. met de Nationaal Socialistische Beweging het geval is, de bedoelde organisaties zich te dezen tegenover de Overheid stellen, door niet zelf de toetreding van die ambtenaren te beletten, wordt de mogelijkheid van ontduiking van bovenbedoeld verbod uiteraard vergroot.

De in het Voorloopig Verslag bedoelde dienstplichtige sergeant is, bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof op 14 Juni 1935 veroordeeld tot een gevangenisstraf van 83 dagen en ontslag uit den militairen dienst, terzake van diefstal, meermalen gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken. Tot de gestolen voorwerpen behoorden o.m. een hexietrookkaars en eenige busjes traangaspatronen. Dat veroordeelde deze voorwerpen zou hebben overhandigd aan den heer VAN GEELKERKEN, is niet gebleken. Het ontslag is ingegaan op 24 Juni 1935.

Dienstweigeringswet.

In 1935 zijn, tot 1 November j.l., 33 beroepen op de Dienstweigeringswet behandeld, waarvan 4 zijn afgewezen.

Met betrekking tot de motieven van de plaats gehad hebbende afwijzingen, moet ondergeteekende opmerken — zulks in herhaling van het te dier zake door zijn ambtsvoorganger gezegde in de Memoriën van Antwoord op de Voorloopige Verslagen van de Tweede Kamer betreffende de begrotingen 1932 ¹⁾ en 1934 — dat daarvan in het openbaar geen mededeeling kan worden gedaan, evenmin als aan de betrokkenen, als grond voor een afwijzende beschikking, meer kan worden vermeld dan dat niet is gebleken, dat bij hen gewetensbezwaren bestaan, als bedoeld in art. 1 der Dienstweigeringswet. Immers het zou niet mogelijk zijn, in volkomen juiste bewoordingen den *indruk* weer te geven, welke leidde tot de con-

¹⁾ M.R.T. XXVII, blz. 308. Red.

clusie, dat de opgeworpen bezwaren niet zijn aan te merken als de gewetensbezwaren, welke in art. 1 der Dienstweigeringswet worden genoemd. Iemand kan tal van verklaringen afleggen en breedvoerige beschouwingen houden, welke naar de woorden zich volkomen aanpassen aan het beweemde koesteren van gewetensbezwaren, en niettemin worden bevonden, niet voor vrijstelling te mogen in aanmerking komen. Voor redetwisting hierover op grond van de overgelegde stukken kan dan geen plaats zijn. Elke nadere omschrijving van de gronden der afwijzing zou falen, omdat het gaat over een appreciatie van de voorgedragen bezwaren.

De taak, welke de Commissie van Advies heeft te vervullen, wijkt in elk opzicht af van een gerechtelijk onderzoek en voor hare adviezen, evenals voor de door ondergeteekende te geven beschikking, gelden gansch andere eischen dan voor een rechterlijke uitspraak. Om deze reden is er ook geen plaats voor een beroepsinstantie.

In herhaling van het te dier zake gezegde in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende de begroting 1934 moet ondergeteekende opmerken, dat ook hij de verzoeken van buitengewoon dienstplichtigen niet kan beschouwen als te zijn van spoedeischenden aard. Den voorrang genieten zij, die nog hun eerste oefening of een herhalingsoefening moeten volbrengen.

Gestraften van De Zeven Provinciën.

Ondergeteekende acht het tijdstip nog niet gekomen om het verleen van vermindering van straf aan het gestrafte personeel van Hr.Ms. *De Zeven Provinciën* te bevorderen.

Politietroepen.

Uitbreiding der politietroepen is noodzakelijk, omdat reeds de onder normale omstandigheden aan dat korps toevallende bewakingsdiensten in de garnizoenen en bij de magazijnen en opslagplaatsen, zóó veelomvattend zijn, dat voor bijzondere diensten, welke veelal samentrekking van personeel vorderen, over geen reserves wordt beschikt, om de eerstbedoelde diensten gaande te houden. Voorts moet de normale taak van het korps worden uitgebreid met de bewaking van sommige voor de defensie gewichtige punten.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Een en ander over de toepassing van art. 58 van de Wet op de Krijgstucht

door

A. SPRUIJT.

Zeer gaarne wordt gebruik gemaakt van de door de Redactie van dit Tijdschrift geboden gelegenheid om de navolgende processueele vragen te bespreken, welke zich in de laatste jaren bij de toepassing van art. 58 W. K. hebben voorgedaan.

Het laatste gedeelte van Schr.'s bijdrage in het Wetenschappelijk Jaarbericht (1934) van de Vereeniging tot beoefening van de Krijgswetenschap handelde over hetzelfde onderwerp; het moge erkentelijk worden vermeld, dat de Redactie van het W. J. er geen bezwaar tegen heeft gemaakt dat ook de lezers van het Mil. Rechtel. Tijdschr. in hun Periodiek van deze beschouwingen, welke nu eenigszins zijn aangevuld, zouden kennisnemen.

De aanhef van art. 58 W. K. luidt:

„Wanneer de militaire rechter bij het onderzoek van eene aan zijne kennisneming onderworpen zaak bevindt, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp, volgens de daarvan in artikel 2 no. 1 gegeven omschrijving, oplevert, of dat het, een der in art. 2 nos. 2—6 vermelde feiten opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan, verwijst hij onder mededeeling van alle stukken, de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier.”

De eerste vraag welke gerezen is betrof de beteekenis, die gehecht moet worden aan de woorden „bij het onderzoek”.

Wordt daarmee bedoeld: „bij het kennis nemen van de processtukken”? Zoo ja, dan kan de verwijzing der zaak naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier geschieden in elken stand van het geding en dan kan deze verwijzing geschieden bij een schriftuur, welke de militaire rechter, volgens de gebruikelijke benamingen b.v. zou kunnen noemen Resolutie, Dispositie, dan wel Beschikking¹⁾.

Wordt daarmee bedoeld: „bij het onderzoek ter terechtzitting”? Zoo ja, dan kan de vorenbedoelde verwijzing naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier enkel geschieden bij Vonnis (door den Krijgsraad) of bij Sententie (door het H. M. G.).

Deze eerste vraag is door de jurisprudentie beantwoord in den laatst aangegeven zin; de verwijzingen krachtens artikel 58 der

¹⁾ I.c. een z.g. „Incidenteele Beschikking”. — Spr.

W. K. vinden dus immer plaats door middel van een vonnis of een sententie *).

Deze keuze is nu eenmaal gedaan; of zij gelukkig is geweest, moge in het kort worden besproken, in de eerste plaats omdat de beslissing door deze jurisprudentie is verschoven naar een later tijdstip, waardoor de regel, dat aan krijgstuchtelijke zaken een spoedige afdoening inhaerent behoort te zijn, eenigszins in het gedrang is gekomen. Niet zelden immers volgt, na toepassing van artikel 58 der W. K. de krijgstuchtelijke afdoening enkele maanden na het begaan van het feit en is de delinquent dan reeds met groot verlof huiswaarts gegaan.

Andere bezwaren tegen deze jurisprudentie zijn al evenmin voor betwisting vatbaar.

Bijv. de finantieele zijde. Naar men weet, is de aanwezigheid van den beklaagde — somtijds moet hij er voor overkomen uit West-Indië **) — wettelijk voorgeschreven, hetgeen reis- en verblijfkosten voor de schatkist tengevolge heeft.

Verder heeft de man, ingeval de zaak ter terechtzitting dient, recht op „kosteloozen” rechtsbijstand. Deze rechtsbijstand is echter nimmer kosteloos voor de schatkist geweest; de juridische bijstand wordt n.l. gehonoreerd en wel sedert korten tijd met *f* 15.— voor één zaak, met *f* 10.— per zaak voor twee of drie zaken ter zelfde terechtzitting en met *f* 7.50 per zaak voor vier of meer zaken. (Schr. geeft toe dat een eenvoudig rekensommetje bewijst, dat dit finantieel bezwaar vervalt, wanneer de zaak van den verdachte toevallig wordt toegewezen aan een raadsman, die nog drie andere zaken voor dezelfde terechtzitting ook toebedeeld kreeg).

Verder zijn er nog bezwaren van administratieven aard, welke echter den lezer niet zullen interesseeren en welke ons al te ver van de hoofdzaak zouden afvoeren.

Ten slotte een bezwaar van zuiver juridischen aard.

Artikel 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht (zoomede art. 189 van de Rechtspleging bij de Zeemacht) bevat de vereischten waaraan een Vonnis moet voldoen. Eén dezer vereischten is, dat het moet inhouden een beslissing over de punten, vermeld bij artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht.

Deze punten zijn dus essentieel en bevatten het volgende:

1. het bewezene of niet bewezene der feiten;
2. de qualificatie;
3. het bewezene der schuld van den beklaagde;
4. de toepassing van de straf of de straffen (of de vrijspraak, indien de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat het te laste gelegde feit is gepleegd, of vermeent

*) In gelijken zin uitdrukkelijk art. 53 W. v. K. voor Ned. Indië („na het sluiten van het onderzoek”). Zie art. 52 Ontwerp in M.R.T. XXVIII, 494 en de Mem. v. Toel. daarop op blz. 518. Red. M.R.T.

**) Zie art. 31 van de Gewijzigde Rechtspleging bij de Landmacht 1925 voor Suriname en Curaçao, M.R.T. XX, 575. Red. M.R.T.

dat het feit of de dader niet strafbaar is, of indien uit anderen hoofde ter zake van het feit geen recht tot strafvordering aanwezig is).

De conclusie, waaraan geen ontkomen meer lijkt, ligt schijnbaar voor de hand: Een schriftuur waarin een van de vorgenoemde punten niet voorkomt, voldoet niet aan de wettelijke vereischen van een vonnis en mag met dien weidschen naam daarom niet aangeduid worden. En verder: de beslissing mag dus niet bij vonnis gegeven worden; welnu, dan is ook een onderzoek „ter terechtzitting” niet noodig en dienvolgens behoeven wij in artikel 58 der Wet op de Krijgstucht deze woorden, welke in het artikel zelf niet voorkomen en welke ons enkel maar hinderen, niet uit vrijen wil in te lasschen!

Maar toch . . . Al deze bezwaren zinken volgens de jurisprudentie in het niet tegenover een zeer belangrijk beginsel van militaire strafvordering hetwelk inhoudt:

De Beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad maakt den grondslag uit, niet alleen van de in te winnen informatiën (artikel 14 Rechtspleging bij de Landmacht) maar van het geheele strafproces en wordt gevolgd door een vonnis. Een Beschikking tot Verwijzing kan ¹⁾, wanneer zij eenmaal is uitgebracht, dus niet worden ingetrokken door de Verwijzingsautoriteit en evenmin door den militairen rechter worden berecht middels een andere beslissing dan die welke bij vonnis (c.q. sententie) wordt gegeven.

Uit het vorenstaande blijkt, dat er na de invoering van de nieuwe straf- en tuchtwetgeving vonnissen en sententiën bestaan welke niet aan de strikte eischen van de artikelen 197 j° 193 der Rechtspleging bij de Landmacht voldoen.

Dit is echter geen geheel nieuw verschijnsel hetwelk zich plotseling in onze militaire rechtspraak heeft voorgedaan. Immers reeds bij lezing van dossiers uit het midden der vorige eeuw zoomede van de jaargangen Mil. Jurisprudentie (de voorlooper van ons tegenwoordig Militair Rechtelijk Tijdschrift) ontmoet men telkenmale vonnissen en sententiën waarbij de nietigheid van de telastelegging of van de Verwijzing wordt uitgesproken. Ook deze „nietigheid” komt in de artikelen 197 j° 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht niet voor, evenmin trouwens als op eenigerlei andere plaats in die Rechtspleging.

Ten aanzien van de vonnissen tot „onbevoegdverklaring” hetzij van den militairen rechter, hetzij van den Krijgsraad geldt mutatis mutandis hetzelfde; blijkbaar heeft het achtste Hoofdstuk van den Tweeden Titel van de Rechtspleging bij de Landmacht enkel het oog gehad op „normale” gevallen en zich niet bezig gehouden met gevallen die minder frequent voorkomen.

Een analoog geval doet zich voor op het gebied van het Tuchtrecht

¹⁾ Afgezien uiteraard van de in de wet genoemde gevallen. De Minister van Justitie heeft hieronder zelfs gerekend het geval van artikel 74 van het Wetboek van Strafrecht d.i. afdoening buiten proces (schikking). Spr.

en wel bij de procedure inzake het beklag over een opgelegde krijgstuchtelijke straf.

Bij de beslissing op het beklag heeft de meerdere van den strafoplegger wiens beslissing werd ingeroepen (en later het H. M. G. wanneer n.l. 's Hofs eindbeslissing werd ingeroepen) enkel de keuze om het beklag hetzij „gegrond”, hetzij „gedeeltelijk gegrond” *) hetzij „ongegrond” te verklaren.

Ook hier heeft zich in de praktijk de behoefte doen gevoelen aan meerdere differentiatie dan de wet bood. Immers bij overschrijding der wettelijke termijnen waarbinnen het beklag moet worden ingediend, wordt klager „niet ontvankelijk” verklaard in zijn beklag.¹⁾

Komen wij thans terug op artikel 58 W.K.

Een processuele vraag welke zich verder nog heeft voorgedaan is de navolgende:

Moet de militaire rechter bij de toepassing van dit artikel steeds uitspraak doen over het al of niet bewezene der te laste gelegde feiten?

Op deze vraag heeft de jurisprudentie een ontkennend antwoord gegeven. Met wijs beleid heeft de militaire rechter den Commandeerende-Officier, aan wien de verdere behandeling der zaak wordt overgelaten, in den regel geheel vrijgelaten zoowel ten aanzien van de feiten als met betrekking tot zijn tuchtrechtelijke bevoegdheden en hem zodoende in de uitoefening van zijn strafbevoegdheid noch gehinderd noch beïnvloed.

Dat zulks inderdaad de wensch van het H.M.G. is, blijkt ten duidelijkste uit de navolgende overweging, voorkomende in 's Hofs Sententie van 5 Juli 1935, waarbij een vonnis van den Krijgsraad voor den Landmacht ten aanzien van twee beklaagden werd bevestigd voor zoover betreft de verwijzing hunner zaak overeenkomstig art. 58 W.K. naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier. Deze bevestiging van 's Krijgsraads beslissing geschiedde met dien verstande:

„dat aan deze verwijzing ten onrechte werden toegevoegd de „woorden: „Laat aan dezen Commandeerende-Officier ter beoordeel-, ling, of beklaagden al dan niet overeenkomstig het bepaalde in „artikel 2, aanhef en onder 1°, der Wet op de Krijgstucht krijgs-, tuchtelijk behooren te worden gestraft, wegens hetgeen bij de „behandeling dezer zaak is gebleken”, welke woorden behooren „te worden weggelaten, opdat de Commandeerende-Officier na zijn „onderzoek der zaak kunne beslissen, of een krijgstuchtelijk vergrijp in den zin van artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dan „wel in den zin van een der nummers 2—6 van dat artikel is begaan,

*) In Indië luidt in dit geval de beslissing in den laatsten tijd „gedeeltelijk ongegrond”. Red. M.R.T.

¹⁾ Dat deze gevallen zich nog voordoen moet naar schrijvers meening vooral geweten worden aan de omstandigheid dat de mindere militair de geldende termijnen niet kan naslaan in zijn Regl. betreffende de Krijgstucht. — Spr.

„zonder daarbij door den militairen rechter eenigermate te worden „beperkt of beïnvloed;”

Uit het vorenstaande mag echter niet worden afgeleid dat alle telastegelegde feiten nu maar met toepassing van art. 58 W.K. verwezen mogen worden naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier; wel degelijk is de rechter gehouden aan de gevallen, waarbij krijgstuchtelijke afdoening in abstracto toegestaan is. Deze gevallen vindt men limitatief opgesomd in art. 2 W.K., verder mag de rechter niet gaan; hij heeft zich aan die opsomming te houden.

Een der Krijgsraden ging echter in het midden van het jaar 1934 iets te ver; in een sententie van het H.M.G. werd daarop geattendeerd. De zaak is de volgende:

Aan een militair was ten laste gelegd het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid met de strafverzwarende omstandigheid, dat hij in zijne ongehoorzaamheid had volhard nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen.

De Krijgsraad verwees in het vonnis de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier zonder echter eenigerlei beslissing over de feiten te geven.

De telastelegging leverde, in verband met de daarin voorkomende strafverzwarende omstandigheid, geen feit op hetwelk — zooals het was geformuleerd — voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar was.

Het H.M.G., deze zaak in hooger beroep berechtend, was met den Krijgsraad van oordeel, dat de zaak gevoeglijk ter verdere behandeling aan den C.O. kon worden overgelaten, doch gaf te kennen het noodig te vinden, dat in zoodanig geval duidelijk uit de uitspraak *blijkt*, dat de beklaagde de hem ten laste gelegde strafverzwarende omstandigheden niet heeft begaan. Waarschijnlijk had de Krijgsraad dit laatste wel in de Raadkamer aanvaard, maar hij had naar 's Hofs oordeel beklaagde van die strafverzwarende omstandigheid eerst moeten *vrijspreken* alvorens te besluiten dat de zaak ter verdere behandeling naar den Commandeerende-Officier zou worden verwezen.

Een analoog geval — het betrof toen opzettelijke ongehoorzaamheid gepleegd door twee personen gezamenlijk — is beslist bij sententie van 7 Sept. 1934, gepubliceerd in M.R.T. dl. XXX, blz. 403; de overwegingen luiden:

„Overwegende, dat de Krijgsraad met toepassing van de artikelen „2 en 58 van de Wet op de Krijgstucht de zaak, onder mededeeling „van alle stukken, ter verdere behandeling heeft verwezen naar den „tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier, na te hebben „overwogen dat de Krijgsraad bij het onderzoek van die zaak heeft „bevonden, dat de feiten, een der in artikel 2 nos. 2-6 van de Wet „op de Krijgstucht vermelde feiten opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling hadden behooren te zijn afgedaan;

„Overwegende, dat het beroepen vonnis behoort te worden vernietigd, vermits verwijzing der zaak naar den tot straffen bevoegden

„Commandeerende-Officier slechts geoorloofd zou zijn geweest in „geval beklaagden van de hun ten laste gelegde strafverzwarende „omstandigheid van het feit gezamenlijk te hebben gepleegd (artikel „114, 3de lid sub 3°, van het Wetboek van Militair Strafrecht) „zouden zijn vrij gesproken;

„dat immers in artikel 2, aanhef en onder 2°, van de Wet op de „Krijgstucht enkel de opzettelijke ongehoorzaamheid, omschreven „in artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, wordt genoemd als krijgstuhtelijk vergrijp;

Jammer is, dat het nog zoo dikwerf voorkomt, dat het den militairen rechter niet mogelijk is de zaak, onder toepassing van artikel 58 W.K., naar den Commandeerende-Officier te verwijzen, omdat telken jare tientallen korporaals er toe overgaan te wijzen op de strafbaarheid in gevallen, waarop het in het belang zoowel van de krijgstuht als van den ondergeschikten militair niet had behooren te geschieden.

Wanneer wij hierop nader ingaan komen wij eigenlijk op een ander terrein, nl. op dat van het strafrecht.

In het W.J. van 1932 heeft schrijver eenige beschouwingen gewijd aan de z.i. door den meerdere, die het bevel gaf, te volgen gedragslijn (zie blz. 192 e.v. onder het opschrift „Opzettelijke ongehoorzaamheid”).

Het Handboek „De Practijk van het Militaire Tuchtrect” neemt op blz. 183 een zelfde standpunt in als het W.J. van 1932 en keurt de „gewoonte” (helaas is dit woord in het Handboek volkomen juist) om in elk geval van ongehoorzaamheid den mindere terstond te wijzen op de strafbaarheid, in haar algemeenheid af (Aant. 2 op art. 11 van het Regl. betr. de Krijgstucht).

Wegens het nog niet genoeg bekende groote belang der zaak zij het veroorloofd, de op blz. 183 (1e verstreking van aanvullingen) van het Handboek voorkomende woorden te citeeren:

„Het een en andermaal herhalen van het gegeven en door den mindere begrepen bevel, zoomede het verleen van „bedenktijd” blijve in alle gevallen, als schadelijk voor de krijgstuht achterwege.”

Het Handboek gaat daarmede (blijkens de woorden „in alle gevallen”) iets verder dan de bijdrage in het W.J. 1932.

Ook de Redactie van het M.R.T. heeft bezwaren tegen de bestaande praktijk (M.R.T. XXX blz. 373) en geeft te dier plaatse het vermaan: „Men make van die waarschuwing ¹⁾ geen regel”.

Schrijver zou aan een positieve formuleering nog de voorkeur geven.

Een uitzonderingsgeval, waarin er ruimte is voor een waarschuwing, doet zich volgens schrijvers meening voor, wanneer de militair tegen wien het eerste bevel was gericht, de éénige is die de bevolen

¹⁾ Daarmede is bedoeld: het wijzen op de strafrechtelijke gevolgen. Spr.

werkzaamheid kan volvoeren en wanneer daar dan nog bijkomt dat het werk geen uitstel gedooft.

Overigens moeten ook de theorielessen over de krijgstucht het hunne bijdragen. Zij moeten op het punt van de militaire gehoorzaamheidsplicht en alle mogelijke gevolgen van het niet nakomen daarvan zóó duidelijk te zijn, dat de mindere later aan een enkel woord, 'n blik of 'n gebaar van den meerdere reeds een „voldoende” waarschuwing heeft, wanneer hij niet dadelijk gehoorzamen wil, zonder dat er dan over „krijgsaad” of over „gevangenis” behoeft te worden gesproken.

Het slotgedeelte van schrijver's beschouwingen in het W.J. 1932 beoogde o.m. aan te toonen hoe een moeilijke taak het is, een voor alle mogelijke gevallen ideaal voorschrift van algemeene strekking te dezer zake samen te stellen, maar waar er geen verschil van gevoelen bestaat over de ongewensetheid van bestendinging der bestaande „gewoonte”, komt het schrijver voor, dat het goed zou zijn, wanneer ten deze — voorloopig summiere — richtlijnen door de autoriteiten werden gemarkeerd. Het goede behoeft immers in dit geval niet op het mogelijk „nog betere” te wachten?

Wat is een Detachement?

door

MR. J. SCHUITMAKER

Kapitein der Infanterie.

In onze militaire wetten en voorschriften is herhaaldelijk sprake van detachementen. Wij hebben de detachementen uit het „Voorschrift voor het Militair Vervoer in gewone tijden”, met de beteekenis daaraan in dat voorschrift toegekend: een afdeeling militairen, reizende ten getale van meer dan zes; kwartiermakers, ongeacht hun aantal. Doch deze beteekenis, die administratieve consequenties medebrengt, helpt ons niet, wanneer wij vragen wat een detachement is, zooals wij dat uit de Wet op de Krijgstucht leerden kennen.

Zoo geeft art. 41 van de Wet op de Krijgstucht strafbevoegdheid aan den officier-detachementscommandant; art. 43 kent een beperkte strafbevoegdheid toe aan den onderofficier-detachementscommandant.

Wat is hier dan een detachement?

Het Wetboek van Strafrecht geeft in titel IX van het 1e Boek de beteekenis van vele woorden en uitdrukkingen, en het Wetboek van Militair Strafrecht doet het eveneens. Wie wil weten, wat wij in ons straf- en tuchtrecht onder „militair”, „onderofficier”, „schildwacht” enz. hebben te verstaan, vindt dit in art. 60 en volgende van het wetboek aangegeven (zie ook art. 72 W.K.).

Maar de beteekenis van „detachment” zal men er vergeefs zoeken.

Bestaat er dan misschien een communis opinio op dit punt?

Ook dit blijkt niet het geval te zijn.

Van Dale zegt in zijn Groot Woordenboek der Nederlandsche Taal:

detachment, troepenafdeeling, met een bijzondere taak ergens heen-gezonden.

Het Woordenboek der Nederl. Taal, 3e deel, 2e stuk, bewerkt door Dr. Knuttel, noemt een detachment een „troepenafdeeling, die tot vervulling eener taak van tijdelijken aard van een grooter geheel is afgezonderd”.

In de Encyclopedie van Winkler Prins vindt ge iets dergelijks.

In Meyers Lexicon, lees ik o.a. „Ein Truppenteil ist detachiert, wenn er die Befehle des nächst-höheren Befehlshabers nicht fortlaufend empfangen kann”.

Ook Larousse wijst op het tijdelijke karakter van het detachment; anderen geven aan, dat het detachment meestal uit verschillende wapens is samengesteld, terwijl de groote Fransche Encyclopedie onder directie van Berthelot e.a. een detachment noemt: „troupe qui opère ou stationne isolément en dehors de l'unité dont elle fait partie”.

Van dit tijdelijk karakter, dat de meesten der geraadpleegde commentators aan het begrip „detachment” hechten, blijkt niet veel, wanneer we in „De Praetijk van het Militaire Tuchtrecht” (blz. 95 a, punt 15) lezen, dat de buiten de standplaats van den regimentscommandant garnizoen houdende half-regimentscommandanten der cavalerie hun strafbevoegdheid ontleenen aan het bepaalde in art. 41 W.K. aanhef en sub 4°, wat wil zeggen, dat deze commandanten als detachementscommandanten zouden worden beschouwd. Deschrijvers van genoemd handboek denken hier zich het detachment in de beteekenis, waarin dit woord in art. 43 van het oude Reglement van Krijgstucht voorkwam. „Wanneer een korps in verscheidene garnizoenen of detachementen verdeeld is, zullen de Officieren die in de verschillende gedeelten daarvan Kommanderen, over de geheele uitgestrektheid van hun detachment hetzelfde regt uitoefenen,” heet het daar. Maar deze beteekenis kende de wetgever niet aan het woord detachment in art. 41 W.K. toe. Juister lijkt het mij daarom thans een K.B. uit te lokken, waardoor deze half-regimentscommandanten onder het sub 2° gestelde van genoemd artikel 41 zouden worden opgenomen.

Een detachment, waaraan men — in verband met den naam — geneigd zou zijn het tijdelijk karakter te onzeggen, is het „vaste” detachment in de Legerplaats bij Harskamp. Doch ook hier is het vaste maar betrekkelijk. Vast is het, vergeleken bij de detachementen, die er voor eenige dagen vertoeven voor het deelnemen aan een schietserie.

In het Artillerie-Schietkamp verblijft gedurende het schietseizoen een „gemengd detachment” artillerie; andere detachementen houden er schietoefeningen.

Verschillende korpsen zenden jaarlijks detachementen naar Nijmegen, ter deelneming aan de Internationale vierdaagsche afstandsmarschen. De onder de wapenen komende lichting wordt in verschillende detachementen van het station naar de kazerne overgebracht.

Zoo zouden we nog vele detachementen kunnen noemen: we zijn in ons leger tegenwoordig spoedig gereed dit woord te gebruiken.

Is nu ieder detachement, waarvan we hier eenige voorbeelden aanhaalden, ook een detachement in den zin van de Wet op de Krijgstucht en heeft iedere commandant hiervan derhalve de strafbevoegdheid in art. 41 en 43 aangegeven? De vraag, en het hierop te geven antwoord, zijn niet zonder belang.

In een onzer zuidelijke garnizoenen vond, al weer eenige jaren geleden, het navolgende plaats.

De dienstplichtigen van de schoolcompagnieën van een regiment zouden een tweedaagschen marsch maken, waarbij buiten het garnizoen zou worden overnacht. In de orders werd de samenstelling van het „detachement” aangegeven en als commandant kapitein X. aangewezen, behoorende tot den staf van het regiment. Toen de marsch nog maar een paar uur had geduurd, kwamen er reeds uitvallers en de commandant, van meening dat hier sprake was van onwil, strafte een paar dier uitvallers, die hij monter in een kroeg zittende aantrof. Dit flinke optreden had succes, uitvallers kwamen niet meer voor en de marsch had verder een goed verloop. Maar van de marsch thuiskomende, vernam de detachementscommandant, dat de door hem opgelegde straffen waren geschorst; de R. C. vermeende, dat hier geen sprake was van een detachement in den zin van art. 41 W. K., dat de detachementscommandant zich had moeten bepalen tot het rapporteeren van het gebeurde en de compagniescommandant dan naar bevind van zaken zou moeten straffen.

Een verloop van zaken, dat voor den betrokken kapitein zeer onaangenaam was. En toch, al zou hier terwille van het gezag van dien officier handhaving van de opgelegde straf te verdedigen zijn geweest, in principe leek mij de strafbevoegdheid van den detachementscommandant zeer aanvechtbaar.

Aanvechtbaar reeds in verband met de woorden, waarmede de artikelen 41 en 43 aanvangen.

Deze spreken van de strafbevoegdheid van den detachementscommandant *ten aanzien van de onder zijne bevelen staande militairen*. Maar wanneer militairen van verschillende compagnieën voor een tweedaagsche oefening worden vereenigd, krijgt de leider van de oefening deze toch niet in dien zin onder zijne bevelen? Waarom anders ook niet voor eene oefening van enkele uren? Wat te dien aanzien aanvankelijk omtrent de strafbevoegdheid van den Hoofd-instructeur in het midden is gebracht — de een meende, dat deze de schoolcompagnieën onder zijn bevelen had en dus strafbevoegd was, de ander meende, dat dit niet het geval was — is leerzaam.

Aanvechtbaar ook, wanneer we letten op de totstandkoming van

de genoemde artikelen. Opmerkenswaardig is daarbij, dat de vraag „wat is een detachement?” in 1902, bij de behandeling van art. 41 in de Kamer, geen punt van bespreking heeft uitgemaakt. Hier bleek een communis opinio wel aanwezig te zijn. Onder een detachement verstond men hier een deel van een korps, dat tijdelijk elders verbleef, alsdan een zekere zelfstandigheid bezat en waarvan de commandant — daarover was men het eens — strafbevoegdheid moest bezitten. Zulke detachementen gingen bijv. voor een maand of voor drie maanden van Assen naar Veenhuizen van Arnhem naar Westervoort. De strijd liep hier veel meer over de vraag: is het gewenscht reeds jeugdige officieren met het commando over een detachement te belasten en is het gewenscht in dat geval aan deze commandanten het recht toe te kennen ook de *zwaarste* straffen op te leggen?

Ook bij de behandeling van art. 43 bleek, dat van strafbevoegdheid sprake zou zijn, wanneer en zoolang er een zekere zelfstandige positie bestond. „De vaak zeer geïsoleerde stelling, waarin de onderofficier detachementscommandant verkeert, en die de mogelijkheid eener spoedige tusschenkomst van een hooger militair uitsluit, maakt het noodig, hem de macht te geven, om zelf zijne autoriteit te handhaven en plichtverzuimen zijner minderen te bestraffen.” Wanneer hij verkeerde in de gevallen onder 1° en 2° van art. 43 genoemd, was deze strafbevoegdheid derhalve overbodig.

De tijden zijn sindsdien veranderd. Wanneer we nu van detachement spreken, denken we niet meer, althans niet in de eerste plaats, aan die welke men in 1902 alleen voor oogen had. Ook aan het detachement van art. 41 zullen we een andere, ruimere, beteekenis moeten hechten. Maar toch meen ik, dat een officier die, zonder dat er iets aan den — laten we zeggen — „rechtstoestand” van de deelnemers verandert, met militairen van een of meer onderdeelen voor een of meer dagen het garnizoen verlaat — afstandsmarsch, schietoefeningen — zich zonder uitdrukkelijke opdracht de bevoegdheid, waarvan in dat artikel sprake is, niet zal mogen toekennen.

Toen ik een administrateur eens vroeg, wanneer hij meende, dat men kon spreken van een detachement en van een detachementscommandant in den zin van de W. K., antwoordde deze mij: „als er detachementsadministratie wordt gevoerd”.

Deze meening deel ik niet.

Zeker, wanneer ik mij met een afdeeling militairen naar Urk begeef, wanneer mij dan straf- en contrôlelijsten zijn medegegeven en ik detachementsadministratie voer, dan kan ik mij, ook zonder dat dit nadrukkelijk is gezegd, den detachementscommandant achten van art. 41, 4°. W. K.

Maar het voeren van een detachementsadministratie is *gevolg* van het bestaan van het detachement; het doet dat detachement niet geboren worden. Het kan hoogstens mede het bestaan van het detachement aantoonen.

Eenzoo zou ik ook in het al of niet medevoeren van straflijsten

en contrôlelijsten niet meer dan een der criteria voor het bestaan van het detachement willen zien.

Ik wil in verband hiermede, misschien ten overvloede, niet verzuimen op te merken, dat voor een detachementscommandant, die van zijn strafbevoegdheid zou meenen gebruik te mogen maken, het bezit van straflijsten toch wel zeer noodig is, zie bijv. art. 37 W. K. Het „uit den zadel” straffen, waaraan het optreden van mijn kapitein X. eenigszins herinnert, behoort gelukkig wel tot het verleden.

Als ik dan tenslotte nog eens de vraag stel, aan het hoofd van deze bijdrage geplaatst: „Wat is een detachement?”, dan kan het antwoord zijn: „Wij verstaan daaronder iedere, onder commando geplaatste verzameling militairen, beschouwd buiten het gewone verband, dat onze (vrede- of oorlogs-)organisatie aangeeft.”

Doch de vraag: „Wanneer is er sprake van een detachement in den zin van de W. K.?”, is minder gemakkelijk te beantwoorden. Het detachement, dat voor zes dagen naar de Legerplaats bij Harskamp gaat, zal aan den eisch voldoen, het detachement, dat voor vier dagen naar Nijmegen gaat, niet. Wie trekt hier nauwkeurig de grens?

Het spreekt haast vanzelf, dat ik aan het gebruik van het *woord* „detachement”, waaraan kapitein X. zijne bevoegdheid meende te kunnen ontleenen, in verband met de voorliefde, die velen voor dat gebruik aan den dag leggen, geen beteekenis zou willen hechten.

Ik zou vooral aandacht willen schenken aan wat de wetgever opmerkte bij het tot stand komen van de W. K. De strafbevoegdheid van den officier-detachementscommandant is toen n.l., vergeleken bij de vorige wetgeving, ingekrompen „omdat de communicatiemiddelen zooveel beter geworden waren.” Ook uit wat ik hiervoor aanhaalde blijkt, dat de detachementscommandant, om strafbevoegdheid te hebben, een „tot zekere hoogte” zelfstandige positie moet innemen.

Deze zelfstandigheid zij maatstaf. Hiervoor een regeling te geven, die elke twijfel wegneemt, lijkt mij moeilijk. Wel kan men den korpscommandanten voorschrijven wat vermeld was in de instructie voor den commandant van het Nederlandsche contingent in het Saargebied. ¹⁾ Art. 10 dezer instructie luidde: „Indien hij het noodig acht dat officieren of onderofficieren in hun functie als detachementscommandant strafbevoegdheid verkrijgen ingevolge de artikelen 41 en 43 van de wet op de krijgstucht geeft hij daarvoor een schriftelijke opdracht.” Doch dan zullen ook den korpscommandanten eenige aanwijzingen zeer welkom zijn.

In ieder geval moet worden voorkomen eenerzijds, dat een officier, die een tweedaagschen marsch maakt, kan meenen strafbevoegd te zijn, anderzijds, dat officieren of onderofficieren zullen aarzelen tot handhaving van hun gezag gebruik te maken van de middelen, welke de Wet op de Krijgstucht hun in de artikelen 41 en 43 toch uitdrukkelijk toekent.

¹⁾ Zie M.R.T. XXX, 456. Red. M.R.T.

Nogmaals de strafbevoegdheid van den kapitein-hoofdinstructeur. ¹⁾

Het is begrijpelijk, dat men aan den hoofdinstructeur bij de Artillerie en bij het Regiment Genietroepen, ook wanneer deze functie bij uitzondering door een kapitein wordt vervuld, strafbevoegdheid, en daarmee het recht om kennis te nemen van beklag tegen de door de compagnies-(batterij-)commandanten opgelegde straffen, wil toekennen, m.a.w. dat men ook hier het commando, de functie wil laten beslissen omtrent de strafbevoegdheid van den functionaris, in plaats van diens rang, evenzeer als dit, volgens de artt. 39 en 41 W. K. het geval is bij de meeste onderdeelen van het leger, gezien de termen: divisie, brigade, korps, bataljon, afdeling, compagnie, escadron en batterij, die in de genoemde artikelen voorkomen.

De Wet, en wel art. 41, sub 2°. W.K. laat dan ook de mogelijkheid open om aan niet-uitdrukkelijk vermelde functionarissen alsnog strafbevoegdheid toe te kennen, door aanwijzing van de formatie, waarover zij het commando voeren, en wel bij Koninklijk Besluit. Welke is nu die formatie, waarover de hoofdinstructeur het bevel voert?

Wanneer wij ons bepalen tot de Artillerie, dan geeft art. 275 I.D.K.L., Deel D daaromtrent uitkomst. De schoolbatterijen toch staan, volgens punt 2 van dat artikel, onder de bevelen van den hoofdinstructeur. Maar ook de niet bij de schoolbatterijen ingedeelde officieren en onderofficieren, bij het regiment belast met het geven van instructie, staan onder de bevelen van den hoofdinstructeur, echter alleen voor zoover de instructie betreft. Wanneer dus bij K. B. de formatie zou moeten worden bepaald, waarover de hoofdinstructeur het bevel voert, waarvan hij dus „commandant” is, dan zou deze formatie in ieder geval moeten bestaan uit de gezamenlijke schoolbatterijen van het regiment of korps, al dan niet, en c.q. onder beperking, uitgebreid met de bovengenoemde officieren en onderofficieren.

Blijkens het ministeriële schrijven van 20 Maart 1935, IIe Afd. B, No. 61 (M.R.T. XXXI, pag. 1) heeft de Minister het echter niet noodig geacht, de aanwijzing der formatie bij K. B. te doen geschieden, en heeft hij beslist, dat de krachtens de bepalingen uit de Reglementen op den Inwendigen Dienst bestaande bevelsverhouding van den hoofdinstructeur tot de batterijcommandanten *impliceert*, dat de H. I. de strafbevoegdheid bezit, welke (krachtens art. 41, 2°. W. K.) aan ieder der batterijcommandanten toekomt.

Mr. P. J. A. Clavareau, in zijn artikel „Een belangrijke beslissing over de krijgstuhtelijke strafbevoegdheid” (M.R.T. XXXI, pag. 129) ziet in dit ministeriële argument, waarmee immers uitgesproken wordt, dat de strafbevoegdheid van den ondercomman-

¹⁾ Zie M.R.T. XXXI, blz. 1 en 129.

dant, ook aan een hooger commandant toekomt, „een belangrijk novum in ons tuchtrecht, waardoor bepaalde moeilijkheden grootendeels uit den weg worden geruimd”. De Redactie van het M.R.T. meent te moeten betwijfelen, of dit inderdaad een novum is, zij ziet in deze uitspraak veeleer een volkomen logische consequentie van het commando.

Met de strekking van dit laatste kan ik mij volkomen vereenigen: de hoogere commandant *behoort* de strafbevoegdheid te hebben, die aan zijn ondercommandanten toekomt. De bepalingen *behooren* zoodanig te luiden, dat het niet kan voorkomen, dat een hoogere commandant geen strafbevoegdheid heeft, terwijl zijn ondercommandanten die wel hebben. Maar luiden zij zoo? De W. K. formuleert het beginsel zeer zeker niet uitdrukkelijk. Mr. Clavareau heeft, in zijn aangehaald artikel, dan ook gezocht naar wettelijken steun van hetgeen hij als een novum beschouwt. (Op zijn argumenten moge ik hieronder nog even terugkomen). Met terzijdestelling van allerlei interpretatie-methoden meen ik te mogen aannemen, dat het wel de bedoeling van den wetgever geweest zal zijn, om ook den hooger commandant strafbevoegdheid toe te kennen. *En dat doel kan te allen tijde bereikt worden met het door de Wet zelve ter beschikking gestelde middel: de aanwijzing, bij K. B., als formatie bedoeld bij art. 41, 2° W. K.!*

Mr. Clavareau komt tot de conclusie, zij het eenigszins aarzelend, dat de uitspraak van den Minister voldoende steun in de wet vindt.

Behalve de opmerking, dat „aan de practische beteekenis van een en ander te denken” is, brengt hij twee argumenten naar voren, die hem tot deze conclusie voerden, en wel:

a. de in art. 41, 2°, W. K. voorkomende uitdrukking „commandant van een compagnie”, zou, afgezien van traditie en geschiedenis, letterlijk genomen niet alleen den Compagniescommandant kunnen beteekenen, maar ook een ieder, die een compagnie onder zijn commando heeft, dus ook de chefs van den compagniescommandant.

b. de artt. 49 en 50 W.K., verschillende bevoegdheden toekennende aan iederen boven den tot straffen bevoegden meerdere (resp. den strafplegger) gestelden meerdere, waarbij aan dezen laatsten meerdere niet de eisch wordt gesteld dat hij zelf „tot straffen bevoegd” moet zijn, doen veronderstellen, dat de wetgever, die waarschijnlijk dergelijke bevoegdheden wel niet zal hebben willen toekennen aan een meerdere, die zelf over de betrokken delinquenten geen *straf*bevoegdheid bezit, zich op het standpunt gesteld zou hebben, dat automatisch iedere chef strafbevoegdheid ontleent aan het feit, dat zijn onder-commandanten daarmede bekleed zijn. In dit verband wordt ook naar art. 51, lid 2, W. K. verwezen.

Naar aanleiding van het onder *a.* genoemde argument zou ik willen opmerken, dat men, bij het nagaan van de beteekenis van een

bepaalde uitdrukking, misschien af mag zien van traditie en geschiedenis, maar toch zeker, waar authentieke interpretatie tengevolge van het ontbreken van een wettelijke definitie van de hier bedoelde en andere uitdrukkingen niet mogelijk is, het normale spraakgebruik, dat is dus hier het normale militaire spraakgebruik niet kan worden genegeerd! En het is toch wel aan geen twijfel onderhevig, dat het militaire spraakgebruik onder „commandant van een compagnie” verstaat den compagniescommandant, en *niet* diens hogere chefs! Wanneer men het begrip „commandant van een compagnie” met Mr. Clavareau wil uitbreiden tot alle autoriteiten, die op eenigerlei wijze de compagnie onder hun bevelen hebben, dan zou een enorme verwarring in tal van reglementen en voorschriften ontstaan, en zouden tal van toelichtingen moeten worden verstrekt om duidelijk te maken, *welke* „commandant van de compagnie” in elk bijzonder geval wordt bedoeld!

(Ik moge in dit verband verwijzen naar hetgeen van Hamel, in zijn „Inleiding tot de Studie van het Nederlandsche Strafrecht” op pagina 130 van den vierden druk vaststelt, namelijk, dat authentieke interpretatie, wetsuitlegging door den wetgever zelf, *noodzakelijk* is, o.a. wanneer in de wet eenige uitdrukking eene technisch-juridische beteekenis heeft, die tegenover de gewone taalkundige beteekenis een beperking, of naast haar een uitbreiding bedoelt: Waar authentieke interpretatie ontbreekt, moet dus de taalkundige beteekenis worden gevolgd. En de Nederlandsche beteekenis van de uitdrukking „commandant van een compagnie”, gebezigd in een Wetboek, dat in hoofdzaak voor militair gebruik bestemd is, kan moeilijk beter worden bepaald dan door na te gaan, welke beteekenis deze uitdrukking in de militaire kringen heeft).

Met betrekking tot het sub *b.* genoemde argument moge ik verwijzen naar hetgeen Mr. Clavareau zelf reeds opmerkt, dat namelijk, terwijl de artt. 49 en 50 jo 51, 2e lid W. K. aanleiding geven tot de veronderstelling, dat de wetgever zich op het standpunt heeft gesteld, dat een hogere chef in ieder geval strafbevoegdheid heeft, wanneer onder hem geplaatste commandanten deze hebben, daarentegen art. 61 W. K. en art. 2, 2e lid van het K. B. van 21 April 1922 spreken van den „tot straffen bevoegden meerdere” van een strafoplegger, waaruit men weer tot het bestaan van niet-tot straffen bevoegde meerderen van een strafoplegger kan concludeeren! Hierdoor verliest het argument wel veel van zijn waarde!

Op grond van het bovenstaande kan ik, in tegenstelling tot Mr. Clavareau, niet inzien, dat de uitspraak van den Minister voldoende steun in de wet vindt. En wanneer men de zaak historisch beschouwt, komt het mij voor, dat de wetgever de *bedoeling*, die ongetwijfeld wel voorgezeten zal hebben, om in ieder geval aan een hooger chef strafbevoegdheid toe te kennen, indien zijn ondercommandanten deze hebben, niet met zooveel woorden heeft *uitgesproken* omdat hij een zoo volledig mogelijke *opsomming* van de met de zoo gewichtige strafbevoegdheid te bekleeden autoriteiten

een betere wijze van vastleggen achtte. Vandaar de minutieuse opsomming van de verschillende commandanten, die aan hun functie strafbevoegdheid, hetzij volledig, dan wel beperkt, konden ontleenen, welke opsomming voorzag in de behoefte van de ten tijde der definitieve vaststelling van de Wet van kracht zijnde organisatie, terwijl voor afwijkende gevallen nog twee belangrijke uitbreidingen aan deze opsommingen werden gegeven, namelijk de toekenning van strafbevoegdheid resp. aan alle vlag- en opper-officieren en aan „elken hoofdofficier der landmacht”, en daarnaast de in artt. 39 en 41 opgenomen mogelijkheid om bij K.B. uitbreiding te geven aan het aantal der reeds in de Wet genoemde formatie's, aan welker commandant als zoodanig strafbevoegdheid toekomt.

Ten tijde van de vaststelling van den gewijzigden tekst der Wet op de Krijgstucht op 12 December 1921 bestond de functie van hoofdinstructeur nog niet. En toen deze functie later geschapen werd, had de functionaris, als Hoofdofficier, strafbevoegdheid op grond van den door hem bekleeden rang vanaf het oogenblik dat de Reglementen op den Inwendigen Dienst hem personeel onder zijn bevelen stelden! De moeilijkheid doet zich pas voor als men ook kapiteins met de functie van hoofdinstructeur, zij het ook tijdelijk, gaat bekleeden. Naar mijn bescheiden meening is nu het oogenblik gekomen, om het commando van den hoofdinstructeur, (niet „een compagnie” of „een batterij”, maar de gezamenlijke compagniën resp. batterijen van een regiment, korps of bataljon!) bij K. B. aan te wijzen als formatie bedoeld in art. 41, 2°, W. K.

In stede van zulk een K. B. is nu een ministeriële uitspraak gekomen die n.m.m., ondanks de door Mr. Clavareau aangevoerde argumenten, onvoldoenden steun vindt in de wet. Hoewel ook ik gaarne aanneem, dat de wetgever de *bedoeling* heeft gehad om aan iederen hooger en chef, als een „volkomen logische consequentie van het commando” strafbevoegdheid toe te kennen, indien de onder hem geplaatste commandanten deze bezitten, hij heeft een daartoe strekkend *besluit* niet met zooveel woorden *uitgesproken*, en heeft in plaats daarvan een opsomming gegeven, die alleen binnen het kader der daarbij gebezigde termen, voor uitbreiding vatbaar is.

Trouwens, ook Mr. Clavareau schijnt niet van meening te zijn, dat de uitspraak van den Minister al te stevig in de Wet verankerd is, aangezien hij constateert, dat „met belangstelling moet worden afgewacht, hoe het H.M.G. te zijner tijd zal oordeelen”! Een aanwijzing bij K. B. als formatie zou het onnoodig maken, de uitspraak van het H.M.G. af te wachten, en zou reeds nu zekerheid kunnen geven!

En dan, de ministeriële beschikking bereikt nog niet, dat de kapitein-hoofdinstructeur ook strafbevoegdheid heeft over de compagniescommandanten zelf, noch over officieren en onderofficieren van den regimentsstaf, die ten aanzien van de instructie onder zijn bevelen staan (indien men hem althans over deze laatste categorieën ook strafbevoegdheid zou willen geven). Ook deze onbevredigende

toestand zou niet bestaan indien aanwijzing bij K. B. als formatie ware geschied.

Ede 12-10-1935.

Mr. H. H. A. DE GRAAFF.
Eerste-luitenant S. R. O. B. A.

Met de publicatie van de bovenstaande beschouwingen besluiten wij de gedachtenwisseling in ons tijdschrift betreffende de strafbevoegdheid van den kapitein-hoofdinstructeur bij de onderdeelen van de Koninklijke landmacht, waarbij de compagnieën (batterijen) niet in een regimentsschool zijn samengebracht.

De kennisneming van de zienswijze van den eerste-luitenant MR. DE GRAAFF noopt ons nog het volgende op te merken.

Met betrekking tot de wenschelijkheid, dat de kapitein-hoofdinstructeur over de onder zijne bevelen gestelde compagnieën (batterijen) strafbevoegdheid heeft, bestaat naar wij meenen geen verschil van inzicht. Dit laatste treedt uitsluitend naar voren ten aanzien van de formeele regeling van een en ander.

Hoezeer tegen een aanwijzing bij Koninklijk besluit van den bevelskring van bedoelden kapitein-hoofdinstructeur, als formatie in den zin van art. 41, sub 2°, W. K. weinig bezwaar zou bestaan, kunnen wij ook nu de noodzaak van dien maatregel nog niet inzien, daar naar onze meening de gewenschte strafbevoegdheid *logisch* volgt uit de regeling der bevelsverhouding, als aangegeven in de artt. 275 en 365 I.D.K.L. (deelen D en E), welke regeling ook voor de M.B. van 20 Maart 1935, IIde Afd. nr. 61, den grondslag vormt.

Wanneer men de consequenties van deze beschikking houdt binnen het kader, waarvoor zij geldt — t.w. regeling van bevoegdheden — dan kunnen zij o.i. worden aanvaard en verwachtten wij geen verwarring ten aanzien van tal van reglementen en voorschriften, als door Schr. geducht.

Tenslotte teekenen wij aan, dat naar onze meening de strafbevoegdheid van meerbedoelden kapitein-hoofdinstructeur zich ook uitstrekt over de beide *onder zijn bevelen staande* (vergel. aanhef art. 41 W. K.) compagnies-(batterij)-commandanten.

Red. M.R.T.

Artikel 150 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Artikel 150 W.M.Sr. stelt strafbaar den militair, die niet voldoet aan eene wettige oproeping voor den werkelijken dienst. Naar mijne meening is dit artikel slechts op hen van toepassing, die bij het ontvangen van de oproeping reeds ingelijfd zijn, die dus ex artikel 60 W.M.Sr. als militair kunnen worden beschouwd. Dit zijn dus dienstplichtigen, die opkomen wegens eindiging van uitstel van

eerste oefening, wegens eindiging van groot verlof, verleend na opkomst ter inlijving, wegens herhalingsoefeningen enz.

De dienstplichtige toch komt éérst op ter *inlijving*, daarna al of niet voor eerste oefening — want hem kan uitstel van eerste oefening worden verleend. Verschijnt hij ter *inlijving*, dan is hij militair (zie artikel 62, 1° W.M.Sr.); verschijnt hij niet, dan is hij geen militair en overtreedt hij artikel 49 van de dienstplichtwet ¹⁾, en niet artikel 150 W.M.Sr., omdat hij niet voor werkelijken dienst kan verschijnen, zonder ingelijfd te zijn. Dit is dus één van de gevallen, waarop slaat de zinsnede „in het tijdvak gedurende hetwelk zij voor den dienst kunnen worden opgeroepen” van artikel 60, 2° W.M.Sr.

Bij het beschouwen van artikel 150 W.M.Sr., valt het onmiddellijk op, dat dit artikel wel zeer crimineel gesteld is. Immers wordt zelfs nog een zware straf bedongen, wanneer „niet blijkt, dat het feit opzettelijk is gepleegd”; gevangenisstraf moet bij een culpoos delict als zwaar aangemerkt worden, bij een delict, waar zelfs de elders in de strafwetten bedongen strafbare culpa geen vereischte is, geldt deze overweging zeer zeker.

Evenwel is de gang van zaken, althans bij de Koninklijke Marine ²⁾ bij het niet-opkomen van den dienstplichtige in de praktijk veel soepeler, dan de omschrijving van dit artikel doet vermoeden.

Den dienstplichtige toch wordt door aanschrijving bekend gemaakt, waar en wanneer hij voor het vervullen van zijn dienstplichten zich moet melden. Verschijnt hij niet, dan kan de Chef van het Bureau Zeemilitie volgens artikel 36 van het XIIIe hoofdstuk, 1e deel Verord. Kon. Mar., wanneer hem de geldigheid gebleken is van de reden van niet-opkomst den burgemeester verzoeken, betrokkene nader op te roepen op een anderen datum, daarbij de omstandigheden, waarin betrokkene verkeert, in acht nemende.

Binnen acht dagen na het niet verschijnen van den opgeroepene, doet de Chef van het Bureau Zeemilitie opgaaf aan den Minister van Defensie, met de reden van niet-opkomst, voor zoover bekend. Is de reden van niet-opkomst niet bekend, dan wordt opgaaf gedaan aan den burgemeester van de gemeente, waar de dienstplichtige ingeschreven staat, waarbij verzocht wordt een onderzoek in te stellen, naar de reden van het niet opkomen. Bij het inzenden van

¹⁾ „Met hechtenis van ten hoogste één maand of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft hij, die ingevolge de wet ter inlijving moet opkomen en niet verschijnt op tijd en plaats, voor zijn verschijning bepaald, tenzij blijkt, dat voor zijn niet verschijning een geldige reden bestond.”

Volgens het tweede lid wordt de straf maximaal 10 maanden gevangenisstraf of geldboete van ten hoogste drieduizend gulden, indien het feit opzettelijk gepleegd werd. Deze feiten komen niet voor den militairen rechter.

²⁾ Verordeningen Koninklijke Marine, deel 1, hoofdstuk XIII, artikelen 26 e.v. en artikel 36.

den uitslag van dit onderzoek wordt een afschrift overgelegd van de kennisgeving van oproeping van betrokkene.

Ingeval het adres bekend is, waar de niet-opkomer zich hier te lande bevindt, wordt hij door den betrokken compagniescommandant der politietroepen gewaarschuwd, zich alsnog binnen een bepaalden termijn aan te melden. Geeft de milicien hieraan geen gevolg, eerst dan wordt de compagniescommandant der politietroepen uitgenoodigd, den man aan te houden en op te zenden.

Ingeval het adres niet bekend is, wordt het signalement van den verdachte in het Algemeen Politieblad opgenomen ter aanhouding van verdachte.

De uitslag van het onderzoek van den burgemeester wordt zoo spoedig mogelijk toegezonden aan den Minister. Indien deze termen aanwezig acht tot strafrechtelijke vervolging op grond, dat de zee-milicien in quaestie verdacht wordt het feit, omschreven in artikel 150 W.M.Sr., te hebben gepleegd, geeft hij hiervan kennis aan den Chef van het Bureau Zeemilitie, met bijvoeging van de betrekkelijke bescheiden.

Het valt dus op, dat volgens artikel 28 van 1 V.K.M. XIII niet de commandant ex artikel 8 van de Regtspleging bij de Zeemagt beslist: „dat de zaak voor den militairen Regter moet worden gebracht”, doch dat de Minister zijn gevoelen hieromtrent kenbaar maakt aan den Chef van het Bureau Zeemilitie. Aangezien de milicien zich in den regel zal hebben te melden bij de Marinekazerne te Willemsoord en de Chef van het Bureau Zeemilitie tevens Commandant is van die inrichting, krijgt dus de Commandant aanwijzingen van den Minister inzake de verwijzing naar den Zee-krijgsraad, hetgeen n.m.m. in strijd is met de bedoeling van art. 8 van de Regtspleging bij de Zeemagt.

Het is wel duidelijk, dat de in 1 V.K.M. XIII voorgeschreven gang van zaken in het geheel niet in overeenstemming is met den geest, die uit artikel 150 W.M.Sr. spreekt ¹⁾.

Wanneer betrokkene niet verschijnt ten tijde en ter plaatse, als aangegeven in zijne oproeping, heeft hij artikel 150 overtreden, ongeacht, of er al dan niet opzet in het spel was. Dit is m.i. het oogenblik, dat artikel 150 W.M.Sr. in werking treedt, e.q. met toepassing van artikel 2, 2° a. van de Wet op de Krijgstucht.

De praktijk is evenwel anders. Wanneer den Chef van het Bureau Zeemilitie de reden van niet-opkomst bekend is en hem de

¹⁾ Dit is niet zoo „duidelijk”. Het is zeer wel mogelijk dat de dienstplichtige bijv. door overmacht verhinderd was om aan de oproeping gevolg te geven of dat de „kennisgeving” hem niet bereikt heeft. Een vooronderzoek zal dan ook dikwijls zeer gewenscht kunnen zijn. En indien daaruit blijkt, dat art. 150 is overtreden, waarom zou de Minister dan den Chef van het Bureau Zeemilitie en den Commandant der Marine niet eene aanwijzing mogen geven betreffende eene strafrechtelijke vervolging van den verdachte? Strijd met de R.Z. zien wij hierin niet. Men vergelijke nog art. 12(2) Regeling personeel Marine-reserve (1 V.K.M. VIH).

geldigheid van die reden gebleken is, kan de man nader opgeroepen worden. Verschijnt betrokkene nu, dan wordt de zaak als afgehandeld beschouwd. Komt hij niet, dan eerst wordt overgegaan tot het rapporteeren aan den Minister, het waarschuwen door den compagniescommandant der politietroepen, e.q. het opnemen van het signalement in het Algemeen Politieblad en het doen aanhouden en opzenden van den dienstplichtige.

Het komt slechts uiterst zelden voor, dat de Minister termen aanwezig acht, tot strafvervolgung over te gaan en dit gevoelen kenbaar maakt aan den Chef van het Bureau Zeemilitie.

W. H. VERMEER.

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

Dogmatische rechtstoepassing.

In de „Rechtskundige Opstellen” op 2 November 1935, ter gelegenheid van zijn zilveren jubileum als Hoogleraar, aan Prof. Mr. E. M. Meijers door zijne oud-leerlingen aangeboden ¹⁾, komt, onder bovenstaanden titel, voor eene bijdrage van de hand van Mr. P. J. A. Clavareau, waarin ook de rechtspraak betreffende in Indië delinquerende militairen der zeemacht ter sprake wordt gebracht.

Onder *dogmatische rechtstoepassing* verstaat Schr. rechtstoepassing *uitsluitend* met behulp van de wetten der logica. Komende tot de vraag in hoeverre die dogmatische redeneering bij de rechtsvinding medewerkt, geeft hij een twintigtal, bijna alle aan de rechtspraak ontleende, voorbeelden en daaronder ook een tweetal, nos. 18 en 19, in verband met de actueele militaire rechtspraak betreffende de rechtspositie van het militaire personeel der zeemacht in Ned.-Indië.

Mr. C. was zoo vriendelijk om ons een overdruk van zijn opstel toe te zenden. Met zijn goedvinden nemen wij hier de punten 18 en 19 over.

18. Mag men onder „ambtenaren” in de onder 17 *) genoemde artikelen van het W.Sr. ook de ambtenaren in de overzeesche gewesten verstaan? Een soortgelijke vraag rijst met betrekking tot den term „openbaar gezag”, voorkomende in art. 131 Sr.; deze vraag is ontkennend beantwoord door Rb. 's-Gravenhage 22 Mrt. 1928 N. J. 1928, 824 in de bekende zaak der Indische studenten. De Rechtbank overwoog daarbij, dat voor het W.Sr. de Koloniën gelijk staan met het buitenland, en paste deze conclusie vervolgens dogmatisch toe op den norm, waarvan de schending moest worden beoordeeld (i. c. art. 131 Sr.). Minister van Schaik heeft bij het mondeling overleg met de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht over het Wetsontwerp houdende nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde het standpunt van de Rechtbank bestreden. ⁵⁸⁾ (*M.R.T. XXX, blz. 433. Red. M.R.T.*)

Genoemde vragen zijn van bijzonder belang voor de militaire strafrechtspraak, vooral omdat de militairen der Koninklijke Marine in de overzeesche gewesten onderworpen zijn aan de Nederlandsche strafwetgeving (vgl. hierna n° 19). Bij een vervolging op grond van art. 180 Sr. heeft Krijgsraad a/b Hr. Ms. Gelderland 19 Dec. 1908 M. R. T. V, 256 een koloniaal ambtenaar beschouwd

¹⁾ Uitgave N.V. W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle. Prijs f 16.50.

*) Aldaar zijn genoemd de artt. 6, 44, 135, 136, 139, 177, 179, 180, 184, 185, 249, 3°, 267, 271, 304. 2°, 358-363, 365-368, 370-378, 438, 462, 463. Zie ook art. 84.

Red. M.R.T.

⁵⁸⁾ Wetgevingsbijlage N. J. B. XCIII blz. 41.

als een ambtenaar, bedoeld in genoemd artikel.⁵⁹⁾ Evenzoo voor de toepassing van art. 184 Sr. Kr. Soerabaja 3 Dec. 1929 M.R.T. XXVI, 256, 10 Dec. 1929 M.R.T. XXVI, 261 noot 1, en met betrekking tot art. 180 Sr. Indisch H.M.G. 8 Nov. 1929 M.R.T. XXVI, 41.⁶⁰⁾ Het Haagsche vonnis is echter door het hoogste Indische militair-rechterlijke College nagevolgd bij sententie van 6 (of 13?) Febr. 1931 Ind. T. 133, 568 M.R.T. XXVII, 34 (een vervolging op artt. 180, 304, 2° Sr.). Het is merkwaardig hoe deze sententie, die breekt met de jurisprudentie der militaire colleges, de behoeften der practijk aan de dogmatiek opoffert: wederspannigheid tegen een Indischen politieagent kan hierdoor niet anders dan als krijgstuchtelijk vergrijp met ten hoogste 14 dagen streng arrest worden bestraft.⁶¹⁾

19. Bij de vorige casusposities is gebleken, dat wanneer de heerschende strooming weigert een niet-dogmatische interpretatie te aanvaarden, er dikwijls een oppositie te vinden is, die daartoe wel bereid is. Dit is echter niet altijd het geval.

Art. 76 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht⁶²⁾ kent den militairen rechter, behoudens de uitzonderingen bij de wet gemaakt, jurisdictie toe ten aanzien van de strafbare feiten, door militairen begaan. In de volgende artikelen der Invoeringswet wordt dit beginsel nader uitgewerkt, o.a. in art. 91, dat den Krijgsraden bij de zeemacht in Oost-Indië jurisdictie toekent o.m. ten aanzien van de strafbare feiten, begaan door personen, die behooren tot onderdeelen der zeemacht, waarvoor de Krijgsraad is aangewezen. Uit artt. 2—5 Wetb. Mil. Sr. juncto art. 5, 2° Sr. volgt, dat op deze feiten, ook wanneer zij in Nederlandsch-Indië zijn begaan, de Nederlandsche strafwet van toepassing is.⁶³⁾

⁵⁹⁾ Vgl. hierover H. D. Rubenkoning in M.R.T. V, 168.

⁶⁰⁾ Vgl. nog de redactioneele beschouwing in M.R.T. XXVI, 214.

⁶¹⁾ Dezelfde moeilijkheden rijzen, wanneer bij een klachtdelict de klacht is ingebracht bij een ambtenaar in de overzeesche gewesten; is dan aan art. 164 Sv. voldaan? De militaire rechter kan zich in zoo'n geval — aangenomen, dat art. 164 Sv. van toepassing moet worden geacht — redden met art. 74, 3° Invw. M.S.T.R., waarin wordt bepaald, dat onder schriftelijke bescheiden worden begrepen verklaringen enz. van ambtenaren in koloniën en bezittingen. Aldus Ind. H.M.G. 12 Oct. 1934 M.R.T. XXX, 541. Daarentegen achten Kr. Willemsoord 31 Mei 1933 M.R.T. XXIX, 468 en Ned. H.M.G. 8 Sept. 1933 M.R.T. XXIX, 474 om dogmatische redenen zoo'n klacht niet voldoende.

Het wil mij evenwel voorkomen, dat zelfs de civiele strafrechter, die met de uitspraak van de Haagsche Rechtbank instemt, een in den vreemde ingebrachte klacht zal kunnen accepteren, en wel op grond van art. 10 A.B.

⁶²⁾ (Invw. M.S.T.R.), luidende: „De militaire rechter neemt kennis van de strafbare feiten begaan door militairen, behoudens de uitzonderingen bij de wet gemaakt”.

⁶³⁾ Wanneer bedoelde personen *buiten* dienstbetrekking in Nederlandsch-Indië een strafbaar feit begaan, mag de Nederlandsche strafwet slechts toepassing vinden, indien ook de Indische strafwet dat feit reprimeert

Het Indische H. M. G. (als appèlrechter van Kr. Soerabaja ⁶⁴⁾ had bij sententie van 8 Nov. 1929 M. R. T. XXVI, 41 een geval te berechten, waarin een militair der zeemacht een voorschrift van de *Indische* strafwet had overtreden, zonder dat een corresponderend voorschrift van de *Nederlandsche* strafwet was aan te wijzen. Het Hof concludeerde bij deze casuspositie tot vrijspraak, ⁶⁵⁾ aangezien het als Nederlandsch rechter alleen het Nederlandsche strafrecht kon toepassen.

Het eigenaardige is, dat er geen reden is om aan te nemen, dat de Indische strafwet op deze delinquenten niet van toepassing zou zijn. In het algemeen is er echter geen rechter, die de Indische strafwet zou kunnen toepassen. Zoodat deze delicten niet anders dan als krijgstuuchtelijke vergripen kunnen worden bestraft. Staat een matroos, omdat hij tezamen met een burger een dergelijk feit heeft gepleegd, echter (op grond van art. 81 Invw. M. S. T. R.) voor den Raad van Justitie of den Landrechter terecht, dan zal hij de toepasselijkheid van de Indische strafwet wel degelijk gevoelen!

De vrijspraak van het Indische H. M. G. is langs logischen weg gevonden. Kan men niet anders redeneeren? Door een niet-dogmatische redeneering zou men kunnen komen tot de conclusie, dat de Indische militaire rechter, hoewel *Nederlandsch* College, in deze gevallen de *Indische* strafwet moet toepassen. ⁶⁶⁾ Niemand durft deze solutie echter aan, zoodat de wetgever te hulp wordt geroepen. ⁶⁷⁾ *)

(art. 5, 2° Sr.), of indien het feit in het Wetb. Mil. Sr. omschreven is, dan wel in eenige speciale gevallen.

De strafbaarheid buiten dienstbetrekking op grond van art. 5, 2° Sr. geldt ook, indien het feit is begaan door een Nederlandsch-onderdaan-niet-Nederlander: art. 83 lid 2 Sr. juncto art. 22 Wet 6 Apr. 1875 M. S. 66 (Uitleveringswet) breidt art. 5, 2° Sr. tot deze categorie onderdanen uit. Dit is over het hoofd gezien door R. J. Brunner in T.Sr. XLIV, 303, volgens wien de inheemsche militair der zeemacht, die zich buiten dienstbetrekking aan den wal misdraagt, door den militairen rechter slechts kan worden veroordeeld wegens de delicten, genoemd in art. 4, 2° Wetb. Mil. Sr. of in artt. 4 of 6 Sr.

⁶⁴⁾ Art. 85 Invw. M.S.T.R. kent het Indische H.M.G. jurisdictie in appèl toe ten aanzien van de appellabele vonnissen, door de Krijgsraden bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië gewezen. Op grond der Invw. M.S.T.R. worden de Indische Zeekrijgsraad en het Indische H.M.G. voor zoover werkzaam in zijn qualiteit van appèlrechter van dien Zeekrijgsraad algemeen als *Nederlandsche* rechters beschouwd.

⁶⁵⁾ Het militaire strafprocesrecht kent geen ontslag van rechtsvervolgning.

⁶⁶⁾ Art. 1 lid 1 Ned. Sr. zou tegen deze redeneering niet zijn aan te voeren want de feiten *zijn* strafbaar, hetgeen bij connexiteit ook blijkt.

⁶⁷⁾ De Volksraad heeft hier reeds een motie over aangenomen: H. 1930/31 blz. 2273 e.v., M.R.T. XXVII, 6.

D. B. A. Franken, die tegen het Indische H.M.G. opponeert, betoogt in M.R.T. XXIX, 435 (nagevolgd door R. J. Brunner in T.Sr. XLIV, 303), dat in deze gevallen de Indische civiele strafrechter competent mag worden geacht, en dat het militaire Hof dus tot een onbevoegdverklaring had moeten komen. De Invw. M.S.T.R. zou immers uitsluitend aan door de *Nederlandsche* wet gereprimeerde strafbare feiten denken. Ook deze rede-

Hoewel dit onderwerp buiten het terrein van arbeid der meeste Nederlandsche juristen zal vallen, sta ik er zoo uitvoerig bij stil, omdat het duidelijk illustreert, dat ook niet-dogmatische rechts-toepassing zijn grenzen moet hebben. De rechtstoepasser kan het niet voor zijn verantwoording nemen, aan het geheel der door hem toe te passen wettelijke bepalingen langs niet-dogmatischen weg een ander dergelijk geheel toe te voegen.

neering volgt den dogmatischen weg. Zij behoeft dus op zichzelf niet foutief te zijn, doch zij ziet geheel voorbij, dat art. 91 Invw. M.S.T.R. de jurisdictie over de betrokken personen aan den Zeekrijgsraad heeft toegekend. Men vgl. de weergave der parlementaire behandeling van art. 76 Invw. M.S.T.R. in M.R.T. XVII, 390 e.v. In de Toelichting op dat artikel is uiteengezet, dat daardoor de militairen voor elk strafbaar feit voor den militairen rechter worden gebracht. Over dit punt heeft de verdere discussie bij dit artikel geloopt.

Het toekennen van jurisdictie over militairen der zeemacht heeft de Rijkswetgever derhalve blijkens de Invw. M.S.T.R. aan zichzelf voorbehouden. De opvatting, dat de ordonnantiëwetgever zijn organen die jurisdictie niet kan toekennen, is ook neergelegd in de Memorie van Toelichting ad art. 47 Wetb. Mil. Sr. voor Nederlandsch-Indië (geldende voor de landmacht) (M.R.T. XXVIII, 241).

Vgl. over deze kwesties verder W. Boekhoudt in M.R.T. XVI, 121, het redactioneele artikel in M.R.T. XXVI, 208, Brunner in T.Sr. XL, 61 (tevens in Ind. T. 131, 495). De constructie van Franken wordt jure constituendo op sterke gronden bestreden in het redactioneele artikel in M.R.T. XXVIII, 534.

*) Noot van de Redactie M.R.T. — Bij de toezending van zijn opstel deelde Mr. C. ons mede, tijdens het schrijven daarvan nog geen kennis te hebben van de Novemberaflevering van het M.R.T. Hieruit was hem nu gebleken, dat de kapitein Schmitz (zie blz. 259/260) reeds thans toepassing van het *Indische* strafrecht door den militairen rechter bij de zeemacht aldaar verdedigt.

BOEKAANKONDIGING.

Dienstplichtvoorschriften. Dienstplichtwet. Dienstplichtbesluit en Dienstplichtbeschikking, met aantekeningen, alphabetisch register en overzicht van werkzaamheden door E. H. SCHMIDT, Referendaris bij het Departement van Defensie. Alphen aan den Rijn N. Samsom N.V. 1935. 332 bladzijden. Prijs f 4.

Dit werkje dankt zijn ontstaan aan de „Dienstplichtbeschikking”, tot uitvoering van de Dienstplichtwet en van het Dienstplichtbesluit vastgesteld bij beschikking van den Minister van Defensie van 30 Augustus 1935, VIIde Afd. Nr. 507 H.

In hoofdzaak is gegeven een tekstuitgave, waarin de meeste bepalingen van eene aantekening zijn voorzien, bestaande voor het meerendeel in onderlinge verwijzingen van de met elkander verband houdende bepalingen van wet, besluit en beschikking. Bij elk artikel van de wet, en waar noodig ook bij verschillende artikel-onderdeelen, vindt men een aanduiding van het artikel of artikel-onderdeel van het besluit of van de paragraaf of het onderdeel van de paragraaf der beschikking, welke de uitvoeringsbepaling van eerstbedoeld artikel bevat. Omgekeerd treft men bij elke bepaling van het besluit of van de beschikking een verwijzing aan naar het artikel of artikel-onderdeel van wet of besluit, waarmede die bepaling in verband staat.

Door een en ander wordt de raadpleging van de betreffende voorschriften en bepalingen zeer vergemakkelijkt.

Ongetwijfeld zal deze nieuwe tekstuitgave blijken een betrouwbare gids te zijn voor ieder, die in verband met zijn werkkring, hetzij op een gemeentesecretarie of ter provinciale griffie, dan wel op een militair of ander bureau, gehouden is op de hoogte te zijn van de verschillende voorschriften op het gebied van den dienstplicht en voor een juiste toepassing dier voorschriften zorg te dragen. Intusschen is de Dienstplichtwet reeds weder gewijzigd. Een aanvullingsblaadje zou wellicht overweging kunnen verdienen.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 18 Juni 1935.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet, Eerste-luitenants J. L. H. A. Antoni,
E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

1°. *Als militair door een toespraak trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen (tot een aantal soldaten die met beklagde in hetzelfde vertrek in tegenwoordigheid van korporaal v. d. G. corvéediensten verrichtten, nadat deze meerdere hem had berispt en het vertrek had verlaten, met luider stemme toevoegen: „korporaal v. d. G. is een rotvent, niet waar jongens?”; 2°. als militair opzettelijk een meerdere beschimpen (ter zelfder plaatse even later den korporaal D., ten aanhoore van een of meer andere militairen, doelende op den niet meer aanwezigen korporaal v. d. G. toevoegen: „wat een bloedhond is dat”), beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende.*

Het H.M.G. wijzigt de qualificatie in „als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling beledigen, tweemaal gepleegd, beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende”, nu toch de toevoegingen van de genoemde woorden hebben plaats gevonden ten aanhoore van een aantal dienstplichtige militairen, dus in het openbaar, terwijl die toevoegingen blijkens haren inhoud beledigend zijn voor den korporaal v. d. G.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens D. G. L., oud 20 jaar, geboren te Waddinxveen, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 1ste Tirailleur-compagnie van het Regiment Wielrijders te 's-Hertogenbosch, beklagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd,

O. dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 21

Maart 1935 is ingelijfd bij het Regiment Wielrijders en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 4 Mei 1935 door den compagnies-commandant te 's-Hertogenbosch opgemaakt, beklaagde op 21 Maart 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 7 Juni 1935 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 3 Mei 1935 te 's-Hertogenbosch:

I. door een toespraak heeft getracht de tucht onder de krijgsmacht, een aantal dienstplichtige soldaten, die met hem, beklaagde, in hetzelfde vertrek onder toezicht, althans in tegenwoordigheid, van den dienstplichtigen korporaal van de G. corveediensten verichtten, te ondermijnen, door nadat genoemde meerdere hem, beklaagde, over zijn gedrag had berispt, zich in tegenwoordigheid van dien meerdere, althans nadat deze het vertrek had verlaten, tot die soldaten wendende, hun met luider stemme toe te voegen: „Korporaal van de G. is een rotvent, niet waar jongens”, althans woorden van gelijke beteekenis;

II. als militair opzettelijk zijn meerdere, den dienstplichtigen korporaal v. d. G., heeft beschimpt, door nadat deze meerdere zich, na hem, beklaagde, te hebben berispt, had verwijderd van de kamer, waar beklaagde onder zijn toezicht, althans in zijne tegenwoordigheid, was werkzaam geweest, den dienstplichtigen korporaal v. D. ten aanhoore van een of meerdere andere militairen, allen op bedoelde kamer aanwezig, toe te voegen, doelende op den dienstplichtigen korporaal van de G.: „Wat een bloedhond is dat”, althans woorden van gelijke beteekenis;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 3 Mei 1935 te 's-Hertogenbosch met nog vier andere soldaten was belast met het schoonmaken van de korporaalskamer; dat hij des avonds om ongeveer 7 uur, tijdens hij met dat corvée belast was, een korporaalsjas heeft aangetrokken; dat hij daarover van den korporaal v. d. G. een berisping kreeg; dat hij kort daarna tegen de andere soldaten, die op de kamer aanwezig waren, heeft gezegd: „Korporaal van de G. is een rotvent, niet waar jongens”;

dat hij die woorden heeft gebezigd, omdat de korporaal zoo vervelend was; dat hij direct daarna, nadat de korporaal v. d. G. de kamer had verlaten, in tegenwoordigheid van den korporaal v. D. en andere soldaten, heeft gezegd: „Wat een bloedhond is dat!”; dat hij daarmee bedoelde den korporaal v. d. G. te beschimpen;

dat hij kort van te voren van dien korporaal een berisping had gehad;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. K. v. D., 19 jaar, gewoon dienstplichtig korporaal bij het Regiment Wielrijders te 's-Hertogenbosch:

dat hij op 3 Mei 1935 te 's-Hertogenbosch belast was met het

toezicht op het schoonmaken van de korporaalskamer; dat beklagde nadat deze van korporaal v. d. G. een opmerking had gekregen over het niet voldoende werken, tegen hem, getuige, heeft gezegd: „Als de korporaal v. d. G. mij bij den kapitein brengt, sla ik hem op zijn sodemieter”; dat hij even later beklagde tot de andere soldaten heeft hooren zeggen: „De korporaal v. d. G. is een rotvent, niet waar jongens”; dat de korporaal v. d. G. daar toen niet bij was;

2. P. L., 19 jaar gewoon dienstplichtig soldaat bij het Regiment Wielrijders te 's-Hertogenbosch:

dat hij op 3 Mei 1935 te 's-Hertogenbosch was belast met het schoonmaken van de korporaalskamer; dat hij heeft gezien, dat beklagde een korporaalsjas aantrok; dat hij heeft gehoord, dat beklagde zeide: „De korporaal v. d. G. is een rotvent, niet waar jongens”;

3. W. v. L., 19 jaar gewoon dienstplichtig korporaal bij het Regiment Wielrijders te 's-Hertogenbosch:

dat hij op 3 Mei 1935 aanwezig was op de korporaalskamer te 's-Hertogenbosch; dat hij hoorde, dat de korporaal v. d. G. beklagde een opmerking maakte om wat harder te werken; dat even later beklagde een korporaalsjas aantrok; dat de korporaal v. d. G. toen tegen beklagde heeft gezegd zulks te laten, want dat hij anders met hem naar den kapitein zou gaan; dat even later beklagde tot de andere soldaten op de kamer zeide: „De korporaal v. d. G. is een bloedhond en als hij er rapport van opmaakt, heb ik er een jaar voor over, maar dan gaat de korporaal een jaar het ziekenhuis in en komt hij er op krukken uit”; dat een van de soldaten toen nog heeft gezegd: „L. je moet eens op je woorden passen”;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd t.a. van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft —, de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, dat hij de sub I vermelde woorden heeft gebezigd tot een aantal soldaten, die met hem, beklagde, in hetzelfde vertrek in tegenwoordigheid van den dienstplichtig korporaal v. d. G. corveediensten verrichtten, nadat deze meerdere het vertrek had verlaten, en met dien verstande, dat hij de sub II bedoelde woorden heeft gebezigd, nadat de korporaal v. d. G. zich had verwijderd van de kamer, waar beklagde in zijne tegenwoordigheid was werkzaam geweest;

O. dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62, 108 en 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Strafen Tuchtrect, 27, 56 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangewezen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „1°. als militair door een toespraak trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen; 2°. als militair opzettelijk een meerdere beschimpen ¹⁾), beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende”;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 4 tot 15 Mei 1935 in mindering zal worden gebracht.

MEMORIE VAN APPÈL IN DE ZAAK TEGEN D. G. L.

's-Hertogenbosch, 4 Juli 1935.

Op 18 Juni j.l. heeft voor den Krijgsraad voor de Landmacht terechtstaan de dienstplichtige soldaat D. G. L. ter zake van de strafbare feiten, genoemd in de artt. 108 en 147 van het W.v.M.Sr.

Hij is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden.

Ofschoon de uitspraak in overeenstemming was met den eisch, heb ik tegen dat vonnis hooger beroep aangeteekend en wel om de volgende redenen.

Aan L. was ten laste gelegd, dat hij een meerdere had beschimpt. Dit beschimpen had evenwel plaats gehad buiten tegenwoordigheid van dien meerdere.

Ter beslissing staat dus de vraag, of men iemand kan beschimpen buiten zijne tegenwoordigheid.

De Krijgsraad en de ondergeteekende meenen van wel.

Een uitspraak door het Hoog Militair Gerechtshof komt ons gewenscht voor.

De Auditeur-Militair,
AGHINA.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 30 Augustus 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Advocaat-Fiskaal: Mr. A. Brants (fung.).

Raadsman: Mr. Y. H. M. Nijgh, te 's-Gravenhage.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te

¹⁾ De qualificatie is in hooger beroep gewijzigd. Zie de hierna opgenomen sententie van 30 Augustus 1935. Red. M.R.T.

's-Hertogenbosch, appèllant van een vonnis, op den 18den Juni 1935 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen ¹⁾, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, tegen D. G. L., oud 20 jaar, geboren te Waddinxveen, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 1ste Tirailleur-compagnie van het Regiment Wielrijders, in garnizoen te 's-Hertogenbosch, gerequireerde in persoon, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de door appellant ingediende memorie, behelzende de middelen en gronden, waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteeënd;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat de behandeling van deze zaak in hooger beroep het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de qualificatie, door den Krijgsraad aan de bewezen verklaarde feiten gegeven;

dat toch elk van beide feiten inhoudt, dat de toevoeging heeft plaats gevonden ten aanhoore van een aantal dienstplichtige militairen, dus in het openbaar, terwijl die toevoegingen blijkens haren inhoud beleedigend zijn voor den korporaal v. d. G.;

dat het Hof zich overigens vereenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Qualificeert die feiten als: „als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling beleedigen, tweemaal gepleegd, beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende”;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

¹⁾ Hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 1 Februari 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht-tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel-tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. W. Andrée Wiltens (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. J. H. P. ter Spill.

Opzettelijke ongehoorzaamheid met recidive (weigeren en nalaten te gehoorzamen aan het bevel om zich klaar te maken voor het halen van nabehandeling in het hospitaal.)

Beklaagde was i.c. verplicht zich aan de nabehandeling te onderwerpen, doch al ware dit anders, al zou beklaagde reden hebben gehad daartegen bezwaren in te brengen, kan dit niet als eene verzachtende omstandigheid worden aangemerkt, aangezien hij in elk geval verplicht was aan het bevel om voor den officier van gezondheid te verschijnen, te voldoen en hij dan gelegenheid zou hebben gehad zijne bezwaren kenbaar te maken.

In verband met zijn zeer slecht strafregister en zijne vroegere veroordeeling ter zake van hetzelfde misdrijf is beklaagde ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, geappelleerde, en W. W., algemeen stamboeknummer 89718, oud 21 jaren, geboren te Arnhem (Gelderland), laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het 2de Bataljon Infanterie te Magelang, op vrije voeten en bij beschikking van den Krijgsraad d.d. 30 November 1934 in arrest gesteld, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 7 December 1934 en uitgesproken op 14 December 1934, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde ¹⁾ wettig

¹⁾ De telastelegging luidt: „dat hij op 29 Augustus 1934 in het gebouw van de Hoofdwacht te Magelang heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen het hem door zijn meerdere, den Europeeschen brigadier der Infanterie A. Verhoeven, algemeen stamboeknummer 85924, uitdrukkelijk gegeven dienstbevel om zich klaar te maken voor het halen van nabehandeling in het hospitaal, door te antwoorden: „Ik wensch geen nabehandeling te halen, ik weiger alle nabehandeling”, althans woorden van gelijke strekking, en zich niet gereed te maken, zijnde tijdens het plegen van dit misdrijf nog geen vijf jaren verloopen, sedert hij eene

en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: „opzettelijke ongehoorzaamheid, zijnde tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren verloopen sedert de schuldige eene wegens gelijk misdrijf bij vonnis opgelegde straf geheel heeft ondergaan” en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven maanden en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met bepaling, dat de tijd, door beklaagde van den 30sten November 1934 af in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht;

Gelet op de door den beklaagde op 5 Januari 1935, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gehoord den door den Advocaat-fiscaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 25 Januari 1935, daartoe strekkende: dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

O. dat beklaagde niet het verzoek heeft gedaan, in appèl persoonlijk voor den Hove te verschijnen en het Hof die verschijning ook niet noodzakelijk heeft geoordeeld, zoodat hij niet is opgeroepen om ter terechtzitting aanwezig te zijn en aldaar niet is verschenen;

O. dat beklaagde wel heeft verzocht, hem in hooger beroep een raadsman toe te voegen, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hoog-gerechtshof Mr. J. H. P. ter Spill, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O. dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Krijgsraad ook terecht beklaagde op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, aan het hem telastgelegde heeft schuldig verklaard en dit feit juist heeft omschreven;

O. ten aanzien van de opgelegde straffen:

dat terecht de Krijgsraad heeft beslist, dat beklaagde verplicht was, zich aan de onderwerpelijke nabehandeling te onderwerpen in verband met het bepaalde bij artikel 64 van het Reglement op den Inwendigen Dienst, zijnde zulks geen kunstbehandeling in den zin van genoemd reglement, doch, al ware dit anders en al zou beklaagde op grond van zijn lichamelijken toestand op dat oogenblik

hem wegens het misdrijf van „het als minder militair uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten de orders van dengene, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen en na te komen in eene andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is, tweemaal gepleegd” bij vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi van 5 Januari 1934 opgelegde militaire gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden geheel heeft ondergaan.”

reden hebben gehad, bezwaren in te brengen tegen het ondergaan der nabehandeling, zulks ook niet als een verzachtende omstandigheid kan worden aangemerkt, aangezien hij in elk geval verplicht was, aan het bevel, om voor den officier van gezondheid te verschijnen, te voldoen en hij dan gelegenheid zou hebben gehad aan dezen zijn bezwaren kenbaar te maken;

dat in verband met beklaagde's zeer slecht strafregister en zijn vroegere veroordeeling ter zake van hetzelfde misdrijf, ook het Hof hem ongeschikt acht, om in den militairen dienst te blijven;

dat het College termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidsstraf;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, artikel 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht en de artikelen 43, 51 en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam en van wege de Koningin!

Bevestigt het op 7 December 1934 gewezen en op 14 December 1934 uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde gevangenisstraf.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 1 Maart 1935.

President: Mr. W. Andrée Wiltens (wnd.).

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. P. C. Smith (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Jhr. Mr. H. de Savornin Lohman.

Verduistering van geld door een inlandsch matroos-hofmeester, welk geld hij in zijne dienstbetrekking van hofmeester bij eene gamelle had ontvangen en onder zich had tot het doen van contante inkoop. Terecht verlaagd (tot de klasse van inlandsche jongen) als zijnde hij op grond van dit feit ongeschikt om als matroos-hofmeester te blijven dienen.

De door den Krijgsraad aan het feit gegeven kwalificatie: „verduistering gepleegd door hem die het goed uit hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft”, is minder juist,

zij moet luiden: „verduistering, begaan door een ambtenaar, die daarbij gebruik heeft gemaakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken”.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant, en S., stamboeknummer 704 B, oud 22 jaren, geboren te Pening, Ngandjoek (Kediri), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als inlandsch matroos-hofmeester aan boord van Hr. Ms. „Flores” te Soerabaja, beklaagde-appellant tevens geappelleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 5 Februari 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: „verduistering gepleegd door hem die het goed uit hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft” en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van acht dagen en verlaging tot de klasse van Inlandsche jongen;

Gelet op de door den beklaagde op 6 Februari 1935 en den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 7 Februari 1935, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 21 Februari 1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 23 Februari d.a.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 1 Maart 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal te niet doen v.z.v. daarbij is bewezen en beklaagde schuldig verklaard aan het hem telastegelegde tot het bedrag ad f 8.06⁵;

bewezen en mitsdien beklaagde schuldig zal verklaren aan het hem primair telastegelegde; ¹⁾

¹⁾ Aan den beklaagde was ten laste gelegd en daarvan in eersten aanleg het niet cursief gedrukte gedeelte bewezen verklaard:

„dat hij, dienende als inlandsch matroos-hofmeester aan boord van Hr. Ms. „Flores” te Soerabaja, op of omstreeks 16 December 1934, opzettelijk een bedrag van f 13,065 (dertien gulden en zeseneenhalve cent), althans van f 8,065 (acht gulden en zeseneenhalve cent), althans eenig geld, hetwelk toebehoorde aan de gamelle van de Europeesche onderofficieren van Hr. Ms. „Flores”, althans aan een ander dan aan hem — beklagde —, en hetwelk hij in zijne dienstbetrekking van hofmeester bij voornoemde onderofficieren had ontvangen en onder zich had tot het doen van contante inkoop ten behoeve dier gamelle, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend.”

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 1 Maart 1935 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Jhr. Mr. H. de Savornin Lohman, is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof zich met de beslissing van den eersten rechter niet ten volle kan vereenigen;

O., dat, ofschoon beklaagde bij het beroepen vonnis niet uitdrukkelijk van eenig onderdeel van het telastegelegde is vrijgesproken, uit de overwegingen van dat vonnis volgt, dat beklaagde slechts aan het subsidiair telastegelegde — verduistering van een bedrag van *f* 8,06⁵ — is schuldig verklaard;

O., dat beklaagde in beide instantiën heeft ontkend, mede een bedrag van *f* 5 te hebben verduisterd;

dat hij te dien aanzien eerst heeft verklaard dit geld te hebben uitgeleend aan den korporaal-hofmeester Moesdar, doch, nadat deze zulks had ontkend, die opgave heeft ingetrokken en vervangen door de bewering, dat hij *f* 5 te weinig had ontvangen van een vruchtenverkooper op de pasar;

dat het Hof op grond van deze tegenstrijdige opgaven, welke bewezen worden door de verklaring van getuige Heyerman en beklaagde's erkenenis in beide instantiën dezelve te hebben afgelegd, beklaagde's ontkentenis betreffende de wederrechtelijke toe-eigening van dit onderdeel van het door de verklaring van getuige Heyerman bewezen tekort van *f* 13,06⁵ niet aanvaardt en op grond van voormelde verklaring in verband met de aanwijzing, voortvloeiende uit de omstandigheid, dat het tekort eerst werd ontdekt, toen getuige Heyerman aan beklaagde *f* 35 van het bedrag, dat hij volgens zijn inkoopboekje nog onder zich moest hebben, heeft teruggevraagd en deze slechts *f* 30 kon afgeven — voor hem mitsdien toen slechts de noodzakelijkheid bestond, om voor het ontbreken van dat bedrag van *f* 5 een verklaring te geven, welke onmiddellijk gegeven verklaring een leugen bleek te zijn — wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde zich ook dit bedrag van *f* 5 wederrechtelijk heeft toegeëigend;

dat het Hof mitsdien op voormelde gronden en middelen in verband met die, welke in het beroepen vonnis zijn opgenomen, wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde zich aan het hem primair telastegelegde heeft schuldig gemaakt;

O., dat de door den eersten rechter aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie minder juist is voorgekomen;

dat toch beklaagde de gelegenheid had, de voorschreven verduistering te plegen, doordat hij als matroos-hofmeester, mitsdien als ambtenaar, belast kon worden en ook belast is geworden met het doen van inkoop voor de gamelle der onderofficieren met hem daartoe tevoren door den chef dier gamelle verstrekte gelden, der-

halve gebruik heeft gemaakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken; ¹⁾

O., dat de opgelegde hoofdstraf in cumulatie met de ook naar 's Hof oordeel terecht opgelegde verlaging tot de klasse van Inlandsche jongen - geacht kan worden, in goede verhouding te staan tot den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden, waaronder het is gepleegd;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 44 van het Wetboek van Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 5 Februari 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voorezover daarbij het den beklaagde primair telastegelegde niet bewezen is verklaard, alsmede ten aanzien van de qualificatie van het bewezen verklaarde;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat de aan hoofde dezer nader aangeduide beklaagde S., stamboeknummer 704 B, het hem primair telastegelegde heeft gepleegd, alsmede zijn schuld daaraan;

Omschrijft het bewezen verklaarde als „verduistering, begaan door een ambtenaar, die daarbij gebruik heeft gemaakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de daarbij aan den beklaagde mede opgelegde bijkomende straf van verlaging tot de klasse van Inlandsche jongen.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 12 April 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. W. Andrée Wiltens.

Advocaat-fiscaal Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. J. G. Bouma.

Diefstal van f 25 ten nadeele van een medeschepeling.

Beklaagde is ongeschikt te achten om in den militairen dienst te blijven ter zake van het thans door hem begane feit, beschouwd

¹⁾ Naar ons voorkomt is ten deze, zoowel in eersten aanleg als in hooger beroep art. 359 W.v.S. over het hoofd gezien. Red. M.R.T.

in verband met de door hem vroeger begane krijgstuuchtelijke vergripen en zijn minder goede beoordeeling in dienst en mede in aanmerking genomen den slechten indruk, dien hij, bijzonderlijk door zijn leugenachtig verweer ter terechtzitting heeft gemaakt. Ontslag zonder ontzetting. (Anders advocaat-fiscaal).

Beslissing betreffende de teruggave van de stukken van overtuiging aangevuld met de clause: „tenzij daarop binnen dien termijn (8 dagen na de uitspraak der sententie) onder 's Hofs griffier beslag zij gelegd op de wijze, bij het Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië voorgeschreven”. (Zie art. 190 R.Z.).

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, *ratione officii*, appèllant, en J., stamboeknummer 2105, oud 22 jaren, geboren te Menado, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als inlandsch matroos der 3de klasse bij den „Dienst der Conservatie” te Soerabaja, beklaagde appèllant tevens geappëlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 5den Maart 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde ¹⁾ wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: „diefstal” en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 11den Januari 1935, en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij gewapende macht te dienen, met bevel, dat de voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen nadat dit vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, worden teruggegeven en wel het bankbiljet van f 25 aan den getuige van den Nieuwendijk, aan wien dit biljet door misdrijf is onttrokken, het „handboek voor den inlandschen matroos”, gemerkt rood A, de foto van twee inlandsche meisjes, gemerkt rood A 1, een witte enveloppe, gemerkt rood A 2, een brief, gemerkt rood A 3, zoomede de overige ten processe aanwezige geld-

¹⁾ De telastelegging luidde:

„dat hij te Tandjong-Priok op 29 November 1934 een bankbiljet van f 25, toebehoorende aan den matroos der 1ste klasse J. C. van den Nieuwendijk, heeft weggenomen uit een kastje in een motorsloep van Hr. Ms. „Witte de With”, waarin dat biljet door voornoemden matroos tijdelijk was opgeborgen, met het oogmerk om dat bankbiljet zich wederrechtelijk toe te eigenen.”

stukken ten bedrage van f 7,61⁵, aan den veroordeelde, bij wien deze voorwerpen in beslag zijn genomen;

Gelet op de door den beklaagde en door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad, respectievelijk op 7 en 8 Maart 1935, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 25 Maart 1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 27 Maart d.a.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 12 April 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis à quo zal te niet doen ten aanzien van de mede opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen; ¹⁾

zal verstaan, dat de bevolen teruggave der stukken van overtuiging, binnen den vastgestellten termijn zal plaats hebben tenzij daarop binnen acht dagen na de in deze gewezen sententie door den eigenaar of rechthebbende onder den secretaris beslag zij gelegd overeenkomstig de voorschriften van het Reglement op de Rechtsvordering;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 12 April 1935 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. J. G. Bouma als plaatsvervanger van Mr. O. J. Azing Venema, is aangevoerd;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan het hem telastegelegde schuldig heeft verklaard en dit feit juist heeft omschreven;

O., dat de eerste rechter beklaagde deswege een hoofdstraf heeft opgelegd, welke in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene en de persoonlijkheid van beklaagde, terwijl het Hof met den eersten rechter van oordeel is, dat beklaagde ter zake van het thans door hem begane feit, beschouwd in verband met de door hem vroeger begane krijgstuuchtelijke vergripen en zijn minder goede beoordeeling in dienst en mede in aanmerking genomen den

¹⁾ De Krijgsraad had te dien aanzien overwogen:

„dat, nog in aanmerking nemende dat beklaagde blijkens het ten processe aanwezige extract uit zijn conduiteboekje op 19 Mei 1933 en op 30 November 1934 krijgstuuchtelijk werd gestraft wegens het in zijn bezit hebben van hem niet toebehoorende voorwerpen, hij voorts op grond van dit misdrijf ongeschikt moet worden geacht om in den militairen stand te blijven.”

Red. M.R.T.

slechten indruk, dien hij, bijzonderlijk door zijn leugenachtig verweer ter terechtzitting heeft gemaakt,, ongeschikt is te achten om in den militairen dienst te blijven; ¹⁾)

O., dat de beslissing ten aanzien van de stukken van overtuiging eenige aanvulling behoeft, gelijk hieronder is omschreven;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 5 Maart 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verstaat, dat de afgifte der stukken van overtuiging als in het beroepen vonnis bepaald, zal plaats hebben binnen acht dagen na de uitspraak dezer sententie, tenzij daarop binnen dien termijn onder 's Hofs Griffier beslag zij gelegd op de wijze, bij het Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië voorgeschreven.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 12 April 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. Hulstijn en Mr. W. Andrée Wiltens.

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. J. G. Bouma.

Feitelijke insubordinatie. Waar beklaagde het plan om zijn meerdere te slaan, heeft opgevat terwijl hij in groote opwindung verkeerde en, toen hij eenige uren later dien meerdere toevallig ontmoette, in drift op hem is toegesprongen en aan zijn voornemen heeft gevolg gegeven, is geen sprake geweest van kalm beraad en rustig overleg, weshalve de telastegelegde voorbedachte raad niet is komen vast te staan. (Anders vonnis Zeekrijgsraad.)

Waar het hier een op zich zelf staand in drift begaan misdrijf betreft, beklaagde niet ongeschikt geacht om in den militairen stand te blijven.

¹⁾ Vergelijk hiermede de sententie van het H.M.G. van N.I. van 26 Mei 1933, M.R.T. XXX, blz. 63, alsmede onze opmerkingen XXX, blz. 241.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant, en S., stamboeknummer 1194 B, oud 19 jaren, geboren te Madioen, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsche jongen aan boord van Hr. Ms. „Soemba”, beklaagde-geappëlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 5 Maart 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde ¹⁾ wettig en overtuigend is bewezen verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf „feitelijke insubordinatie, gepleegd met voorbedachten rade” en deswege, met vrijspraak van het hem meer of anders telastegelegde, is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht, vanaf den 20sten December 1934;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja op 7 Maart 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 25 Maart 1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 27 Maart d.a.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appel dd. 12 April 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het hooger beroep, het vonnis a quo zal te niet doen, ten aanzien van de opgelegde straf;

voornoemden beklaagde S., stamboeknummer 1194 B, ter zake van het feit, waaraan hij bij dat vonnis is schuldig verklaard, zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden;

het vonnis van het overige zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, als-

¹⁾ De telastelegging luidde:

„dat hij op 8 November 1934, terwijl hij diende als inlandsche jongen aan boord van Hr. Ms. „Soemba”, welke oorlogsbodem zich toen bevond in de Moluksche zee, met voorbedachten rade, ter uitvoering van zijn na kalm beraad en rustig overleg opgevat voornemen den inlandschen korporaals-hofmeester Dikoen een pak slaag te geven, althans opzettelijk, dezen toen in uniform gekleeden korporaals, onder wiens rechtstreeksch bevel hij was tewerkgesteld, meerdere slagen of stompen heeft toegebracht, o.a. dezen een krachtigen vuistslag tegen diens voorhoofd heeft toegediend, zulks terzake van het feit dat genoemde meerdere hem, beklaagde, dien dag rapport had aangezegd en/of terzake van door genoemden meerdere op het dienstwerk van beklaagde gemaakte aanmerkingen.”

mede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 12 April 1935 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur bij het Hoog-gerechtshof Mr. J. G. Bouma als plaatsvervanger van Mr. O. J. Azing Venema, is aangevoerd;

Nog gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof zich met de beroepen beslissing niet ten volle kan vereenigen;

O., dat beklaagde, gelijk uit het onderzoek in beide instantiën is gebleken, het plan, om getuige Dikoen te slaan, heeft opgevat, terwijl hij in groote opwindung verkeerde en, toen hij eenige uren later dien getuige toevallig ontmoette in drift op hem is toege-sprongen en aan zijn voornemen heeft gevolg gegeven;

dat onder deze omstandigheden naar 's Hofs oordeel geen sprake is geweest van kalm beraad en rustig overleg, weshalve de aan beklaagde te laste gelegde voorbedachte raad niet is komen vast te staan, zoodat hij daarvan alsnog moet worden vrijgesproken en de qualificatie in verband hiermede wijziging behoeft;

O., dat de opgelegde straf naar 's Hofs oordeel in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene in verband met beklaagde's persoonlijkheid, zooals daarvan ter 's Hofs terecht-zitting en uit beklaagde's conduiteboekje is gebleken;

O., dat beklaagde reeds langer dan drie maanden in verzekerde bewaring heeft doorgebracht, weshalve zijn onmiddellijke invrijheidstelling behoort te worden gelast;

O., dat het Hof met den eersten rechter beklaagde ter zake van het thans begane feit, waar het hier een op zich zelf staand in drift begaan misdrijf betreft, niet ongeschikt acht om in den militaire stand te blijven;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen (met uitzondering van art. 118, lid 1, van het Wetboek van Militair Strafrecht), alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 5 Maart 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voorzoover beklaagde daarbij is schuldig verklaard aan den hem mede te laste gelegden voorbedachten raad, alsmede ten aanzien van de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie;

Spreekt hem vrij van den te laste gelegden voorbedachten raad;

Verklaart beklaagde schuldig aan „feitelijke insubordinatie”;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige;

Verstaat, dat de opgelegde straf geacht moet worden geheel te zijn ondergaan;

Gelast, dat beklaagde onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 3 Mei 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht-tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. André Wiltens en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.)

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. H. J. Feldmann.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd. (Behoorende tot de gevangeniswacht en zich zonder vergunning verwijderende, nalaten te voldoen 1° aan het hem bij herhaling door den wacht-commandant gegeven bevel om terug te keeren, 2° toen hem vergund was zijn hond weg te brengen, aan het bevel niet langer dan een uur van de wacht weg te blijven, door de wacht geheel te verzuimen en niet meer terug te keeren.)

Het verweer als zou het niet gehoorzamen aan het bevel om terug te keeren niet strafbaar zijn nu de meerdere heeft verklaard, dat hij dit bevel niet zou hebben gegeven, als hij had geweten wat het doel van beklaagde's handeling is geweest, faalt, aangezien het bevel betrof eene dienstaangelegenheid, gegeven door een meerdere aan een mindere en ieder militair verplicht is ieder zoodanig bevel onmiddellijk op te volgen en niet gerechtigd is tevoren de juistheid of doelmatigheid van dat bevel te beoordeelen.

Beklaagde is ter zake van de thans door hem begane feiten, beschouwd in verband met zijn zeer slecht strafregister en zijne veroordeeling wegens een soortgelijk feit korten tijd daarna begaan, ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, geappelleerde, en H. P. V., algemeen stamboeknummer, oud 22 jaren, geboren te Paramaribo (Suriname), laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het 2de Bataljon Infanterie te Magelang, den 23sten September 1934 in voorloopig arrest, daarna op vrije voeten, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 5 Maart 1935 en uitgesproken op 8 Maart d.a.v., waarvan appèl,

bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde ¹⁾ wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: „opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd” en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, met bepaling, dat de tijd, door beklaagde op 23 September 1934 in voorloopig arrest doorgebracht bij de uitvoering der straf geheel in mindering zal worden gebracht, en ontslag uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op de door den beklaagde op 30 Maart 1935, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep d.d. 13 April 1935 en het relaas van betekening daarvan d.d. 15 April d.a.v.

Gehoord den door den Advocaat-fiscaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 26 April 1935, daartoe strekkende, dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan, in appèl persoonlijk voor den Hove te mogen verschijnen, zoodat hij is opgeroepen om ter terechtzitting aanwezig te zijn en aldaar is verschenen;

O., dat beklaagde mede heeft verzocht, hem in hooger beroep een raadsman toe te voegen, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hoog-gerechtshof Mr. H. J. Feldmann, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de eerste rechter ook terecht beklaagde aan het hem telastegelegde heeft schuldig verklaard en die feiten juist heeft omschreven;

O., dat beklaagde's raadsman heeft betoogd, dat niet gehoorzamen door beklaagde aan het bevel van getuige Ullmer, om terug te keeren, toen deze zich zonder verlof van de plaats, waar hij stond aangetreden, had verwijderd, niet strafbaar is, omdat deze getuige later heeft verklaard, dat hij dit bevel niet zou hebben

¹⁾ De telastelegging luidt: „dat hij op Zaterdag 22 September 1934 te Magelang, behorende tot de gevangeniswacht onder bevel van den wachtcommandant, den Europeeschen sergeant der Infanterie Ullmer, algemeen stamboeknummer 83748, opzettelijk heeft nagelaten te voldoen aan het hem bij herhaling door den wachtcommandant voornoemd, zijn meerdere in rang, uitdrukkelijk gegeven bevel om, toen hij zich zonder vergunning verwijderde, terug te keeren, door zonder zich aan dat bevel te storen door te loopen en zijn voornemen om een hond buiten de poort van de gevangenis te brengen ten uitvoer te brengen, voorts opzettelijk heeft nagelaten te voldoen aan het hem door genoemden wachtcommandant uitdrukkelijk gegeven bevel om, toen hem vergund was zijn hond weg te brengen, niet langer dan een uur van de wacht weg te blijven en terug te keeren, door de wacht opzettelijk geheel te verzuimen en niet meer terug te keeren.”

gegeven, als hij had geweten, wat het doel van beklaagde's handeling is geweest;

dat dit betoog echter faalt, aangezien het bevel betrof een dienst-aangelegenheid, gegeven door een meerdere aan een mindere, en ieder militair verplicht is, ieder zoodanig bevel onmiddellijk op te volgen en niet gerechtigd is, tevoren de juistheid of doelmatigheid van dat bevel te beoordeelen;

O. ten aanzien van de opgelegde straf:

dat het Hof bij de bepaling der hoofdstraf in aanmerking wil nemen, dat de door beklaagde voor het eerste feit gegeven verklaring, te weten, dat hij de plaats, waar hij stond aangetreden, heeft verlaten, omdat hij vreesde, dat zijn hond, die de gevangenispoort was binnengehaald, niet wel door een ander zou kunnen worden teruggehaald en hij zulks nog zou kunnen doen, zonder stagnatie in den dienst te veroorzaken, aannemelijk is voorgekomen en bevestiging vindt in de verklaringen der getuigen Ullmer en van Roon, terwijl het tweede feit, ofschoon veel ernstiger, is begaan, terwijl beklaagde nog in opwinding verkeerde over het eerder voorgevallene;

dat op deze gronden het college termen aanwezig acht, de aan beklaagde opgelegde hoofdstraf te verlichten, doch met den Krijgsraad van oordeel is, dat beklaagde ter zake van de thans door hem begane feiten, beschouwd in verband met zijn zeer slecht strafregister en zijn veroordeeling ter zake van een soortgelijk feit als het onderwerpelijke korten tijd daarna begaan, ongeschikt is te achten, om in den militairen stand te blijven;

dat het Hof voorts termen aanwezig acht den tijd, door beklaagde op 23 September 1934 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde gevangenisstraf;

O. dat beklaagde's persoonlijke verschijning voor den Hove gewenscht is voorgekomen, zoodat de daaraan verbonden kosten behooren te worden gebracht ten laste van den Lande;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, artikel 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht, alsmede de artikelen 43, 51 (3) ten 2de en (5) en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 5 Maart 1935 gewezen en op 8 Maart d.a.v. uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde hoofdstraf;

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde H. P. V., algemeen stamboeknummer, ter zake van de feiten, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Bepaalt, dat de tijd door beklaagde op 23 September 1934 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde vrijheidstraf;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud

van de daarbij opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verstaat, dat de kosten, verbonden aan beklaagde's persoonlijke verschijning in hooger beroep, zullen worden gebracht ten laste van den Lande.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 5 Maart 1935.

President: Kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: Officier van den marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave, officier van administratie der 1e klasse J. Oosterhuis, luitenant ter zee der 1e klasse J. A. Gauw en kapitein der mariniers F. Lugt.

Als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten; als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen, beide feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling. (Beklaagde had als schildwacht zijn post in de gang tusschen de cellen van het provoosthuis verlaten, had vervolgens zijn geweer afgezet en was op een bank gaan liggen.)

Beklaagde's verdediging, n.l. pijn in zijn rechterbeen, aannemende dat dit waar is, kan hem geenszins excuseeren, zelfs niet voor strafverlichting in aanmerking doen komen.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen: W. stamboeknummer oud 24 jaren, geboren te Amsterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier der 2de klasse bij de Marinekazerne „Goebeng” te Soerabaja,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 4den Januari 1935 No. A. 16/1/7;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 6den Februari 1935 No. A. 16/2/10, aan den voet van welk stuk door den Fiscaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als marinier der 2de klasse bij de Marinekazerne „Goebeng” te Soerabaja, aldaar op 16 December 1934, terwijl hij gewapend met geweer op post of uitkijk was gesteld in het provoosthuis bij voornoemde kazerne, eigendunkelijk zijn post in de gang tusschen de twee rijen cellen van voornoemd provoost-

huis heeft verlaten en vervolgens, in strijd met de algemeene verplichtingen van schildwachten, zijn geweer heeft afgezet en op een bank is gaan liggen”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 12den Februari 1935 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zee-krijgsraad op Dinsdag, dan 5den Maart 1935 des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten” en „als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”, beide feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling en veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand met bevel, evenwel, dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd van één jaar aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 No's 2—6 van die wet;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 19den Januari 1931 vrijwillig als marinier der 3de klasse onder stamboek No. . . . voor den tijd van zes jaren in den Zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als marinier der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 19 Januari 1937;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij, dienende als marinier der 2de klasse bij de Marine-kazerne „Goebeng” te Soerabaja, aldaar op 16 December 1934, terwijl hij gewapend met geweer met opgeplante bajonet op post was gesteld in het provoosthuis van voornoemde kazerne, zijn post in de gang tusschen de twee rijen cellen van voornoemd provoosthuis heeft verlaten en vervolgens, in strijd met de algemeene consignes voor schildwachten, zijn geweer heeft afgezet en op een bank is gaan zitten;

dat hij genoemden dag op zijn post had moeten blijven van 12,00 u—14,00 u, maar hij te omstreeks 13,50 u, die post heeft verlaten, daar hij onder het loopen pijn in de omgeving van zijn rechterknie voelde, waardoor hij niet normaal kon blijven doorloopen;

dat de korporaal van de wacht hem even te voren nog was ge-

passeerd, maar hij toen nog niets bijzonders gevoelde en er niet aan gedacht heeft, toen hij wel pijn gevoelde, dezen één en ander te rapporteeren, hoewel hij wist, dat hij, ingeval hij zich onwel gevoelde, verplicht was zulks te doen en hij hiertoe in staat en in de gelegenheid was;

dat hij dacht, dat de pijn wel vlug zou zakken als hij even ging zitten en hij, nadat hij op een bank op de luchtplaats was gaan zitten, ook geen noemenswaardige pijn meer voelde;

dat hij niet weet wat er verder met hem gebeurd is, maar hij op een gegeven moment den korporaal der mariniers Bosma zag staan op een afstand van 5 à 6 meter en hij er zich toen van bewust werd, dat hij achterover op die bank lag met zijne voeten op den grond;

dat hij hierna is afgelost en hij, na een kwartier in het wacht-lokaal op een stoel te hebben gezeten, zich weer geheel normaal voelde; dat hij zich later dan ook niet bij den dokter heeft gemeld;

O. dat de na te noemen getuigen hebben verklaard:

1e. J. Bosma, oud 31 jaren, korporaal der mariniers:

dat hij op een dag, ongeveer in het midden van de maand December 1934, te omstreeks 14,00 u. zich in zijn functie van korporaal van de provoosthuiswacht, tevens van korporaal van aflossing, in het provoosthuis van de Marine-kazerne „Goebeng” te Soerabaja, heeft begeven, teneinde den daar op post staanden schildwacht, den marinier W., te doen aflossen door den marinier Leenen;

dat hij bij het betreden van de gang tussehen de cellen in bedoeld provoosthuis den schildwacht niet zag;

dat deze zich volgens zijne consignes moest ophouden in bedoelde cellengang, of op de luchtplaats, dit laatste ingeval er arrestanten werden gelucht of door deze plunjes werden gewasschen, welk geval echter toen niet aanwezig was;

dat hij verder de gang is ingeloopt en, gekomen bij den doorloop naar de luchtplaats, hij den beklaagde achterover op een op die luchtplaats staande bank zag liggen, met zijn voeten op den grond, terwijl zijn geweer vlak bij hem tegen een tafel stond;

dat hij even is blijven staan en daarna dien doorloop is ingeloopt;

dat toen hij eenige passen in dien doorloop had gedaan, beklaagde overeind kwam, even bleef zitten en daarna opstond;

dat beklaagde hem op zijn vraag wat hij op die bank deed, antwoordde, dat hij even was gaan zitten omdat hij pijn in zijn beenen voelde;

dat hij beklaagde in de cellengang, waarheen deze zich eenigszins moeizaam begaf, heeft doen aflossen, waarbij hij, beklaagde, een weinig stotterend sprak en het aantal arrestanten verkeerd opgaf;

dat in de algemeene consignes voor schildwachten o.m. voorkomt, dat het den schildwacht verboden is zijn geweer weg te zetten en te gaan zitten of liggen;

2e. P. H. Leenen, oud 24 jaren, marinier der 3de klasse:

dat hij op 16 December 1934 den beklaagde heeft afgelost als schildwacht in het provoosthuis van de Marine-kazerne „Goebeng” te Soerabaja;

dat beklaagde bij het overnemen der consignes niet goed uit zijn woorden kon komen en op hem den indruk maakte verbouwereerd te zijn;

dat hij even te voren had gezien, dat beklaagde uit eene liggende houding opstond van een bank, welke op de luchtplaats van voren bedoeld provoosthuis stond;

dat beklaagde vlug overeind kwam, zijn geweer greep, dat aan den schouder nam en met kalme pas op den korporaal van aflossing kwam toelopen;

O. dat voorts ten processe aanwezig is een afschrift van de „Consignes voor den schildwacht van het provoosthuis van een half uur na overal tot 6 uur n.m.”, voor éénsluitend afschrift geteekend door den Commandant van de Marine-kazerne „Goebeng” onder dagteekening 21 Januari 1935 en onder aantekening dat bovenstaande consignes op 16 December 1934 van kracht waren, welk afschrift inhoudt:

Hij is gewapend met geweer en bajonet.

Hij is verantwoordelijk, dat zich niemand in het provoosthuis ophoudt, die daar niets te maken heeft. Dat alleen het zeuntje-arrestanten, onder toezicht van den hoofdcipier of diens vervanger, spijs, drank, of rookgerei verstrekt.

Hij bevindt zich in de gang tusschen de cellen of bij het luchten en plunjewasschen in de onmiddellijke nabijheid van de arrestanten.

Hij zorgt, dat ze niet zingen, fluiten, of met elkaar spreken, noch eenige verstandhouding met elkaar hebben, en spreekt zelf ook nooit met de arrestanten.

Hij is op de hoogte met cellen, die bewoond zijn.

Hij staat rechtstreeks onder de bevelen van den korporaal van de wacht, of bij diens ontstentenis, onder den hoofdcipier of diens vervanger.

Alle bijzonderheden worden door hem onmiddellijk gerapporteerd;

O., dat door de verklaring van den beklaagde, die van de getuigen Bosma en Leenen, zoomede door hoogervermeld schriftelijk bescheid, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O. dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde strafbaar is gesteld en moet worden gequalificeerd als: „Als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten”, „Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”, beide feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling;

O. dat beklaagde, aannemende dat hij inderdaad pijn in zijn rechterbeen heeft ondervonden, zeer wel op zijn post had kunnen blijven, zooals hij door zijne opgave dat hij tengevolge van de pijn die hij ondervond niet *normaal* kon blijven loopen, zelf heeft erkend, en hij voorts nagelaten heeft één en ander te melden aan den korporaal

van de wacht, waartoe hij, naar hij eveneens heeft erkend, verplicht, in staat en in de gelegenheid was;

dat voormelde omstandigheid hem dan ook geenszins kan excuseren, zelfs niet voor strafverlichting in aanmerking kan komen;

dat na te vermelden straf staat in eene goede verhouding tot den ernst van het gepleegde misdrijf in verband met de omstandigheden waaronder dit werd begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1, 60 en 129 lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 56 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 16 April 1935.

President: Kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: Officier van den marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave, luitnants ter zee der 1e klasse J. C. Cornelis en J. A. Gauw en officier van administratie der 2e klasse J. C. W. Jobse.

Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen. (Op post of uitkijk gesteld als schildwacht bij de arrestanten in een leegstaande cel gaan liggen, en daar slapende bevonden).

Beklaagdes verweert, dat hij zich niet bewust is op den stapel matrassen, waarop hij slapende werd bevonden, te zijn gaan liggen, op grond van het gevoelen van den gehoorde deskundige-officier van gezondheid, onaannemelijk geacht. Het feit moet den beklaagde worden toegerekend. Voorwaardelijke gevangenisstraf, proeftijd één jaar.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen S., stamboeknummer oud 30 jaren, geboren te Gulpen, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier der 1ste klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 18den December 1934 No. A. 16/12/26;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 2den April 1935 No. A. 16/4/2, aan den voet van welk stuk door den Fiscaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als marinier der 1ste klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, aldaar in den vroegen morgen van den 9den November 1934, terwijl hij voorzien van een band, waarop het woord „schildwacht” was geplaatst, gedragen om den linkerbovenarm, op post of uitkijk was gesteld bij de in genoemde kazerne ingesloten arrestanten, althans bij de in die kazerne aanwezige cellen bestemd voor opsluiting van arrestanten, in strijd met eene der als schildwacht op hem rustende verplichtingen in een der leegstaande cellen is gaan liggen en voorts, liggende in die cel, geslapen heeft, in welken toestand hij zijn dienst als schildwacht niet naar behooren kon verrichten”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 6den April 1935 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 16den April 1935, des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen” en veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 1sten Mei 1923 vrijwillig als marinier der 3de klasse onder stamboek No. voor den tijd van zes jaren in den Zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als marinier der 1ste klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 1 Mei 1937;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij zich niet bewust is, zich aan het hem telastegelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij op 8 November 1934 diende als marinier der 1ste klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja en op dien dag behoorde tot de wacht; dat zijn wacht duurde tot den volgende morgen (9 November 1934) half acht;

dat hij, als behorende tot de wacht in genoemde kazerne, om 12 uur 's nachts door den korporaal van aflossing op post was gebracht als schildwacht bij de arrestanten en dat hij als zoodanig om

den linkerbovenarm een band droeg, waarop het woord „schildwacht” was geplaatst;

dat toen behalve de bijzondere consignes, welke voor hem golden en welke waren opgehangen tegen het traliewerk boven het muurtje, dat de gang, die door de cellen loopt, aan een zijde begrenst, ook voor hem de algemeene consignes voor de schildwachten van kracht waren; dat in die algemeene consignes o.a. voorkomt, dat een schildwacht niet mag zitten, liggen, of slapen;

dat, toen hij op post kwam, hij zich normaal voelde, maar dat het hem niet gelukt was om te slapen, omdat de gedachten aan zijne in Holland vertoevende vrouw hem te zeer in beslag namen;

dat de berichten welke hij den laatsten tijd over het gedrag van zijne echtgenoot had ontvangen, van dien aard waren, dat hij de laatste 3 à 4 nachten voor 8 November 1934 heel slecht geslapen had;

dat hij, van het oogenblik af dat hij op post was gekomen, steeds heen en weer heeft geloopt door de gang voor de cellen en ook wel door de leegstaande geopende cellen heen en weer heeft geloopt;

dat de eerste cel vanaf het hek, dat vanuit het wachtlokaal toegang geeft tot de cellengang, gebruikt werd voor het opbergen van reserve-matrassen, welke op elkaar gestapeld waren tegen den muur recht tegenover den ingang van die cel; dat in den nacht van 8 op 9 November 1934 de hoogte van den stapel matrassen ruim 1 meter was;

dat hij gedurende den tijd dat hij als schildwacht op post was gesteld, ook deze cel tot aan de matrassen is binnengelopen;

dat hij gedurende den tijd dat hij op post was gesteld zoo zwaar over zijn vrouw heeft loopen denken, dat hij vermoedelijk daardoor hoofdpijn heeft gekregen, welke hoe langer hoe erger werd, zoo erg zelfs, dat hij af en toe de dingen om zich heen slechts wazig zag;

dat hij, toen hij op zeker moment achter het hek stond, heeft gehoord dat de onderofficier van de wacht order gaf om de aansteekwacht uit te porren; dat zulks te ongeveer half twee moet hebben plaats gevonden; dat hij daarna nog wel ongeveer een kwartier heen en weer heeft geloopt, doch voor zoover hij zich herinnert in dien tijd de leegte cellen niet is binnengelopen;

dat zijn hoofdpijn toen van dien aard was, dat in hem de gedachte opkwam, om zich ziek te melden bij den korporaal van aflossing, maar dat hij zulks niet gedaan heeft, omdat hij meende het nog wel te kunnen uithouden en bovendien niet, omdat hij, bij een vorige gelegenheid, toen hij wegens buikkrampen als schildwacht moest worden afgelost, daarover veel heeft moeten hooren van andere schepelingen;

dat hij weet dat hij op zeker moment door den onderofficier van de wacht, den sergeant Berndes, werd gepord, toen geweldig schrok en meteen overeind stond en dat hij toen pas bemerkte dat hij voorover op den stapel matrassen had gelegen met zijn hoofd in een van zijn armen; dat hij zich echter absoluut niet kan herinneren op den stapel matrassen te zijn gaan liggen;

dat hij toen verteld heeft, dat hij ziek was en zware hoofdpijn had en dat de onderofficier van de wacht hem daarom naar den ziekenboeg heeft gestuurd;

dat hij voor zich overtuigd is, dat hij dien nacht niet gewoon heeft liggen slapen en dat hij zich in zijn diensttijd nog nimmer heeft schuldig gemaakt aan liggen, zitten op slapen op post;

dat hij, toen hij in den bewusten nacht op post was geen neiging tot slapen heeft gehad;

dat hij sedert Augustus 1934 zwaar is gaan denken over zijn vrouw en sedert dien steeds last van hoofdpijn had, doch daarvoor nimmer bij den dokter is geweest aangezien de pijn steeds van zelf overging;

O., dat de na te noemen getuigen hebben verklaard:

1. H. Berndes, oud 42 jaar, sergeant-torpedomaker:

dat hij op een nacht, ongeveer in het begin van de maand November 1934, in zijn functie van onderofficier van de poortwacht van de Marinekazerne Oedjoeng te Soerabaja gezien heeft, dat beklaagde, die van 12-2 uur dien nacht als schildwacht voor de arrestanten op post was gesteld, te omstreeks 1 u. 30 min. in de gang, welke voor de cellen van de arrestanten loopt, heen en weer liep;

dat het hem, getuige, een paar minuten voor twee uur, opviel, dat beklaagde nog niet, zooals gewoonlijk het geval was tegen aflossingstijd, aan de andere zijde van het hek, dat van het wacht-lokaal toegang geeft tot bedoelde gang, heen en weer liep;

dat hij, getuige, na het hek ontsloten te hebben de gang inliep, en beklaagde toen niet in de gang zag, doch dat hij hem even later boven op een stapel matrassen in een openstaande cel zag liggen; dat hij de hoogte van dien stapel op ongeveer 80 c.m. schat;

dat beklaagde met het geheele lichaam voorover op de bovenste matras lag met het gezicht in een van zijn armen;

dat zijn eerste indruk was, dat beklaagde sliep en dat hij, getuige, zonder beklaagde eerst te hebben aangeroepen hem bij een der beenen greep, dat been heen en weer schudde en toen op luiden toon beklaagde aansprak;

dat beklaagde daarop, kennelijk met schrik, overeind kwam en toen tegen getuige zeide hoofdpijn te hebben;

dat beklaagde na afgelost te zijn, bij hem, getuige, is gekomen en vertelde dat hij zich ziek gevoelde en zware hoofdpijn had doch zich niet ziek gemeld had toen hij nog op post stond, omdat zijn kameraden hem dit in een vorig geval kwalijk hadden genomen;

dat toen beklaagde wakker werd, het hem, getuige, toeleek, dat beklaagde er wat bleek uitzag en dat hij zag dat beklaagde sterk transpireerde in het gezicht;

2. F. A. Pelser, oud 26 jaar, korporaal-torpedomaker:

dat hij in een nacht in het begin van de maand November 1934 als korporaal van de wacht, tevens korporaal van aflossing, dienst deed in de Marinekazerne Oedjoeng te Soerabaja en in die functie beklaagde om 12 uur 's nachts als schildwacht bij de in die inrich-

ting in de daarvoor bestemde cellen ingesloten arrestanten op post had gebracht;

dat hij bij het op post brengen van beklaagde niets bijzonders aan dezen heeft gemerkt en hem, beklaagde, tusschen 12 u. en 1. 40 min. meerdere malen heeft zien loopen in de gang voor de cellen; dat hij beklaagde om \pm 1 u. 40 min. nog bij het hek, dat van het wachtlokaal toegang geeft tot de cellengang heeft zien staan;

dat hij, getuige, tegen 2 uur beklaagde wilde doen aflossen doch deze niet in de gang zag staan en daarom op luiden toon riep: „Hé S.”; dat hij daarop nog niets van beklaagde bemerkte;

dat de onderofficier van de wacht, na het hek geopend te hebben, de gang inliep en dat deze toen bij de eerste openstaande cel, een gebaar maakte, waaruit hij, getuige, begreep, dat beklaagde zich in die cel bevond; dat de sergeant (onderofficier van de wacht) toen de cel inliep en toen riep „lig je te slapen” en dat hij, getuige, toen beklaagde zag liggen, voorover op een stapel matrassen van \pm 1.20 m. hoogte.

dat, nadat de sergeant beklaagde had aangeroepen, deze opkeek en toen zeide, zich niet goed te gevoelen; dat hij, getuige, niet geconstateerd heeft, of beklaagde schrok, doch wel dat deze er „suffig” en betranspireerd uitzag;

dat beklaagde dien nacht om den linkerbovenarm voorzien was van een band waarop het woord „schildwacht” was geplaatst;

dat behalve de bijzondere consignes voor den schildwacht bij de arrestanten, bovendien voor beklaagde de algemeene consignes voor de schildwachten gelden; dat daarin o.a. voorkomt, dat het den schildwacht verboden is te gaan liggen;

dat hij wist dat beklaagde ongunstige berichten over het gedrag van diens vrouw had gekregen en dat hij beklaagde ook wel eens over slapeloosheid en hoofdpijn heeft hooren klagen;

O., dat O. Uffen, oud 36 jaar, officier van gezondheid der 1ste klassen ten processe als getuige-deskundige gehoord, heeft verklaard:

dat in den nacht van 8 op 9 November 1934, toen hij dokter van de wacht was bij de Marinekazerne Oedjoeng, de inlandsehe sergeant-ziekenverpleger Ferdinandus, hem, getuige-deskundige, in dien nacht kwam mededeelen, dat beklaagde slapend op post was aangetroffen en zich daarna ziek gemeld had;

dat sergeant hem, getuige-deskundige, ook nog rapporteerde, beklaagde reeds „getemperatuur” te hebben en dat diens temperatuur normaal bleek te zijn;

dat hij daarop beklaagde bij zich heeft laten komen, en dat hem uit beklaagde's antwoorden bleek, dat deze alleen over hoofdpijn klaagde; dat hij beklaagde daarna geheel onderzocht heeft doch geen afwijkingen heeft gevonden; dat uit het later ingestelde onderzoek naar beklaagde's urine ook niets bleek dat op afwijkingen wees;

dat hij het op grond van zijn persoonlijk onderzoek van beklaagde,

practisch uitgesloten acht, dat beklaagde op een stapel matrassen, van een hoogte als door beklaagde opgegeven, is terecht gekomen, zonder dat deze daarvan bewust is geweest;

dat hij het zeer onwaarschijnlijk acht, dat beklaagde, op het oogenblik dat deze is gaan liggen leed aan eenige ziekelijke storing van zijn geestvermogens;

dat hij de mogelijkheid niet absoluut uitgesloten acht, dat beklaagde in een hysterischen of epileptischen toestand is gebracht toen deze dicht bij de matrassen was en zich bewust op die matrassen heeft neergeveld, terwijl beklaagde zich zulks daarna niet herinnert;

O., dat, op grond van het gevoelen van den deskundige, het verweer van beklaagde, dat hij zich niet bewust is, op den stapel matrassen te zijn gaan liggen, onaannemelijk voorkomt;

O., dat door de verklaringen van beklaagde, die van de getuigen Berndes en Pelsers en die van den getuige-deskundige Uffen, in onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O., dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde strafbaar is gesteld en moet worden gequalificeerd als:

„Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”;

O., dat het bewezen verklaarde strafbare feit den beklaagde moet worden toegerekend;

O., dat, aannemende dat hij inderdaad hoofdpijn had, uit de omstandigheid dat beklaagde vrijwel onmiddellijk nadat hij afgelost was zelf naar den ziekenboeg kon gaan, afgeleid mag worden dat beklaagde's hoofdpijn niet van dien aard was dat hij zijn dienst als schildwacht niet naar behooren kon verrichten; dat voormelde omstandigheid hem dan ook geenszins kan excuseeren, zelfs niet voor strafverlichting in aanmerking kan komen;

O., dat de na te noemen straf, de omstandigheden waaronder het feit is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde in aanmerking genomen, in goede verhouding staat tot den ernst van het misdrevene;

O. dat aan den Krijgsraad termen zijn voorgekomen deze straf aan beklaagde voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen: 14a en 14b van het Wetboek van Strafrecht; 1, 13, 15, 60 en 129, lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Beveelt, dat de straf niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten, op grond dat de beklaagde vóór het einde van een proeftijd van een jaar zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of, militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergriep, vallende onder artikel 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelk vergriep, vallende onder artikel 2 Nos. 2-6 van die wet.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van 12 Februari 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach,
kapitein der infanterie W. A. M. Goedhart, eerste luitenant der
genie J. P. L. Tulfer en eerste-luitenant der infanterie
H. W. Hartwig.

Auditeur-militair Mr. H. W. Felderhof.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (als wachthebbend ziekenverpleger zich niet gestoord en geweigerd te voldoen aan het als dienstbevel geldend verbod van zijn meerdere om nog niet te gaan eten, doch zich toch te verwijderen, hebbende hij daarbij zijn post bij het ziekbed van een patiënt eigendunkelijk verlaten, de op hem rustende verplichting om dezen patiënt te blijven bewaken niet nagekomen en zich door te gaan eten in een toestand gebracht waardoor hij zijn dienst van wachthebbende bij dien patiënt niet naar behooren kon verrichten.)

In het telastgelegde en bewezene is niet tevens een tweede strafbaar feit gelegen, met name niet het misdrijf van art. 118, eerste 1° vijfde lid, W. v. M. S. (art. 129 Ned. W. v. M. S.) omdat beklaagde niet kon worden geacht bij het plegen van het feit te behooren tot eenige wacht als in dat artikel bedoeld.

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAHÍ,

Zitting houdende in het Krijgsraadlokaal te Tjimahi, in de zaak tegen: W., algemeen stamboeknummer, oud jaren, geboren te, laatstelijk dienende als Javaansch soldaat 1ste klasse-ziekenverpleger bij het Militair Hospitaal te B., op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te B. ddo. 11 Januari 1935 no. 46;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te Tjimahi ddo. 23 Januari 1935, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde telastegelegde, gelijk dit ter terechtzitting door den Auditeur-Militair is aangevuld en gewijzigd, luidende als volgt:

dat hij op 21 November 1934 in het Militair Hospitaal te B. als ziekenverpleger op zaal 11 de wacht hebbende onder den Europeeschen brigadier-ziekenverpleger K., algemeen stamboeknummer , en als zoodanig belast met de bewaking en verzorging van den patiënt J., die in een afzonderlijk vertrek behoorende tot zaal 11 was ondergebracht, opzettelijk, nadat hij den genoemden meerdere het verzoek gedaan had om te mogen gaan eten, zich niet heeft gestoord aan het als dienstbevel geldend verbod van den brigadier K. om niet te gaan eten alvorens de leerlingen, die les hadden op de zaal zouden zijn teruggekeerd, immers na te hebben gezegd, dat hij toch zou gaan eten en nadat genoemde brigadier gedreigd had er rapport van te zullen maken, indien hij ging, te antwoorden: „boleh rapport, saja lapar”¹⁾, althans dergelijke woorden en zich te verwijderen, hebbende hij daarbij zijn post bij het ziekbed van den patient J. eigendunkelijk verlaten, de op hem rustende verplichting om dezen patient te blijven bewaken niet nagekomen en zich door te gaan eten in een toestand gebracht waardoor hij zijn dienst van wacht hebbende bij genoemden patient niet naar behooren kon verrichten;

Gezien enz.

Gelet enz.

Gehoord enz.

Gezien enz.

O., dat de Krijgsraad ondanks de ontkentenis van beklaagde door de stellige en een betrouwbaren indruk makende verklaring van den getuige K., die ook ter terechtzitting is gehoord in verband met de verklaringen der getuigen S., M. en K. v. H., wettig en overtuigend bewezen oordeelt, dat beklaagde het hem telastegelegde heeft gepleegd en daaraan schuldig is;

O., dat dit bewezene is voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 103(1) van het Wetboek van Militair Strafrecht (art. 114 Ned. W.v.M.S. Red.) en beklaagde te dier zake tot straf moet worden veroordeeld;

O., dat de Krijgsraad in het telastegelegde en bewezene niet tevens een tweede strafbaar feit gelegen acht, met name niet het misdrijf, dat is omschreven in artikel 118(1) jo. (5) (art. 129 Ned. W.v.M.S. Red.) van genoemd Wetboek, en evenmin een andere strafbepaling toepasselijk oordeelt, zijnde het College van oordeel, dat beklaagde niet kan worden geacht bij het plegen van het feit te behooren tot eenige wacht als in dat artikel bedoeld;

O., dat de Krijgsraad met den Auditeur-Militair het begane feit

¹⁾ „U moogt rapport maken, ik heb honger”. Red. M.R.T.

ernstig acht, daar beklagde een zwaar zieken patient onbewaakt heeft gelaten, doch eveneens als verzachtende omstandigheden wenscht te laten gelden, dat hij sedert omstreeks 11.30 u. v.m. onafgebroken bij den patient had gewaakt, en slechts ongeveer 10 minuten is weggebleven;

Gelet op bovenaangehaalde wetsbepalingen, zoomede op de artikelen 1, 6 en 10 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 1 der Bepalingen Rechtsmacht Militairen Rechter, 194a, 195 en 199 van de Rechtspleging bij de Landmacht en 272 e.v. van het Inlandsch Reglement.

Recht doende in naam en van wege de Koningin!

Verklaart het telastegelagde in voege als boven aangegeven wettig en overtuigend bewezen en beklagde daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezenverklaarde als het misdrijf: „opzettelijke ongehoorzaamheid”;

Veroordeelt beklagde deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van één maand.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 19 Februari 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfer, eerste-luitnants der infanterie L. N. F. van den Kolk en H. W. Hartwig.

SIMULATIE OF AGGRAVATIE VAN ZIEKTE.

Bij de uitoefening van zijne diensten onvoldoende goeden wil getoond, door na op het ziekenrapport — waarop hij was gebracht wegens het zich ziek melden op wacht — van den garnizoensarts dienst doen te hebben gekregen, zich terstond hierop, op wacht zijnde, wederom ziek te melden, zoodat hij moest worden afgelost, zulks nadat hij kort te voren zich reeds eenige keeren tijdens diensten ziek had gemeld, steeds met dezelfde klachten, waarop telkens door den hem behandelenden officier van gezondheid na onderzoek, niets was bevonden, dat het uitvallen bij de diensten kon rechtvaardigen, naar aanleiding waarvan hij door zijn korpscommandant was vermaand om zich te vermannen en blijken te geven van goeden wil.

Strafreden behoeft wijziging en meer uitvoerigheid, echter niet strekkende ten gunste van klager. Beklag ongegrond.

BESCHIKKING ¹⁾ genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake B. J., algemeen stamboeknummer ..., oud ... jaren, geboren te A. (Gd.), laatstelijk dienende als Europeesch kannonier 2de klasse bij de IIde Afdeeling Bergartillerie te S.,

¹⁾ Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van 29 Maart 1935.

Klager over de straf van „acht dagen verzwaaard arrest” met de omschrijvende reden: „op wacht zijnde zich ziek gemeld; na op het ziekenrapport te zijn geweest en van den Garnizoensarts dienst doen te hebben gekregen, zich direct hierop wederom ziek gemeld, zoodat hij is moeten worden afgelost van wacht”, hem op den 15den Januari 1935 opgelegd door zijn batterij-commandant, den Kapitein der Artillerie P.D., welke straf en strafreden door den Chef van den strafoplegger, den Majoor der Artillerie J.B., Commandant van de IIde Afdeeling Bergartillerie te S., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend S., den 24sten Januari 1935 van den Commandant van de IIde Afdeeling Bergartillerie, den Majoor J.B., waaruit blijkt, dat klager op den 22sten Januari 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „acht dagen verzwaaard arrest” met de omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de afwijzende beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een bezwaarschrift van klager ddo. 18 Januari 1935, toelichtingen van den strafoplegger, zoomede diens verklaring, dat hij niet uitdrukkelijk wenscht als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord, en toelichtingen van den korpscommandant (chef strafoplegger);

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 jo 62 van het Wetboek van Krijgstucht te S. gehouden verhooren van den klager en van den als getuige-deskundige gehoorde Officier van Gezondheid K. G. F. B.;

O., dat uit boven eerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek en eene nota ddo. 24 Januari 1935 van den Afdeelingscommandant voornoemd blijkt, dat de bij de regeling recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager heeft opgegeven bezwaren te hebben tegen straf en strafreden, omdat hij werkelijk ziek was, en verder:

dat hij in de eerste helft van December 1934 in het hospitaal te M. is geopereerd voor zakaderbreuk, en hij daaruit als genezen is ontslagen met nog acht dagen vrij van alle diensten, terwijl hij nog steeds pijn had boven de rechterlies, hetgeen hij bij zijn terugkeer in het garnizoen te S. heeft gemeld;

dat hij na afloop van de acht dagen vrij van alle diensten weer op ziekenrapport is gegaan, en toen vier dagen binnendienst heeft gekregen, bij welke diensten hij geen hinder ondervond van de lies;

dat hij vervolgens de gewone uitrukkende diensten moest volgen,

en daarbij geregeld is uitgevallen, daar hij het niet kon uithouden vanwege de pijn voormeld, waarop hij eenigen tijd niet bij het stuk werd ingedeeld, doch „paarden afstappen” kreeg e.d. wat hij wel kon volhouden;

dat hij, weer bij het stuk ingedeeld, is uitgevallen voor een marschoefening naar Getasan, en dienzelfden dag 's avonds op hoofdwacht het niet kon uithouden van de pijn, waarom hij zich na 12 uur wacht ziek heeft gemeld, doch op het ziekenrapport „dienst doen” heeft gekregen;

dat hij echter zoo'n pijn had, dat hij zich dadelijk weer ziek heeft gemeld toen hij weer voor wacht werd gecommandeerd, waarvoor hij den volgenden dag op het rapport moest komen, alwaar hij werd gestraft met acht dagen verzuwaard arrest;

dat hij meent ten onrechte te zijn gestraft, daar hij wezenlijk dusdanige pijn had, dat hij geen dienst kon doen;

dat hij getracht heeft den wachtdienst uit te houden, doch dit niet ging, omdat hij zich vlak voor het op wacht komen te veel had ingespannen;

voorts nog:

dat hij van 12 September tot 12 December 1934 in het militair hospitaal is verpleegd, eerst voor een nabehandeling V, en daarna is geopereerd, eerst voor een aambeienoperatie en ten slotte voor de zakaderbreuk;

dat de pijn aan zijn rechterlies een stekende pijn is, die overgaat als hij gaat liggen, en welke met tusschenpoozen komt opzetten, zoodra hij zich te veel inspannt;

dat hij na 13 Januari 1935 niet weer op ziekenrapport is geweest;

dat hij toen veel lichte diensten had, en de pijnen ook langzamerhand verminderen;

dat hij reeds een marschoefening met gasmaskers en een gevechts-oefening heeft meegemaakt en volgehouden;

O., dat de getuige-deskundige W. G. F. B. voornoemd, Garnizoensarts te B., heeft verklaard, dat hij klager na diens terugkeer uit M. met het advies van den chirurg „acht dagen vrij van alle diensten”, eenige dagen binnendienst heeft gegeven met de bedoeling hem langzaam in capaciteit op te voeren, doch klager reeds bij deze diensten uitviel, en verder tot 13 Januari 1935 elk oogeblik op het ziekenrapport kwam met dezelfde klachten zonder dat hij ooit afwijkingen aan hem kon vinden;

dat hij zich daarop heeft verstaan met den batterijcommandant en den korpscommandant en hun te kennen heeft gegeven, dat z.i. de wil in hoofdzaak in het spel was;

dat hij volhardt bij zijne conclusie van het door hem opgemaakt rapport ddo. 19 Januari 1935, dat klager met goeden wil zeer zeker zijne diensten zal kunnen doen;

dat lichte pijn aan het door de operatie ontstane litteken niet geheel was uit te sluiten, doch de pijnen niet van dien aard konden

zijn, dat hij daardoor zelfs een binnendienst of gewone wachtdienst niet zou kunnen verrichten;

dat nawerking van de ziekte waarvoor klager was geopereerd uitgesloten kon worden geacht;

dat klager gestraft is toen hij \pm een maand na het ontslag uit het hospitaal nog uitviel;

dat hij den indruk heeft, dat klager zijne klachten sterk overdreef;

dat klager nadien nog éénmaal op het ziekenrapport is geweest, doch vervolgens langzamerhand de hem opgedragen diensten is gaan doen;

O., dat de korpscommandant — chef van den strafoplegger — de Majoor J. B., heeft meegedeeld:

dat hij klager op het korpsrapport heeft geroepen op de mededeeling van den Officier van Gezondheid, dat hij niets had kunnen vinden, dat het uitvallen voor den dienst kon rechtvaardigen en het hem daarbij is voorgekomen, dat de man alle geestkracht had verloren, waarom hij hem op het hart heeft gedrukt zich te vermannen, zeggende dat hij niet terstond de volle maat zou eischen, doch genoeg zou nemen met blijken van goeden wil en geleidelijke verbetering;

dat hij klager opnieuw op het korpsrapport heeft geroepen toen deze blijken uitbleven, en hem heeft meegedeeld, dat hij nu tot straffer maatregelen had over te gaan, waarop klager den eersten keer, dat hij weer uitviel door den batterijcommandant is gestraft;

dat hij ook voor de toekomst geen anderen uitweg ziet, en klager na nog eenige keeren te zijn uitgevallen en even vele malen te zijn gestraft als voor den dienst onbruikbaar voor een geneeskundige commissie zal worden gevoerd;

O., dat de Krijgsraad zich vereenigt met de conclusiën van den getuige-deskundige voornoemd en op grond daarvan van oordeel is, dat klager terecht is gestraft, terwijl ook de strafmaat aan de feiten evenredig wordt geacht;

dat de strafreden echter wijziging en meer uitvoerigheid behoeft, opdat daarin uitkome, dat het ziekmelden van klager aan gebrek aan goeden wil moet worden toegeschreven, zoomede dat alvorens tot strafoplegging werd overgegaan met hem geduld is betracht en goede vermaningen hem niet werden onthouden;

O., dat deze wijzigingen echter niet strekken ten gunste van klager, weshalve het beklag ongegrond dient te worden verkaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de straf, zooals deze ook is gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Wijziget de strafreden, zooals deze is gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Bepaalt, dat deze zal luiden:

„Bij de uitoefening van zijne diensten onvoldoende goeden wil getoond, door na op het ziekenrapport — waarop hij was gebracht wegens het zich ziek melden op wacht — van den Garnizoensarts dienst doen te hebben gekregen, zich terstond hierop — op wacht zijnde, wederom ziek te melden, zoodat hij moest worden afgelost, zulks nadat hij kort te voren zich reeds eenige keeren tijdens diensten ziek had gemeld, steeds met dezelfde klachten, waarop telkens door den hem behandelenden Officier van Gezondheid na onderzoek, niets was bevonden, dat het uitvallen bij de diensten kon rechtvaardigen, naar aanleiding waarvan hij door zijn korpscommandant was vermaand om zich te vermannen en blijken te geven van goeden wil”;

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 19 Februari 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Majoor der artillerie P. F. W. van Seydlitz Kurzbach, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfer, eerste-luitnants der infanterie L. N. F. van den Kolk en H. W. Hartwig.

STRAFVERZWARING NA BEKLAG.

Wederom ongepast op te treden tegenover een meerdere en bovendien het onderzoek te bemoeilijken door onwaarheid te spreken.

Krijgsraad: *Beklag ongegrond. Straf en strafreden gehandhaafd.*

H.M.G.: *De strafreden is niet juist, nu daarin niet is vermeld klagers hoogst onbehoorlijk optreden in het publiek en tegenover een burger, hetgeen in verband met art. 8, lid 4 R.K. een krijgstuuchtelijk vergrijp oplevert.*

De straf is te licht in verhouding tot den ernst van het vergrijp, mede in aanmerking genomen dat klager de laatste 2 jaren reeds drie maal wegens ongepast gedrag is gestraft.

Strafreden gewijzigd in: Een Javaansch sergeant in burgerkleding, omtrent wien mag worden aangenomen, dat hij dien niet kende, in het publiek en zonder eenige aanleiding daartoe, onhebbelijk bejegend, vervolgens toen die sergeant, thans in uniform gekleed, hem ter zake onderhield, wederom hoogst ongepast tegenover dezen meerdere opgetreden, getracht zich aan diens poging tot vaststelling van zijn naam te onttrekken en het onderzoek door onwaarheid spreken bemoeilijkt.

Straf van 6 dagen streng arrest ten nadeele van klager gewijzigd in 9 dagen streng arrest waarvan 6 dagen geacht zullen worden bereids te zijn ondergaan.

Nu deze wijzigingen niet strekken ten gunste van klager, 's Krijgsraads beslissing, waarbij het beklag ongegrond is verklaard, overigens goedgekeurd.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: K., algemeen stamboeknummer, oud . . jaren, geboren te Köln Ehren (Duitschland), laatstelijk dienende als Europeesch kanonnier 2e klasse motorrijder bij de Iste Afdeeling Veldartillerie te Malang.

Klager over de straf van „zes dagen streng arrest” met de omschrijvende reden „wederom ongepast op te treden tegenover een meerdere en bovendien het onderzoek te bemoeilijken door onwaarheid te spreken”, hem opgelegd op den 10den December 1934, door zijn batterijcommandant, den kapitein der artillerie L., welke straf en strafreden door den chef van den strafoplegger, den kapitein der artillerie E., waarnemend commandant der Iste Afdeeling Veldartillerie te M., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend M., 18 December 1934 van den commandant van de Iste Afdeeling Veldartillerie aldaar, den kapitein E., waaruit blijkt, dat klager op den 14den December 1934 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „zes dagen streng arrest” met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de afwijzende beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht:

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij eene verklaring van den strafoplegger, dat hij niet uitdrukkelijk als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad wenscht te worden gehoord;

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 j^o 62 van het Wetboek van Krijgstucht te M. afgenomen verhooren van den klager, en van de getuigen S., Javaansch sergeant 2e klasse, algemeen stamboeknummer, en diens echtgenoot Sd.;

Gehoord den getuige A., Europeesch kanonnier 2de klasse;

O., dat uit bovengenoemde verklaring, en den inhoud van klagers strafboek blijkt, dat de bij de regeling van het Recht van Beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager heeft opgegeven bezwaren te hebben tegen straf en strafreden beide, zeggende zich tegenover den Javaanschen sergeant S. voornoemd correct te hebben gedragen;

O., dat door de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen S. en Sd. voornoemd — welke den Krijgsraad geloofwaardig zijn voorgekomen, — is komen vast te staan, dat klager op Zondag

2 December 1934 des avonds voor de Emma-bioscoop te M. eerst — voor den aanvang van de voorstelling — zich zeer onbehoorlijk heeft gedragen tegenover den toen in burger gekleeden sergeant S., die vergezeld was van echtgenoot en kind, door dezen o.a. de woorden „koerang adjar” en „klootzak” toe te voegen, zonder dat de sergeant hem daartoe aanleiding had gegeven, waarbij echter moet worden aangenomen, dat klager S. toen niet kende, en ook met diens militairen rang niet bekend was,

en later — na de voorstelling, toen sergeant S., die zich inmiddels in uniform had gestoken, hem aansprak met de vraag, waarom hij zich te voren zoo boos op hem had gemaakt, en naar zijn naam vroeg, heeft geweigerd hierop te antwoorden, zeggende, dat hij geen Maleisch kende en dat de sergeant zijn naam niet behoefde te weten, en zich snel heeft verwijderd, zulks zonder te groeten en zonder de houding aan te nemen, waarop de sergeant hem naar zijne woning is gevolgd, en aldaar zijn naam is te weten gekomen;

O., dat deze verklaringen bovendien gedeeltelijk nog zijn bevestigd door die van den getuige A., die klager vergezelde, waar deze verklaart, dat hij klager voor de bioscoop tot een in uniform gekleeden Javaanschen sergeant, met wien hij hem na de voorstelling in eene ernstige woordenwisseling heeft gezien, op diens vraag naar zijn stamboeknummer heeft hooren antwoorden „niets mee te maken”, en voorts, dat klager hem den volgenden dag heeft verteld, dat hij voor den aanvang van de bioscoop een ontmoeting had gehad met een Inlander en diens vrouw, tegen wie hij zou hebben gezegd „donder op, dat ik er door kan”;

O., dat klager heeft erkend, dat hij 2 December voor de Emma-bioscoop, vóór en na een voorstelling, met sergeant S. heeft gesproken, de eerste keer toen deze in burger was gekleed, en daarna met hem in zijn uniform van sergeant, doch heeft ontkend, dat hij de eerste maal hem de woorden „koerang adjar” en „klootzak” heeft toegevoegd, zeggende, dat hij hem, daar hij met vrouw en kind zijn weg versperde, heeft gezegd „kom, schiet nou een beetje op”, en dat hij hem den anderen keer op zijn vraag in het Maleisch, waarom hij zooeven boos op hem was geweest, in het Hollandsch heeft geantwoord „wat ik zooeven gezegd heb, durf ik gerust te herhalen, sergeant, er is niets kwaads bij”;

voorts, dat hij toen in de houding met hem heeft gesproken, hem zijn naam en stamboeknummer heeft opgegeven en bij het heengaan den militairen groet heeft gebracht;

O., dat de Krijgsraad echter door het bovenvermelde de overtuiging heeft verkregen, dat dit verweer van klager meerdere onwaarheden bevat, weshalve — waar hij hetzelfde verweer ook voor den strafoplegger zal hebben gevoerd — moet worden aangenomen, dat hij terecht is gestraft wegens ongepast gedrag tegenover een meerdere en het bemoeilijken van het ter zake ingesteld onderzoek door onwaarheid te spreken, en dat ook in de strafreden — daar ook zijn strafregister uitwijst, dat hij reeds eerder —

op 26 Augustus 1933 — voor dergelijk gedrag werd gestraft — deze feiten geheel juist zijn omschreven;

O., dat ook de opgelegde straf niet te zwaar is voorgekomen;

O., dat mitsdien het beklag ongegrond moet worden verklaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf met strafreden, zooals deze ook zijn gehandhaafd door den chef van den strafoplegger.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 29 Maart 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. W. Andréé Wiltens.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien enz.

Nog gezien de stukken van den processe;

O., dat het Hof, anders dan de Krijgsraad, van oordeel is, dat de strafreden, zooals die door den chef van den strafoplegger is gehandhaafd, klager's vergrijp niet juist weergeeft, immers daarin alleen tot uiting komt klagers onbehoorlijk gedrag jegens den sergeant S. na de bioscoopvoorstelling, dus op het oogenblik, dat hij wist, dat die sergeant zijn meerdere was;

dat echter evenzeer klager's optreden vóór de voorstelling, mitsdien op het oogenblik, dat hij den naam en de rangmeerderheid van S. nog niet kende, is aan te merken als hoogst onbehoorlijk optreden in het publiek en tegenover een burger, mitsdien in verband met het bepaalde bij art. 8, lid 4 van het Reglement betreffende de Krijgstucht oplevert een krijgstuhtelijk vergrijp;

O., dat genoemde misdragingen met die, welke in de strafreden tot uitdrukking zijn gebracht, eenzelfde feitencomplex vormen, het onderzoek in alle instantiën zich ook over die feiten heeft uitgestrekt en de overtuiging heeft gevestigd, dat klager al die feiten heeft begaan, terwijl het in de strafreden vermelde onwaarheid spreken mede betrekking heeft op hetgeen vóór de bioscoopvoorstelling heeft plaats gevonden, zoodat met het geheele feitencomplex rekening kan worden gehouden en de strafreden behoort te worden gewijzigd in voege als hieronder aangegeven;

O., dat de opgelegde straf naar 's Hof's oordeel, wat den duur betreft, te licht is in verhouding tot den ernst van het gepleegde vergrijp, mede in aanmerking genomen, dat klager gedurende de

laatste twee jaren reeds drie maal eerder wegens ongepast gedrag gestraft is moeten worden;

dat er evenwel termen aanwezig zijn, te bepalen, dat van de thans opgelegde straf 6 dagen geacht moeten worden, reeds te zijn ondergaan;

O., dat nu de wijzigingen van de straf en de strafreden niet strekken ten gunste van klager, 's Krijgsraads beslissing, waarbij het beklag ongegrond is verklaard, behoort te worden goedgekeurd;

Gezien de artt. 68 en 70 van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende:

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi, op 19 Februari 1935 op het onderwerpelijk beklag genomen, voorzover daarbij de straf en de strafreden zijn gehandhaafd;

Wijzigt de strafreden, zoodat die komt te luiden:

„Een Javaansch sergeant in burgerkleeding, omtrent wien mag worden aangenomen, dat hij dien niet kende, in het publiek en zonder eenige aanleiding daartoe, onhebbelijk bejegend, vervolgens, toen die sergeant, thans in uniform gekleed, hem terzake onderhield, wederom hoogst ongepast tegenover dezen meerdere opgetreden, getracht, zich aan diens poging tot vaststelling van zijn naam te onttrekken en het onderzoek door onwaarheid spreken bemoeilijkt”;

Wijzigt de straf, zooals die door den chef van den strafoplegger is gehandhaafd, ten nadeele van klager in negen dagen streng arrest;

Verstaat, dat van deze straf zes dagen geacht zullen worden bereids te zijn ondergaan;

Keurt overigens 's Krijgsraads beschikking goed;

Gelast, dat de gewijzigde straf en strafreden zullen worden ingeschreven in klagers strafboek in stede van die waarover beklag. ¹⁾

¹⁾ Deze beschikking is een krachtig bewijs hoe wenschelijk het kan zijn dat na beklag ook wijziging van straf en strafreden *ten nadeele* van een klager in het belang der krijgstucht mogelijk is. De strafoplegger kan uit de in 's Hofs beschikking opgesloten kritiek op zijn beleid leering trekken.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(Rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.)

Uitspraak van 17 April 1935. ¹⁾

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: H. J. Gorter en Mr. Th. G. Donner; Militaire leden: P. Donk en A. van Mens.

ART. 22, LID 1, SUB *a* VAN HET REGLEMENT VOOR DE MILITAIRE AMBTENAREN KONINKLIJKE LANDMACHT.

Ontslag van een maréchaussé te paard, die door zijn gedrag en wijze van dienen blijkt heeft gegeven, dat hij ongeschikt moet worden geacht om in de door hem bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen. (Deel uitmakende van een patrouille, belast met grensbewaking tegen het binnendringen van zigeuners, zijn post geruimen tijd verlaten en zich voor een persoonlijke aangelegenheid in een café op Belgisch gebied opgehouden; verder zich toen bovendien tezamen met zijn patrouille-commandant en 2 meisjes in een op Hollandsch gebied gelegen café begeven en aldaar alcoholhoudenden drank genuttigd, daardoor geruimen tijd onvoldoende waakzaamheid betrachtende).

De overweging in het ontslagbesluit, dat klager „ongeschikt moet worden geacht om in de door hem bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen” geeft de reden van zijn ontslag niet juist, althans niet ondubbelzinnig weer. Het is een feitelijke onmogelijkheid om als maréchaussée te paard bij eenig ander onderdeel van de landmacht dan het wapen der Kon. Maréchaussée te dienen, zoodat reeds op dezen grond de woorden „bij eenig onderdeel van de landmacht” redelijken zin missen. Deze woorden, klaarblijkelijk ontleend aan art. 22, kunnen dus i.c. niet worden gebruikt, moettende art. 22 aldus worden gelezen, dat ontslag kan worden verleend wanneer ongeschiktheid of onbekwaamheid aanwezig is voor den rang, den stand of de betrekking, die een bepaald militair ambtenaar bij eenig onderdeel der landmacht bekleedt. De bewoordingen van het ontslagbesluit geven — ten onrechte — den indruk dat klager ook ongeschikt zou zijn om bij ieder ander onderdeel der landmacht dan het wapen der Kon. Maréchaussée te dienen.

Beroep ongegrond.

¹⁾ In deze uitspraak is berust. Red. M.R.T.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: B., wonende te Princenhage, klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen Jan Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk (Z.H.).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken,

Gezien de stukken;

Gehoord den klager en den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 27 Maart 1935;

Wat de feiten betreft:

O. dat verweerder bij besluit van 24 Januari 1935 aan klager ontslag uit den vrijwilligen militairen dienst heeft verleend met ingang van 1 Mei 1935, zulks gelet op art. 22, lid 1, onder *a*, en lid 3, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht en uit overweging dat klager door zijn gedrag en wijze van dienen blijk heeft gegeven, dat hij ongeschikt moet worden geacht om in de door hem bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen;

O. dat klager tijdig tegen voormeld besluit beroep heeft ingesteld en op de in zijn daartoe strekkend klaagschrift nader aangegeven gronden heeft verzocht het beroepen ontslagbesluit in te trekken, daarmede kennelijk bedoelende te vorderen, dat het Gerecht dat besluit zal vernietigen;

O. dat verweerder bij tijdig ingediende contramemorïe het aangevallen ontslagbesluit heeft verdedigd en tot bevestiging daarvan heeft geconcludeerd;

In rechte:

O., dat voor het Gerecht vaststaat:

dat klager, maréchaussée te paard, dienende bij de brigade Roosendaal, op 9 December 1934 — toen hij deel uitmaakte van een patrouille, belast met grensbewaking tegen het binnendringen van zigeuners, zijn post geruimen tijd heeft verlaten en zich voor een persoonlijke aangelegenheid in een café op Belgisch gebied heeft opgehouden;

dat klager voorts op 9 December 1934 tijdens zijn vorenomschreven dienst zich bovendien tezamen met zijn patrouille-commandant en 2 meisjes in een op Hollandsch gebied gelegen café heeft begeven en aldaar alcoholhoudenden drank heeft genuttigd, daardoor geruimen tijd onvoldoende waakzaamheid betrachtende;

O. dat het Gerecht met verweerder van oordeel is, dat klager op grond van hetgeen hiervoren als feitelijk vaststaande is aangenomen, blijk heeft gegeven van een wijze van dienen, waardoor hij ongeschikt is om in de door hem bekleede betrekking van maréchaussée

te paard te dienen; volgende toch uit de speciale diensten waartoe het Wapen der Maréchaussée wordt gebruikt, dat de Regeering van iemand, die daarbij de betrekking, welke klager vervult, bekleedt, de uiterste plichtsbetrachting en nauwgezetheid in het vervullen van den dienst, speciaal van den bewakingsdienst, mag eischen;

O. dat verweerder derhalve ingevolge het bepaalde bij artikel 22, lid 1, onder *a*, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht bevoegd was klager uit den militairen dienst te ontslaan, en het beroep van klager ongegrond behoort te worden verklaard;

O. dat het Gerecht evenwel nog wenscht op te merken, dat de in het beroepen ontslagbesluit opgenomen overweging, dat klager „ongeschikt moet worden geacht om in de door hem bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen” de reden van klagers ontslag, naar het oordeel van het Gerecht niet juist, althans niet ondubbelzinnig weergeeft;

O. te dien aanzien in de eerste plaats, dat het een feitelijke onmogelijkheid is om als maréchaussée te paard, zijnde de door klager bekleede betrekking, bij eenig ander onderdeel van de landmacht dan het wapen der Koninklijke Maréchaussée te dienen, zoodat reeds op dezen grond de woorden „bij eenig onderdeel van de landmacht” redelijken zin missen;

O. dat deze toegevoegde woorden klaarblijkelijk zijn ontleend aan de algemeen luidende bepaling van art. 22, lid 1, sub *a*, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, doch in elk concreet geval, dus ook in het onderhavige, waarin ontslag uit een bepaalde betrekking wordt verleend, niet kunnen worden gebruikt, aangezien art. 22, lid 1, sub *a*, van voornoemd reglement aldus moet worden gelezen, dat ontslag kan worden verleend wanneer er ongeschiktheid of onbekwaamheid aanwezig is voor den rang, den stand of de betrekking, die een bepaald militair ambtenaar bij eenig onderdeel der landmacht bekleedt;¹⁾

O. bovendien dat de in het ontslagbesluit gebezigde bewoordingen den indruk geven, dat klager ook ongeschikt zou zijn om bij ieder ander onderdeel der landmacht dan het wapen der Koninklijke Maréchaussée te dienen, hetgeen naar het oordeel van het Gerecht niet het geval is, wijl klager — die, vóór hij bij het wapen der Koninklijke Maréchaussée in dienst trad, gedurende bijna 2 jaar bij het wapen der cavalerie had gediend, en daarbij den rang van korporaal had verkregen —, niet ongeschikt is te achten om bijv. in den genoemden rang bij het wapen der cavalerie te dienen;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het onderhavige beroep ongegrond.

¹⁾ O.i. een zeer gewenschte lezing van art. 22. Of zij met de woorden echter wel te rijmen valt, lijkt ons twijfelachtig. Juister is de redactie van art. 20 b Reglement rechtstoestand militairen zeemacht. Red. M.R.T.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(Rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken).

Uitspraak van 17 April 1935.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: H. J. Gorter en Mr. Th. G. Donner, Militaire leden: P. Donk en A. van Mens.

Verzoek tot restitutie van te veel ingehouden woninghuur. (Art. 40, lid 8, Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht).

Bij beschikking van 18 Mei 1934 wijst de Minister dit verzoek af. Hiertegen is geen beroep ingesteld.

In dato 21 Januari 1935 heeft de Minister aan klager bericht, dat, als gevolg van het door hem ter audientie van 8 October 1934 gedaan verzoek, nogmaals is overwogen of hij belast was geweest met de bewaking van militaire magazijnen, doch die overweging niet heeft kunnen leiden tot eene voor hem gunstige beslissing.

Tegen dit schrijven stelt klager nu beroep in. Het Gerecht wil dit schrijven i.c. aanmerken als eene weigering om aan klager het z.i. te veel ingehouden bedrag voor woninghuur terug te betalen, zoodat hij in zijn beroep tegen dit weigeringsbesluit ontrankelijk is. Over klagers aanspraken was echter reeds beslist bij beschikking van 18 Mei 1934, welke beslissing onaantastbaar is geworden. Geen enkel algemeen verbindend voorschrift schrijft voor om op een eenmaal onaantastbaar geworden beslissing terug te komen, zelfs niet — daargelaten of dit i.c. het geval zou zijn —, indien daarna feiten of omstandigheden bekend worden, welke, indien zij daarvoor bekend waren geweest, van invloed zouden zijn geweest bij het nemen van die beslissing.

Beroep derhalve ongegrond verklaard.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake: B., wonende te 's-Gravenhage, klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen Jan Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken;

Gezien de stukken;

Gehoord den klager en den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 27 Maart 1935;

Wat de feiten betreft:

O. dat klager, toenmaals nog adjudant-onderofficier, administrateur van de militaire magazijnen van levensmiddelen en van nachtleger te 's-Gravenhage, zich op 28 Maart 1934 bij request tot verweerder heeft gewend met het verzoek het z.i. van hem te veel ingehouden bedrag voor woninghuur te mogen terugontvangen, zulks op grond van het bepaalde bij artikel 40, lid 8, van het „Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht”;

O. dat verweerder bij beslissing van 18 Mei 1934, VIIste afd. nr. 400, vorengemeld verzoek heeft afgewezen;

O. dat tegen voormelde beslissing door klager geen beroep bij den militairen ambtenarenrechter is ingesteld;

O. dat verweerder op 21 Januari 1935 het navolgende schrijven, IIIde afd. B. nr. 2, aan klager heeft gericht:

„Als gevolg van het door U op de audiëntie van 8 October 1934 „aan mij gedaan verzoek, heb ik nogmaals overwogen, of U alsnog „zoude kunnen worden aangemerkt als te zijn belast geweest met „de bewaking van de militaire magazijnen van nachtleger en van „kleeding te 's-Gravenhage, en of, in verband daarmee, de grondslag, welke voor de vaststelling van Uw pensioen heeft gegolden, „zou kunnen worden herzien.

„Die overweging heeft echter niet kunnen leiden tot eene voor U „gunstige beslissing, en diensgevolge zullen door mij ook geen „stappen worden gedaan tot herziening van bedoelden grondslag.”;

O. dat klager bij op 29 Januari aan den griffier ter hand gesteld klaagschrift, — waarmede hij kennelijk heeft bedoeld beroep in te stellen tegen — en vernietiging te vorderen van een in voormeld schrijven van verweerder d.d. 21 Januari 1935 vervat besluit, heeft verzocht te willen bevelen, dat aan adressant het te veel betaalde voor woninghuur worde terugbetaald;

O. dat klager daarbij ter ondersteuning van zijn vordering onder meer heeft gesteld:

„dat adressant bij de indiening van het oorspronkelijk verzoek” — te weten het request aan verweerder d.d. 28 Maart 1934 — „geen voldoende bewijzen voor zijn bewering aan den Minister van „Defensie heeft kunnen overleggen, omdat over de bijgaande d.d. „28 November 1934 afgelegde schriftelijke verklaring” — te weten van den kolonel-intendant b.d. Wals — „nog niet werd beschikt. „door hetwelk thans in deze aangelegenheid een nieuw gezichts- „punt aan den dag is getreden”;

O. dat verweerder bij tijdig ingediende contra-memorïe heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring van klager in zijn beroep, subsidiair tot ongegrondverklaring van dat beroep;

In rechte:

O. dat het Gerecht verweerders schrijven van 21 Januari 1935, IIIde afd. B. nr. 2, in verband met hetgeen daaraan is voorafgegaan, wil aanmerken, als inhoudende mede een weigering om aan

klager het naar diens meening te veel ingehouden bedrag voor woninghuur terug te betalen en klager derhalve in zijn beroep tegen dit weigeringsbesluit van verweerder ontvankelijk is;

O. dat t.a.v. klagers aanspraken op dit punt door verweerder reeds is beslist bij zijn beslissing van 18 Mei 1934, VIIIste afd. nr. 400, welke beslissing onaantastbaar is geworden;

O. dat geen enkel algemeen verbindend voorschrift verweerder voorschrijft om op een eenmaal onaantastbaar geworden beslissing terug te komen, zelfs niet indien na het nemen van zoodanige beslissing feiten of omstandigheden bekend worden, welke, indien zij daarvoor bekend waren geweest, van invloed zouden zijn geweest bij het nemen dier beslissing;

O. dat derhalve, daargelaten nog de vraag of in het onderhavige geval wel zoodanige feiten of omstandigheden geacht kunnen worden zich te hebben voorgedaan, verweerder bij het nemen van de beslissing, vervat in zijn schrijven van 21 Januari 1935, IIIde afd. B. nr. 2, met geen enkel toepasselijk algemeen verbindend voorschrift in strijd is gekomen, noch ook van zijn bevoegdheid een ander gebruik heeft gemaakt, dan tot de doeleinden, waarvoor hem die was gegeven;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager in zijn onderhavig beroep ontvankelijk, doch dat beroep ongegrond.

In door klager ingesteld hooger beroep heeft de Centrale Raad van Beroep (Mr. Dr. E. J. Beumer, fungerend voorzitter, Mrs J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg, leden) bij uitspraak van 27 Juni 1935 vorenstaande uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht bevestigd. Uit de uitspraak van den C. R. nemen wij de volgende overwegingen over:

„O. dat meergenoemde B. van deze uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en bij beroepschrift heeft aangevoerd:

Appèllant is van oordeel, dat de bestreden uitspraak niet voldoende aandacht heeft geschonken aan de d.d. 28 November 1934 afgelegde schriftelijke verklaring van den Kolonel-Intendant, buiten dienst, C. Wals, uit welke verklaring volledig blijkt, dat appelland recht heeft op toewijzing van zijn verzoek om teruggave van de te veel betaalde huurpenningen.

Nu het ambtenarengerecht te 's-Gravenhage hem ontvankelijk heeft verklaard, had tevens onderzocht dienen te worden of bedoelde verklaring van den Kolonel-Intendant b.d. C. Wals niet een zoodanig nieuw gezichtspunt opleverde ten gunste van appèllant om op de oorspronkelijke beslissing van den Minister van Defensie terug te komen en alsnog het oorspronkelijke verzoek van appèllant toe te wijzen.

weshalve hij heeft verzocht de beslissing van den Minister van Defensie d.d. 29 (lees: 21) Januari 1935 en de uitspraak van het

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage d.d. 17 April 1935 te vernietigen en te verstaan, dat aan hem alsnog de bestreden terug-gave van gelden behoort te worden verleend;

In rechte:

O. dat deze Raad, in het bijzonder gelet op hetgeen zoowel in het klaagschrift als in de contra-memorie in eersten aanleg is te kennen gegeven nopens hetgeen door voornoemden B. aan den Minister van Defensie ter audiëntie van 8 October 1934 is verzocht, met den eersten rechter het schrijven van dezen Minister d.d. 21 Januari 1935, IIde afd. B. No. 2, beschouwt als een besluit, inhoudende mede een weigering om aan B. het naar diens meening te veel ingehouden bedrag voor woninghuur terug te betalen;

O. dat mitsdien, waar het beroep bij het Ambtenarengerecht is gericht tegen evengenoemd besluit en dat beroep tijdig is ingesteld, B. terecht ontvankelijk is verklaard, zijnde immers ook niet van eenigen anderen grond voor niet-ontvankelijk-verklaring van het beroep gebleken;

O. dat de eerste rechter voorts op goede gronden, welke deze Raad overneemt en tot de zijne maakt, het ingestelde beroep ongegrond heeft verklaard; volgende dan ook uit diezelfde gronden, dat een onderzoek, als in het beroepschrift bedoeld, — wat ook daarvan het resultaat zou zijn — nimmer tot toewijzing der gedane vordering door dezen Raad zou kunnen leiden."

Red. M. R. T.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 4 December 1935,
IIde Afd. B, nr. 17.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.) ¹⁾

Legerorders 1935, nr. 295 O.

In de bijlage van L.O. 1931, nr. 225 O, onder „I. Binnenlandsche geschriften” wordt het gestelde achter 52 vervangen door:

52	De Big. Orgaan van het landelijk verbond van recruten-comité's.	maandelijks.
----	---	--------------

Ministerieele beschikking van 18 December 1935,
IIde Afd. B, nr. 48.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.) ¹⁾

Legerorders 1935, nr. 311 O.

In de bijlage van L.O. 1931, nr. 225 O, worden onder „I. Binnenlandsche geschriften”, achter „26”, de woorden „De Fakkel” vervangen door „De Nieuwe Fakkel”.

Georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechtstoestand van het militaire personeel der Koninklijke landmacht.

Ministerieele kennisgeving van 4 Januari 1936, IIIde Afd. B, nr. 53.
(Zie ook L.O. 1934, nrs. 42, 202 en 314 en L.O. 1935, nr. 227.) ²⁾

Legerorders 1936, Nr. 4.

Ten vervolge op het gestelde in dezerzijdsche kennisgevingen van 3 Februari 1934, IIIde Afdeeling B, nr. 92, van 5 Juli 1934, IIIde Afdeeling B, nr. 11, van 6 November 1934, IIIde Afdeeling B, nr. 71 en van 9 September 1935, IIIde Afdeeling B, nr. 67, wordt bij deze aan de Koninklijke landmacht medegedeeld, dat is aange-
wezen om zitting te nemen in de Commissie B (militairen beneden

¹⁾ M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXXI, 347.

Red. M.R.T.

²⁾ M.R.T. XXIX, 541, XXX, 239 en 455 en XXXI, 345. Red. M.R.T.

den rang van tweede-luitenant) voor georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechtstoestand van het militaire personeel dier landmacht:

de R. K. Politietroepen vereeniging: „St. Antonius van Padua”.

Strafbevoegdheid.

Ministerieele kennisgeving van 6 Januari 1936, IIde Afd. B, nr. 16.

Legerorders 1936, Nr. 5.

Bij Koninklijk besluit van 28 December 1935, nr. 88, is bepaald, dat onder de formaties, bedoeld in art. 39, sub 3° der Wet op de krijgstuicht, wordt gerekend *het Eskadron pantserwagens*.

Handhaving van de krijgstuicht.

(Geen legitimatiebewijzen).

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

IIe Afd. B. Nr. 17. 's-Gravenhage, 12 December 1935.

Onderwerp:

Handhaving van de krijgstuicht.

Aan

het Hoofdbestuur van de Vereeniging van officieren van de Koninklijke Landmacht, Sneeuwbalstraat 23, te 's-Gravenhage.

Naar aanleiding van Uw verzoek van 30 November 1935, nr. 409, deel ik U het volgende mede.

De meerdere in burgerkleeding die, overeenkomstig de in art. 27 (1) en (2) R.K. op hem rustende *verplichting*, optreedt tegen een krijgstuichtelijk vergriep, waarvan hij kennis neemt, kan volstaan met zich aan den dader als meerdere bekend te maken, *zonder verder commentaar*.

Door die bekendstelling alleen, staat de gehoorzaamheidsplicht van den betrokken mindere volledig vast, en de mindere die — denkende „dat kan iedereen wel zeggen!” — de bevelen van dien meerdere niet zou opvolgen, is voor de eventueele gevolgen van zijn weigering zonder voorbehoud aansprakelijk.

Voor Jurisprudentie ter zake moge ik Uw Hoofdbestuur wel verwijzen naar de Dispositie van het Hoog Militair Gerechtshof van 20 Maart 1908 (M.R.T. VI, blz. 167; Jur. IV ad art. 27 R.K. in „De practijk van het militaire tuchtrecht”).

Waar nu de bevoegdheid tot optreden van den meerdere in burgerkleding zonder meer vaststaat, is het evenzeer duidelijk, dat de verstrekking, tot het door U beoogde doel, van een legitimatiebewijs, aan deze uit krijgstuchtelijk oogpunt alleszins juiste positie, afbreuk zou doen, alleen reeds omdat, wanneer de meerdere — door welke omstandigheid dan ook — bedoeld bewijs niet zou kunnen vertoonen, de mindere dan, hoezeer ten onrechte, aan de bevoegdheid van dien meerdere tot optreden zou gaan twijfelen.

Zulks tot ernstige schade voor de goede handhaving van de krijgstucht.

Trouwens, de mindere, die zou meenen zich te kunnen veroorloven, geen geloof te hechten aan de enkele bekendstelling van den meerdere als zoodanig, neemt daarmee een standpunt in, waaraan hij even gemakkelijk den grond zal ontleenen om te onderstellen, dat het hem vertoonde legitimatiebewijs valsch of in verkeerde handen gekomen is.

Men kan nog verder gaan: de mindere kan ook wel betwijfelen of de tegen hem optredende, in uniform gekleede meerdere, inderdaad wel een militaire meerdere is of een willekeurige burger, die zich in uniform heeft gestoken.

In het eene en in het andere geval is de mindere aansprakelijk voor de eventueele gevolgen van zijn twijfel; het voor het ongehoorzaamheidsdelict vereischte opzet vloeit voort uit de omstandigheid, dat de dader zich de *mogelijkheid* met een meerdere te doen te hebben, bewust geweest is; zekerheid is geenszins vereischt.

In verband met het bovenstaande, acht ik verstrekking van legitimatiebewijzen als door U bedoeld, niet in het belang van de handhaving van de krijgstucht en kan ik Uw in den aanhef genoemd verzoek tot mijn leedwezen niet in gunstige overweging nemen.¹⁾

De Minister van Staat,
Minister van Defensie a.i.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
C. P. v. GINKEL.

¹⁾ Vorenstaande beschikking is het antwoord op het verzoek van het Hoofdbestuur der Vereeniging van officieren van de Koninklijke landmacht, zulks ter uitvoering van het desbetreffend besluit der XXIIe Algemeene Vergadering, wel in overweging te willen nemen in hoeverre het mogelijk zou zijn om volgens door den Minister vast te stellen regelen den officieren weder een legitimatiebewijs te verstrekken.

In verband met deze beschikking wijzen wij ook nog op eene bij Tweede opgave van Wijzigingen vastgestelde aanvulling van gelijke strekking in den „Leidraad voor het onderricht met betrekking tot de wettelijke bepalingen betreffende de ondergeschiktheid” (No. 90K). Red. M.R.T.

Voorschrift Artillerie-Inrichtingen.

(Strafbevoegdheid)

*Ministerieele beschikking van 14 Januari 1936, IIde Afd. B, nr. 19.**(Zie L.O. 1930, nr. 348.)* ¹⁾

Legerorders 1936, Nr. 18.

1. Ingevolge Koninklijk besluit van 18 December 1935, nr. 28, wordt het gestelde sub 1° en 2° onder II van het Koninklijk besluit van 12 Februari 1930, nr. 125 (blz. 7 van L.O. 1930, nr. 348) ¹⁾ gelezen:

1°. onder de formaties, bedoeld in Artikel 41 der Wet op de krijgstuicht, wordt gerekend het militair personeel van de Koninklijke landmacht, werkzaam bij de Artillerie-inrichtingen, dat jonger of lager in rang is dan de oudst of hoogst in rang zijnde der bij die inrichtingen werkzame beroepsofficieren van de Koninklijke landmacht;

2°. onder de formaties, bedoeld in Artikel 39 der Wet op de krijgstuicht, wordt gerekend het militair personeel van de Koninklijke landmacht, werkzaam bij de Artillerie-inrichtingen.

2. Regel 1 t/m 12 v.o. op blz. 8 van L.O. 1930, nr. 348 ²⁾ wordt gelezen:

§ 2. *Regeling strafbevoegdheid militair personeel.*

a. De oudst of hoogst in rang zijnde der bij de Artillerie-inrichtingen werkzame beroepsofficieren van de Koninklijke landmacht is commandant van het bij die inrichtingen werkzame militair personeel van de Koninklijke landmacht, dat jonger of lager in rang is.

b. De Directeur voor het materieel der landmacht is commandeerend officier van het militair personeel van de Koninklijke landmacht, werkzaam bij de Artillerie-inrichtingen.

§ 3. *Enz.*

¹⁾ M.R.T. XXVI, 387; ²⁾ M.R.T. XXVI, 388. Red. M.R.T.

K W A L I T E I T	Ingeliepd bij Hoogere Militaire Autoriteit				Beschikkingen				Straffen en strafredenen							Hoog Militair Gerechtshof	
	Gegron- d	Gedeeltelijk gegron- d	Ongegron- d	Niet ont- vankelijk	Handhaving straf- en strafredenen	Handhaving straf- en wij- ziging straf- redenen	Wijziging straf- en hand- having strafredenen	Wijziging straf- en strafredenen	Straf en straf- reden teniet gedaan	Nadere straf wegens on- redelijk beklag	Aantal malen eind- beslissing	ingeroepen	Beslissing				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14				
Officieren.	11	2	3	6	—	5	4	—	—	2	4	—	—				
Reserve-officieren.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Onderofficieren met den rang van sergeant en hooger	9	1	2	6	—	5	1	—	2	1	1	3	* $\begin{cases} 1 (3-11) \\ 1 (5-7) \\ 1 (5-8) \end{cases}$				
Korporaals en manschappen.	33	4	10	17	2	10	10	4	3	4	6	2	* $\begin{cases} 1 (5-8) \\ 1 (5-7) \end{cases}$				
Dienstplichtig personeel beneden den rang van onderofficier	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—				
Inlandsche onderofficieren met den rang van sergeanten hooger Inlandsche korporaals en man- schappen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Totaal	55	7	16	30	2	21	15	4	6	7	12	5	5				
1934—1935	83	8	16	59	—	51	13	1	10	8	7	48	48				
1933—1934	105	9	32	64	—	59	14	21	2	9	4	11	11				
1932—1933	71	12	17	41	1	37	15	1	7	10	9	4	4				
1931—1932	50	1	19	29	3	26	15	1	7	—	—	3	3				
1930—1931	62	7	17	39	2	37	14	1	5	6	—	3	3				
1929—1930	80	5	22	55	—	53	11	2	11	5	—	6	6				
1928—1929	62	11	27	22	—	22	13	8	8	9	—	5	5				
1927—1928	44	2	15	22	1	18	12	—	4	1	—	2	2				
1926—1927	47	9	14	21	2	18	14	2	6	6	—	4	4				
1925—1926																	

* De omhaalde cijfers in kolom 14 duiden aan: de beschikking, straf en strafredenen overeenkomstig die vermeld in de kolommen 3—12.
Voor de statistiek via M R T XXXI blz 4 Red M R T

Klachtenstatistiek van de Koninklijke Landmacht over het jaar 1935.

Getal door de meerdere van art. 61 W.K. behandelde klachtzaken.	Beslissing				Extra-straf wegens onrede- lijk beklag	Opmerkingen
	Geground	Gedeeltelijk gegrond	Ongegrond	Onontvan- kelijk		
1	2	3	4	5	6	7
Beroepsperso- neel 30	2 (7%)	5(1) (17%)	22 (73%)	1 (3%)	3	(1) Hieronder 1 met uitsluitende wijziging van de omschrijving der straf- reden <i>niet ten gunste van den klager</i> , in welke ge- vallen het H.M.G. de klacht ongegrond pleegt te verklaren. (2) Hieronder 5 geval- len, als onder (1) bedoeld. (3) Hieronder 6 geval- len, als onder (1) bedoeld.
Verlofs-perso- neel 88	8 (9%)	20(2) (23%)	58 (66%)	2 (2%)	12	
Totalen: 118	10 (8½%)	25(3) (21%)	80 (68%)	3 (2½%)	15	

Van de in de kolommen 3 en 4 vermelde 105 daarvoor vatbare zaken, werden slechts 6 (6%), *uitsluitend betreffende tot het beroepspersoneel behorende klagers*, aan de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof onderworpen.

Volg- nr.	Beslissing van den meerdere van art. 61 W.K.	Eindbeslissing van het H. M. G.	Opmerkingen
1	ged. gegrond (4)	gegrond	(4) Opmerking (1) was toepasselijk.
2	ongeground	gedeeltelijk gegrond	(5) Met extra-straf we- gens onredelijk beklag.
3	ongeground (5)	ongeground (6)	(6) Met de overweging, dat klager geen enkelen redelijken grond voor zijn beklag heeft aangevoerd.
4	ongeground	gedeeltelijk gegrond	(7) Met de overweging, dat klager zonder eenigen redelijken grond 's Hofs eindbeslissing heeft inge- roepen.
5	ongeground	ongeground (7)	Klager is daarna we- gens onredelijk beklag gestraft.
6	ongeground	gedeeltelijk gegrond	

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Evolutie in ons strafproces ¹⁾

door

Dr. L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Van oudsher heeft in onze samenleving de behoefte bestaan om tegen geleden onrecht te reageeren. Oorspronkelijk geschiedde dat zonder eenige contrôle; geheel onbepikt was de eigen richting, hetzij door den beëdigde of benadeelde alleen, hetzij met behulp van verwanten of vrienden. Deze vrijheid bleek op den duur te groot en misbruik daarvan werd tegengegaan vooreerst door de opgekomen gewoonte om het geval voor te dragen aan een verzameling der volksgenooten, waarin uitgemaakt werd welke maatregelen van eigen richting als geoorloofd mochten worden beschouwd, en later door eene ambtelijke tenuitvoerlegging van die maatregelen te verzekeren en aldus het gevaar voor overschrijding van de gestelde grenzen zooveel doenlijk te voorkomen.

Streng in acht te nemen vormen beheerschten den rechtsgang, waaraan de volksvergadering nagenoeg geen leiding gaf. Het bewijs van de feiten, welke de klager ter sprake bracht, was bijzaak; hoofdzak was de woordenstrijd tusschen klager en aangeklaagde, waarbij meestal slechts van eisch en antwoord, zelden van het leveren van tegenbewijs sprake was. Ten slotte was de gerechtelijke eed, aan den aangeklaagde opgelegd, het middel om diens onschuld te helpen vaststellen, in belangrijke zaken bekrachtigd door den eed van zoogenaamde eedshelpers in een aan het belang der zaak evenredig aantal; deze eedshelpers waren verwanten of vrienden, die slechts de geloofwaardigheid van den aangeklaagde onder eede bevestigden. ²⁾

De leemte, welke deze procesregeling in zeer hooge mate vertoonde, bleef niet onopgemerkt. Het uitgesproken beroep op de hulp van het Opperwezen werd weldra op meer reële wijze geveerd door de invoering van godsoordeelen of ordalia. Hiertoe behoorde in de eerste plaats de gerechtelijke tweekamp door of later ook ten behoeve van partijen volgens zekere regelen gevoerd; de strijder, aan wiens zijde het recht was, moest, zoo meende men, den kamp winnen. Daarbij kwamen later andere godsoordeelen, waarbij de klager geen rol meer vervulde en welke dus eene meer eenzijdige strekking hadden, zooals het dragen van gloeiende kolen, het loopen

¹⁾ Dit opstel is een eenigszins bijgewerkte herdruk van dat, hetwelk geplaatst werd in het maandschrift *Onze Eeuw* 1924. Van meer dan een zijde werd het verzoek tot deze nieuwe uitgave ontvangen.

²⁾ De beëdigde getuigenis van den schildwacht, die op zijn post iemand geslagen, gekwetst of gedood heeft (C.W.L. art. 213, C.W.Z. art. 161) was van dezen onschuldseel nog een overblijfsel.

over gloeiend ijzer; bleef de aangeklaagde ongedeerd, dan werd diens onschuld aangenomen. Deze proeven verdwenen echter vrij spoedig weder; een enkele behield groote bekendheid, zooals de heksenwaag te Oudewater.

Uitzondering op dezen procesgang bestond bij ontdekking op heeterdaad. Een door het openbaar gerucht vervolgte verdachte werd in zeer summier geding gevonnist; bij verzet tegen zijne aanhouding mocht men hem ongestraft dooden.

De volksgenooten, die aanvankelijk allen aan de rechtspraak mochten deelnemen, lieten dit dikwijls aan bepaalde personen uit hun midden over. Niet allen voelden zich tot deze taak aangetrokken of achtten zich daartoe voldoende bekwaam. Zoo ontstonden de eerste met rechtspraak belaste colleges met beperkt ledental, later bij ons terug te vinden in de colleges van schepenen.

Een andere belangrijke verandering ontstond in den tijd der Frankische koningen, toen koninklijke ambtenaren bevoegd werden verklaard ten behoeve van hen die onrecht ondervonden hadden, als vervolgers van verdachten op te treden. De moeilijkheden aan de langzamerhand opgekomen bewijslevering verbonden, het gevaar dat geloopt werd indien een ingebrachte klacht niet slaagde en dat niet zelden bestond in het ondergaan van de straf, welke op het den verdachte aangewreven strafbaar feit was gesteld, ¹⁾ waren aanleidingen om een weg te vinden ten einde deze risico's ter zijde te stellen. Daartoe diende een ambtelijke aanklacht. De openbare aanklager werd nu de man, wiens taak en plicht het zou zijn om, zonder zich aan die gevaren bloot te stellen, aanklachten tegen verdachten aanhangig te maken.

Door deze, de particuliere aanklachten op den duur verdringende vervolgingsbevoegdheid verkreeg het strafgeding langzamerhand zijn publiekrechtelijk karakter. De ambtelijke daging voor den rechter deed uitkomen, dat van Overheidswege tot vervolging van misdadigers werd overgegaan; daarnaast kwam op het instellen van een onderzoek naar de geloofwaardigheid van de eedshelpers waarbij de beleedigde of benadeelde invloed mocht uitoefenen. Uit deze laatste verandering ontwikkelde zich het leveren van bewijs en tegenbewijs omtrent hetgeen geschied was, waarbij somtijds gerechtelijke tweekamp tusschen getuigen te hulp werd geroepen om de waarheid te benaderen.

¹⁾ Ook aan deze opvatting bevatte de oude militaire strafwetgeving eene herinnering in C.W.L. art. 212: een niet bewezen verklaarde klacht van een militair tegen een anderen militair werd gestraft „met dezelfde straf „als op de aangetijgde misdaad is gesteld”, tenzij valsche getuigenis en meened zwaarder strafbaar was. Het eigenaardige van deze bepaling, welke niet voorkwam in het C.W.Z., is, dat zij werd opgenomen op advies van de Commissie, welke het ontwerp C.W.L. in den winter van 1814-1815, dus na de vaststelling van het C.W.Z., aan eene herziening moest onderwerpen. Zij meende de bepaling te moeten opnemen als tegenwicht tegen de uitzondering op het bewijsrecht vervat in het in de vorige noot bedoelde art. 213. (Zie Prof. Mr. H. van der Hoeven, Onze militaire strafwetgeving, blz. 75 en 234).

De procesgang bleef nog formeel: eisch en antwoord, soms ook repliek en dupliek, werden gevolgd door het vonnis, dat bij erkenning van schuld een eindvonnis was.

De door diens aanstelling krachtige positie van den koninklijken ambtenaar, gepaard aan zijne doorgaans grootere kennis en ervaring, verzekerde hem de leiding van dit eenvoudig doch formalistisch strafgeding. Daarin gaven de rechters na de dingtalen van partijen aangehoord te hebben, naar eigen overtuiging en inzicht vonnis, welke vonnis door den koninklijken ambtenaar als hun voorzitter uit de uitgesproken meeningen werd geresumeerd.

Op het eigenlijk proces nam diens invloed eveneens toe. Bij het Koningsgerecht had zich onder den drang naar goede rechtspraak en het prestige des Konings als zijn voorzitter, een onderzoek naar voorgevallen misdrijven ontwikkeld, waarbij ambtenaren des Konings in het land rondgingen om gegevens te verzamelen nopens door burgers geleden onrecht. Die ambtenaren hadden het recht om bij de vervulling van hunne taak burgers te hooren, terwijl de burgers tegenover den Koning en in het belang der Justitie den plicht hadden tot dit onderzoek volle medewerking te verleenen. Deze wijze van handelen, tengevolge waarvan de veiligheid in den lande zeer werd verhoogd, leidde tot de opkomst van het inquisitoriale strafproces naast het oude accusatoire. Overal waar Koninklijke ambtenaren de leiding van het gerecht in handen hadden, vond deze procesorde gereeden ingang en werd plaats ingeruimd voor het latere getuigenbewijs. Daartegenover nam de waarde, welke men aan den gerechtelijken tweekamp hechtte, geleidelijk af; andere godsoordeelen waren reeds eerder verdwenen.

Dit inquisitoir proces verkreeg in het strafgeding een plaats, voorafgaande aan het eigenlijke, het normale proces. Daaruit ontstond de terminologie van extra-ordinair en ordinair strafproces; het extra-ordinaire proces droeg meer het karakter van een voorloopig onderzoek en het ordinair proces moest volgens het eisch-en-antwoord-type tot 's rechters eindoordeel leiden. Het extra-ordinair proces gaf echter aan den Koninklijken ambtenaar, later aan den baljuw of den schout, de gelegenheid om naar eigen inzicht en door eigen invloed vervolgingen op touw te zetten en op de bewijslevering grooten invloed uit te oefenen.

Die invloed werd nog versterkt door de omstandigheid dat ernstige strafbare handelingen meer en meer in aantal en in brutaliteit toenamen. Er ontstonden, ook al door het veelvuldig gebruik dat van de straf van verbanning werd gemaakt en waardoor tal van landslieden naar een voor hen vreemde omgeving werden uitgestooten, beroepsmisdadigers, die in toenemende mate de algemeene veiligheid vooral ten plattelande in gevaar brachten. Tegen deze lieden, niet zelden kenbaar aan uiterlijk zichtbare gevolgen van ondergane lijfstraffen, traden baljuwen en schouten met groote kracht op. Zij waren, gelijk de wolf die in een kwaad gerucht staat, onderhevig aan een sterk vermoeden van schuld, wanneer feiten

waren voorgevallen, waarvan de daders niet aanstonds met zekerheid aangewezen konden worden.

De gevolgen bleven niet uit. Beroepsmisdadigers trachtten door zoo lang mogelijk volgehouden ontkentenis van schuld zich aan niet zelden arbitraire straffen te onttrekken, er op speculeerende dat bewijslevering van elders onvoldoend materiaal voor een veroordeeling zou opleveren. Verweer daartegen van de zijde der Overheid was bij de primitieve bewijslevering in een publiekrechtelijk strafproces vrijwel niet mogelijk. Begrijpelijk is het daarom, dat de toevlucht werd genomen tot een huismiddel, dat aanvankelijk extra-judicieel werd aangewend en dus buiten gerechtelijke contrôle lag, tot de pijniging.

Tot dezen maatregel werkte mede eenerzijds de primitieve, meest plaatselijke wetgeving, welke weinig houvast bood, en anderzijds de op macht en soms ook op voordeel uit de opbrengst van verbeurd verklaarde goederen en vermogens en van boeten beluste magistraat, die van die wetgeving maakte wat hij wilde. Openbare kritiek bestond niet; wel was er neiging om met beroepsmisdadigers korte metten te maken en hen zonder vorm van proces ter bank te brengen en te veroordeelen.

Door gebruik te maken van de buitengerechtelijke tortuur verkreeg de vervolgingsambtenaar meestal een erkentenis van den verdachte. Hij was toch vrij in de keuze van de pijnigingen en in het aantal malen dat hij van zijn huismiddel wilde gebruik maken. En het kostte weinig moeite om een half dood gepijnigde later zijn buitengerechtelijke erkentenis voor den rechter te doen bevestigen buiten pijn en banden en onder den blauwen hemel: de stok stond immers toch steeds achter de deur.

Dat op deze wijze misbruik moest ontstaan, is waarlijk niet te verwonderen. De baljuw of schout, de latere vervolgingsambtenaar, was door zijne positie onaantastbaar, hij leidde niet zelden zijn eerste onderzoek in een lokaal, waarin reeds een geeselpaal aanwezig was tot aansporing van voorgebrachte verdachten om, uit vrees voor erger, maar spoedig te erkennen wat hun als zoodanig moest worden ontfutseld.

Doch deze misbruiken deden de oogen opengaan. De rechter begon de situatie te begrijpen en zocht naar een middel van reactie tegen onmenschelijk optreden.

Het meest radicale middel was een verbod om stadsburgers te pijnigen, zooals reeds in het handvest van Geervliet van 4 April 1381 voorkomt. Doch dit is uit een strafprocessueel oogpunt niet het meest merkwaardige. Veel interessanter, ook door zijn algemeene strekking, is hetgeen omtrent de pijniging voorkomt in het Rechtsboek van den Briel, dat door den stadsklerk Jan Matthyssen in de eerste jaren der 15de eeuw werd samengesteld ¹⁾. Bij de beantwoor-

¹⁾ Uitgegeven door Prof. Mr. J. A. Fruin en Prof. Mr. M. S. Pols in de Werken der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht, 1880, blz. 198 v., 201 v.

ding van de vraag, wie bij eene pijniging tegenwoordig moesten zijn, noemde hij, naast den baljuw en den „hangdief” — tot wiens werk de eigenlijke pijniging behoorde — de schepenen en der stede klerk. Deze laatsten moesten daarbij zijn „heymeliken in heymeliken „steden, dair se die misdadighe niet en siet noch en hoirt ende dair „sy sien moghen ende horen al dat aldair” — buitengerechtig — „gheschiet ende sien die lasten der pynen aen, diewelke ist dat sy „sijn onmenselic off onredelic, sy sullen den rechter” — d.i. den baljuw — „doen by hem comen ende zullen aen hem begheren dat „men die lichte. Wair hy dat niet en doet, so en sullen sy dair niet „over staen noch kennes ontfaen van des hy hem verlijt in dien „staet.” Rechtsweigerling alzoo door de rechters bij onbehoorlijke pijniging, hetzelfde middel dat zij toepasten, wanneer een burger van den Briel tegen het plaatselijke handvest in aldaar gepijnigd was. Dat hier reactie tegen onmenselijkheid aan het woord is, blijkt nog bovendien uit de aan evengemeld citaat toegevoegde ontboezeming: „Hets beter dat een quadie mit recht quijt gaet, dan een „onseuldich mensche mit onrecht verdoemt werde ende ter doet „quame.”

Uit dit verzet tegen machtsmisbruik blijkt een streven des rechters om zich weder meester te maken van de leiding van het proces. De baljuw werd daardoor teruggedrongen van het terrein van ongebonden vrijheid in zake het strafprocessueel vooronderzoek; geleidelijk ontstond de toestand dat hij zich als openbaar aanklager te schikken had naar het rechterlijk toezicht op zijne handelingen, ja zelfs dat hij niet zonder voorafgaande rechterlijke machtiging belangrijke beslissingen, welke de persoonlijke vrijheid dan wel lijf of leven van beklaagden aantasten konden, uitvoeren mocht¹⁾.

Die toestand van afhankelijkheid van den openbaren aanklager vindt men ongeveer een eeuw later duidelijk terug in de Practijcke Criminele van Philips Wielant (ongeveer 1516). Het voorloopig onderzoek is hier breeder omschreven; het mocht en moest worden ingesteld wanneer vast stond dat een strafbaar feit was gepleegd op grond van gegevens welke „claerder zijn dan de lucht”. Eerst op grond van dergelijke gegevens mocht, na ontvangen rechterlijke machtiging, tegen bepaalde verdachten worden opgetreden, in het bijzonder wanneer het betrof voorloopige aanhouding of pijniging. Daartoe moesten zij „oorloff ende last hebben van hueren meesters”, tenzij het een geval van betrapping op heeterdaad betrof.

De pijniging, welke tegen de bedoeling van den Raad van Vlaanderen vaak misbruikt werd omdat „de banck hemlieden sal doen „clappen alle dinck”, geschiedde nu aan het einde van het vóór-

¹⁾ Zie thans nog artt. 151, 155, 156, 165, 167-169, 182-184, 186, 187, 260, 278, 298 R.L., de artt. 159, 160, 161, 170, 172-174, 246, 257 R.Z. en artt. 76, 87, 91 Prov. Instr. Deze bepalingen wijzen wel op de aan den rechter ondergeschikte positie, welke de openbare aanklager in het militaire strafproces op heden nog inneemt. Zij strooken ook geheel met de functiën van secretaris, welke vroeger aan den openbaren aanklager bij de krijgswaarden bij de landmacht waren opgedragen.

onderzoek in tegenwoordigheid van een lid-vertegenwoordiger van het gerecht op vraagpunten van den openbaren aanklager.

Tweeërlei treft hierin: in de eerste plaats dat het „scherp examen” eerst aan het einde van het vóóronderzoek mocht worden gehouden, en in de tweede plaats dat een vertegenwoordiger van het gerecht daarbij aanwezig moest zijn. Twee waarborgen tegen misbruik alzoo, welke echter weldra niet altijd meer aan de bedoeling beantwoordden. Want er bleken weldra vele „bloetharighe ende onversadelijke jagen „ende officieren” te zijn, die desondanks beklagden te spoedig en te gemakkelijk ter bank deden leggen. De van ouds bekende „seve- „riteyt van rechten”, welke volgens Wielant moest zijn „geminghelt „met getemperden medelyden” behield te vaak het rijk alleen. Zoo was het nog ten tijde dat Joost Damhouder in de tweede helft der zestiende eeuw het werk van Wielant — eenigszins gemoderniseerd — als het zijne uitgaf.

De wreede en onverzadigbare rechterlijke ambtenaren, waarop ook Damhouder doelde, vergaten, daartoe gedrongen door velerlei misdrijven van beroepsmisdadigers, de menscheijkheid. De drang naar het erlangen van voldoende bewijs, in het bijzonder van een voor veroordeeling voldoende volledige bekentenis van den verdachte, was oorzaak dat de pijniging meer en meer weder verschoven werd naar den aanvang van het vóóronderzoek. Dat daarbij de rechter meening, vond mede steun en nadere verklaring in het meer en meer als algemeen geldig aanvaard beginsel, dat van een veroordeeling, berustend op een volledige bekentenis, hooger beroep was uitgesloten ¹⁾. Dit oude beginsel, voor Holland onder woorden gebracht in de resolutie van de Staten van 10 September 1591, vond nieuw voedsel in het nog steeds krachtig ontwikkeld particularisme van onze stedelijke magistraten. Het gaf uiting aan zeker verzet tegen de officieel erkende mogelijkheid dat een hooger geplaatsd, door de gewestelijke overheid ingesteld rechterlijk college, zich in plaatselijke zaken zou mengen en over plaatselijk recht uitspraak zou doen. Aan deze neiging tot het gaaf houden van de moeizaam verworven plaatselijke handvesten moet voor een groot deel worden toegeschreven, dat de stedelijke rechters meer en meer bevorderen het bij de openbare aanklagers nog altijd bestaand streven om met den minsten omhaal een strafzaak tot een voor de stad en voor hen niet zelden geldelijk voordeel opleverend einde te brengen.

Aldus werd in den loop van de zeventiende eeuw in onze strafprocedures het zwaartepunt van het verkrijgen van eene erkenenis veel meer dan billijk en rechtvaardig was naar voren verlegd, zóó zelfs dat Simon van Leeuwen het gedeelte van het vóóronderzoek, waarin hij het geoorloofd achtte om met behulp van de tortuur eene bekentenis te erlangen, vóórdat nog aan het inwinnen van ander bewijs werd gedacht, het extra-ordinair proces ging noemen. Dat hij daarmede een onjuiste opvatting sanctioneerde en jarenlang hielp

¹⁾ Zie de oude artikelen 222 sub 1° R.L. en 202 sub 1° R.Z.

voortbestaan ontging hem geheel en was ook nog aan den even bekenden Pieter Bort niet duidelijk geworden.

Dit verschijnsel is op zich zelf zeer merkwaardig omdat er voor het vestigen van een andere, betere opvatting een zeer goede bron bestond n.l. de bekende Ordonnantie op den stijl van 9 Juli 1570, waarin Philips II van Spanje door Viglius ab Aytta een nieuwe regeling van het strafproces had doen samenvatten, gelijk deze die voor ons land wenschelijk achtte. Deze regeling was inderdaad goed voor dien tijd; zij steunde op de toenmalige beginselen, gezuiverd van talrijke misbruiken en gaf een behoorlijke omschrijving van het extra-ordinair en het ordinair strafproces. Eerst in het bekende boek van Prof. B. Voorda over deze ordonnantie, dat in 1792 verschenen is, werd aan deze regeling recht gedaan.

Hoe is het te verklaren, dat dit wettelijk voorschrift zoolang niet op zijn juiste waarde is geschat? Dat was niet te wijten aan de omstandigheid dat zijn licht onder de korenmaat was gehouden. De ordonnantie was n.l. in ons land op regelmatige wijze afgekondigd maar werd bijna nergens geraadpleegd omdat men er met miskenning van de goede bedoeling in meende te zien een poging van den Spaanschen Koning om de plaatselijke wetgeving en handvesten op zijde te schuiven. Toch is de juiste kijk op den inhoud van deze ordonnantie van Prof. Voorda niet zonder nut gebleven. Want zij kan nog dienen ter verklaring van de geldende militaire rechtspleging te onzent, welke tot stand kwam in 1814, toen de ons opgelegde Fransche wetgeving nopens het strafproces nog niet genoeg ingeburgerd was om haar over te nemen.

Er had zich intusschen een andere nieuwigheid ontwikkeld, n.l. de afschaffing van de pijniging als middel om een erkentenis te verkrijgen omtrent een gepleegd strafbaar feit. Het verzet tegen dit ondeugdelijk middel is te onzent reeds oud. Naar men zegt is het bekende in 1651 verschenen boekje van den Rotterdamschen medicus Daniel Jonktij's getiteld: „De pijn-bank wedersproken en bematigt”, het eerste uitsluitend aan dit onderwerp gewijde werk, dat de onbetrouwbaarheid en de ondeugdelijkheid ervan in een helder licht plaatste. Wel meende hij van het gebruik van de pijniging in strafzaken nog niet geheel afstand te mogen doen. Ook Prof. Voorda stond nog met zijne overtuiging aan die zijde. Maar de strijd ertegen was volstreden toen bij art. 36 van de burgerlijke en staatkundige grondregels van de staatsregeling van 1798 hare afschaffing werd gedecreteerd.

De uitwerking van dit beginsel leverde voor den nog niet volledig in de nieuwe richting geöriënteerden wetgever van die dagen voetangels en klemmen op. Men vergeet toch niet, dat het meest belangrijke steunpunt van het strafproces, de vrij groote zekerheid, waarmede eigenlijk elk bewijs, dat men wenschte, te leveren viel, aan den openbaren aanklager en ten slotte ook aan den rechter ontnomen werd. Het slagen van de bewijslevering moest nu op andere wijze worden verzekerd en zoo werd bepaald, dat ook op overtuiging recht

mocht worden gedaan. De meeste bekende regeling in dezen geest is die voor Holland geldend van 10 October 1798, welke de twijfelachtige onderscheiding genoot om krachtens besluit van Koning Willem I van 5 Augustus 1827 aan de rechtscolleges in West-Indië ter opvolging te worden voorgehouden.

Hoe was nu daarbij het gemis van de pijniging uitgewerkt? Aan de eene zijde natuurlijk door in het eerste artikel te verbieden het aandoen van pijn of ongemak om eene erkentenis uit te lokken. Doch in dezelfde bepaling werd tevens vastgelegd, dat de verdachte verplicht bleef op hem gestelde vragen te antwoorden en dat men hem, bij weigering om aan die verplichting te voldoen, daartoe met gepaste middelen mocht dwingen ¹⁾. Met het gevolg dat rechters uit de oude school zich niet ontzagen om van de bullepees gebruik te maken ²⁾, formeel niet om een erkentenis te voorschijn te ranselen, doch om den verdachte aan zijn plicht om op vragen te antwoorden te laten voldoen. En dan moest de rechter op dergelijke verklaringen den beklaagde overtuigd houden het ten laste gelegde feit te hebben gepleegd! Dubbele overtuiging bovendien: de rechter moest overtuigd zijn dat de beklaagde van het plegen van het ten laste gelegde feit overtuigd was.

Langzamerhand verdwenen ook deze excessen; de jongere generatiën konden zich gemakkelijker met het moderne standpunt vereenigen en begonnen meer en meer waarde te hechten aan bewijsvoering op andere wijze dan door erkentenis alleen. Het Fransche procesrecht dat, na de verwerping in de Staten-Generaal van de in 1815 en in 1819 op de oude leest samengestelde wetboeken op de manier van procederen in crimineele zaken, zich meer had ingeleefd en meer gewaardeerd werd, deed verdere pogingen in de oude richting staken en leidde in 1838 tot de eindelijke vaststelling van ons in 1886 gemoderniseerd wetboek van strafvordering. Dit procesrecht brak met de gewoonte dat beklaagden gedagvaard werden om, zooals het tegenwoordig artikel 183 van de Regtspleging bij de Landmagt dat uitdrukt, „te aanhooren zoodanigen „eisch en conclusie, mitsgaders al zulke preliminaire en andere verzoeken” als de openbare aanklager tegen hem zou willen doen en nemen. Ingevoerd werd de thans in de dagvaarding geformuleerde, den rechter bij zijn onderzoek der zaak bindende telastelgging. Ook werd o.a. bestendigd de tijdens de Republiek voltrokken wijziging in de positie van den openbaren aanklager n.l. dat hij niet meer presideerde het college waarbij hij optrad: daarvoor werden naar het voorbeeld van de hoogere colleges, eigen voorzitters aangewezen. Doch aan den anderen kant werd zijne positie — welke in het militair strafgeding in zooverre onveranderd

¹⁾ R.Z. art. 61 (oude redactie) voegde hierbij de waarschuwing: mits echter bij deze bepaling steeds de meeste billijkheid en gematigdheid worde betracht en in het oog gehouden. Deze toevoeging ontbrak bij het overeenkomstige oude art. 82 van de gelijktijdig tot stand gekomen R.L.

²⁾ Zie M. C. van Hall, Regtsgeleerde verhandelingen, blz. 103.

bleef — van den rechter minder afhankelijk gemaakt en groeide hij in het burgerlijk strafprocesrecht uit tot een ambtenaar van het openbaar ministerie, gelijk wij dien kennen, optredende naast en, op een enkele uitzondering na, onafhankelijk van den rechter bij wien hij zijn taak vervult.

De mogelijkheid om zonder erkenenis van schuld door den beklagde in het bewijs van gepleegde strafbare feiten te slagen, bracht mede de noodzakelijkheid om aan de opsporing van zoodanige feiten meer kracht bij te zetten. Reeds onder Koning Lodewijk Napoleon treft ons een streven om tot een behoorlijke organisatie van de politie te komen. Dit streven is alleszins verklaarbaar en vindt nog altijd steun. Wel is men daarin thans veel beter geslaagd dan vroeger. Met allerlei hulpmiddelen tracht men het bewijs van plaats gehad hebbende strafbare feiten los van eene erkenenis van den beklagde te leveren; dit onderdeel van studie is bezig zich tot een afzonderlijke exacte wetenschap te ontwikkelen, waarbij reeds zeer merkwaardige resultaten bereikt zijn. Meer en meer zullen bij belangrijke misdrijven erkenenissen, ja wellicht zelfs getuigenverklaringen overbodig worden en kan de bewijislevering of eigenlijk de reconstructie der feiten voornamelijk op wetenschappelijke wijze geschieden.

Dat daarnaast de erkenenis van den beklagde van veel minder belang is geworden, ligt voor de hand. In 1912 verdween uit ons militair strafproces het beginsel, dat hooger beroep van een veroordeeling voor den beklagde niet geoorloofd was wanneer hij volledig had erkend wat hem ten laste werd gelegd. Toen dit laatste symptoom van den ouden toestand verdwenen was, volgde met ingang van 1 Januari 1926 het nieuwe wetboek van strafvordering, waarin, als artikel 29, de bepaling voorkomt, volgens welke alles moet worden vermeden wat aanleiding zou kunnen geven tot het verkrijgen van een verklaring, waarvan niet gezegd kan worden, dat zij in vrijheid is afgelegd, ¹⁾ en aan den verdachte vóór zijn verhoor moet worden medegedeeld, dat hij niet tot antwoorden verplicht is. ²⁾ De wetgever is dus van oordeel, dat het bewijs voor den modernen rechter ook zonder eene erkenenis moet zijn te leveren en verbiedt zelfs alles wat zweemt naar moreele pressie om eene erkenenis te verwerven. Van het voornaamste bewijsmiddel is de erkenenis geworden een vrijwel overbodig bewijsmiddel; de wetenschappelijke bewijsvoering verschaft doorgaans veel grooter zekerheid om de objectieve waarheid te benaderen.

Voorts heeft de wetgever bedoeld om de positie van den ambtenaar van het openbaar ministerie als openbaren aanklager op voor

¹⁾ Eene nieuwe lezing dus van het middengedeelte van art. 63 R.L. en art. 61 R.Z.

²⁾ Met betrekking tot dit gedeelte van art. 29 wint de meening veld, dat men daarmee te ver is gegaan. Intrekking van den tweeden, derden en vierden volzin van het eerste lid van dat artikel is dan ook onlangs bij voorstel tot wetwijziging aanhangig gemaakt.

het publiek beter zichtbare wijze gelijk te maken aan die van den beklaagde door de bepaling dat hij niet meer, zooals vroeger, mag zitten aan de tafel der rechters. Hij krijgt tegenover het publiek, dat meer naar het uiterlijk oordeelt, in de rechtszaal de plaats welke aan een der partijen in het strafproces toekomt, waardoor ook zijne van den rechter onafhankelijke positie duidelijker wordt uitgebeeld. In werkelijkheid heeft men dit denkbeeld echter *cum grano salis* uitgevoerd.

Ook mag de rechter-commissaris, die het gerechtelijk vóóronderzoek heeft geleid, niet deelnemen aan het eindonderzoek der zaak ter terechtzitting. Hij onderzoekt de zaak dus niet meer, gelijk nog vóór 1912 de officieren-commissarissen in het militair strafproces, als vertegenwoordigers van den rechter, welke later daarin vonnis zal hebben te vellen. Deze rechter komt er derhalve geheel onbevooroordeeld tegenover te staan wanneer de zaak ter terechtzitting wordt behandeld.

Zoo gaan wij verder, waarbij het burgerlijk strafproces den pas aangeeft en het militaire procesrecht zoo nu en dan sprongmutaties ondergaat om de wetgeving met de praktijk en de ontwikkeling van onze opvattingen in overeenstemming te houden. Voorbeelden zijn bij te brengen, dat de praktijk in het militair strafproces dezelfde wetsvoorschriften op diametraal tegenover elkaar staande wijzen heeft uitgelegd en toegepast wijl zij uit den tijd waren geraakt. Meer moderne beginselen zijn langs interpretatieven weg in het militaire strafproces binnengeloodst met hulp van bepalingen, welke daarvoor niet bestemd waren. Maar de belangstelling van den wetgever voor dit onderdeel was slechts nu en dan merkbaar. Jarenlang moest de militaire rechtspraak haar eigen wetgever zijn en zij heeft zich van die taak voorbeeldig gekweten. De in 1814 tot stand gekomen omschrijving bij de wet van het achttiende-eeuwsche strafprocesrecht is bijna honderd jaar onveranderd van kracht gebleven zonder dat — dank zij die rechtspraak — die steeds grooter wordende verschillen met de burgerlijke strafvordering aanstoot gaven. Want deze evolutie benut elke gelegenheid en is niet aan tijd of aan belangstelling van een met andere werkzaamheden overladen wetgever gebonden.

Zoo tracht men ook aan den persoon van den verdachte meer dan vroeger aandacht te wijden. Onpartijdige en goed geöriënteerde voorlichting van de bij de rechtspraak betrokken personen omtrent den levensloop van den verdachte, ten aanzien van militairen aangevuld met uittreksels uit stam- en strafboeken, geven doorgaans een zeer gewaardeerden grondslag voor de keuze en de hoegrootheid van de op te leggen straf. Daarbij kan voorwaardelijke strafoplegging en anders voorwaardelijke invrijheidstelling na het gedeeltelijk ondergaan van de opgelegde vrijheidsstraf er belangrijk toe bijdragen den veroordeelde te reclasseeren. Het verblijf onder de wapenen van een groot deel van ons volk is voor het verkrijgen van die voorlichting een uitnemende, nog veel te weinig benutte gelegenheid; ook met het oog

daarop worden reeds de belangstelling, de studie en de practijk van onze officieren veel meer dan tot nu toe in die richting geleid.

Dat hierboven slechts in zeer groote en grove trekken de evolutie van ons strafproces is geschetst, behoeft geen betoog; op volledigheid wordt dan ook allerminst aanspraak gemaakt. De bedoeling is slechts om, nu de nieuw ingevoerde procesregeling den toets der practijk heeft ondergaan, op enkele hoofdpunten uit hare historische ontwikkeling de aandacht te vestigen en te doen zien, hoever en in welke richtingen onze vorderingen zich hebben bewogen.

Militaire Rijkspolitie.

Kort na het verschijnen van de vorige aflevering, waarin wij onze meening toelichtten dat wij het bereiken van éénheid in de Rijkspolitie willen zoeken in de richting van opheffing van de Rijksveldwacht en uitbreiding van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée, verscheen er in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 22 Januari j.l., Ochtendblad C, een bericht, dat, na vermelding van de commissoriale opdracht welke ook in ons artikel voorkomt, als volgt luidde:

„Naar wij vernemen, zal in verband met de bovenbedoelde reorganisatie vanwege het departement van justitie op beperkte wijze een proef worden genomen met de organisatie van een onderdeel van de Rijksveldwacht op ongeveer dezelfde wijze als het wapen der Koninklijke Maréchaussée is georganiseerd. De Rijksveldwacht zal daarbij echter zijn zuiver politioneel karakter behouden en geen militair onderdeel worden, zooals het wapen der Koninklijke Maréchaussée, dat voor $\frac{1}{3}$ door justitie en voor $\frac{2}{3}$ door defensie wordt bekostigd.

„Wel zou het de bedoeling zijn dit onderdeel, door het treffen van bijzondere voorzieningen, bij wijze van proef in een soort militair verband onder te brengen en evenals de maréchaussée in een kazerne te legeren.”

De redactie had hieromtrent te bevoegder plaatse om inlichting gevraagd; haar werd daar medegedeeld dat de bovenstaande aankondiging als voorbarig moest worden beschouwd; overigens kon men er haar niets over zeggen.

Wij willen naar aanleiding van een en ander enkele opmerkingen maken.

Bij ons vorig opstel voorzagen wij al, dat maatregelen als de hier bedoelde zouden kunnen worden overwogen, en wij hebben die van te voren als niet afdoende gesignaleerd. Zij zijn even weinig afdoende als de stormafdeelingen bij de grootere gemeentelijke politiekorpsen. Het is en blijft politie die soldaatje speelt in plaats van militaire politie. Er is maar één militair verband in den zin waarin deze

uitdrukking wordt gebezigd, n.l. dat hetwelk in leger en vloot bestaat. Andere „soorten” militair verband bestaan er niet. Men verliest zich in, men staart zich blind op uiterlijkheden en begrijpt niet dat surrogaat niet boven 't echte gaat, er zelfs niet mede gelijkgesteld *kan* worden. Dat baart teleurstelling als de nood aan den man komt en dan staat Nederland bij den in scherven gevallen schijn.

Bovendien zullen met het nemen van deze proef niet onwaarschijnlijk groote kosten gepaard gaan. Want het samenbrengen van veldwachters in een kazerne zal toch vele uitgaven vereischen, welke nog zullen toenemen indien die samenbrenging gepaard zou moeten gaan met overplaatsing van een of meer brigades Maréchaussée. En aangenomen al dat brigades Maréchaussée voor de veldwacht het veld zouden moeten ruimen, zullen dan zoodanige brigades worden weggenomen, welke op de plaatsen waar zij nu ondergebracht zijn, niet zonder groot gevaar voor de openbare orde gemist kunnen worden? Met andere woorden: zal men een zoodanige proef nemen, dat het effect van het militaire karakter der Maréchaussée duidelijk te beoordeelen valt? Indien wij van raad zouden mogen dienen zouden wij hiertegen krachtig willen waarschuwen; het daaraan verbonden risico is veel te groot. Handelt men echter anders, dan is tevens zoo goed als zeker, dat het resultaat van de proef geen goed vergelijkingsmateriaal zal opleveren.

Waarom bezigt men, als men toch naar argumenten van den tweeden rang grijpt, niet veel liever het argument van de kostenverdeeling over de begrotingen van Justitie en Defensie om te betoogen de wenschelijkheid dat de Rijksveldwacht tot militaire Rijkspolitie moet worden omgevormd? Het budget van Justitie zou toch zeker belangrijk worden ontlast, waarover zij, die alleen cijfers vergelijken, zich als over eene gemaakte bezuiniging zouden kunnen verheugen. Of zou men er tegen opzien om een deel van de zeggenschap over dit korps aan den Minister van Defensie te moeten afstaan? Maar moet dan daaraan de verbetering van de waarde van een politiekorps worden opgeofferd?

Waarlijk, de eenige oplossing is: aux grands maux les grands remèdes en geen zachte heelmeesters!

Beschimping van een meerdere buiten diens tegenwoordigheid. In het openbaar.

(Art. 108 W. v. M. S.)

In de vorige aflevering van dit tijdschrift, blz. 389 en vlg., namen wij een vonnis op van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch waarbij een militair veroordeeld werd ter zake van beschimping van een meerdere, ofschoon deze, toen de beschimpende woorden („wat een bloedhond is dat”) geuit werden, daarbij niet tegenwoordig was. De auditeur-militair, hoewel hij het met 's Krijgsraads beslissing

eens was, achtte het desniettemin wenschelijk een uitspraak in hoogste instantie uit te lokken. Die bedoeling is echter niet verwezenlijkt. Het H.M.G. kon de vraag onbeantwoord laten, nu het Hof het telastegelegde feit eene andere qualificatie gaf, n.l. als mondelinge belediging en wel in het openbaar. We komen daarop hieronder nog nader terug.

De *woorden* van art. 108 bieden ongetwijfeld steun aan de opvatting van den Krijgsraad. Het artikel eischt voor mondelinge belediging o.a. uitdrukkelijk tegenwoordigheid van den meerdere. Dan volgt „hetzij hem uitscheldt, beschimpt” (zonder éénigen verderen eisch) en vervolgens weder „of in zijne *tegenwoordigheid* bespot”. Uit die tegenstelling is men terstond geneigd te distilleeren, dat het dus de wil van den wetgever is geweest om „uitschelden” en „beschimpen” ook *buiten* tegenwoordigheid van den meerdere die daardoor getroffen wordt, strafbaar te stellen. Toch betwijfelen wij de juistheid van die opvatting. Wij vragen ons af wat de ratio geweest kan zijn om voor uitschelden en beschimpen andere, minder strenge, eischen te stellen dan voor beledigen en bespotten. Te meer nog, waar een scherpe scheiding tusschen die verschillende begrippen niet is te trekken en de strafpositie dan trouwens ook voor al die feiten dezelfde is. Wat de eene rechter bijv. „uitschelden” noemt — het blijkt uit de rechtspraak — wordt door een ander college als „belediging” gequalificeerd.¹⁾

Voor zoover ons bekend is de vraag welke wij stelden, noch in de litteratuur, noch in de jurisprudentie punt van behandeling geweest. Zou misschien de geschiedenis van art. 108 eenig licht kunnen geven?

In het oorspronkelijke ontwerp van prof. van der Hoeven luidde het artikel (toen 95): „De militair die opzettelijk een meerdere in of buiten diens tegenwoordigheid, mondeling, door een gebaar of door middel van een geschrift of afbeelding beledigt, scheldt of met eenig kwaad bedreigt, of die . . .” enz.²⁾

Daarnevens kende dit ontwerp bovendien nog een ander artikel (94), strafbaar stellende: „De militair die opzettelijk een meerdere minachtend bejegent of zich minachtend over hem uitlaat,”³⁾.

In geen dezer beide artikelen werd derhalve de tegenwoordigheid van den meerdere geëischt. (Zie daaromtrent v. d. Hoeven II, 176.)

Het verslag der Militaire Commissie bracht daarin geen wijziging.

¹⁾ De Memorie van Toelichting (Van der Hoeven II, blz. 178) zegt dan ook terecht: „Het toevoegen van een scheldwoord zal in den regel wel als belediging in den zin van artikel 266 (W. v. S.) zijn te qualificceeren.”

²⁾ Hier volgde verder de omschrijving van het verspreidingsdelict dat we hier thans buiten beschouwing kunnen laten. Dit gedeelte is trouwens later uit het artikel gelicht en in een afzonderlijk artikel geformuleerd (art. 109 van het Wetboek).

³⁾ Dit artikel is ten slotte niet wet geworden. Het is n.l. bij de behandeling in de Tweede Kamer op aandrang van de Commissie van Voorbereiding, door de Regeering geschrapt. Zie bij van der Hoeven, II, blz. 174.

Het eerste Regeeringsontwerp (1892) deed dit wèl, het bracht aanmerkelijke verzachtingen. Art. 95 kwam te luiden:

„De militair die opzettelijk een meerdere in het openbaar of in diens tegenwoordigheid of in die van een mindere, hetzij van hem zelve, hetzij alleen van dien meerdere, mondeling, door een gebaar of bij geschrifte beledigt of scheldt, of die . . .” enz.

Art. 94 werd in overeenkomstigen zin verzacht.

Belediging enz. van een afwezigen meerdere was nu slechts, voor zoover niet in het openbaar begaan, onder bepaalde voorwaarden strafbaar. Bedreiging met eenig kwaad was geschrapt.

Het tweede Regeeringsontwerp (1897) ging nog een stap verder, belediging buiten tegenwoordigheid van een meerdere, niet in het openbaar, werd geheel geschrapt; schelden kwam te vervallen. De tekste luidde:

„De militair die opzettelijk een meerdere, hetzij in het openbaar mondeling of door een geschrift of afbeelding, hetzij in zijne tegenwoordigheid mondeling of door een gebaar, hetzij door een toegesonden of aangeboden geschrift of afbeelding beledigt, of die . . .” enz.

Art. 94 onderging in denzelfden zin eene wijziging.

Ontwerp 1901 bracht eenige verscherping. Na gebaar werd ook „daad” ingevoegd; „bedreiging met eenig kwaad” werd hersteld.

Art. 94 bleef ongewijzigd.

Nu volgt Ontwerp 1902. Gelijk in noot ³⁾ reeds werd vermeld, werd art. 94 daarin geschrapt. „Maar — zegt de Regeering — de intrekking van dit artikel wenschte zij, ook met het oog op den inhoud van art. 122b (141 Wetboek), gepaard te doen gaan met eene aanvulling van art. 94 (d.i. 95 bovengenoemd, 108 Wetboek) door in dat artikel ook op te nemen de strafbaarstelling van „uitschelden, beschimpen en in zijne tegenwoordigheid bespotten” van den meerdere.”

Eindelijk was dan de tekst definitief vastgesteld, zooals hij in de Wet luidt. Eenige verdere toelichting van de strekking der nieuw ingevoegde woorden is niet gegeven en ook bij de mondelinge beraadslagingen is er geen aandacht aan besteed. Vél wijzer maakt de geschiedenis van het artikel ons dus niet. Het blijkt echter wel dat de evenbedoelde aanvulling tot zekere hoogte in de plaats is gekomen voor het vervallen art. 94. Dit laatste was niet toepasselijk indien het minachtend uitlaten, voor zoover niet in het openbaar geschied, had plaats gevonden buiten tegenwoordigheid van den meerdere. Ook minachtend bejegenen eischte diens aanwezigheid. De geschiedenis van art. 95 (108 Wetboek) toont verder aan, dat de Regeering, in tegenstelling met den ontwerper en met de militaire commissie, van den beginne af, en in steeds groeiende mate, niet heeft willen weten van een onbepaalde strafbaarheid van belediging enz. van een meerdere buiten diens tegenwoordigheid, terwijl er ook geen plausibele reden is voor een andere opvatting wat

in het bijzonder betreft de analoge handelingen „uitschelden” en „beschimpen”.

Bij de aanvulling van art. 108 heeft de Regeering ook het oog gericht gehad op art. 141. Inderdaad vinden we daar dezelfde woorden, nog vermeerderd met „uitvloeken”.

Dit artikel is, zeer tegen den zin van prof. van der Hoeven, in de wet opgenomen op aandrang van de Commissie van Voorbereiding uit de Tweede Kamer.¹⁾ Wij hebben de buitenmatige discussies welke aan de vaststelling van den tekst zijn voorafgegaan, nog eens nagelezen, doch zij liepen bijna uitsluitend over de beteekenis van vloeken, geven geen licht betreffende de vraag die ons bezighoudt. Misschien heeft de wetgever zich daarvan in het geheel geen reken-schap gegeven, mogelijk is ook dat hij bij de woorden „uitschelden”, „uitvloeken” en „beschimpen” — in tegenstelling dan met „bespotten” — tegenwoordigheid, nu van den mindere, van zelf sprekend vond. In elk geval is uit de geschiedenis ook van dit artikel geen enkele aanwijzing te putten dat evengenoemde handelingen gepleegd ten aanzien van een afwezige, onder de werking van het artikel zouden vallen. Het zou dan ook vooral in dit geval wel zeer ver gaan. Zou de veronderstelling gewaagd zijn, dat ook het H.M.G. huiverig was om den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch in zijne opvatting te volgen en, nu het telastegelegde ook onder een andere norm kon worden gesubsumeerd, er de voorkeur aan heeft gegeven het feit te qualificeeren als belediging van een meerdere in het openbaar? Moge het Hof nog eens gelegenheid vinden van zijne opvatting ten deze op duidelijke wijze blijk te geven. Alleen op die wijze kan het vraagpunt practisch worden opgelost. Naar onze meening is er het meest voor te zeggen om ook voor uitschelden, uitvloeken en beschimpen tegenwoordigheid van den meerdere (mindere) als eisch te stellen.

Wat de krijgsraad „beschimpen” noemde, qualificeerde het H.M.G. als „beledigen”. Ook in dit geval blijkt weder — zie onze hierboven gemaakte opmerking — hoe onzeker de grenslijn is tusschen de verschillende in art. 108 verboden handelingen (beledigen, uitschelden, beschimpen, bespotten). Het lijkt ons overigens niet twijfelachtig dat het woord „bloedhond” beledigend is. Heeft de Krijgsraad misschien de qualificatie „beledigen” vermeden omdat het dubieus was of die belediging wel „in het openbaar” was gepleegd en als dit laatste niet het geval was, eene veroordeeling op grond van

¹⁾ Hoe overbodig en ongemotiveerd de opneming van dit artikel in het Wetboek is, blijkt wel hieruit dat, voor zoover ons bekend, nog nimmer eene strafvervolgung wegens overtreding daarvan is voorgekomen. En in het eenige geval dat er aanleiding was om een mindere wegens belediging door een meerdere strafrechtelijk in bescherming te nemen, schoot het artikel te kort. Zie Besch. H.M.G. 7 Juli 1932, M.R.T. XXVIII, 273.

art. 108 alsdan niet kon volgen? Inderdaad kan de vraag rijzen of woorden gesproken op een korporaalskamer ten aanhoore van andere militairen, „in het openbaar” zijn geuit. De sententie zegt kort en krachtig „dat de toevoeging heeft plaats gevonden ten aanhooren van een aantal dienstplichtige militairen, dus in het openbaar”. Ook vroeger heeft het Hof in een analoog geval een soortgelijke beslissing gegeven, toen betreffende opruiing (art. 131 W.v.S.). In eene sententie van 12 Januari 1917 ¹⁾, vernietigend het vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, treffen we deze overweging aan: „dat wel namens beklagde is betoogd, dat hetgeen voorvalt onder militairen in een soldatenkamer niet geschiedt in het openbaar, maar dit betoog niet opgaat voor een geval als dit, waar in de kamer een groot aantal militairen aanwezig waren, zoodat gedaagde, tot hen allen zich wendende en hen toeroepende, zich wendde in dien militairen kring tot het ter plaatse aanwezige publiek”. ²⁾

Daarentegen besliste het H.M.G. van Ned. Indië met vernietiging van een vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, bij sententie van 22 April 1927, M.R.T. XXIII, 149, in een geval van schennis van de eerbaarheid, dat de bak van een oorlogsschip niet is een openbare plaats. Deze beslissing is voor de toepassing van art. 239 W.v.S. ongetwijfeld juist. Immers in dit artikel wordt strafbaar gesteld:

- 1°. openbare schennis van de eerbaarheid en
- 2°. schennis van de eerbaarheid waarbij een ander zijns ondanks tegenwoordig is.

Dit n°. 2 geeft aan n°. 1 eene bepaalde beteekenis. „Er zijn toch vele plaatsen — aldus de Mem. v. Toel. op art. 239 — die niet als openbare kunnen worden beschouwd, en waar nogtans een groot aantal personen bijeen zijn, die door geenerlei familiebanden zijn vereenigd, b.v. ziekenhuizen, kazernen, gevangenissen, spoorwegrijtuigen enz.” Ook daar moet de eerbaarheid van derden beschermd worden en hierin voorziet n°. 2.

Hieruit volgt nu echter niet dat aan de woorden „in het openbaar” die in verschillende artikelen van het W.v.S. voorkomen — en ten aanzien van het W.v.M.S. geldt hetzelfde — ook wat betreft die artikelen *eenzelfde* beperking moet worden aangelegd. „Het woord „openbaar” — zegt de Minister van Justitie in zijn Antwoord op het Verslag van de Tweede Kamer betreffende art 131 W.v.S. — heeft in de rechtstaal en ook in het ontwerp een groot getal beteekenissen en hoe meer men in bijzonderheden treedt, hoe grooter de nuanceering blijkt te zijn.” (Smidt, II eerste druk, blz. 69—70.)

Het zal nu de taak des rechters zijn voor elk artikel der straf-

¹⁾ Ned. Jurisprudentie 1917, blz. 300. Merkwaardig genoeg hebben wij deze sententie niet aangetroffen in het M.R.T.

²⁾ Vergelijk ook vonnis Krijgsraad Tjimahi van 10 Maart 1933, M.R.T. XXIX, blz. 495.

wet, waarin de uitdrukking „in het openbaar” voorkomt, de betekenis en den omvang van dat begrip vast te stellen. Het H.M.G. huldigt ten deze wel een zeer ruime opvatting. Wij betreuren dat echter niet, de krijgstucht kan er, in het bijzonder waar het betreft het, in vergelijking met den oorspronkelijken opzet reeds sterk verzwakte, artikel 108 W.v.M.S., slechts wel bij varen.

Een conflict?

(Plichten van den officier van gezondheid).

De Haagsche afdeeling van de onvaderlandslievende vereeniging, met haar min of meer berucht¹⁾ orgaan, „Kerk en Vrede” had op 29 November j.l. eene bijeenkomst, waarin als spreker optrad een medicus, Dr. J. Roorda uit Haarlem, die tot onderwerp van zijne lezing gekozen had „De arts en de oorlog”.

Een vrij uitvoerig verslag van het ter vergadering gesprokene is o.a. opgenomen in „Het Vaderland” van 30 November 1935, Ochtendblad B. Op eene hem gestelde vraag, of het n.l. nog niet beter zou zijn als de arts elke medewerking in den oorlog weigerde, eene vraag o.a. rechtstreeks gericht tegen het Roode Kruis, gaf spreker als zijn persoonlijke meening, dat de gewonde geholpen moest worden en dat men zich toch geen illusie make dat er geen oorlog zou komen als er geen Roode Kruis was. De Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst is eene collectiviteit, welke zich aan regel en wet heeft te houden. Jammer is het, dat de spreker hieraan echter de onjuistheid toevoegde: „De arts is persoonlijk natuurlijk vrij”. Is deze dan niet aan regel en wet gehouden? Waarschijnlijk zou de strafrechter of de medische tuchtrechter hem dat wel anders aan het verstand brengen, indien een medicus weigerde een oorlogsgewonde die dadelijke hulp noodig had, te behandelen.

Verzet tegen de luchtbescherming acht Dr. Roorda, terecht, al „even onverstandig”. „Alleen die in den oorlog een masker weigert, heeft recht zich tegen de luchtbescherming te verzetten.” Ja, meenen wij, indien hij door zijn verzet althans niet in strijd handelt met wet of verordening.

De vraag werd ook gesteld, wat spr. dacht van een medischen dienst, die zoo snel mogelijk de gewonden opknapt voor verderen strijd. Volgens het persverslag erkende hij „dat hier conflict bij den

¹⁾ „Min of meer berucht”. Wij herinneren o.a. aan de enkele jaren geleden in het orgaan dier vereeniging opgenomen, meer van haat dan van „vrede” getuigende, advertentie, waarin te 's-Gravenhage een heerenhuis te huur of te koop werd aangeboden, op contract waarin o.a. als voorwaarde was opgenomen dat de huurder of koper noch militair noch gewezen militair zij. (Zie M.R.T. XXVI, 431).

Bij Legerorder 1932, Nr. 290 (M.R.T. XXVIII, 339) is dit Maandblaadje opgenomen onder de verboden geschriften, welke in militaire inrichtingen en aan boord der oorlogsvaartuigen geweerd moeten worden.

officier van gezondheid kan ontstaan. Ieder moet dat voor zich zelf uitmaken."

Hier was de spreker er volkomen naast en suggereerde hij zijn militairen collega's al een heel slechte opvatting. Als medicus rust ook op den officier van gezondheid reeds de algemeene plicht om een onder zijne behandeling komenden patient zoo spoedig mogelijk te genezen. Daarbij sluit zich aan de bijzondere verplichting van den officier van gezondheid om zieke of gewonde militairen met wier geneeskundige verzorging hij is belast, zoo snel mogelijk weder voor den dienst geschikt te maken. Een officier van gezondheid die dit zou nalaten, die het genezingsproces zou verhinderen of vertragen om zijn patient langs dien weg zoo lang mogelijk van het slagveld verwijderd te houden, zou zich aan grove plichtsverzaking schuldig maken, waarop, zoo al niet een strafrechtelijke vervolging, in elk geval een zoo spoedig doenlijk niet-eervol ontslag uit den dienst het antwoord zou zijn. De tegenstelling is hier *plichtsvervulling* of *plichtsverzaking*. Van een „conflict" kan derhalve wel allerminst gesproken worden.¹⁾

Rechtsgeleerde studie bij de Zee- en de Landmacht.

Aan de eerste-luitenants der Infanterie CH. VAN ANDEL en A. H. TRIPPLAAR, laatstgenoemde gedetacheerd bij het Korps Politietroepen, aan de eerste-luitenants der Kon. Maréchaussée A. VAN DER MINNE en H. D. J. ELLENS en aan den officier van administratie der 1e klasse bij de zeemacht J. BOUMA is na daartoe afgelegd examen, het getuigschrift voor meer uitgebreide kennis op het gebied der rechtswetenschap uitgereikt.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om dezen heeren onze gelukwensen aan te bieden.

Op hun verzoek was den candidaten vergund het examen in twee gedeelten af te leggen. Dientengevolge heeft het mondeling onderzoek naar hunne kennis betreffende strafrecht, strafvordering en militair recht plaats gevonden op 22 Juni en 6 Juli 1935, dat betreffende staatsrecht en volkenrecht op 7 en 14 December d.a.v.

Tevoren, n.l. op 22 Mei 1935 was den candidaten een tweetal, hieronder vermelde vragen toegezonden met uitnoodiging een beredeneerd antwoord op één daarvan (naar keuze) voor 12 Juni d.a.v. in te zenden. Den candidaten was daarbij vrijheid gelaten aan deze opdracht niet te voldoen, in welk geval hun vóór het tweede gedeelte van het onderzoek een tweetal vragen op het gebied van staatsrecht en volkenrecht zou worden gezonden, waarvan zij er alsdan één zouden hebben te beantwoorden. De twee eerstgenoemden, alsmede

¹⁾ Men leze in verband met het vorenstaande ook de toespraak van den Legercommandant, op 30 October 1935 te Bandoeng gericht tot de dienstcheefs van den militair geneeskundigen dienst in Ned. Indië, o.a. te vinden in Indisch militair tijdschrift 1935, No. 11, blz. 1186.

laatstgenoemde officier hebben tijdig de militair-rechtelijke vraag beantwoord. Ten aanzien van de beide andere kandidaten heeft de Commissie van onderzoek nader alsnog afgezien van haar voorstellen om hun een opdracht voor het tweede gedeelte van het onderzoek te geven, gelet op de ongunstige omstandigheden, waaronder zij, zonder n.l. van hun gewonen dienst te kunnen worden vrijgesteld en op de moeilijkheid dientengevolge om de noodige bronnen te raadplegen, hunne studie moesten voortzetten.

1. Doel en wezen der bijkomende *straffen* in het burgerlijke en militaire strafrecht. In hoeverre verdienen zij dien naam; in hoeverre zou het aanbeveling verdienen ze te vervangen door of aan te vullen met *maatregelen* van soortgelijke strekking?

2. Geef een overzicht en eene beoordeeling van de rechtspraak over art. 57 van de Wet op de Krijgstucht.

In 1935 heeft de Minister van Defensie weder vier plaatsen opengesteld, alle voor officieren van het Wapen der Infanterie van de promotie 1919 tot en met 1930, die in aanmerking wenschen te komen voor de studie in rechtswetenschappen. (Zie L.O. 1935, Nr. 239).

Rechtskennis van officieren.

De luitenant ter zee der 1e klasse J. H. ZEEMAN heeft op 20 December j.l. aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam met goed gevolg het doctoraal examen in de rechten afgelegd.

Wij bieden Mr. Zeeman met dit succes alsnog te dezer plaatse gaarne onze gelukwensen aan.

INGEKOMEN BIJDAGEN.

Moet eenheid van militair strafrecht in Ned. Indië prevaleeren boven eenheid van militair strafrecht voor de K.M.?

Hoewel een oplossing van de thans bestaande leemten in het Indisch militair strafrecht zeer zeker noodig en gewenscht is, hoede men zich voor overdrijving van de thans ondervonden bezwaren en voor onderschatting van de komende moeilijkheden.

Vanuit het Indische leger zijn stemmen opgegaan die beweerden dat „De handhaving van orde en krijgstucht bij de landmacht in gevaar wordt gebracht” doordat „de meerderen van de landmacht niet beschermd worden tegen feitelijke aanranding, belediging, enz. door minderen van de zeemacht”.

Is dit nu wel juist?

Juridisch moge men de toepassing van art. 2 sub 1° W.K. in gevallen van insubordinatie, gepleegd door marinepersoneel tegenover personeel van het leger, niet mooi vinden, practisch heeft zij dan toch tot resultaat dat de meerdere van het leger tegenover den mindere van de marine beschermd wordt, door mogelijke toepassing van straffen als 14 dagen streng arrest met inhouding geheele soldij en vermindering van kost, verlaging en plaatsing in een tuchtklasse. Geen geringe bescherming indien daarbij nog in acht worden genomen de aan een zware krijgstuchtelijke straf verbonden gevolgen als stilstand promotie en periodieke soldijverhooging, en bij herhaling mogelijk ontslag.¹⁾

Ik heb dan ook nog nooit kunnen constateeren dat bij het marinepersoneel het idee heerscht dat men tegenover een meerdere van het Indische leger gemakkelijker insubordinatie zou kunnen plegen dan tegenover een anderen meerdere. Indien deze gedachte bestond zou zij zeker hier in Curaçao naar voren moeten komen, waar de meerderen van de militaire politie in eenzelfde positie verkeerden ten opzichte van minderen der marine, terwijl hier het contact veel grooter is dan elders omdat de militaire politie de burgerpolitie vervangt en dus gewoonlijk onder zeer moeilijke omstandigheden, gebaseerd op niet militaire aangelegenheden, met het marinepersoneel te maken krijgt.

Een beroep op het feit dat de wetenschap van een en ander nog niet bij het marinepersoneel is doorgedrongen kan mij niet voldoen, daarvoor bestaat de toestand reeds veel te lang.

Maar bovendien zou ik in gemoede willen vragen of er nu wel één officier van de landmacht zich werkelijk bedreigd voelt en de meening is toegedaan dat eenig marineman opzettelijk insubordinatie tegen hem zal plegen omdat hij daarvoor niet voor den militairen rechter kan worden gedaagd. Mij dunkt als dat het geval was, moest

¹⁾ Dit lijkt ons, gelet op een ernstig militair misdrijf, toch onvoldoende.
Red. M.R.T.

men dit met feiten kunnen staven. Men kan en mag hierbij niet afgaan op een enkele insubordinatie in dronkenschap gepleegd, dergelijke voorvallen komen ook onder volle bescherming van de wet voor en zeker niet in mindere mate.

Uit een en ander blijkt wel dat er van een noodtoestand in dit opzicht geen sprake is en dat, hoewel behoorlijke regeling van de verhouding mindere-meerdere tusschen militairen der Kon. Marine en van het Kon. Ned. Ind. leger zeer gewenscht is, er geen enkele aanleiding bestaat tot overijling.¹⁾

Ter illustratie van de moeilijkheden die ontstaan indien wordt vastgehouden aan het principe eenheid van militair strafrecht voor de in Indië aanwezige krijgsmacht, diene het navolgende.

Eenheid van militair strafrecht in Ned. Indië zal als noodzakelijk gevolg met zich brengen eenheid van militair strafrecht in Suriname en Curaçao. Voor het stationsschip in West-Indië zal men dus minstens twee maar vermoedelijk drie soorten militair strafrecht krijgen, Surinaamsch, Curaçaosch en Nederlandsch. Men kan m.i. het Surinaamsch en Curaçaosch mil. strafrecht toch moeilijk doen gelden buiten de betrokken gezagsgebieden, te meer waar het oorlogsschip buiten die gezagsgebieden rechtstreeks ressorteert onder den Minister van Defensie. De bemanning van het stationsschip in West-Indië zou dus gedurende een reis van Curaçao naar Suriname in 3 á 4 dagen tijd, aan drie verschillende soorten strafrecht onderworpen zijn. Nu zou men den overgang op het Nederlandsche recht kunnen uitschakelen, maar dan zou een grenslijn in den Oceaan of de Caraïbische zee moeten worden aangegeven met alle daaraan verbonden bezwaren. Hoever strekt die grenslijn zich uit? Het stationsschip maakt ook reizen naar Jamaica, Portorico, Panama, enz. Bovendien zouden zich gevallen voor kunnen doen, dat moeilijk aan te toonen zou zijn of de grenslijn al dan niet gepasseerd was op het oogenblik van het plegen van een feit en zou de rechter eerst moeten aantoonen dat hij terecht het eene of andere strafrecht toepast.

Dat de oorlogsschepen slechts zelden een bezoek brengen aan Suriname is geen afdoende argument. Het karakter van de Staatsmarine brengt mede dat zij overal gestationneerd kan worden. Jarelang kunnen er geen schepen te Suriname komen, maar indien de omstandigheden dit eischen zullen er voor langeren tijd meerdere schepen gestationneerd worden.

Het heele idee Staatsmarine brengt trouwens mede dat op een zich verplaatsend stuk Nederlandsch grondgebied met Nederlanders aan boord het Nederlandsche recht wordt toegepast. Toepassing van eenig ander recht heeft in volle zee niet den minsten zin. De noodzakelijkheid hiertoe ontstaat pas bij contact met den wal en daarvoor moet de militaire rechter de bevoegdheid krijgen tot toepassing van het strafrecht der overzeesche gewesten.

¹⁾ Hiérvóór bestaat weinig gevaar! De wensch tot wettelijke voorziening bestaat al meer dan tien jaren.
Red. M.R.T.

Het feit dat het stationsschip te Curaçao slechts een klein schip is met 127 man équipage doet aan de bezwaren niets af. Zooals boven reeds aangegeven: vandaag is het één schip, morgen zijn het er drie of meer.

Het argument dat men bij toepasselijk-verklaring van het overzeesche burgerstrafrecht reeds 3 soorten burgerstrafrecht heeft toe te passen is op zijn minst genomen misleidend, want dat heeft men in beide gevallen. Maar er is een groot verschil tusschen beide. De toepassing van het burgerstrafrecht beperkt zich slechts tot bepaalde gevallen en heeft geen invloed op de militaire organisatie. Dat heeft het militair strafrecht echter wél. Hoe moeten bijv. de krigsartikelen¹⁾ luiden voor het marinepersoneel dat aan drie verschillende Wetboeken van Mil. Strafrecht onderworpen kan zijn. In West-Indië zouden dus drie stellen krigsartikelen bestaan of één stel met aanvullingen. Komt dat nu de krigstucht ten goede?

De militairen aan boord van het schip in dat gewest zijn thans wel ten allen tijde aan één strafrecht onderworpen. De rechtspositie van deze militairen zou dus worden opgeofferd aan een principe „eenheid van strafrecht voor de weermacht in een bepaald gebiedsdeel”. Meer dan een principe kan ik het niet noemen, want de naar voren gebrachte bezwaren worden ook weggenomen bij de oplossing zooals de officier van administratie der 1e klasse v. Giessen die heeft gegeven in de XXste vergadering van de Ned. Ind. Officiers-vereeniging. (Zie M.R.T. XXXI, bldz. 289 en volgenden).

Aangezien deze oplossing de thans ondervonden bezwaren wegneemt en de eenheid van militair strafrecht bij de marine handhaaft, kan en mag zij alleen van de hand worden gewezen indien zij wettelijk niet mogelijk blijkt. Hierop meen ik echter niet verder te moeten ingaan, aangezien mij bekend is dat zij reeds in alle details is uitgewerkt. In Ned. Indië schijnt deze oplossing niet te worden aanvaard, omdat m.i. met de bezwaren voor de marine geen rekening wordt gehouden of althans deze bezwaren sterk onderschat worden.

Een beroep op de eenheid van militair strafrecht die ook voor de Nederlandsche weermacht bestaat, gaat m.i. niet op, omdat die eenheid geen veelheid van strafrecht voor de marine meebrengt.

Dat eenheid van belangen eenheid van strafrecht wenschelijk maakt, moge juist zijn, maar die eenheid van belangen en eenheid van strafrecht gelden dan toch zeker voor een onderdeel der weermacht (in casu de marine) in nog sterker mate.

De Luitenant ter zee der 1e klasse,
Commandant van Hr.Ms.
„Johan Maurits van Nassau”,

W. VAN DEN DONKER.

¹⁾ „Krigsartikelen” in de oude beteekenis kennen wij niet meer. Zie thans art. 36 Regl^t Krigstucht. Red. M.R.T.

BOEKAANKONDIGING.

Dienstplichtwet. Tekst 1936. Prijs *f* 0,60. Hoofdwerk met supplement *f* 4.

Als supplement op „*Dienstplichtvoorschriften*” (Zie onze aankondiging hiervan op blz. 388 van de vorige aflevering) is thans bij de N.V. N. Samsom verschenen „*Dienstplichtwet*”, zooals deze wet luidt na de wijzigingen ondergaan bij § 42 der wet van 29 November 1935 (Stbl. No 685), weder van de hand van den referendaris bij het Departement van Defensie E. H. SCHMIDT. De nieuwe uitgaaf treedt in de plaats van den tekst der wet in het hoofdwerk en is ook als op zich zelf staand boekje te gebruiken. Daartoe is weder een alphabetisch register toegevoegd.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 14 Augustus 1935.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee H. Spits, Luitenants ter zee der 1ste klasse W. F. van Langeveld, Jhr. N. J. C. Versluijs en A. D. A. Peereboom Voller.

Fisikaal: Officier van Administratie der 1ste klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Mr. Dr. J. de Vrieze, te Amsterdam.

OVERVAL OP HR. MS. „DE ZEVEN PROVINCIEËN.”

Berechting van den oudst aan boord aanwezigen zeeofficier ¹⁾.
Art. 143 W.v.M.S.

Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, herhaalde malen gepleegd, alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling.

Veroordeeling tot 3 maanden gevangenisstraf met ontslag zonder ontzetting.

Breedvoerige weerlegging van de verdediging en motiveering van de opgelegde straf.

Het H.M.G. bevestigt, in door den veroordeelde ingesteld hooger beroep, het vonnis van den Krijgsraad, met vrijspraak echter alsnog van enkele in de telastelegging gestelde en in eersten aanleg bewezen verklaarde feiten, omdat het Hof deze feiten niet bewezen acht, dan wel niet vallende onder art. 143 W.v.M.S.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fisikaal tegen X., Luitenant ter zee der 2de klasse, oud 31 jaren, geboren te H. gerequiereerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van

¹⁾ Zie voor de berechting van de andere officieren Vonnis Zeekrijgsraad Soerabaja van 25 April 1934, M.R.T. XXX, 375 en Sententie H.M.G. van N.I. van 12 Juli 1934, M.R.T. XXX, 477. De letters in de nu gepubliceerde uitspraken voorkomende, corresponderen met die welke voorkomen in evengenoemd vonnis en sententie. Red. M.R.T.

den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië d.d. 10 . 1933, No. 16/4/45 Z. Geh.;

Gezien de beschikking van den Commandant der Marine te Willemsoord tot aanhangigmaking der zaak voor den Zeekrijgsraad te Willemsoord d.d. 24 April 1935, No. 7321 Int.;

Gezien het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad d.d. 1 Juli 1935 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde: ¹⁾

A. dat hij, dienende als Luitenant ter Zee der tweede klasse op het oorlogsvaartuig Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” in den nacht van Zaterdag op Zondag 4—5 Februari 1933 van omstreeks 10 uur af aan boord van genoemd vaartuig, toen dat ter reede van Oleh-Leh, eiland Sumatra, Nederlandsch-Indië, op een afstand van ongeveer 1000 a 1200 Meter uit den wal, met geen ander schip in de nabijheid dan een onbewapend vaartuig van de Gouvernementsmarine, voor anker lag, alzoo op een plaats zich bevond waar, mede in verband met het feit, dat noch te Oleh-Leh noch elders in de omgeving doelmatige bestrijdingsmiddelen, zooals artillerie of vliegtuigen, aanwezig *in ieder geval paraat* waren, geen onmiddellijke hulp te verkrijgen was, getuige er van zijnde aanvankelijk als officier van de wacht *of als tijdelijk vervanger van den officier van de wacht*, vervolgens als oudstaanwezend zeeofficier, dat een groot deel *in ieder geval een deel* van de tot zijn minderen behorende bemanning van voornoemd vaartuig zich kennelijk met kwade bedoelingen op ongeoorloofde wijze eigenmachtig van wapens en munitie *meester maakte althans* had meester gemaakt, zich van geweren met bajonet, pistolen en klewangs had voorzien en deze wapens openlijk droeg, aldus gewapend het voor- en middenschip en de toegangen tot het voorschip, de machinekamers, de stookplaatsen en de brug bezette en bezet hield, *althans verschillende plekken van het schip bezette en bezet hield*, vaardig was om bij eventueel actief optreden van de aan boord aanwezige officieren, waaronder beklaagde, van de vuurwapens tegen deze meerderen gebruik te maken, die officieren en de zich bij dezen gevoegd hebbende onderofficieren aldus met geweld van wapens bedreigde, voorts dat het schip door een deel der bemanning inmiddels eigenmachtig onder stoom werd gebracht en gehouden, het anker werd gelicht, de machines in werking werden gesteld, de communicatie met den wal werd verbroken en met het schip van zijn ankerplaats werd weggevaren, door alle welke gezamenlijke handelingen hij, beklaagde, door zijn minderen opzettelijk werd verhinderd de noodige maatregelen, waaronder te noemen de instandhouding van de verbinding met den wal te Oleh-Leh en de bewerkstelling van het persoonlijk contact met den afwezigen commandant, te nemen en/of zijn gezag als officier van de wacht en/of de tot zijn functie behorende dienstverrichtingen aan boord uit te oefenen, opzettelijk

¹⁾ Het in de telastelegging voorkomende cursief gedrukte is door den Krijgsraad niet bewezen verklaard.

heeft nagelaten tegen de daders van vorenomschreven misdrijf de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, door opzettelijk, hoewel hij gewapend was met geladen pistool en de beschikking had over een twaalfstal gewapende officieren en ongeveer zes gewapende onderofficieren van den aanvang af gedurende den geruimen tijd van ongeveer drie uren, waarin de leiding, welke van den Luitenant ter Zee der 1e klasse A. en na diens vertrek van hem, beklaagde, als oudstaanzewend zeeofficier had behooren uit te gaan, ontbrak, na te laten hetzij gezamenlijk met vorenbedoelde officieren en onderofficieren, hetzij individueel tegen de muitende manschappen van de vuurwapens gebruik te maken of te doen gebruik maken, althans eenigen anderen maatregel van geweld naar vermogen tegen hen toe te passen of te doen toepassen, teneinde de orde en tucht te herstellen, vorenomschreven — zijnde als misdrijf strafbare — handelingen van de zijde der bemanning onmiddellijk te doen beëindigen, althans in hun voortgang te stuiten, in ieder geval in hun omvang te verminderen, hebbende hij opzettelijk geen enkelen maatregel van geweld tegen zijn muitende minderen aangewend;

hebbende beklaagde nog in het bijzonder te omstreeks 10 uur in den nacht van 4—5 Februari 1933, toen hij als officier van de wacht in bakboords-walegang van voornoemd vaartuig er getuige van was, dat meerdere tot zijn minderen behorende schepelingen in ieder geval ten getale van meer dan vier, vanuit het voorschip opdrongen en bij de geweerrerken samenschoolden met de kennelijke bedoeling zich op ongeoorloofde wijze van aldaar aanwezige geweren meester te maken, vervolgens zijn bevel om de in hun bezit zijnde sleutels der geweerrerken af te geven opzettelijk niet opvolgden, waarbij de Inlandsch matroos der 1e klasse Soedijono uitdrukkelijk een weigerend antwoord gaf en de sergeant-bottelier Roomer door de opdringende manschappen met leergoed geslagen werd, opzettelijk nagelaten eenigen maatregel van geweld naar vermogen tegen de daders van vorenomschreven — als misdrijf strafbare — handelingen aan te wenden, immers opzettelijk zonder eenige geweldddadige tegenweer tegen de daders dier omschreven — als misdrijf strafbare — handelingen te bieden naar achteruit is gegaan, niettegenstaande onmiddellijk geweldddadig optreden tegen de daders van bedoelde feiten dringend vereischt was ter beëindiging dier als misdrijf strafbare handelingen;

hebbende beklaagde voorts nog omstreeks half elf ure van voorzegden nacht van 4—5 Februari 1933 aan boord van voornoemd vaartuig, toen hij als aanvoerder van de Luitenants ter Zee D., F., G., H. en J., allen gewapend met geladen pistool aan stuurboord via het tentdek zich met die officieren naar de brug wilde begeven met het doel om te verhinderen dat de muitende schepelingen met het schip zouden wegvaren en van de zijde van de brug door een der aldaar geposteerde gewapende muitende minderen, welke minderen het geweer in de vaardighouding hadden, bij hun nadering

een geweerschot werd gelost, hetgeen door hem, beklaagde, als een tegen hen vijandige daad werd beschouwd, opzettelijk heeft nagelaten met de ter beschikking staande vuurwapens het vuur op die — als misdrijf strafbare — handelingen plegende schepelingen te openen, doch opzettelijk zonder eenigen maatregel van geweld tegen hen aan te wenden, den terugtocht heeft ondernomen, niettegenstaande onmiddellijk gewelddadig optreden tegen de daders van bedoelde feiten dringend vereischt was ter beëindiging dier als misdrijf strafbare handelingen;

B. dat hij, dienende als voornoemd op voornoemd oorlogsvaartuig, zich bevindende ter reede Oleh-Leh, toen het sub A. omschreven misdrijf van muiterij, waarvan hij getuige was, gedurende den verderen loop van voorzegden nacht van de zijde van de bemanning voortgang had, van omstreeks één uur af opzettelijk, hoewel hij de beschikking over een veertiental officieren en ongeveer zeven onderofficieren, vuurwapens en munitie had en bleef houden, zich bij voortdurend van gewelddadig optreden tegen de muiters heeft onthouden, zelfs toen hij er getuige van was, dat eenige minderen van het machinekamerpersoneel begeleid door een met vuurwapen gewapende mindere *althans meer met vuurwapens gewapende minderen*, die allen naar hij wist, tot het muitende deel der equipage behoorden, het door hem, de andere officieren en onderofficieren bezette achtergedeelte van het schip binnendrongen *althans binnentraden* en in de stuurkamer de stoomstuurinrichting, die door toedoen der officieren was ontkoppeld, teneinde het wegvaren van het schip te beletten *althans te belemmeren*, onder dekking van bedoelde met vuurwapen gewapende mindere *althans van bedoelde meer met vuurwapens gewapende minderen* tegen optreden der officieren, wederom inschakelden, in stede van tegen de deze handelingen verrichtende muiters, welke *handelingen*, naar hij wist, tengevolge hadden dat het schip vanaf de brug bestuurbaar werd en de muiters daarmee konden en zouden wegstoomen, middels geweld van vuurwapens hetwelk hij in staat was aan te wenden, op te treden;

C. dat hij, dienende als voornoemd op voornoemd oorlogsvaartuig gedurende het vijftal achtereenvolgende dagen van 5 Februari 1933 daglicht af, terwijl het schip genavigeerd en onder stoom gehouden werd door het sub A genoemd deel der equipage, dat tevens het voor- en middenschip, zoomede de toegangen tot het achterschip en de machinekamers middels gewapende schildwachten ter bewaking tegen hem, beklaagde, zijn medeofficieren en onderofficieren bezet hield, via den Indischen Oceaan naar Soerabaja koerste, van welke — als misdrijf strafbare — feiten hij, beklaagde, getuige was, van het achterschip uit, dat door hem met de andere officieren en onderofficieren van vuurwapens en munitie voorzien werd bezet gehouden, opzettelijk nimmer een gewapenden uitval tegen de daders dier feiten heeft ondernomen met het doel het schip onder zijn

feitelijk gezag te brengen *althans het gedeelte van het schip waar zich de machinekamers bevonden te bezetten*, hetgeen door hem als oudstaanwezend zeeofficier opzettelijk werd nagelaten, niettegenstaande het belang der zaak, te weten herstel van den normalen toestand, gewapend optreden tegen de daders der voornoemde feiten vorderde en de bovenomschreven positie zulks mogelijk maakte, hebbende hij daarentegen bij herhaling *althans een keer* in het door hem bezette gedeelte van het schip gewapende, tot de muitende bemanning behorende schepelingen, *althans een gewapende tot de muitende bemanning behorende schepeling* ongehinderd toegelaten en zelfs in den nacht van Maandag op Dinsdag 6—7 Februari 1933, toen eenige tot de muitende bemanning behorende manschappen, onder wie te noemen de Inlandsch stoker Hendrik, *met geweer met bajonet of pistool*, *althans* van wie vrijwel allen met geweer met bajonet of pistool waren gewapend, onverwacht *via de walegangen* het achterschip waren binnengedrongen met het doel *eenige althans* de in het bezit der officieren en onderofficieren zijnde geweren van hem, beklaagde, *af te dreigen in ieder geval* op te vorderen, zich opzettelijk van het gebruik van *eenig wapen*, *althans* van iederen maatregel van geweld onthouden, hoewel hij alleszins in staat was van de vuurwapens tegen de binnengedrongen gewapende minderen gebruik te maken en het belang der zaak een dergelijk optreden vorderde;

hebbende hij in het bijzonder nog op of omstreeks Zondag 5 Februari 1933 aan boord van voornoemd schip opzettelijk geenerlei maatregel van geweld aangewend toen de Inlandsch matroos der 1e klasse Kawilarang, van wien hem, beklaagde, bekend was dat hij tot de muitende bemanning behoorde, met een pistool in de hand de uitlevering van eenige loyale minderen van hem *eischte althans* vroeg, hoewel hij, beklaagde, de beschikking had over een geladen pistool;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 4 Juli 1935, waarbij bovenstaand bevelschrift en de daarbij gestelde telastlegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 31 Juli 1935 der voormiddags ten 10 ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde voorgedragen door diens raadsman;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden met aftrek der voorloopige hechtenis van en met 11 Februari tot en met 15 Maart 1933 en tot ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij den 13en Augustus 1925 is benoemd tot luitenant ter zee der 3e klasse en dat hij op 4 Maart 1933 nog als luitenant ter zee der 2e klasse diende;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is X., oud 29 jaren, geboren te H.; dat hij het laatst geënd heeft aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” in den rang van luitenant ter zee der 2e klasse; dat hij den 13en Augustus 1925 is benoemd tot luitenant ter zee der 3e klasse;

dat hij diende aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” van half December 1932 tot 1 Juni 1933, welk schip op 4 Februari 1933 ten anker lag op de reede van Oleh-Leh, eiland Sumatra, Nederlandsch-Indië, omstreeks duizend meter uit den wal; dat op de reede verder lag het onbewapend Gouvernements-stoomschip „Aldebaran” en geen andere oorlogsschepen of vliegtuigen der Marine in de buurt waren; dat op den avond van 4 Februari 1933 de Commandant reeds den geheelen dag van boord was en na tafel de Eerste Officier en vele andere officieren naar den wal gingen; dat Chef van Dienst was de Luitenant ter zee der 1e klasse A., terwijl hij, beklaagde, officier van de eerste wacht was; dat te ongeveer 9.40 van den avond hem werd gerapporteerd dat een schepeling de verlaatrolkast had geopend en met iets onder den arm was weggevlucht; dat hij daarop heeft gezien dat de verlaatrolkast geopend was en in die kast een geopende buskruitkist, welke kist hij medegenomen heeft naar de voorlongroom; dat uit die kist munitie ontvreemd was; dat hij, te ongeveer tien uur aan dek gekomen, zag dat op het voorschip het licht werd uitgeknipt, waaruit het toen volledig tot hem doordrong dat er iets ernstigs te gebeuren stond; dat hij even daarna zag, dat een aantal Inlanders bezig was te morrelen aan de geweerrakken achter schot 68; dat hij daarheen liep en toen bevond dat een groot aantal Inlanders, omstreeks 25 man, trachtte met een sleutelbos met sleutels de geweerrakken te openen; dat hij tegen die Inlanders opdrong, roepende: „ga weg, geef hier die sleutels” en trachtte de sleutels te grijpen, hetgeen hem niet gelukte, doordat de Inlanders de sleutels aan elkaar overgaven; dat hij bij zijn optreden aanvankelijk eenige weifeling onder de Inlanders zag, maar dat de matroos der 1e klasse Soediono de leiding nam en o.a. riep: „Pak ze er uit die geweren” en de Inlanders geen gevolg gaven aan zijn order de sleutels af te geven; dat hij op een gegeven oogenblik begreep dat men hem wilde insluiten en hij toen, roepende „Officiëren pistolen laden”, naar de longroom is gerend; dat hij een oogenblik twijfelde of zijn gezag het zou winnen dan wel de ophitsende woorden van Soediono en toen de balans te zijnen nadeele omsloeg, begreep dat het oogenblik was gekomen om tegen hen wapengeweld te gebruiken, maar dat hij geen wapen had om tegen de opgezweepte bende te gebruiken; dat hij in de longroom zijn pistool heeft geladen en meerdere officieren hetzelfde deden, waarmede ongeveer twintig minuten heenging;

dat hij op het halfdek gekomen, na eenige minuten de machine-telegrafen hoorde rinkelen en tevens knallen hoorde uit de machine-kamers, naar hij begreep veroorzaakt door het aanzetten van de niet voorgewarmde machines, terwijl hij ook het indraaien van het anker hoorde; dat toen J. naar hem toekwam, zeggende „ze gaan onder stoom, we moeten toch iets doen”; dat hij toen te ongeveer 10.20 uur tot de om hem staande officieren, aanwijzende H., G., J., F. en D., zeide: „Kom mede, we gaan naar de brug”, teneinde te beletten dat het schip van zijn ankerplaats zou wegvaren, en met hen langs het stuurboordstentdek naar vooruit is gegaan; dat hij onder de brug een aantal met geweer en bajonet gewapende Inlanders zag, sommigen geknield en anderen staande, met het geweer in vaardighouding, uit welke groep een schot werd gelost, naar de knal te oordeelen een scherp schot; dat hij dat schot beschouwde als een tegen hen gerichte vijandige daad; dat hij met de anderen is omgedraaid en zich heeft verwijderd, daar hij inzag dat de weerstand der muitende bemanning volkomen georganiseerd was en het nutteloos en hopeloos was de poging om de brug te bereiken door te zetten; dat noch hij, beklaagde, noch een der andere genoemde officieren bij die gelegenheid van de vuurwapenen, die zij bij zich hadden, hebben gebruik gemaakt; dat hij op het halfdek gekomen aannam dat A. van boord was gegaan om hulp te halen aan den wal; dat hij toen gevoelde dat men hem als oudst-aanwezend zee-officier beschouwde en vernam dat hij als zoodanig de leiding had, hetgeen hij ook logisch vond; dat de communicatie met den wal was verbroken en hem werd gerapporteerd dat de machinekamer vol gewapenden was, zoo ook de tunnel; dat hij zeer goed wist dat de bemanning zich had gewapend, verschillende plekken van het schip gewapend bezet had, niet aarzelde op de officieren te vuren, het schip onder stoom had gebracht, de ankers gelicht en de communicatie met den wal had verbroken; dat zij toen sterk waren dertien officieren en ongeveer vijf onderofficieren, de eerste met pistolen, de laatste met geweren gewapend; dat hij in het tijdvak tusschen ongeveer tien en één uur in bovengenoemden nacht noch individueel noch gezamenlijk met de hem ter beschikking staande officieren en onderofficieren van de vuurwapens tegen de muitende schepelingen heeft gebruik gemaakt of doen gebruik maken, noch van eenig ander wapen, om de orde en tucht te herstellen en de handelingen der muiters tegen te gaan; dat hij zijn gezag als officier van de wacht niet heeft kunnen uitoefenen, evenmin als de tot die functie behorende dienstverrichtingen, daar de bemanning zich van de wapens had meester gemaakt en zich van het gezag niets meer aantrok; dat hij niets heeft gedaan ter herwinning van tucht en orde omdat hij herstel met de hem ter beschikking staande menschen en wapens uitgesloten achtte; dat Boshart hem namens de bemanning mededeelde dat het schip naar Soerabaja zou stoomen; dat toen achteruit aanwezig waren vijftien officieren en zeven Europeesche onderofficieren en zij beschikten over zeventien of achttien pistolen

en ongeveer vijfhonderd patronen en ongeveer vijf en twintig geweren en bijbehorende patronen; dat hij den luitenant ter zee I. de stuurmachine had laten ontkoppelen en het roer aan boord leggen, teneinde den muiters te beletten weg te varen; dat hij te ongeveer twee uur eenige stokers heeft gezien bij den afgang naar de stuurmachine en begreep dat zij gekomen waren om de stuurmachine in te koppelen; dat zij waren vergezeld door een met geweer en bajonet gewapend schepeling, die stond bij den afgang naar de stuurkamer; dat hij wel begreep dat die gewapende schildwacht meekwam ter dekking van de stokers, die afgedaald waren; dat hij wist dat de muiters na het inschakelen van de stuurinrichting met het schip konden wegstoomen en begreep dat zij dat doen zouden; dat hij zich tegen het inkoppelen niet heeft verzet; dat het schip zich toen nog ter reede van Oleh-Leh bevond en de muiterij nog in vollen gang was en hij in dien nacht geen maatregelen van geweld tegen de muiters heeft aangewend; dat het schip via den Indischen Oceaan stoomde en koers zette naar Soerabaja, werd genavigeerd en onder stoom gehouden door de muiters; dat er gewapende schildwachten stonden, zoodanig opgesteld dat vóór- en middenschip, benevens de toegangen tot het achterschip en de machinekamers, tegen hen, officieren en onderofficieren, volledig waren afgezet; dat hij van daglicht 5 Februari en gedurende de vijf volgende dagen opzettelijk nimmer een gewapenden uitval tegen de muitende schepelingen heeft ondernomen met het doel het schip weder onder zijn gezag te brengen; dat de beheerders der scheepstoko hem des avonds de gelden achteruit kwamen afdragen, waarbij somtijds een gewapend schildwacht medekwam; dat hij in den avond van 6 op 7 Februari ten ongeveer 12.15 zich bevond in de longroom, toen hij zag dat de stoker-olieman Hendrik naar achteruit kwam; dat hij de longroom verliet en toen achter schot 102 in het door de officieren bezette compartiment, twee met geweren bewapende Inlanders zag staan; dat Hendrik, op zijn vraag wat hij kwam doen, antwoordde, dat hij kwam om alle de geweren van de officieren op te eischen, hetgeen hij, beklaagde, weigerde; dat intusschen meerdere Inlanders zich ter plaatse hadden verzameld en eenige onderofficieren zich bij hem, beklaagde, hadden geplaatst; dat een zekere Paradja zeide dat de officieren wel twintig geweren hadden, waarop hij dezen heeft medegenomen naar de longroom en hem heeft laten zien dat er slechts acht geweren waren; dat de Inlander Manuputty er ook bij was met een pistool gewapend; dat hem later is gerapporteerd dat ook gewapenden aan stuurboord waren binnengedrongen, evenals een aantal gewapenden zich op de campagne had vertoond; dat hij op Zondag, 5 Februari zich bevond achter de waterdichte deur in schot 102, toen de matroos 1e klasse Kawilarang, behoorende tot de muitende bemanning, met een pistool in de hand bij hem kwam, van vooruit komende; dat hij dien matroos tot twee malen toe order gaf zijn pistool weg te doen, wat hij echter niet deed; dat Kawilarang hem vroeg de achteruit aanwezige Inlanders naar vooruit te

laten gaan, hetgeen hij heeft toegestaan; dat hij opzettelijk en doelbewust zich van alle gewapend optreden heeft onthouden, omdat hij oordeelde dat de machtsmiddelen te zijner beschikking daartoe ontoereikend waren;

O. dat hebben verklaard de getuigen:

1e. P. E.: dat hij op 24 October 1932 belast is met het commando over Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”; dat dat schip op 4 Februari 1933 zich bevond ter reede van Oleh-Leh op een afstand van 1200 meter uit den wal ten anker; dat alleen het Gouvernements-stoomschip „Aldebaran” in de nabijheid lag en te Oleh-Leh geen artillerie of vliegtuigen aanwezig waren; dat hij op 4 Februari in den morgen naar den wal is gegaan en ook de Eerste-Officier nà de werkzaamheden het schip heeft verlaten; dat Officier van Dienst was de Luitenant ter zee der 1e klasse A.; dat hij in den avond van genoemden dag te ongeveer 10.25 heeft gezien dat het schip in Noord-Oostelijke richting wegvoer en te één uur des nachts uit het gezicht verdween;

2e. A. C. H.: dat hij in de maand Februari 1933 waarnemend gezaghebber was van het Gouvernements-stoomschip „Aldebaran”, welk schip zich op 4 Februari ter reede van Oleh-Leh bevond; dat aan boord van de „Aldebaran” slechts aanwezig waren acht Beaumont-geweren, zes revolvers, acht sabels en twaalf kapmessen;

3e. H. N. K.: dat hij op 4 Februari 1933 diende als kwartiermeester aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, toen ten anker liggende ter reede van Oleh-Leh; dat hij belast was met het onderhouden van de communicatie met den wal; dat op een gegeven oogenblik deze communicatie is verbroken door de uitgebroken onregelmatigheden aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”;

4e. G. N. v. B.: dat hij aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” te ongeveer tien uur des namiddags van 4 Februari 1933 een luid rumoer hoorde losbreken uit de richting van het achter-tusschendeck, ging kijken en toen bij de waterdichte deur in schot 68 aan bakboord een hoop schreeuwende Inlanders zag, die geweren uit de geweerreken grepen en de lampen stuk sloegen; dat de beklagde de Inlanders aanvankelijk tegenhield, doch toen dezen steeds meer opdrongen, naar achteruit ging; dat toen hij, getuige, naar achteruit ging, overal reeds gewapende Inlanders liepen terwijl Inlanders aan stuurboord trachtten de statietrap te hijschen; dat ook op de campagne twee gewapende Inlanders waren;

5e. P. M.: dat hij op 4 Februari 1933 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” op order van Boshart gewapende schildwachten heeft gezet vóór de trappen in de ventilatoren, met order te zorgen dat niemand in de machinekamers via die trappen afdaalde; dat hij in de machinekamers zag dat de machines zoowel aan bakboord als aan stuurboord langzaam draaiden; dat hij ook een schildwacht heeft gezet op het rooster boven de achterstookplaats, waar ongeveer twintig Inlandsche schepelingen aan het opstoken waren; dat hij op dienzelfden avond vele gewapenden zag

op het tentdek onder de brug, die in het donker stonden, allen met de geweren naar achteruit gericht, terwijl hij ook een schot heeft gehoord dadelijk nadat geroepen was „een officiersaanval”;

6e. W. v. d. W.: dat hij in den avond van 4 Februari 1933 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” te ongeveer 10½ uur hoorde dat er geforceerd stoomklaar werd gemaakt, kenbaar aan het stooten en den waterslag der machines; dat hij kort daarop den heer A. hoorde roepen dat de vlet moest worden gestreken; dat het schip toen in beweging was en hij naar de stuurkamer is gegaan en het roer bakboord aan boord heeft gedraaid;

7e. J. H.: dat hij in den avond van 4 Februari 1933 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” in bakboordswalegang een verschrikkelijk lawaai hoorde; dat afgesproken was dat zij de geweren uit de geweerreken zouden nemen; dat hij zelf daaruit een geweer heeft genomen en gewapende schildwachten heeft geplaatst in stuurboords- en bakboordstunnel; dat hij ongeveer om twaalf uur order kreeg de stuurmachine in te koppelen; dat hij vergezeld door twee met geweer gewapende schepelingen naar de stuurkamer is gegaan, hetgeen niemand hem belette; dat hij in de longroom vele officieren en onderofficieren zag; dat hij in den nacht van zes op zeven Februari gewapend met pistool en sabel met ongeveer acht met geweer gewapende schepelingen naar achteruit is gegaan en bij de longroom aan den Heer X. heeft gezegd dat hij de geweren moest hebben; dat hij in de longroom is geweest met X. om het aantal geweren te tellen; dat er verder niets is gebeurd en hij is weggegaan;

8e. W. B.: dat in den avond van 4 Februari 1933 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” direct na het uitbreken der munterij K. hem vertelde, dat het roer aan boord gedraaid was en de stuurmachine uitgekoppeld; dat hij later een patrouille bij den afgang naar de stuurkamer zag, bestaande uit Inlanders en waarbij ook een met geweer gewapende was; dat er later nog veel over die stuurmachine is gesproken, en dat de beklagde zeide dat was overeengekomen de équipage niet te hinderen en dat daarin lag opgesloten dat de stuurmachine zou worden ingekoppeld, daar het schip anders niet kon wegstoomen; dat de beklagde als oudst-aanwezend zeeofficier als leider is opgetreden; dat tusschen tien en één uur door de gezamenlijke officieren niets is gedaan om gezag en orde te herstellen; dat de bezetting achteruit vijftien officieren en zeven Europeesche onderofficieren sterk was, de officieren en enkele onderofficieren beschikten over een pistool; dat er veel pistoolmunitie aanwezig was en eenige geweren met weinige geweerpatronen; dat er ook drie Inlandsche onderofficieren waren, die niet gewapend waren; dat hij in de volgende dagen heeft gezien dat een stoker in de stuurkamer ging en vergezeld werd door een gewapend schildwacht en ook dat een gewapend Inlander een rondje maakte achteruit; dat in den nacht van 6 op 7 Februari Hendrik vergezeld door vier gewapende Inlanders achteruit is gekomen door de water-

dichte deur in schot 102, den beklaagde te spreken vroeg en met dezen bij de voorlongroom een gesprek heeft gevoerd over geweren; dat toen ook aan stuurboord gewapenden binnendrongen; dat ze geweren wilden terughebben die uit de rekken achter schot 102 waren weggehaald door de officieren; dat de beklaagde toen een der muiters in de longroom heeft laten zien over hoeveel geweren ze beschikten;

9e. J. W. R.: dat hij in den nacht van 4 op 5 Februari 1933 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” te ongeveer 9¾ uur heeft gezien dat in bakboordswalegang achter schot 68 een groot aantal uit het voorschip opdringende Inlanders, onder wie Soediono die een bos sleutels in de hand had, bezig waren de geweerrekken te openen; dat beklaagde aan Soediono gelastte de sleutels over te geven, hetgeen deze echter niet deed; dat hij, getuige, aan Soediono de sleutels uit de hand heeft gerukt; dat de beklaagde geen geweld gebruikte en na ongeveer twee minuten wegging; dat de Inlanders zich in het bezit der geweren stelden; dat toen door de Inlanders de lampen werden uitgedraaid en zij hem, getuige, de gang hebben uitgewerkt en met leergoed sloegen; dat de beklaagde heeft medegedeeld dat in den vervolge aller gedragslijn behoorde te zijn van de wapens geen gebruik te maken, indien zulks van de zijde der muiters ook niet gebeurde; dat hij in den nacht van zes op zeven Februari heeft gezien dat muiters op de campagne stonden; dat hij de trap wilde opgaan om te zien wat er gebeurde, maar dat hem onderweg een pistool van boven af onder den neus werd gehouden; dat verder alle officieren en onderofficiëren gewapend vóór de longroom stonden tegenover een gewapende patrouille der muiters en de beklaagde achter schot 102 in gesprek was met een gewapende patrouille, welke laatste bestond uit Hendrik, Paradja en drie anderen, welke waren gewapend met geweer met bajonet; dat Hendrik zich wilde overtuigen van het aantal geweren in de longroom aanwezig, hetwelk de beklaagde toestond; dat Hendrik inderdaad de geweren in de longroom heeft geteld;

10e. J. K.: dat hij op 5 Februari 1933 aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” met een pistool in de hand zich heeft begeven naar achteruit, daar heeft gesproken met den beklaagde en tot dezen heeft gezegd dat hij vier Inlanders kwam halen, die zich bij de officieren bevonden; dat de beklaagde toen beloofde die vier Inlanders te sturen; dat hij tijdens dat gesprek het pistool in de rechterhand tegen de heup hield met de loop naar voren gericht; dat de vier Inlanders kort daarop vooruit zijn gekomen;

O. dat door de verklaring van den beklaagde en die der getuigen wettig en overtuigend is bewezen met beklagdes schuld er aan: (Zie telastelegging voor zoover niet gecursiveerd. Red.).

O. dat door den beklaagde bij monde van zijn raadsman verweer is gevoerd in hoofdzaak hierop neerkomende: dat alles den beklagde onvoorbereid is overvallen; dat de Commandant niet had gezorgd voor bewaking der munitiebergplaatsen, directe afdoende

bewapening der officieren, enz.; dat beklagde daardoor niet met geweld kon optreden maar slachtoffer was van fouten der hoogere autoriteiten; dat de Regeering geen roekeloos geweld wilde, blijkens order aan Commandanten tot toespraak en overreding bij partieele of algemeene dienstweigering; het bericht dat het eskader in aantocht was tot „begeleiding en bewaking”; dat het gezag der officieren was ondermijnd door de actie der Marinebonden, Tweede-Kamerleden enz., en zij geen zekerheid hadden dat een standvastige houding van hoogerhand zou worden gewaardeerd; dat geweld in het belang der zaak niet noodig zelfs verkeerd was, daar het zou geleid hebben tot een bloedige nederlaag der officieren, volkomen overwinning der muiters en met gevolg revolutie en groot nadeel van 's Lands belang; dat beklagde overtuigd was zijn plicht te doen overeenkomstig de voorschriften en den wensch der Regeering; dat wie volgens eigen oordeel zijn plicht doet en dat kan aannemelijk maken, niet strafbaar is; dat beklagde op die gronden moet worden vrijgesproken, subsidiair zeer licht gestraft;

O. dienaangaande, dat geen militaire instelling, noch in zijn geheel, noch in zijn onderdeelen bestaanbaar en bruikbaar is en blijft zonder dat de hoogst bereikbare gehoorzaamheid, tucht en orde daarin zijn verzekerd en te dien einde op elken meerdere de wettelijke verplichting rust, indien hij van eene als misdrijf genoemde schending getuige is, tot handhaving daarvan de noodige maatregelen te nemen, indien het belang der zaak het vordert, zelfs maatregelen van geweld naar vermogen;

O. dat beklagde, erkennende doelbewust en opzettelijk elken maatregel van geweld te hebben nagelaten, voor zijn gedrag als gronden aanvoert: 1e. onzekerheid of krachtdadig optreden van hoogerhand zou worden gewaardeerd, 2e. eenig mogelijke uitslag daarvan een uitmoorden der officieren en de hen bijstaande onder-officieren, een overwinning der muiters, met gevolg revolutie en nadeel van 's Lands belang, 3e. door gebrek aan eigen macht, zoo in aantal als bewapening niet in staat iets met kans op goeden uitslag te ondernemen, gebrek aan vermogen;

O. omtrent 1e. dat elke ambtenaar te allen tijde zijn plicht heeft te doen, getrouwelijk, nauwgezet en naar zijn beste krachten, en daarbij zich niet heeft in te laten met overwegingen of zijn plichtsbetrachting naderhand door hoogere autoriteiten zal worden op prijs gesteld; ad 2um. dat niet kan worden ontkend dat een krachtdadig optreden tegen de muitelingen aan boord gevaar, zelfs levensgevaar medebracht, waar de muiters veel grooter in aantal, beter bewapend en de officieren daartegenover veel geringer in aantal en minder van wapenen waren voorzien; dat de beklagde zich echter ook hier niet in beschouwingen behoorde te verdiepen omtrent uit de nederlaag der officieren mogelijk voortvloeiende revolutie in Indië en nadeel voor 's Lands belangen, maar zich in de eerste plaats had te bemoeien met de handhaving van het gezag aan boord en herstel van orde en tucht ter plaatse, waarvan zelfs het uitzicht op een

bloedbad hem niet had mogen weerhouden, immers dat op elk militair en in het bijzonder de officieren, de plicht rust, zoo noodig met opoffering van zijn leven, wat in zijn vermogen is te doen tot handhaving van het staatsgezag, dat in dien tijd aan boord door hem en zijne officieren werd vertegenwoordigd en in zijn handen rustte; ad 3um. dat de beklaagde van een onjuist inzicht in den toestand blijk geeft wanneer hij met zulk een beslistheid durft verklaren dat elke poging de muiters te overheerschen onmogelijk en tot mislukking gedoemd was; dat toch blijkens de verklaringen van velen der getuigen het gewapende deel der muitelingen, ongeveer 200 man, voor een zeer groot gedeelte bestond uit jeugdige Inlanders als onvolwaardig te beschouwen in geval van gewapend optreden; dat zeer zeker niet was buitengesloten dat bij gewelddadig optreden der officieren, een deel der Europeesche minderen, die zich bij de opstandelingen bevonden, zich van gewapend verzet tegen hunne meerderen zou hebben onthouden met bovendien de niet geheel onwaarschijnlijke kans dat het zich bij hunne officieren zou hebben aangesloten; dat ten slotte een vastberaden optreden van 20 mannen behoorlijk van wapenen voorzien en niet aarzelende die te gebruiken wel zooveel indruk op een, zij het overwegend, aantal tijdelijk opgezweept en opgewonden jeugdige Inlanders moet maken dat een dergelijke onderneming een kans van slagen had, die door den beklaagde zeker is onderschat; dat uit het vorenstaande volgt dat de beklaagde zijn plicht uit artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht voortvloeiende, heeft verzaakt en de motieven die hem tot die verzaking geleid hebben, hoezeer naar eigen oordeel juist, door den Krijgsraad niet worden aanvaard en als ondeugdelijk worden verworpen;

O. dat het den beklaagde ten laste gelegde en bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als:

„Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, herhaalde malen gepleegd, alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling”;

O. wat de straf betreft, dat wel het misdrijf door den beklaagde gepleegd hoogst ernstig is, doch dat de door den verdediger voorgedragen verweermiddelen, waaronder de nog jeugdige leeftijd van den beklaagde, het geheel onvoorbereid zijn op het oproer, de nalatigheid van den Commandant in de hem bekende omstandigheden te zorgen voor bewaking der munitiebergplaatsen, afdoende gereede bewapening der officieren, onzekerheid of krachtig optreden zou worden goedgekeurd, gezagsondermijning door inwerking der marinebonden, afwezigheid van den Commandant en den eerste-officier, zoovele redenen van verschooning opleveren, dat met een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden kan worden volstaan en het misdrijf voldoende is geboet, terwijl de beklaagde op grond van het

begane misdrijf ongeschikt moet worden geacht in den militairen stand te blijven;

Gezien de artikelen 1, 23, 50, 117, 119, 120, 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27, 56 van het Wetboek van Strafrecht, 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, gelijk hooger werd overwogen, en qualificeert het als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak van 11 Februari 1933 af tot en met 15 Maart 1933 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Spreekt den beklaagde vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen werd verklaard.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 18 October 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. A. Brants (fung.).

Raadsman: Mr. Dr. J. de Vrieze, te Amsterdam.

In de zaak van X., oud 32 jaar, geboren te H., Luitenant ter zee der 2de klasse, laatstelijk dienende aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, thans ter beschikking, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis, op 14 Augustus 1935 door den Krijgsraad te Willemsoord tegen hem gewezen, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de midelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fisikaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis van het aan beklaagde telastegelegde het volgende wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met beklaagde's schuld er aan: ¹⁾

O. dat de Krijgsraad het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: (enz. Zie vonnis. Red.).

O. dat het Hof met den Krijgsraad van oordeel is, dat op grond van de in het vonnis gebezigde bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen is hetgeen in het vonnis als zoodanig is aangewezen met uitzondering evenwel van het tweede gedeelte onder A, aanvangende met „hebbende beklaagde nog in het bijzonder”; dat toch, daargelaten, dat van dit gedeelte niet is bewezen, dat beklaagde er getuige van was, dat de sergeant-bottelier Roomer door de opdringende manschappen met leergoed geslagen werd, zijnde immers toen dit gebeurde beklaagde reeds naar achteruit gegaan, niet is komen vast te staan, dat beklaagde, toen hij van de overige feiten in dit deel der telastelegging omschreven, getuige was, het vermogen had tegen de daders van de gepleegde misdrijven geweld als door het belang der zaak gevorderd aan te wenden; dat hij op dat oogenblik toch, onvoorbereid op hetgeen gebeurde, geheel alléén stond tegenover eene samenscholing van muitende manschappen zonder dat hij van eenig wapen om tegen hen te kunnen optreden was voorzien; dat hij dus, toen aan zijn bevel om de sleutels der geweerrekken af te geven opzettelijk geen gevolg werd gegeven, niet anders kon doen dan naar achteruit te gaan om zich een wapen te verschaffen; dat immers een handgemeen worden met de muitende minderen niet zou zijn geweest een maatregel van geweld als door het belang der zaak gevorderd;

O. dat beklaagde dus van dit deel der telastelegging, als zijnde dit niet bewezen, moet worden vrijgesproken;

O. dat de Krijgsraad de overige wel bewezen feiten terecht heeft gequalificeerd als: „Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, meermalen gepleegd”; dat dit ook geldt voor de gedeelten der bewezenverklaring onder B. en C.; dat toch, wat B. betreft, de bewezen feiten inhouden, dat de daar bedoelde minderen van het machinekamerpersoneel begeleid door een met vuurwapen gewapende mindere, opzettelijk door hun optreden beklaagde van zijn vrijheid van handelen beroofden en het daartoe niet afdoet, of deze bewapende mindere door woord of handeling reeds dreigde met zijn vuurwapen; dat dus beklaagde getuige was van een door

¹⁾ Zie de telastelegging in het hiervóór opgenomen vonnis, voor zoover niet gecursiveerd. Red. M.R.T.

een mindere gepleegd misdrijf, n.l. feitelijke insubordinatie; dat, wat C. betreft, hetzelfde geldt ten aanzien van de tot de muitende bemanning behorende manschappen, onder wie te noemen de Inlandsche stoker Hendrik, van wie vrijwel allen met vuurwapenen waren gewapend, die in den nacht overwacht het achterschip waren binnengedrongen met het doel van de officieren wapenen op te vorderen; dat echter het hier ook als bewezen aangenomen herhaaldelijk ongehinderd toelaten van gewapende tot de muitende bemanning behorende schepelingen in het door hem bezette gedeelte van het schip, niet inhoudt, dat beklaagde getuige is geweest van een door een mindere gepleegd misdrijf en dit gedeelte van het bewezene dus niet valt onder artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht en beklaagde daarvan moet worden vrijgesproken; dat daarentegen de Inlandsche matroos Kawilarang, die met een pistool in de hand de uitlevering van eenige loyale minderen van hem, beklaagde, vroeg, zich wel aan feitelijke insubordinatie schuldig maakte en beklaagde dus van dit door een mindere gepleegd misdrijf getuige was;

O. dat beklaagde en diens raadsman hebben betoogd, dat hier niet in het belang der zaak maatregelen van geweld, bestaande in het gebruik maken van vuurwapenen, gevorderd werden, omdat dergelijk geweld geen succes zou kunnen hebben, de groote meerderheid in getalsterkte en de goede organisatie der muiters in aanmerking genomen, maar enkel ten gevolge had kunnen hebben, dat alle niet-muitenden aan boord zouden zijn gedood, de muiters volledig baas zouden zijn geworden en met het aan hun gezag onderworpen schip allerlei avonturen zouden hebben ondernomen tot onberekenbare schade van den Nederlandschen Staat; dat het ook van groot belang was, dat de hulp van buiten, waarop redelijkerwijze mocht worden gerekend, aan boord een gezagsgetrouwe kern zou aantreffen; dat men verder, geen geweld aanwendend, geheel zou handelen in den geest van de autoriteiten en van den Commandant van de „De Zeven Provinciën”, die voortdurend te kennen hadden gegeven, dat overreding en niet geweld het wapen behoorde te zijn om moeilijkheden met de bemanning tot een bevredigend einde te brengen; dat verder de Commandant de munitiebergplaatsen niet onder bewaking had gesteld; geen bevel had gegeven, dat de pistolen geladen moesten zijn; geenerlei voorbereidende besprekingen met zijne eventueele plaatsvervangers had gehouden, kortom alles onvoorbereid en ongeregeld had gelaten, aansprakelijk moet worden gehouden voor wat is nagelaten;

O. dat dit verweer beklaagde niet kan baten; dat toch de bepaling van artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht is duidelijk en eenvoudig en den meerdere tot dienstplicht stelt om, wanneer hij getuige is van en door een mindere gepleegd misdrijf, tegen den dader maatregelen van geweld aan te wenden en wel zoodanige maatregelen als door het belang der zaak gevorderd worden en tot het aanwenden waarvan hij in staat is; dat het nu voor twijfel niet

vatbaar is, dat, waar een toestand is ontstaan als in de bewezen-verklaring is geschetst, en dus het misdrijf is gepleegd van mouterij aan boord van een oorlogsvaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is, — ook blijkens de daarop gestelde straf een van de zwaarste misdrijven, die het Wetboek van Militair Strafrecht kent, — het belang van de zaak — behoud van het oorlogsvaartuig en voorkoming van de vèr strekkende gevolgen van mouterij als bovenbedoeld — vordert, dat elke, ook de meest vèr strekkende maatregel van geweld worde aangewend; dat daartegenover alle andere overwegingen als door den beklaagde en diens raadsman naar voren gebracht, moeten wijken; dat trouwens de beklaagde blijkens zijne houding dit ook zeer wel heeft ingezien; dat hij immers, toen hij van het begin der mouterij getuige was, en geen wapen had, naar achteruit is geloopt en heeft geroepen: „Officieren, pistolen laden” en met andere officieren tot dit laden en vervolgens tot een uitval met geladen pistolen in de richting naar de brug is overgegaan, terwijl zijn raadsman ter terechtzitting heeft medegedeeld, dat beklaagde hem heeft gezegd: „Had ik toen — bij den aanvang der mouterij — een pistool gehad, dan zou ik er op in hebben geschoten”; dat dus van het oogenblik af, dat beklaagde een geladen pistool tot zijn beschikking had, hij, vooral waar nog een aantal andere officieren en eenige onderofficieren eveneens van geladen vuurwapenen voorzien waren, het vermogen had om de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld aan te wenden, maar het strikte en duidelijke wetsartikel hem dan ook verbood om dit opzettelijk na te laten;

dat verweren als door beklaagde gevoerd, enkel bewijzen, dat en waarom beklaagde het opzet heeft gehad om na te laten wat de wet als dienstplicht van hem eischte en die verweren dan ook enkel kunnen dienen als bijzondere redenen bij het bepalen van de straf;

O. dat blijkens het vonnis de Krijgsraad dergelijke redenen van verschooning als door den beklaagde voorgebracht, dan ook bij de bepaling van de straf heeft laten gelden en het Hof van oordeel is, dat aldus de strafmaat op juiste wijze is bepaald en een straf (hoofd- en bijkomende straf) is opgelegd, die niet te zwaar moet worden geacht;

Toepassende de artikelen, in 's Krijgsraads vonnis vermeld, — welke geacht moeten worden hier te zijn herhaald, — en gezien de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan beroep, ten aanzien van de bewezenverklaring van die gedeelten, waarvan boven is aangenomen, dat zij niet bewezen zijn of niet vallen onder artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Spreekt beklaagde daarvan vrij;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 4 Juni 1935. ¹⁾

President: Mr. J. G. C. H. Dubois (Plv.).

Leden: Majoors J. Polvliet en J. Drost; Eerste-Luitenants J. L. H. A. Antoni en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te gehoorzamen aan het bevel om in het gelid op te sluiten).

Vrijspraak van de tenlastegelegde verzwarende omstandigheid, volharden in de ongehoorzaamheid, vermits niet is gebleken dat de meerdere beklaagde op de STRAFRECHTELIJKE gevolgen van zijne weigering heeft gewezen.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens F. J. W., oud 20 jaar, geboren te H., gewoon dienstplichtig-soldaat bij het 13de Regiment Infanterie te Maastricht, gedetacheerd bij de School voor Reserve-Officieren te Breda, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 4 Februari 1935 is ingelijfd bij het 13de Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 8 Mei 1935 door den compagnies-commandant te Breda opgemaakt, beklaagde op 4 Februari 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 21 Mei 1935 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd: dat hij op of omstreeks 29 April 1935 te Breda, althans in de omgeving dier gemeente, als militair, nadat zijn meerdere, de dienstplichtige sergeant van H., onder wiens geleide hij marcheerde, hem gelastte in het gelid op te sluiten, daar hij achter was geraakt, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen, en nadat dezelfde meerdere

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 26 Juli 1935 bevestigd.

hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 29 April 1935 in de omgeving van de gemeente Breda, nadat de sergeant van H., onder wiens geleide hij marcheerde, hem gelastte in het gelid op te sluiten, daar hij, beklaagde, achter was geraakt, heeft nagelaten aan dat bevel te gehoorzamen, en nadat deze sergeant hem op zijn strafbaarheid had gewezen, in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard; dat de sergeant hem eenige malen heeft gelast op te sluiten, doch hij zulks niet heeft gedaan; dat hij veel spijt heeft van het gebeurde;

O. dat J. C. van H., 19 jaar, gewoon dienstplichtig-sergeant bij de 3de Compagnie van de School voor Reserve-Officieren der Infanterie te Breda, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd: dat op Maandag 29 April 1935 de compagnie met de lichte mitrailleur had geschoten op het schietterrein in de omgeving van de gemeente Breda; dat hij omstreeks 11.30 voormiddag met zijn klasse, waartoe ook beklaagde behoorde, van de baan moest afmarcheeren en verzamelen bij de cantine op het schietterrein; dat onder zijn geleide de afdeeling afmarcheerde, waarbij beklaagde een lichte mitrailleur droeg, evenals de soldaat Willems, die naast beklaagde liep; dat, na ongeveer 100 meter gemarcheerd te hebben, beklaagde ongeveer drie meter achterbleef; dat hij beklaagde gelastte op te sluiten; dat beklaagde niet aan zijn bevel voldeed, waarop hij, getuige, nogmaals tegen hem zeide: „W., ik gelast je op te sluiten”; dat hij den beklaagde tevens op zijn strafbaarheid wees en hem voor de laatste maal gelastte op te sluiten; dat beklaagde echter zijn bevel niet opvolgde en niet opsloot;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het navolgende hem ten laste gelegde feit heeft begaan, t.w.: dat hij op 29 April 1935 in de omgeving der gemeente Breda, als militair, nadat zijn meerdere, de dienstplichtige sergeant van H., onder wiens geleide hij marcheerde, hem gelastte in het gelid op te sluiten, daar hij was achter geraakt, opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

O. dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, vermits niet is gebleken, dat de sergeant van H. beklaagde op de *strafrechtelijke* gevolgen van zijn weigering heeft gewezen, zoodat beklaagde daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „opzettelijke ongehoorzaamheid”;

Veroordeelt beklaagde tot eene gevangenisstraf van acht dagen;
 Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklaagde
 meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is
 aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 9 Juli 1935.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet en E. P. H. Haan; Kapitein B. P. F. van
 Driel en Eerste-luitenant E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

*Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid
 mondeling beleedigen en met eenig kwaad bedreigen, ééne voort-
 gezette handeling uitmakende (toevoeging, op dreigenden toon, van
 de woorden „als jij die strepen niet had, sloeg ik je door den zolder,
 vuile flikker”).*

*De woorden „vuile flikker” geven minachting voor den meerdere
 te kennen, en zijn mitsdien beleedigend.*

*Beklaagde was ter zake van het gepleegde feit reeds krijgstu-
 chtelijk gestraft.*

*In door auditeur-militair en door den veroordeelde ingesteld
 hooger beroep acht het H.M.G. niet bewezen, dat beklaagde de in
 de telastelegging weergegeven woorden op DREIGENDEN toon heeft
 geuit. Vrijspraak van dit gedeelte der telastelegging. Qualificatie
 gewijzigd in: „als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegen-
 woordigheid mondeling beleedigen”. De door den Krijgsraad opge-
 legde straf echter gehandhaafd.*

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de
 Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch, r.o. eischer,
 op en jegens A. A. B., oud 20 jaar, geboren te S., gewoon dienst-
 plichtig-soldaat bij de 3de Schoolbatterij van het 3de Regiment
 Veld-Artillerie, in garnizoen te Breda, beklaagde en gerequireerde
 in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne ge-
 nomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in boven-
 genoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 5 Maart 1934 is ingelijfd bij het 3de Regiment Veld-Artillerie, op 4 Maart 1935 tot eerste-oefening in werkelijken dienst is gekomen en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 18 Juni 1935 door den Batterij-Commandant te Breda opgemaakt, beklaagde op 4 Maart 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 3 Juli 1935 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd: dat hij op of omstreeks 2 Juni 1935 te Breda, als militair, opzettelijk zijn meerdere, den dienstplichtigen korporaal van B., in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd en beleedigd, door hem al scheldende en op dreigenden toon toe te voegen: „Als jij die strepen niet had, sloeg ik je door den zolder, vuile flikker”, althans woorden van gelijke beteekenis;

O. dat de beklaagde heeft verklaard: dat hij op 1 Juni 1935 te ongeveer 23 uur gekleed op bed op de slaapkamer in de kazerne Nonnenveld te Breda lag en bezig was op de trompet van den soldaat V. te blazen; dat op een gegeven oogenblik de korporaal-planton van B. op de slaapkamer kwam en hem verbood op de trompet te blazen; dat de korporaal hem vroeg de trompet af te geven, doch dat hij, beklaagde, zeide dat de trompet niet van hem, beklaagde was, doch van V.; dat hij op 2 Juni 1935 naar de wacht ging en aan korporaal van B. vroeg, of hij van het voorgevallene rapport had gemaakt; dat hij, toen de korporaal hem mededeelde, dat hij daarvan rapport had gemaakt, tegen den korporaal zeide, dat hij, beklaagde, het niet mooi van hem vond; dat hij nog andere dingen tegen den korporaal heeft gezegd, doch deze niet meer weet te herinneren; dat hij voor dit feit door zijn Batterij-Commandant met vier dagen streng arrest is gestraft;

O. dat G. Ch. van B., 21 jaar, dienstplichtig-korporaal bij de 2de Schoolbatterij van het 3de Regiment Veld-Artillerie te Breda, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd: dat hij op 1 Juni 1935 korporaal-planton was in de kazerne Nonnenveld te Breda; dat hij omstreeks 11 uur des avonds op een der manschappenkamers der 3de Batterij op een trompet hoorde blazen; dat hij, toen hij op de kamer kwam, zag, dat beklaagde een trompet voor zijn mond had; dat hij aan beklaagde vroeg, deze trompet te geven, doch dat beklaagde tegen hem zeide: „Die krijg je niet, want die is van V.”; dat hij naar beneden ging en V. naar boven stuurde om de trompet te halen; dat eenige oogenblikken later V. met de trompet terugkwam; dat beklaagde op 2 Juni 1935 bij hem in het plantonhuis kwam en hem vroeg of hij, getuige, van het voorgevallene rapport had gemaakt; dat hij tegen beklaagde zeide, dat hij zulks doen zou; dat beklaagde daarna allerlei praatjes begon te verkoopen, waarop hij beklaagde verzocht het plantonhuis te verlaten; dat beklaagde

hem hierop de woorden toevoegde: „Als jij die strepen niet had, dan sloeg ik je door den zolder, vuile flikker”;

O. dat de door beklaagde tegenover zijn meerdere in rang, den dienstplichtigen korporaal van B., gebezigde woorden „vuile flikker” minachting voor dien meerdere in rang te kennen geven en mitsdien beleedigend waren;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheid, waaronder de feiten zijn gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, dat hij woorden heeft gebezigd, als in de telastelegging genoemd;

O. dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

O. dat blijkens ten processe overgelegd uittreksel-straflijst, beklaagde bereids ter zake van het gepleegde feit krijgstuchtelijk is gestraft met vier dagen streng arrest;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62 en 108 Wetboek van Militair Strafrecht, 74, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht-recht, 57 Wet op de Krijgstucht, 56 en 91 Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen en met eenig kwaad bedreigen, ééne voortgezette handeling uitmakende”;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van één week.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 30 Augustus 1935.

President Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Raadsman: Mr. B. W. F. Paauwe, te 's-Gravenhage.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 9den Juli 1935 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, tegen A. A. B., oud 20 jaar, geboren te S., gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolbatterij van het 3de

Regiment Veld-Artillerie, in garnizoen te Breda, geïntimeerde, bijgestaan door zijn raadsman, en van A. A. B., voornoemd, appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde betekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;¹⁾

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 3 Juli 1935 betekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd, dat hij enz. (zie vonnis);

O. dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis het aan beklaagde te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, -- met dien verstande dat enz. (zie vonnis);

O. dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde den korporaal van B. mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd, zijnde meer in het bijzonder niet bewezen dat beklaagde de in de telastelegging weergegeven woorden op *dreigenden* toon heeft geuit;

dat beklaagde mitsdien van dit gedeelte der telastelegging behoort te worden vrijgesproken en in verband hiermede de qualificatie wijziging behoeft;

O. dat desniettemin, alle omstandigheden in aanmerking genomen, het Hof eene gevangenisstraf voor den tijd van één week, zooals door den Krijgsraad opgelegd, gerechtvaardigd acht;

Toepassende, behalve de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen, welke geacht moeten worden hier te zijn herhaald, met uitzondering van artikel 56 van het Wetboek van Strafrecht, artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht, en gezien de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover daarbij wettig en overtuigend is bewezen verklaard, dat beklaagde den dienstplichtigen korporaal van B. mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd door hem op *dreigenden* toon toe te voegen: „Als jij die strepen niet had, sloeg ik je door den zolder, vuile flik-

¹⁾ Hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

ker", alsmede voor zoover de door den Krijgsraad gegeven qualificatie betreft;

Verklaart dit gedeelte der telastelegging niet wettig en overtuigend bewezen, en spreekt beklaagde daarvan vrij;

Qualificeert het bewezen verklaarde feit als: „als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen”;

Bevestigt het vonnis voor het overige, dus ook voor zoover betreft de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van ééne week.

In tegenstelling met den Krijgsraad acht het H.M.G. toevoeging aan een meerdere van de woorden: „als jij die strepen niet had, sloeg ik je door den zolder, vuile flikker” niet bedreiging met eenig kwaad, zulks omdat het Hof niet de overtuiging heeft bekomen dat beklaagde den korporaal met eenig kwaad heeft bedreigd, „zijnde meer in het bijzonder niet bewezen dat beklaagde de in de telastelegging weergegeven woorden op DREIGENDEN toon heeft geuit.”

Deze overweging zou tot gevolgtrekking kunnen leiden, dat de toon hier den doorslag heeft gegeven. Toch meenen wij dat deze gevolgtrekking niet juist zou zijn en dan ook in strijd met 's Hofs jurisprudentie. Zie bijv. de sententie van 12 Juni 1925, M.R.T. XXI, 66; verder XXIV, 400; XXV, 250 en 254; XXVII, 339; XXIX, 377. In al deze gevallen wordt van een dreigenden toon niet gerept, ook niet in de telastelegging. Indien in de gebezigde woorden duidelijk eene bedreiging ligt opgesloten, doet, ook naar onze meening, de toon waarop die woorden geuit zijn verder niets ter zake. Alleen wanneer de WOORDEN NIET ondubbelzinnig eene bedreiging inhouden, zal de toon waarop zij geuit zijn, somtijds kunnen medewerken om er dat karakter aan toe te kennen, dan wel aan te ontfeggen. Zoo werd toevoeging van de woorden: het was beter dat je doorliep, maak dat je weggkomt” niet als eene „bedreiging” opgevat, na de overweging dat „die woorden op zich zelf geen bedreiging vormen en de telastelegging geen melding maakt, dat deze woorden op dreigenden toon zijn geuit of beklaagde daarbij een dreigende houding heeft aangenomen”. (Vonnis Zeekrr. W/oord 11 Nov. 1931, M.R.T. XXVIII, 82).

Ofschoon dit niet overduidelijk uit de sententie blijkt, meenen wij dat het Hof i.c. eene „bedreiging” niet bewezen achtte gelet op het feit dat beklaagde de hem telastegelegde uiting aanving met de woorden „als jij die strepen niet had”.... De korporaal kon zich dus veilig voelen, immers hij HAD die strepen, ergo van eene bedreiging was geen sprake. Wél natuurlijk van een hoogst ernstig kräfttuchtelijk vergriep. Voor een geheel gelijksoortig geval zie men ook het vonnis van den Zeekrijgsraad a/b van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaja van 3 Maart 1910, M.R.T. VI, 448, in het bijzonder de conclusie van den fiskaal op blz. 452.

Geheel anders zou de zaak staan indien een beklaagde zijne uiting

aanvangt bijv. met de woorden: „als ik je weer tegenkom”... „als ik burger ben”... „als je rapport van me maakt”... „als je niet weggaat”... enz. Hier is dan wel een voorwaardelijke bedreiging, maar toch eene bedreiging, juist door die voorwaarde meestal nog van ernstiger aard.

Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 18 October 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. A. Brants (fung.).

Toen door een ander in de machinekamer Hr. Ms. „Z 5” verkeerd werd gemanoeuvreed, bij het desbetreffend volgend onderzoek niet de waarheid gesproken.

De hoogere militaire autoriteit verklaart het beklag ongegrond, wijzigt de straf van „één dag verzwaaard arrest (met waarneming van dienst)”, nu art. 9 W.K. ten aanzien van verzwaaard arrest, door militairen ondergaan aan boord van een oorlogsvaartuig, slechts eene onderscheiding kent in „verzwaaard arrest” tegenover „verzwaaard arrest, zonder waarneming van dienst”, in „1 (een) dag verzwaaard arrest” en straft klager met 1 dag streng arrest met inhouding der geheele soldij wegens het indienen van een onredelijk beklag.

Het H.M.G., de in eerste instantie genomen beschikking overnemende, verklaart het beklag ongegrond met bevestiging van die beschikking voor zoover zij op de oorspronkelijk aan klager opgelegde straf betrekking heeft, echter niet wat betreft de straf opgelegd wegens onredelijk beklag, vermits klager terecht deze straf niet aan 's Hofs eindbeslissing heeft onderworpen, zoodat hetgeen te dien aanzien is overwogen en beslist niet in die eindbeslissing is betrokken.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 13 September 1935, van den stoker der 2de klasse J. C. P., dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine ingediend over de hem op 20 Juli 1935 door zijn Commandant, den Kapitein-Luitenant ter zee J. Laagaay, opgelegde straf van één dag verzwaaard arrest (met waarneming van dienst) en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Toen door een ander in de machinekamer Hr. Ms. „Z. 5” ver-

keerd werd gemanoevreed, bij het desbetreffend volgend onderzoek niet de waarheid gesproken.”,

bij welke beslissing, — op 2 September 1935 genomen en op 12 September d.a.v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard, de omschrijving der strafreden werd gehandhaafd en de opgelegde straf werd gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden: „1 (een) dag verzwaard arrest”, terwijl klager werd gestraft met „1 dag streng arrest met inhouding der geheele soldij” wegens: „Het indienen van een onredelijk beklag”;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat de Beschikking, door den Commandant der Marine te Willemsoord op 2 September 1935 op het beklag genomen, luidt:

„dat uit het onderzoek is komen vast te staan, dat Hr. Ms. „Z. 5” op 9 Juli j.l. na eenigen tijd gestopt te hebben gelegen voor het overgeven van torpedo's, bakboord uit moest draaien ten einde koers te zetten naar de uiterton van het Schulpengat;

dat hiertoe door den Commandant van dien bodem, den luitenant ter zee der 1ste klasse W. M. de Vries, S.B.'s machinetelegraaf op „vooruit” gezet werd en daarna B.B.'s machinetelegraaf eveneens op „vooruit” werd gezet, terwijl het roer naar bakboord draaide;

dat bij een door dien Commandant ingestelde contrôle op de beide slagentellers op de brug bleek, dat B.B.'s slagenteller op „vooruit” stond en S.B.'s slagenteller op „achteruit”, terwijl stuurboords schroefwater naar voren kwam;

dat, waar de verklaring van den luitenant ter zee de Vries gestaafd wordt door de verklaringen van de getuigen Bravenboer en Gestel en het voorkomen van een mechanische fout in de overbrenging der machinetelegrafen uitgesloten moet worden geacht, gereedelijk kan worden aangenomen, dat S.B.'s machinetelegraaf in de machinekamer ten tijde van het hierboven omschreven manoeuvreren eveneens op „vooruit” heeft gestaan en dus in de machinekamer, door stuurboordsmachine „achteruit” te laten draaien, verkeerd gemanoevreed is geworden;

dat bij een commissoriaal onderzoek, ingesteld naar de oorzaken van dit verkeerde manoeuvreren, door klager uitdrukkelijk is verklaard, dat S.B.'s telegraaf in de machinekamer op „volle kracht achteruit” werd gezet;

dat weliswaar deze verklaring van klager wordt gestaafd door de verklaring van getuige Koorn, doch dat, waar de korporaalmachinist Koorn belast was met S.B.'s machine en deze laatste alzo rechtstreeks verantwoordelijk was voor het verkeerde manoeuvreren, aan deze verklaring, gesteld tegenover de stellige verklaringen van de getuigen de Vries, Bravenboer en Gestel, geen bewijskracht kan worden ontleend;

dat in verband met het vorenstaande wordt aangenomen, dat

klager's verklaring opzettelijk moet zijn afgelegd in strijd met de waarheid;

dat klager ter zake dan ook terecht werd gestraft, de omschrijving der strafreden met juistheid de feiten weergeeft en de opgelegde straf in goede verhouding staat tot den ernst van het gepleegde feit;

dat artikel 9 van de Wet op de Krijgstucht ten aanzien van straffen van verzwaaard arrest, door militairen ondergaan aan boord van een oorlogsvaartuig, slechts eene onderscheiding kent in „verzwaaard arrest” tegenover „verzwaaard arrest, zonder waarneming van dienst”;

dat de toevoeging „(met waarneming van dienst)” aan de opgelegde straf uit dien hoofde dan ook onjuist is en uit de opgelegde straf moet komen te vervallen;

dat deze wijziging evenwel *niet* ten gunste van den klager strekt;”

O. dat het onderzoek ter terechtzitting van het Hof tot geene andere beschouwingen heeft geleid dan die, welke in vorenstaande beschikking van den Commandant der Marine te Willemsoord zijn vermeld;

dat echter deze beschikking niet in haar geheel kan worden bevestigd, vermits klager terecht de oorspronkelijk opgelegde straf en niet ook die wegens „het indienen van een onredelijk beklag” aan 's Hof's eindbeslissing heeft onderworpen, zoodat hetgeen te dien aanzien is overwogen en beslist niet in deze einduitspraak is betrokken;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen, voor zoover deze beslissing op de oorspronkelijk aan klager opgelegde straf betrekking heeft;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, aan den strafoplegger, aan den Commandant der Marine te Willemsoord, aan den Advocaat-Fiscaal en aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 18 October 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. A. Brants (fung.).

Zich in zijne houding onvergenoegd betoond over eene tegen hem gemaakte opmerking van den majoor-hoofdinstruuteur.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Straf en strafreden in voor klager gunstigen zin gewijzigd. De oorspronkelijke straf van 2 dagen licht arrest verminderd tot (mondelinge) „berisping”, welke straf geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de 2 dagen licht arrest.

Klagers verweer, dat de oplegging van de oorspronkelijke straf nietig is, omdat deze zou zijn geschied zonder dat hij tevoren was ondervraagd, als i.c. onjuist verworpen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 18 September 1935, van den Kapitein X., Commandant van de Tirailleurcompagnie van het ..de Regiment Infanterie, in garnizoen te, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van het ..de Regiment Infanterie, den Luitenant-Kolonel Y., ingediend over de hem op 24 Augustus 1935 door den Commandant van de Regimentsschool bij meergenoemd Regiment, den Majoor Z., opgelegde straf van twee dagen licht arrest, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Het niet betrachten van goede militaire vormen door zich herhaaldelijk tegenover zijn Majoor-Hoofdinstructeur onvergenoegd te betoonen over op- of aanmerkingen, gemaakt en een bevel gegeven door dezen Hoofdofficier, zelfs eenmaal in bijzijn van een Reserve-Eerste-Luitenant.”,

bij welke beslissing, — op 16 September 1935 genomen en op denzelfden dag aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond is verklaard, de opgelegde straf is gehandhaafd, en de omschrijving van de strafreden is gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

„Zich herhaaldelijk onvergenoegd betoond over op- of aanmerkingen, gemaakt door den Majoor-Hoofdinstructeur en over een door genoemd Hoofdofficier gegeven bevel. (Na beklag)”;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager, den strafoplegger Luitenant-Kolonel Y., den Majoor Z. en als getuigen onder eede den Reserve-Eerste-Luitenant A. en den Tweede-Luitenant B., beiden van het ..de Regiment Infanterie;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op 2 Augustus 1935 mentor was bij een tweedaagschen marsch, welke onder commando van den Reserve-Eerste-Luitenant A. werd gehouden;

dat de Majoor Z., Hoofdinstructeur bij het .. de Regiment Infanterie, had gelast, op 2 Augustus te 6.00 af te marcheerden, hoewel zijnerzijds tot een van klager's collega's daarbij de opmerking

makend, dat het geen bezwaar opleverde, indien er een oogenblik later werd afgemarcheerd;

dat de Majoor-Hoofdinstructeur, aan wien was medegedeeld, dat de afmarsch om „goed zeven uur” was geschied, daarover den Commandant, den Reserve-Eerste-Luitenant A., heeft ondervraagd, nadat hij zich met dezen reserve-luitenant ongeveer 25 meter van den troep had verwijderd;

dat de oorzaken van den afmarsch op een later dan het bevolen uur niet vlot door dezen reserve-officier werden uiteengezet;

dat klager daarop — ongevraagd — zich in dit gesprek heeft gemengd en is begonnen met de omstandigheden, welke den troep hadden opgehouden, op te noemen;

dat de Majoor den klager heeft belet daarmede verder te gaan, door te zeggen: „Kapitein X., ik spreek met den Luitenant!”;

O. dat de Majoor Z. heeft verklaard:

dat hij de inlichtingen van den Reserve-Eerste-Luitenant A. zelf wenschte te ontvangen, daar hij hem wilde beoordeelen, en daarom de bovenstaande uitdrukking heeft gebezigd;

dat de aangesprokene — klager — hem na deze terechtwijzing, welke op rustigen gedecideerden toon werd gegeven, met een boozen blik heeft aangezien, een eindje naar rechts is gegaan en hem met een ruk den rug heeft toegekeerd, en vervolgens zoo is blijven staan, ook toen hij, Majoor, zich even later te paard gezeten van den toestand van een in de nabijheid gelegen weg is gaan overtuigen en vervolgens klager weder is voorbijgereden;

O. dat klager heeft aangevoerd, dat de oplegging der krijgstuchtelijke straf op 24 Augustus 1935 nietig is, omdat deze is geschied zonder dat hij tevoren over het voorgevallene door den Majoor-Hoofdinstructeur was ondervraagd, zoodat hij niet in de gelegenheid is geweest zich bij het in artikel 46 van de Wet op de Krijgstucht voorgeschreven onderzoek te verweren;

O. dat de Majoor Z. dienaangaande heeft verklaard, dat hij klager op 23 Augustus heeft onderhouden over zijn toon en optreden in den laatsten tijd, en daarbij o.a. heeft gewezen op klager's bovenbedoeld optreden op 2 Augustus;

O. dat het onderhoud, op 23 Augustus door den Majoor-Hoofdinstructeur op diens bureau met klager gevoerd, onder de voren genoemde omstandigheden door den Commandant van het ..de Regiment Infanterie bij diens Beschikking op het beklag van 16 September 1935 terecht kon worden aangemerkt als een hooren in den zin van artikel 46 van de Wet op de Krijgstucht;

O. dat klager verder heeft aangevoerd, dat hij bij den marsch op 2 Augustus den Majoor niet den rug heeft toegedraaid, doch op eenigen afstand is blijven toekijken, en er zich niet van bewust is den Majoor na diens opmerking boos te hebben aangezien, zoodat hij niet op de hem toegeschreven wijze is opgetreden;

O. dat dit verweer op grond van de verklaringen van den Majoor Z. niet kan worden aanvaard;

O. dat zoowel de omschrijving van de strafreden als de opgelegde straf in een voor klager gunstigen zin behoort te worden gewijzigd;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het ..de Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf van twee dagen licht arrest;

Legt aan klager op de straf van (mondelinge) „berisping”, welke geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de aan klager opgelegde straf van twee dagen licht arrest;

Wijzigd de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Zich in zijne houding onvergenoegd betoond over eene tegen hem gemaakte opmerking van den Majoor-Hoofdinstructeur.”;

Gelast dat de straf van „mondelinge berisping” en laatstgenoemde omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van de straf, waarover beklag, en de daarbij behorende strafreden;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan den klager, den Luitenant-Kolonel Y., den Majoor Z., den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht en den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 17 Mei 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andréé
Wiltens en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith(plv.).

Advocaat-Fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. J. A. Levert.

Als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten.

De Krijgsraad heeft beklagde — die als schildwacht zijn post bij den valreep had verlaten en elders dan waar hij zich als schildwacht moest bevinden, is gaan slapen — ten onrechte schuldig verklaard zoowel aan het eerste als aan het tweede misdrijf omschreven in art. 129, 1e lid, W.v.M.S. („Als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten” en „Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”, beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd), daar het toch voor de strafbaarheid

niet van belang is wat een schildwacht, die eigendunkelijk zijn post verlaten heeft, doet gedurende den tijd dat hij zich elders bevindt dan waar hij zich krachtens zijn consignes als schildwacht had behooren te bevinden, n.l. in casu bij den valreep, zoodat beklagde ter zake van het gaan slapen op het achterdek niet nog afzonderlijk strafbaar is.

De door den Zeekrijgsraad opgelegde straf door het H.M.G. i.c. te zwaar geoordeeld, bijzonderlijk ook in aanmerking genomen de door beklagde ter zake van dezelfde feiten bereids ondergane krijgstuuchtelijke straf van 7 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, geappelleerde, en F. K., stamboeknummer, oud 22 jaren, geboren te Wewelan district Tondano-Tolijang residentie Menado, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsch matroos der 3de klasse aan boord van Hr. Ms. „Soemba”, beklagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 16den April 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklagde telastgelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklagde te dier zake is schuldig verklaard aan de misdrijven: „Als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten” en „Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”, beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd en deswege is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf weken;

Gelet op de door den beklagde op den 25sten April 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklagde in hooger beroep dd. 2 Mei 1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 6 Mei d.a.v.;

Gehoord den door den Advocaat-fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 17 Mei 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de aan het welbewezen feit gegeven qualificatie, zoomede met betrekking tot de opgelegde straf,

en in zooverre het vonnis a quo verbeterende:

beklagde zal schuldig verklaren aan het misdrijf van: „het als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten”,

hem terzake zal veroordeelen tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken,

het vonnis, waarvan beroep, voor het overige zal bevestigen;
Nog gezien de stukken;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 17 Mei 1935 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur bij het Hoog-gerechtshof Mr. J. A. Levert, is aangevoerd;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft geacht, dat beklaagde als schildwacht op Harer Majesteits „Soemba” ten tijde als in de telastelegging omschreven, zijn post bij den valreep van gemelden bodem eigendunkelijk heeft verlaten en elders dan op de plaats, waar hij zich als schildwacht had behooren te bevinden — te weten bij den valreep, gelijk voorschreven — is gaan slapen, zulks ondanks beklaagde's ontkentenis van dit laatste feit in beide instantiën;

O., dat de eerste rechter beklaagde deswege heeft schuldig verklaard zoowel aan het eerste als aan het tweede misdrijf, omschreven in art. 129, 1ste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch naar 's Hofs oordeel ten onrechte;

dat het toch voor de strafbaarheid niet van belang is, wat een schildwacht, die eigendunkelijk zijn post verlaten heeft, doet gedurende den tijd, dat hij zich elders bevindt dan op de plaats, waar hij zich krachtens zijn consignes als schildwacht had behooren te bevinden, n.l. in casu bij den valreep, zoodat beklaagde ter zake van het gaan slapen op het achterdek niet nog afzonderlijk strafbaar is;

O., dat ondanks beklaagde's weinig openhartige houding ter terechtzitting in hooger beroep en zijn vele krijgstuuchtelijke straffen ter zake van het niet tijdig aanwezig zijn op of het niet naar behooren vervullen van zijn dienst, met welke omstandigheden ten deze rekening moet worden gehouden, het Hof van oordeel is, dat de opgelegde straf, bijzonderlijk in aanmerking genomen de door hem terzake van dezelfde feiten bereids ondergane krijgstuuchtelijke straf van 7 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij gedurende den straftijd, zooals daarvan uit zijn extract-conduiteboekje blijkt, te zwaar is voorgekomen in verhouding tot den ernst van het misdrevene;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 16 April 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie en van de opgelegde straf;

Verklaart den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde

F. K., stamboeknummer, schuldig aan het misdrijf: „Als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten”;

Veroordeelt hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 12 Juli 1935.

President: Mr. W. Andrée Wiltens (wnd.).

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. C. H. Dumont, ter vervanging van den officier M. S. D. 2e klasse M. A. W. Bos.

KRIJGSRAAD: 1°. *Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid in den dienst mondeling beleedigen, tweemaal gepleegd (toevoeging van het woord „lafaard”); 2°. Opzettelijke ongehoorzaamheid (niet voldoen aan het bevel om zijn mond te houden).*

De toegevoegde woorden zijn beleedigend; zij kunnen immers het eergevoel van den meerdere kwetsen en zijn door beklaagde gebezigd om zijn minachting uit te drukken over het optreden van dien meerdere.

De woorden: „Je kunt het met mij uitvechten” of „je kunt met mij op de vuist gaan” houden niet in eene bedreiging met eenig kwaad, doch zijn een van een militair tegenover een meerdere hoogst onmilitaire en onbetamelijke uitdrukking.

H.M.G.: *Daargelaten dat art. 74, 1°. Inv. wet Mil. Straf- en tucht-recht aan de volledige bewijskracht van de verklaring van den meerdere geene bepaalde beperking verbindt wat betreft de geloofwaardigheid, is er i.c. geen reden om aan de betrouwbaarheid van den getuige te twijfelen.*

De aan beklaagde geimputeerde opzettelijke ongehoorzaamheid is, blijkens de bewoordingen waarin de telastelegging is vervat, subsidiair ten laste gelegd, en moet mitsdien na de, zij het ook gedeeltelijke, bewezenverklaring van het primair telastegelegde buiten beschouwing blijven.

Voor eene voorwaardelijke veroordeeling acht het Hof, anders dan de Zeekrr., i.c. geen termen aanwezig en bovendien de door den Zeekrr. opgelegde straf te licht. (2 maanden voorw., proeftijd 2 jaren, gewijzigd in 3 maanden onvoorw.).

Wijziging van de telastelegging in hooger beroep toegelaten (invoeging van de vermelding van de plaatsen waar de ten laste gelegde feiten zijn begaan), nu daartegen de beklaagde en zijn raadsman geen bezwaren hebben ingebracht en daardoor het materiele feitencomplex niet wordt veranderd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant, en G., stamboeknummer, oud 23 jaren, geboren te Amsterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als monteur der 1ste klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië, beklaagdegeappèlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 25sten Juni 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde ¹⁾ wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan: I. „Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid in den dienst mondeling beleedigen, twee maal gepleegd” en II. „Opzettelijke ongehoorzaamheid”, en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden met bevel, dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten, op grond dat de beklaagde vóór het

¹⁾ De telastelegging luidde:

„dat hij, dienende als monteur der 1ste klasse bij de Kazerne voor den „Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië, te Soerabaja:

„a. in den laten avond van den 31sten Januari 1935, onmiddellijk nadat „de toen in uniform gekleede korporaalmachinist N. J. Breeker twee „eveneens aan den wal vertoevende schepelingen zonder rang, die in strijd „met een voor hen geldend voorschrift toen in burger waren gekleed, „naar hunne namen en stamboeknummer, althans naar hunne voorletters „had gevraagd teneinde van de door hen gepleegde overtreding der krijgs- „tucht rapport te kunnen maken, opzettelijk genoemden hem bekenden „meerdere naar aanleiding van bovenomschreven dienstaaengelegenheid „mondeling heeft toegevoegd: „je moet die stumpers niet pikken, je moet „mij pikken, lafaard”, althans woorden in beteekenis en strekking hier- „mede overeenkomende, en vervolgens, nadat genoemde korporaalmachinist hem had „bevolen zijn mond te houden: „je bent een lafaard, je kunt het met mij „uitvechten”, althans woorden in beteekenis en strekking hiermede over- „eenkomende, in ieder geval opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen „aan bovenomschreven dienstbevel;

„b. in den morgen van den 1sten Februari 1935, nadat de korporaalmachinist Breeker voornoemd hem — beklaagde — had aangesproken over zijn „boven sub a omschreven optreden, opzettelijk dezen toen in uniform gekleed en hem bekenden meerdere in diens tegenwoordigheid mondeling „heeft toegevoegd: „jij spreekt me zoo maar niet aan, je bent een groote „lafaard. Ik wou, dat je het met mij op de vuist uit wou vechten”, althans „woorden van deze beteekenis en strekking.”

einde van een proeftijd van twee jaren zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of, militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergriep vallende onder artikel 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergriep, vallende onder artikel 2 Nos. 2—6 van die wet;

Gelet op den door den Fiskaal bij dezen Zeekrijgsraad te Soerabaja op 2 Juli 1935, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de telegraphische oproeping van beklaagde in hooger beroep om op den 12den Juli 1935 ter 's Hofs terechtzitting te verschijnen;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 12 Juli 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis à quo zal vernietigen voorzover 1e. beklaagde daarbij mede is schuldig verklaard aan: „opzettelijke ongehoorzaamheid”, 2e. is bevolen, dat de hem opgelegde straf niet zal worden ten uitvoer gelegd tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten, op grond dat de beklaagde vóór het einde van een proeftijd van twee jaren zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of, militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergriep vallende onder artikel 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergriep, vallende onder artikel 2, Nos. 2—6 van die wet;

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen met de bepaling, dat de door hem ondergane voorloopige hechtenis van en met 4 Februari 1935 tot en met 2 Maart daaraanvolgende geheel in mindering van de hem opgelegde straf zal komen;

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den Officier M. S. D. der 2e klasse M. A. W. Bos, doch deze door ambtsbezigheden verhinderd is geworden, beklaagde ter terechtzitting bij te staan, weshalve hem door 's Hofs President is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. C. H. Dumont, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

Overwegende, dat de Advocaat-Fiskaal ter terechtzitting in hooger beroep de telastelegging heeft gewijzigd in dier voege, dat in die sub *a* achter de woorden „den 31sten Januari 1935, wordt ingevoegd de zinsnede „*in de Hollandia bar te Tandjoeng Perak*” en in die sub *b* achter de woorden „den 1sten Februari 1935” de zinsnede „*op het Marine-Etablissement te Soerabaja*”;

dat de beklaagde en zijn raadsman tegen deze wijziging geen bezwaren hebben ingebracht en daardoor het materiele feiten-

complex niet wordt veranderd, zoodat die wijzigingen toelaatbaar zijn;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht — behoudens één nader te bespreken uitzondering — beklaagde aan het hem telastegelegde schuldig heeft verklaard en die feiten juist heeft omschreven;

O., dat weliswaar beklaagde's raadsman heeft betoogd, dat het wettig bewijs van het telastegelegde niet is geleverd, omdat dit uitsluitend zou berusten op de verklaring van getuige Breeker, en deze getuige naar het oordeel van dien raadsman reprochabel zoude zijn, doch zulks ten onrechte;

dat toch, nog daargelaten, dat art. 74, 1° der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht aan de bepaling, dat de verklaring van een militair ten aanzien van een tegen hem zelf gepleegd misdrijf tegen de ondergeschiktheid het volledig bewijs van schuld kan opleveren, geene bepaalde beperking verbindt, het Hof de tegen de persoon van getuige Breeker ingebrachte bezwaren, welke allen betreffende feiten van weinig ernstigen aard, waarvan het laatste tien jaren geleden heeft plaats gevonden, ten deze niet van gewicht acht en ook overigens geen reden heeft, aan de betrouwbaarheid van dien getuige te twijfelen, terwijl diens verklaring ten aanzien van het sub *a* telastegelegde niet op zich zelf staat, immers steun vindt in de verklaringen der getuigen Straub en Herdt;

O., dat echter, gelijk door den Advocaat-Fiscaal is betoogd, de aan beklaagde sub *a* geïmputeerde opzettelijke ongehoorzaamheid, blijkens de bewoordingen waarin de telastelegging is vervat, subsidiair is ten laste gelegd, en mitsdien na de, zij het ook gedeeltelijke, bewezenverklaring van het primair telastegelegde buiten beoordeeling moet blijven; ¹⁾

O. ten aanzien van de opgelegde straf:

dat het Hof de door beklaagde gepleegde feiten acht van ernstigen aard, terwijl deze, gezien den aard der door hem begane krijgstuuchtelijke vergrijpen en den indruk, dien hij ter terechtzitting heeft gemaakt, veeleer als een uitvloeisel van zijn algemeen gedrag dan als een op zich zelf staand vergrijp zijn aan te merken;

¹⁾ In verband met deze overweging nemen wij uit het vonnis over:

O. dat door de verklaring van getuige Breeker, dan ook wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat aangenomen wordt blijkens (? Red.) beklaagde op den avond van den 31sten Januari 1935 éénmaal het woord lafaard heeft gebezigd tegen getuige Breeker;

O. dat de woorden „je moet die stumpers niet pikken, je moet mij pikken, lafaard” en „je bent een groote lafaard” beleedigend voor den korporaal-machinist Breeker waren, immers zijn eergevoel kunnen kwetsen en door beklaagde gebezigd werden om zijne minachting uit te drukken over het optreden van dien korporaal jegens twee matrozen;

O. dat naar het oordeel van den Krijgsraad de woorden „Je kunt het met mij uitvechten” of „je kunt met mij op de vuist gaan” niet inhouden een bedreiging met enig kwaad, doch een van een militair tegenover een meerdere hoogst onmilitaire en onbetamelijke uitdrukking is. Red. M.R.T.

dat dan ook naar 's Hofs oordeel voor toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling in casu geen termen aanwezig zijn en het College bovendien de door den eersten rechter opgelegde straf te licht acht;

dat termen zijn voorgekomen, den tijd, door beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde gevangenisstraf;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen (met uitzondering van de artikelen 14a en b van het Wetboek van Strafrecht en 13 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht), alsmede artikel 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en 77 e.v. van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart toelaatbaar de aangebrachte wijzigingen in de telastlegging, met dien verstande, dat in die sub *a* achter de woorden „den 31sten Januari 1935”, wordt ingevoegd de zinsnede „*in de Hollandia bar te Tandjong Perak*” en in die sub *b* achter de woorden „den 1sten Februari 1935” de zinsnede „*op het Marine-Etablissement te Soerabaja*”;

Vernietigt het op 25 Juni 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voorzover beklaagde daarbij mede is schuldig verklaard aan „opzettelijke ongehoorzaamheid”, zoomede ten aanzien van de opgelegde straf, alsmede ten aanzien van het bij dat vonnis gegeven bevel, dat die straf niet zal worden ondergaan, tenzij later anders mocht worden gelast op grond, dat de beklaagde zich voor het einde van een proeftijd van twee jaren aan een strafbaar feit of krijgstuuchtelijk vergrijp als in het vonnis nader omschreven schuldig heeft gemaakt;

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde G., stamboek No., ter zake van de feiten, waaraan hij overigens bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Bepaalt, dat de tijd, door beklaagde van 4 Februari tot en met 2 Maart 1935 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde gevangenisstraf;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 20 September 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: Mr. W. Andrée Wiltens, gep. luitenant-kolonel der artillerie
R. F. C. Smith (plv.) en hoofdofficier van administratie 2e klasse
J. Rotgans (plv.).

Afgeleid door de poort binnenkomende collega's, onvoldoende waakzaamheid betracht als onderofficier van de wacht, waardoor de commandant kon passeeren, zonder door hem opgemerkt te worden.

De commandant der Marine heeft terecht het tweede deel der oorspronkelijke strafreden doen vervallen.

Aan den onderofficier van de wacht was, blijkens diens instructie niet bijzonderlijk opgedragen te controleeren welke personen LANGS de poort den Dokweg passeeren. Dit kon in het algemeen ook niet van dien onderofficier worden gevergd, te meer nu i.c. de commandant, die per fiets langs de poort passeerde, slechts gedurende enkele seconden door klager opgemerkt had kunnen worden.

Ook overigens heeft het Hof niet de overtuiging bekomen, dat klager onvoldoende waakzaam is geweest.

Beklag gegrond verklaard. Straf en strafreden teniet gedaan, met last dat de aantekeningen daarvan in het strafregister en in klagers conduiteboekje onleesbaar zullen worden gemaakt.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 3 Juni 1935, van den bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië dienenden bootsman V., stamboeknummer, waarbij deze de eindbeslissing van dit Hof inroept op het beklag, door hem ingediend over de hem op 13 April 1935 door den Commandant van genoemden dienst, den Kapitein-Luitenant ter zee L., opgelegde straf van „twee dagen verzwaaard arrest”, met de omschrijvende strafreden:

„1e. Onvoldoende waakzaamheid als onderofficier van de wacht;

2e. Voor een onderofficier minder passend gedrag, door zich op schertsende wijze in te laten met binnenkomende collega's.”,

welk beklag bij op 1 Juni 1935 door den Commandant der Marine te Soerabaja genomen beslissing gedeeltelijk gegrond is verklaard, met handhaving der straf en wijziging der strafreden, zoodat die komt te luiden: „Afgeleid door de poort binnenkomende collega's, onvoldoende waakzaamheid betracht als onderofficier van de wacht, waardoor de Commandant kon passeeren zonder door hem opgemerkt te worden”;

O., dat klager tijdig langs den hierarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

O., dat de strafoplegger heeft te kennen gegeven, niet te verlangen bij het onderzoek te worden gehoord en het Hof geen termen aanwezig heeft geacht, daartoe over te gaan;

Gezien de, ingevolge 's Hof's opdracht, voor een tot straffen bevoegden meerdere, te weten den Kapitein ter zee R. P. van de Wetering, bijgenaamd De Rooy, afgelegde beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

1e. W. van den Hoff, stamboeknummer 8906, sergeant-machinist bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

2e. J. Veldhuis, stamboeknummer 9303, sergeant-machinist bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

3e. Soemadji, stamboeknummer 1945, inlandsch matroos der 2e klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

4e. Asari, stamboeknummer 1745, inlandsch matroos der 2de klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

5e. J. N. Jongepier, stamboeknummer 7581, sergeant-machinist bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

6e. F. G. van der Steen, stamboeknummer 8605, bootzman bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

7e. C. J. J. van Kapen, stamboeknummer 3189, korporaal der Mariniers bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië, en

8e. J. F. Drijfhout van Hooff, luitenant ter zee der 2e klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

O., dat door de verklaringen der gehoorde getuigen, bijzonderlijk van de getuigen Van den Hoff, Veldhuis en Jongepier, en de opgaven van klager is komen vast te staan:

dat op 13 April 1935 om ongeveer 8 uur des ochtends klager dienst deed als onderofficier van de wacht en zich aldaar bevond bij het poortgebouw met zijn gezicht gekeerd naar het kazerneterrein;

dat toen de drie genoemde getuigen het kazerneterrein van den Onderzeedienst te Soerabaja zijn binnengekomen en getuige Jongepier zich tot klager heeft gewend met de, eenigermate schertsende, vraag: „Giel, hoe gaat het met je teenen? Ik heb geen gewapende wacht”, daarmee doelende op het feit, dat hij den vorigen wachtdag voor klager had moeten invallen, omdat deze pijn aan zijn teenen had, waarop klager heeft geantwoord: „Nu, het gaat wel weer”, althans woorden van die strekking;

dat omstreeks 8 uur dien morgen kennelijk op hetzelfde tijdstip, waarop het evengemelde voorval plaats had, de Commandant per rijwiel de poort van genoemd kazerneterrein is voorbijgereden en klager hem niet heeft opgemerkt;

O., dat terecht de Commandant der Marine het 2de deel der oorspronkelijke strafreden heeft doen vervallen;

dat toch de strafoplegger heeft meegedeeld, dat hij slechts den *indruk* had, dat klager zich minder passend had gedragen, door zich op schertsende wijze in te laten met genoemde onderofficieren, zoodat, nu deze laatsten onder eede weerspreken, dat van minder passend gedrag sprake is geweest, niet de overtuiging is bekomen, dat klager zich daaraan schuldig heeft gemaakt, kunnende toch het enkele beantwoorden door klager van de vraag van getuige Jongepier niet als zoodanig worden aangemerkt;

O., dat de Commandant der Marine wel gehandhaafd heeft het eerste deel der oorspronkelijke strafreden in dier voege, dat klager, afgeleid door binnenkomende collega's, onvoldoende waakzaam is geweest en het daaraan is te wijten, dat hij den kapitein-luitenant ter zee L. niet heeft zien passeeren;

O., dat blijkens de den Hove overgelegde copie van de instructie van den onderofficier van de wacht bij den Onderzeedienst aan dezen niet bijzonderlijk is opgedragen, te controleeren, welke personen langs de poort den Dokweg passeeren;

dat het College van oordeel is, dat in het algemeen van den onderofficier van de wacht niet kan worden gevergd, dat hij bepaaldelijk het oog houdt op personen, die de poort, welke toegang geeft tot het kazerneterrein, passeeren, zonder die binnen te gaan;

dat zulks in casu te meer klemmt, daar de Commandant per fiets de poort, welke ongeveer 20 meter verwijderd is van het poortgebouw, waar klager zich bevond en behoorde te bevinden, passeerde, en mitsdien slechts gedurende enkele seconden door klager opgemerkt had kunnen worden;

dat mitsdien uit de omstandigheid, dat klager den Commandant toen niet heeft opgemerkt, op zich zelf niet kan worden afgeleid, dat hij onvoldoende waakzaam is geweest;

O., dat het Hof ook niet de overtuiging heeft bekomen, dat klager op dat oogenblik onvoldoende waakzaam is geweest, daar zulks niet op zich zelf voortvloeit uit het feit, dat klager met getuige Jongepier een kort onderhoud had en bovendien klager's eigen opgave, dat hij gedurende zijn ontmoeting met de drie onderofficieren nog een diensthandeling heeft verricht, te weten een order heeft gegeven aan een leerling, steun vindt in de verklaring van getuige Van den Hoff;

O., dat op deze gronden het Hof niet de overtuiging heeft bekomen, dat klager een krijgstuchtelijk vergriep heeft begaan, zoodat het beklag gegrond behoort te worden verklaard;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gegrond;

Doet te niet de straf en strafreden, waarvan beklag;

Gelast, dat de aantekeningen daarvan in het strafregister en in klager's conduiteboekje onleesbaar zullen worden gemaakt;

Bepaalt, dat van 's Hof's beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Soerabaja (alle door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht) en één aan den Commandant der Zeemacht.¹⁾

¹⁾ Waar mogelijk worden bij de inrichtingen der Zeemacht aan den wal, naar geest en strekking algemeen de voorschriften en gebruiken in acht genomen geldende aan boord der oorlogsvaartuigen. De vraag rijst of dit bij sommige overwegingen in bovenstaande beschikking wel voldoende in het oog is gehouden en of daardoor de verplichtingen van den onderofficier van de wacht niet te eng zijn opgevat. Wij verwijzen naar art. 69 (2) 2e volzin Reglement op de Eerbewijzen, bepalende dat front moet worden gemaakt, wanneer de commandant in de onmiddellijke nabijheid van het schip over den wal gaat. De *algemeene* verplichting van den onderofficier van de wacht om steeds waakzaam en oplettend te zijn vloeit voort uit het bepaalde in art. 238 Regl. I. D. Hij moet waarschuwen van „alle bijzonderheden” en uitdrukkelijk wordt daar o.a. met name genoemd het aan boord komen van den commandant. Hoe kan hij dien plicht vervullen als hij niet oplet dat de commandant nadert? Zóó wordt dit voorschrift dan ook steeds in de praktijk nageleefd. Een bijzondere bepaling in de voor een bepaalde inrichting vastgestelde instructie schijnt ons daartoe niet noodig, zou zelfs verwarrend werken.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 5 December 1935.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Eervol ontslag uit den zeedienst, met ingang van 1 Juli 1935 bij Kon. besluit van 6 Juni 1935, van een officier wegens ongeschiktheid om in den verkregen rang (officier van den Marinestoomvaartdienst der 2e klasse) bij de zeemacht te dienen.

Het beroep had uiterlijk 6 Juli 1935 behooren te zijn ingesteld. Het klaagschrift, poststempel 20 Juli 1935, ter griffie van den Raad ingekomen 22 Juli, verzoekende vernietiging van het ontslagbesluit, subsidiair veroordeeling van den Staat tot vergoeding van de geleden schade, is te laat ingediend, nu klager den gestelden termijn verre heeft overschreden en het verzuim niet voor gedekt kan worden gehouden waar klager niet ten genoegte des rechters heeft aangetoond het beroep zoo spoedig te hebben ingesteld als hij dit redelijkerwijs had kunnen doen.

Beroep derhalve niet-ontvankelijk.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

L., wonende te Deventer, klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen ¹⁾, tegen den Minister van Defensie, in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, verweerster, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: P. J. Feteris, kapitein-luitenant ter zee, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat bij Koninklijk Besluit van 6 Juni 1935, no. 63, is goedgevonden en verstaan aan den officier van den marinestoomvaartdienst der 2de klasse L., wegens ongeschiktheid om in den verkregen

¹⁾ Deze klager is een van de veroordeelde officieren van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”. Hij is in het vonnis van den Zeekrijgsraad (M.R.T. XXX, 375) en in de sententie van het H.M.G. van N.I. (M.R.T. XXX, 477) eveneens aangeduid met de letter L.

rang bij de zeemacht te dienen, met ingang van 1 Juli 1935 eervol ontslag uit den zeedienst te verleenen;

O. dat klager bij klaagschrift, hetwelk, blijkens den poststempel, voorkomende op den omslag, waarin het was besloten, 20 Juli 1935 aan de post is toevertrouwd en 22 Juli 1935 ter griffie van dezen Raad inkwam, vernietiging van het ontslagbesluit, subsidiair veroordeeling van den Staat tot vergoeding van de geleden schade, heeft verzocht;

In rechte:

O. dat het bestreden besluit is genomen, nadat ter zake een advies was uitgebracht door een Commissie, als bedoeld bij artikel 28, lid 4, der Bevorderingswet voor de Zeemacht 1902;

O. dat derhalve ingevolge het bepaalde bij artikel 3, lid 2, onder b, der Ambtenarenwet 1929 jo. artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 deze Raad bevoegd is, te oordeelen over het tegen voormeld Koninklijk Besluit ingestelde beroep;

O. dat in casu, nu klager zich sinds 2 October 1934 in het Rijk in Europa bevond, het beroep, ingevolge het bepaalde bij artikel 60, lid 1, der Ambtenarenwet 1929, behoorde te zijn ingesteld binnen 30 dagen na den dag, waarop het aangevallen besluit is genomen, alzoo uiterlijk 6 Juli 1935;

O. dat klager den gestelden termijn verre heeft overschreden;

O. dat weliswaar lid 3 van laatstgenoemd artikel inhoudt, dat, indien een beroep na afloop van den daarvoor bepaalden termijn is ingesteld, het gerecht het verzuim voor gedekt houdt, doch daaraan als voorwaarde toevoegt, dat klager ten genoegde des rechters aan toont, het beroep zoo spoedig te hebben ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen;

O. dat in het onderhavige geval aan deze voorwaarde evenwel niet is voldaan, hebbende klager immers geen enkelen grond aangevoerd om zijn verzuim te rechtvaardigen;

O. dat klager dus in zijn beroep niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn beroep.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 12 December 1935.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

ART. 112 AMBTENARENWET 1929.

Herhaald verzoek om herziening, wederom afgewezen.

Verzoeker heeft ook thans wederom geenerlei omstandigheid aangevoerd, die bij de behandeling van het beroep aan den Raad niet

bekend was en die op zichzelf of in verband met andere feiten of omstandigheden ernstigen twijfel doet ontstaan aan de juistheid van de uitspraak tot niet-ontvankelijk-verklaring van verzoeker — kun-nende met name de inhoud van het door verzoeker overgelegde schrijven van een gewezen opperofficier zeer zeker niet als een dergelijke omstandigheid worden aangemerkt.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X., wonende te Y., verzoeker, in persoon ter openbare terecht-zitting verschenen, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden L. C. Rietveld, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen per-sonen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie d.d. 2 Augustus 1933, gelet op het bepaalde onder a van het eerste lid van art. 22 van het Regle-ment voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, met ingang van 10 November 1933 aan X., muzikant van het . . Regi-ment Infanterie, eervol ontslag uit den militairen dienst heeft verleend;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 11 December 1933 ¹⁾ voormelde beschikking van den Minister van Defensie d.d. 2 Augus-tus 1933 heeft nietig verklaard en heeft bepaald, dat voornoemde Minister aan voornoemden X. met ingang van 10 November 1933 oneervol ontslag zal verleen;

O. dat deze Raad bij uitspraak van 19 April 1934 voornoemden X. niet-ontvankelijk heeft verklaard in zijn hooger beroep tegen opgelde uitspraak van het Ambtenarengerecht, zulks op grond, dat hij niet heeft voldaan aan de door den fungeerend-Voorzitter van dezen Raad tot hem gerichte uitnoodiging om een volledig af-schrift van de beroepen uitspraak over te leggen; (M.R.T. XXX, 214. Red.).

O. dat deze Raad het door X. voornoemd gedane verzoek, om herziening van opgelde uitspraak, bij uitspraak d.d. 31 Juli 1934 heeft afgewezen;

O. dat X. thans wederom herziening heeft verzocht van gemelde uitspraak van dezen Raad;

O. dat de Minister van Defensie bij contra-memorije concludeert tot afwijzing van de gevraagde herziening;

In rechte:

¹⁾ Zie M.R.T. XXX, 210. Red. M.R.T.

O. dat art. 112, lid 2, der Ambtenarenwet 1929 bepaalt, dat herziening wordt verzocht op grond, dat gebleken is van eenige omstandigheid, die bij de behandeling van het beroep aan het gerecht *niet* bekend was en die op zichzelf of in verband met andere feiten of omstandigheden ernstigen twijfel doet ontstaan aan de juistheid van de uitspraak;

O. dat evenwel door verzoeker ook thans wederom geenerlei omstandigheid is aangevoerd, die bij de behandeling van het beroep aan dezen Raad niet bekend was en die op zichzelf of in verband met andere feiten of omstandigheden ernstigen twijfel doet ontstaan aan de juistheid van de uitspraak tot niet-ontvankelijk-verklaring van verzoeker — kunnende met name de inhoud van het door verzoeker overgelegde schrijven van een gewezen opperofficier zeer zeker niet als een dergelijke omstandigheid worden aangemerkt;

O. dat derhalve het verzoek om herziening behoort te worden afgewezen;

Recht doende in naam der Koningin!

Wijst het verzoek om herziening af.

WETGEVING.

Verlaging van de openbare uitgaven.

Uittreksel.

De openbare behandeling van de hiervóór¹⁾ opgenomen paragrafen van de Afdeling 1 (Justitie) vond in de Tweede Kamer plaats op 27 September 1935 (Handelingen 1935—1936, blz. 95-97).

Alleen bij paragraaf 9 (*Beperking uitgaven psychopathenwetgeving*) vond eene gedachtenwisseling plaats tusschen den heer Van der Heide en den Minister van Justitie. De paragraaf werd daarna zonder hoofdelijke stemming aangenomen. De andere paragrafen werden zonder beraadslaging en, na goedkeuring der onderdeelen, eveneens zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

In het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer der Staten-Generaal, vastgesteld 12 November 1935 (Handelingen Eerste Kamer Bijlagen 1935—1936, 7), komen ten aanzien van de hiervoor opgenomen paragrafen beschouwingen of opmerkingen niet voor. Dit is evenmin het geval in het in dato 19 November d.a.v. vastgestelde Eindverslag, waarin opgenomen de van de Regeering ontvangen Memorie van Antwoord.

De openbare behandeling van het wetsontwerp vond in de Eerste Kamer plaats op 27 en 28 November 1935 (Handelingen blz. 107-150). Op laatstgenoemden datum is het wetsontwerp met 25 tegen 10 stemmen aangenomen.

Het wetsontwerp is als wet van den 29sten November 1935 opgenomen in *Staatsblad* No. 685. (Uitgegeven 9 December 1935).

De paragrafen 8 en 9, alsmede artt. 3 en 4 van paragraaf 11, zijn in werking getreden met ingang van 1 Januari 1936 (Kon. besluit van 16 December 1935 (St.bl. no. 706), aangevuld bij Kon. besluit van 21 December 1935 (St.bl. no. 783)).

¹⁾ Zie voor de vorige stukken hiervóór blz. 200 en vlgg.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1935—1936. 85.

Wijziging en aanvulling bepalingen betreffende de zeden in het Wetboek van Strafrecht ter betere bescherming van minderjarigen.

VOORLOOPIG VERSLAG.¹⁾

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 470
der Zitting 1934—1935).

De vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht, in wier handen dit wetsontwerp gesteld is, kan zich met de strekking daarvan zeer wel vereenigen. Met de Regeering is zij van oordeel, dat aanvulling van de strafbepalingen tegen zedendelicten gewenscht is. Uiteraard kan de crimineele statistiek slechts enkele aanwijzingen geven voor de noodzakelijkheid van een zoodanige aanvulling. Wellicht staan echter den Minister langs anderen weg gegevens ten dienste, waardoor de beteekenis der aanvulling nog nader wordt geadstrueerd. Wanneer zulks het geval is, zou de Commissie het op prijs stellen, indien de Regeering de Kamer in deze van nadere voorlichting zou willen dienen.

Intusschen is de Commissie van oordeel, dat, wanneer ernstige leemten in het systeem der strafwet zijn aan te wijzen, hetgeen hier het geval is, voorzieningen gerechtvaardigd en zelfs geboden zijn. Vooral wanneer het de bescherming betreft van ideële goederen, welke zoowel voor den enkeling als voor het volksgeheel van hoog belang zijn. Als zoodanig moet ongetwijfeld worden beschouwd de handhaving der goede zeden. Ook de Overheid heeft in dit opzicht een taak te vervullen, welke verscheidene leden der Commissie aldus fundeeren, dat de Overheid gehouden is in wetgeving en bestuur Gods wet tot opperste richtsnoer te nemen. Evenwel maakt de Commissie zich geen illusies, dat afdoende bestrijding van zedendelicten door wetgevende maatregelen alleen mogelijk zou zijn. De Overheid kan immers door bepaalde handelingen strafbaar te stellen den wortel van het kwaad niet wegnemen. Daartoe moeten vooral middelen dienen, welke aan de burgerlijke overheid niet, althans niet alle rechtstreeks ter beschikking staan. Met het oog op het beschermen van onzelfstandigen en het tot op zekere hoogte tegen gaan van het ontstaan van een bedorven sfeer, waarin ook de niet openbare onzedelijkheid een voedingsbodem vindt, acht de Commissie dit wetsontwerp van belang.

Eenige leden zouden gaarne naast de in het ontwerp genoemde artikelen ook art. 245 W. v. S. in de herziening betrekken, en wel

¹⁾ Zie Wetsontwerp met Mem. v. Toel. in M.R.T. XXXI, blz. 338 en vlgg.
Red. M.R.T.

ten einde den daar genoemden leeftijd van 16 jaar tot ten minste 18 jaar te verhoogen. Zij meenden, dat een meisje van 16 jaar in het algemeen de gevolgen van haar daden onvoldoende overziet en daarom door de strafwet beschermd dient te worden.

Andere leden, hoewel ook zij in beginsel veel gevoelden voor bescherming van minderjarigen, ook boven de 16 jaar, merkten hiertegen op, dat een verhooging van deze leeftijdsgrens tot ongewenschte gevolgen aanleiding zou kunnen geven. Het hebben van vleeschelijke gemeenschap met een minderjarige van onbesproken gedrag zal krachtens het gewijzigde art. 248ter reeds strafbaar zijn, zoo dikwijls die minderjarige daartoe niet haar geheel vrije toestemming gegeven heeft. Een verruimd art. 245 zou dus ten aanzien van minderjarigen boven de 16 jaar alleen toepassing behoeven te vinden:

a. indien het een minderjarige van niet onbesproken gedrag betreft;

b. indien het een minderjarige van onbesproken gedrag betreft, die haar geheel vrije toestemming tot het plegen van het feit gegeven heeft.

In beide gevallen dreigt het gevaar van chantage, vooral omdat art. 245 een klachtdelict is. Het meisje (of haar familie) zou door bedreiging met het indienen van een klacht den man niet alleen tot betaling van een geldsom, doch ook tot het aangaan van een huwelijk kunnen bewegen. Speciaal in dit laatste geval kan een zeer ongewenschte situatie ontstaan. De thans in art. 245 gestelde grens van 16 jaar hangt ook samen met den huwelijksleeftijd, welken de wet in art. 86 B.W. voor de vrouw eveneens op ten minste 16 jaar gesteld heeft.

Enkele van de leden, die een verhooging van de leeftijdsgrens in art. 245 tot 18 jaar wenschelijk achtten, meenden, dat deze gepaard zou moeten gaan met een verlaging van de in art. 248bis genoemde grens van 21 jaar (meerderjarigheid) tot 18 jaar. Daardoor zou het thans bestaande verschil tusschen de behandeling van homoseksuele en heteroseksuele daders worden opgeheven.

Andere leden zouden tegen dit denkbeeld ernstige bezwaren hebben.

Artikel 1 (art. 248ter W. v. S.). In de Memorie van Toelichting wordt als een van de gevallen, waarop het artikel volgens de nieuwe redactie toepasselijk zal zijn, genoemd dat van een inwonenden zoon, die ontucht pleegt met een minderjarige dienstbode. Enkele leden vreesden, dat door deze vermelding in de Memorie van Toelichting practisch een soort vermoeden van schuld ten nadeele van inwonende zoons zal ontstaan, terwijl de schuld toch even goed bij de dienstbode kan liggen.

Andere leden wezen er op, dat de zoon in een dergelijk geval alleen gestraft zal kunnen worden, indien hij de dienstbode opzettelijk bewogen heeft — het initiatief moet dus van hem zijn uit-

gegaan — tot ontuchtige handelingen, daarbij misbruik makende van zijn overwicht op haar. En dat overwicht moet dan nog voortvloeien uit feitelijke verhoudingen, hetgeen in dit geval, naar deze leden meenden, wil zeggen, dat de dienstbode heeft toegegeven uit een aan haar dienstbetrekking ontleend motief. Gezien deze vereischen voor de strafbaarheid behoeft men zeker niet te vreezen, dat de rechter te spoedig tot een veroordeeling zal komen.

Opgemerkt werd, dat ten gevolge van de vervanging van „vleeschelijke gemeenschap” door „het plegen of dulden van ontuchtige handelingen” art. 248*ter* ook van toepassing zal worden op homoseksuele handelingen. Er ontstaat dus samenloop tusschen de artt. 248*ter* en 248*bis*. De Commissie heeft overwogen, of er onder deze omstandigheden wellicht aanleiding bestaat om art. 248*bis* te laten vervallen. Dit schijnt haar echter niet wel mogelijk; de verschillen tusschen art. 248*bis* en art. 248*ter* zijn daarvoor te groot. Het eerste artikel is deels ruimer dan het tweede: het kent niet den eisch van onbesproken gedrag en evenmin behoeft de dader enig middel van verleiding te hebben toegepast. Anderzijds is art. 248*ter* weer ruimer, doordat het van toepassing is op daders van elken leeftijd, terwijl art. 248*bis* alleen meerderjarigen strafbaar stelt. Vervallen van art. 248*bis* zou ongetwijfeld de bestraffing van homoseksuele handelingen met minderjarigen bemoeilijken.

De samenloop tusschen art. 248*bis* en art. 248*ter* kan in zoover niet tot moeilijkheden aanleiding geven, dat beide bepalingen dezelfde maximum-straf bedreigen, zoodat het eerste lid van art. 55 W. v. S. geen toepassing kan vinden. De vraag rijst echter of één van beide artikelen ten opzichte van het andere kan worden aangemerkt als de bijzondere bepaling tegenover de algemeene (art. 55, lid 2). Mocht art. 248*ter* beschouwd worden als een bijzondere bepaling tegenover art. 248*bis* als de algemeene, dan doet zich de moeilijkheid voor, dat het delict van art. 248*ter* een klachtdelict is en dat van art. 248*bis* niet, zoodat vervolging bij gebreke van een klacht achterwege zou moeten blijven, zoo vaak de meerderjarige den minderjarige tot het plegen of dulden van homoseksuele handelingen mocht hebben bewogen door een der in art. 248*ter* genoemde middelen. Voor deze opvatting valt — in de lijn van het arrest van den Hoogen Raad van 29 Oct. 1934 (*N. J.* 1934, blz. 1661; *W.* 12836) — iets te zeggen. Men zou, op het voetspoor van den Hoogen Raad, kunnen redeneeren als volgt: Art. 248*bis* stelt strafbaar het plegen van homoseksuele handelingen door meerderjarigen met minderjarigen. Art. 248*ter* stelt, naast andere feiten, datzelfde strafbaar, doch voegt daaraan als bijzondere elementen toe, dat gebruik is gemaakt van een der daar opgenoemde middelen, en dat de minderjarige van onbesproken gedrag was. *Voor zoover* art. 248*ter* ook ontucht met minderjarigen van hetzelfde geslacht strafbaar stelt, zou men het dus kunnen beschouwen als de bijzondere bepaling tegenover de algemeene van art. 248*bis*.

Met het oog op de mogelijkheid, dat de rechter, de hier aange-

geven redeneering volgende, bij gebreke van een klacht den officier van justitie niet ontvankelijk mocht achten in zijn vordering, schijnt het der Commissie aan te bevelen, den ontworpen tekst van art. 248ter eenigszins te wijzigen. Wellicht zou de eenvoudigste oplossing deze zijn, dat een klacht niet zou worden vereischt, indien het feit tevens onder de omschrijving van art. 248bis mocht vallen. Deze oplossing komt overeen met die, voor den hieronder nog te bespreken samenloop van de artt. 245 en 249 aan de hand gedaan door prof. VAN BEMMELEN in W. 12738.

Naast de mogelijkheid van samenloop van art. 248ter met art. 248bis staat verder de mogelijkheid van samenloop met art. 249. De Commissie meent intusschen, dat deze samenloop geen moeilijkheden kan opleveren, daar art. 249 — dat geen klachtdelict is — steeds den voorrang zal hebben, zoowel omdat het gestelde maximum zwaarder is als omdat art. 249 volgens een redeneering, overeenkomende met die, welke zoo juist werd weergegeven, beschouwd kan worden als de bijzondere bepaling tegenover art. 248bis als de algemeene.

Artikel 2 (art. 249 W. v. S.). Bij dit artikel doet zich de quaestie voor, of het als bijzondere bepaling mag worden beschouwd tegenover de algemeene van art. 245 (of art. 244), welke vraag door den Hoogen Raad bevestigend werd beantwoord bij het hierboven geciteerde arrest van 29 October 1934. Het wil der Commissie voorkomen, dat de door den Hoogen Raad gegeven oplossing, hoezeer zij het rechtvaardigheidsgevoel bevredigt, niettemin eenigszins gewrongen moet worden genoemd. Bovendien is het onbevredigende resultaat daarvan, dat degene, die ontucht pleegt met een aan zijn zorg toevertrouwd kind beneden den leeftijd van 16 jaar, niet kan worden gestraft met het maximum van 8 jaar, genoemd in art. 245, of met dat van 12 jaar, genoemd in art. 244, doch slechts met dat van 6 jaar, opgenomen in art. 249.

Om deze beide redenen acht de Commissie een wijziging aanbevelenswaardig, welke buiten twijfel stelt, dat bij samenloop tusschen art. 249 en één van de artt. 244 en 245, de laatstbedoelde artikelen praevaleeren. Zij heeft overwogen of dit doel wellicht kan worden bereikt door het bij de wet van 19 Juli 1934 (*Staatsblad* n°. 405), houdende nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde, ingevoegde art. 67a W. v. S., dat uitsluitend van toepassing is op beledigingsdelicten, eveneens van toepassing te verklaren op de hier besproken misdrijven. Dit schijnt haar evenwel niet juist. Het openbaar ministerie zou dan in het geval een vader die zich aan zijn dochter heeft vergrepen, aan de moeder kunnen mededeelen, dat het tot vervolging zal overgaan tenzij die moeder zich daartegen verzet. Dit zou de moeder in een zóó moeilijk parket brengen, nl. in een conflict tusschen het belang van haar kind en dat van haar man, dat van deze oplossing reeds daarom moet worden afgezien.

Vervolgens heeft de Commissie zich de vraag gesteld of de oplossing niet te zoeken is in een wijziging van art. 55, lid 2, W. v. S. Met het oog op de gevolgen, welke zulk een wijziging zou hebben ten aanzien van andere dan de thans besproken artikelen, meent zij, dat ook hiervan behoort te worden afgezien.

Dan rest, naar het der Commissie wil voorkomen, slechts een wijziging van art. 249 of van art. 245 (en wellicht ook 244). Als zoodanig komt naar de meening der Commissie vooral in aanmerking de reeds genoemde oplossing, door Prof. VAN BEMMELEN aan de hand gedaan in W. 12738, welke hierin bestaat, dat in het tweede lid van art. 245 na „248” wordt ingevoegd: en artikel 249. Daarmee zou worden bereikt, dat de rechter zich niet door het ontbreken van een klacht genoopt zou zien, art. 249 te beschouwen als het bijzondere delict en art. 245 als het algemeene, terwijl toch het delict van art. 245 het algemeene karakter van klachtdelict, dat de Commissie daaraan niet zou willen ontnemen, zou behouden. Mocht de Hoge Raad terugkomen op de redeneering, die hij gevolgd heeft in het geciteerde arrest van 29 October 1934, dan is er voor een wijziging van art. 244 geen reden. Volgens de vóór dat arrest gebruikelijke theorie immers kan art. 249 niet beschouwd worden als een bijzonder delict tegenover art. 244 als het algemeene. Of de Hoge Raad op zijn eenmaal toegepaste redeneering zal terugkomen, blijft intusschen de vraag. Wil men het risico, dat dit niet geschieden zal, niet loopen, dan zal een andere wijziging noodig zijn, bijv. het toevoegen aan art. 249 van een bepaling, inhoudende, dat bij samenloop met één van de artt. 244 en 245 die artikelen, in afwijking van art. 55, lid 2, praevaleeren boven art. 249. Een elegante oplossing is dit echter niet, vooral omdat daarmee de gewrongen redeneering van den Hoogen Raad door den wetgever zou worden gesanctionneerd en in de wet zelf vastgelegd.

Gaarne zal de Commissie omtrent dit vraagstuk de meening der Regeering vernemen.

Artt. 4 en 5. (Artt. 240bis en 451bis W. v. S.). De Commissie acht het wenschelijk, de in deze artikelen gestelde leeftijdsgrens van 16 jaar tot 18 jaar te verhoogen. In de Memorie van Toelichting wordt als motief voor de toevoeging van het voorgestelde nieuwe lid van art. 451bis aangevoerd, dat bij herhaling zinnenprikkelende geschriften bijv. op middelbare scholen worden aangetroffen. Wil men daartegen doeltreffende maatregelen nemen, dan zal men de bescherming zeker niet bij 16 jaar mogen laten ophouden. Dit zou ten gevolge hebben, dat aan schoolkinderen, die deze leeftijdsgrens juist hebben overschreden — en dit zijn er zeer vele, daar vrijwel alle leerlingen van de hoogste klassen der middelbare scholen er buiten zouden vallen — straffeloos zinnenprikkelende geschriften in handen gegeven zouden kunnen worden, terwijl deze kinderen zelf strafbaar zouden zijn, indien zij die geschriften aan hun iets jongere medeleerlingen mochten doorgeven. Stelt men de grens op

18 jaar, dan vallen wel is waar nog niet alle leerlingen van middelbare scholen er onder, doch met een zeer groot aantal is dit dan toch wel het geval. Ging men nog verder, dan zou de bepaling zich ook gaan uitstrekken tot geheel andere kringen en zou de handhaving daarvan buitengewoon moeilijk worden.

De Commissie heeft zich er rekenschap van gegeven, dat een verhooging van de grens tot 18 jaar in art. 240*bis* zal beteekenen, dat aan minderjarige personen beneden dien leeftijd niet alleen geen voor de eerbaarheid aanstootelijke geschriften meer mogen worden aangeboden of afgestaan, doch evenmin middelen tot voorkoming of versterking van zwangerschap. Zonder thans in te gaan op de principieele vraag, of de Staat de verspreiding van zulke middelen mag toelaten, wil zij er op wijzen, dat — ook bij de aanbevelen verruiming van de leeftijdsgrens — een verbod van het afstaan van zulke middelen niet zou werken tegenover die personen beneden de 18 jaar, die reeds gehuwd zijn, daar dezen door hun huwelijk meerderjarig geworden zijn en het artikel zich uitdrukkelijk bepaalt tot minderjarigen. Tegen een verhooging van de gestelde grens kan men dus een bezwaar van dezen aard niet inbrengen. En ten aanzien van ongehuwden beneden de 18 jaar acht de Commissie — hoe men ook over een belemmering ten aanzien van ouderen moge denken — een verruiming van het voorschrift alleszins op haar plaats.

Is er ten slotte geen aanleiding, zoo werd gevraagd, in art. 240*bis* evenals in art. 240 naast „bekend zijn” met den inhoud van het geschrift enz. op te nemen het hebben van ernstige reden om te vermoeden, dat de inhoud van het geschrift enz. aanstootelijk voor de eerbaarheid is?

Aldus vastgesteld 7 November 1935.

DUYS.
BAKKER—NORT.
BOON.
KATZ.
KORTENHORST.
GOSELING.
TERPSTRA.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1935—1936. 85.

*Wijziging en aanvulling van de bepalingen betreffende de zeden in
het Wetboek van Strafrecht ter betere bescherming
van minderjarigen.*

MEMORIE VAN ANTWOORD.¹⁾

(Ingezonden bij brief van 13 Februari 1936).

Dat de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht zich met de strekking van het wetsontwerp zeer wel kan vereenigen, is de Regeering hoogst aangenaam.

Voor wat de wenschelijkheid van de voorgestelde aanvullingen betreft, moge in aansluiting aan de overwegingen, reeds in het Verslag naar voren gebracht, nog het volgende worden aangeteekend.

Aan de politie en de parketten werden in de laatste jaren herhaaldelijk gevallen bekend van ontucht tusssen stiefouders of pleegouders en aan hun zorg en waakzaamheid toevertrouwde minderjarigen, welke in verband met de tegenwoordige redactie van artikel 249, onder 1°, niet konden worden vervolgd. Deden deze gevallen een aanvulling van artikel 249, onder 1°, wenschelijk schijnen, daarnevens bleek in de practijk behoefte aan een betere bescherming van minderjarig huispersoneel en van minderjarige bedienden en ondergeschikten op bureau's en kantoren, welk ontwerp hetzelfde artikel onder 2° betreft.

De gebleken leemten vormden een onderwerp van gedachtenwisseling in de op dit gebied werkzame vereenigingen. In den Nederlandschen Bond tot Kinderbescherming werd op de vergadering van 4 April 1932 door den heer Voskuil, chef der Rotterdamsche zeden- en kinderpolie, op het bestaan van lacunes in artikel 249 gewezen. In de Vereeniging voor Strafrechtspraak werd het onderwerp aanhangig gemaakt door den voorzitter, Mr. O. J. Cluysenaer, in zijn openingsrede op de najaarsvergadering van hetzelfde jaar van de vereeniging. Een en ander was voor den ondergeteekende aanleiding om, in aansluiting ook aan ambtsberichten van dezelfde strekking welke zijn Departement hadden bereikt, reeds toenmaals het vraagstuk in studie te nemen.

Ondertusssen was door de beide bovengenoemde vereenigingen een commissie ad hoc benoemd voor een nader onderzoek van het vraagstuk, bestaande uit Mr. Dr. J. Wijnveldt en Mr. O. J. Cluysenaer voor de Vereeniging voor Strafrechtspraak en Mr. H. de Bie en

¹⁾ Sluit aan bij de vorige aflevering. Red. M.R.T.

Prof. Mr. W. Pompe voor den Nederlandschen Bond tot Kinderbescherming. Het scheen wenschelijk, voor opstelling van een wetsontwerp, het resultaat van den arbeid van deze Commissie af te wachten. De Commissie bracht rapport uit in de maand Mei van het vorige jaar (het rapport is opgenomen in *W.* 12809, een aantekening betreffende den inhoud ook in het *Nederlandsch Juristenblad* 1934, blz. 579). Na bestudeering is de ondergeteekende, mede op grond van het zijnerzijds inmiddels verzamelde materiaal, tot opstelling van het voorgenomen wetsontwerp overgegaan. Het rapport is daarbij, wat zijn overwegingen betreft, goeddeels, wat de uitwerking in een concreet voorstel betreft, slechts zeer ten deele gevolgd. De Commissie dacht in haar rapport aan een uitbreiding uitsluitend van artikel 249. In het ontwerp is dezelfde stof, allereerst om technische redenen, over de artikelen 248ter en 249 verdeeld.

Daarnevens is in de artikelen 4 en 5 van het ontwerp (5 en 6 van het bij deze memorie gevoegde gewijzigde ontwerp) nog een ander onderwerp, waarmede de Commissie zich niet had bezig gehouden, aangevat, t.w. aanvulling van de artikelen, die de verspreiding onder de jeugd van pornographische en zinnenprikkelende geschriften, afbeeldingen en voorwerpen en van middelen tot voorkoming en tot versterking van zwangerschap bedoelen tegen te gaan. Aan deze aanvulling bleek in de practijk, in het bijzonder voor wat pornographische en zinnenprikkelende geschriften enz. betreft, behoefte. Bij herhaling worden bijv. op de middelbare scholen zoodanige geschriften in handen van de jeugd aangetroffen. Dat het wenschelijk is daarnevens evenzeer de verspreiding van preventieve middelen en abortiva onder de jeugd tegen te gaan, zal geen nadere toelichting behoeven.

Het vorenstaande wordt versterkt door de meer algemeene overwegingen, door de Commissie voor Privaat- en Strafrecht in het Verslag ontwikkeld. In ernstige leemten in het systeem der strafwet behoort reeds op zichzelf, dus ook indien deze leemten in de practijk nog niet tot bijzondere moeilijkheden aanleiding hebben gegeven, te worden voorzien.

Hierbij wordt niet uit het oog verloren, dat, gelijk ook in het Verslag wordt uiteengezet, een afdoende bestrijding van de zedendelicten van wetgevende maatregelen alleen niet kan worden verwacht. De handhaving van de goede zeden berust in de eerste plaats op ideële krachten, welke van de burgerlijke overheid geheel of ten deele onafhankelijk zijn. Deze laatste kan slechts de taak hebben op haar eigen gebied deze krachten naar vermogen te steunen en zooveel mogelijk het ontstaan van een bedorven sfeer tegen te gaan, waarin, gelijk het Verslag stelt, zoowel de openbare als de niet-openbare onzedelijkheid een voedingsbodem zou vinden.

Het is begrijpelijk, dat eenige leden gaarne de grens van 16 jaar in artikel 245 tot ten minste 18 jaar verhoogd zouden willen zien.

Gelijk in het Verslag is aangeteekend, overzien meisjes tusschen 16 en 18 jaar de gevolgen van haar daden lang niet altijd voldoende. Ook zou de verhooging wellicht een verdere terugdringing van de buitenechtelijke gemeenschap kunnen bevorderen.

Intusschen meent de ondergeteekende, met de andere leden, in het Verslag aan het woord, dat tegen zoodanige verhooging gewichtige bedenkingen zijn aan te voeren, zelfs zoodanige bedenkingen, dat de verhooging onraadzaam moet worden geacht. De grens van 16 jaar hangt samen met den huwelijksleeftijd voor de vrouw in art. 86 van het Burgerlijk Wetboek; meisjes van dien leeftijd zijn naar ons recht huwbare vrouwen. Het is moeilijk gemeenschap met haar voor de andere partij als misdrijf strafbaar te stellen, indien de vrouw tot de gemeenschap vrijwillig is overgegaan (vgl. artikel 242) en, betreft het een minderjarige van onbesproken gedrag, daartoe ook niet door een van de middelen, genoemd in artikel 248*ter nieuw*, waaronder misbruik van feitelijk overwicht, is bewogen. De strafbaarstelling zou, gelijk het Verslag aantekent, het gevaar voor chantage zeer vergrooten, hetgeen te meer klemmt, daar de bedreiging met het indienen van een klacht zou kunnen worden gebezigd, zoowel om den man tot betaling van een geldsom, als om hem tot het aangaan van een, minder gewenscht, huwelijk te bewegen.

Voor een verlaging van de leeftijdsgrens in artikel 248*bis* betreft, zou de ondergeteekende zich willen aansluiten bij de andere leden, die tegen zoodanige verlaging ernstige bezwaren hebben. De ontucht, bedoeld in artikel 248*bis*, levert het groote gevaar op, dat minderjarigen door haar in homosexueele richting worden geleid, hetgeen op hun geheele verdere leven moreel en maatschappelijk een nadeeligen invloed zal uitoefenen. Het is volstrekt noodzakelijk jongelieden althans tot hun een en twintigste jaar tegen dit gevaar te beschermen. De ondergeteekende zou voor zich zelfs eer geneigd zijn tot verhooging dan tot verlaging van dezen leeftijd. Overigens zij naar aanleiding van de vergelijking, gemaakt in het Verslag, nog uitdrukkelijk naar voren gebracht, dat de handelingen, bedoeld in artikel 248*bis* op geenerlei wijze op een lijn kunnen worden gesteld met de gemeenschap, genoemd in artikel 245.

Artikel 1 nieuw (art. 245 W.v.S.). Men zie, voor de toelichting van dit in de nota van wijzigingen nieuw-ingevoegde artikel, hetgeen zal worden opgemerkt bij de bespreking van de artikelen 2 en 3 *nieuw*.

Artikel 1 oud, 2 nieuw (oud 248*ter* W.v.S.). Het voorgestelde artikel 248*ter* beperkt de strafbaarstelling van een inwonenden zoon tot het geval, dat de dienstbode tot de onachtige handelingen werd bewogen door misbruik van uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht.

De laatste omstandigheid vormt een element van het misdrijf en zal dus voor den rechter moeten worden bewezen. In zoover bestaat

geen grond voor de vrees, in het Verslag geuit, dat door de vermelding van inwonende zoons in de memorie van toelichting practisch een soort vermoeden van schuld te hunnen nadeele zal ontstaan.

Anderzijds schijnen de eischen, welke de andere leden, in het Verslag aan het woord, aan het bewijs van het voorgestelde artikel 248ter stellen, wel zeer hoog. „Uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht” staat tegenover onmiddellijk uit het rechtstelsel voortvloeiend overwicht, dus tegenover gezag (men vergelijke artikel 249). Het begrip omvat ieder uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht. Motieven, met de dienstbetrekking verband houdende (vrees voor ontslag of bijv. hoop op aangename verhoudingen in den werkkring), behoeven dus niet in het geding te zijn. Wat het bewegen tot de ontuchtige handelingen betreft, is, gezien den voorgestelden tekst, voorts niet vereischt, dat alle initiatief van den dader is uitgegaan.

Het is juist, dat, ten gevolge van de vervanging van „vleesche-lijke gemeenschap” door „het plegen of dulden van ontuchtige handelingen”, artikel 248ter ook van toepassing zal worden op homoseksuele handelingen en er dus samenloop zal ontstaan met artikel 248bis.

Bij de bespreking van de gevolgen, welke uit deze omstandigheid zullen voortvloeien, schijnt het dienstig het algemeen standpunt voorop te stellen, hetwelk de Regeering ten aanzien van het tweede lid van artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht meent te moeten innemen. Zij is van oordeel, dat het voor den wetgever aanbeveling verdient met betrekking tot dit artikel vast te houden aan de oude leer, dat het bestaan van een bijzondere strafbepaling alleen mag worden aangenomen, indien een strafbepaling, naast *alle* elementen van de algemeene bepaling, nog een of meer bijzondere vereischten stelt (men vergelijke het principiele arrest van den Hoogen Raad van 16 December 1912, *W.* 9436, *N. J.* 1913, blz. 394, en vele latere uitspraken, laatstelijk het arrest van 13 November 1933, *W.* 12695, *N. J.* 1934, blz. 355). Deze leer schijnt geheel in overeenstemming met de algemeene rechtsbeginselen, waarvan het tweede lid van artikel 55 een uitvloeisel is.

Bij het vorenstaande wordt niet uit het oog verloren, dat de Hooge Raad in een enkel later arrest (van 29 October 1934, *W.* 12836, *N. J.* 1934, blz. 1661, in het Verslag eenige malen genoemd) naar het schijnt een andere gedachte heeft aanvaard. Het komt echter, mede op grond van het door de Commissie in het Verslag aangevoerde, aanvankelijk onraadzaam voor deze laatste gedachte bij de wetgeving als algemeenen leidraad voor het leerstuk van den eendaadschen samenloop te aanvaarden. De gedachte voert, zoo zij dezerzijds goed wordt verstaan, tot het volgende resultaat. Indien twee strafbepalingen slechts een aantal elementen gemeen hebben, ook al stellen zij daarnevens *ieder* nog andere vereischten, kan elk van beide, voor de strafbare feiten die onder beide vallen, naar verkiezing als „bijzondere bepaling” in den zin van artikel 55 wor-

den beschouwd, daar elk van beide, om de terminologie van het arrest te gebruiken, „voor zoover krachtens haar het feit strafbaar is”, „zieh verhoudt tot de andere bepaling, als de bijzondere strafbepaling tot de algemeene”. Het is duidelijk, dat dit resultaat, werd het door den wetgever aanvaard, gelijk zou staan met afschaffing van artikel 55, daar het de vrijheid geeft, in geval van eendaadschen samenloop, iedere strafbepaling, waaronder het delict valt, als „bijzondere” strafbepaling „alleen in aanmerking te doen komen”.

De Regeering meent dit stelsel, voor wat de wetgeving betreft, niet te kunnen overnemen. Zij stelt daarom voor, mede in aansluiting aan een suggestie van den raadsheer in den Hoogen Raad Prof. Taverne, geopperd in de *Nederlandsche Jurisprudentie* 1934, blz. 1664, om door wetswijziging in de moeilijkheid, waarvoor de Hooge Raad zich bij zijn arrest van October 1934 geplaatsd zag, te voorzien. Daarbij is het mogelijk een oplossing te kiezen, uit welke tevens blijkt, dat de hiervoren veronderstelde gedachte van het arrest van 1934 door den wetgever niet wordt overgenomen. Men zie het in de nota van wijzigingen nieuw-voorgestelde artikel 1, bij artikel 2oud, 3nieuw, nader toegelicht.

Uitgaande van het boven weergegeven standpunt, schijnt de toekomstige onderlinge verhouding van de artikelen 248bis en 248ter nieuw eenvoudig. Op beide misdrijven zal dezelfde straf worden bedreigd, zoodat geen van beide als zwaarste strafbepaling kan worden beschouwd. Ook is geen van beide artikelen „bijzondere bepaling” in den zin van het tweede lid van artikel 55. Moeilijkheden bij de vervolging behoeven bij dit standpunt, ook al zouden beide bepalingen worden gehandhaafd, dus niet te worden gevreesd.

De Regeering zou inderdaad, met de Commissie, beide bepalingen willen laten bestaan. Gelijk in het Verslag reeds wordt vermeld, vallen onder elk van beide strafbare feiten, welke niet door de andere bepaling worden getroffen. Artikel 248bis kan, bij verleiding door meerderjarigen van minderjarigen van onbesproken gedrag van hetzelfde geslacht, bovendien nog in verschillende gevallen van belang zijn. Allereerst, indien wel met behulp van een van de middelen, genoemd in artikel 248ter, de ontuchtige handelingen werden uitgelokt, doch dit voor den rechter niet of moeilijk kan worden bewezen. Dan, indien het openbaar ministerie een debat ter terechtzitting over het al dan niet onbesproken gedrag van den minderjarige wil vermijden. Ten slotte, indien in een bepaald geval geen klacht wordt gedaan.

Voor wat de verhouding van artikel 248ter tot artikel 249 betreft, geen van deze beide artikelen is naar het boven weergegeven standpunt „bijzondere” bepaling. Valt een concreet misdrijf onder elk van beide artikelen zoo zal bij dit standpunt artikel 249, gelijk ook het Verslag vermeldt, als de zwaarste bepaling voorrang hebben.

Artikel 2oud, 3nieuw (art. 249 W.v.S.). In aansluiting aan het-

geen bij artikel 1oud, 2nieuw is medegedeeld, stelt de Regeering in de nota van wijzigingen voor de met betrekking tot de artikelen 245 en 249 gerezen moeilijkheid op te heffen door in het tweede lid van artikel 245 naast de gevallen van artikel 248 die van artikel 249 uit te zonderen. Deze oplossing werd in W. 12738 aan de hand gedaan door Prof. van Bemmelen en in het Verslag ook door de Commissie aanbevolen. Door deze wijziging zal allereerst buiten twijfel worden gesteld, dat in gevallen, die èn onder artikel 245 èn onder artikel 249 vallen, ook indien geen klacht is ingediend, tot vervolging zal kunnen worden overgegaan. Daarnaast zal de wetgever blijk geven van het hierboven met betrekking tot het tweede lid van artikel 55 ontwikkelde algemeene standpunt, daar de aanvulling van het tweede lid van artikel 245 geen zin heeft in de opvatting, dat bij strafbare feiten, vallende onder beide bepalingen, artikel 249 als „bijzondere” bepaling alleen in aanmerking zou komen.

De invoeging lost, door de bevestiging, die zij aldus inhoudt van de oude leer betreffende het tweede lid van artikel 55, tevens de in het Verslag gesignaleerde moeilijkheid op van de onderlinge verhouding van de artikelen 244 en 249.

Zij verdient tot oplossing van de naar voren gekomen moeilijkheden de voorkeur boven de, in het Verslag mede besproken, uitbreiding van artikel 67a van het Wetboek van Strafrecht of een algemeene wijziging van het tweede lid van artikel 55. Uitbreiding van artikel 67a zou, wat de gerezen moeilijkheden betreft, niet tot een bevredigend resultaat leiden in de gevallen, waarin de klachtgerechtigde na ontvangst van de kennisgeving van het openbaar ministerie tegen vervolging bezwaar zou maken; toepassing van dit artikel zou bovendien, gelijk in het Verslag wordt vermeld, in sommige gevallen tot zware gewetensconflicten voeren. Het tweede lid van artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht houdt een rechtsbeginsel in van zoo algemeene aard en ook op het gebied van het strafrecht van zoo algemeene strekking, dat wijziging van dit lid zelf alleen bij zeer bepaalde noodzaak in overweging zou kunnen worden genomen.

Voor het toevoegen van een bijzondere bepaling aan artikel 249, in het bijzonder met het oog op artikel 244, bestaat, wordt de invoeging in artikel 245 aanvaard, naar het oordeel van de Regeering niet langer voldoende aanleiding. Zij deelt geheel de bezwaren, in het Verslag tegen deze toevoeging geuit.

Artt. 4 en 5 oud, 5 en 6 nieuw (artt. 240bis en 451bis W.v.S.). Met de in het Verslag voorgestelde verhooging van de leeftijdsgrens in deze artikelen van 16 op 18 jaar kan de Regeering, na overweging, meegaan. De verhooging is in de bij deze memorie gevoegde nota van wijzigingen opgenomen.

De bedoelde verhooging was door den ondergeteekende reeds bij de opstelling van het wetsontwerp overwogen. Op zich zelf werd zij

reeds toenmaals ook door hem wenschelijk geacht, echter werd van haar in het wetsontwerp aanvankelijk afgezien met het oog op de belangrijke uitbreidingen, welke de artikelen 240*bis* en 451*bis* reeds ingevolge de voorstellen van het ontwerp zouden ondergaan (voor wat artikel 240*bis* betreft, wegvallen van het element „uit winst-bejag”, invoeging van „in handen geeft of vertoont”, toevoeging van een tweede lid). Intusschen heeft de ondergeteekende geen bezwaar, nu de Commissie meent, dat verhooging van de leeftijdsgrens naast de voorgestelde wijzigingen kan worden aanvaard, deze verhooging, mede ten behoeve van een beter tegengaan van de verspreiding van middelen tot voorkoming en van middelen tot versterking van zwangerschap onder jeugdige personen, alsnog in het ontwerp op te nemen.

Het antwoord op de vraag, of het wenschelijk is in artikel 240*bis* evenals in artikel 240, naast het „bekend zijn” met den inhoud van het geschrift enz., op te nemen het hebben van ernstige reden om te vermoeden, dat de inhoud van het geschrift enz. aanstootelijk is voor de eerbaarheid, zou de ondergeteekende afhankelijk willen stellen van de practijk van de thans voorgestelde vergaande veruimingen van artikel 240*bis*. Tusschen de artikelen 240 en 240*bis* bestaat in zooverre verschil, dat artikel 240 de openbare sfeer betreft en verspreiding in het groot, artikel 240*bis*, mede ten gevolge van de thans voorgestelde wijzigingen, in de eerste plaats op zichzelf staande handelingen van particulieren.

De Minister van Justitie,
VAN SCHAİK.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

In het ontwerp worden alsnog de volgende wijzigingen gebracht. Onder A wordt een *nieuw artikel 1* ingevoegd:

„Artikel 1.

In het tweede lid van artikel 245 wordt, in plaats van „artikel 248”, gelezen:

„de artikelen 248 en 249”.

De *tegenwoordige artikelen 1 tot en met 5* worden genummerd 2 tot en met 6.

Artikel 5 (nieuw) wordt gelezen:

„Artikel 5.

Artikel 240*bis* wordt gelezen:

„Artikel 240*bis*.

Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij die aan een minderjarige van wien hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden

dat deze den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, hetzij eenig geschrift, eenige afbeelding of eenig voorwerp, aanstootelijk voor de eerbaarheid, hetzij eenig middel tot voorkoming of eenig middel tot versterking van zwangerschap, aanbiedt, blijvend of tijdelijk afstaat, in handen geeft of vertoont, indien de inhoud van het geschrift of indien de afbeelding, het voorwerp of het middel hem bekend zijn.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die in tegenwoordigheid van een minderjarige als bedoeld in het voorgaande lid, den inhoud van een geschrift aanstootelijk voor de eerbaarheid, indien deze hem bekend is, ten gehoor brengt.” ”

In *artikel 6 (nieuw)* wordt, in het tweede lid van den voorgestelden tekst van artikel 451*bis*, tweemaal, in plaats van „kind”, gelezen:

„minderjarige”,

en, in plaats van „zestien”, gelezen:

„achttien”.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

Het Wetboek van Strafrecht wordt gewijzigd en aangevuld als volgt:

A.

Artikel 1.

In het tweede lid van artikel 245 wordt, in plaats van „artikel 248”, gelezen:

„de artikelen 248 en 249”.

Artikel 2.

Het eerste lid van artikel 248*ter* wordt gelezen:

„Hij die door giften of beloften van geld of goed, misbruik van uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht of misleiding een minderjarige van onbesproken gedrag, wiens minderjarigheid hij kent of redelijkerwijs moet vermoeden, opzettelijk beweegt on-tuchtige handelingen met hem te plegen of zoodanige handelingen van hem te dulden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.”

Artikel 3.

Artikel 249 wordt gelezen:

„Artikel 249.

Hij die ontucht pleegt met zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijne zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwd minderjarige of zijn minderjarigen bediende of ondergeschikte, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Met dezelfde straf wordt gestraft:

- 1°. de ambtenaar die ontucht pleegt met een persoon aan zijn gezag onderworpen of aan zijne waakzaamheid toevertrouwd of aanbevolen;
- 2°. de bestuurder, geneeskundige, onderwijzer, beambte, opzichter of bediende in eene gevangenis, rijkswerkinrichting, tuchtschool, opvoedingsgesticht, weeshuis, ziekenhuis, krankzinnigengesticht of instelling van weldadigheid, die ontucht pleegt met een persoon daarin opgenomen.”

Artikel 4.

Het eerste lid van artikel 250 wordt gelezen:

„Wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren, hij die het plegen van ontucht door zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijne zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwd minderjarige of zijn minderjarigen bediende of ondergeschikte met een derde opzettelijk teweegbrengt of bevordert;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, hij die, buiten de gevallen genoemd onder 1°, het plegen van ontucht door een minderjarige wiens minderjarigheid hij kent of redelijkerwijs moet vermoeden, met een derde opzettelijk teweegbrengt of bevordert.”

B.

Artikel 5.

Artikel 240*bis* wordt gelezen:

„Artikel 240*bis*.

Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij die aan een minderjarige van wien hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat deze den leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, hetzij eenig geschrift, eenige afbeelding of eenig voorwerp, aanstootelijk voor de eerbaarheid, hetzij eenig middel tot voorkoming of eenig middel tot versterking van zwangerschap, aanbiedt, blijvend of tijdelijk afstaat, in handen geeft of vertoont, indien de inhoud van het geschrift of indien de afbeelding, het voorwerp of het middel hem bekend zijn.

Met dezelfde wordt gestraft hij die in tegenwoordigheid van een minderjarige als bedoeld in het voorgaande lid, den inhoud van een geschrift aanstootelijk voor de eerbaarheid, indien deze hem bekend is, ten gehooore brengt.”

Artikel 6.

Artikel 451*bis* wordt gelezen:

„Artikel 451*bis*.

Met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste tweehonderd gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die op of aan plaatsen, voor openbaar verkeer bestemd, eenig geschrift, waarvan de leesbaar gestelde titel, omslag of inhoud geschikt is om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, of eenige afbeelding of eenig voorwerp, geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, openlijk ten toon stelt, aanbiedt of aanslaat;
- 2°. hij die op of aan plaatsen, voor openbaar verkeer bestemd, den inhoud van eenig geschrift, geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, openlijk ten gehooore brengt.

Met dezelfde straf wordt gestraft:

- 1°. hij die eenig geschrift, eenige afbeelding of eenig voorwerp, geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, aan een minderjarige beneden de achttien jaren aanbiedt, blijvend of tijdelijk afstaat, in handen geeft of vertoont;
 - 2°. hij die den inhoud van een zoodanig geschrift in tegenwoordigheid van een minderjarige beneden de achttien jaren ten gehooore brengt.”
-

OFFICIEEL GEDEELTE.

Regeeringspupillen in militairen dienst.

*Ministerieele kennisgeving van 1 Februari 1936, 1ste Afd., nr. 23.
(Zie ook 5de B.U., blz. 580—581.)*¹⁾

Legerorders 1936, Nr. 46.

Regeeringspupillen.

1. Onder „regeeringspupillen” worden verstaan de minderjarigen, die bij rechterlijk vonnis ter beschikking zijn gesteld van de Regeering, opdat van harentwege zal worden voorzien in hun opvoeding.

Onderscheiding regeeringspupillen.

2. De in het eerste lid bedoelde personen vallen te onderscheiden in:

A. voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering gestelden, en

B. onvoorwaardelijk ter beschikking van de Regeering gestelden.

Voorwaardelijk ter beschikking gestelden (groep A).

3. Bij de voorwaardelijke terbeschikkingstelling geldt als *algemeene* voorwaarde, dat de terbeschikkingstelling geen strafbaar feit zal begaan. Zijn *bijzondere* voorwaarden opgelegd, dan is tevens een vereeniging aangewezen tot het geven van hulp en steun bij de naleving van die voorwaarden, tenzij door den kinderrechter een gezinsvoogd is benoemd, welke voogd dan het verleen van hulp en steun tot taak heeft.

Kennisgeving van terbeschikkingstelling.

4. Het openbaar ministerie bij het gerecht, hetwelk den maatregel heeft opgelegd, geeft den er bij betrokken commandant, zoodra de pupil in werkelijken dienst komt, kennis van de voorwaardelijke terbeschikkingstelling.

Krijgstuchtelijke vergripen; bijstand.

5. De commandant houdt, in geval van een krijgstuchtelijk vergrijp van den pupil, bij het overwegen van de te nemen beslissing rekening met de feiten en omstandigheden der voorwaardelijke terbeschikkingstelling, welke in verband met het vierde lid te zijner kennis komen. Overigens bevordert de commandant zooveel mogelijk de nakoming van de gestelde voorwaarden; degene, die met het verleen van hulp en steun is belast, verleent zijn bijstand niet dan met goedvinden van den commandant.

¹⁾ M.R.T. XIV, blz. 3. Red. M.R.T.

Onvoorwaardelijk ter beschikking gestelden (groep B).

6. De pupil, die onvoorwaardelijk ter beschikking van de Regeering is gesteld (d.w.z. in wiens opvoeding van regeeringswege wordt voorzien) komt niet in werkelijken dienst, dan nadat de Minister van Justitie de bedoelde voorziening voorwaardelijk heeft beëindigd.

Voorwaardelijk ontslag uit terbeschikkingstelling.

7. De beëindiging, in het vorig lid bedoeld, geschiedt onder de volgende voorwaarden:

a. dat de voorwaardelijk ontslagene zich gedraagt overeenkomstig de aanwijzingen van dengene, die met het toezicht over hem wordt belast;

b. dat hij dengene, die met toezicht wordt belast, alle verlangde inlichtingen verschaft; en

c. dat hij zonder vergunning van dengene, die met het toezicht wordt belast, niet verandert van betrekking of woonplaats.

Toezicht.

8. Het in het vorig lid bedoelde toezicht wordt opgedragen aan de commandanten van de legeronderdeelen, waarbij de regeeringspupillen hun werkelijken dienst vervullen.

Beschikking betreffende ontslag en toezicht.

9. Een afschrift van de beschikking tot verleening van voorwaardelijk ontslag of wel — in het geval dat de pupil bereids in het genot is van dat ontslag — van de beschikking tot nadere opdracht van het toezicht, wordt den commandant toegezonden, hetzij door den directeur van een der rijksopvoedingsgestichten, voor het geval een rijksorgaan de opvoeding heeft behartigd, hetzij door een vereeniging of instelling, indien de opvoeding een voorwerp van particuliere zorg is geweest. Behalve dit afschrift ontvangt de commandant bovendien vanwege de directie of het bestuur van het gesticht of de instelling, waarin de pupil laatstelijk in verpleging was, ongevraagd alle gegevens, welke den commandant van nut kunnen zijn bij het bepalen van zijn gedragslijn tegenover den pupil.

Rechtstreeksch toezicht en leiding.

10. De commandant heeft de bevoegdheid om een onder zijn bevelen staanden officier of onderofficier met het meer rechtstreeksch toezicht en de onmiddellijke leiding van den regeeringspupil te belasten, doch wordt daardoor niet ontheven van zijn verplichting om op handel en wandel van den pupil het algemeen toezicht uit te oefenen. Het staat den commandant vrij om, voor zoover hij zulks noodig oordeelt, de in het slot van het vorig lid bedoelde gegevens ter kennis te brengen van dengene, aan wien hij het rechtstreeksch toezicht opdraagt. De commandant zorgt echter, dat die gegevens als strikt vertrouwelijk worden beschouwd en de pupil

zooveel mogelijk gevrijwaard blijft voor toespelingen van derden op zijn verleden.

Overdracht toezicht.

11. Voor het geval, dat de pupil langdurig wordt gedetacheerd, draagt de commandant, voor den duur der detachceering, het toezicht over aan de autoriteit, onder wier bevelen de gedetacheerde tijdelijk wordt gesteld, en zendt hij van de detachceering bericht aan den betrokken gestichtsdirecteur of het betrokken vereenigingsbestuur.

Leiding enz. van den pupil.

12. Indien de commandant het noodig acht om het hem opgedragen toezicht gedeeltelijk aan een ander over te dragen, kiest hij daartoe een persoon, die in voldoende mate beschikt over tact, levenservaring en menschenkennis en van wien verwacht kan worden, dat hij een vaderlijk vriend en raadsman van den pupil zal zijn en bereid zal wezen om, zoo noodig ook buiten de eigenlijke diensturen, den pupil met raad en daad bij te staan. Voorts zendt de commandant, telkenmale wanneer een regeeringspupil onder zijn toezicht wordt geplaatst, daarvan bericht aan den betrokken legerpredikant of aalmoezenier, en zoekt hij, indien het gedrag van den pupil of andere omstandigheden daartoe aanleiding geven, in overleg met den geestelijken verzorger naar middelen om den gewenschten invloed op den pupil te oefenen.

Verslag.

13. In den aanvang van elk kalenderkwartaal en bij het einde van verblijf in werkelijken dienst brengt de commandant, volgens het bij deze legerorder gevoegd model ¹⁾, aan den betrokken gestichtsdirecteur of het betrokken instellingsbestuur nopens den pupil rechtstreeks verslag uit.

Rapport betreffende buitengewone voorvallen en gedrag.

14. Buitengewone voorvallen, den pupil betreffende, deelt de commandant onverwijld mede aan den directeur of het bestuur, in het vorig lid bedoeld. Indien de pupil in strijd handelt met de in zijn ontslagbrief gestelde voorwaarden of zich zeer slecht gedraagt, dient de commandant door tusschenkomst van bedoelden directeur of bedoeld bestuur bij den Minister van Justitie een rapport in betreffende den pupil. Uit dat rapport moet blijken, hetzij dat de commandant intrekking van het voorwaardelijk ontslag wenschelijk acht, hetzij dat — ondanks het berispelijke gedrag van den pupil — de herroeping van het voorwaardelijk ontslag niet of nog niet geraden is.

¹⁾ Hier niet overgenomen. Red. M.R.T.

Herroeping voorwaardelijk ontslag.

15. Indien de commandant omstandigheden aanwezig acht, welke zouden kunnen leiden tot voorstellen tot herroeping van het voorwaardelijk ontslag, overweegt hij zeer zorgvuldig, of hij tot het doen van het voorstel zal overgaan. Bij de overweging houdt hij er rekening mede, dat de herroeping tot meer leidt dan alleen het onderbreken van het verblijf in den werkelijken militairen dienst; dat een enkel krijgstuuchtelijk vergrijp, dat zich in het algemeen leent voor toepassing van een disciplinaire correctie, in den regel geen aanleiding mag zijn tot het indienen van een dergelijk voorstel; dat herroeping van het voorwaardelijk ontslag een vrij zware straf op zichzelf is; en dat door toepassing van die straf voor betrekkelijk lichte vergrijpen de pupil het gevoel zou krijgen, dat hij in een uitzonderingspositie is geplaatst en juist van hem meer wordt gevergd dan van anderen.

Kaderopleiding.

16. De commandant vormt aan de hand van de inlichtingen, welke de directeur van het gesticht of het bestuur van de instelling, in het negende lid bedoeld, nopens den pupil verstrekt, zijn oordeel, of de pupil in aanmerking kan komen voor het volgen van een kaderopleiding. In geen geval wordt een militair alleen op grond van het feit, dat hij regeeringspupil is, van kaderopleiding uitgesloten.

Groot verlof enz.

17. De directeur of het bestuur, in het negende lid bedoeld, doet den commandant mededeeling van de plaats, waarheen, bij vertrek met groot verlof of bij dienstverlating, de regeeringspupil moet worden gezonden. De commandant draagt zorg, dat de directeur of het bestuur zoo mogelijk ongeveer twee maanden vóór den datum van het vertrek met groot verlof of van dienstverlating door den pupil opgaaf nopens dezen datum ontvangt.

Medewerking van rijksagenten.

18. De commandant roept zoo noodig de medewerking in van de „rijksagenten voor voorwaardelijk ontslag”. Hij houdt er daarbij rekening mede, dat de taak dier ambtenaren omvat de zorg voor de plaatsing van voorwaardelijk ontslagenen, het houden van besprekingen met toezichthouders en het met raad en daad bijstaan van de voorwaardelijk ontslagenen en dat het instituut dier agenten in zekeren zin een schakel vormt tusschen de gestichts- of de vereenigingsbesturen en de toezichthouders. Rijksagenten zijn:

a. voor de provinciën Noordholland en Friesland, voor het gedeelte van de provincie Zuidholland ten noorden van den Ouden Rijn tusschen de kust en Leiden en van de spoorlijn Leiden—Woerden, met inbegrip van Leiden, alsmede voor het gedeelte van de

provincie Utrecht ten noorden van de spoorlijn Woerden—Utrecht—Amersfoort—Nijkerk, met uitzondering van de gemeenten Utrecht en Amersfoort:

de Heer U. G. Dorhout, Koepoortsweg 92, te Hoorn;

b. voor de provinciën Zeeland, Noordbrabant en Limburg, voor het gedeelte van de provincie Zuidholland ten zuiden van den Ouden Rijn tusschen de kust en Leiden en van de spoorlijn Leiden—Woerden, met uitzondering van Leiden, voor het gedeelte van de provincie Utrecht ten zuiden van de spoorlijn Woerden—Utrecht—Amersfoort en ten westen van de spoorlijn Amersfoort—Rhenen, met inbegrip van de gemeente Utrecht, doch met uitzondering van Amersfoort, alsmede voor het gedeelte van de provincie Gelderland te zuiden van den Rijn en de Lek:

de Heer W. C. J. Viveen, F. C. Dondersstraat 68, te Utrecht;

c. voor de provinciën Groningen, Drenthe en Overijssel, voor het gedeelte van de provincie Gelderland ten oosten en ten noorden van den Rijn, alsmede voor het gedeelte van de provincie Utrecht ten zuiden van de spoorlijn Nijkerk—Amersfoort en ten oosten van de spoorlijn Amersfoort—Rhenen, met inbegrip van Amersfoort:

de Heer Th. J. Hoen, Mr. A. F. de Savornin Lohmanlaan 5a, te Groningen.

Behartiging belangen van den pupil.

19. Met de in het vorig lid genoemde rijksagenten wordt zoo noodig overleg gepleegd nopens de wijze, waarop de belangen van den pupil het best zijn te behartigen, zoowel gedurende het verblijf in den militairen dienst als ten tijde van het vertrek met groot verlof of van dienstverlating door den pupil.

20. L.O. 1918, A 35 (5de B.U., blz. 580—581), wordt bij deze ingetrokken. (M.R.T. XIV, blz. 3. Red.).

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Naar aanleiding van de voorgestelde wijziging van art. 29 Wetb. v. Strafvordering.

Nog altijd bevatten de militaire rechtsplegingen (art. 63 R.L.; 61 R.Z.) het wel eenigszins archaïstisch aandoende verbod:

„Men zal nimmer door het aandoen van pijn of ongemakken, door bedreigingen van dezelve, door belofte van vrijstelling, of vermindering van straf of wel door strikvragen ¹⁾, den beschuldigten zoeken te brengen tot confessie, doch hem wel mogen onder het oog brengen, zoowel dat de Regter, op bewijzen zonder bekentenis kan en moet straffen, als de onwaarschijnlijkheid zijner verdediging.”

Dat de wetgever van 1814 een dergelijk voorschrift noodig achtte laat zich begrijpen, immers de herinnering aan de pas eenige jaren tevoren afgeschafte pijnbank zal hem nog levendig voor den geest hebben gestaan. Pressie gericht op het verkrijgen van een bekentenis — waaraan men toen nog als de „koningin der bewijsmiddelen” een overgroote beteekenis hechtte — was dus uitdrukkelijk aan officieren-commissarissen verboden; geheel vrij in de door hem aan te nemen houding was een beklagde echter niet: een plicht tot antwoorden was hem, op straffe, opgelegd.

Art. 81 (oud) R.L.: „Wanneer een beschuldigde, zonder des Regters onbevoegdheid te beweerden, of nadat die stelling is verworpen, zich onwillig toont om te antwoorden op alle of sommige vraagpunten, die hem worden voorgehouden, of zijne antwoorden zoodanig onbetamelijk inrigt, dat het klaarblijkelijk is, dat hij zich aan zijne verplichting om te antwoorden, wil onttrekken, en, na herhaalde vermaningen, daarvan niet terugkomt, zal dit in een verbaal, of in het slot van het verhoor door den Auditeur-Militair worden aangeteekend, en daarvan, door Commissarissen aan den Commandierenden Officier, worden rapport gedaan.”

Art. 82 (oud) R.L.: „De Commanderende Officier zal alsdan, met overleg van Commissarissen en den Auditeur-Militair, zoodanige correctieve middelen bepalen als kunnen strekken om den beschuldigde te doen besluiten, om, aan zijne verplichting, te voldoen.”

Art. 60 (oud) en 61 (oud) R.Z. waren m.m. gelijkkluidend, met dit verschil alleen, dat aan laatstgenoemd artikel nog was toegevoegd: „mits echter bij deze bepaling steeds de meeste billijkheid en gematigdheid worde betracht en in het oog gehouden.”

Deze bijvoeging dankte haar ontstaan aan de volgende opmerking van den Raad van State ²⁾:

¹⁾ De woorden „of wel door strikvragen” zijn bij de herziening van 1912 ingevoegd. Zie art. 71 (oud) R.L., art. 50 (oud) R.Z. Het verbod kwam reeds vroeger in de „Justitieele voorschriften” voor.

²⁾ Zie Mr. Henri van der Hoeven. Onze militaire strafwetgeving. 1884. blz. 143.

„Het 61e Art. levert gewichtige bedenking op. Er is wel rede, om een halstarrige beschuldigten langs gepaste middelen te brengen tot het voldoen aan zijne verplichting, om te antwoorden op de vragen, hem voorgehouden; dan, zeer ligtelijk kan van het vermogen, hetwelk de Wet daartoe geeft, verkeerd of ligtvaardig gebruik gemaakt worden. Het is dus niet dan met de meeste schroomvalligheid, dat de Wetgever dit vermogen moet toekennen, te meer daar ook, zonder des beschuldigten antwoorden, de Regter op genoegzame bewijzen aliunde den beschuldigten straffen kan. Bij het behouden dus van dit art. diende nog wel een vermaning aan Commissarissen en den Commandierenden Officier gevoegd te worden, van daarin met de meeste regtvaardigheid en billijkheid te werk te gaan.”

Waarom een gelijke vermaning niet ook in art. 82 (oud) R.L. is opgenomen, blijkt niet. Vermoedelijk is het verzuimd doordat de Raad van State in zijn advies betreffende die Regtspleging¹⁾ zijn opmerking niet heeft herhaald.

In de praktijk zal de door de wet opgelegde verplichting tot antwoorden niet veel beteekenis hebben gehad, omdat de militaire beklaagden het ook zonder wetsbepaling wel als natuurlijk en van zelf sprekend zullen beschouwen dat zij op de hun gestelde vragen — óók in hun eigen belang — antwoord geven, daargelaten of dit antwoord steeds overeenkomstig de waarheid zal zijn. Trouwens voor een werkelijk onwillige zou de verplichting niet moeilijk te omzeilen zijn. Hij zou immers eenvoudig kunnen antwoorden dat hij het niet weet, dat hij het zich niet kan herinneren, of iets dergelijks. Wat hiervan moge zijn, van toepassing onder vigneur van de beide Rechtsplegingen van correctieve maatregelen herinneren wij ons niet ooit te hebben gehoord of gelezen. De oudere schrijvers hechten er weinig aandacht aan of trachten de bepaling te ontwijken.²⁾

Er kwam nog iets anders bij, waardoor ook zij die de bevoegdheid tot toepassing van correctieve middelen in handen hadden, huiverig geweest zullen zijn van die bevoegdheid gebruik te maken. De rechtsopvattingen ten aanzien van plichten en rechten van

¹⁾ T.a.p. blz. 148-149.

²⁾ Zie o.a. Huart en Salmon. De militaire wetten voor het Krijgsvolk te water. 1880, ad art. 60 R.Z. Koolemans Beijnen, Handleiding Militair recht, 1885, blz. 294. Collette en van Dijk, Militaire rechtspleging, 1901, blz. 167.

In de Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp tot wijziging van de Regtspleging dat geleid heeft tot de wet van 31 October 1912 (Stbl. no. 337) zegt de Regeering dat men gerustelijk mag aannemen, dat, waar de gewone bewijsvoorschriften ook in het militaire strafproces toepasselijk zijn, bepalingen, o.a. als die van artt. 81 en 82 R.L. „als stilzwijgend vervallen moeten worden beschouwd.” (Bijl. Hand. Tweede Kamer, 1904-1905 25, No. 1, blz. 2). Ter tegemoetkoming aan de gerezen bezwaren heeft de Regeering toen echter toch nog bij Nota van wijzigingen de in verband met de nieuwere bewijstheorie noodige veranderingen opgenomen. Zie hieronder.

beklaagden hebben zich n.l. in den loop der 19e eeuw geleidelijk en belangrijk gewijzigd, een verplichting tot antwoorden door den beklagde wordt al gauw niet meer erkend. Reeds het, in 1838 ingevoerde, Wetboek van Strafvordering, art. 199, bevat de bepaling dat, indien een beschuldigde weigert of in gebreke blijft op de aan hem gedane vragen te antwoorden, het hof zal bevelen dat desniettemin met de zaak zal worden voortgegaan, nadat de president aan den beschuldigde zijne verplichting om te antwoorden zal hebben onder het oog gebracht. Er is hier dus nog wel sprake van eene „verplichting”, maar meer dan een woord is dit niet, immers elke sanctie op het niet-naleven ervan ontbrak. Een beklagde kon volstaan met te antwoorden „dat hij vermeent zich over de zaak niet te moeten uitlaten”.¹⁾

Het is begrijpelijk, dat de Wetgever bij de herziening van het Wetboek in 1886 ook het *woord* „verplichting” schrapte. Ook de aanmaning om te antwoorden is toen vervallen, zoodat art. 179, 1e lid, van het herziene Wetboek eenvoudig kwam te luiden: „Indien de beklagde weigerachtig of in gebreke blijft gedane vragen te beantwoorden, wordt niettemin met de zaak voortgegaan.”

Practisch gaf die wijziging weinig verschil met den toestand vóór 1886, theoretisch was zij van belang als toenadering tot de beginselen van het accusatoir proces.²⁾

Wij zullen aanstonds zien, dat de Wetgever bij de vaststelling van het nieuwe, in 1926 in werking getreden Wetboek van Strafvordering — ten onrechte — nog weer een stap verder is gegaan, maar moeten nu eerst even aandacht vragen voor de veranderingen te dezen aanzien door de wet van 31 October 1912 (Stbl. No. 337) gebracht in de beide tot dusver nog steeds, dus bijna een eeuw, volkomen ongerept gebleven militaire Regtsplegingen. Het was te verwachten dat de meer moderne rechtsopvattingen nu ook hier haren invloed zouden doen gelden en dit is dan ook, gelukkig in bescheiden mate, werkelijk het geval. Van art. 81 (oud) R.L., hierboven geciteerd, evenals van art. 60 (oud) R.Z., zijn de slotwoorden „en daarvan door Commissarissen aan den Commandierenden Officier worden rapport gedaan” vervallen en zijn in aansluiting hieraan de artikelen 82 (oud) R.L. (zie boven) en art. 61 (oud) R.Z. geheel geschrapt. Zie thans art. 73 R.L., 71 R.Z.

Wij kwamen dus toen, en zijn nu nog, in den toestand zooals die tot 1886 bij de gewone strafvordering bestond. Practisch was de wijziging van weinig beteekenis, terwijl ook het nog gebleven

¹⁾ Mr. A. de Pinto, Handleiding Wetboek van Strafvordering, 1882, blz. 362.

²⁾ Zie Mr. A. A. de Pinto, Het herziene Wetboek van Strafvordering, 1882, II, blz. 146.

Ook in de gewone strafrechtspleging kwam weigeren om te antwoorden zelden voor. Mr. Sleutelaar deelt ons mede dit bij de verhooren van 1200 à 1300 verdachten slechts éénmaal te hebben ondervonden en toen op advies van den raadsman. Zie Tijdschr. v. Strafr. XXIX, blz. 328.

verschil met de gewone strafvordering, bestaande in het gehandhaafde woord „*verplichting*” om te antwoorden, van zuiver theoretischen aard is.

Het nieuwe, op 1 Januari 1926 in werking getreden Wetboek van Strafvordering ging, in zijn zorg voor de rechten van den beklaagde, verder op den ingeslagen weg. Art. 29, na alles te hebben verboden wat de strekking heeft eene verklaring te verkrijgen, waarvan niet gezegd kan worden dat zij in vrijheid is afgelegd, zegt niet alleen, nu uitdrukkelijk: „De verdachte is niet tot antwoorden verplicht”, maar voegt hieraan bovendien toe: „Hiervan wordt hem, behalve in het geval van behandeling zijner zaak ter terechtzitting, vóór het verhoor mededeeling gedaan. Van deze mededeeling wordt in het procesverbaal van het verhoor melding gemaakt.”

Het zijn vooral deze laatste, ook o.i. min of meer zonderlinge bepalingen welke van den beginne af en van vele zijden, scherpe bestrijding hebben ontmoet.¹⁾ Aanvankelijk was zelfs voor de behandeling *ter terechtzitting* geene uitzondering gemaakt. Zij werd pas later bij de Invoeringswet (art. 5) ingevoegd.

Dat ook de tegenwoordige Minister van Justitie de nieuwe bepalingen „minder gelukkig” vond, bleek reeds in de Mem. v. Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende de Justitiebegroting voor 1935.²⁾ En dienovereenkomstig is dan ook nu, bij Koninklijke Boodschap van 31 Januari 1936 een wetsontwerp ingediend met een vrij scherpe reactie op het Wetb. van Strafvordering. De Regeering stelt n.l. voor om den tweeden, derden en vierden volzin van het eerste lid van art. 29 — dat zijn de bepalingen hierboven tusschen aanhalingsteekens vermeld — eenvoudig te doen vervallen. Dat komt dus neer op een terugkeer tot het oude Wetb. v. Strafvordering en *practisch* op eenzelfde regeling als in de militaire Regtsplegingen getroffen is.

Ten slotte willen wij hier nog wijzen op de consequenties welke de rechtspraak afleidt uit het bepaalde bij art. 63 R.L. (art. 61 R.Z.) en waaruit blijkt dat de militaire straf- en tuchtrechter aan die bepaling, striktgenomen alleen geschreven voor het gerechtelijk onderzoek, een zeer ruime strekking toekent.

Zoo kwam in de beklagzaak, beslist bij beschikking van het H.M.G. van 25 November 1921 (M.R.T. XVII, 471) de vraag aan de orde, of krijgstuuchtelijk strafbaar is de militair die *door zijn commandant* ondervraagd of hij de schrijver was van een artikel

¹⁾ De bepalingen werden opgenomen op verlangen van de Commissie van Voorbereiding uit de Tweede Kamer.

Zie Mr. van Heynsbergen „Een Wonde Plek in het Nieuwe Wetboek” in Tijdschr. v. Strafrecht XXXI, blz. 418, en in zijne Verzamelde Geschriften blz. 51. Deze schrijver verzet zich sterk reeds tegen de bepaling dat de verdachte niet tot antwoorden verplicht is.

Zie ook Tijdschr. v. Strafr. XXXII, blz. 178.

²⁾ Te vinden in W. v. h. R. No. 12835³.

in een Militair weekblad, weigert daarop te antwoorden. Het Hof overwoog:

„dat het voor den militair krijgstuuchtelijke plicht is, eene hem in dienst of ter zake van eene dienstaangelegenheid door den meerdere gestelde vraag naar waarheid te beantwoorden, zelfs al zou hij daardoor erkennen, zich aan een krijgstuuchtelijk vergrijp te hebben schuldig gemaakt, doch dat stellig niet van den militair kan worden gevergd eene door den meerdere gestelde vraag te beantwoorden, indien hij daardoor met den strafrechter in aanraking zou komen, waar immers in artikel 63 der Rechtspleging bij de Landmacht het beginsel is neergelegd, dat het den beschuldigde vrij staat al dan niet tot bekentenis te komen”.

Het Hof gaat daarbij zelfs zóóver, dat voor de weigering voldoende werd geacht, dat bij den *klager* — hoewel zijn commandant slechts voornemens was hem wegens dat artikel krijgstuuchtelijk te straffen — de opvatting had post gevat dat anderen aanleiding zouden kunnen vinden hem voor den Krijgsraad te brengen, daar „het voornamelijk hierop aankomt of bij den militair, tot wien de vraag wordt gericht, op aannemelijken grond gezegd kan worden de vrees te bestaan, dat hij door de beantwoording daarvan kans zou loopen voor den Krijgsraad te worden gebracht”.

Ook weder met een beroep op het beginsel neergelegd in art. 63 R.L. besliste het Hof, bij beschikking van 22 Mei 1928, M.R.T. XXIV, 254 dat het spreken van onwaarheid bij het onderzoek voorafgegaan aan eene disciplinaire bestraffing wegens het, patrouilledienst verrichtende, overtreden van een bij gemeenteverordening gegeven rookverbod, niet strafbaar is, nu deze overtreding ten onrechte disciplinair was afgedaan.

Daarentegen heeft het H.M.G. bij herhaling beslist dat het onwaarheid spreken bij het onderzoek van een disciplinair vergrijp krijgstuuchtelijk strafbaar is.¹⁾ Ook te dien aanzien wordt derhalve dezelfde onderscheiding gemaakt als bij het weigeren om antwoord te geven.

De lijn wordt doorgetrokken in de beschikking van den Commandant der Marine te Willemsoord van 25 Januari 1935, M.R.T. XXX, 574.

Een korporaal was wegens wateren op den openbaren weg, verboden bij Rotterdamsche Politieverordening, disciplinair gestraft, ook naar het oordeel dier hoogere autoriteit terecht. Maar bovendien was de man oorspronkelijk ook gestraft wegens bemoeilijken van het onderzoek door halsstarrig ontkennen. Dit gedeelte van de strafreden heeft de Commandant der Marine als onjuist geschrapt met een beroep op art. 61 R.Z., omdat het hier óók betrof een strafbaar feit en het a priori geenszins vaststaat, dat disciplinaire afdoening geoorloofd is.

¹⁾ Zie bijv. Beschikking 12 December 1927. M.R.T. XXIII, 686; 11 Juni 1929, XXV, 325.

Eindelijk wijzen wij nog op de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi van 10 April 1933, in zoover bevestigd bij beschikking van het H.M.G. van N.I. (M.R.T. XXXI, 73) en beslissende dat de in de strafreden omschreven bemoeilijking van het onderzoek geen disciplinair vergrijp zou opleveren wanneer op den verdachte de verdenking rust, dat hij zich aan een door den Krijgsraad te berechten feit heeft schuldig gemaakt. Dit was echter, hoewel de auditeur-militair er anders over dacht, naar het oordeel van den Krijgsraad niet het geval. Klager was dus i.e. terecht o.a. wegens liegen krijgstuuchtelijk gestraft. Hoe de klager hier zelf over de mogelijkheid van eene verwijzing naar den Krijgsraad dacht, blijkt niet.

Gelijk wij reeds opmerkten blijkt uit de geciteerde beslissingen wel, dat ook de tuchtrechter aan art. 63 R.L. (art. 61 R.Z.) ver gaande gevolgtrekkingen ontleent en daarbij vooral aan de rechtsbelangen van de gestraften in groote mate aandacht schenkt. Het blijkt tevens, dat de „verplichting” tot antwoorden waarvan art. 73 R.L. en art. 71 R.Z. spreken, bij verdenking van een strafbaar feit, zelfs als deze slechts in de meening van den betrokkene bestond, ook al is er (nog) geen strafrechtelijke vervolging ingesteld, practisch beteekenis niet heeft.

Voorlichtingsrapporten in militaire strafzaken.

In het „Jaarboek voor berechting en reclasseering van volwassenen en kinderen” 1936, troffen wij onder het „*Samenvattend overzicht van de werkzaamheid der Reclasseeringsraden in het jaar 1934, D. Voorlichtingsdienst*”, op blz. 57-58, de volgende mededeelingen aan: ¹⁾

„Spraken wij het vorige jaar de vrees uit, dat de versch geknoopte en teere band tusschen den militairen rechter en de voorlichtende organen reeds weer verbroken zou zijn, thans kunnen wij tot ons genoegen vaststellen, dat dit vermoeden ten onrechte voortkwam, eensdeels uit het zwijgen op dit punt van het Bossche verslag, anderdeels uit het niet meer bestaan van den Reclasseeringsraad te Alkmaar.

Over de praktijk bij den Zeekrijgsraad lichtte ons sindsdien een artikel van Mr. R. J. Brünner in het Maandblad 1935 pag. 165 v. in ²⁾, terwijl het betreffende verslag, ditmaal omtrent den Krijgsraad te Den Bosch meldt, dat één strafdoossier ter fine van rapport door den Auditeur-Militair via den Raad aan eene reclasseeringsinstelling werd ter hand gesteld; in dit geval volgde eene voorwaardelijke veroordeeling”.

¹⁾ Door ons in de gewone spelling omgezet.

²⁾ Zie M.R.T. XXXI, blz. 135. Red. M.R.T.

Dienstplichtigen of vrijwilligers, niet in werkelijken dienst, die als beklaagden voor den militairen rechter moeten verschijnen.

(genieten alsdan geen soldij of jaarwedde)

Het is gebleken, dat bij onderscheiden korpcommandanten de meening heeft post gevat, dat een dienstplichtige of een vrijwilliger, wiens dienstverband bij de krijgsmacht niet tot doorlopenden werkelijken dienst verplicht, die, in een tijdvak waarin hij niet in werkelijken dienst is, als beklaagde voor den militairen rechter moet verschijnen, door den erbij betrokken korpcommandant in werkelijken dienst zou moeten worden geroepen en dat, als gevolg daarvan, aan den beklaagde op de(n) dag(en), waarop hij in werkelijken dienst is geweest, soldij of jaarwedde moet worden uitbetaald.

Naar aanleiding daarvan richtte de Minister van Staat, Minister van Defensie a.i tot een der bovenbedoelde korpcommandanten een brief, waarin o.m. het volgende werd naar voren gebracht :

„Het is niet noodzakelijk dat een militair met groot verlof, die als „beklaagde voor een militair rechtscollege moet verschijnen, daarvoor „in werkelijken dienst wordt geroepen.

„Ingevolge artikel 154 van de Regtspleging bij de landmacht „wordt aan beklaagde door de daartoe bevoegde ambtenaren namens „den auditeur-militair de opdracht verstrekt voor den Krijgsraad te „verschijnen, waarbij betrokkene tevens wordt bevolen, daarbij in „uniform gekleed te zijn.

„Wellicht ten overvloede vestig ik er Uw aandacht op, dat tijdens „het onderzoek door den militairen rechter, beklaagde wordt *geacht* „in werkelijken dienst te zijn op grond van art. 62 sub 3° W.v.M.S., „hetgeen echter uiteraard niet ten gevolge heeft, dat aan betrokkene „op de dagen, waarop bedoeld onderzoek plaats vindt, jaarwedde „of soldij wordt uitbetaald.

„Het recht op jaarwedde of soldij is alleen aanwezig wanneer de „betrokkene in werkelijken dienst wordt *opgeroepen*, hetgeen — zoo- „als gezegd — in het onderwerpelijke geval niet moet geschieden.”

INGEKOMEN BIJDLAGEN.

Krijgstuchtelijke afdoening van gequalificeerde delictsvormen niet genoemd in de Wet op de Krijgstucht.

DOOR

TH. R. DEELDER,

Officier van Administratie 1e Klasse K.M.

Bij lezing van het in de Januari-aflevering opgenomen artikel: „Een en ander over de toepassing van art. 58 van de Wet op de Krijgstucht”, door A. Spruijt, trof het mij weer dat de inzender de meening is toegedaan dat krijgstuchtelijke afdoening van gequalificeerde delictsvormen niet geoorloofd zou zijn, waar hij schrijft (het betreft hier de in art. 58 W.K. neergelegde terugverwijzing naar den tot straffen bevoegden C.O.):

„wel degelijk is de rechter gehouden aan de gevallen, waarbij „krijgstuchtelijke afdoening in abstracto toegestaan is. Deze gevallen vindt men limitatief opgesomd in art. 2 W.K., verder „mag de rechter niet gaan; hij heeft zich aan die opsomming te „houden”. ¹⁾

Ook in het M.R.T. maakte deze kwestie reeds eenige malen een onderwerp van bespreking uit ²⁾ en kwam de Redactie bij de behandeling der vraag of een feit strafbaar volgens art. 97 j^o artikel 99 W.v.M.S., vatbaar is voor krijgstuchtelijke afdoening, tot de conclusie — hierbij verwijzend naar artikel 114 W.v.M.S. — dat uit de W.K. zelve duidelijk blijkt dat het optreden van verzwarende omstandigheden veelal de grond vormt voor een uitsluiting der mogelijkheid tot krijgstuchtelijke afdoening, een mogelijkheid wel bestaande bij het feit in den grondvorm.

Ook uit de afwezigheids-artikelen zelf put de redactie nog een argument voor deze meening en wel door er op te wijzen dat art. 98, 3°. W.v.M.S. afzonderlijk genoemd wordt in art. 2, 2°. W.K. Hare argumentatie is deze. Was bij het noemen van den grondvorm in art. 2 W.K. de krijgstuchtelijke afdoening van een gequalificeerden vorm eo ipso altijd mogelijk, dan had men art. 98, 3°. niet afzonderlijk behoeven te noemen, daar artikel 98, 3°. W.v.M.S. (bij afwezigheid niet langer dan acht dagen) niets anders is dan overtreding van art. 97, 1°. W.v.M.S. (eveneens met een afwezigheid niet langer dan 8 dagen), doch gepaard met de verzwarende omstandigheid van „achterzeilen”. Het argumentum a contrario der redactie zou sterk zijn, ware het niet dat art. 98, 3°. een delictum sui generis is, immers hierin is als element niet mede gesteld de minimum duur van 1 dag,

¹⁾ L.c. pag. 369.

²⁾ Zie M.R.T. XXI, 53-55; M.R.T. XXIV, 221.

terwijl voor een verhouding van gequalificeerden vorm tot grondvorm wordt vereischt dat de gequalificeerde vorm *alle* elementen van den grondvorm bevat en bovendien nog een nader speciaal element (Hooge Raad 16 Dec. 1912, Wbl. 9436).¹⁾

Mag overigens het argument, dat wèl in art. 2, 2°. W.K. het artikel 98, 3°. genoemd is en niet uitdrukkelijk artikel 97, j° 99 nu de conclusie wettigen, dat inderdaad de opsomming in art. 2, 2°. W.K. limitatief is en de ontwerper van het Wetboek dus niet bedoeld heeft de gequalificeerde delictsvormen — indien zij naar het oordeel van den tot straffen bevoegden meerdere van lichten aard zijn — vatbaar te maken voor disciplinaire afdoening?

N.m.m. wordt deze conclusie niet gerechtvaardigd.

Boven en behalve het ontbreken van een der delicts-essentialia (de minimum duur van 1 dag), bestaat tusschen de artikelen 97, 1°. en 98, 3°. W.v.M.S. een zoodanige gradatie dat het niet anders kan of de wetgever heeft bedoeld met artikel 98 W.v.M.S. een afzonderlijk strafbaar feit aan te geven en dit uitdrukkelijk kenbaar maakt door hier een andere qualificatie te geven (desertie) dan die van art. 97 (opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid). Vandaar de afzonderlijke vermelding dier twee artikelen in art. 2, 2°. W.K.

De meening dat het feit vallende onder art. 97 j° art. 99 W.v.M.S. mutatis mutandis eveneens een andere qualificatie dan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid zou moeten hebben, kan ik niet deelen, hier hebben we een gequalificeerd delikt in den zuiversten vorm, het feit zelf blijft omschreven in artikel 97, terwijl artikel 99 zelf geen feit omschrijft, alleen omstandigheden opsomt.

Dat de zwaarte van het feit strafbaar volgens art. 97 j° art. 99 W.v.M.S. een criterium zou moeten zijn voor de onmogelijkheid van disciplinaire afdoening, kan ik niet aanvoelen. Zeer zeker zijn vele gevallen denkbaar, waarbij niet kan worden gezegd dat zij zoo zwaar zijn, dat den tuchtrechter geen middelen ter repressie meer ten dienste zouden staan.

Naar dezerzijdsche meening zal dan ook in concreto aan de hand van art. 2, 2° W.K. moeten worden beoordeeld of een overtreding van art. 97 j° art. 99 W.v.M.S. van zoodanig lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan.

Ter adstructie mijner meening dat de wetgever wel in meer gevallen bepaalde artikelen aanhaalt, zonder hiermede een limitatieve opsomming te bedoelen, moge ik mij beroepen op Prof. van Hamel in zijne Inleiding tot de Studie van het Nederlandsche Strafrecht. Hij schrijft hier bij de behandeling van het leerstuk der herhaling ²⁾:

¹⁾ Dit arrest heeft betrekking op een geheel andere vraag dan de hier behandelde, n.l. op de verhouding tusschen twee strafbepalingen, een algemeene en een bijzondere, voor de toepassing van art. 55, 2e lid, W.v.S. Red. M.R.T.

²⁾ Van Hamel-van Dijk, t.a.p. pag. 563. „Een strijdvraag”.

„In art. 421—423 (W.v.Sr.) zijn de misdrijven waarbij recidieve geldt, aangewezen met aanhaling van artikelen. Hieruit is een strijdvraag ontstaan, in zoover voor enkele misdrijven — waarschijnlijk onwillekeurig — de grondvormen wel zijn genoemd (a. 296, 300 W.v.Sr.) maar zekere gequalificeerde vormen niet (a. 298, 304 W.v.Sr.) Quid juris nu, wanneer de vroegere of wel de latere veroordeeling die niet genoemde vormen betreft? Ook m.i. moet dan hiervan worden uitgegaan, dat in beide gevallen de veroordeeling altoos eene veroordeeling ook wegens den grondvorm (vruchtafdrijving, mishandeling), inhoudt, zoodat er dus herhaling is.”

Dat ten slotte de Regeering bij de totstandkoming van de W.K. geen andere opvatting heeft gehad dan dat een krijgstuuchtelijke afdoening van niet in de W.K. genoemde gequalificeerde delikt vormen, geoorloofd is, blijkt uit de beraadslagingen in de Tweede Kamer over artikel 72 W.K.

Hier toch merkt de Heer de Savornin Lohman, voorzitter van de Commissie van Voorbereiding, op:

„Maar ik wenschte bij gelegenheid van dit artikel ook nog een vraag te doen aan de Regeering, die vergeten is door de Commissie te doen bij gelegenheid van art. 2, 2e lid, welk artikel ook hier wordt aangehaald ¹⁾. Er is n.l. in art. 2 no. 2 aangehaald artikel 78, tegenwoordig art. 81 (art. 97 W.v.M.S., Schr.), waarin voorkomen feiten die ook krijgstuuchtelijk kunnen worden behandeld. Nu ontstaat de vraag, of onder bedoeld artikel ook begrepen is art. 83 (vroeger 84) (Artikel 99 W.v.M.Sr., Schr.) ²⁾. Artikel 99 bevat eenige verzwarende omstandigheden van art. 97. De Commissie van voorbereiding meent nu, dat in art. 2 artikel 99 niet behoeft te worden aangehaald, omdat het vanzelf valt onder art. 97. In artikel 97 wordt het eigenlijke misdrijf omschreven en art. 99 behelst niets dan eenige verzwarende omstandigheden die niet kunnen worden [lees: die kunnen voorkomen] bij de misdrijven omschreven in de artt. 97 en 98.

Derhalve, wanneer de in art. 97 bedoelde feiten zich voordoen onder de verzwarende omstandigheden van art. 99 dan zouden zij naar het oordeel der Commissie ook dan krijgstuuchtelijk kunnen worden afgedaan.

De Commissie zou gaarne van de Regeering vernemen, of haar opvatting van art. 2 in deze juist is.” ³⁾

¹⁾ Bij art. 30 Inv. 1921 werd de vermelding van art. 2 geschrapt uit art. 72 W.K.

²⁾ Gemakshalve worden de in Van der Hoeven aangehaalde artikelen 81, 82 en 83 hier verder aangeduid met de tegenwoordige nummering 97, 98 en 99 W.v.M.Sr.

³⁾ Zie voor deze en volgende aanhaling Van der Hoeven, Militair Strafen Tucht recht, deel III pag. 555.

De Heer van der Hoeven antwoordde hierop:

„Wat verder de vraag van den Heer Lohman betreft, die komt hierop neder: of, wanneer een feit is vermeld in art. 2, n°. 2, in den eenvoudigen vorm, en zoodanig feit is gepleegd onder een verzwarende omstandigheid in een ander artikel vermeld, of het dan toch krijgstuchtelijk kan worden afgedaan.

Die vraag kan ik bevestigend beantwoorden; ik geloof niet, dat dit zelfs aan eenigen redelijken twijfel onderhevig is. Immers art. 2 spreekt o.a. van het feit, omschreven in art. 97. In art. 99 worden echter geen feiten omschreven; daar worden alleen zekere omstandigheden opgesomd, onder welke het feit in art. 97 omschreven, kan worden gepleegd. Dat het feit van art. 97 gepleegd is onder zekere omstandigheden, neemt niet weg, *dat het feit zelf omschreven is* in art. 97, dus vermeld is in art. 2 ontwerp-Wet op de Krijgstucht, en dat het dus krijgstuchtelijk kan worden afgedaan.”

Stelliger had het welhaast niet gezegd kunnen worden.

Helaas heeft een tegenovergestelde meening haar bevestiging gevonden in de jurisprudentie van het H. M. G. ¹⁾ Ik zeg helaas, omdat in de praktijk thans maar al te vaak blijkt, dat Commandeerende Officieren in de strafreden den eenvoudigen vorm omschrijven, om toch maar vooral in lichtere gevallen op opportuniteitsgronden een strafvervolgning te voorkomen, terwijl in wezen het delikt onder een verzwarende omstandigheid aanwezig is. Ik moge hier nog memoreeren dat omgekeerd de naar den Zeekrijgsraad te Soerabaja verwezen deelnemers aan de massale dienstweigering in Januari 1933 was te laste gelegd eenvoudige opzettelijke ongehoorzaamheid, hoewel toch zeker de verzwarende omstandigheden genoemd in art. 114, derde lid sub 1° of/en 3° aanwezig waren, zulks uitsluitend om naar de heerschende meening de lichtere gevallen vatbaar te doen blijven voor krijgstuchtelijke afdoening. ²⁾

Het argument voor zijne opvatting door Inzender ontleend aan de mondelinge beraadslaging in de Tweede Kamer bij art. 72 W.K. was ons niet onbekend. Wij hebben er echter nooit eene overwegende beteekenis aan gehecht gelet op den tekst zelf van art. 2 W.K., alwaar herhaaldelijk de mogelijkheid van krijgstuchtelijke afdoening uitdrukkelijk is beperkt tot bepaalde onderdeelen (leden) van verschillende, daar genoemde artikelen. Bovendien is aan de geschiedenis van de totstandkoming der W. K. een argument te ontleenen, vierkant in strijd met het door schrijver aangevoerde. Het is te vinden in de Memorie van Toelichting op art. 2, 4° — dus in een schrif-

¹⁾ Zie sententie H.M.G. do. 7 September 1934, M.R.T. XXX blz. 403 vlg, meer speciaal blz. 405, derde en vierde alinea.

²⁾ Zie beschikking H.M.G. van N.I. do. 25 September 1933, M.R.T. XXX blz. 280-283.

telijk stuk, waaraan meer waarde is te hechten dan aan het mondeling debat bij plotseling in discussie gebrachte vraagpunten — alwaar de Regeering opmerkt: „dat door de vermelding van de artikelen 310 en 321 duidelijk blijkt, dat alleen bij diefstal en verduistering, zonder eenige verzwarende omstandigheden gepleegd, krijgsmatigheidsafdoening geoorloofd is, iets waarover tot dusver onzekerheid bestond”. (Zie van der Hoeven III, blz. 90).

Wat er van zij, zoo hier sprake kan zijn van een strijdvraag, heeft die vraag practisch, althans zeker buiten Oost-Indië, hare beteekenis verloren door de uitdrukkelijke beslissing gegeven bij sententie van het H. M. G. van 7 September 1934. Of deze wetsuitlegging te betreuren valt, betwijfelen wij, nu het hier in den regel betreft ernstige misdrijven. Wetsontduiking zal wel altijd mogelijk blijven.

Red. M. R. T.

Het Verdrag van Genève van 27 Juli 1929 betreffende de behandeling van krijgsgevangenen in verband met de militaire straf- en tuchtwetten.

De Novemberaflevering 1935, van „De Militaire Spectator” geeft op blz. 480, in de rubriek „Beoefening van het tuchtrecht in de weermacht” enkele opmerkingen over het „Verdrag van Genève van 27 Juli 1929 betreffende de behandeling van krijgsgevangenen”.

Het trekt n.l. de aandacht, dat de bepalingen van de artt. 45-59 van dit verdrag in onderscheidene opzichten afwijken van hetgeen op dit stuk in de W.K. is bepaald. De auteur van deze opmerking gaat uit van het standpunt dat de bovenbedoelde verdragsbepalingen wijziging van de Wet op de Krijgstucht noodzakelijk maken. Daarbij rijst aanstonds de vraag: Is dit standpunt juist en zonder meer te aanvaarden?

Indien men deze kwestie objectief beschouwt kan men, uitgaande van de meening, dat wél wijziging van de nationale wetgeving noodig is, nagaan en ontwikkelen, welke bepalingen afwijkingen vertoonen en in welken zin en op welke wijze er in zoude kunnen worden voorzien om mogelijk te maken dat — in afwijking van de bepalingen der militaire Straf- en Tuchtwetten — de bepalingen van het Verdrag kunnen worden nagekomen op een wijze, die niet strijdig zal zijn met de nationale wetten.

Bij het zoeken naar de eenvoudigste oplossing van dit vraagpunt zal men zich echter allereerst dienen af te vragen of ook met de bestaande wetgeving het geldende recht van dit Verdrag verwerklijkt kan worden.

Dan heeft men na te gaan of in de bepalingen van de Wet op de Krijgstucht een wijziging behoort te worden aangebracht nu er bepalingen van een nieuw Verdrag in het leven zijn geroepen waaraan dezelfde personen zijn onderworpen als diegenen waarop het 2e lid van art. 72 W.K. j^o art. 65 W.v.M.S. doelt.

Hiertoe beschouwe men de volgende 4 punten:

I. De bepalingen van het Verdrag zijn goedgekeurd, bij de Wet van 25 Juli 1932 (Staatsbl. no. 396) en hebben derhalve kracht van Wet gekregen. Deze Wet is dus posterieur aan de Wet op de Krijgstucht. Daarom gelden deze bijzondere bepalingen van het Verdrag boven de algemeene bepalingen van de Wet op de Krijgstucht. Doordat de wetgever de bijzondere bepalingen van het Verdrag gemaakt heeft onttrekt hij deze daardoor aan de algemeene bepalingen van de Wet op de Krijgstucht. Hier geldt ook de algemeene regel dat een speciale wetsbepaling derogeert aan een wetsbepaling van algemeene strekking. Hier derogeeren dus de specifieke bepalingen voor krijgsgevangenen aan de algemeene bepalingen van de Wet op de Krijgstucht. Indien noodig worden dan ook niet de algemeene maar de bijzondere bepalingen toegepast.

II. De bepalingen voor de krijgsgevangenen zijn vastgesteld bij Traktaat (Verdrag), dezerzijds goedgekeurd bij de Wet. Naar zeer veler meening is een Traktaat een Wet van hooger orde, welker superioriteit boven de nationale Wet wordt aanvaard.¹⁾ Wijken derhalve de bepalingen van het Verdrag af van de bepalingen van de nationale wet (Wet Krijgstucht) dan zijn de Verdragsregelen toepasselijk.

III. Art. 38 W.v.M.S. zegt: „Niet strafbaar is hij, die in tijd „van oorlog binnen de grenzen zijner bevoegdheid een naar de „regelen van het oorlogsrecht geoorloofd feit begaat, of wiens be- „straffing strijdig zoude zijn met een verdrag, geldende tusschen „Nederland en de mogendheid waarmede Nederland in oorlog is, of „met eenig voorschrift, ingevolge zoodanig verdrag vastgesteld.”

Hier wordt dus de strafbaarheid opgeheven van hem die in strijd met de Wet Krijgstucht de verdragsregelen toepast. Immers vallen de personen, waarvoor het Verdrag regelen schept op grond van art. 72, 2e lid W.K., bij het zich *schuldig* maken aan eenig krijgstuchtelijk vergrijp, onder de algemeene bepalingen van de Wet Krijgstucht en op grond van art. 65 W.v.M.S. bij het zich *schuldig* maken aan de daar genoemde strafbare feiten onder de algemeene bepalingen van het Wetboek Militair Strafrecht. Evenals art. 8 van het Wetboek van Strafrecht in algemeene termen verwijst naar de uitzonderingen in het Volkenrecht erkend, zoo waarborgt ook art. 38 van het Militair Strafwetboek straffeloosheid voor al die handelingen, die, tijdens ze gepleegd worden, als geoorloofde oorlogsdaden zijn te beschouwen. De wet laat hier den militairen rechter vrij in het onderzoek nopens hetgeen het oorlogsrecht — waarvan de inhoud voor een deel is vastgelegd bij internationale verdragen — in ieder bijzonder geval al of niet medebrengt (M. v. T. op art. 38 W.v.M.S.).

IV. De M. v. T. op de goedkeuringswet van dit Verdrag van 27 Juli 1929 (M. v. T. op wetsontwerp no. 382⁵— 1932, Tweede Kamerzitting van 23 Juni 1932: Straf- en Tuchtrecht t.a.v. krijgs-

¹⁾ François: Handboek van het Volkenrecht, I, blz. 333 vlgg.

gevangenen) zegt: „Als hoofdbeginsel is t.a.v. deze materie vooropgesteld dat er geen afzonderlijk straf- en tuchtrecht voor krijgsgevangenen is ontworpen, of behoeft te worden gemaakt in eenigen Staat. De krijgsgevangenen zijn daarentegen onderworpen aan de Wetten en Voorschriften t.a.v. deze materie geldend in het leger van den Staat in wiens macht de krijgsgevangenen zich bevinden.”

Op grond van bovenaangevoerde argumenten moge nu de conclusie getrokken worden dat dit Verdrag betreffende de behandeling der krijgsgevangenen geen wetswijziging vereischt en het 2e lid van art. 72 W.K. geen herziening behoeft, om de toepassing van het Verdrag van Genève te verzekeren.

Volledigheidshalve zij hieronder vermeld in welke opzichten de bepalingen van het Verdrag afwijken van onze nationale wetgeving. Art. 53, 1e lid van het Verdrag zegt: „Geen krijgsgevangene, die krijgstuchtelijk is gestraft en die zich in omstandigheden bevindt, welke voor de repatriëering bepaald zijn, zal mogen worden achtergehouden om reden dat hij zijn straf niet heeft ondergaan.”

Met afwijking van art. 28 W.K. kan de hier bedoelde krijgsgevangene wel huiswaarts worden gezonden vóórdat zijn straftijd is verstreken.

Art. 54, 4e lid van het Verdrag zegt: „Wanneer een gevangene, gedurende of na afloop van een tijdvak van arrest met een nieuwe krijgstuchtelijke straf mocht worden gestraft, zal ten minste een termijn van drie dagen elk der tijdvakken van arrest scheiden, zoodra een hunner tien dagen of meer bedraagt.”¹⁾

In de nationale wetgeving komt niet een dergelijke bepaling voor, en wordt derhalve deze bepaling t.a.v. krijgsgevangenen zoo noodig toegepast.

Art. 56, 4e lid van het Verdrag zegt: „Elken dag moeten deze gevangenen de gelegenheid hebben om beweging te nemen of om gedurende tenminste twee uren in de buitenlucht te verblijven.”

Indien noodig, wordt deze bepaling dus toegepast met afwijking van art. 23, 4e lid, I.D.K.L. (A), waar het beweging nemen enz. als regel eerst na den tweeden dag en dan ten hoogste één uur wordt toegestaan.

Ten slotte, is art. 49, 1e lid van het Verdrag maar een schijnbare afwijking van onze nationale wetgeving. Het artikel luidt: „Geen krijgsgevangene kan door de gevangenhoudende mogendheid van zijn rang worden beroofd.”

Immers het beginsel dat hieraan ten grondslag ligt werd reeds in ons militair strafrecht erkend, waar de M. v. T. op art. 65 W.v.M.S.

¹⁾ Ook kan nog worden gewezen op art. 54 eerste lid, luidende: „Arrest is de zwaarste krijgstuchtelijke straf, welke aan een krijgsgevangene kan worden opgelegd.” Plaatsing in eene tuchtklasse is dus verboden. Practisch heeft dit verbod echter geen beteekenis daar deze straf, gelet ook op hare bedoeling, wel nimmer als een voor een krijgsgevangene geëigende tuchtmaatregel in aanmerking zou komen.

Van de bijkomende straffen zal alleen „vermindering van kost” toepasselijk zijn. Zie ook art. 55 van het Verdrag.

zegt, dat met de rangen onderling van krijgsgevangenen t.a.v. delikten geen rekening gehouden wordt omdat daarbij geen enkel Nederlandsch rechtsbelang betrokken is.

Tusschen de krijgsgevangenen enz. onderling wordt door ons recht de vroeger bestaan hebbende verhouding van meerdere tot mindere in het algemeen niet erkend. Verlaging is derhalve ook daarom niet toepasbaar.

J. HOLTRUST.

's Gravenhage, 6 Maart 1936.

Eerste-luitenant der Infanterie.

De hierboven behandelde vraag wordt naar onze meening reeds beslissend beantwoord door het door den schrijver sub II aangevoerde argument. In gevallen, waarin de bepalingen van een internationaal verdrag, door de Nederlandsche Regeering geratificeerd en daarna in werking getreden, in strijd mochten zijn of komen met voorschriften van de nationale wetgeving, zelfs met de Grondwet, zullen eerstgenoemde bepalingen, als van hooger orde, prévaleeren en zulks ongeacht of de nationale wet van ouderen of van jongeren datum is dan het verdrag.

Vroeger is hierover wel eens anders gedacht. Zoo meende vooreerst Mr. J. A. Levy, op het voetspoor van den Duitschen Staatsrechtsgelerde Laband, in zijn in 1880 verschenen werk „Wet of Tractaat?“, dat zelfs een bij de wet goedgekeurd verdrag voor den rechter en voor de geregerden niet verbindend was, zoolang niet de wetgever bij afzonderlijke wet de verdragsbepalingen had overgebracht in de nationale wetgeving en langs dien weg toepasselijk gemaakt op de onderdanen. Buïjs (De Grondwet I, blz. 215) verwierp dien eisch als te formalistisch, hij vond de goedkeuringswet voldoende. Evenzoo L. J. van Apeldoorn, Inleiding tot de studie van het Nederlandsche recht, 1933, blz. 67. En zoo is dan ook de praktijk der rechtspraak.

Voor den verdragsregel dat „Volkenrecht landsrecht breekt“, verwijzen wij naar het door den heer Holtrust ook reeds aangehaalde werk van Prof. J. P. A. François, in het bijzonder Deel I, blz. 333-336; ook blz. 321-322. Uit de door dezen schrijver bekleede ambtelijke functie zal men wel mogen afleiden dat diens opvatting practisch overeenstemt met die van de Regeering.

Voor zoover nog noodig vindt die opvatting, wat het militair recht betreft, volkomen bevestiging in art. 38 W.v.M.S. Verschillende bepalingen zijn er — en zij zijn welbewust door den wetgever aangevaard¹⁾ — waaruit blijkt dat niet alleen de W.K., maar ook het W.v.M.S. niet overeenstemt met een verdragsregel (Zie o.a. art. 78 en art. 79 tegenover artt. 29, 31, resp. art. 12 van het Verdrag nopens de wetten en gebruiken van den oorlog te land, Staatsblad 1910, No. 73).

¹⁾ Zie Van der Hoeven I, blz. 419; II, 15, 28.

In alle dergelijke gevallen zal de militaire straf- of tuchtrechter allereerst het oog moeten richten op de voorschriften van de toepasselijke verdragen ¹⁾ om te zorgen dat zijn hanteering van het nationale straf- en tuchtrecht daarmee niet in conflict komt.

Red. M.R.T.

Interregionaal militair strafrecht. ²⁾

DOOR

Mr. J. P. G. SCHMITZ,

Kapitein der Artillerie van het Kon. Ned.-Ind. Leger.

Naar aanleiding van het debat van den heer H. J. G. van Giessen, Officier van Administratie der 1ste klasse, Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, hetwelk is afgedrukt in aflevering 3 van het M.R.T. Deel XXXI, blzn. 289—298, zij het mij vergund langs dezen weg een antwoord te geven.

Vooreerst begin ik met op te merken dat de heer van G. onomwonden heeft toegegeven dat de aan de orde gestelde toestand onhoudbaar is en eene oplossing noodzakelijk is. Immers hij zegt: „... en het is natuurlijk een ongezone toestand, dat een militair der Zeemacht zich hier te lande maar straffeloos zou kunnen schuldig maken aan alle mogelijke feiten, waarvoor een burger en een militair van de Indische landmacht wel terecht moeten staan. Hier wordt dus een oplossing vereischt.” ³⁾

Hierover zijn wij het dus eens en verschil van meening kan er enkel bestaan over de wijze waarop het vraagstuk moet worden opgelost.

Nu doet de heer van G. ons niet een bepaalde oplossing aan de hand. Immers hij zegt in het geheel niet door welke wetswijzigingen en/of -aanvullingen aan den bestaanden dualistischen toestand een einde kan worden gemaakt. Door hem wordt enkel en alleen de richting

¹⁾ Hierbij ook te letten op de Staten, voor welke het verdrag verbindend is en of het c.q. de clause van algemeene deelneming („si omnes clause”; „Allbeteiligungsklausel”) bevat, d.w.z. dat de verdragsvoorschriften betreffende het Oorlogsrecht, alleen verbindend zijn in een oorlog, waarin alle belligerenten partij bij het verdrag zijn (o.a. art. 2 van het Landoorlogverdrag).

De voor den militair van belang zijnde verdragen zijn opgenomen in de „Verzameling van internationale verdragen” Kon. Mil. Academie 1935 No. 653, alwaar ook bij de verschillende verdragen telkens de Staten zijn vermeld voor welke zij verbindend zijn, alsmede in eene „Aanvullende verzameling van internationale verdragen ten dienste der Koninklijke Marine”.

Zie echter wat de clause „si omnes” betreft, ook nog François, Handboek I, blz. 376.

²⁾ Een antwoord op het debat van den Heer H. J. G. van Giessen op de XXste Jaarvergadering van de Ned.-Indische Officiersvereniging te Bandoeng op 24 Mei 1935.

³⁾ Zie M.R.T. XXXI, blz. 292.

aangewezen waarin hij zich de oplossing van het vraagstuk denkt. En die richting is volgens den heer van G. dat aan den militairen rechter die over de Zeemacht in de overzeesche gebieden recht spreekt, de bevoegdheid verleend worde om *naast* het Nederlandsche recht ook het materiele gewone strafrecht van de overzeesche gebiedsdeelen toe te passen. Hij zegt dit met de volgende woorden: „Een van de mid-delen waardoor n.m.m. de lacune kan worden opgeheven is, den militairen rechter de bevoegdheid te verleen, het Indische strafrecht toe te passen.” (M.R.T. XXXI, blz. 292/293). En: „De meest praktische oplossing is dus, dien militairen rechter met de toepassing van het Indische gemeene strafrecht te belasten, die met de toepassing van het militaire recht belast is.” (blz. 293). En even verder nog: „Dat de Zeekrijgsraad, Nederlandsche rechter, naast het Nederlandsche recht specifiek Indisch recht zal kunnen toepassen, acht ik geen bezwaar.”

Daarna geeft de heer van G. een tweetal voorbeelden van analogie op dit gebied om zijne zienswijze te staven.

Ik vermeen dezelfde oplossing aan de hand te hebben gedaan. Ik moge hiertoe verwijzen naar het gedeelte van mijn inleiding hetwelk is afgedrukt op blzn. 259 en 260. Ik huldig t.a.p. dezelfde meening, echter met de toevoeging: „onder de huidige constellatie.” Met den heer van G. acht ik het geen bezwaar dat het beginsel van de *lex fori* wordt doorbroken in het onderhavige geval; dat de Zeekrijgsraad in Indië naast het Nederlandsche recht dus ook het Indische gemeene strafrecht zou toepassen. Echter, zooals ik deed uitkomen, enkel en alleen onder de huidige omstandigheden. Ik sta die oplossing alléén voor om tegemoet te komen aan den onhoudbaren toestand van thans. Maar geenszins sta ik deze oplossing voor wanneer men eenmaal een einde zal maken aan den tegenwoordigen toestand. Dan stel ik mij op het standpunt van een radicale oplossing. Dan geen halve maatregelen! En hierin verschil ik nu met den heer van G. van meening. Immers hij wil dan niet verder gaan dan de zoo juist aangegeven oplossing, terwijl ik op het marinepersoneel in Indië het Indische strafrecht in zijn vollen omvang van toepassing wil doen zijn, dus alle N.I. wettelijke strafbepalingen, met uitsluiting van het Nederlandsche strafrecht in den uitgebreidsten zin des woords.

In het stelsel van den heer van G. zal zeer zeker de vraag dienen te worden opgelost, hoe de beide complexen van gemeen strafrecht — het Nederl. en het Ned.-Ind. — *naast elkaar* moeten werken. Hoe bijv. wanneer een strafbaar feit valt binnen de wettelijke omschrijvingen zoowel van een Nederl. als van een Ned.-Ind. strafbepaling? Ik vermeen dat de rechter geen gemakkelijke taak zal hebben, wanneer hij gelijktijdig twee stelsels naast elkaar moet hanteeren, terwijl de rechtszekerheid er allermint mede zal zijn gebaat.

Doch op dit onderwerp wil ik niet verder ingaan, nu de heer van G. niet heeft aangegeven hoe hij zich de oplossing voorstelt van dat moeilijke probleem van het gelijktijdig hanteeren en gelden van twee strafrechtstelsels naast elkaar.

Alleen begrijp ik niet, dat de heer van G. blijft staan op het standpunt om beide stelsels van gemeen ¹⁾ strafrecht naast elkaar toe te passen. Voor hen die eenmaal heeft toegegeven dat het noodzakelijk is, dat op den militair der Zeemacht het N.I. gemeene strafrecht toepasselijk behoort te zijn, zal het toch zeker evenmin bezwaar opleveren een klein stapje verder te gaan en enkel en alleen het N.I. strafrecht te aanvaarden voor dat marinepersoneel. Waarom zouden we de moeilijkheid inschakelen van het toepassen van twee stelsels naast elkaar?

Maar er komt nog een veel belangrijker argument meespreken tegen de opvatting van den heer van G. Zijne opvatting ware te verdedigen, wanneer dat N.I. strafrecht zooveel slechter was van gehalte dan het Nederlandsche, zóódanig dat de marineschepeling binnen N.I. van slechter strafrechtsconditie werd, dan elders in het Koninkrijk der Nederlanden, indien op hem binnen N.I. de N.I. wettelijke strafbepalingen bij uitsluiting van toepassing zouden zijn. Maar dit nu is juist geenszins het geval. Immers de eisch van concordantie waarborgt in N.I. een zooveel mogelijk overeenkomstig recht met het Nederlandsche. Wie zich hiervan wil overtuigen leze de M. v. T. eens na op het Ind. W. v. M. S. Hij zal tot de ontdekking komen dat zeer streng de hand is gehouden aan den eisch van concordantie. Slechts enkele wijzigingen, verband houdend met specifiek Indische toestanden, werden in het Ned. W. v. M. S. aangebracht.

De heer van G. erkent dit dan ook ten volle als hij op blz. 294/295 zegt: „Artikel 131 I.S. stelt als eisch, dat het strafrecht de in Nederland geldende wetten zal volgen, *zoodat aan de kwaliteit van het Indische strafrecht niet behoeft te worden getwijfeld. Zoodoende kan men niet spreken van een tegenstelling tusschen het Nederlandsche en het Indische recht.*” ²⁾

Wanneer men dit eenmaal erkent, dan kan er n.m.m. geen enkel bezwaar meer worden aangevoerd tegen de opvatting van *uitsluitende* toepassing van het Ind. strafrecht op den marineman in N.I. Immers zijn strafrechtspositie blijft verzekerd op dezelfde wijze als *elders* in het Koninkrijk. Zijn strafrechtspositie is enkel aangepast aan de specifiek Indische toestanden.

En is het voorts niet logisch dat op dien marineschepeling het N.I. strafrecht in zijn vollen omvang van toepassing behoort te zijn? Want artikel 131 I.S. zegt niet alleen dat het in Nederland geldende strafrecht zal worden gevolgd, maar voegt daar nog aan toe: „echter met die wijzigingen welke wegens de bijzondere toestanden in Nederlandsch-Indië noodig zijn.” En hier gaat het juist om. Het is toch vanzelfsprekend dat *ieder* die naar deze gewesten komt om aldaar te werken, voor geruimen tijd te leven en te wonen, dus

¹⁾ Wij hebben dit uit het betoog van den heer v. G. niet afgeleid. Wel dat het zijne bedoeling was om het Indische *gemeene* strafrecht toe te passen *met uitsluiting* van het Nederlandsche *gemeene* strafrecht.

Red. M.R.T.

²⁾ Cursiveering van mij.

onderhevig is gedurende dien tijd aan die bijzondere toestanden, ook onderworpen is aan dat recht hetwelk met die bijzondere toestanden rekening houdt. Waarom zou een marineman in dit opzicht anders moeten worden behandeld dan *ieder ander* lid van de Indische samenleving? Het marinepersoneel dat hier soms jaren achtereen vertoeft is ingezetene van N.I. en als zoodanig dient dat personeel ook dezelfde rechten en verplichtingen te hebben als ieder ander ingezetene. Voor een uitzonderingspositie is geen plaats!

Bovendien komt hier nog de volgende omstandigheid bij. De Marine in Indië bestaat voor een goed deel — ben ik goed ingelicht, dan is dat 60 % — uit in Indië aangeworven Inheemsch personeel. Door de aanwerving bij de Kon. Marine in N.I. wordt op dat Inheemsch personeel met één pennestreek het Nederlandsche gemeene strafrecht toepasselijk. En dat voor menschen die hier geboren en getogen zijn; meestal nog nimmer in het Rijk in Europa zijn geweest, en toch zeker mogen worden geacht te behooren tot een categorie van personen waarvoor de bijzondere toestanden, waarvan in artikel 131 I.S. sprake is, zullen gelden. Moet de Inheemsche marineschepeling strafrechtelijk anders worden behandeld dan elk ander Inheemsch lid dezer samenleving, die nu niet toevalligerwijze heeft geteekend bij de Marine? Voor deze uitzonderlijke positie is toch zeker geen enkele goede argumenteering aan te voeren.

Op grond van al deze redenen ben ik van meening dat het personeel der Kon. Marine binnen N.I. voor wat betreft het gemeene strafrecht in geen uitzonderingspositie behoort te worden geplaatst. Voor het Inheemsche deel dier Marine ontvalt alzoo het motief voor een dusdanige strafrechtspositie en voor het Nederlandsche deel der Kon. Marine in Indië is er evenmin een goede reden aan te wijzen, vooral omdat „de kwaliteit van het Indische gemeene strafrecht aan geen twijfel onderhevig is.” Bovendien verkeert dat personeel in geheel dezelfde omstandigheden als ieder ander ingezetene van N.I.

Daarom slechts één enkel gemeen strafrecht toegepast op het marinepersoneel, en wel het N.I. als zijnde het meest geëigende strafrechtstelsel, en niet twee strafrechtstelsels naast elkaar! Deze laatste oplossing zou bovendien bij hare toepassing vele juridische bezwaren met zich mede brengen.

Welk materieel *militair* strafrecht zal op den marineschepeling binnen N.I. toepasselijk moeten zijn, het Nederlandsche of het Ned.-Indische?

Ziehier de vraag waarop de heer van G. diep is ingegaan en welker beantwoording het groote verschilpunt tusschen ons oplevert.

De heer van G. pleit voor de toepasselijkheid van het Nederlandsche militaire strafrecht, terwijl ik van meening ben dat ook op het marinepersoneel binnen N.I. de Ned.-Indische militaire strafwet behoort van toepassing te zijn.

De heer van G. redeneert nu als volgt om tot zijne opvatting te komen:

De strafrechtelijke positie van de Marine is een onderdeel van de algemeene rechtspositie der Zeemacht. Die algemeene rechtspositie moeten we dus eerst in beschouwing nemen. En doen we dat, dan zien we dat de Marine een *Staatsmarine* is. De rechtspositie van den militair der Zeemacht beteekent dus: de verhouding van dien militair tot den Staat. Met een beroep op art. 182 Grw. en de defensiegrondslagen van N.I. wordt dan verder het verschil in positie tusschen de Zeemacht en het Kon. Ned. Ind. Leger aangetoond. De heer van G. concludeert dan dat de Zeemacht een Staatskarakter heeft en dat het K.N.I.L. een „overwegend regionaal” karakter heeft.

Dit staatskarakter van de Zeemacht komt z.i. ook duidelijk tot uiting in art. 59 Grw., waarbij bepaald is dat de Koning het oppergezag heeft over de Zee- en Landmacht (d.i. de *Nederlandsche Landmacht*), terwijl de officieren door Hem worden benoemd, enz. De Indische Officiëren daarentegen worden slechts benoemd door den Gouv.-Generaal.

Het verdere betoog van den heer van G. laat ik even rusten tot aanstonds. Bezien we eerst eens nader hetgeen hier wordt gezegd. Het geheele betoog komt dan in het kort neer op deze conclusie: Nu de Marine een *Saatsmarine* is, behoort ook overal in den Staat voor haar het *Nederlandsche* strafrecht te gelden. Hier wordt dus de vraag, welk strafrecht voor de Marine binnen N.I. dient te gelden, afhankelijk gesteld van de aanname dat de Marine een *Staatsmarine* is.

De vraag of onze Marine inderdaad een *Staatsmarine* is zal hier niet in beschouwing worden genomen. Aangenomen echter dat onze Marine inderdaad een *Staatsmarine* is, is de redeneering van den heer van G. n.m.m. toch niet juist.

Dat de Marine een *Staatsmarine* is, impliceert nog geenszins dat nu ook op die *Staatsmarine*, overal waar die *Staatsmarine* zich in den Staat ophoudt, het *Nederlandsche* strafrecht (het strafrecht van het Rijk in Europa) toepasselijk behoort te zijn. Er behoeft in het geheel geen verband te bestaan tusschen het staatskarakter der Marine en het voor haar geldend strafrecht in de verschillende gebiedsdeelen van dien Staat. Het voor haar geldend strafrecht in die verschillende gebiedsdeelen hangt uitsluitend en alleen af van de wettelijke regelingen welke gelden in den Staat en zijn onderdeelen. Heel goed is denkbaar een *Staatsmarine* welke gesteld is voor de bescherming van de verschillende gebieden van den Staat, terwijl in verband met de in die verschillende gebieden heerschende andere omstandigheden elk dier gebieden een eigen ander strafrecht heeft, die *Staatsmarine* onderworpen is aan het strafrecht dat geldt voor het gebiedsdeel waar zij vertoeft. De algemeene rechtspositie van die Marine en haar karakter van *Staatsmarine* worden daardoor niet aangetast. Integendeel het karakter van *Staatsmarine* komt juist eerst recht tot uiting, wanneer die *Staatsmarine* zich aanpast aan elk

der samenstellende deelen van den Staat, als zij zich in die deelen van den Staat ophoudt.

Volgens artikel 1 der Grw. omvat onze Staat vier gebiedsdeelen, terwijl artikel 61 der Grw. aan elk der buiten Europa gelegen deelen een eigen staatsinrichting verzekert en een vrij groote zelfstandigheid op wetgevend gebied toestaat. Ligt het dan niet in de lijn van die Staatsmarine om zich te schikken naar die regelingen welke door onze hoogste wet worden gesanctionneerd?

De conclusie van den heer van G. ware juist, indien het Koninkrijk der Nederlanden binnen zijn geheele grondgebied één enkel strafrecht kende, een staatsstrafrecht dus. In de opvatting van den heer van G. is op de Staatsmarine slechts het strafrecht toepasselijk dat geldt voor *een deel van den Staat*, in casu het *Nederlandsche* strafrecht, d.i. het strafrecht dat geldt voor het Rijk in Europa. Dit is n.m.m. de inconsequentie welke schuilt in het betoog van den heer van G. Staatsstrafrecht kent de Nederlandsche Staat niet, en nu vervangt de heer van G. dat denkbeeldige staatsstrafrecht door het Nederlandsche strafrecht, hetwelk slechts geldt voor een deel van den geheelen Staat. Juist door het staatskarakter der Marine in onze kwestie zoo op den voorgrond te stellen, tast de heer van G. n.m.m. zijn eigen betoog aan.

Geldt er in denzelfden Staat, welke is opgebouwd uit verschillende deelen, in elk dier deelen een verschillend strafrecht, dan ligt het n.m.m. in het staatskarakter van een Staatsmarine om zich te gedragen en zich te richten naar die verschillende complexen van strafrecht van dien Staat, indien die marine zich ter uitoefening van hare staatstaak ophoudt in die onderscheiden gebieden.

En nu ware de opvatting van den heer van G. nog te verdedigen indien dat Nederlandsche strafrecht op een zooveel hooger plan stond dan de andere strafrechtstelsels binnen den staat. Doch zulks is geenszins het geval, zooals de heer van G. dan ook toegeeft als hij zegt dat aan de kwaliteit van het Indische strafrecht niet behoeft te worden getwijfeld. Welnu, wat wil men dan nog meer? Dan zijn we er toch?! Waarom dan ook niet toegepast het rechtssstelsel dat geldt in het bepaalde gebiedsdeel waar men zich ophoudt? Waarom dan aan het Nederlandsche strafrecht een zekere voorrang toegekend?

Er is geen reden het een bij het ander achter te stellen, aan de kwaliteit van het Indische strafrecht behoeft niet te worden getwijfeld zegt de heer van G., welnu, waarom dan een strafrecht verworpen dat, wat wetenschappelijke waarde en samenstelling betreft, gelijk staat met het waarnemend staatsstrafrecht (i.e. het Nederlandsche strafrecht), maar in bruikbaarheid in het betrokken gebiedsdeel het Nederlandsche strafrecht verre overtreft?

Ik vermag niet in te zien dat op eenigerlei wijze schade zou worden toegebracht aan het karakter der Staatsmarine, indien op die Staatsmarine het strafrecht toepasselijk is dat geldt voor het

gebiedsdeel waar die Staatsmarine zich ophoudt, welk verschillend strafrecht wordt gesanctionneerd door de Grw.

De vraag welk strafrecht binnen elk gebiedsdeel voor de Staatsmarine dient te gelden, is een vraag welke geheel onafhankelijk is en afgescheiden dient te worden opgelost van het karakter van Staatsmarine.

Als voornaamste bezwaar verbonden aan de toepasselijkheid van het Ind. mil. strafrecht op de Marine in N.I. wordt door den heer van G. naar voren gebracht dat eenheid van militair strafrecht in Indië zou beteekenen veelheid van militair strafrecht bij de Zee-macht.

Inderdaad is dat vanzelfsprekend het geval. Maar is dat nu zoo'n doorslaand bezwaar? Het is zelfs wel de vraag of hier van een bezwaar mag worden gesproken.

Immers in denzelfden toestand verkeert de N.I. militair al sinds jaren. Artikel 63 sub 1o van het Ned. W.v.M.S. brengt de militairen van de Indische krijgsmacht onder de Ned. strafwet zoo lang zij zich buiten Ned. Indië of aan boord van een Nederlandsche oorlogsvaartuig bevinden. Dit beteekent dus óók dat op den Indischen militair sinds 1 Januari 1923 meer dan één strafrecht toepasselijk is. Nimmer is daarbij van eenig ernstig bezwaar gebleken en nimmer is daartegen van Indische zijde eenige tegenkanting gemaakt.

Terloops merk ik hierbij op dat, nu we sinds 1 Oct. 1934 artikel 4 van het Ind. W.v.M.S.¹⁾ gekregen hebben, waarbij bepaald is dat de N.I. wettelijke strafbepalingen toepasselijk zijn op den militair die zich in dienstbetrekking buiten N.I. schuldig maakt aan *eenig* strafbaar feit (en indien hij buiten dienstbetrekking is, zich schuldig maakt aan een groote groep van strafbare feiten), daardoor precies dezelfde dualistische toestand in het leven is geroepen t.a.v. de N.I. Landmacht vertoevend in Nederland als de onhoudbare toestand welke het onderwerp van onze beschouwingen uitmaakt: De strafrechtspositie van de Kon. Marine in N.I.

De N.I. militair in Nederland verkeert dus in gelijke omstandigheden als de marineschepeling in N.I.

Naar mijne meening vind ik het art. 4 Ind. W.v.M.S. dan ook minder juist. Er had n.m.m. de restrictie moeten zijn bijgevoegd: „...buiten N.I. behalve het Rijk in Europa....”.

¹⁾ Artikel 4 Ind. W.v.M.S. luidt:

„De Nederlandsch-Indische wettelijke strafbepalingen zijn, behalve in de gevallen in het Wetboek van Strafrecht omschreven, toepasselijk op den militair:

- 1e. die, terwijl hij zich in dienstbetrekking buiten Nederlandsch-Indië bevindt, zich aldaar aan eenig strafbaar feit schuldig maakt;
- 2e. die, terwijl hij zich buiten dienstbetrekking buiten Nederlandsch-Indië bevindt, zich aldaar schuldig maakt aan een der misdrijven, omschreven in dit wetboek, of aan eenig met zijne betrekking tot de krijgsmacht in verband staand ambtsmisdrijf, aan eenige zoodanige ambts-overtreding, of aan eenig strafbaar feit begaan onder een der in artikel 52 van het Wetboek van Strafrecht vermelde omstandigheden.”

Evenzeer als ik het rationeel acht dat de Marine binnen N.I. volledig onderworpen is aan de N.I. wettelijke strafbepalingen, acht ik het logisch dat de Indische Landmacht onderworpen is aan de Nederlandsche wettelijke strafbepalingen als die landmacht in Nederland vertoeft.

Het is dus niets bijzonders waarop de heer van G. de aandacht heeft gevestigd. Wij kennen precies hetzelfde: Ook op den Indischen militair kan in bepaalde gevallen meer dan één strafrecht toepasselijk zijn.

En zou dat nu zoo erg zijn dat op de Staatsmarine vierderlei complexen van strafrecht toepasselijk zouden zijn? Ik meen van niet. De heer van G. geeft als motief op, dat de commandeerende officieren, die de verschillende militaire wetboeken uit elkaar hebben te houden, te beklagen zullen zijn, „afgezien van het groote bezwaar dat een scherpe scheidslijn moeilijk is aan te geven.” (blz. 297).

Gaan wij na wanneer het zal voorkomen dat die commandeerende officieren inderdaad achtereenvolgens de verschillende militaire wetboeken van de verschillende gebiedsdeelen van den Staat moeten hanteeren. Alleen in het geval dat de Marine een vaartocht of een groote reis voor vlagvertoon maakt. Bij een reis bijv. als door de K. XVIII werd gemaakt. Alleen in die gevallen is er sprake van het bezwaar gemaakt door den heer van G. Doch hoe vaak komt dit voor? En zou het dien commandant van zoo'n schip, dat achtereenvolgens de verschillende gebiedsdeelen van onzen Staat aandoet, inderdaad zoo zwaar vallen als de heer van G. meent? Ik geloof van niet. Gedurende zoo'n reis doen zich gelukkig niet veel strafbare feiten voor. En de enkele maal dat het zal voorkomen dat men in de hier bedoelde omstandigheden komt te verkeerén, zullen wij het bezwaar van den heer van G. op den koop toe moeten nemen, terwille van de rechtszekerheid van de overige staatsburgers.

Toen ik in mijn antwoord aan den heer van G. op den avond van het debat zeide, dat te Suriname en te Curaçao zoo eens in de vijf jaar een oorlogsschip komt, had ik op het oog het hier bedoelde geval, namelijk dat men tijdens een vaartocht aldaar *tijdelijk* komt. In mijn betoog spreekt het vanzelf dat het oorlogsschip dat *blijvend* in die gewesten is gestationeerd, geheel en al valt onder het ter plaatse geldend strafrecht. Er is geen enkele goede grond aanwezig, waarom het marinepersoneel in die gewesten in dat geval in een uitzonderingspositie zou verkeerén t.a.v. het aldaar geldende strafrecht. Iemden die ergens blijvend vertoeft, heeft zich te richten naar de wetten van het land waar hij verblijft. En zouden die commandeerende officieren nu werkelijk zoo'n moeite hebben met de toepassing van de verschillende wettelijke strafbepalingen gedurende de reis? Ik meen van niet. De heer van G. zegt zelf dat de kwaliteit van het Indische strafrecht — en hetzelfde zal moeten worden gezegd van het strafrecht dat geldt in de West — boven allen twijfel verheven is. De wetboeken en verdere strafrechtelijke

bepalingen verschillen dan ook alleen v.w.b. de specifieke strafbare feiten welke voor het betrokken gebied gelden. Zou de toepassing daarvan moeilijkheden opleveren voor den Krijgsraad aan boord? In verband met de over het algemeen goede juridische ontwikkeling van de marine-officieren, meen ik dat de moeilijkheden, zoo zij al bestaan, gemakkelijk zullen worden overwonnen. De zienswijze van den heer van G. meen ik dan ook op grond van het vorenstaande in twijfel te mogen trekken.

Eerst wanneer de heer van G. overtuigend heeft aangetoond dat het staatskarakter onzer Marine wordt aangetast, indien op het deel dier Marine, dat vaak voor langen tijd in de koloniën verblijft, het aldaar geldend strafrecht toepasselijk is, zal ik mij gewonnen geven voor het behoud van het Nederlandsche strafrecht voor dat deel der Marine.

Teneinde nu meer kracht bij te zetten aan het betoog dat onze Marine een Staatsmarine is en dat dientengevolge waar ter wereld een militair der zeemacht zich ook bevindt, hij steeds in dezelfde publiekrechtelijke verhouding blijft staan tot den Staat der Nederlanden, vergelijkt de heer van G. die verhouding met het Nederlandschap, volgens hem de éénige vergelijkbare verhouding.

Vooreerst is het niet waar dat de militair der zeemacht, waar ter wereld hij zich ophoudt, steeds in dezelfde publiekrechtelijke verhouding blijft staan tot den Staat der Nederlanden. Gaat die militair bijv. naar Ned.-Indië, dan wordt die publiekrechtelijke verhouding een andere. De heer van G. zegt zelf: „... Maar thans blijven de menschen, doordat zij hun gezin mogen medenemen naar Indië, hier langer dan voorheen, de waldiensten zijn uitgebreid, de menschen hebben meer contact met den wal, ze gaan na afloop van den dienst naar huis, terwijl men vroeger in hoofdzaak op de schepen diende...” (blz. 292).

Het personeel der Marine dat hier komt dienen, *vestigt* zich in Ned.-Indië en is dientengevolge op grond van art. 160 I.S. ingezetene van Ned. Indië en uit dien hoofde weder zijn zij onderworpen aan alle bepalingen voor Europeanen (zie art. 163 (2) sub 1° I.S.). Die bepalingen voor Europeanen zijn vaak afwijkend van die welke gelden in het moederland op het stuk van het publiekrecht! Om slechts een voor de hand liggend voorbeeld te noemen, hun „grondwet” is dan de Indische Staatsregeling geworden, immers de Grondwet voor het Kon. der Nederlanden is alleen voor het Rijk in Europa verbindend, voorzooover niet het tegendeel daaruit blijkt. Die I.S. legt zijn subjecten andere publiekrechtelijke verplichtingen en rechten op dan de Grondwet doet. Ik zal op dit punt niet verder ingaan omdat het zoo évident is.

Maar in de tweede plaats gaat n.m.m. de vergelijking tusschen de verhouding van den militair der zeemacht tot den Staat en het Nederlandschap niet op. Het Nederlandschap staat op een veel hooger plan.

Ieder militair der zeemacht behoeft bovendien nog geen Nederlander te zijn.

Zooals de heer van G. terecht opmerkt gaat het Nederlandschap nimmer verloren, behalve wanneer men een anderen staat aanneemt. Volgens de Wet op het Nederlander- en ingezetenschap van 1892 (art. 7) zijn er nog enkele andere gevallen. Het militair zijn daarentegen kan vrij spoedig verloren gaan: ontslag op verzoek, ontslag als bijkomende straf, pensioen e.a.

Hieruit volgt dat de band tusschen den militair der zeemacht en den Staat een veel lossere is dan die tusschen het Nederlandschap en den Staat.

De verhouding van den vrijwilligen militair tot den Staat is dan ook in beginsel een privaatrechtelijke en niet een publiekrechtelijke. Weliswaar volgen uit die privaatrechtelijke verhouding een aantal publiekrechtelijke rechten en verplichtingen, doch de verhouding is in dat geval een privaatrechtelijke waarop die publiekrechtelijke rechten en verplichtingen rusten. Het Nederlandschap daarentegen heeft geheel en al een zuiver publiekrechtelijk karakter.

Om deze redenen gaat n.m.m. de vergelijking niet op.

Vervolgens zegt de heer van G. dat de militair der Zeemacht „zijn wetboek onder zijn arm draagt.” M.a.w. wanneer een militair der Zeemacht met een oorlogsschip in het buitenland komt, en hij pleegt aldaar een strafbaar feit, dan wordt hij gestraft volgens zijn eigen strafrecht i.e. het Nederlandsche strafrecht.

En de heer van G. vervolgt op blz. 292: „De Nederlandsche wetgever heeft aan de toepasselijkheid van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht een uitbreiding gegeven, een verder-gaande uitbreiding dan voor den Nederlander. De Nederlander is in het buitenland alleen maar strafbaar in speciale gevallen. Maar de Nederlandsche *militair* — redeneerde men — heeft zich altijd te gedragen naar de wet, hij is in dienstbetrekking. Daarom heeft men aan den eersten Titel van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht een uitbreiding gegeven.”

Deze redeneering is n.m.m. niet juist. Even goed als elk ander persoon die zich op het grondgebied van een buitenlandschen Staat bevindt en zich aldaar aan een strafbaar feit schuldig maakt, kan ook de Nederlandsche militair der Zeemacht die in het buitenland aan den wal een strafbaar feit pleegt, gegrepen worden door den buitenlandsche rechter.

We mogen aannemen dat elke moderne staat een artikel bezit in den geest van ons artikel 2 W.v.S. De buitenlandsche strafwet is dus toepasselijk op *ieder* die zich binnen het territoir van dien buitenlandschen staat aan *eenig* strafbaar feit schuldig maakt. Dit is het uitgangspunt. Nu zeide ik — en de heer van G. heeft het dankbaar aangegrepen — dat het een internationale hoffelijkheid pleegt te zijn om den militair van een bezoekend oorlogsschip die in het buitenland aan den wal een strafbaar fiet pleegt, over te geven ter berechting aan den militairen rechter van het bezoekend schip.

Doch meer dan een internationale hoffelijkheid is dit niet. Het is dus *geen internationale rechtsregel*. Wanneer dan ook zekere staat wil breken met deze hoffelijkheid in een bepaald geval, dan is daar niets tegen te zeggen, De betrokken staat handelt dan volkomen correct. Er is een groot verschil tusschen courtoisie en een rechts-regel!

En de gevallen laten zich licht indenken dat men in bepaalde gevallen van de hier bedoelde hoffelijkheid afwijkt.

Denkt de heer van G. dat de N. I. Overheid een matroos van een bezoekend Engelsch oorlogsschip, die zich in Indië heeft schuldig gemaakt tijdens dat bezoek aan spionage, zal overleveren aan den militairen Commandant van dat bezoekend oorlogsschip? Ik denk van niet. Of stel het geval dat die matroos betrokken is bij een moordzaak tijdens het vreemde vlootbezoek. Ik vermoed dat men dien matroos dan hier wel ter berechting zal aanhouden. En zoo zouden er nog vele voor de hand liggende gevallen zijn op te sommen.

En waneer wij nu de Memorie van Toelichting naslaan op art. 4 van het Ned. W.v.M.S., welke is afgedrukt bij *van der Hoeven* I, blzn. 94/95, dan blijkt dat het door mij gezegde aldaar bevestiging vindt en het betoog van den heer van G. met het aldaar vermelde in strijd is. T.a.p. lees ik toch:

„.....De erkenning en vaststelling van onze bevoegdheid om kennis te nemen van misdrijven, door Nederlandsche militairen in dienstbetrekking in den vreemde gepleegd, moet zelfs eene algemeene strekking hebben; *doch zij sluit aan den anderen kant volstrekt niet in zich de ontkenning der bevoegdheid ook van de buitenlandsche justitie* ¹⁾. Of deze laatste bevoegd is, hangt af van het vreemde recht. *En of zij van hare bevoegdheid gebruik zal maken, heeft zij zelve te beslissen* ¹⁾. Heeft zij daarvan gebruik gemaakt, dan waakt het tweede lid van artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht tegen dubbele vervolging. Te dezer plaatse heeft het Ontwerp alleen te zorgen, dat ook wij *in alle gevallen* bevoegd zijn om de Nederlandsche strafwet toe te passen op den Nederlandschen militair die, buitenslands in dienstbetrekking zijnde, een misdrijf pleegde, met welks bestraffing de vreemde justitie, om welke reden dan ook, zich niet heeft ingelaten.”

En even verder:

„.....Het betreft dus zoowel de feiten in tijd van oorlog gepleegd door een Nederlandschen militair; evenzeer de krijgslieden der zeemacht die, behoorende tot de bemanning van een Nederlandsch oorlogsschip in een vreemde haven of op een vreemde reede, buiten boord misdrijf plegen.”

Mij dunkt dat deze Mem. van Toel. aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat en er bezwaarlijk sprake kan zijn van een slag-

¹⁾ Cursiveering van mij.

zin als: „De militair der zeemacht draagt overal op de wereld zijn wetboek onder den arm mede.”

Bepaald onjuist is de meening dat de Nederlander in het buitenland alleen maar strafbaar is in speciale gevallen. De Nederlander is in het buitenland strafbaar *in alle gevallen* waarin de strafwet van het vreemde land straf bedreigt tegen eenige gedraging door wien ook gepleegd op het grondgebied van dat vreemde land.

Bedoeld zal zijn dat de Nederlander die in het buitenland een strafbaar feit heeft gepleegd, slechts daarvoor strafbaar is in Nederland (c.q. Nederlandsch-Indië) als dat strafbare feit behoort tot de misdrijven bedoeld in de artikelen 2—7 Ned. W.v.S. (artt. 2—8 Ind. W.v.S.).

Onjuist is voorts de mededeeling dat de beide principes, te weten het territorialiteitsprincipe en het nationaliteitsprincipe, zijn uitgebreid t.a.v. den militair der zeemacht tot het z.g. personaliteitsprincipe. Verder is de opvatting dat men bij de toepassing van het Nederlandsche strafrecht op den militair der Zeemacht alleen maar let op den persoon, evenmin juist.

Het actieve nationaliteitsprincipe wordt ook wel genoemd het personaliteitsbeginsel. Er is dus geen sprake van uitbreiding; het zijn twee verschillende uitdrukkingen voor hetzelfde beginsel! Ik moge hiervoor verwijzen naar de leerboeken van Simons, deel I, blz. 95 (vijfde druk) en van Hamel blz. 139 (vierde druk). Even goed als voor den militair der Zeemacht is voor *ieder ander* Nederlander het actieve nationaliteitsbeginsel *na* het territoriale het hoofdbeginsel geworden voor de toepassing der Nederlandsche strafwet. In geen geval let men bij den militair der Zeemacht *alleen* op den persoon. Iets anders is het als men zegt dat artk 4 Ned. W.v.M.S. een groote uitbreiding geeft aan het personaliteitsbeginsel, speciaal ten behoeve van den militair der Zeemacht.

Volgens den heer van G. zou het staatskarakter der Kon. Marine o.a. duidelijk blijken uit het verschil dat de Nederlandsche militaire officieren door den Koning worden bevorderd, ontslagen of op pensioen gesteld (art. 59, 2e al. Grw.), terwijl de Indische officieren krachtens de I. S. door den Gouv. Gen. worden benoemd (art. 32(3) I. S.).

Deze tegenstelling gaat n.m.m. niet geheel en al op, want als we art. 32 I.S. iets verder lezen, dan zien we dat de opperofficieren worden bevorderd (= „den rang verleend”) en ontslagen door den Koning. (art. 32(4) en (5) I.S.).

In het tijdvak van 1909 — 1 Jan. 1926 luidde lid 3 van art. 32 I.S. dan ook anders:

„De Officieren worden door den Koning *of* ¹⁾ door den Gouverneur-Generaal benoemd, al naar gelang hij, die aldus benoemd wordt, verblijf houdt buiten dan wel binnen Nederlandsch-Indië.”

¹⁾ Cursiveering van mij.

Op historische gronden is de tegenstelling dus moeilijk vol te houden.

Ook het feit dat de bevelhebber van de in Nederlandsch-Indië aanwezige Landmacht benoemd wordt door den Koning pleit tegen de hier gemaakte tegenstelling.

Men moet het verschil in benoemingsrecht, enz., en trouwens deze geheele regeling, zien in het licht van een practische administratieve maatregel; het is een regeling van wijs administratief beleid. Slechts v.w.b. de allerhoogste betrekkingen in de Ind. Landmacht heeft de Koning zeggenschap willen houden; de overige bevoegdheden werden gedelegeerd aan den „vertegenwoordiger van den Koning” in N.I. (art. 1 (3) I.S.), die „in naam des Konings” belast is met de uitoefening van het algemeen bestuur (art. 1 (1) I.S.).

N.m.m. kan men bezwaarlijk uit de hier bedoelde tegenstelling een argument putten om het staatskarakter van de Zeemacht aan te toonen.

Naar de meening van den Heer van G. komt het staatskarakter der Marine duidelijk tot uiting door art. 59 Grw. : „De Koning heeft het oppergezag over zee- en landmacht.”

Tegenover dit artikel zou ik willen stellen artikel 31 I.S. luidende: „De Gouverneur-Generaal is opperbevelhebber van de in Nederlandsch-Indië aanwezige zeemacht, behoudens hare administratieve betrekkingen tot het departement van marine. Hij beschikt over de schepen en vaartuigen en derzelver manschap in overeenstemming met de door den Koning gegeven voorschriften, zooals hij meest oirbaar acht voor de belangen van Nederlandsch-Indië.”

Ik meen dat door dit artikel eenigszins afbreuk wordt gedaan aan artikel 59 Grw. Ik moge hiertoe verwijzen naar de toelichting door Mr. C. W. Margadant gegeven op het R.R. van 1854. (Zie Margadant I, blz. 265—271).

In den aanvang van zijn debat heeft de heer van G. een tweetal hypothesen gelanceerd.

De eerste is: Indien er in het jaar 1700 een Officiersvereeniging zou hebben bestaan, dan zou men zich hebben kunnen voorstellen, dat op een vereenigingsagenda zou hebben gestaan: „Eenheid of meerheid van Militair Strafrecht van de Landmacht *op Java*.”¹⁾

En de tweede is: Ware er in 1800 een Officiersvereeniging geweest, dan zou er misschien op de agenda hebben gestaan: „Eenheid of meerheid van Militair Strafrecht *bij het Ned. Ind. Leger*.”¹⁾

Voor eerst begin ik met op te merken dat ondersteld agendapunt in beide gevallen dan een ander zou zijn geweest dan die welke ik aan de orde heb gesteld. Het gaat bij mijn onderwerp niet om eenheid of meerheid van Militair Strafrecht op Java of bij het Kon. Ned. Ind. Leger — daarover heeft nimmer eenige twijfel bestaan zooals ik aanstonds hoop aan te toonen —, maar om eenheid

¹⁾ Cursiveering van mij.

of meerheid van Militair Strafrecht voor de in Ned. Indië aanwezige krijgsmacht, de Ind. weermacht welke is opgebouwd uit de in Indië aanwezige zeemacht en landmacht.

De heer van G. zegt dan ook zelf dat het op het oogenblik zeker geen vraag meer zou zijn of er eenheid van Militair Strafrecht voor het Kon. N. I. L. behoort te zijn.

Deze vraag heeft zich ook nimmer voorgedaan in de geschiedenis van het militaire strafrecht in Indië, zelfs niet vanaf de vroegste tijden onder de O. I. C.

In het jaar 1700 bestond er niet alleen eenheid van militair strafrecht op Java, zooals de heer van G. meent, doch in het geheele gebied van de O. I. C. Zulks moge blijken uit de „Statuten van Batavia” van 1642, waarin werd gezegd:

„Maer die van de militie sullen hun reguleeren ende gerecht worden achtervolgens den articulbrief van de Hoog Mogende Heeren Staeten Generael, over de crijgsdiscipline geraempt, uytgesondert in eenige poincten, van weleke om bysondere consideratien alhier anders gestatueert is.” (Zie Van der Chijs I, blz. 556).

Bedoelde artikelbrief was de moederlandsche „Artyckulbrief ofte Ordonnantie op de Discipline Militaire” van 13 Aug. 1590. De in de Bat. Statuten bedoelde uitzonderingen werden den 28 Oct. 1668 afgekondigd door den G.G. Maetsuycker als: „Crijgsordre voor de fortten ende wachten tot Batavia *als andere vaste garnisoenen van de Compagnie in India.*” (Zie van der Chijs II, blz. 462).

In het „Besluit” van de Bat. Statuten werd gestatueerd, dat „van de zaken, daarbij niet bijzonder geordonneerd, geobserveerd en onderhouden zouden worden de regelen, statuten en kostumen in de Vereenigde Nederlanden gebruikt, en daer deze mede zullen komen te deficiëren, zouden geëuseerd en achtervolgd worden de beschreven Keizerlijke regten (d.i. het Roomsche-Hollandsche recht!), voor zoover die met de gelegenheid van dese landen overeenkomen en praktikabel zouden zijn.” (Zie Verzameling van Instructiën, enz. van Mr. P. Mijer en ook Van der Chijs I, blz. 593).

Alle compagniesdienaren zonder onderscheid stonden in het ressort van Batavia en ommelanden te recht voor den Raad van Justitie des kasteels Batavia (vóór 1626 „d'ordinaris Commissarissen en regtsluyden van het fort” geheeten) en op de buitencomptoirten voor de zgn. „politieke raden” die tevens raden van justitie waren. En al deze raden pasten het hiervoor bedoelde recht toe, zonder uitzondering. Ik moge daartoe verwijzen naar de Verzameling van Mr. P. Mijer en het Ind. plakaatboek van Mr. Van der Chijs.

En deze toestand bleef nagenoeg onveranderd bestaan tot aan de restauratie. Tot dien tijd hebben in feite de Bat. Statuten gegolden. Op 27 Dec. 1753 werd de vernieuwing bevolen van den krijgsordre van 1668 bij „Artikel-brief voor de militia, in dienst van de O.I.C.”, welke bestond uit 71 artikelen, en aan het slot daarvan werd gezegd: „...ende op dat te minder ignorantie van dien zoude kunnen werden gepretendeert, ontbieden wij en bevelen

den advocaat-fiscaal van Indien *mitsgaders alle andere justiciëren en officieren, die de maintainue en de executie van dese onse ordonnantie, benevens d'officiëren van de militie, eenigsints aangaat, dat zij deselve alomme doen verkondigen, publiceren en affigeren, daar men gewoon is publicatie en affixie te doen, procederende ende doende procederen tegens de contraventeurs, zonder eenige gratie, oogluysinge ofte verdrag, also wij 't zelve, ter versekering van de rust en welstand dezer landen, also bevonden hebben te behoren.*"

En op 22 Julij 1768 werden wederom „Krijgs-orders" uitgevaardigd, welke, behoudens een aantal wijzigingen, gelijkkluidend waren aan den Artikel-brief van 1753.

Reeds vanaf de vroegste tijden gedurende de O.I.C.—Coen had al op 25 Julij 1628 uitgegeven den „Artikel-brief voor alle soldaten ende volcke van oorloge in Indiën", welke bestond uit 34 artikelen en het eerste wetboek van strafrecht in deze gewesten genoemd mag worden — zien we dus dat er voor het volk van oorlog in „gants India" eenheid van strafrecht en procesrecht was, hetwelk voor die dagen uitstekend was geregeld. Indien men de betreffende stukken op het Lands-Archief te Batavia naleest, staat men verbaasd over de wijze waarop men in die dagen op meesterlijke wijze alles in geheel Indië poogde te regelen vanuit het centrum: Gouverneur-Generaal en Raden van India te Batavia.

Onze voorvaderen begrepen terecht dat een goede justitie noodzakelijk was, wilde men het oogmerk van een vruchtbaren handel bereiken. In de Instructie van Hendrik Brouwer van het jaar 1632 heet het dan ook in artikel 1: „Alzoo het fundament van alle goede, wel geregleerde Regering bestaat in de administratie van eene regtmatige justitie, worden de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië serieuselijk gelast, achtervolgens hunne commissie van de Ed. Hoog Mogende Heeren Staten-Generaal, mitsgaders Zijne Prinselijke Excellentie, zoo in het generaal, als in het particulier, de goede hand daaraan te houden, dat op Batavia, *en alle andere plaatsen onder het gebied van de Ed. Compagnie zijnde* ¹⁾, deselve mag worden bediend volgens de instructiën en praktijken in de Vereenigde Nederlandsche Provinciën doorgaans, zoo in het civiel, als in het crimineel, geobserveerd, en dat tot den tijd van hier eene andere bijzondere instructie op den naam van H. Hoog Mogenden en Zijne Excellentie gemaakt en overgezonden zal zijn, waarnaar *alle regters* ¹⁾ in 't toekomende zich zullen hebben te reguleren."

Mocht men nog niet overtuigd zijn van de eenheid van militair recht gedurende den tijd der V.O.I.C., dan moge ik verwijzen naar de consideratiën en advijs van de Commissie tot de Oost-Indische Zaken, door het Staatsbewind der Bataafsche Republiek daartoe benoemd, van 31 Aug. 1803. (Te vinden in de verzameling van Mr. P. Mijer blz. 117-344, in het bijzonder pag. 200-222).

Indien er in 1800 een Officiërsvereeniging had bestaan, dan zou

¹⁾ Cursiveering van mij.

zeer zeker niet op het programma eener vergadering van die vereeniging hebben gestaan: „Eenheid of meerheid van Militair Strafrecht *bij het Ned. Ind. Leger*”, niet enkel om de hiervoor uiteengezette redenen, maar bovendien door het feit dat *er in 1800 nog geen Ned. Ind. Leger bestond*. We hadden hier toen nog een allegaartje van huurlingen van allerlei slag en nationaliteit.

Toen in 1816 het gezag over Java en Onderhoorigheden werd overgedragen door den Engelschen Gouverneur Fendall, maakten daarna de nieuwe, gedeeltelijk in het moederland aangeworven Indische troepen deel uit van het Nederlandsche leger. Dit blijkt vooral daar uit, dat de in het besluit van den Souvereinen Vorst van 15 Jan. 1815 No. 52 voor Indië bestemde troepen waren opgenomen in de algemeene nummering der korpsen. (Zie verder de noot (1) op blz. 14 van de Handleiding van G. J. W. Koolemans Beijnen van 1898).

De toestand bleef zoo tot na den Java-oorlog. Toen werden de troepen hier gereorganiseerd, mede ten gevolge van den Belgischen opstand waardoor de Belgische korpsen geheel verliepen. Volgens de nieuwe formatie zou het leger h.t.l. in 1831 acht bataljons tellen die in 1833 ieder een vaandel ontvingen van Z.M. den Koning met het opschrift: „....Bataillon Koloniale Infanterie”, terwijl in 1839 aan elk der toen bestaande negen bataljons voor het eerst een nieuw vaandel werd uitgereikt met het opschrift: „*Koninklijk Nederlandsch Oost-Indisch Leger*.”

Alzoo is na 1831 van eene enkele organisatie, waarin Nederlandsche en Nederlandsch-Indische troepen gezamenlijk voorkomen, geen sprake meer geweest, *zoodat eerst van toen af gesproken mag worden van een afzonderlijk Indisch Leger, en eerst van 1839 af van een Kon. Ned. Ind. Leger*.

Nu hier toch een stuk geschiedenis uit het militaire recht gedurende de O. I. C. is vermeld, zij curiositeitshalve nog het volgende daaraan toegevoegd.

In de „Provisionele Instructie voor d'ordinaris luyden van den gerechte in 't Casteel”, door Coen op 15 Aug. 1620 vastgesteld, leest men het volgende:

„..... Aengaende 't volck van de schepen op de rede ofte wachte leggende, ende alle andere te water in dienste van de Compagnie gebruyckt, *deselven in eenige delicten vallende aen lant in ofte buyten 't fort, sullen mede bij den advocaet fiscael te rechte worden gestelt voor de commissarissen ende gerechtsluyden van 't fort* voors.....”. (Zie Van der Chijs I, blz. 64).

Hieruit volgt dus dat Coen in het jaar 1620 al inzag, dat, wanneer het scheepsvolk aan den wal delinqueert, het dan ook noodzakelijk is, dat het terecht wordt door den gewonen rechter te land, i.e. de gerechtsluyden van het fort die de dagelijksche rechters waren van alle overige suppoosten (d.z. dienaren van de Ed. Compagnie) van de O. I. C. Immers delinqueerde het scheepsvolk aan boord of op de reede, dan stond het terecht voor zijn dagelijkschen

rechter, en dat waren hetzij de Dagelijksche Scheepsraad hetzij de Breede Scheepsraad. Deze laatste oordeelde over „de kapitale of criminele misdrijven ende in alle halssaeken als men in vlote bij malkanderen was.” Ieder schip had verder zijn Dagelijkschen Scheepsraad, welke oordeelde over vergrijpen waarop geldboeten of lichte lijfstraffen stonden, de z.g. „civiele mesusen” (d.z. misbruiken) en overtredingen. Voer of was een schip niet in eskader, doch op zich zelve, dan wees de Dagelijksche Scheepsraad vonnis over alle voorgevallen misdaden en vergrijpen hoe ook genaamd. In gevallen van bijzonderen aard kon echter de zaak worden uitgesteld door Scheepsraad of Breeden Raad totdat men in het vaderland of in Indië was gekomen. ¹⁾

Ik kom nu aan het tweede gedeelte van het debat, waarin de heer van G. mijne oplossing t.a.v. de verhouding van meerdere tot mindere van de Ind. Landmacht en de Zeemacht aan kritiek onderwerpt. Het kernpunt van den aanval richt zich voornamelijk tegen de beteekenis welke ik hecht aan artikel 45 (3) Ind. W. v. M. S.

Toegegeven zij dat bedoeld artikel is geplaatst in den titel van de authentieke interpretatie, en dat het artikel dan ook alleen beteekenis heeft wanneer in het Ind. W. v. M. S. wordt gesproken van het begrip „krijgsmacht”. Dat strafrechtelijk begrip heeft dus inderdaad geen beteekenis buiten dat Ind. mil. strafwetboek. Maar dat neemt niet weg het feit dat de Indische wetgever toch welbewust voor dat wetboek een begrip „krijgsmacht” in het leven heeft geroepen, onder welk begrip de in Ned.-Indië aanwezige zee-macht ressorteert. Ik zeg welbewust, want een overeenkomstig artikel komt in de Ned. mil. strafwet niet voor. En dat, waar men bij het ontwerpen van het Ind. W.v.M.S. zoo nauwgezet mogelijk heeft voldaan aan den concordantie-eisch.

Slaan we de Mem. van Toel. op bedoeld artikel na, dan lezen we dat de bedoeling van het artikel is, de meermalen gerezen twijfel omtrent de juiste beteekenis van de in het Ned. W.v.M.S. gebezigde uitdrukkingen, waarmede het geheel of een gedeelte van de weermacht wordt aangeduid, uit den weg te ruimen.

Het artikel laat verder geheel in het midden hoe die Ind. weermacht als politiek instrument staatsrechtelijk in het geheel is ingepast. Ook doet het niet ter zake of de Marine in Indië, welke een deel uitmaakt van die Ind. weermacht, een staatsmarine is. De Ind. wetgever heeft een begrip „krijgsmacht” geschapen, geldend voor het Ind. mil. strafwetboek. We hebben hier dus te maken met een zuiver strafrechtelijk begrip „krijgsmacht”. We dienen dan ook te onderscheiden het strafrechtelijk begrip „krijgsmacht” van het begrip „krijgsmacht” in den zin van een complex van strijdmacht.

¹⁾ Zie over de handhaving der orde en tucht op de schepen der O.I.C. het belangrijke opstel van Dr. J. de Hullu in het bijblad van Taal-, Land- en Volkenkunde, deel 67.

ten in de hand van den Staat om zijn bestaan te verzekeren, een staatsrechtelijk begrip.

Beide begrippen behoeven niet samen te vallen, zeker niet bij een Staat, welke is samengesteld uit gebiedsdeelen, welke liggen in verschillende werelddeelen.

Niet te ontkennen valt dat het Koninkrijk der Nederlanden, sinds de laatste grondwetsherziening, voor alle, in de verschillende werelddeelen gelegen gedeelten één Rijk vormend, niettemin wat zijn staatsrechtelijke structuur betreft, een min of meer dualistisch karakter heeft, doordien de bestuurs- en financieele apparaten gescheiden zijn en het Ned. Indische wereldrijksdeel begrijpelijkerwijs zijne bevoegdheden in staatsrechtelijken zin gaarne gewaarborgd ziet. En evenmin valt het te loochenen dat het in Indië optredende deel der imperiale marine in feite onttrokken is aan de volledige beïnvloeding van het Min. van Defensie.

Nu zegt de heer van G. dat in elk geval de ordonnantiewetgever niet bevoegd is, te bepalen dat een deel der Staatsmarine, wanneer deze in Indië is, tot de „Indische krijgsmacht” behoort.

Maar dat doet artikel 45 (3) Ind. W. v. M. S. ook in het geheel niet. Het artikel formeert slechts een *strafrechtelijk* begrip „krijgsmacht” en daartoe is de ordonnantiewetgever volkomen bevoegd te achten. De regeling van de strafrechtelijke positie van een ieder die zich binnen Ned.-Indië bevindt, beweegt zich op het terrein van de inwendige aangelegenheden. Ik zou durven zeggen dat het eene inwendige aangelegenheid van de zuiverste soort is: het mag toch zeker gerekend worden tot de rechten van een gebiedsdeel van den Staat, waaraan op wetgevend gebied een groote zelfstandigheid is toegekend, om bepalingen in het leven te roepen t.a.v. allen die in dat gebiedsdeel delinqueeren.

Terecht zegt de heer van G. dat het verschil uitmaakt als men spreekt van „de krijgsmacht *in* Indië” of van „de krijgsmacht *van* Indië”, en hij geeft toe dat men van het eerste natuurlijk wél kan spreken. Welnu dat is dan ook voldoende! Verder behoeven we strafrechtelijk niet te gaan, want de Ind. wetgever vindt het al voldoende dat men binnen Ned.-Indië is, om onderworpen te zijn aan het Indische strafrecht (zie art. 2 Ind. W. v. S.). Het is den Ind. wetgever blijkbaar onverschillig welke nationaliteit de delinquent heeft. Het enkele feit dat men binnen Ned. Indië heeft gedelinqued acht de Ind. wetgever voldoende om een vervolging in te stellen zonder onderscheid des persoons.

De vraag in welke staatsrechtelijke- en administratiefrechtelijke verhouding de krijgsmacht *in* Indië — en dus ook de onderdeelen dier krijgsmacht afzonderlijk —, is (zijn) geplaatst tot den Staat der Nederlanden of tot het onderdeel daarvan dat Nederlandsch-Indië heet, is een vraag die we hier niet behoeven aan te roeren en op te lossen. Zooals gezegd staat deze vraag geheel los van het in het Ned. W. v. M. S. bedoelde strafrechtelijk begrip „krijgsmacht”.

De oplossing die de heer van G. ons aan de hand doet om de lacune in de verhouding „meerdere-mindere” op te lossen, door nml. de militairen der Ned. Ind. Landmacht, ook binnen het gebied van Ned.-Indië onder „militairen” in den zin van het Nederlandsch wetboek mede te begrijpen, is logisch in den gedachtengang van den heer van G.

Naar mijne meening ligt echter de oplossing van het hier bedoelde vraagstuk nog dichter bij de hand. Waarom zouden we in den geheelen Staat der Nederlanden niet één enkel begrip „militair” invoeren? En waarom zouden we niet één begrip „krijgsmacht” kunnen hebben overal in den Staat?

Waarom nog langer gewerkt met vier begrippen „militair” en met vier begrippen „krijgsmacht” in één en denzelfden Staat? Even goed als we in onzen imperialen Staat slechts één begrip „ambtenaar”, één begrip „openbaar gezag” en één begrip „wettelijke voorschriften” behooren te kennen, zal het evenzeer gewenscht zijn in dien Staat te werken met één enkel begrip „militair” en één begrip „krijgsmacht”. Hierdoor zal een einde worden gemaakt aan alle hier bedoelde moeilijkheden.

De heer van G. merkt op dat ik de zaak door een Indischen bril bezie. De opmerking is juist, mits daaraan worde toegevoegd dat ik het belang der Kon. Marine geenszins heb verwaarloosd. Te lang is de kwestie reeds eenzijdig bekeken, zoodat het n.m.m. niet ondienstig was eens de volle aandacht te vestigen op het belang dat Nederlandsch-Indië in het algemeen en het Kon. Ned. Ind. Leger in het bijzonder hebben bij de oplossing van de onderwerpelijke kwesties.

Naar de meening van den heer van G. is mijne oplossing geen oplossing „omdat het staatskarakter van de Marine wordt aangetast”. Iedere oplossing dus welke het staatskarakter van de Marine aantast, wordt onvoorwaardelijk afgewezen door den heer van G. Is dit echter wel wetenschappelijk juist geredeneerd?

Heeft het staatskarakter onzer Marine een dusdanige overwegenden invloed dat *elke* oplossing welke dat staatskarakter ook maar eenigermate aantast a priori moet worden verworpen? Ik meen van niet. Het belang dat Ned.-Indië bij deze kwestie heeft, vertegenwoordigt evenzeer een staatsbelang en wel een van de eerste orde. Hier zal de regel moeten gelden welke bij elk conflict van tegenstrijdige belangen geldt: Het geringere belang moet voor het meerwaardige belang wijken. En n.m.m. is het boven allen twijfel verheven dat het meerwaardige belang in de onderwerpelijke kwestie is de verzekering van de rechtszekerheid in Nederlandsch-Indië, de gelijkwaardige strafrechtelijke behandeling van *allen* die zich binnen Ned.-Indië aan eenig strafbaar feit schuldig maken. Geen uitzonderingspositie voor een klein gedeelte van de ingezetenen van Ned.-Indië ten koste van een sentimentsoverweging; geen uitzonderingspositie voor een bepaalde groep van personen welke kwade gevolgen met zich kan medebrengen voor de overige ingezetenen.

En indien nu werkelijk kon worden aangetoond dat het karakter van staatsmarine werd aangetast, indien inderdaad de Kon. Marine welke in Ned.-Indië vertoeft door algeheele onderwerping aan het aldaar geldende strafrecht van slechter strafrechtelijke conditie werd, dan zou de zaak nog anders staan. Maar dat is nu juist in geen enkel opzicht het geval. De heer van G. heeft immers zelf toegegeven dat aan de kwaliteit van het Indische strafrecht niet behoeft te worden getwijfeld. Van een tegenstelling tusschen het Nederlandsche en het Ned.-Indische strafrecht is dus geen sprake. Maar als dat eenmaal is toegegeven en vaststaat, dan vraag ik wat dan verder de toepasselijkheid van dat *gelijkwaardige* recht op het personeel der Marine binnen Ned.-Indië in den weg staat. En daar komt nog bij dat bedoeld gelijkwaardig recht beter aanpast aan de bijzondere toestanden van dat gebiedsdeel van den Staat. Meer kan men toch niet verlangen.

Het kan daarom n.m.m. niet anders of ieder die zich stelt op een objectief standpunt, zal moeten toegeven dat de oplossing hier ligt in de algeheele onderwerping van het marinepersoneel in Indië aan het geldend koloniale strafrecht.

Laten wij een voorbeeld nemen aan het wijs beleid van Coen die reeds in het jaar 1620 inzag dat, wanneer het scheepsvolk delinqueert aan den wal, het dan ook rationeel is dat het in dat geval berecht wordt door den rechter die aan land recht spreekt volgens de wetten die voor dien rechter gelden.

De oplossing van het onderwerpelijke probleem staat momenteel weder in het brandpunt der belangstelling. De Commissie voor het Mil. Straf-, Tucht- en Strafprocesrecht 1930 heeft op 8 Augustus 1935 haar verslag benevens de noodige ontwerp-ordonnanties, verordeningen en besluiten betreffende de aanvullingen en wijzigingen welke behooren te worden aangebracht in de bestaande wettelijke voorschriften, aan den Gouverneur-Generaal ingediend ter voldoening aan de haar bij Besluit van 1 Augustus 1933 No. 1 verstrekte opdracht. Te zijner tijd zullen deze ontwerpen de Nederlandsche Regeering bereiken.

Voor de zooveelste maal is de kwestie in een ver gevorderd stadium aan de orde gesteld. Ik wil eindigen met de hoop uit te spreken dat men nu eindelijk eens in Nederland ten volle zal beseffen welke gewichtige belangen voor Nederlandsch-Indië hier op het spel staan. De Regeering in Nederland zal er op den duur niet aan kunnen ontkomen de noodzakelijke regelingen ter hand te nemen.

Ik ben er vast van overtuigd dat eenmaal de tijd zal komen dat het ware beginsel zal zegevieren.¹⁾

Batavia Centrum, December 1935.

¹⁾ Wij hebben aan deze wel zeer uitvoerige en somtijds met de kern der zaak waarom het gaat, slechts in verwijderd verband staande beschouwingen, gelet op het groote belang hetwelk ook o.i. dringend eene regeling eischt, gaarne plaatsruimte verleend.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 5 Juli 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaal P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus en gep. Generaal-Majoor E. A. D. E. Carp (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd (geweigerd te gehoorzamen aan het bevel om de houding aan te nemen en vervolgens, om mede te gaan naar de kazerne).

Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te voldoen aan het bevel om den kraag van zijn jas, dien hij op den openbaren weg opgeslagen droeg, neer te slaan); als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, ééne voortgezette handeling uitmakende (op dreigenden toon een meerdere, die een anderen militair bij den arm had gegrepen omdat deze weigerde mede te gaan naar de kazerne, toevoegen: „blijf van zijn lijf, anders kom je aan mij”).

De door den Krijgsraad aan de verwijzing naar den Commandeerenden Officier, ten onrechte, toegevoegde woorden: „Laat aan dezen Commandeerende-Officier ter beoordeeling of beklaagden al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, aanhef en onder 1° der Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behooren te worden gestraft, wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebelegen”, behooren te worden weggelaten, opdat de C.O. na zijn onderzoek der zaak kunne beslissen, of een krijgstuchtelijk vergriep in den zin van art. 2, n°. 1 W.K., dan wel in den zin van een der nummers 2—6 van dat artikel is begaan, zonder daarbij door den militairen rechter eenigermate te worden beperkt of beïnvloed.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te voldoen, ieder voor zich, aan het bevel van hun meerdere om hun naam op te geven, daar zij dien meerdere, op den openbaren weg, niet groetten).

Opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren te voldoen, ieder voor zich, aan het bevel van hun meerdere, die hen op den openbaren weg tegenkwam en hun gelastte hem te groeten, daarna, daar zij niet groetten, om hun naam op te geven).

Toepassing van art. 60 W.K. ten aanzien van één der veroordeelden.

Het komt ons echter voor, dat het betoog van den geachten Schrijver meermalen langs dat van zijn opponent heengaat.

Zonder ons thans weder in détails te begeven, willen wij hier, wat de hoofdzaak betreft, slechts deze korte opmerking maken, dat ook wij het juist zouden achten, indien het *gemeene* materiele strafrecht geldende in de verschillende overzeesche gewesten, met uitsluiting van het moederland-sche, op den aldaar dienenden militair der zeemacht van toepassing werd verklaard. Ten aanzien van het *militaire* strafrecht komt ons zoodanige regeling echter ongewenscht en ook onnoodig voor.

Red. M.R.T.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 4den Juni 1935 door dien Krijgsraad in zake de na te noemen beklaagden gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, tegen: 1°. J. M. v. d. B., oud 21 jaar, geboren te Berghem (N.B.); 2°. C. A. G., oud 20 jaar, geboren te Rotterdam; 3°. W. de H., oud 21 jaar, geboren te 's-Heer Arendskerke; 4°. J. S., oud 21 jaar, geboren te Leerdam, allen gewoon dienstplichtig-soldaat, onderscheidenlijk van het 3de —, het 2de —, het 7de — en het 2de Regiment Veld-Artillerie, destijds gedetacheerd bij de Treinafdeeling der Iste Artillerie-Brigade, thans met groot verlof, en van: 1°. J. M. v. d. B. en 2°. W. de H., beiden voornoemd, appellanten van gemeld vonnis, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan de beklaagden beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den getuige, door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord de beklaagden, zoo in hunne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hen aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat aan beklaagden aan den voet van het hun beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd, dat op of omstreeks 6 April 1935 te 's-Gravenhage als militair:

I. de beklaagde de H., nadat zijn meerdere, de korporaal H., hem had gelast den kraag van zijn jas, dien hij op den openbaren weg opgeslagen droeg, neer te slaan, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten, aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

II. de vier beklaagden te zamen in vereeniging, althans ieder voor zich, nadat hun meerdere, de korporaal H., hun op den openbaren weg gelastte hem te groeten en daarna, daar zij niet groetten, hem hunnen naam op te geven, beide keeren hebben geweigerd, althans opzettelijk hebben nagelaten, aan die dienstbevelen te gehoorzamen;

III. de beklaagde van den B., nadat zijn meerdere, de korporaal H., hem tijdens het gebeurde sub II vermeld gelastte de houding aan te nemen, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten dat dienstbevel te gehoorzamen, en vervolgens, nadat dezelfde meerdere hem had gelast met hem mede naar de kazerne

te gaan, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

IV. de beklaagde de H. opzettelijk, nadat de korporaal H. den beklaagde van den B. bij den arm had gegrepen, omdat hij, als sub III omschreven, weigerde met hem mede naar de kazerne te gaan, dien meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling en door gebaren met eenig kwaad heeft bedreigd, door hem op dreigenden toon toe te voegen: „Blijf van zijn (van den B.'s) lijf, anders kom je aan mij”, althans woorden van gelijke beteekenis, daarbij zich plaatsende tusschen dien meerdere en den beklaagde v. d. B.;

V. de beklaagden de H. en G. te zamen in vereeniging, althans ieder voor zich, nadat hun meerdere, de korporaal H., hen na hetgeen geschied was als onder I tot en met IV vermeld, na eenigen tijd op denzelfden avond wederom op den openbaren weg tegenkwam en hun gelastte hem te groeten en daarna, daar zij wederom niet groetten, om hem hunnen naam op te geven, hebben geweigerd, althans opzettelijk hebben nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

O. dat de Krijgsraad bij het vonnis, waarvan hooger beroep, het aan beklaagde v. d. B. in aanhef en onder III en het aan beklaagde de H. in aanhef en onder I en IV telastegelegde — een en ander met den verstande als in het vonnis aangegeven ¹⁾ — wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met hunne schuld daaraan, het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd, ten aanzien van beklaagde v. d. B. als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende”, en ten aanzien van beklaagde de H. als: „opzettelijke ongehoorzaamheid” en „als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, ééne voortgezette handeling uitmakende”, en ieder der beklaagden v. d. B. en de H. deswege heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier weken, met vrijspraak van hetgeen hun meer of anders is te laste gelegd dan bij het vonnis bewezen is verklaard,

¹⁾ Van het aan beklaagden v. d. B. en de H. telastegelegde heeft de Krijgsraad bij het vonnis bewezen verklaard:
dat op 6 April 1935 te 's-Gravenhage, als militair:

1. de beklaagde de H., nadat zijn meerdere, de korporaal H., hem had gelast den kraag van zijn jas, dien hij op den openbaren weg opgeslagen droeg, neer te slaan, opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;
2. de beklaagde v. d. B., nadat zijn meerdere, de korporaal H., hem gelastte de houding aan te nemen, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen, en vervolgens, nadat dezelfde meerdere hem had gelast met hem mede te gaan naar de kazerne, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen;
3. de beklaagde de H. opzettelijk, nadat de korporaal H. den beklaagde v. d. B. bij den arm had gegrepen, omdat deze weigerde met hem mede te gaan naar de kazerne, dien meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd, door hem op dreigenden toon toe te voegen woorden van gelijke beteekenis als: „Blijf van zijn (v. d. B.'s) lijf, anders kom je aan mij”.

terwijl de Krijgsraad beklaagde G. heeft vrijgesproken van hetgeen hem in aanhef en onder II en V is ten laste gelegd en de zaak, voor wat dezen beklaagde en beklaagde S. betreft, onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling heeft verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier, aan dezen ter beoordeeling latende, of laatstgenoemde beklaagden al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, aanhef en onder 1°. der Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behooren te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken;

O. dat de bewezen- en schuldigverklaring ten aanzien van het aan beklaagde v. d. B. in aanhef en onder III en ten aanzien van het aan beklaagde de H. in aanhef en onder I en IV telastegelegde terecht is geschied, terwijl de Krijgsraad mede terecht beklaagde G. van het hem in aanhef en onder II telastegelegde heeft vrijgesproken en de zaak, voor zoover beklaagde S. betreft, onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling heeft verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof ten opzichte van dit een en ander tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters geleid; dat derhalve het vonnis in zooverre behoort te worden bevestigd, dus ook voor zoover betreft de verwijzing van de zaak, ten aanzien van den beklaagde S., naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier, evenwel met dien verstande, dat aan deze verwijzing ten onrechte werden toegevoegd de woorden: „Laat aan dezen Commandeerende-Officier ter beoordeeling, of beklaagden G. en S. al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, aanhef en onder 1°. der Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behooren te worden gestraft, wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken”, welke woorden behooren te worden weggelaten, opdat de Commandeerende-Officier na zijn onderzoek der zaak kunne beslissen, of een krijgstuchtelijk vergrijp in den zin van artikel 2, n°. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dan wel in den zin van een der nummers 2—6 van dat artikel is begaan, zonder daarbij door den militairen rechter eenigermate te worden beperkt of beïnvloed;

O. met betrekking tot het aan beklaagden van den B. en de H. in aanhef en onder II en aan beklaagden de H. en G. in aanhef en onder V telastegelegde, dat hebben verklaard:

1°. J. M. H., korporaal bij het 2de eskadron van het IIde Regiment Huzaren, in garnizoen te 's-Gravenhage, onder eede:

dat hij op 6 April 1935 te 's-Gravenhage, des avonds te ongeveer halfacht, nadat hij de beklaagden, die hem niet hadden gegroet, had staande gehouden, op hun tekortkoming heeft gewezen en hun heeft gelast hem hunne namen op te geven met de woorden: „Hoe zijn jelui namen?”; dat beklaagden hebben geweigerd hem hunne namen te noemen;

dat hij te ongeveer 22.50 in dien avond zich met den korporaal

J. in de Timorstraat te 's-Gravenhage heeft bevonden en toen de beklaagden de H. en G. heeft ontmoet, die met een tweetal meisjes stonden te praten; dat het hem trof, dat deze beklaagden ook toen weder den militairen groet achterwege lieten, waarom hij hun heeft gevraagd waarom zij niet groetten; dat ieder der beklaagden daarop heeft geantwoord: „Dat kunnen wij wel, maar dat doen wij niet”, welke woorden het eerst door beklaagde de H. werden gesproken; dat op zijn uitdrukkelijk aandringen om hem hunne namen te noemen, laatstgenoemde beklaagde en daarna de beklaagde G. heeft geantwoord: „Dat zullen wij straks wel vertellen”; dat hij, getuige, zich vervolgens met den korporaal J. naar de wacht in de Borneostraat heeft begeven;

2°. A. J., korporaal bij het IIde Regiment Huzaren, in garnizoen te 's-Gravenhage, onder eede:

dat hij bij de ontmoeting van hem, getuige, en den korporaal H. eenerzijds en beklaagden anderzijds, op 6 April 1935, des avonds te ongeveer halfacht op den Scheveningscheweg te 's-Gravenhage, nadat de beklaagden, die niet den militairen groet hadden gebracht, door den korporaal H. waren staande gehouden en op hunne verplichtingen waren gewezen, heeft gehoord dat genoemde korporaal aan beklaagden heeft gevraagd: „Hoe zijn jullie namen?”, op welke vraag geen antwoord werd gegeven en beklaagden bleven zwijgen;

dat hij te ongeveer 22.50 in dien avond met den korporaal H. naar de kazerne terugkeerende, de beklaagden de H. en G. in de Timorstraat te 's-Gravenhage heeft ontmoet; dat deze beklaagden toen niet den militairen groet hebben gebracht; dat de korporaal H. dezen beklaagden heeft gezegd te groeten, waarop achtereenvolgens de beklaagde de H. en de beklaagde G. heeft gezegd: „Dat kunnen wij wel, maar dat doen wij niet”; dat de korporaal H. vervolgens dezen beklaagden hunne namen heeft gevraagd, doch daarop van beiden ten antwoord heeft ontvangen: „Dat zullen we je straks wel vertellen”; dat hij, getuige, en de korporaal H. zich ten slotte naar de wacht hebben begeven;

3°. de beklaagde G.:

dat hij op 6 April 1935 te ongeveer 23 uur te 's-Gravenhage in gezelschap van den beklaagde de H. met eenige meisjes in de Timorstraat heeft staan praten; dat hij toen den korporaal H., die daar naderde, niet den militairen groet heeft gebracht, omdat hij geen zin daarin had; dat de korporaal H. hem zijn naam heeft gevraagd; dat hij echter geweigerd heeft dien te noemen;

4°. de beklaagde de H.:

dat hij op 6 April 1935 te ongeveer 23 ure met den beklaagde G. in de Timorstraat te 's-Gravenhage met een tweetal meisjes heeft staan praten; dat de korporaal H. op dat tijdstip daar voorbij kwam; dat hij, hoewel hij dien korporaal wel als zoodanig herkende, dezen niet den militairen groet heeft gebracht; dat de korporaal H. hem op zijne tekortkomingen heeft gewezen; dat hij

echter heeft geweigerd den militairen groet te brengen; dat hij op den last van den korporaal H. om hunne namen op te geven, niet is ingegaan en heeft geantwoord: „Dat zullen wij later wel eens zeggen”; dat daarop de korporaal in gezelschap van den korporaal J. verder is gegaan;

O. dat, worden de in het vonnis van den Krijgsraad opgenomen bewijsmiddelen aangevuld met vorenstaande verklaringen, mede wettig en overtuigend is bewezen, dat:

a. de beklaagden v. d. B. en de H. van het hun in aanhef en onder II telastegelegde het navolgende hebben begaan:

dat zij op 6 April 1935 te 's-Gravenhage, als militair, ieder voor zich, nadat hun meerdere, de korporaal H., hun op den openbaren weg, daar zij niet groetten, gelast had hem hunnen naam op te geven, opzettelijk hebben nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

b. de beklaagden de H. en G. van het hun in aanhef en onder V telastegelegde het navolgende hebben begaan:

dat zij op 6 April 1935 te 's-Gravenhage als militair, ieder voor zich, nadat hun meerdere, de korporaal H., hen op den openbaren weg tegenkwam en hun gelastte hem te groeten en daarna, daar zij niet groetten, om hem hunne namen op te geven, hebben geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

O. dat deze onder *a* en *b* vermelde bewezen feiten beide opleveren het misdrijf van: „opzettelijke ongehoorzaamheid”;

O. dat in verband hiermede de in het beroepen vonnis van den Krijgsraad voorkomende qualificaties niet in stand kunnen blijven;

O. dat het Hof ter zake van het aan beklaagde G. in aanhef en onder V telastegelegde en bewezen feit en mede op grond van artikel 60 van de Wet op de Krijgstucht, diens zeer onkrijgstuchtelijk gedrag tegenover den korporaal H. op den Scheveningsche weg in aanmerking nemend, eene gevangenisstraf voor den tijd van één week gerechtvaardigd acht;

O. dat de bij het beroepen vonnis aan ieder der beklaagden v. d. B. en de H. opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van vier weken staat in goede verhouding tot den ernst van de aan hen telastegelegde en bewezen feiten;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat het beroepen vonnis, voor zoover daarbij:

a. de beklaagden v. d. B. en de H. van het hun in aanhef en onder II telastegelegde zijn vrijgesproken;

b. de beklaagden de H. en G. van het hun in aanhef en onder V telastegelegde zijn vrijgesproken;

c. de zaak voor wat betreft den beklaagde G. is verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier, alsmede voor zoover de door den Krijgsraad gegeven qualificaties betreft, niet in stand kan blijven;

Toepassende de artikelen in 's Krijgsraads vonnis vermeld, — welke geacht moeten worden hier te zijn overgenomen, — alsmede

de artikelen 60 van de Wet op de Krijgstucht, 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover:

a. de beklaagden v. d. B. en de H. daarbij van het hun in aanhef en onder II telastegelegde zijn vrijgesproken;

b. de beklaagden de H. en G. daarbij van het hun in aanhef en onder V telastegelegde zijn vrijgesproken;

c. de zaak ten aanzien van den beklaagde G. daarbij is verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier;

d. de door den Krijgsraad gegeven qualificaties betreft;

Verklaart van het aan beklaagden v. d. B. en de H. in aanhef en onder II en van het aan beklaagden de H. en G. in aanhef en onder V telastegelegde wettig en overtuigend bewezen hetgeen hiervóór als zoodanig is aangewezen, met hunne schuld daaraan;

Qualificeert de aan beklaagde v. d. B. telastegelegde en bewezen verklaarde feiten als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd, alle feiten ééne voortgezette handeling uitmakende”;

het aan beklaagde G. telastegelegde en bewezen verklaarde feit als: „opzettelijke ongehoorzaamheid”;

de aan den beklaagde de H. telastegelegde en bewezen verklaarde feiten als:

„1°. opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd;

2°. als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen;

alle feiten ééne voortgezette handeling uitmakende;

3°. opzettelijke ongehoorzaamheid;”

Veroordeelt beklaagde G. tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één week;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan de beklaagden v. d. B., G. en de H. meer of anders is te laste gelegd dan bewezen is verklaard;

Spreekt deze beklaagden daarvan vrij;

Bevestigt — met den verstande als met betrekking tot de verwijzing der zaak naar den Commandeerende-Officier hiervóór is aangegeven — 's Krijgsraads vonnis voor al het overige, dus ook voor zoover betreft de aan ieder der beklaagden v. d. B. en de H. opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van vier weken, en ten aanzien van de verwijzing der zaak met betrekking tot den beklaagde S. naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's Hertogenbosch.

Vonnis van 3 December 1935 ¹⁾.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet en E. P. H. Haan; Kapitein B. P. F. van Driel en Eerste-Luitenant E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Art. 165 W.v.S.

Het aan zijne schuld te wijten hebben dat gevaar ontstaat voor het verkeer door mechanische kracht over een spoorweg.

Primair te laste gelegd opzet niet, subsidiair schuld wèl bewezen. Beklaagde moest en kon verwachten, dat dien avond nog ter plaatse een personentrein met groote snelheid in de duisternis zou passeeren.

Veroordeeling tot 5 maanden gevangenisstraf.

(Tevens veroordeeling van den meerdere, die dit misdrijf van een mindere opzettelijk heeft toegelaten.)

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens B. oud 20 jaar, geboren te Stratum (thans gemeente Eindhoven), gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 2de Schoolbatterij van het 3de Regiment Veld-Artillerie, te Breda, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 4 Maart 1935 is ingelijfd bij het 3de Regiment Veld-Artillerie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 26 Augustus 1935, door den batterij-commandant te Breda opgemaakt, beklaagde op 4 Maart 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 20 November 1935 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 18 Augustus 1935 des namiddags om-

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 7 Februari 1936 bevestigd.

streeks 8.— uur te Oldenbroek, althans in de omgeving dier gemeente, opzettelijk gevaar heeft veroorzaakt voor het verkeer door mechanische kracht, stoomvermogen, over den spoorweg der Nederlandsche Spoorwegen, tusschen de halte Oldenbroek en den blokpost Wezep, door op een klembout, deel uitmakende van een klemstoel, waarmede een der spoorstaven aldaar van de lijn Amersfoort—Zwolle aan een dwarsligger was bevestigd, een klemboutsleutel zoodanig te plaatsen, dat die sleutel ongeveer in verticale richting stond, door op een der kraagschroeven aan denzelfden klemstoel, doch aan de andere zijde van dezelfde spoorstaaf, een kraagschroef-sleutel te plaatsen zoodanig dat ook die sleutel ongeveer recht op stond, en door op een afstand van ongeveer een meter verwijderd van deze beide sleutels een ijzeren stophamer te plaatsen met den steel naar boven gericht, in ongeveer verticale richting onder en naast dezelfde spoorstaaf en zich daarna te verwijderen, de drie door hem aldus geplaatste werktuigen latende staan op de wijze, waarop hij die voorwerpen had opgesteld, terwijl hij verwachtte, althans moest en kon verwachten, dat op den spoorweg langs de spoorstaaf, waarbij die voorwerpen geplaatst waren, dien avond nog een personentrein met groote snelheid zou passeeren, tengevolge van welke handelingen van beklagde gevaar is ontstaan, dat daardoor de trein van bovengenoemde maatschappij, die dien namiddag te omstreeks 9.30 uur, tijdens de duisternis, in de richting Amersfoort—Zwolle dien spoorweg aldaar bereed, zou ontsporen en de machine en de rijtuigen van dien trein zoodanig zouden beschadigd worden, dat de trein zijn reis niet verder zou kunnen vervolgen;

althans dat destijds aldaar door het door beklagde op tijd en plaats voren vermeld, hoogst rockeloos en onverantwoordelijk op de bovenomschreven wijze, plaatsen van de daar genoemde werktuigen naast en onder een der spoorstaven van den spoorweg Amersfoort—Zwolle der Nederlandsche Spoorwegen en zich te verwijderen van de plaats waar hij die voorwerpen geplaatst had, die voorwerpen latende staan op de wijze waarop hij die had opgesteld, terwijl hij verwachtte, althans moest en kon verwachten dat dien avond ter plaatse nog een personentrein met groote snelheid in de duisternis zou passeeren, het aan de schuld van beklagde is te wijten geweest dat gevaar is ontstaan dat de personentrein van 9.30 uur dien avond, rijdende in de richting Zwolle, zou ontsporen en de machine en de andere rijtuigen van dien trein zoodanig zouden worden beschadigd, dat de trein zijn reis niet verder zou kunnen voortzetten;

O. dat in het proces-verbaal dd. 22 Augustus 1935, No. 396, op ambtsead opgemaakt door J. van Zanten, wachtmeester der Kon. Maréchaussée der 3e Brigade te Wezep en H. J. Winter, sergeant der Politietroepen der Groep Oldenbroek, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, o.m. staat gerelateerd:

dat beklagde hun, relatanten o.m. heeft verklaard als volgt: „In den namiddag van 18 Augustus 1935 tusschen 7 en 8 uur kwam ik met den dienstplichtigen korporaal A. en den dienstplichtige

B. bij de spoorlijn, welke van de Legerplaats Oldenbroek naar Wezep loopt.

Na ons even in de omgeving van de spoorlijn op te hebben gehouden, zijn wij op de spoorlijn gaan liggen om te hooren of er mogelijk een trein in aantocht was, doch ik hoorde dat er geen trein in aantocht was.

Ik heb toen een steen van de spoorbaan opgenomen en deze op de rails gelegd van het opgaande spoor. Ik wilde nagaan, wat daarmee zou gebeuren, wanneer daar de trein over reed.

De korporaal A. nam daarop ook eenige steenen, die hij op de andere rails legde, echter op hetzelfde spoor, waar ik den steen had gelegd. Daarna heb ik er nog een paar steenen opgelegd. Vervolgens zag ik, dat tusschen de sporen een aantal spoorweggereedschappen lagen. Ik zag daar een houweel en twee sleutels liggen, welke door het spoorwegpersoneel gebruikt worden om de moeren van de rails vast te zetten. Ik beken, dat ik bedoelde houweel opgenomen heb en deze met de scherpe kant tegen den dwarsligger en de rails heb geslagen. De houten steel daarvan kwam daarbij over de rails te hangen. Deze hing over de linker-rail van het opgaande spoor. Vervolgens heb ik twee sleutels genomen en deze op de moeren gezet, welke de rails vasthouden. Deze sleutels heb ik ook geplaatst op de linker-rail van het opgaande spoor. Ik heb bedoelde sleutels tegenover elkaar geplaatst, tegen de rails, zoodat alleen het rijvlak van de rails daartusschen was. Bij het opzetten van deze sleutels heeft niemand mij geholpen. Het dwarsijzer van één sleutel stond in het verlengde van de rails. Ik heb deze handelingen verricht om te demonstreeren, hoe een trein tot ontsporing zou kunnen worden gebracht. Ik heb de bedoeling niet gehad om werkelijk den trein te laten ontsporen. Nadat ik bedoelde voorwerpen op de rails had geplaatst, zijn we met z'n allen van de spoorbaan gegaan en hebben we ons op het aangrenzende terrein neergezet om te zien wat de uitwerking zou zijn, indien er een trein aankwam. Toen we daar ongeveer tien minuten gewacht hadden, zagen we aan de overzijde van de spoorweg uit een boschrand een heer en een dame komen, die in onze richting wandelden. We zijn daarop overhaast weggevlucht in de richting van de Legerplaats. Ik wist wel, dat door het plaatsen van bedoelde voorwerpen op de rails gevaar voor ontsporing van een trein ontstond, wanneer deze over de rails kwam. Ik weet wel, dat bedoelde spoorlijn een hoofdlijn is en daar veel verkeer over komt. Ik heb bij voormelde handelingen niet het opzet gehad, om een trein te laten ontsporen. Wel heb ik deze voorwerpen op de lijn opzettelijk daar neergelegd",

en dat beklagde op 21 Augustus 1935 des namiddags te 2 uur, in bijzijn van hen, relatanen, en den Brigade-Commandant der Kon. Maréchaussée te Wezep H. de Wilde, benevens den hoofdopzichter der Spoorwegen D. te Zwolle, op de plaats van het misdrijf het feit heeft gereconstrueerd, waarbij beklagde twee sleutels z.g. „dop-sleutels” op de moeren van de rails zette, ieder ter weerszijden van

de rails en daarbij een houweel, z.g. „stoothamer” (dezelfde voorwerpen welke beklaagde bij het plegen van het feit gebruikte) onder en tegen de rails sloeg, waarbij het ijzeren gedeelte schuins overhelde naar de rails en de houten steel over de rails helde;

dat beklaagde na het volbrengen dezer handelingen verklaarde: „Op deze wijze heb ik de voorwerpen ook opgesteld in den avond van den 18en Augustus 1935 op dezelfde plaats”;

dat van die opgestelde voorwerpen eenige opnamen zij gemaakt, waarvan afdrukken als bijlagen II, III en IV bij dit proces-verbaal gaan.

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent, zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij op 18 Augustus 1935 met B. en A. kwam bij de spoorbaan Amersfoort—Zwolle, ons bewegende in de richting van het kamp Oldenbroek; dat hij een eindje langs den spoorweg liep en twee dopsleutels en een pikhouweel vond, liggend tusschen de sporen; dat hij ze opraapte en die sleutels opzettelijk links en rechts van een rail plaatste op de moeren van een dwarsligger; dat hij de pikhouweel met één arm plaatste onder de spoorlijn door en met den steel schuin over de rail; dat hij wist op dat oogenblik, dat, als er een trein aankwam, er gevaar zou bestaan voor den trein;

dat de voorwerpen ongeveer door hem geplaatst waren en stonden zooals weergegeven op de hem, beklaagde, vertoonde en ten processe aanwezige foto's, gemerkt met „Bijlage II”;

dat hij, nadat hij de voorwerpen op de rails had geplaatst, heeft gezegd: „Nu ontspoord hij zeker”; dat hij zulks heeft gezegd om B. te plagen, die hem gewaarschuwd had geen steenen op de rails te leggen; dat zij na het plaatsen van de voorwerpen met hun driën op een walletje bij de spoorbaan stonden; dat zij toen alle drie hebben gezegd, dat het beter was die voorwerpen van de rails af te halen; dat hij toen heeft gezegd: „dan zal ik ze er maar afhalen”; dat, toen hij zulks wilde doen, er op eens burgers aankwamen en zij toen zijn gaan loopen;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. A., 20 jaar, gewoon dienstplichtig korporaal 2—3 R.V.A. te Breda:

dat hij in den namiddag van 18 Augustus 1935 met beklaagde en B. is geweest bij den spoorweg Amersfoort—Zwolle onder Oldenbroek; dat beklaagde een paar steentjes op de lijn legde en hij, getuige, er ook een paar bijlegde; dat tusschen de beide spoorbanen twee lange sleutels lagen en een houweel; dat beklaagde opzettelijk de dopsleutels aan weerszijden van den spoorstaaf op de moeren van een dwarsligger plaatste en de houweel met een arm in het grint met den steel over de rail voor de sleutels; dat beklaagde tegen B. zeide: „Nu ontspoord hij zeker”; dat hij, getuige, tegen beklaagde zeide dat deze die dingen moest weghalen, waarop beklaagde ant-

woordde, dat hij dit wel zou doen; dat op een gegeven oogenblik een heer en een dame naderden en zij toen schrokken en onmiddellijk zijn weggegaan;

dat beklaagde bedoelde gereedschappen ongeveer heeft geplaatst op de wijze als weergegeven op de hem, getuige, thans vertoonde en ten processe aanwezige foto, gemerkt met „Bijlage II”;

dat, nadat hij, getuige, en beklaagde de steenen op de rails hadden gelegd en B. hen daarvoor had gewaarschuwd, beklaagde om B. te plagen de wegwerkers-voorwerpen op de rails heeft geplaatst; dat, toen zij naderhand bij de spoorlijn stonden te kijken, hij tegen beklaagde heeft gezegd, dat hij die voorwerpen om het gevaar, wat ze konden veroorzaken, er af moest nemen; dat beklaagde dit beaamde en op de spoorbaan toeliep om de sleutels er af te halen, toen er plotseling twee burgers uit den boschrand kwamen; dat zij er toen van door zijn gegaan;

1°. B., 20 jaar, gew. dienstpl. soldaat 3 R.V.A. te Breda:

dat beklaagde enkele steenen op de rails had gelegd; dat hij, getuige, hem waarschuwde voor het gevaar; dat beklaagde toen heeft gezegd: „Ik zal hem eens laten ontsporen, dan zul je wat anders zien”; dat beklaagde de voorwerpen toen op de rails plaatste en lachend zeide: „Nu gaat hij er zeker af”; dat, toen zij burgers zagen aankomen, zij zijn weggelopen; dat hij op den terugweg nog heeft gezegd, dat het beter was om terug te gaan om de voorwerpen er af te halen; dat beklaagde en getuige A. zeiden, dat die burgers dat wel zouden doen en dat de trein er wel over heen zou rijden;

3°. E., opzichter der Nederlandsche Spoorwegen, wonende te Nunspeet:

dat hij opzichter is o.a. over het baanvak Oldenbroek—Wezep; dat hij in den avond van 18 Augustus 1933, omstreeks 22.30 uur van den stationschef te Nunspeet bericht ontving, dat door den machinist van den trein 129 was gerapporteerd, dat op bovengenoemd baanvak iets niet in den haak was en lijnschouwing noodig was; dat hij onmiddellijk den voorman F. opdracht heeft gegeven de lijn te schouwen; dat hij zich met den eerstvolgenden trein naar Oldenbroek heeft begeven, alwaar F. hem tegemoet kwam; dat deze hem een stophamer met gespleten houten steel toonde, met de mededeeling deze gevonden te hebben bij 71,4 op de spoorbaan; dat hij F. opdracht heeft gegeven verder te schouwen en hij, getuige, daarna zelf per rijwiel langs het rijwielpad, langs het afgaande spoor naar 71,4 is gereden; dat hij bij 71,4 reed over een dopsleutel, waarvan een arm afgebroken was; dat aldaar sporen van grint op de lijn aanwezig waren;

O. dat de navolgende getuigen, tevens als dekundigen gehoord, onder eede hebben verklaard:

1°. F., 50 jaar, voorwerker bij de Nederlandsche Spoorwegen, wonende te Doornspijk:

dat hij op Zondagavond van 18 Augustus 1935 omstreeks 22.30 uur, namens den opzichter van weg en werken der Spoorwegen, de

opdracht kreeg, dat hij de spoorbaan moest schouwen tusschen halte Oldenbroek en blokpost Wezep; dat hij zich onmiddellijk per rijwiel naar halte Oldenbroek heeft begeven, en met de fiets aan de hand over de rails is geloopt naar Wezep; dat hij te ongeveer 23,— uur kwam bij paal 71,4; dat hij op het opgaande spoor tusschen de beide rails een stophamer vond met gebroken steel, die overlans door midden was gesplitst; dat hij den hamer heeft gebracht naar het station Legerplaats Oldenbroek en heeft getoond aan den lijnopzichter; dat hij toen weer terug is gegaan en de lijn verder heeft geschouwd; dat hij al dadelijk bij 71,4 vond, een dopsleutel rechts van het spoor; dat hij in de nabijheid voor en tegen een dwarsligger en tegen de linker-rail een ondiepe kuil vond waarin stukken steen lagen, die, daar de breuken versch waren, kort geleden gebroken moesten zijn; dat zich daar ook steenstof bevond; dat ter plaatse de beide spoorstaven steenstof vertoonden en enkele meters verder in de richting Wezep, dezelfde sporen op de rails zichtbaar waren; dat, toen hij later terugkwam van de schouw, hij links van het opgaande spoor op het aangrenzende terrein een tweede dopsleutel vond, waarvan een arm afgebroken was; dat hij den arm tusschen de sporen in vond; dat hij op die sleutels moeten en bramen vond, die er tevoren niet waren geweest; dat hij zulks weet, omdat deze voorwerpen tevoren door zijn personeel waren gebruikt op 16 Augustus 1935 en zooals gewoonlijk waren gelegd tusschen beide sporen;

dat hij er bij tegenwoordig is geweest en heeft gezien, dat de voorwerpen zijn gereconstrueerd als op de hem thans vertoonde foto's is aangegeven; dat hij op de vraag of die voorwerpen, zooals hij ze daar op de rails gereconstrueerd zag, gevaarlijk waren voor het verkeer over die rails, antwoordt: „Het was niet buiten gevaar”;

2°. G., 48 jaar, machinist der Nederlandsche Spoorwegen te Zwolle:

dat hij op 18 Augustus 1935 machinist was op de locomotief van trein 129, welke trein te 21.— uur te Amersfoort vertrok en te 21,53 uur te Zwolle moest aankomen; dat bedoelde trein, een sneltrein, dien avond met negen personenrijtuigen was belast en vol bezet was; dat even voorbij de Legerplaats Oldenbroek, alwaar de trein een snelheid had van ongeveer 90 km per uur, de leerling-machinist de vuurhaak van den tender haalde; dat hij meende iets te hooren vallen en aanvankelijk dacht, dat een groot stuk steenkool van den tender was geschoven, dat op de spoorbaan viel, waardoor het grint zoo opspatte; dat hij den leerling-machinist hierover onderhield, die echter ten stelligste ontkende; dat hij tegelijkertijd bemerkte aan het ontsnappen van stoom voor aan de machine bij de cylindere, dat het iets anders geweest moest zijn; dat er een toestand van onzekerheid bij hem ontstond en hij er over dacht de trein tot stilstand te brengen; dat hij, waar hij geen andere verschijnselen bemerkte en ook om de passagiers niet te veront- rusten, is doorgereden;

dat hij te Zwolle onmiddellijk de machine heeft nagekeken; dat hij bemerkte dat de compressieklep beschadigd was; dat in die klep een koperen bus, waarin zich bevindt een veer, die een inrichting in werking brengt, een deuk vertoonde van \pm een halve cm diepte; dat de veer in die bus onbruikbaar was geworden en moest worden vernieuwd; dat er ook nog een kleine beschadiging was aan de luchtslang voor aan de machine; dat verder zich onder de machine tot achter op den tender stukken grintsteen bevonden; dat hij toen onmiddellijk kennis heeft gegeven om de lijn te doen schouwen;

dat, indien de dopsleutels en stophamer door beklagde zijn opgesteld geweest op de spoorbaan, zooals weergegeven op hem vertoonde foto, gemerkt „Bijlage II”, er zeer zeker gevaar is ontstaan, dat de trein, waarmede hij op 18 Augustus 1935 des avonds om half tien ter plaatse passeerde, zou hebben kunnen ontsporen, waardoor levensgevaar ontstond voor de inzittenden van dien trein, welke dien avond vol bezet was; dat hij des avonds om \pm 9,38 uur tijdens de duisternis het punt passeerde, waar de voorwerpen op de rails zouden zijn geplaatst geweest;

3°. H., 45 jaar, opzichter 1e klasse bij de Nederlandsche Spoorwegen te Zwolle:

dat hij naar aanleiding van het voorval met trein 129 op 18 Augustus 1935, tusschen de stations Oldenbroek en Wezep \pm bij km. 71,400, op 21 Augustus 1935 in bijzijn van den Brigade-Commandant der Kon. Maréchaussée te Wezep, is geweest bij de reconstructie ter plaatse van het feit door beklagde;

dat daarbij werden gebezigd een klemboutsleutel, dienende voor het aandraaien van de klembouten ter bevestiging van de spoorstaaf op de gegoten ijzeren klemstoelen der dwarsliggers, een kraagschroefleutel die gebezigd wordt voor het aandraaien van kraagschroeven ter bevestiging van de gegoten ijzeren stoelen op de dwarsliggers, alsmede een ijzeren stophamer met houten steel;

dat bij die reconstructie beklagde bedoelde voorwerpen plaatste op de wijze als op de hem, getuige, thans vertoonde foto „Bijlage II” staat weergegeven;

dat n.l. de klemboutsleutel door beklagde in ongeveer verticale richting werd geplaatst op de klembout aan de linkervoorzijde van de linkerspoorstaaf en de kraagschroefleutel ongeveer recht op een der kraagschroeven van denzelfden gegoten ijzeren klemstoel aan de rechterzijde van deze spoorstaaf, met welke klemstoel die spoorstaaf aldaar aan een dwarsligger was bevestigd;

dat de stophamer met de punt in het grint onder dezelfde spoorstaaf werd geslagen op ongeveer 1 Meter afstand van bovengenoemde sleutels, waarbij de houten steel van den hamer zich bevond schuin boven de spoorstaaf, doch in bijna verticale richting; dat de beide dopsleutels toen \pm 20 cm van elkaar stonden, n.l. de klemboutsleutel op \pm 3 cm, de kraagschroefleutel op \pm 8,5 cm afstand van de spoorstaaf, terwijl tusschen beide sleutels zich bevond het loopvlak van de rails;

dat bij eene dusdanige plaatsing van bovenbedoelde gereedschappen op de rails van een spoorweg, bij het passeeren van een trein de mogelijkheid bestaat, dat de gereedschappen verbogen worden en zich achter een of ander deel van het spoor vastklemmen en zoodanig op de spoorstaaf komen te liggen, dat de wielen van den trein er over heen gaan, hetgeen een ontsporing tot gevolg kan hebben; dat ook gereedschappen of stukken ervan in het drijfwerk van de locomotief terecht kunnen komen, waardoor deze onklaar wordt;

dat deze wijze van opstelling van de gebezigde werktuigen gevaar heeft kunnen opleveren voor het verkeer door mechanische kracht over den spoorweg; dat trein 129, die om half tien des avonds op 18 Augustus 1935 ter plaatse is gepasseerd, had kunnen ontsporen en daardoor levensgevaar is ontstaan voor de inzittenden van dien trein;

dat er wel degelijk gevaar heeft bestaan voor ontsporing en bij ontsporing van een trein is er ook levensgevaar; dat in de meeste gevallen de sleutels, opgesteld zijnde als in dit geval, wel uit elkaar vliegen;

O. dat de Krijgsraad niet de overtuiging heeft bekomen dat beklagde's opzet gericht was op het veroorzaken van gevaar voor het spoorwegverkeer, zoodat beklagde van het hem primair ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

O. dat de Krijgsraad door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde het hem subsidiair ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat het feit is gepleegd op 18 Augustus 1935 te Oldenbroek en beklagde moest en kon verwachten, dat dien avond nog ter plaatse een personentrein met groote snelheid in de duisternis zou passeeren;

Gezien de artikelen 2,60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tucht-recht, 10,27 en 165 van het Wetboek van Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als: „Het aan zijne schuld te wijten hebben, dat gevaar ontstaat voor het verkeer door mechanische kracht over een spoorweg”;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van vijf maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 21 tot 26 Augustus 1935 in mindering zal worden gebracht;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij.

Benevens den bij bovenstaand vonnis veroordeelden dienstplichtig-soldaat B. heeft ook terecht gestaan de in het vonnis als getuige vermelde dienstplichtig-korporaal A.

Hem was ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 18 Augustus 1935 te Oldebroek, althans in de omgeving dier gemeente, als militair, dienstplichtig-korporaal, opzettelijk heeft toegelaten, dat zijn mindere de dienstplichtige soldaat B. opzettelijk in den namiddag omstreeks 8 uur van dien datum, aldaar gevaar heeft veroorzaakt voor het verkeer door mechanische kracht, stoomvermogen, over den spoorweg der Nederlandsche Spoorwegen tusschen de halte Oldenbroek en den blokpost Wezep, door hoogst roekeloos en onverantwoordelijk op een klembout van een klemstoel waarmede een der spoorstaven van de lijn Amersfoort—Zwolle aan een dwarsligger was bevestigd, een klembout sleutel te plaatsen, zoodanig dat die sleutel ongeveer in verticale richting stond, door op een der kraagschroeven aan denzelfden klemstoel aan de andere zijde van dezelfde spoorstaaf een kraagschroef sleutel te plaatsen, zoodanig dat ook die sleutel ongeveer in verticale richting stond, door op een afstand van ongeveer een meter verwijderd van beide aldus geplaatste sleutels een ijzeren stophamer te plaatsen met den steel naar boven gericht, eveneens in ongeveer verticale richting onder en naast dezelfde spoorstaaf en door zich te verwijderen van de plaats, waar hij die voorwerpen had opgesteld, die voorwerpen staan latende zooals hij die had opgesteld, door welke handelingen van B. gevaar ontstond dat de personentrein van 9.30 uur van dien namiddag, die tijdens de duisternis in de richting Amersfoort—Zwolle dien spoorweg bereed, zou ontsporen en de machine en de rijtuigen van dien trein zoodanig beschadigd zouden worden, dat de trein zijn reis niet zou kunnen voortzetten;

althans dat hij, beklagde, destijds aldaar, als militair, dienstplichtig-korporaal, getuige zijnde van het door zijn mindere den dienstplichtigen soldaat B. plegen van bovenomschreven misdrijf, opzettelijk heeft nagelaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen te nemen;

althans dat hij, beklagde, destijds aldaar, als militair, dienstplichtig korporaal, opzettelijk heeft toegelaten dat zijn mindere, de dienstplichtige soldaat B., hoogst roekeloos en onverantwoordelijk op tijd en plaats aan het hoofd der telastelegging vermeld, op de wijze aldaar omschreven de drie genoemde werktuigen plaatste op den spoorweg en dat B. zich van de plaats verwijderde, die drie werktuigen achter latende in den voor het verkeer op den spoorweg gevaarlijken stand, waarin hij die tevoren had geplaatst, door welke handelingen van B. het aan diens schuld te wijten is geweest, dat toen aldaar gevaar is ontstaan voor het verkeer door mechanische kracht over den spoorweg ter plaatse als voren omschreven;

althans dat hij, beklagde, destijds aldaar, als militair, dienstplichtig korporaal, getuige zijnde van het plegen door zijn mindere, den dienstplichtigen soldaat B., van laatst omschreven misdrijf,

opzettelijk heeft nagelaten tegen den dader de door het belang van de zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden."

De Krijgsraad heeft bij vonnis van denzelfden datum, in hooger beroep bij Sententie van 7 Februari 1936 eveneens bevestigd, met vrijspraak van het primair en subsidiair telastegelegde, het den beklaagde in de derde plaats telastegelegde bewezen verklaard, waardoor een onderzoek naar hetgeen daarna was ten laste gelegd overbodig was.

Deze beklaagde is dientengevolge schuldig verklaard aan: „als militair opzettelijk toelaten, dat een mindere een misdrijf pleegt", op grond van het begane misdrijf ongeschikt en onwaardig geacht om in den door hem bekleeden rang van korporaal te blijven dienen en, met toepassing van art. 143 W.v.M.S., gestraft met drie maanden gevangenisstraf en verlaging tot den stand van soldaat.

Red. M.R.T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 10 December 1935.¹⁾

President: Mr. J. G. C. H. Dubois (plv.).

Leden: Majoor J. Polvliet en E. P. H. Haan; Kapitein B. P. F. van Driel en Eerste-Luitenant E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Bekend zijnde met de strekking van een geschrift, waarin getracht wordt de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, zoodanig stuk verspreiden.

(Verspreiding in de kazerne der Veldartillerie te Utrecht van het verboden blad „De Dienstplichtige", Orgaan van het Landelijk Verbond van Recruten.)

De door den Krijgsraad opgelegde straf van 9 maanden gevangenisstraf, waarvan 6 maanden voorwaardelijk, proeftijd 3 jaren, met de bijzondere voorwaarde dat de veroordeelde zich gedurende den proeftijd zal stellen onder toezicht van — en zich zal gedragen overeenkomstig de aanwijzingen en raadgevingen, hem in het belang zijner reclasseering te geven door de Afdeeling Utrecht van de R.K. Reclasseeringsvereeniging, door het H.M.G. gewijzigd in 12 maanden gevangenisstraf (onvoorwaardelijk) met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting.

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 24 Januari 1936 bevestigd, behoudens ten aanzien van de opgelegde straf, welke werd gewijzigd in 12 maanden gevangenisstraf (onvoorwaardelijk) met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens H. v. B., oud 21 jaar, geboren te Utrecht, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolbatterij van het 1ste Regiment Veld-Artillerie, te Utrecht, gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch, beklaagde en gearresteerde.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA
TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 4 October 1934 is ingelijfd bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken en, blijkens ambtelijke verklaring d.d. 3 October 1935, door den batterij-commandant te Utrecht opgemaakt, beklaagde op 4 October 1934 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 5 December 1935 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat hij in of omstreeks de maand Mei 1935 te Utrecht, in de kazerne der Veld-Artillerie aan den Leidscheweg, heeft verspreid, althans ter verspreiding in voorraad heeft gehad, een aantal exemplaren van het blad „De Dienstplichtige”, Orgaan van het Landelijk Verbond van Recruten, No. 1, Mei 1934, in welk geschrift voorkwamen onder andere de hieronder opgenomen artikelen, die tot strekking hadden te trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, terwijl hij, beklaagde, met die strekking bekend was:

„Ons doel.

Men spreekt in alle kringen veel over leger en vloot, doch bij de meeste gesprekken die hierover gevoerd worden, weet men zelf nooit hoe het daar toe gaat. Zoowel van den kant van hen die er belang in zien, zoowel van de zijde der pacifisten. Zij vergeten dat leger en vloot voor het grootste gedeelte uit jongens van de arbeiderskringen bestaat, die door de Grondwet verplicht zijn voor zekeren tijd hun diensten, voor zoo goed als niets, voor hun land beschikbaar te stellen.

Wat zij wel weten is, dat vele werkgevers deze indiensttreding aangrijpen om hun werknemer, waaraan zij een verplichting hebben, de laan uit te sturen.

Het zijn de jongens die in de meeste gevallen de eenigste thuis zijn die nog wat geld verdienen, om zodoende het lage loon waar het gezin van rond moet komen eenigszins te verlichten.

Over deze dingen hoort men weinig spreken in deze kringen. Men probeert wel met eenige lapmiddeltjes deze zaak te stoppen. Voor dit doel heeft men de z.g. „Koninklijke Vereeniging tot steun aan miliciens”, doch deze heeft zoo goed als nooit eenig practisch werk gedaan om de ellende die uit deze toestand naar voren komt, definitief te veranderen.

Ofschoon men millioenen uittrekt op de begrootingspost van leger en vloot, krijgen de miliciens slechts een aalmoes om van te leven.

Ofschoon men in Holland een overvloed van levensmiddelen heeft, is het voedsel in militairen dienst over het algemeen zeer slecht.

Ofschoon men voor militaire doeleinden spoorwegen uitbreid, kunnen de dienstplichtigen op een of twee keer na, hun reiskosten naar huis zelf betalen.

Ofschoon men beweert, dat er in Holland democratie is, mag een militair niet deze lectuur lezen, die hij zelf verlangt, doch alleen die men hem voorlegt.

Dit is een greep uit de onrechtvaardigheid die een jongen meemaakt die in dienst van het Vaderland gaat.

Bij indiensttreding worden enkele artikelen van de Krijgstucht voorgelezen en hij krijgt te hooren, dat men vanaf dien tijd onder deze krijgstucht staat.

Het ligt misschien in de bedoeling een scheiding te brengen tusschen hen die in militairen dienst zijn en hen, in fabriek en werkplaats.

Volgens onze berekening is ook deze z.g. uitzonderingspositie niet te rechtvaardigen.

Het gebeurt maar al te vaak, dat de dienstplichtigen, ofschoon vlak in de nabijheid van hun woonplaats kazernes zijn, dat zij in het ander einde van het land ondergebracht worden.

Deze eischen zullen wij daarom ook moeten gaan stellen:

- 1e. Verhooging van soldij tot een minimum van *f* 2,50.
- 2e. Bij terugkeer uit mil. dienst, wederom opneming in ouden werkring.
- 3e. Minstens eens per week vrij vervoer naar huis.

Daarom stellen wij ons ook tot doel, om datgene, wat wij hier in het kort naar voren brengen, de belangen, die de dienstplichtigen in dezen tijd hebben, te behartigen zoover het ons mogelijk is. Wij zullen alles, wat ons ten dienste staat gebruiken, om bekendheid te geven aan dezen toestand.

Wij rekenen ook daarom op de volle medewerking van iedereen ook van diegenen, die door omstandigheden er zelf niet direct mee te maken heeft. Hun finantieele steun zal ons veel helpen dit werk te volbrengen.

Redactie.”

„Lichaamsverzorging in de kazernes.

In de kazerne te Amersfoort laat de lichamelijke verzorging veel te wenschen over.

Het interesseert den heeren autoriteiten natuurlijk niet of wij dood of levend uit de kazerne terugkomen.

Ons echter wel en daarom willen wij hier op verschillende dingen de aandacht vestigen.

Bij het 18e R.I. overleed de dienstplichtige sergeant Jansen aan longontsteking.

Nu hoor ik jullie zeggen: „daar was toch niets aan te doen geweest.”.

Niets is minder waar dan dat, want gebeurt het niet vaak genoeg, dat wij nat en bezweet van een oefening of marsch terugkomen. Een mogelijkheid om droge kleeven aan te doen, bestaat niet, omdat al het goed in de wasch gegeven is.

Echter juist door deze natte kleeven aan te houden loopen we de kans zware verkoudheid of longontsteking te krijgen. Dat dit gevaar niet denkbeeldig is, heeft sergeant Jansen ons geleerd. Anderhalve maand terug lag een groot aantal korporaals en soldaten te bed met griep.

In dezen tijd kwam het voor, dat verschillende jongens die zich niet goed voelden, op ziekenrapport gingen, echter zonder gunstig resultaat. Om te genezen moesten zij dienst doen en na den dienst naar bed. Het gevolg daarvan was, dat nu, wanneer iemand iets mankeert hij dit verzwijgt, wacht tot hij met 24 uur gaat en dan ziek thuis blijft.

Dat deze dingen gevaarlijk zijn voor de jongens en hun omgeving, spreekt vanzelf, doch daar trekken de heeren dokters zich niets van aan.

Doch wij stellen voor deze gevallen de dokters die een dergelijke praktijk uitoefenen, verantwoordelijk.

Verder overleed een dienstplichtig soldaat van het 21e aan nekkramp.

18 gevallen van nekkrampbacillendragers werden geconstateerd. Angstvallig is dit verzwegen geworden. Niemand buiten de kazerne heeft van deze gevallen gehoord.

Wat beteekent dat?

Dat beteekent dat de leger-autoriteiten bang zijn, dat de buitenwereld te weten komt, welk een groot gevaar de gezondheid van de soldaten loopt en de leger-autoriteiten de verzorging van haar soldaten verwaarloozen. Maar wij soldaten moeten dat stilzwijgen doorbreken.

Iedere wantoestand, ieder ernstig ziektegeval moet onmiddellijk bekend gemaakt worden, want ook wij hebben de kans met militaire eer uit de kazerne te worden gedragen.”;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekend, dat hij op een avond in de maand Mei 1935 te

Utrecht in de kazerne der Veldartillerie aan den Leidschenweg heeft verspreid een aantal exemplaren van het hem thans vertoonde blad „De Dienstplichtige”, Orgaan van het Landelijk Verbond van Recruten No. 1 van Mei 1934; dat hij zelf die krantjes niet heeft gelezen; dat hij wel wist, dat in het algemeen de bedoeling van die krantjes was de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen; dat hij ongeveer 20 van die blaadjes op aandrang van R. had gehaald bij een zekeren v. G. te Utrecht; dat R. hem dien avond heeft opgewacht nabij de buitenprivaat in de kazerne; dat hij hem toen ongeveer tien van die blaadjes heeft gegeven, terwijl hij zelf met de rest de kazerne is ingegaan; dat hij zich daarop naar de eetzaal begaf en aldaar bedoelde krantjes verspreide, door ze op de tafel neer te leggen, zoodat andere militairen ze later zouden vinden en van den inhoud konden kennis nemen;

dat hij wist, dat het krantje „De Dienstplichtige” behoorde tot de voor militairen verboden lectuur en begreep, dat hij in strijd met de krijgstucht handelde en daardoor een strafbaar feit pleegde;

dat hij zich heeft laten overhalen, omdat hij geen weerstand kon en durfde bieden aan den aanhoudenden drang van R. en later van v. G.;

dat hij in het algemeen de strekking van dergelijke blaadjes als die, welke hij in de kazerne heeft verspreid, kende;

O. dat G. J. de G., 23 jaar, gew. dienstpl. wachtmeester van 1 R.V.A. met groot verlof te Utrecht, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij van 3 October 1934 tot en met 2 October 1935 in militairen dienst is geweest bij de 3e Schoolbatterij van het 1e Regiment Veldartillerie te Utrecht; dat hij in de 2e helft van de maand Mei 1935 op een morgen omstreeks 6.45 uur kwam in de eetzaal van de 3e Schoolbatterij in genoemde kazerne; dat hij op een der tafels in die eetzaal eenige blaadjes, getiteld „De Dienstplichtige” zag liggen; dat ook onder de tafels van die blaadjes lagen; dat aan de tafel eenige dienstplichtigen die blaadjes zaten te lezen; dat hij, aangezien het hem bekend was, dat dit voor militairen verboden lectuur was, terstond deze blaadjes innam; dat hij daarop in de privaten is gaan kijken en aldaar in een der buitenprivaten bij de stallen van de Treinafdeeling der IVe Artilleriebrigade te Utrecht eenige van meergenoemde blaadjes vond; dat hij ook deze blaadjes heeft ingenomen; dat hij een en ander heeft gemeld aan den Commandant van de Batterij, aan wien hij door hem gevonden blaadjes heeft ter hand gesteld; dat de door hem gevonden blaadjes soortgelijk waren aan dat, hetwelk hem thans vertoond wordt (getuige wordt voorgehouden een exemplaar van „De Dienstplichtige” No. 1 van Mei 1934);

O. dat in het in de telastelegging bedoelde en ten processe overgelegde en aan beklaagde en getuigen vertoond en voorgehouden exemplaar van het blad „De Dienstplichtige” Orgaan van het Lan-

delijk Verbond van Recruten No. 1, van Mei 1934, voorkomen de navolgende hieronder opgenomen artikelen, luidende:

„Ons doel.

Men spreekt” (enz. Zie telastelegging. Red.).

O. dat de Krijgsraad door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat hij de in de telastelegging bedoelde geschriften heeft verspreid;

O. dat — nu het militair belang er zich niet tegen verzet — de Krijgsraad termen aanwezig acht om ten aanzien van beklaagde met betrekking tot een nader te bepalen gedeelte der op te leggen gevangenisstraf gebruik te maken van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien de artikelen 6, 10, 15, 60, 62 en 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Strafen Tucht recht, 14a, b, c, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „Het bekend zijnde met de strekking van een geschrift, waarin getracht wordt de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, zoodanig stuk verspreiden”;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van negen maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 18 November 1935 af in mindering zal worden gebracht;

Beveelt evenwel, dat van de opgelegde gevangenisstraf zes maanden niet zullen worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op drie jaren, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuuchtelijk vergrijp, als bedoeld in artikel 15 Wetboek van Militair Strafrecht, of niet heeft nageleefd de hem hierbij gestelde bijzondere voorwaarde, dat hij zich gedurende den proeftijd zal stellen onder toezicht van — en zich zal gedragen overeenkomstig de aanwijzingen en raadgevingen, hem in het belang zijner reclasseering te geven door de Afdeeling Utrecht van de R.K. Reclasseeringsvereniging;

Draagt aan genoemde afdeeling op, ter naleving van die bijzondere voorwaarde aan den veroordeelde gedurende den proeftijd hulp en steun te verleen.

Zie ook het hierna opgenomen vonnis van denzelfden datum in zake A. R.

Blijkbaar is de door de beklaagden genoemde v. G. een burger te

Utrecht. Hoe strafwaardig en gevaarlijk deze persoon ook moge zijn, hij kan niet als uitlokker of medeplichtige vervolgd worden, nu deelneming door burgers aan militaire misdrijven alleen strafbaar is gesteld indien het betreft desertie, dan wel oproer of muiterij (artt. 203 en 204 W. v. S.). Zelfs in tijd van oorlog gaat de strafwet niet verder (artt. 102, 3° en 104, 2°). Het is een hoogst betreuenswaardige lacune welke de wetgever onbegrijpelijkerwijze welbewust in het leven heeft geroepen. Misschien bestond in 1881 de behoefte aan eene strafbaarstelling niet zoo dringend, thans is dit zeker wel het geval. Deze beide vonnissen zijn er een bewijs voor. Juist lezen wij dezer dagen in het werkje van Rolf Bathe „Frankreichs schwerste Stunde. Die Meuterei der Armee 1917“, door welke het lot van Frankrijk aan een zijden draad hing, weder den funesten en gevreesden invloed van de buiten het leger staande misdadige agitatoren (blz. 114 en vlgg.).

Er komt nog iets bij. Het is voorgekomen, dat burgers jeugdige militairen trachtten te bewegen tot tuchtondermijnende handelingen, evenwel ZONDER succes. Een geval derhalve van mislukte uitlokking (art. 134bis W. v. S.). En nu schijnt de meening te bestaan, dat als gevolg van artt. 203 en 204 ook die mislukte uitlokking niet strafbaar is. Hier heeft 's wetgevers verzuim van 1881 alzoog nog weder verdere consequenties, de gewone vloek der „bösen Tat“. Wij deelen die opvatting intusschen niet, men zie onze aantekening in M.R.T. XXVII, blz. 314, waarbij ook Mr. Stigter in deel XXVIII, blz. 32, zich aansloot. Een beslissing in hoogste instantie betreffende de al of niet toepasselijkheid van art. 134bis in gevallen als hier bedoeld, lijkt ons zeer gewenscht. En bovendien in elk geval noodzakelijk eene wijziging van het W. v. S. om de fout van den wetgever van 1881 te herstellen. De handhaving der krijgstucht is er rechtstreeks bij betrokken.

Red. M.R.T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 10 December 1935.¹⁾

President: Mr. J. G. C. H. Dubois (ply.).

Leden: Majoors J. Polvliet en E. P. H. Haan; Kapitein B. P. F. van Driel en Eerste-Luitenant E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Bekend zijnde met de strekking van een geschrift, waarin getracht wordt de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, zoodanig stuk verspreiden.

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 24 Januari 1936 bevestigd.

Zie ook het hiervóór gepubliceerde vonnis van denzelfden datum in zake H. v. B.

Red. M.R.T.

(Verspreiding in de kazerne der Veldartillerie te Utrecht van het verboden blad „De Dienstplichtige”, Orgaan van het Landelijk Verbond van Recruten.)

Beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt geacht om in den militairen dienst te blijven. Veroordeeld tot één jaar en zes maanden gevangenisstraf met ontslag zonder ontzetting.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens A. R., oud 21 jaar, geboren te Amsterdam, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 1ste Schoolbatterij van het 1ste Regiment Veld-Artillerie, te Utrecht, gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch, beklaagde en gearresteerde.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA
TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 4 October 1934 is ingelijfd bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken en, blijkens ambtelijke verklaring d.d. 3 October 1935 door den batterij-commandant te Utrecht opgemaakt, beklaagde op 4 October 1934 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 2 December 1935 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd: (Zie de gelijkkluidende telastelegging in het hiervóór opgenomen vonnis in zake H. v. B. Red.).

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekend, dat hij in de maand Mei 1935 te Utrecht in de kazerne der Veld-Artillerie aan den Leidschenweg in voorraad heeft gehad een aantal exemplaren van het hem thans vertoonde blad „De Dienstplichtige”, Orgaan van het Landelijk Verbond van Recruten, No. 1 van Mei 1934; dat hij een tiental van die blaadjes op een avond in het laatst van Mei 1935 had ontvangen van den dienstplichtige v. B. nabij de buitenprivaat in de kazerne van de Trein-afdeeling van de IV Artillerie-Brigade; dat hij met v. B. had afgesproken, dat deze die krantjes zou halen bij een zekeren v. G. te Utrecht, omdat hij, beklaagde, geen tijd had; dat hij een gedeelte zou overnemen en ze er ieder zouden verspreiden; dat v. B. hem een gedeelte van die krantjes heeft gegeven en dat deze zelf met de anderen de kazerne is ingegaan; dat v. B. op zijn aandringen die krantjes had gehaald; dat hij die krantjes van v. B. had ontvangen met de bedoeling ze te verspreiden;

dat hij die krantjes niet had gelezen, doch wel wist dat het voor militairen verboden geschriften waren en dat de algemeene strekking van die blaadjes was om de eensgezindheid van de soldaten te bevorderen, om daardoor op te komen voor de soldatenbelangen;

dat hij de beweging, die anti-militaristische beweging, welke de krijgstucht trachtte te ondermijnen, geheel was toegedaan, al was die beweging z.i. meer om misstanden weg te nemen;

dat hij voor dien tijd, vóór het gerapporteerde geval, eenige malen exemplaren van het blad „De Dienstplichtige” in zijn bezit had gehad; dat hij al zijn krachten heeft ingespannen om andere dienstplichtigen, die hij meende, dat daartoe genegen waren, over te halen exemplaren mede te nemen naar de kazerne met de bedoeling ze daar te verspreiden;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. H. v. B., 21 jaar, gew. dienstpl. soldaat 3-1 R.V.A. wonende te Utrecht:

dat hij op 4 October 1934 als gewoon dienstplichtige onder de wapenen is gekomen bij 3-1 R.V.A.; dat, nadat hij eenige maanden in dienst was, beklaagde hem heeft overgehaald en gebracht naar een huis op de Merwedekade, in een anti-militaristische beweging;

dat in de eerste maanden van 1935 beklaagde bijna dagelijks pogingen in het werk heeft gesteld om hem over te halen mede te gaan naar die vergaderingen; dat ten lange leste beklaagde hem in April of Mei heeft meegetroond naar v. G.; dat, toen zij daar aankwamen, v. G. direct weer begon over het verbond en hem vroeg of hij de krantjes „De Dienstplichtige” mee wilde nemen en verspreiden; dat hij op een dag in Mei op verzoek van beklaagde een pak krantjes „De Dienstplichtige” heeft gehaald, omdat beklaagde zeide niet uit te mogen, omdat hij gestraft was;

dat hij zulks heeft gedaan en dat des avonds ongeveer half tien beklaagde hem volgens afspraak opwachtte bij de buitenprivaat bij de Treinafdeeling der IVe Artillerie-Brigade; dat hij aan beklaagde er tien stuks van gaf en zelf er ook tien hield; dat hij daarmee is gegaan naar de eetzaal van de 3e Batterij, waar hij ze neer heeft gelegd op de tafel, terwijl er niemand aanwezig was;

2. G. J. de G., 23 jaar, gew. dienstpl. wachtmeester 1 R.V.A. met groot verlof te Utrecht:

dat hij van 3 October 1934 tot en met 2 October 1935 in militairen dienst is geweest bij de 3e Schoolbatterij van het 1e Regiment Veld-Artillerie te Utrecht; dat hij in de 2e helft van de maand Mei 1935 op een morgen omstreeks 6.45 uur kwam in de eetzaal van de 3e Schoolbatterij in genoemde kazerne; dat hij op een der tafels in die eetzaal eenige blaadjes, getiteld „De Dienstplichtige” zag liggen; dat ook onder de tafels eenige van die blaadjes lagen; dat aan de tafel eenige dienstplichtigen die blaadjes zaten te lezen; dat hij, aangezien het hem bekend was, dat dit voor militairen verboden lectuur was, terstond deze blaadjes innam; dat hij daarop in de

privaten is gaan kijken en aldaar in een der buitenprivaten bij de stallen van de Treinafdeeling der IVe Artillerie-Brigade te Utrecht eenige van meergenoemde blaadjes vond; dat deze verspreid lagen in de gang tusschen die privaten en in de hokjes der waterplaatsen; dat hij ook deze blaadjes heeft ingenomen;

dat hij een en ander terstond heeft gemeld aan den Commandant van de Batterij, aan wien hij de door hem gevonden exemplaren heeft ter hand gesteld; dat de door hem gevonden blaadjes soortgelijk waren aan dat, hetwelk hem thans vertoond wordt; (getuige wordt voorgehouden een exemplaar van „De Dienstplichtige” No. 1 van Mei 1934);

3. C. J. P. V., 38 jaar, sergeant der Politietroepen te Utrecht: dat v. B. hem uitdrukkelijk heeft verklaard, dat hij de blaadjes nergens anders heeft neergelegd dan boven in de eetzaal; dat deze uitdrukkelijk heeft verklaard, ze niet op de privaten te hebben neergelegd; dat dien avond er geen ander bij v. G. kan zijn geweest om blaadjes te halen, daar het huis, waar v. G. woonde, den heelen dag is bewaakt; dat er nog wel een genie-soldaat bij v. G. is geweest, welke gevolgd is tot in de Kromhoutkazerne;

O. dat in het in de telastelegging bedoelde en ten processe overgelegde en aan beklaagde en getuigen vertoond en voorgehouden exemplaar van het blad „De Dienstplichtige” Orgaan van het Landelijk Verbond van Recruten No. 1 van Mei 1934, voorkomen de navolgende hieronder opgenomen artikelen, luidende:

(Zie de telastelegging in zake H. v. B. hiervóór. Red.).

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat hij de in de telastelegging bedoelde geschriften heeft verspreid;

O. dat beklaagde wel is waar te zijner verdediging heeft aangevoerd, dat hij, nadat hij de bewuste blaadjes „De Dienstplichtige” van getuige v. B. ter verspreiding had ontvangen, deze heeft verscheurd en in een W.C. heeft geworpen, welke hij daarna heeft doorgetrokken;

dat echter dit verweer den Krijgsraad ongeloofwaardig voorkomt en mitsdien wordt verworpen, nu ten processe is komen vast te staan, dat beklaagde de blaadjes heeft ontvangen bij de buitenprivaat, op welke plaats juist door getuige de G. de inbeslaggenomen blaadjes zijn gevonden en bovendien uit de verklaringen van de getuigen v. B., de G. en V. in onderling verband beschouwd, is gebleken, dat geen ander dan beklaagde de bewuste blaadjes in of nabij de buitenprivaat heeft verspreid;

O. dat de Krijgsraad beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven dienen, doch niet zoodanig ongeschikt, dat hij voorgoed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

Gezien de artikelen 6, 10, 23, 60, 62 en 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf-

en Tuchtrecht, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtpleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „Het bekend zijnde met de strekking van een geschrift, waarin getracht wordt de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, zoodanig stuk verspreiden”;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van één jaar en zes maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 30 September 1935 af in mindering zal worden gebracht.¹⁾

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 19 December 1935 ²⁾.

President: Mr. J. G. C. H. Dubois (plv.).

Leden: Majoors J. Polvliet en E. P. H. Haan; Kapitein B. P. F. van Driel en Eerste-Luitenant E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Art. 132 W.v.M.S.

Als militair opzettelijk aan de overheid eene onjuiste ambtelijke mededeeling doen, meermalen gepleegd.

(Onware aantekeningen in het register van den dagelijkschen dienst door een opperwachtmeester, brigade-commandant, der Kon. Maréchaussée.)

Voorwaardelijke veroordeeling tot één maand gevangenisstraf, proeftijd één jaar, gelet o.a. op het feit dat beklaagde de laatste 23 jaren zonder eenige straf bij het Wapen heeft gediend.

¹⁾ Al blijkt wel uit het vonnis dat deze veroordeelde strafwaardiger en gevaarlijker is dan H. v. B. die zich, materieel, aan eenzelfde misdrijf heeft schuldig gemaakt, zoo treft toch het *buitengewoon groote* verschil in de toegepaste strafmate. Het is voor een outsider altijd moeilijk om zich over de zwaarte eener opgelegde straf een oordeel te vormen. Toch meenen wij dat de Krijgsraad in zake A. R. het hoogst gevaarlijk karakter van misdrijven als waarvan hier sprake is, op juistere wijze heeft gewaardeerd dan in zake H. v. B. En blijkens de strafverzwaring in appél heeft het H.M.G. er ook zoo over gedacht. Red. M.R.T.

²⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 7 Februari 1936 bevestigd.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens X, oud 51 jaar, geboren te Blokker, opperwachtmeester dere Divisie Koninklijke Maréchaussée, brigade Y., beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA
TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 13 April 1923 is aangesteld tot opperwachtmeester te paard bij de Koninklijke Maréchaussée en laatstelijk zich op 18 October 1932 als vrijwilliger heeft verbonden bij de Landmacht met bestemming voor het Wapen der Koninklijke Maréchaussée;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 30 November 1935 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

I. dat hij in of omstreeks de maand Januari 1935 te A., althans te B, althans elders in Nederland, als militair, commandant der Brigade Koninklijke Maréchaussée te Y., opzettelijk aan de overheid, den Districts-Commandant van dat Wapen te A., door zulks aan te tekenen op een dienstblad voor de maand December 1934, zijnde het register van den dagelijkschen dienst, gedaan door de Brigade Y., van dat Wapen, gedurende de maand December 1934, op te tekenen op de wijze, voorgeschreven voor het doen van dergelijke mededeelingen, en door dit register, na het te hebben onderteekend en te hebben laten onderteekenen door het verdere personeel zijner Brigade, voor naar waarheid opgemaakt te doen toekomen aan genoemden Districts-Commandant, de onjuiste ambtelijke mededeelingen heeft gedaan:

a. dat hij op 15 December 1934 te zamen met den maréchaussée T. om halfacht te paard naar M. op patrouille was gegaan en dat om halfnegen de landbouwer H. J. B. te M. dat register voor gezien had onderteekend met zijne handteekening, terwijl hij, beklaagde, op 15 December 1934 om halfacht niet naar M. te paard op patrouille was geweest met den maréchaussée T. en de onderteekening „H. J. B., landbouwer” door beklaagde valschelijk op dat register was geplaatst, althans niet door H. J. B.;

b. dat hij op 18 December 1934 te zamen met den wachtmeester P. om 15 uur te paard op patrouille was geweest naar V. en dat om half 17 uur de landbouwer A. te M. te V. dat register voor gezien had onderteekend met zijne handteekening, terwijl hij, beklaagde, op 18 December 1934 om 15 uur niet naar V. te paard op patrouille was geweest met den wachtmeester P. en de onderteke-

ning „A. te M., landbouwer”, door beklaagde valschelijk op dat register was geplaatst, althans niet door te M.;

II. dat hij in of omstreeks de maand Augustus 1935 te A., althans te Y., althans elders in Nederland, als militair, commandant der Brigade Koninklijke Maréchaussée te Y., opzettelijk aan de Overheid, den Districts-Commandant van dat Wapen te A., door zulks aan te teekenen op het Dienstblad voor de maand Juli 1935, zijnde het Register van den dagelijkschen dienst, gedaan door de Brigade Y. van dat Wapen, gedurende de maand Juli 1935, op te teekenen op de wijze voorgeschreven voor het doen van dergelijke mededeelingen en door dit register, na het te hebben onderteekend en het te hebben laten onderteekenen door het verdere personeel zijner Brigade voor naar waarheid opgemaakt, te doen toekomen aan genoemden Districts-Commandant, de onjuiste ambtelijke mededeelingen heeft gedaan:

a. dat hij op 27 Juli 1935 om negen uur op patrouille was geweest met den maréchaussée T. naar C., te paard, tevens als oefening in het paardrijden, en dat om 10 uur de landbouwer W. K. dit register te C. voor gezien had geteekend met zijne handteekening, terwijl hij, beklaagde, op dien datum niet met den maréchaussée T. om negen uur te paard op patrouille naar C. was geweest en bij die gelegenheid geen oefening in het paardrijden had plaats gehad en hij, beklaagde, de onderteekening „W. K., landbouwer” valschelijk op dat register had geplaatst, althans die onderteekening niet door den landbouwer K. zelven was geschied;

b. dat op 27 Juli 1935 de wachtmeesters P. en Q. om negen uur te paard op patrouille waren geweest naar M., tevens als oefening in het paardrijden, en dat om 10 uur de landbouwer W. R. te M. dat register voor gezien had onderteekend met zijne handteekening, terwijl die beide wachtmeesters op dien datum en dat uur niet op patrouille waren geweest naar M. met oefening in het paardrijden en de onderteekening „W. R., landbouwer” door beklaagde valschelijk op dat register was geplaatst, althans door een ander dan door den landbouwer W. R.;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij erkent, hetgeen hem is ten laste gelegd;

dat hij in de maand Januari 1935 te A. aan zijn Districts-Commandant in zijn functie van Brigade-Commandant der Kon. Maréchaussée te Y. opzettelijk, door zulks aan te teekenen op het dienstblad van de maand December 1934 en dit dienstblad voor naar waarheid opgemaakt te laten onderteekenen door het verdere personeel van zijn brigade en door dat dienstblad aan dien Districts-Commandant te doen toekomen, de onjuiste mededeeling heeft gedaan als vermeld in Ia. van de telastelegging; dat de onderteekening daarvan met H. J. B., landbouwer, niet door dezen is geschied, doch door hem, beklaagde, zelf die onderteekening is geplaatst; dat hij niet om half acht naar M. op patrouille is geweest met den maréchaussée T.; dat hij verder de onjuiste mededeeling

heeft gedaan sub Ib. genoemd, terwijl hij op 18 December 1934 om half acht niet naar V. te paard op patrouille is geweest met den wachtmeester P. en de onderteekening „A. te M.” niet door dien landbouwer, doch door hem, beklagde, is geschied;

dat hij in de maand Augustus 1935 in zijn functie van Brigade-Commandant der Kon. Maréchaussée te Y., opzettelijk aan zijn Districts-Commandant te A., door zulks aan te tekenen op het dienstblad voor de maand Juli 1935 en dit dienstblad voor naar waarheid opgemaakt te laten onderteekenen door het verdere personeel van zijn brigade en door dat dienstblad aan dien Districts-Commandant te doen toekomen, de onjuiste mededeeling heeft gedaan, als vermeld in IIa, van de telastelegging, zulks terwijl hij op dien datum niet met de maréchaussée T. te paard op patrouille naar C. is geweest en bij die gelegenheid geen oefening in het paardrijden heeft plaats gehad en de onderteekening „W. K.” niet door dien landbouwer, doch door hem, beklagde, valschelijk is geplaatst;

dat hij verder de onjuiste mededeeling als sub IIb. in de telastelegging bedoeld heeft gedaan, terwijl beide wachtmeesters daarin genoemd op dien datum en dat uur niet op patrouille waren geweest naar M. met oefening in het paardrijden en de handteekening „W. R.” niet door dien landbouwer, doch door hem, beklagde, valschelijk is geplaatst;

dat hij gedurende zijn diensttijd heeft ondervonden, dat het kloppend maken van de dienststaten er dikwijls toe noodzaakt of door het verzuim van het houden van juiste aantekeningen er toe leidt om de diensturen niet juist weer te geven;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. A., 42 jaar, Kapitein, Districts-Commandant der Kon. Maréchaussée te V.:

dat door hem in Januari 1935 als districtscommandant o.a. over de Brigade Y. van de Kon. Maréchaussée is ontvangen het dienstblad van de maand December 1934 van die brigade; dat de commandant van die brigade beklagde was; dat het dienstblad voor naar waarheid was opgemaakt door het personeel van die brigade; dat door hem in Augustus 1935 is ontvangen het dienstblad van die brigade over de maand Juli 1935;

dat hij de hem vertoonde dienstbladen over de maanden December 1934 en Juli 1935, gemerkt met rood „F”, „A” en „B” herkent als die welke hij onderscheidenlijk in Januari 1935 en Augustus 1935 op zijn bureau te A. van beklagde heeft ontvangen;

2. P., 42 jaar, wachtmeester Kon. Maréchaussée te Y.:

dat het dienstblad van de maand December 1934 van de Brigade Y. van de Kon. Maréchaussée, hetwelk voor naar waarheid opgemaakt, door hem is medeonderteekend; dat de diensten vermeld achter 18 December op staat „F” niet door hem zijn verricht; dat

beklaagde en hij wel dien dag na 3 uur 's-middags in dienst zijn geweest, doch niet in V.;

dat de dienstbladen over de maand Juli 1935 door hem, getuige, voor naar waarheid opgemaakt, mede zijn ondertekend;

dat op staat „A” van 27 Juli is vermeld, dat beklaagde met maréchaussée T. des morgens naar C. zijn geweest; dat zulks niet juist kan zijn, want dat maréchaussée T. dien morgen met hem, getuige, naar M. is geweest; dat de handteekening van K. buiten zijn weten is geplaatst;

dat de dienst op 27 Juli op staat „B” vermeld evenmin juist kan zijn, aangezien niet wachtmeester Q., doch maréchaussée T. met hem naar M. is geweest, en niet te paard, doch per rijwiel;

dat hij dien dienststaat toen niet bij zich had en dus de laatste kolom niet heeft laten teekenen door W. R.;

3. T., 24 jaar, maréchaussée te A.;

dat het dienstblad voor de maand December 1934 van de Brigade Y. der Kon. Maréchaussée door hem is geteekend voor naar waarheid opgemaakt, en eveneens de dienstbladen gemerkt A en B over de maand Juli 1935;

dat de diensten vermeld op blad A. door beklaagde en hem, getuige, patrouille naar C., tevens oefening in het paardrijden, niet hebben plaats gehad, doch dat hij in stede daarvan met wachtmeester P. een patrouille heeft gemaakt naar M.; dat de handteekening van K. in de laatste kolom achter dien datum daar niet in zijn tegenwoordigheid is gesteld;

dat de diensten vermeld op staat B. achter 27 Juli niet juist zijn aangegeven, daar hij op vermelde uren met wachtmeester P. naar M. is geweest en wel per rijwiel, zoodat van een oefening in het paardrijden geen sprake is geweest;

4. Q., 33 jaar, wachtmeester Kon. Maréchaussée te Y.:

dat de dienstbladen van de maand Juli 1935 door hem beiden zijn ondertekend voor naar waarheid opgemaakt; dat hij op 27 Juli 1935 met beklaagde op patrouille is geweest per rijwiel naar W., M. en C.; dat de wachtmeester P. en hij dus niet op patrouille zijn geweest naar M. met oefening in het paardrijden, zooals staat aangegeven op staat B. voor 27 Juli;

dat hetzelfde geldt voor den dienst op 27 Juli op staat A, daar beklaagde met hem dien morgen per rijwiel is uitgeweest en dus niet met maréchaussée T. voor een oefening in het paardrijden;

5. H. J. B., 72 jaar, landbouwer, wonende te M. gem. Y.:

dat de handteekening op staat F. in de laatste kolom achter 15 December, luidende „H. J. B.”, niet door hem is geplaatst;

6. A. te M., 31 jaar, landbouwer te V. gem. L.:

dat de handteekening in de laatste kolom van 18 December op staat F. veel lijkt op de zijne, doch dat de letter A. hem vreemd voorkomt; dat hij bijna zeker weet, dat hij om half vijf in December 1934 geen handteekening heeft gezet op dienstbladen van maréchaussée's:

7. W. K., 49 jaar, landbouwer te C. gem. Y.:

dat hij op 27 Juli 1935 geen dienstbladen heeft afgeteekend; dat de handteekening in de laatste kolom achter 27 Juli van den hem vertoonden staat A. niet door hem is geplaatst;

8. W. R., 47 jaar, landbouwer te M. gem. Y.:

dat, voor zoover hij zich herinnert, door hem nooit geen dienstbladen zijn afgeteekend; dat de handteekening W. R. in de laatste kolom van staat B. niet door hem is geplaatst en ook niet zijn handteekening is;

O. dat de ten processe overgelegde en aan beklaagde vertoond en voorgehouden dienstbladen, gemerkt respectievelijk met rood „F, A en B” o.m. inhouden:

A. het dienstblad gemerkt met rood „F”:

„Register van den dagelijkschen dienst, gedaan door bovenvermelde brigade (Brigade Y.) gedurende de maand December 1934.

in de data-kolom het cijfer 18 en daarnaast onder het hoofd „gewone dienst”;

Opperw. X. en Wachtm. P. om vijftien uur te paard op patrouille naar V.” en

vervolgens daarnaast in de kolom voor „handteekening”

Gezien te V. om half 17 uur.

(get.) A. te M., landbouwer”;

en in de data-kolom het cijfer 15 en daarnaast onder het hoofd „gewone dienst”:

Opperw. X. en mar. T. om half acht uur te paard op patrouille naar M.” en

vervolgens daarnaast in de kolom voor „handteekening”

Gezien te M. om half negen uur.

(get.) H. J. B., landbouwer.

B. het dienstblad gemerkt met rood „A” en met rood „B”:

„Register van den dagelijkschen dienst gedaan door bovenvermelde brigade (Brigade Y.) gedurende de maand Juli 1935.

in de data-kolommen achter het cijfer „27” en daarnaast onder het hoofd „gewone dienst”;

in A: Opperw. X. en mar. T. om negen uur te paard op patrouille naar C., tevens oefening in het paardrijden, en

vervolgens daarnaast in de kolom voor „Handteekening”:

Gezien te C. om tien uur.

(get.) W. K., landbouwer.

in B: Wachtm. P. en Q. om negen uur te paard op patrouille naar M., tevens oefening in het paardrijden, en

vervolgens daarnaast in de kolom voor „handteekening”:

Gezien te M. om tien uur.

(get.) W. R., landbouwer,

terwijl onder al de bovengenoemde dienstbladen voorkomt de verklaring: „Naar waarheid opgemaakt door ons, opper-wachtmeester-commandant, wachtmeester en maréchaussées”, welke verklaringen door beklaagde zijn ondertekend;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd t.a. van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft — de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, dat zij zijn gepleegd te A. en beklaagde de in de telastelegging genoemde dienstbladen valschelijk heeft onderteekend met de namen in de telastelegging genoemd;

O. dat de Krijgsraad, alle omstandigheden in aanmerking genomen, waaronder de feiten zijn gepleegd en gezien het feit, dat blijkens de ten processe overgelegde straflijst beklaagde de laatste 23 jaren zonder eenige straf bij het Wapen der Kon. Maréchaussée heeft gediend, van oordeel is, dat de begane feiten met eene gevangenisstraf van een maand behoorlijk worden geboet, terwijl de Krijgsraad — nu het militair belang er zich niet tegen verzet — termen aanwezig acht om ten aanzien van beklaagde gebruik te maken van art. 14a Wetboek van Strafrecht;

Gezien art. 6, 10, 15, 60 en 132 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 14a-b, 57 en 91 Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

als militair opzettelijk aan de overheid eene onjuiste ambtelijke mededeeling doen, meermalen gepleegd;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van één maand;

Beveelt evenwel, dat de opgelegde straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op één jaar, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in artikel 15 Wetboek van Militair Strafrecht.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 18 December 1935. ¹⁾

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenants ter zee H. Spits en J. Fruin; Officier van Administratie der 1ste klasse A. J. Poll en Luitenant ter zee der 1ste klasse A. D. A. Peereboom Voller.

Fisikaal: Officier van Administratie der 1ste klasse Mr. D. B. A. Franken.

1°. Opzettelijke ongehoorzaamheid (niet voldoen aan de order om de militaire houding aan te nemen); 2°. als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen (op dreigenden toon toevoegen: „het is omdat ik het niet mag, maar anders vermoordde ik je”).

Beklaagde op grond van de begane misdrijven ongeschikt geacht om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

Conclusie-rapport zenuwerts, dat, hoewel bij beklaagde geenerlei lichamelijke of geestelijke afwijkingen zijn te vinden en hij ook verstandelijk behoorlijk is ontwikkeld, hij is een ontzettende driftkop die, toegeevende aan aanvallen van drift, zijne zelfbeheersching kan verliezen en dan tot daden kan overgaan, waarvoor hij niet meer verantwoordelijk zou kunnen worden gesteld, door den Krijgsraad niet aanvaard en weerlegd. Geen verminderde toerekeningsvatbaarheid als grond voor straffeloosheid.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fisikaal tegen A. P. W., zeemilicien-matroos der 3de klasse, oud 20 jaren, geboren te Leiden, gedetineerd in het Marineprovoosthuis te den Helder,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 12 November 1935;

Gezien het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad d.d. 9 December 1935 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

1°. dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 3de klasse, op den 27sten October 1935 in de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder, toen de Luitenant ter zee der 2de klasse C. A. J. van Well Groeneveld hem tijdens een onderhoud tusschen hem, beklaagde, en dien officier, waarbij hij, beklaagde, op de plaats rust staande dien officier antwoordde, had gelast om de militaire hou-

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 24 Januari 1936 bevestigd.

ding aan te nemen, opzettelijk op die aan hem door dien luitenant ter zee gegeven order niet in de houding is gaan staan, doch op de plaats rust is blijven staan;

2°. dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 3de klasse, op den 27sten October 1935 in de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder, toen hij wegens zijn onmilitair optreden tegen den Luitenant ter zee der 2e klasse C. A. J. van Well Groeneveld op diens order in arrest werd gesteld, opzettelijk dien luitenant ter zee, terwijl hij, beklaagde, in diens onmiddellijke nabijheid stond, op dreigenden toon heeft toegevoegd de woorden: „Het is omdat ik het niet mag, maar anders vermoordde ik je”, althans woorden van dergelijke dreigende strekking;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 10 December 1935, waarbij bovenstaand bevelschrift en de daarbij gestelde telastlegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 18 December 1935, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch, door den fiscaal overgelegd, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem te lastegelegde, doch niet strafbaarverklaring voor het hem onder 2°. telastegelegde, en tot veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden met aftrek der voorloopige hechtenis sedert 27 October 1935;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 27 Februari 1935 is ingelijfd als zeemilicien, zijnde gewoon dienstplichtige der lichting van 1935, en op 2 September 1935 is opgekomen in werkelijken dienst bij de Marinekazerne te Willemsoord; dat hij thans nog als zeemilicien-matroos der 3de klasse dient;

O. dat hebben verklaard de getuigen:

1°. C. A. J. van Well Groeneveld, luitenant ter zee der 2de klasse:

dat hij op 27 October 1935 in de Kazerne voor den Onderzeedienst te Den Helder officier van de wacht was; dat hij op dien dag den beklaagde bij zich riep en met hem een onderhoud had, waarbij de beklaagde op de plaats rust bleef staan; dat hij den beklaagde, die in zijne antwoorden zeer onmilitair was, gelastte de militaire houding aan te nemen, waaraan deze niet voldeed; dat de beklaagde op een herhaald bevel gehoorzaamde, doch even daarna die houding weder naliet en op een opnieuw gegeven bevel de militaire houding aan te nemen, met een lachend gezicht aan die order voldeed; dat de beklaagde zulke onbeschofte antwoorden gaf, dat hij, getuige, order gaf hem in arrest te stellen; dat de beklaagde, in de cel gebracht, aldaar hem, getuige, staande in zijne onmiddellijke nabijheid, op dreigenden toon woorden toevoegde in den geest van: „Het is omdat ik het niet mag, maar anders vermoordde ik je”;

2°. P. Jöngerling, korporaal-machinist:

dat hij op 27 October 1935 in de Kazerne voor den Onderzee-dienst te Den Helder er bij tegenwoordig was toen de Luitenant ter zee Van Well Groeneveld in gesprek was met den beklaagde; dat hij tijdens dat gesprek den luitenant ter zee den beklaagde hoorde gelasten de militaire houding aan te nemen en zag dat de beklaagde aan die order niet voldeed maar op de plaats rust bleef staan, en eerst na één of twee malen herhaalde order de houding aannam; dat de beklaagde kort daarop weder op de plaats rust ging staan; dat de beklaagde zeer onhebbelijke antwoorden aan genoemden luitenant ter zee gaf en deze order gaf hem in arrest te stellen; dat de beklaagde in de cel onder meer tot den genoemden luitenant ter zee op dreigenden toon zeide: „Het is dat ik me eige in kan houden, anders vloog ik je aan”;

3°. D. M. Zand, bootsman:

dat hij op 27 October 1935 in de Kazerne voor den Onderzee-dienst te Den Helder tegenwoordig was bij een onderhoud tusschen den officier van de wacht, den luitenant ter zee Van Well Groeneveld en den beklaagde; dat de beklaagde ongepaste antwoorden gaf en de luitenant ter zee hem gelastte de militaire houding aan te nemen, waaraan de beklaagde niet voldeed en eerst op herhaalde order daaraan gevolg gaf; dat de luitenant ter zee kort daarop bevel gaf den beklaagde in arrest te stellen; dat hij heeft gehoord dat de beklaagde in de cel, staande in de onmiddellijke nabijheid van den luitenant ter zee voornoemd dezen op dreigenden toon de woorden toevoegde: „Het is dat ik het niet mag, maar anders vermoordde ik je”;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is A. P. W., oud 20 jaren, geboren te Leiden; dat hij het laatst heeft gediend als zeemilicien-matroos der 3de klasse bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Den Helder; dat hij op 2 September 1935 is opgekomen in werkelijken dienst als gewoon dienstplichtige der lichting 1935;

dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 3e klasse, in de Kazerne voor den Onderzeedienst te Den Helder, op 27 October 1935 door den officier van de wacht werd aangesproken; dat hij daarbij op de plaats rust stond en ongepaste antwoorden heeft gegeven; dat hij in arrest is gesteld en in de cel op den officier van de wacht, die daarbij aanwezig was, heeft gescholden;

O. dat door de verklaringen der getuigen en die van de beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagdes schuld eraan hetgeen hem is ten laste gelegd, wat het telastgelegde onder 2° betreft, met dien verstande dat de beklaagde de woorden heeft gebruikt in de telastlegging genoemd;

O. dat een onderzoek in opdracht van den Officier-Commissaris, ingesteld door den zenuwarts Dr. G. Hoeneveld te Alkmaar naar beklaagdes geestvermogens en zijne verantwoordelijkheid voor de door hem gepleegde strafbare feiten, volgens het door genoemden

zenuwarts op 6 December 1935 ingediende rapport, hierop neerkomend: dat bij den beklaagde geenerlei lichamelijke of geestelijke afwijkingen zijn te vinden en hij ook verstandelijk behoorlijk is ontwikkeld, dat de beklaagde echter is een ontzettende driftkop en, toegevende aan aanvallen van drift, zijn zelfbeheersching kan verliezen en dan tot daden kan overgaan, waarvoor hij niet meer verantwoordelijk zou kunnen worden gesteld;

O. dat de Krijgsraad van oordeel is, dat een lichamelijk en geestelijk normaal mensch, ook verstandelijk behoorlijk ontwikkeld, en volkomen bekend met zijn driftigen aard en de gevolgen van het toegeven aan opkomende driftbuien, zeer zeker moet worden verantwoordelijk gesteld voor hetgeen hij in zulke aanvallen van drift verricht, immers bekwaam en verplicht is, gelijk van elk normaal mensch kan worden verwacht, zich bij opkomst zijner driftbuien te beheerschen en zorg te dragen, dat hij ten gevolge daarvan zich niet te buiten gaat; dat de Krijgsraad dan ook de verminderde toerekeningsvatbaarheid, als in het rapport vermeld, niet als een grond voor straffeloosheid kan aanvaarden, zijnde deze geheel aan eigen schuld van den beklaagde te wijten; dat de Krijgsraad bovendien de overtuiging heeft, dat de beklaagde door zijne driftbui niet in die mate werd overheerscht, dat hij buiten staat was zijne gedragingen en uitlatingen aan den band te houden; dat hij toch, toen hem werd gezegd, dat hij in boeien zou worden geslagen, indien hij zich niet matigde, zich onmiddellijk volkomen bedaard toonde en een half uurtje later in diepen slaap werd aangetroffen;

O. dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: 1°. opzettelijke ongehoorzaamheid; 2°. als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen;

O. dat eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden staat in goede verhouding tot den ernst der gepleegde feiten, in verband met de omstandigheden, waarin ze zijn begaan, en de persoonlijkheid van den beklaagde, terwijl de beklaagde op grond van de begane misdrijven ongeschikt moet worden geacht, in den militairen stand te blijven;

Gezien de artikelen 1, 23, 60, 62, 114, eerst lid, 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27, 57 van het Wetboek van Strafrecht, 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht; Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklaagde's schuld eraan, hetgeen hem is ten laste gelegd, gelijk hooger werd overwogen, en qualificeert het bewezen verklaarde als boven vermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 27 October 1935 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij gewapende macht te dienen.

Ter motiveering van den eisch, dat de Krijgsraad den beklaagde niet strafbaar verklare wegens het onder 2° telastgelegde, bewezen en gequalificeerde feit en hem daarvan vrijspreke, had de Fiskaal aangevoerd:

dat d.d. 6 December 1935 een rapport is ingediend door Dr. G. Hoeneveld, Geneesheer te Alkmaar, daartoe uitgenoodigd door den Officier-Commisaris bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord en na daartoe den voorgeschreven eed te hebben afgelegd, in welk rapport Dr. Hoeneveld na een persoonlijk onderzoek van den beklaagde omtrent diens geestvermogens en zijn verantwoordelijkheid voor de door dezen gepleegde strafbare feiten, tot de niet zeer duidelijke conclusie komt, dat beklaagde *niet direct* lijdende is aan een lichamelijke of geestelijke ziekte, doch door een overmatige emotionaliteit, gepaard aan een gebrekkige secundaire functie, ongetwijfeld *een psychopatische natuur* is; dat die natuur aan het slot *eenigszins* gedegenerereerd wordt genoemd;

dat beklaagde volgens genoemd rapport voor het onder 1° telastgelegde „*practisch* geheel verantwoordelijk is te stellen”, doch dat gedurende het begaan van het onder 2° telastgelegde feit bij beklaagde „een *sterk verminderde* toerekeningsvatbaarheid bestaat”; dat uit deze, zij het ook vage, omschrijving slechts is te verstaan, dat beklaagde moet worden beschouwd als verminderd toerekeningsvatbaar in die mate, dat hij op grond daarvan, voor wat betreft het hem onder 1° te lastgelegde, bewezen en gequalificeerde feit strafbaar, maar voor wat betreft het onder 2° telastgelegde, bewezen en gequalificeerde feit niet strafbaar moet worden geacht, weshalve hij van dit laatste feit behoort te worden vrijgesproken.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 30 Augustus 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: Mr. W. Andrée Wiltens, gep. luitenant-kolonel der artillerie
R. F. C. Smith (plv.) en hoofdofficier van administratie 2e klasse
J. Rotgans (plv.).

Wegens „als onderofficier van de wacht hoogst ongepast optreden tegen den eersten officier” gestraft met 6 dagen streng arrest.

Het deswege ingediend beklag door de hoogere militaire autoriteit gedeeltelijk gegrond verklaard, de straf verminderd tot 6 dagen verzwaard arrest en de strafreden gewijzigd in: „uit onnadenkendheid een order van den eersten officier op ongepaste wijze doorgegeven aan den leerling”.

Het H.M.G. verklaart het beklag ongegrond, wyzigt deze strafreden weder in „op sarcastische wijze een order van den 1sten officier aan een leerling doorgeven en daardoor blijkt gegeven van zijn ongenoegen over die order”, handhaaft de gewijzigde straf.

„Onnadenkendheid” is niet vereenigbaar met klagers door het Hof aangenomen opzet om ongepast te zijn, terwijl indien dat woord mocht gebruikt zijn in de beteekenis van „losheid”, er geen termen zijn om daarmee ten gunste van klager rekening te houden, daar hij reeds eenige malen wegens ongepaste uitlatingen tegenover zijn superieuren krijgstuuchtelijk is gestraft.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 3 Juni 1935, van den bij den Onderzeedienst te Soerabaja dienenden bootsman V., stamboeknummer , waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië heeft ingeroepen op het beklag, door hem op 24 April 1935 ingediend over de hem op 20 April 1935 door den Commandant van den Onderzeedienst, den Kapitein-Luitenant ter Zee L. A. C. M. Doorman, opgelegde straf van zes dagen streng arrest en de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Als onderofficier van de wacht hoogst ongepast optreden tegen „den Eersten Officier”;

Welk beklag bij beschikking van den Commandant der Marine te Soerabaja dd. 1 Juni 1935 gedeeltelijk gegrond is verklaard, met wijziging van de straf in: zes dagen verzwaaard arrest, met bepaling, dat deze straf geacht wordt geheel te zijn ondergaan door het ondergane streng arrest en wijziging van de omschrijving der strafreden in:

„Uit onnadenkendheid een order van den Eersten Officier op ongepaste wijze doorgegeven aan den leerling”;

O., dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

O., dat de strafoplegger heeft te kennen gegeven, niet te verlangen, bij het onderzoek van de zaak nader te worden gehoord, en het Hof ook geen termen aanwezig acht om daartoe over te gaan;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gezien de, ingevolge 's Hofs opdracht, voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde verklaring van klager en de, mede ingevolge 's Hofs opdracht, voor een zoodanigen meerdere afgelegde beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

1°. Jurriaan Bakker, oud 28 jaren, stamboeknummer 9217, bootsman bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

2°. Joseph Herman Martoredjo, oud 19 jaren, stamboeknummer 1959, Inlandsch matroos der 2de klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

3°. Johan Christiaan Cornelis, oud 41 jaren, luitenant ter zee

der 1ste klasse, Eerste Officier bij den Onderzeedienst te Soerabaja en

4°. Jan Gerrit Reurhoff, oud 36 jaren, stamboeknummer 5234, kwartiermeester bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië;

O., dat getuige Cornelis heeft verklaard:

dat hij omstreeks 20 April 1935, zich des voormiddags om ongeveer half zeven van zijn kantoor boven in het poortgebouw naar beneden begeven hebbende, een troep door het hek naar buiten zag marcheeren;

dat hij bemerkte, dat de rotten van die troep eenigszins naar elkaar toe moesten buigen, omdat het hek niet heelemaal openstond, doch op ongeveer 10 centimeters aan weerskanten van de sluiting;

dat hij toen, zonder zich bepaald tot klager te richten, het bevel gaf: „onderofficier van de wacht, laat het hek eens behoorlijk openzetten”;

dat klager, die de wacht bleek te hebben en een paar meters van hem getuige verwijderd stond, getuige aankeek, een leerling riep en, gelijk getuige, die inmiddels verder was doorgelopen, vervolgens hoorde, dezen het bevel gaf: „leerling, zet dat hek een paar centimeters wijder open”;

dat klager dit bevel gaf overluid, niet bepaald extra hard, doch op een toon, zooals een onderofficier van de wacht gewoonlijk orders aan den leerling geeft en zonder dat hij bepaaldelijk nadruk legde op de woorden: „een paar”;

dat getuige zich hierop onmiddellijk omdraaide en klager op 5 meters afstand gebogen zag staan over een lessenaar, terwijl zich, recht op staande, naast hem bevond een andere bootsman — naar later bleek, getuige Bakker — en getuige den indruk kreeg, dat klager tegen getuige Bakker een ongepaste opmerking maakte over de wijze, waarop klager de order had overgebracht, doch getuige hem niets tegen Bakker voornoemd heeft hooren zeggen;

dat getuige Cornelis in een nader — door den Commandant der Marine te Soerabaja gelast — verhoor nog heeft toegelicht, dat hij en uit de woorden, waarin klager de order aan den leerling deorgaf, en aan den luiden toon, waarop zulks geschiedde, en uit den blik van klager de overtuiging heeft verkregen, dat klager een ongepastheid bedoelde;

O., dat door de verklaring van getuige Cornelis is komen vast te staan, dat klager, in stede van de order van dien getuige — zijn meerdere — op behoorlijke wijze te doen uitvoeren, deze heeft overgebracht aan een leerling in bewoordingen, welke niet anders dan als een op sarcastische wijze weergeven van die order zijn op te vatten;

O., dat klager heeft erkend, voorschreven order te hebben overgebracht met de woorden, door getuige Cornelis aangegeven, doch daarmee niets ongepast te hebben bedoeld, en heeft ontkend tegen getuige Bakker eenige opmerking dan wel een gebaar te hebben

gemaakt met betrekking tot die order of een blik dienaangaande met hem te hebben gewisseld;

dat klager nog ontkend heeft, dat op het oogenblik, dat getuige Cornelis hem de order gaf, reeds een troep door het hek was gegaan of bezig was te gaan;

O., dat de getuigen Martoredjo en Reurhoff zich niet herinneren, in welke bewoordingen de order door klager is weergegeven, doch zulks niet ter zake doet, daar deze bewoordingen vaststaan door klager's erkenning en de verklaringen der getuigen Cornelis en Bakker;

dat de getuigen Bakker, Martoredjo en Reurhoff verklaren niets te hebben bemerkt van een ongepaste opmerking, gebaar of blik van klager, zoodat deze feiten niet vaststaan en daaruit derhalve niet kan worden afgeleid, dat klager bij het doorgeven van de order de bedoeling had ongepast te zijn;

O., dat het Hof echter die bedoeling reeds gelegen acht in de door klager, onder meer, gebruikte woorden: „een paar centimeter”, die geen ander doel konden hebben dan te kennen te geven, dat klager den last van getuige Cornelis futiel achtte;

O., dat de Commandant der Marine te Soerabaja op grond van het oordeel van getuige Cornelis, dat aannemelijk is te achten, dat klager uit onnadenkendheid heeft gehandeld, de strafreden heeft gewijzigd ten gunste van klager;

O. echter, dat onnadenkendheid niet vereenigbaar voorkomt met klager's door het Hof aangenomen opzet om ongepast te zijn, terwijl indien hier het woord „onnadenkendheid” mocht gebruikt zijn in de beteekenis van „losheid”, het College geen termen aanwezig acht om daarmee ten gunste van klager rekening te houden, daar uit zijn conduiteboekje blijkt, dat hij reeds eenige malen wegens ongepaste uitlatingen tegenover zijn superieuren krijgstuuchtelijk is gestraft;

O. dat in verband hiermede de door den Commandant der Marine voornoemd gewijzigde omschrijving der strafreden andermaal wijziging behoeft, zooals hieronder vermeld;

O. dat de door den Chef van den strafoplegger verlichte straf den Hove voorkomt in juiste verhouding te staan tot den ernst van het misdrevene, zoodat het beklag ongegrond moet worden verklaard;

Krachtens art. 67 der Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de straf, zooals deze bij de beschikking van den Commandant der Marine dd. 1 Juni 1935 is gewijzigd;

Bepaalt dat de strafreden zal luiden:

„Op sarcastische wijze een order van den 1sten Officier aan een „leerling doorgegeven en daardoor blijk gegeven van zijn ongenoegen „over die order”;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Soerabaja (alle door tusschenkomst van

den Commandant der Zeemacht) en één aan den Commandant der Zeemacht.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 18 October 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andrée Wiltens en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Het telastegelegde feit is gepleegd te 's-Gravenhage, mitsdien binnen het rechtsgebied van den Zeekrijgsraad te Willemsoord. Beklaagde bevond zich evenwel ten tijde van het opmaken der akte van verwijzing te Soerabaja, zoodat krachtens het bepaalde bij art. 91, 3°. Inv.wet mil. straf- en tuchtrecht de Krijgsraad bij de zee-macht in O.I., zijnde de Zeekrijgsraad te Soerabaja, bevoegd was van de zaak kennis te nemen.

Schuld bij aanrijding. Het overtreden van verkeersregelen (i.c. het niet geven van het vereischte teeken en geluidsignaal) behoeft niet onder alle omstandigheden in te sluiten schuld aan een daarop volgend ongeval. I.c. niet bewezen, dat tusschen de verkeersover-tredingen en het ongeval causaal verband heeft bestaan, nu, al had de beklaagde de vereischte signalen wél gegeven, het ongeval, gezien de groote snelheid, waarmede de gelaedeerde heeft gereden, toch zou hebben plaats gevonden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant, en M., luitenant ter zee der 1ste klasse, feuilenummer, oud 34 jaren, geboren te Amsterdam, tijdens het plegen van het feit, waarvoor hij thans terechtstaat, dienende aan boord van Harer Majesteit's „Evertsen”, toen liggende te Den Helder, thans geplaatst bij het Commandement der Marine te Soerabaja, aldaar wonende, beklaagde-geappelleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 24 September 1935, waarvan appèl, bij welk

vonnis het den beklaagde telastegelegde ¹⁾ niet wettig en overtuigend bewezen is verklaard en hij is vrijgesproken van het hem telastegelegde;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja op 2 October 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 9 October 1935 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 14 October daaraanvolgende;

Gelet op hetgeen door beklaagde ter terechtzitting is aangevoerd;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 18 October 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

O., dat het feit, waarvoor beklaagde terechtstaat, werd gepleegd te 's-Gravenhage, mitsdien binnen het rechtsgebied van den Zeekrijgsraad te Willemsoord;

dat evenwel ten tijde van het opmaken der acte van verwijzing beklaagde zich bevond te Soerabaja, zoodat krachtens het bepaalde bij art. 91 sub 3°. der Nederlandsche Invoeringswet Militair Strafen Tuchtrecht de Krijgsraad bij de Zeemacht in Oost-Indië, zijnde de Zeekrijgsraad te Soerabaja, bevoegd was, van de onderwerpelijke zaak kennis te nemen;

O., dat weliswaar door het gehouden onderzoek is komen vast te staan, dat beklaagde met overtreding van de ter plaatse geldende verkeersregelen het door hem bestuurde motorrijtuig, hetwelk aanvankelijk geparkeerd stond aan de voor dien dag voorgeschreven

¹⁾ De telastelegging luidde:

„dat hij in den namiddag van 27 November 1934 als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, gemerkt G.Z. 9827 op den voor het openbaar verkeer openstaanden weg, den Denneweg te 's-Gravenhage, na aan de voor hem linkerzijde van dien weg met bedoeld motorrijtuig te hebben geparkeerd, hoogst onvoorzichtig en onachtzaam althans grovelijk nalatig — immers zonder het geven van geluidsignalen, zonder het uitsteken van den aan dat rijtuig bevestigden rechterrichtingaanwijzer en zonder zich te overtuigen of op het voor hem linkerweggedeelte verkeer in de voor hem tegengestelde richting plaats vond — dat linkerweggedeelte in schuine richting naar de rechterzijde van dien weg heeft bereden, mede als gevolg van welke gedraging de zich in tegengestelde richting van hem op dat linkerweggedeelte op een tweewielig motorrijtuig voortbewegende persoon N. W. van Beek, die zich op korten afstand van hem bevond, geen gelegenheid meer had om voldoende uit te wijken en ondanks krachtig remmen een aanrijding met verdachte's motorrijtuig niet kon voorkomen, tengevolge van welke aanrijding van Beek voornoemd van het door dezen bestuurde motorrijtuig werd geslingerd en op het wegdek is terechtgekomen en dientengevolge een gecompliceerde fractuur van het rechterbeen heeft bekomen, althans zoodanig lichamelijk letsel waardoor hij tijdelijk verhinderd is geworden zijn beroep van koopman uit te oefenen.”

zijde van den Denneweg te 's-Gravenhage, in beweging heeft gebracht, zonder het daarbij vereischte teeken en geluidsignaal te geven, doch het overtreden van verkeersregelen niet onder alle omstandigheden behoeft in te sluiten schuld aan een daarop volgend ongeval;

dat in casu naar 's Hofs oordeel niet wettig en overtuigend is bewezen, dat tusschen de gepleegde verkeersovertredingen en het daarop gevolgde ongeval causaal verband heeft bestaan;

dat toch het Hof met den eersten rechter de overtuiging heeft bekomen, dat ook, indien beklaagde de vereischte signalen wel had gegeven, het ongeval, gezien de groote snelheid, waarmede getuige Van Beek heeft gereden, zou hebben plaats gevonden;

O., dat beklaagde zelf in beide instantiën het ongeval hieraan toeschrijft, dat getuige Van Beek, in stede van aanstonds voor beklaagde's auto langs te rijden, hetgeen beklaagde had verwacht en op grond van welke overweging hij zijn auto onmiddellijk tot stilstand bracht, aarzelde, of hij vóór dan wel achter die auto langs zou rijden, daardoor en in verband met zijn groote vaart is gaan slingeren en aldus tegen de auto optornde;

dat het Hof met beklaagde aannemelijk acht, dat inderdaad hierdoor en niet door de plaats gehad hebbende verkeersfouten het ongeluk is ontstaan, en de door beklaagde ten deze gevolgde gedragslijn, gezien de situatie, niet onjuist acht;

O., dat het Hof verder niet bewezen acht, dat beklaagde zich, alvorens zijn auto naar rechts te sturen, niet zou hebben overtuigd dat de weg vrij was, zooals hem mede is te laste gelegd;

dat toch uit het feit, dat de motorist na over een afstand van ± 14 meter geremd te hebben nog met een dergelijke groote kracht tegen beklaagde's auto is gebotst als gebleken is, blijkt dat die motorrijder een zeer groote snelheid moet hebben gehad en zich derhalve, toen beklaagde toebereidselen maakte om zijn auto in gang te brengen, nog op een dergelijk grooten afstand moet hebben bevonden, dat beklaagde hem niet heeft behoeven op te merken;

O., dat beklaagde dus terecht door den eersten rechter van het hem telastegelegde is vrijgesproken, zoodat het beroepen vonnis behoort te worden bevestigd;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 91 sub 3°. der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep: in naam der Koningin!

Bevestigt het op 24 September 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep. ¹⁾

¹⁾ Uit het vonnis van den Zeekrijgsraad nemen wij duidelijkheidshalve nog de volgende overwegingen over:

„O. dat uit bovenstaande verklaringen blijkt, dat beklaagde ten tijde en ter plaatse als in de telastelegging vermeld, met het bewuste motor-

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 16 April 1935.

President: kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse
J. Walrave, luitenants ter zee der 1e klasse J. C. Cornelis en J. A.
Gauw en officier van administratie der 2e klasse J. C. W. Jobse.

Verzet tegen Indisch² politieambtenaren die den beklaagde hadden aangehouden wegens overtreding van de verkeersverordening van Soerabaja (op een rijwiel meer personen vervoeren dan waartoe dat rijwiel kennelijk is ingericht).

Het telastegelegde is bewezen, doch niet strafbaar. Onder ambtenaar in art. 180 W. v. S. moet immers worden verstaan de NEDERLANDSCHE ambtenaar. Waar Ned.-Indië voor de Nederlandsche strafwet geldt als buitenland, is een hoofdagent van de algemeene politie, ambtenaar van het Gouvernement van Ned-Indië en aldaar zijne functie uitoefenende, niet een vertegenwoordiger van het Nederlandsch gezag, tenzij uitdrukkelijk anders ware bepaald, hetgeen i.c. niet is gebleken. (De fiskaal had geconcludeerd tot schuldigverklaring aan wederspanningheid.)

Schuldigverklaring aan het telastegelegde en vrijspraak daarvan.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne Goebeng, in de zaak tegen K., stamboeknummer, oud 21 jaren, geboren te Rotterdam, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als pijper der 2de klasse bij de Marinekazerne Goebeng te Soerabaja,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 11den Januari 1935 No. A. 16/1/13;

rijtuig, de voor hem linkerzijde van den Denneweg te 's-Gravenhage heeft verlaten en dat linkerweggedeelte in schuine richting naar de rechterzijde van dien weg heeft bereden en alvorens over te steken geen geluidsignalen heeft gegeven noch tijdig van zijn voornemen om bij veranderen van richting te doen blijken;

O. dat, hoewel beklaagde geen geluidsignalen heeft gegeven en zonder het uitsteken van den aan het, door hem bestuurde, vierwielig motorrijtuig bevestigden rechterraichtingsaanwijzer den Denneweg te 's-Gravenhage heeft willen oversteken, de Krijgsraad van oordeel is dat geen causaal verband aanwezig is tusschen de door beklaagde begane verkeersfouten en het ingetreden gevolg;

O. dat naar het oordeel van den Krijgsraad de aanrijding uitsluitend te wijten is aan de te groote snelheid waarmede getuige van Beek heeft gereden en diens wijze van rijden, zoodat beklaagde dient te worden vrijgesproken."

Red. M.R.T.

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 2den April 1935 No. A. 16/3/25, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij te Soerabaja op 17 November 1934 zich met geweld heeft verzet tegen de hoofdagenten van politie bij de Algemeene Politie in Nederlandsch-Indië P. J. Wagner en J. R. A. Bloemhard, die toen werkzaam waren in de rechtmatige uitoefening van hunne bediening, door, toen genoemde hoofdagenten hem als verdacht van eene overtreding van artikel 5 (2) van de verordening tot regeling van het verkeer op de wegen in de stadsgemeente Soerabaja, op het plegen van welke overtreding zij hem op heeterdaad hadden betrapt, ter identificatie overbrachten naar een in de nabijheid gelegen politiebureau en waarbij zij ieder hem — beklaagde — bij een arm vasthielden, opzettelijk met kracht te rukken en te trekken in dezelfde- of in tegenovergestelde richting als die waarin die hoofdagenten hem wilden geleiden”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 6den April 1935 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 16den April 1935, des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „wederspannigheid” en veroordeeling van hem deswege tot een geldboete van dertig gulden bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door eene hechtenis voor den tijd van dertig dagen;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 5den November 1930 vrijwillig als marinier der 3de klasse onder stamboek No. 4045 voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als pijper der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 5 November 1937;

O. dat de navolgende getuigen ten processe hebben verklaard, gelijk achter ieders naam staat aangegeven:

1e. J. R. A. Bloemhard, oud 25 jaar, hoofdagent van de Algemeene politie in Nederlandsch-Indië en wonende te Soerabaja:

dat hij op 17 November 1934 omstreeks 11 uur n.m., in uniform gekleed, op een stoel vóór het Commissariaat van de algemeene politie, 6e Sectie, aan het van Goorplein te Soerabaja zat en toen zag, dat twee in mariniersuniform gekleede personen het politiebureau voorbijgingen; dat één dezer schepelingen op een rijwiel zat terwijl de andere daarnaast liep; dat toen deze personen ongeveer 50 M. voorbij waren hij — getuige — zag dat degeen die naast de fiets liep bij den ander op het frame ging zitten en dat beiden daar-

na doorreden in de richting van de Kali-Mas; dat op dit moment de hoofdagent van politie Wagner, die zich ter hoogte van de Hollandia-bar bevond en toen als wachtcommandant zijn chef was, hem — getuige — toeriep meerbedeelde schepelingen in te halen; dat hij toen op zijn rijwiel de mariniers volgde en, na hen ingehaald te hebben, hen sommeerde om van de fiets af te stappen aan welke sommatie onmiddellijk werd voldaan; dat hij den bestuurder juist naar diens naam had gevraagd toen de hoofdagent Wagner bij hem kwam en hem gelastte den overtreder naar het politiebureau over te brengen; dat hij — getuige — daarop den bestuurder van het rijwiel verzocht om mee naar het bureau te gaan; dat de bestuurder daarop opmerkte dat toch wel ter plaatse proces-verbaal kon worden opgemaakt doch dat Wagner toen in de rede viel zeggende dat de marinier mee naar het bureau moest opdat diens naam gecontroleerd kon worden; dat bedoelde schepeling na nog eenige tegenwerping gemaakt te hebben daarop tusschen hem — getuige — en Wagner in meeliiep in de richting van het politiebureau met Wagner aan zijn rechterzijde en hem — getuige — aan zijn linkerzijde; dat onderweg de marinier aan Wagner vroeg, of de politie het „er niet bij kon laten” omdat er nog nimmer een proces-verbaal tegen hem was opgemaakt en hij op het punt stond om bevorderd te worden; dat na nog eenig heen en weer praten, de marinier zei dat hij niet verder ging en toen meteen bleef staan; dat Wagner daarop tegen den marinier „doorloopen” zeide doch dat laatstbedoelde bleef staan;

dat hij — getuige — zag dat Wagner den schepeling bij diens rechterbovenarm greep en dat hij, getuige, hem daarom bij zijn linkerarm pakte; dat de marinier toen een vergeefsche poging deed om los te komen, welke poging hieruit bestond, dat hij zijn linkerarm heen en weer bewoog en tegelijkertijd zich schrap zette, zoodat hij over enkele meters eenigszins moest worden voortgetrokken; dat het niet veel moeite kostte om hem voort te krijgen en dat hij, na eenige meters te zijn voortgetrokken, ineens gewillig meeliiep; dat de marinier onderweg nog wel zeide „laat mij los, ik ben geen misdadiger”, doch verder gewillig meeliiep en aan het bureau gekomen opgaf K. te heeten, hetgeen bij telefonische informatie juist bleek te zijn;

dat hij in dienst van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië is als politieambtenaar en, als zijnde belast met het opsporen van strafbare feiten, den bewusten schepeling sommeerde om af te stappen omdat deze zich schuldig maakt aan het als bestuurder medevoeren van een 2e persoon op een rijwiel dat ingericht is voor één persoon;

2e. P. J. Wagner, oud 40 jaar, hoofdagent van de algemeene politie in Nederlandsch-Indië en wonende te Soerabaia:

dat hij op 17 November 1934, te omstreeks 11 uur n.m. terwijl hij dienst deed en in uniform gekleed was, zich ter hoogte van de Hollandia-bar aan de Tandjoeng-Perakweg te Soerabaja bevond en dat hij toen uit zuidelijke richting 4 in uniform van marinier ge-

kleede personen zag naderen; dat 3 hunner ieder op een rijwiel waren gezeten en dat de 4e te voet ging; dat, toen de mariniers hem eenige meters voorbij waren, hij één hunner hoorde zeggen „hé, moet je dien smeris zien”; dat hij de schepelingen daarom bleef nakijken en dat, toen dezen \pm 50 M. van hem — getuige — verwijderd waren, hij een hunner hoorde zeggen „hij durft toch niet te komen, wij zijn niet bang voor hem”; dat daarop een der wielrijders den voetganger achter op zijn fiets meenam;

dat hij — getuige — toen den hoofdagent Bloemhard, dien hij voor het commissariaat zag zitten, toeriep om de bewuste personen in te halen, daarmede doelende op de beide mariniers, die met z'n tweeën op één rijwiel zaten en dat hij den bestuurder ter zake van dat feit wilde doen verbaliseren;

dat Bloemhard de bedoelde personen achterna reed en dat hij volgde; dat hij hoorde dat Bloemhard den bestuurder sommeerde om af te stappen en dat hij zag, dat aan deze sommatie werd gevolg gegeven; dat hij — getuige — op dat moment de wielrijders had ingehaald; dat hij ook hoorde, dat Bloemhard den bestuurder naar diens naam vroeg waarop deze vroeg waar dat voor noodig was;

dat hij naar aanleiding hiervan Bloemhard gelastte om den overtreder naar het bureau te brengen en aan dezen laatste verzocht om mee naar het bureau te gaan; dat de marinier toen vroeg of deze zaak niet ter plaatse kon worden afgehandeld en waarom of diens commandant daarvan moest weten; dat hij den aangehoudene toen gelastte om mee te gaan, doch daarop van betrokkene ten antwoord kreeg, dat deze geen tijd had omdat hij om 12 uur aan boord terug moest zijn; dat hij — getuige — hem echter zei dat hij mee moest teneinde zijn stamboeknummer en naam te controleeren; dat de aangehoudene daarop gewillig met hem en Bloemhard meeging waarbij de marinier diens fiets rechts van zich meevoerde; dat Bloemhard links en hij — getuige — rechts van den marinier liep; dat onderweg de schepeling het er over had dat hij op het punt stond om bevorderd te worden en daarom graag zag dat deze zaak geen voortgang zou hebben;

dat hij — getuige — iets antwoordde in dien geest als „jullie kunt wel de politie sarren, maar als je aangehouden wordt is er altijd wat”; dat hij met „sarren” doelde op hetgeen hij had opgemerkt toen de 4 mariniers hem passeerden en ook op het feit dat de aangehoudene onder de oogen van de politie bewust een overtreding beging;

dat de meegevoerd wordende persoon daarop zei „nou verdom ik het, ik ga niet verder mee” en meteen staan bleef; dat hij — getuige — hem toen gelastte om door te loopen en, toen deze daaraan geen gevolg gaf en bleef staan, hem bij den rechterbovenarm pakte en tegen Bloemhard zei dat hij den marinier eveneens moest beetpakken, hetgeen deze deed;

dat de marinier meteen probeerde om los te komen door met zijn

armen een tamelijk krachtige beweging naar achter te maken daarbij zijn rijwiel loslatende zoodat dit tegen hem aanviel;

dat het den marinier echter niet gelukte om los te komen uit zijn — getuige's — en Bloemhard's greep en toen het verzet opgaf, zijn fiets weer beetpakte en verder meeliep;

dat hij niet gemerkt heeft dat de gearresteerde in het begin eenigszins moest worden voortgetrokken; dat onderweg de marinier nog zei „laat mij maar los, ik ben geen misdadiger”;

dat hij — getuige — hem bleef vasthouden totdat zij bij het politie-bureau waren gekomen;

dat hij op het bureau aan betrokkene zijn identiteitsgegevens gevraagd heeft en deze gegevens telefonisch op de juistheid heeft gecontroleerd;

dat de marinier opgaf K. te heeten;

dat hij in dienst is van het Gouvernement van Nederlandsch Indië als politieambtenaar en beklaagde den bewusten avond overbracht naar het bureau om te voorkomen dat een onjuist proces-verbaal zou worden opgemaakt betreffende een overtreding waarvan deze op heeterdaad was betrapt; dat hij de bevoegdheid daartoe ontleent aan zijne instructie waarin is vermeld dat de politieambtenaar bij betrapping op heeterdaad van gepleegde overtredingen bevoegd is den verdachte over te brengen naar een politiebureau indien twijfel bestaat aan diens identiteit;

dat hij reeds meerdere malen heeft ondervonden, dat marine-schepelingen, naar hun naam gevraagd, een valschen naam opgeven;

O. dat beklaagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij op een avond in de maand November 1934, omstreeks 11 uur n.m., op zijn fiets te Soerabaja over den weg te Tandjoeng Perak, die naar het pontje over de Kali-Mas voert, reed; dat hij op het frame van zijn fiets tamboer N. had genomen om zoo vroeg mogelijk aan boord van Hr. Ms. „van Galen” te kunnen zijn;

dat hij op een gegeven moment werd ingehaald door twee, in uniform gekleede, hoofdagenten van politie, die ieder op een rijwiel reden;

dat een hunner hem verzocht om af te stappen en dat hij aan dat verzoek onmiddellijk gevolg heeft gegeven; dat de andere hoofdagent tegen hem zei „voor die kwajongsstreek zal ik je laten boeten, ga maar met me mee naar het bureau voor identificatie”;

dat hij — beklaagde — vroeg of het niet voldoende was, dat hij ter plaatse zijn naam opgaf, omdat hij om 12 uur aan boord moest zijn; dat zulks niet werd toegestaan en dat hij mee moest naar het bureau en dat hij toen tusschen beide agenten in gewillig meeging; dat hij zijn fiets met beide handen aan het stuur vast hield;

dat hij onderweg vroeg of de zaak niet met een geldboete kon worden afgedaan, omdat hij op het punt stond bevorderd te worden en hij er anders misschien groot nadeel van zou ondervinden;

dat één der agenten zei: „ik neem je mee omdat je me hebt staan sarren”;

dat hij — beklaagde — toen staan bleef en zei dat hij daartegen protesteerde, omdat hij zich van geen sarren bewust was; dat evenbedoelde agent toen „doorloopen” zei en hem meteen bij zijn rechterbovenarm pakte, en dat de andere agent hem daarop bij zijn linkerarm beetpakte;

dat hij daarna verder meeliiep, maar, omdat hij het beschamend vond om op deze wijze te worden opgebracht, na korten tijd zei „laat me los, ik ben geen misdadiger”; dat hij daarbij geen pogingen heeft gedaan om te blijven staan en ook niet gerukt en getrokken heeft noch in dezelfde, noch in tegenovergestelde richting als die, waarin de agenten hem wilden geleiden;

dat hij op korten afstand van het bureau werd losgelaten zonder daar nader om gevraagd te hebben;

dat op het bureau door een der agenten zijn naam, stamboeknummer en verblijfplaats werd gevraagd;

dat het kan zijn, dat hij op het moment dat hij werd vastgegrepen, een onwillekeurige beweging met zijn armen heeft gemaakt, maar dat hij zeker niet de bedoeling gehad heeft om zich los te rukken en ook niet eerst eenige meters behoefde te worden voortgetrokken, want dat hij, nadat hij was vastgegrepen direct gewillig meegegaan is;

dat hij niet gehoord heeft dat een van zijn 3 kameraden, de door getuige Wagner opgegeven uitdrukkingen heeft gebezigd en dat hij zelf die uitdrukkingen zeker niet heeft gebruikt;

dat hij er bij blijft dat de agent Wagner tegen hem zeide „je hebt mij staan sarren” en dat dit juist de reden was waarom hij onwillekeurig even bleef staan; dat hij zijn rijwiel in het geheel niet losgelaten heeft en dat hij niet onder invloed van alcohol verkeerde en dat dit laatste trouwens aan boord is geconstateerd, naar de officier van de wacht hem den volgende dag mededeelde;

dat zijn rijwiel ingericht is voor het vervoer van één persoon;

O. dat zoowel uit de verklaring van beklaagde als uit die van de getuigen is komen vast te staan, dat beklaagde op 17 November 1934 op den openbaren weg te Soerabaja op een rijwiel, geen motorrijwiel zijnde, meer personen heeft vervoerd dan waartoe dat rijwiel kennelijk was ingericht en dat hij op het plegen van dit feit op heeterdaad is betrapt;

O. dat dit feit strafbaar is gesteld in artikel 5(2) van de bij Besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 12 Mei 1934 No. 16 goedgekeurde „Verordening tot regeling van het verkeer op de wegen in de stadsgemeente Soerabaja” welke verordening op 10 Juni 1934 in werking is getreden;

O. dat ingevolge artikel 79(4) van de Stadsgemeente-ordonnantie, de bij algemeene verordening door de stadsgemeenteraden strafbaar gestelde feiten als overtredingen worden beschouwd; dat ingevolge artikel 26 van het Reglement op de Strafvordering bij ontdekking

op heeterdaad van misdrijf of overtreding, elk dienaar van de openbare macht verplicht is den verdachte aan te houden en voor een der ambtenaren van het openbaar ministerie of een der hulp-officieren van justitie te brengen;

dat derhalve beide politieambtenaren bij de aanhouding en overbrenging van beklaagde werkzaam waren in de rechtmatige uitoefening van hun bediening;

O. ten aanzien van beklaagde's opgave, dat hij bij zijne overbrenging naar het politiebureau geen pogingen heeft aangewend om te blijven staan, en ook niet gerukt en getrokken heeft noch in dezelfde, noch in tegengestelde richting als die waarin de agenten hem wilden voeren, dat de onder eede gehoorde hoofdagenten, ieder voor zich hebben verklaard, dat beklaagde een poging heeft gedaan om los te komen en dat op grond van hunne verklaringen vaststaat, dat beklaagde's poging om los te komen een krachtdadige was en tevens, dat deze krachtsuitoefening opzettelijk is geschied;

O. dat door de verklaringen van den beklaagde, die van de getuigen Bloemhard en Wagner in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O. omtrent de strafbaarheid van dit bewezen verklaarde feit:

dat onder ambtenaar in artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht moet worden verstaan de *Nederlandsche* ambtenaar;

dat waar Nederlandsch-Indië voor de Nederlandsche Strafwet geldt als buitenland, een Hoofdagent van de algemeene politie, ambtenaar van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aldaar zijne functie uitoefenende, niet is een vertegenwoordiger van het Nederlandsche gezag, tenzij uitdrukkelijk anders ware bepaald, hetgeen in casu niet is gebleken;

dat mitsdien het den beklaagde telastegelegde feit, zooals dit bewezen is verklaard, niet strafbaar is;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Spreekt hem daarvan vrij. ¹⁾

¹⁾ Nadat tot voor eenige jaren zoowel de Zeekrijgsraad te Soerabaja als het H.M.G. van Ned. Indië (zie laatstelijk o.a. de vonnissen van 24 Sept. 1929, M.R.T. XXVI, 35 en 3 December 1929, M.R.T. XXVI, 256, alsmede de sententie van 8 Nov. 1929, M.R.T. XXVI, 41) een Indisch politieambtenaar beschouwden als ambtenaar in den zin van het Nederlandsche W.v.S., mag thans wel als vaststaande jurisprudentie worden aangenomen, zoowel in Indië als in Nederland, dat die opvatting is verlaten, zoodat bijv. verzet tegen een ambtenaar in de overzeesche gewesten niet valt onder art. 180 W.v.S. (zie het vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 31 Mei 1933, M.R.T. XXIX, 468, bevestigd bij sententie van het H.M.G. van 8 Sept. 1933, M.R.T. XXIX, 474; de sententie van het H.M.G. van N.I. van 6 Febr. 1931, M.R.T. XXVII, 34.)

Het heeft ons bevreemd, dat de Krijgsraad deze zaak niet heeft verwezen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier. Red. M.R.T.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 12 Maart 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapitein der infanterie W. A. M. Goedhart, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfer en eerste-luitenant der infanterie H. W. Hartwig.

Als wachtcommandant op verzoek van den onderofficier van piket in zijn gewoon rapport gemeld, dat deze een visitatie had verricht, terwijl deze visitatie inderdaad niet had plaats gehad.

Beklag ongegrond. Straf en strafreden gehandhaafd, zooals die door den chef van den strafoplegger respectievelijk zijn gewijzigd en gehandhaafd.

BESCHIKKING ¹⁾ genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: C., algemeen stamboeknummer, oud . . jaren, geboren te B. (G), laatstelijk dienende als Europeesch brigadier bij het 1ste Bataljon Infanterie te M.

Klager over de straf van „vier dagen streng arrest” met de omschrijvende reden: „Als wachtcommandant op verzoek van den onderofficier van piket in zijn gewoon rapport gemeld, dat deze een visitatie had verricht, terwijl deze visitatie inderdaad niet had plaats gehad”, hem opgelegd op den . . den Januari 1935 door den fgd. Plaatselijk Commandant te M., den Luitenant-Kolonel der Infanterie G. T., welke strafreden door den Chef van den strafoplegger, den Commandant der IIde Divisie te M., den Generaal-Majoor der Infanterie J. B., is gehandhaafd, terwijl de straf is gewijzigd in: „zeven dagen verzwaaard arrest”.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend M., den . . en Februari 1935 van den Comandant van het 1ste Bataljon Infanterie aldaar, den Luitenant-Kolonel M. H. S., waaruit blijkt, dat klager op den . . sten Januari 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „vier dagen streng arrest” met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de beslissing van den chef van den strafoplegger, waarbij de straf is gewijzigd in „zeven dagen verzwaaard arrest”, ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een bezwaarschrift van den klager gedateerd . . Februari 1935, een schriftelijke toelichting ddo . . Februari 1935 van den

¹⁾ Goedgekeurd door het H.M.G. van N.I. bij beschikking van 17 Mei 1935.

strafoplegger, zoomede diens verklaring, dat hij niet uitdrukkelijk wenscht als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

Gehoord den klager;

Gezien het in de strafreden bedoelde rapport;

O., dat uit boveneerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek en de bij de stukken aanwezige beschikking van den chef van den strafoplegger No. 446/2 blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen, en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat het in de strafreden weergegeven feit — dat ziet op de door klager als wachtcommandant gestelde aantekening in het bij de stukken aanwezig gewoon rapport van den hoofdwacht te M. op den ..den Januari 1935 — door klager wordt erkend, en dat hij ook toegeeft, dat het juist is omschreven;

O., dat zijn beklag meer bepaald is gericht tegen de zwaarte van hem opgelegde straf waartoe hij heeft aangevoerd:

dat de onderofficier van piket, sergeant-majoor-instructeur J. op .. Januari 1935 te 6.30 u. v.m. aan de wacht komende, hem heeft gezegd, dat hij den vorigen avond om halftien eene ronde had moeten maken, doch zich verslapen had, en dat hij nu maar in het gewoon rapport moest melden, dat hij gisteravond te 9.30 u. aan de wacht geweest was, hetgeen hij, klager, vervolgens in bijzijn van den onderofficier van piket op het rapport heeft ingevuld (ten rechte 10.15 u. n.m.);

dat hij dit in onnadenkendheid heeft gedaan, en gedacht heeft, dat het geen kwade gevolgen zou hebben voor hem, en dat de sergeant-majoor, die hem zeide, dat het verder wel in orde kwam, verantwoordelijk was voor hetgeen hij vroeg;

dat hij zelf het rapport nog had kunnen veranderen, toen de rapporten van de gevangenis en het geldkantoor binnenkwamen, en hij zag, dat daarop geen visitatie om 9.30 u. n.m. van den onderofficier van piket gesteld was, en wel even er over gedacht heeft om zijn rapport over te maken, doch het niet heeft gedaan, denkende dat de sergeant-majoor het zelf moest weten en dat deze het wel geregeld zou hebben;

O., dat klager nog heeft meegedeeld, dat hij direct na deze straf is teruggesteld van sergeant-titulair tot brigadier, in stede van effectief sergeant te worden, waarvoor hij juist in aanmerking kwam, en dat zijn korpscommandant hem heeft gezegd, dat hij hem als een onbetrouwbaar onderofficier daartoe niet kon voordragen, maar in stede daarvan zijne terugstelling tot brigadier zou voorstellen;

O., dat de strafoplegger in zijne toelichtingen mededeelt, dat de onderofficier van piket voornoemd heeft erkend, dat hij de hoofdwacht te 10.15 u. n.m. niet had gevisiteerd, en den wachtcommandant, klager, den volgenden ochtend heeft gevraagd hem te 10 u. n.m. te melden;

dat hij den onderofficier van piket hiervoor uiteraard zeer zwaar heeft gestraft, doch hij ook den wachtcommandant, die op het verzoek inging, zeer strafschuldig acht, daar zijne handeling gelijk staat met het indienen van een valsch rapport;

O., dat de Krijgsraad — mede in verband met het feit waarvoor klager op . . November 1934 is gestraft — de thans opgelegde, zooals deze door den chef van den strafoplegger is teruggebracht tot zeven dagen verzwaard arrest, niet te zwaar acht, en in juiste verhouding staande tot de begane overtreding;

O., dat waar ook het feit juist in de strafreden is omschreven, het beklag dus ongegrond moet worden verklaard met handhaving van straf en strafreden beide, zooals deze respectievelijk door den chef van den strafoplegger zijn gehandhaafd en gewijzigd;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de straf en de strafreden, zooals deze respectievelijk door den chef van den strafoplegger zijn gehandhaafd en gewijzigd.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 22 Maart 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapitein der infanterie W. A. M. Goedhart, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfer en eerste-luitenant der infanterie H. W. Hartwig.

Onder den invloed van alcoholischen drank zijne echtgenoot mis-handeld. Klager is deswege ten onrechte krijgstuchtelijk gestraft, nu het misdrijf van mishandeling van zijne echtgenoot niet oplevert het delict van art. 352 W.v.S. doch van art. 356 j° 351 W.v.S., welk misdrijf niet valt onder art. 2, 3°. W.v.K., dus verkeerdelijk krijgstuchtelijk is afgedaan.

Beklag gegrond. Straf en strafreden te niet gedaan, met last dat deze in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking.

BESCHIKKING, ¹⁾ genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: H., algemeen stamboeknummer, oud . . jaren, geboren te A., laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het L. H. 21ste Bataljon Infanterie te S.,

¹⁾ Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.I. van 12 April 1935.

Klager over de straf van „veertien dagen streng arrest” met de omschrijvende reden: „Onder invloed van alcoholischen drank zijn echtgenoot mishandeld”, hem opgelegd op den 7den Februari 1935 door zijn compagniescommandant, den Kapitein der Infanterie P., welke straf en strafreden door den chef van den strafoplegger, den Majoor der Infanterie W., Commandant van het L. H. 21ste Bataljon Infanterie te S., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring, gedagteekend S., den 16den Februari 1935 van den Commandant van het L. H. 21ste Bataljon Infanterie aldaar, den Majoor der Infanterie W. en het aanbiedingsschrijven ddo. 16 Februari 1935 No. 154/N van genoemden commandant, waaruit blijkt, dat klager op den 15den Februari 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „veertien dagen streng arrest” met de omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem den 13den Februari 1935 de afwijzende beslissing van den chef van den strafoplegger was ter kennis gebracht;

Gezien, de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij de met toepassing van artikel 67 jo 62 van het Wetboek van Krijgstucht door een tot straffen bevoegden meerdere te S. gehouden verhooren van klager en den Chef van den strafoplegger en eene verklaring van den strafoplegger, dat hij niet uitdrukkelijk als getuige ter terechtzitting wenscht te worden gehoord;

O., dat uit bovengenoemde verklaring en begeleidend schrijven van den commandant van het L. H. 21ste Bataljon Infanterie te S., en den inhoud van klagers strafboek blijkt, dat de bij § VI van het Wetboek van Krijgstucht voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen, en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager erkend heeft zijn echtgenoot bij de keel te hebben gevat, omdat zij zoo'n herrie schopte, doch ontkent haar te hebben geknepen;

en dat hij haar heeft willen bang maken, opdat de kameraden, die op de sectie lagen, niet wakker zouden worden.

O., dat uit het bij de stukken aanwezige visum-repertum product f, afgegeven door den officier van gezondheid 1ste klasse, den H., blijkt, dat deze bij onderzoek van klagers echtgenoot het navolgende heeft bevonden:

1. Aan de rechterzijde van de hals bevindt zich een dwars verloopende schram, die niet bloed, en niet dieper gaand dan de huid;

2. In de rechterzijde en aan den rechterbovenarm wordt pijn aangegeven bij plaatselijken druk. Objectieve afwijkingen zijn hier niet te vinden.

en concludeert, dat de onderzochte sporen vertoont van lichte mishandeling, althans verwonding;

O., dat klager wegens hooger gemelde feiten ten onrechte krijgstuuchtelijk is gestraft, met straf en strafreden als in hoofde dezer vermeld, aangezien het misdrijf van mishandeling van zijne echtgenoot niet oplevert het delict van artikel 352 van het Wetboek van Strafrecht, doch van artikel 356, 1° jo 351 van het Wetboek van Strafrecht, welke misdrijf niet valt onder artikel 2, 3° van het Wetboek van Krijgstucht; (Verg. art. 300 jo 304 Ned. W.v.S. en art. 2, 3° W.K. Red.).

O., dat dus de strafoplegger, het door klager begane feit verkeerdelijk, als vallende onder artikel 2, 3° van het Wetboek van Krijgstucht, krijgstuuchtelijk heeft afgedaan en deswege het beklag gegrond moet worden verklaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op het ingediende beklag;

Verklaart het beklag gegrond;

Doet te niet de opgelegde straf en strafreden, zooals deze door den chef van den strafoplegger zijn gehandhaafd;

Gelast, dat deze in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt, onder vermelding van deze beschikking.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 9 NOVEMBER 1935.

1° gehandeld in strijd met artikel 7 (sub 1) en artikel 22 (sub e) van het Reglement betreffende de Krijgstucht; 2° in strijd met een door hem gegeven belofte tegenwerken van een politie-onderzoek; 3° zich in een schrijven uitgelaten op een wijze, geheel onbestaanbaar met de militaire tucht of orde.

Het regelmatig plegen van overspel met de vrouw van een afwezigen ranggenoot is in strijd met het voorschrift van art. 7 (1) R.K., o.a. bepalende, dat militairen in het algemeen, in het bijzonder zij die van gelijken rang of stand zijn, zoowel in dienst als daarbuiten in goede kameraadschap behooren te leven en elkanders rechten en overtuiging behooren te eerbiedigen.

Beklag ongegrond. Straf (verlaging van korporaal-ziekenverpleger tot matroos 3e klasse) en strafreden gehandhaafd.

Anders H.M.G.: Art. 7 (1) is niet gebleken opzettelijk door klager te zijn overtreden nu aangenomen moet worden, dat de overspelige vrouw klager geruimen tijd onkundig heeft gelaten van haar huwelijk met een ranggenoot en later desgevraagd heeft voorgegeven dat de huwelijksband reeds geheel verbroken was en dat zij en haar echtgenoot elkaar niet meer schreven.

Klager heeft zich wel in een per post aan genoemde vrouw toegezonden brief, o.m. een voorval aan boord aanroerend, op ongepaste en onvoorzichtige wijze over een meerdere uitgelaten, doch, nu de militaire overheid dien brief in handen kreeg doordien die vrouw dien aan de politie overlegde en dus geheel tegen klager's verwach-

ting, acht het Hof in dit geval termen aanwezig deswege geen krijgstuuchtelijke straf op te leggen.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden in voor klager gunstigen zin gewijzigd in: 1° zich meermalen opgehouden in een woning, waarvan hem bekend was, dat daarin handelingen werden gepleegd, in strijd met de goede zeden; 2° in strijd met een door hem gegeven belofte, tegenwerken van een politie-onderzoek. Straf verminderd tot 8 dagen streng arrest.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE
TE WILLEMSOORD,

Gezien de d.d. 21 October 1935 gedagteekende verklaring van den destijds aan boord van Hr. Ms. „Kortenaer” te Willemsoord dienenden korporaal-ziekenverpleger X., houdende, dat hij zich wenscht te beklagen over de hem door den Commandant van dien bodem, den luitenant ter zee der 1e klasse J. van Leeuwen, op den 17en October 1935 opgelegde straf van:

„verlaging tot den stand van matroos der 3e klasse”,
en over de punten 1 en 2 van de daarbij behorende omschrijving der strafreden, luidende:

„1e. gehandeld in strijd met artikel 7 (sub 1) en artikel 22 „(sub e) van het Reglement betreffende de Krijgstucht;

„2e. in strijd met een door hem gegeven belofte, tegenwerken van „een politie-onderzoek;

„3e. zich in een schrijven uitgelaten op een wijze, geheel onbestaanbaar met de militaire tucht of orde.”; ¹⁾

Gehoord den klager;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden en verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat blijkens opgemaakt ambtseedig rapport van de Politie te Den Helder do. 26 September 1935, is komen vast te staan, dat klager diverse malen in den loop van het jaar 1935 vertoefd heeft ten huize van mejuffrouw K., welke vrouw gehuwd is met den in Ned. Indië vertoevendden kwartiermeester der Koninklijke Marine K. en klager met deze vrouw vleeschelijke gemeenschap heeft gehad;

dat voornoemde mejuffrouw K. tevens een andere vrouw te haren huize ontving en deze vrouw in de gelegenheid stelde tot het hebben van vleeschelijke gemeenschap met andere mannen dan klager;

dat klager, door de politie gehoord als getuige in de zaak van mejuffrouw K., die verdacht werd van overtreding van art. 250 bis van het Wetboek van Strafrecht, den onderzoekenden ambtenaren stellig beloofde in het belang van het onderzoek met niemand over bedoelde zaak te spreken;

dat klager evenwel in strijd met de door hem gegeven belofte, een

¹⁾ Ofschoon klager zich niet heeft beklaagd over punt 3 van de strafreden heeft de Commandant der Marine toch, terecht, ook dit onderdeel in zijne beschikking betrokken.

der hoofdgetuigen in voornoemde zaak (mejuffrouw B.) heeft opgezocht en deze heeft trachten te bewegen om alles te ontkennen en voorts gepoogd heeft de verdachte een zelfde standpunt te doen innemen;

O., dat voorts is komen vast te staan, dat klager zich in een aan voornoemde mejuffrouw K. gericht schrijven, gedateerd 24 Juli 1935, heeft uitgelaten op een wijze geheel onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, door in bedoelden brief onder meer te schrijven: „ik had gisteren nog ruzie ook met de schipper, als het een gelijke van me geweest was, nou dan had ik hem beurs geslagen, ik was wit heet, gelukkig hield ik bijtijds me mond, anders had ik nog zuur geweest ook, maar ik krijg hem nog wel eens, ik heb geduld, ik kan wachten”;

O., dat klager tot zijn verweer aanvoert:

1e. dat hij niet wist dat mejuffrouw K. gehuwd was en met iedereen meeging;

2e. dat hij niet bemerkt heeft dat laatstgenoemde te haren huize gelegenheid gaf tot het plegen van ontucht, waardoor hij zich niet schuldig acht aan overtreding van de artikelen 7 (sub 1) en 22 (sub e) van het Reglement betreffende de Krijgstucht;

3e. dat hij vermeent dat zijn gesprek met de hoofdgetuige, mejuffrouw B., van geen belang kon zijn, omdat mejuffrouw B. bij meer genoemde mejuffrouw K. over huis kwam en eerstgenoemde dus natuurlijk wist, dat deze zaak in onderzoek bij de politie was;

O. ten aanzien van klager's verweer:

ad 1um dat klager blijkens proces-verbaal d.d. 7 October 1935, opgemaakt door eene commissie aan boord Hr. Ms. „Kortenaar” erkende te hebben geweten dat mejuffrouw K. de echtgenoot van een in Ned.-Indië vertoevend kwartiermeester der Kon. Marine was en klager's eigen verklaring, opgenomen in een aan boord Hr. Ms. „Wachtschip” te Willemsoord d.d. 23 October 1935 opgemaakt proces-verbaal inhoudt, dat klager, nadat hij uiteindelijk vernomen had dat genoemde vrouw gehuwd was met den kwartiermeester K., dienzelfden dag wederom vleeschelijke gemeenschap met haar heeft gehad;

dat klager's ontkentenis ten deze hem dan ook niet kan baten;

ad 2um dat, waar klager regelmatig ten huize van mejuffrouw K. kwam en daar den nacht doorbracht, terwijl het hem bekend was dat mejuffrouw B. in huis was bij mejuffrouw K., het gedrag van beide genoemde vrouwen hem, klager, bekend heeft moeten zijn, aangezien mejuffrouw B. mede regelmatig marineschepelingen ontving;

dat klager's verweer terzake dan ook als onaannemelijk wordt verworpen;

ad 3um dat, waar uit het hierboven vermelde duidelijk is gebleken, dat klager, in strijd met zijn belofte, het politie-onderzoek heeft tegengewerkt, ook dit punt van klager's verweer wordt verworpen;

O., dat art. 7 (sub 1) van het Reglement betreffende de Krijgstucht o.m. voorschrijft dat militairen in het algemeen, in het bijzonder zij die van gelijken rang of stand zijn, zoowel in dienst als daarbuiten in goede kameraadschap behooren te leven en elkanders rechten en overtuiging behooren te eerbiedigen;

dat het regelmatig plegen van overspel met de vrouw van een afwezigen ranggenoot in strijd is met hooger genoemd voorschrift;

dat voorts de gedragingen van klager in strijd zijn met het voorschrift vervat in art. 22 (sub e) van genoemd Reglement betreffende de Krijgstucht, inhoudende, dat het den militair verboden is zich op te houden in woningen, waarvan hem bekend is, dat daarin handelingen worden gepleegd in strijd met de goede zeden;

dat ten slotte de overige in de strafreden omschreven handelingen eveneens met juistheid klager's — met de waardigheid van den militairen stand strijdige — gedragingen weergeven;

dat klager deswege terecht werd gestraft en de opgelegde straf in goede verhouding staat tot den ernst van de gepleegde feiten;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de Krijgstucht;

Beslissende op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden, waarover beklag;

Bepaalt dat één afschrift van deze beschikking zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en één aan den klager.

De Commandant der Marine voornoemd,

T. L. KRUIJS.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 27 December 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 12 November 1935, van X., destijds als korporaal-ziekenverpleger dienende aan boord van Hr. Ms. „Kortenaer”, thans als matroos der 3de klasse dienende aan boord van Hr. Ms. „Van Speijk”, waarbij hij 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing ¹⁾ op het beklag, door hem bij

¹⁾ Hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

den Commandant der Marine ingediend over de straf van verlaging tot den stand van matroos der 3de klasse, hem op 17 October 1935 opgelegd door den Commandant van eerstgenoemden bodem, den Luitenant ter zee der 1ste klasse J. van Leeuwen, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„1°. gehandeld in strijd met artikel 7 (sub 1) en artikel 22 (sub e) van het Reglement betreffende de krijgstuicht;

2°. in strijd met een door hem gegeven belofte. tegenwerken van een politie-onderzoek;

3°. zich in een schrijven uitgelaten op een wijze, geheel onbestaanbaar met de militaire tucht of orde.”,

bij welke beslissing, — op 9 November 1935 genomen en op 11 November d.a.v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager in den loop van het jaar 1935 in een dansgelegenheid te den Helder heeft kennis gemaakt met eene zekere Mejuffrouw K., dat hij sedert dien meermalen te haren huize heeft vertoefd, aldaar meerdere nachten met haar heeft doorgebracht en vleeschelijke gemeenschap met haar heeft gehad;

dat ten huize van Mej. K. mede eene zekere Mej. B. verblijf hield, die zich — evenals trouwens Mej. K. zelve — in die woning met meerdere mannen placht af te geven;

dat de Gemeentepolitie te den Helder in September 1935 een onderzoek heeft ingesteld, daar zij op grond van feiten, welke haar ter oore waren gekomen, vermoedde, dat Mej. K. zich had schuldig gemaakt aan het misdrijf, omschreven in artikel 250bis van het Wetboek van Strafrecht;

dat klager bij dit onderzoek door de politie als getuige is gehoord, waarbij hij, — nadat hij had verklaard dat hij eenige malen genoemde Mej. K. een bezoek had gebracht in hare woning, enkele nachten bij haar had geslapen en vleeschelijke gemeenschap met haar had gehad, — stellig heeft beloofd, in het belang van het voort te zetten onderzoek met niemand over deze zaak te spreken;

dat klager echter denzelfden dag er in een café met Mej. B. over heeft gesproken, dat hij door de politie was verhoord, en Mej. B. heeft aangeraden alles te ontkennen, en

dat klager eenige dagen later, toen Mej. K. zich onder politiegeleide in de vestibule van het stationsgebouw te den Helder bevond, ten einde als verdacht van vorengemeld misdrijf in het Huis van Bewaring te Alkmaar te worden ingesloten, deze vrouw heeft aangesproken en op haar gezegde: „Ik beken alles”, o.m. heeft geantwoord: „Dat moet je niet zoo maar doen, meid”;

O. dat klager tot zijn verweer heeft aangevoerd, dat hij nimmer acht heeft geslagen op het doen en laten van Mejuffrouw B., doch dit verweer als niet aannemelijk moet worden verworpen, aangezien het aan klager, waar hij dikwijls het huis van Mej. K. bezocht en daar zelfs meermalen des nachts verbleef, bekend moet zijn geweest dat er door Mej. B. in die woning handelingen werden gepleegd, in strijd met de goede zeden, en dat haar door Mej. K. daartoe de gelegenheid werd geboden;

O. dat klager verder heeft aangevoerd, dat hij niet de bedoeling heeft gehad, de politie tegen te werken en dat zijn loslippigheid alleen maar dom en onvoorzichtig is geweest, welk verweer hij heeft getracht aannemelijk te maken door te beweren, dat hij bij de gesprekken met Mej. B. en met Mej. K. niet heeft geweten wat de juiste bedoeling van het politie-onderzoek was geweest, maar dit verweer geenszins kan worden aanvaard, omdat klager niet heeft kunnen ontkennen dat hij bij zijn verhoor voor de politie — dus vóórdat hij in het café met Mej. B. sprak — ondervraagd is over het geven van rendez-vous door Mej. K., terwijl hij, vóórdat hij in de vestibule van het stationsgebouw te den Helder met Mej. K. sprak, bovendien nog heeft geweten dat reeds andere schepelingen op gelijke wijze door de politie waren ondervraagd;

dat dus klager's houding tegenover de politie geenszins voortvloeit uit domheid en onvoorzichtigheid, doch in de strafreden terecht als tegenwerking zijnerzijds — ondanks een door hem gegeven belofte — is aangemerkt, hetgeen een voor een gegraduateerd militair zeer laakbaar feit oplevert;

O. dat echter niet is gebleken, dat klager opzettelijk heeft gehandeld in strijd met artikel 7 (sub 1) van het Reglement betreffende de krijgstucht, aangezien Mej. K. weliswaar gehuwd is met een in Nederlandsch-Indië vertoevend kwartiermeester der Koninklijke Marine, doch aangenomen moet worden, dat zij klager daarvan geruimen tijd onkundig heeft gelaten, terwijl zij later niet heeft geschroomd aan klager desgevraagd voor te geven dat de huwelijksband reeds geheel verbroken was en dat zij en haar echtgenoot elkaar niet meer schreven;

O. dat klager verder in een per post aan Mej. K. toegezonden brief, o.m. een voorval aan boord aanroerend, zich op ongepaste en onvoorzichtige wijze over een meerdere in rang heeft uitgelaten, doch er in dit geval termen aanwezig zijn om — nu de militaire overheid den bedoelden brief in handen kreeg doordien Mej. K. dien aan de politie overlegde en dus geheel tegen klager's verwachting — deswege geen krijgstuchtelijke straf op te leggen; ¹⁾

¹⁾ Het verdient opmerking dat juist het punt van de strafreden, waarover klager zich oorspronkelijk niet bezwaard gevoelde, een feit betreft, dat door het H.M.G. niet strafbaar wordt geoordeeld.

Het Hof heeft zich hierbij blijkbaar laten leiden door de wijze waarop het schrijven, een *particuliere* brief, ter kennis van de Overheid is gekomen. En inderdaad zou het vèr strekkende consequenties hebben, indien

O. dat de omschrijving der strafreden mitsdien in een voor klager gunstigen zin behoort te worden gewijzigd en dat ook de opgelegde straf te zwaar is;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf van „verlaging tot den stand van matroos der 3de klasse”;

Legt aan klager de straf op van acht dagen streng arrest;

Wijzigd de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„1. Zich meermalen opgehouden in eene woning, waarvan hem bekend was, dat daarin handelingen werden gepleegd, in strijd met de goede zeden.

2. In strijd met een door hem gegeven belofte, tegenwerken van een politie-onderzoek”;

Gelast dat de straf van 8 dagen streng arrest en laatstgenoemde omschrijving van de strafreden in klager's conduite-boekje en in het daarvoor bestemde strafregister zullen worden ingeschreven in stede van de straf en de omschrijving van de strafreden, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Willemsoord, één aan den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht en één aan den Minister van Defensie.

BESCHIKKING VAN DEN MAJOR-HOOFDINSTRUCTEUR, COMMANDANT VAN DE REGIMENTSSCHOOL, . . . R.I. VAN 3 FEBRUARI 1936.

Ten gevolge van het drinken van enkele glazen bier niet geheel meester over zichzelf geweest, dientengevolge schade op een soldatenkamer veroorzaakt door met het hoofd tegen een laag hangende lamp te stooten, waardoor deze brak en zich onkrijgstuchtelijk gedragen, door tegenover den sergeant van den dag te veel te praten, den luitenant van piket te beschrijven als een fourier met twee sterren en je en jou tegen dien sergeant te zeggen.

De oorspronkelijke strafreden gaf de feiten niet geheel juist weer, terwijl ook de straf te zwaar was. Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden verzacht en de straf van 6 dagen streng arrest gewijzigd in

de schrijver van on gepaste uitingen, voorkomende in particuliere, mischien vertrouwelijke, brieven, onbedoeld, door toedoen van hem voor wien die brief bestemd was, ter kennis van den militairen chef gekomen, deswege tuchtrechtelijk ter verantwoording werd geroepen. Wie zou dan den eersten steen durven werpen? Men generaliseere echter niet. Zie bijv. de beschikking van het H.M.G. van 6 Februari 1925, M.R.T. XX, 546.

Red. M.R.T.

6 dagen verzuwaard arrest, welke geacht moeten worden te zijn ondergaan door het ondergaan van de 6 dagen streng arrest, met last dat, tenzij de gestrafte de eindbeslissing van het H.M.G. inroept, de gewijzigde straf en omschrijving der strafreden in plaats van de oorspronkelijke — welke onleesbaar moeten worden gemaakt — in de straflijst van den gestrafte zullen worden ingeschreven met hem, majoor-hoofdinstructeur, als strafoplegger en als datum de dagteekening van de beschikking.

DE MAJOOR-HOOFDINSTRUCTEUR, COMMANDANT VAN DE REGIMENTSSCHOOLR.I.;

Gezien het beklag van U., dienstplichtig soldaat, dienende bij de tijdelijk bijR.I. — ten behoeve van de voorjaarsherhalings-oefeningen — opgerichte compagnie, houdende den op 30 Januari 1936 te ongeveer 23.30 kenbaar gemaakten wensch om zich te beklagen over de straf en de strafreden van de hem op 28 Januari 1936 door zijn compagniescommandant opgelegde straf van zes dagen streng arrest met strafreden: „Onder den invloed van alcohol-„houdende dranken de orde op de soldatenkamer verstoord door de „lichten te vernielen en zich indisciplinair gedragen tegen den ser-„geant van den dag”;

Gehoord den gestrafte, den strafoplegger en de hierna te noemen getuigen;

Gezien de verhooren en verdere informatiën te dezen genomen;

O. dat door de dienstplichtige korporaals A. en M., dienende bij vorengenoemde compagnie, is verklaard dat klager in den avond van 27 Januari 1936 gedurende 2 à 2½ uur met hen in een hôtel te H. heeft gezeten, met hen aldaar 4 à 5 glazen bier heeft gedronken, met hen naar de kazerne is teruggekeerd en in dien tijd niet anders aan hem merkbaar is geweest, dat hij onder den invloed van alcoholhoudende dranken zou kunnen zijn dan dat hij, klager, zelf gezegd heeft, dat hij zoo slecht tegen een glas bier kon, maar dat hij altijd auto reed en nooit dronk;

O. dat door den dienstplichtigen soldaat D., dienende bij vorengenoemde compagnie, is verklaard dat klager bij thuiskomst zich even met hem heeft onderhouden, mogelijk een vroolijk glaasje bier heeft kunnen drinken, doch niet den indruk maakte dronken te zijn geweest en dan ook na enkele minuten is doorgegaan, toen getuige te kennen gaf te willen gaan slapen; dat hij getuige zich voor dat laatste in zijn bed omdraaide, toen plotseling het licht uitging, doch dat het op de kamer rustig is geweest;

O. dat door den dienstplichtigen soldaat H. en door den dienstplichtigen korporaal V., beiden dienende bij vorengenoemde compagnie, is verklaard, dat klager zich van het bed van D. rechtstreeks naar zijn eigen bed heeft begeven en daartoe tusschen een tafel en een geweerrek is doorgelopen, waarop hij met zijn hoofd tegen een laaghangende lamp is gelopen, waardoor niet alleen die

lamp stuk ging, doch ook de geheele kamer in donker gehuld werd en — gelijk uit het rapport van den sergeant van den dag blijkt — ook twee andere kamers, doch dat het overigens op de kamer rustig is geweest;

O. dat door den dienstplichtigen soldaat P. is verklaard, dat hij, na het uitgaan van het licht, uit eigen beweging een op de soldatenkamer aanwezige seinlamp heeft doen branden, om licht op de kamer te krijgen, bij welk licht klager — mede blijkens een verklaring van D. — blijkbaar getracht heeft de kapotte lamp uit de fitting te draaien;

O. dat door den reserve-eerste-luitenant B., officier van piket, is verklaard, dat hij op de gang, nadat de kamerbewoners daar waren verzameld, den indruk kreeg, dat klager onder den invloed van alcoholhoudende dranken was, omdat hij zich drukker gedroeg, meer praatte dan hij bij de verbindingsafdeeling waar beiden bij dienden, deed en je en jouw tegen den sergeant van den dag zeide, doch dat hij, de reserve-eerste-luitenant B., geen drank had geroken;

O. dat de rapportmaker, de dienstplichtige sergeant F., niet kan verklaren, dat er rumoer op de soldatenkamer is geweest en positief verklaart, dat klager zich niet liederlijk heeft gedragen, niet tegen hem heeft gescholden of iets dergelijks, doch dat het indisciplinaire gedrag van klager heeft bestaan in het zeggen van je en jou tegen hem, rapportmaker, in het tegen hem praten gedurende langeren tijd en in het beschrijven van den luitenant van piket als die fourier met twee sterren;

O. dat klager chauffeur is, zelf verklaart daardoor geen drank te gebruiken en bij het onderzoek — zonder ruggespraak met anderen te hebben kunnen houden — een omstandig verhaal van zijn weder-varen in den avond van 27 Januari heeft gedaan, dat tot in bijzonderheden juist bleek te zijn, hetzij dat het hem, hoofdinstruteur, door eigen aanschouwing is gebleken, dan wel dat het door getuigen-verklaringen is gestaafd;

O. dat het licht op drie kamers gelijktijdig is uitgegaan en dat dit ongemak kon worden opgeheven door het vervangen van een doorgebrande zekering in het schakelbord door een nieuwe zekering, zoodat blijkbaar door het breken van de lamp door klager, kortsluiting is ontstaan;

O. dat door den strafoplegger is verklaard, dat hij het betrokken rapport aan klager heeft bekend gemaakt, dat dit door klager als juist is erkend, zoodat geen verder onderzoek is gehouden — wat begrepen kan worden — en de straf is opgelegd, waartegenover klager stelde, dat hij meende bij den compagniescommandant te zijn geroepen in verband met een door hem gedaan verzoek om avond-permissie, dat hij geschrokken is van het hem bekend gemaakte rapport en vermoedelijk in zijn verwarring ja heeft gezegd, doch dat het rapport niet juist was;

O. tenslotte, dat is komen vast te staan, dat klager zich in de stad rustig heeft gedragen, rustig is thuis gekomen, zich op de

soldatenkamer rustig heeft gedragen, dat de lichtstoring door onhandig optreden en niet opzettelijk is ontstaan, zoodat de strafreden de feiten niet geheel juist weergeeft en dat gestrafte — die in zijn geheelen militairen dienstdtijd slechts éénmaal licht gestraft is geweest — te zwaar is gestraft geworden, al is hij verantwoordelijk voor het feit, dat hij — normaal geen drank gebruikend — thans niet geheel meester over zichzelf was en voor de ontstane schade;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 der Wet op de krijgstuucht; Beschikkende op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Wijzigt de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden;

Wijzigt de opgelegde straf in zes dagen verzwaaard arrest, welke geacht moeten worden te zijn ondergaan door het ondergaan van de straf van zes dagen streng arrest, waarover de gestrafte zich heeft beklagd;

Wijzigt de omschrijving der strafreden, zoodat deze komt te luiden: „Ten gevolge van het drinken van enkele glazen bier niet „geheel meester over zichzelf geweest, dientengevolge schade op een „soldatenkamer veroorzaakt door met het hoofd tegen een laag- „hangende lamp te stooten, waardoor deze brak, en zich onkrijgs- „tuchtelijk gedragen, door tegenover den sergeant van den dag te „veel te praten, den luitenant van piket te beschrijven als een fou- „rier met twee sterren en je en jou tegen dien sergeant te zeggen.”;

Bepaalt dat — tenzij de gestrafte de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept — de gewijzigde straf en omschrijving der strafreden in plaats van de oorspronkelijke — welke onleesbaar moet worden gemaakt — in de straflijst van den gestrafte zullen worden ingeschreven, dat hij — S., majoor-hoofdinstructeur, commandant van de regimentsschoolR.I. — in die straflijst als strafoplegger zal worden genoemd en dat als datum van strafoplegging de datum dezer beschikking zal worden vermeld;

Bepaalt dat een afschrift van deze beschikking zal worden aangeboden aan den Minister van Defensie en zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en aan den klager.

De majoor-hoofdinstructeur,

Commandant van de regimentsschool ..R.I.,

H., 3 Februari 1936

S.

De klager heeft in deze beslissing berust.

Vorenstaande beschikking is een mooi voorbeeld van uitstekende motiveering en degelijk onderzoek. Er blijkt tevens uit hoe een tweede onderzoek somtijds tot een belangrijk verschillend inzicht in een zaak kan leiden. De eerste strafoplegger had intusschen i.c. volstrekt geen onjuist gebruik van zijne strafbevoegdheid gemaakt.

In zijn onderzoek is hij niet te kort geschoten — het wordt ook fijntjes in de beschikking opgemerkt — en met de uit dat onderzoek gebleken gegevens waren de oorspronkelijke straf en strafreden zeker gemotiveerd.

De beschikking levert mede een verheugend bewijs van de zorg, welke de laatste jaren, ook bij de landmacht, aan klachtbeschikkingen wordt besteed. Vroeger was dat wel eens anders. Ongetwijfeld zal tot die verbetering hebben medegewerkt de bepaling dat ook van de door de hoogere militaire autoriteiten in beklagzaken genomen beschikkingen een afschrift moet worden gezonden aan den Minister van Defensie. Zouden wij ons mogen vleien, dat die verbetering daarnaast óók een gevolg is van meer kennis van, en groeiende belangstelling in het militaire tuchtrecht?

Red. M.R.T.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 12 December 1935.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mr. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

ART. 22, LID 1, SUB *a* REGLT. MILITAIRE AMBTENAREN KON. LANDMACHT.

Ontslag van een opperwachtmeester der Kon. Maréchaussée.

Klager heeft zich blijkens de in de uitspraak vermelde feiten — al moge hij beschikken over een goeden staat van dienst, zijn dienstvervulling tevoren tot volle tevredenheid zijner superieuren hebben plaats gehad en al mogen de gehoorde getuigen-deskundigen ook in de toekomst vertrouwen in hem blijven stellen — én als onder-officier én als opsporingsambtenaar in zoo ernstige mate misdragen, dat hij wegens dit wangedrag geacht moet worden ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de Koninklijke landmacht te dienen.

Beroep tegen het ontslagbesluit alsnog ongegrond verklaard, met vernietiging van de in anderen zin gewezen uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht van welke de Minister van Defensie in hooger beroep was gekomen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: de Minister van Defensie, eischer in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden L. C. Rietveld, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te 's-Gravenhage, tegen H., wonende te Geffen, gedaagde in hooger geroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. E. E. J. M. van Zinnicq Bergmann, advocaat te 's-Hertogenbosch.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen, alsmede als getuigen-deskundigen, vanwege gedaagde ter terechtzitting medegebracht, A. W. de Koningh, majoor der Koninklijke Maréchaussée, commandant van de 1ste divisie van dat wapen te 's-Hertogenbosch, W. Kist, luitenant der Koninklijke Maréchaussée, districtscommandant bij dat wapen te 's-Hertogenbosch, Mr. J. J. C. van Everdingen, substituut-Officier van Justitie te 's-Hertogenbosch, en J. Veltman, burgemeester van Geffen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie bij beschikking van 20 Juni 1935, Geheim Litt. T 104 — overwegende dat de opperwachmeester te voet H. van de 1e Divisie Koninklijke Maréchaussée, door zijn optreden zoowel in gemeentelijke aangelegenheden in zijn standplaats als tegenover zijn districtscommandant, getoond heeft niet langer de geschiktheid te bezitten om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de Koninklijke landmacht te dienen; gelet op het bepaalde bij artikel 22, eerste lid, onder a, en derde lid van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht — dien onderofficier krachtens voorschreven bepaling met ingang van 5 October 1935 uit den vrijwilligen militairen dienst heeft ontslagen;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 9 October 1935 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — vorenbedoelde beschikking heeft vernietigd en heeft bevolen, dat aan H. uit 's Rijks kas zullen worden vergoed de kosten gemaakt tot schadeloosstelling der getuigen en deskundigen H. A. J. G. Kaasjager te Vlissingen, ten bedrag van *f* 2, en Mr. J. J. C. van Everdingen te 's Hertogenbosch, ten bedrage van *f* 5;

O. dat de Minister van Staat, Minister van Defensie a.i., van die uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en op de bij beroepschrift aangevoerde gronden heeft verzocht, die uitspraak te willen vernietigen en het beroep van H. voornoemd tegen vorenaangehaalde beschikking te willen verklaren te zijn *ongegrond*;

O. dat gedaagde bij contra-memorïe, op de daarbij aangevoerde gronden, heeft geconcludeerd, dat het dezen Raad moge behagen de aangevallen beslissing van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage d.d. 9 October 1935 wel te willen bevestigen;

In rechte:

O. dat ter beslissing van het onderhavige geschil behoort te worden beantwoord de vraag, of het bestreden besluit, waarbij aan gedaagde ontslag is verleend, op grond, dat hij getoond heeft niet langer de geschiktheid te bezitten om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de Koninklijke landmacht te dienen, op een der gronden, bedoeld in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929, kan worden aangevochten;

O. dat krachtens het bepaalde in artikel 22, lid 1, sub a, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht de militair beneden den rang van tweede-luitenant, die niet behoort tot het reservepersoneel der Koninklijke landmacht, door den Minister van Defensie kan worden ontslagen, ter zake van karaktereigenschappen, gedrag of wijze van dienen, waardoor hij ongeschikt of onbekwaam is om in den verkregen rang of stand of in de bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen, voor zooveel die ongeschiktheid niet valt onder punt e van het eerste lid van artikel 19 (te weten ongeschiktheid voor de waar-

neming van den militairen dienst, gebleken uit een commissoriaal geneeskundig onderzoek);

O. dat deze Raad op grond van de gedingstukken met den eersten rechter als vaststaande aanneemt, dat gedaagde zich in Februari en Maart 1935 in zooverre heeft misdragen:

a. dat hij aan een tweetal in Noord-Brabant verschijnende en in zijn standplaats gelezen wordende provinciale dagbladen ter plaatsing heeft ingezonden een artikel, waarin hij critiek oefent op het financieel beleid van den gemeenteraad van Geffen ten aanzien van de functies van gemeenteveldwachter en ontvanger, niettegenstaande hij door zijn districtscommandant meermalen was gewaarschuwd, zich met dergelijke plaatselijke aangelegenheden binnen zijn bewakingsgebied niet in te laten;

b. dat hij dit artikel inzond met een begeleidend briefje, onder teekend, niet met zijn eigen naam, doch met den in de gemeente Geffen voorkomenden naam J. van Herpen;

c. dat hij, toen P. J. Vonck, gemeenteveldwachter te Geffen, aangifte had gedaan van de inzending van bovenvermeld artikel bij den districtscommandant der Koninklijke Maréchaussée te 's-Hertogenbosch, en gedaagde door dezen werd gehoord, onder meer heeft verklaard, dat hij van het ingezonden stuk niets afwist en geen vermoeden had, wie het geschreven kon hebben, en dit standpunt ook daarna zoolang mogelijk is blijven handhaven;

d. dat hij voorts, toen hem door zijn districtscommandant omtrent de inzending van het voormelde artikel een onderzoek was opgedragen, verschillende personen heeft gehoord, van deze verhooren ambtseedige processen-verbaal heeft opgemaakt, en in zijn proces-verbaal no. 141, gesloten d.d. 9 Maart 1935, toelichtende opmerkingen van zichzelf heeft opgenomen, o.a. na de verklaring van Wilhelmus Egidius van Herpen, waaruit het vermoeden kon ontstaan, dat andere personen dan hijzelf, o.a. een zekere J. M. Schuurmans schrijver van het ingezonden stuk zouden kunnen zijn, welk vermoeden ten aanzien van J. M. Schuurmans dan ook inderdaad bij den districtscommandant, blijkens diens proces-verbaal, gesloten d.d. 14 Maart 1935, naar aanleiding van gedaagdes proces-verbaal d.d. 9 Maart 1935, is gerezen, en den districtscommandant er toe bracht den door hem gehoorde Jeroen Veltman, burgemeester van Geffen, de handtekening van J. M. Schuurmans ter schriftvergelijking te doen vertoonen;

O. dat deze Raad, nog gehoord de te zijner terechtzitting afgelegde verklaringen, op grond van hetgeen hierboven als vaststaande is aangenomen, van oordeel is, dat gedaagde — al moge hij beschikken over een goeden staat van dienst, zijn dienstvervulling tevoren tot volle tevredenheid zijner superieuren hebben plaats gehad en al mogen de ter terechtzitting van dezen Raad gehoorde getuigendeskundigen, alsmede de in eersten aanleg gehoorde getuige-deskundige H. A. J. G. Kaasjager, kapitein der Koninklijke Maréchaussée, districtscommandant te Vlissingen, ook in de toekomst vertrouwen

in hem blijven stellen — en als onderofficier en als opsporingsambtenaar zich in zoo ernstige mate heeft misdragen, dat hij wegens dit wangedrag geacht moet worden ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de Koninklijke landmacht te dienen;

O. dat het bestreden ontslagbesluit dus feitelijk noch rechtens strijdt met vorengenoemd artikel 22, lid 1, sub a, zijnde dezen Raad niet gebleken van het bestaan van eenig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, waarmee dat besluit zou strijden;

O. dat eischer ook niet gezegd kan worden bij het nemen van dat besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik te hebben gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, te weten om een onderofficier, die door zijn gedrag toont ongeschikt te zijn in den zin van meerbedoeld artikel 22, lid 1, sub a, te ontslaan;

O. dat mitsdien, met vernietiging van de uitspraak, waarvan beroep, het door gedaagde tegen het ontslagbesluit ingestelde beroep alsnog ongegrond moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart het door H. voornoemd tegen de beschikking van den Minister van Defensie d.d. 20 Juni 1935, Geheim Litt. T 104, ingestelde beroep alsnog ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 12 December 1935.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Beroep van een officier-vlieger tegen de beschikking van den commandant der Marine te Soerabaja, houdende ongegrondverklaring van een bezwaarschrift tegen eenige beoordeelingen voorkomende in het door den chef-vlieger bij het Marinevliegkamp Morokrembangan opgemaakte en door den commandant van dat vliegkamp met eenige opmerkingen aangevulde conduite-rapport.

Klager was militair ambtenaar. Het beroep is tijdig (binnen 4 maanden) ingediend aangezien hij ten tijde der genomen beslissing zich als militair ambtenaar in dienstbetrekking buiten het Rijk in Europa bevond.

De C.R. is de in deze bevoegde rechter nu de bestreden beschikking door den commandant der Marine is genomen nadat, overeenkomstig de desbetreffende voorschriften, eene ter zake benoemde Commissie advies had uitgebracht, terwijl van die beschikking nader administratief beroep niet open stond.

De C.R. neemt op grond van den inhoud der gedingstukken aan, dat zich ten opzichte van klager zoodanige feiten en omstandigheden hebben voorgedaan, dat dezelve wettigen de ten deze over klager uitgebrachte beoordeelingen in het conduite-rapport. Er is feitelijk noch rechtens strijd met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften en evenmin „détournement de pouvoir”.

Beroep derhalve ongegrond verklaard en reeds daarom ook de door klager mede gestelde vordering tot schadeloosstelling afgewezen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: W., wonende te Hillegersberg, klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen den Commandant der Marine te Soerabaja, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Th. R. Deelder, Officier van Administratie der 2e klasse te Willemsoord.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Kapitein ter zee, Commandant der Marine te Soerabaja bij beschikking van 15 Februari 1935, No. I. 46 Geheim — gelezen een schrijven van den officier-vlieger der 2e klasse W., dienende bij het Marinevliegkamp Morokrembangan, gedagteekend 1 December 1934, waarbij genoemde officier zijne bezwaren kenbaar maakt over eenige beoordeelingen, voorkomende in het over hem ddo. 1 November 1934 door den Luitenant ter zee 1e kl. W. H. Tetenburg, Chefvlieger bij genoemd Vliegkamp, opgemaakte en door den Commandant Vliegkamp Morokrembangan, den Kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong, met eenige opmerkingen aangevulde conduite-rapport, welke beoordeelingen luiden:

Rubriek 6. Karakter.

Zeer weinig krachtige persoonlijkheid. Nerveus van aard. Weinig flink en doortastend.

Opmerkingen van hogere autoriteiten.

Nerveus; weinig krachtige persoonlijkheid.

Weinig flink en doortastend. Praat te veel. Is door voortdurende gezinszorgen wel eens gedepriimeerd.

Rubriek 8. Algemeene practische bekwaamheid en bruikbaarheid.

Algemeene practische bekwaamheid goed, algemeene practische bruikbaarheid hoogstens voldoende. Doet wel erg zijn best, maar slaagt als regel niet al te best.

Rubriek 9. Algemeene bruikbaarheid als leider, voorganger, aanvoerder. Voldoende.

Voldoende bruikbaar als groepscommandant.

Voldoet matig als escadrille-commandant der escadrille T. vliegtuigen.

Zijne nervositeit en gedeprimeerdheid tengevolge van voortdurende gezinszorgen zijn mede oorzaak van zijne minder goede prestaties.

welke beoordeelingen op 2 November 1934 schriftelijk aan betrokkene zijn medegedeeld, terwijl hem op zijn verzoek bij schrijven van den Commandant van het Vliegkamp Morokrembangan d.d. 15 November 1934 No. 486 Geheim, welk schrijven echter eerst op 20 November 1934 door klager werd ontvangen, inlichtingen zijn verstrekt betreffende de feiten en omstandigheden, waarop de gewraakte beoordeelingen berusten; gelezen het schrijven van evengenoemden Commandant d.d. 2 Januari 1935 Geheim, houdende de beschouwingen, waartoe de inhoud van het bezwaarschrift hem aanleiding geeft; en voorts gelezen het advies der door hem, Commandant der Marine te Soerabaja, ingevolge het bepaalde bij 1 V.K.M. X, Bijlage III (4) benoemde commissie, met de daarbij gevoegde bijlagen — beschikkende op voormeld bezwaarschrift, dit ongegrond heeft verklaard en de beoordeelingen, waarover beklag, heeft gehandhaafd; zulks op grond van de in die beschikking vermelde overwegingen, naar welker inhoud hierbij wordt verwezen;

O. dat voornoemde W. bij klaagschrift, hetwelk blijkens den poststempel op de enveloppe, waarin het was vervat, op 14 Juni 1935 per post aan dezen Raad is verzonden, van vorenbedoelde beschikking van 15 Februari 1935 in beroep is gekomen en op de bij dat klaagschrift aangevoerde gronden heeft verzocht, boven en behalve de tenietdoening van de over hem uitgebrachte ongunstige beoordeeling, te willen beslissen, dat hij ter zake in billijkheid behoort te worden schadeloos gesteld;

O. dat Th. R. Deelder voornoemd, als gemachtigde van verweerder, namens dezen bij contra-memorie, op de daarbij aangevoerde gronden, heeft geconcludeerd tot ongegrondverklaring van het ingestelde beroep en afwijzing van het verzoek tot nietigverklaring van de over klager uitgebrachte beoordeeling;

In rechte:

O. dat de beschikking van verweerder d.d. 15 Februari 1935 ten opzichte van klager — die was Officier-vlieger der 2e klasse, dienende bij het Marinevliegkamp Morokremlangan en derhalve op grond van het bepaalde in artikel 1, sub a, der Militaire Ambtenarenwet 1931 was militair ambtenaar — is genomen, nadat, overeenkomstig artikel 12 (4) van de op 16 September 1931 in werking getreden „Bepalingen conduiterapporten” (1 V.K.M. X) jo. de bij Koninklijk Besluit van 2 Maart 1933, no. 51, ter uitvoering van genoemd artikel 12 (4) gegeven voorschriften (bijlage III van 1 V.K.M. X), een door verweerder, in verband met het bij hem ingediende bezwaarschrift, ter zake benoemde Commissie, in dezen advies had uitgebracht, zoodat de Centrale Raad van Beroep als de ten deze bevoegde rechter moet worden aangemerkt;

O. dat in de eerste plaats moet worden beantwoord de vraag, of het klaagschrift bij dezen Raad tijdig is ingediend, welke vraag de Raad bevestigend beantwoordt, aangezien, gelijk mede ter terechtzitting is gebleken, klager ten tijde der genomen beslissing zich als militair ambtenaar in dienstbetrekking buiten het Rijk in Europa bevond, en het beroep is ingesteld binnen den, voor een dergelijk geval, in artikel 6 der Militaire Ambtenarenwet 1931 voorgeschreven termijn van vier maanden;

O. dat, krachtens het bepaalde in artikel 97, lid 2, van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 26 Januari 1935, S. No. 30, van een beslissing, als door verweerder genomen, nader administratief beroep niet open stond, en klager, nu ook overigens geen reden bestaat tot niet-ontvankelijk-verklaring, ontvankelijk is in het door hem ingestelde beroep;

O. ten aanzien van de hoofdzaak dat alsnu moet worden beslist, of de bestreden beslissing op een der gronden, bedoeld in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 jo. artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 kan worden aangevochten;

O. dat deze Raad op grond van den inhoud der gedingstukken — waaronder in het bijzonder het schrijven van den Commandant van het vliegkamp Morokremlangan d.d. 15 November 1934, No. 486, Geheim, aan klager gericht, diens rapport van 2 Januari 1935 en het advies, d.d. 5 Februari 1935, van opgemelde Commissie — aanneemt, dat zich ten opzichte van klager zoodanige feiten en omstandigheden hebben voorgedaan, dat dezelve wettigen de ten deze over klager uitgebrachte beoordeelingen in het conduite-rapport;

O. dat derhalve de met inachtneming van de desbetreffende voorschriften genomen bestreden beslissing, waarbij die beoordeelingen zijn gehandhaafd, feitelijk noch rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften;

O. dat ook niet kan worden gezegd, dat verweerder bij het nemen van zijn beslissing van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is

gegeven, te weten om, overeenkomstig artikel 1 der „Bepalingen conduiterapporten”, klagers geschiktheid en bruikbaarheid te beoordeelen;

O. dat mitsdien klagers beroep ongegrond behoort te worden verklaard en reeds daarom zijn vordering tot schadeloosstelling moet worden afgewezen;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klagers beroep ongegrond;

Wijst zijn vordering tot schadeloosstelling af.

INHOUD.

	Blz.
Afbreken van arreststraf. — bij ongeoorloofde verwijdering .	109
Aghina, Mr. J. S. L. Jubileum 25 jarige ambtsvervulling als auditeur-militair	114
Ambtelijke mededeeling. Als militair opzettelijk aan de over- heid eene onjuiste ambtelijke mededeeling doen, meermalen gepleegd (Onware aantekeningen in het register van den dagelijkschen dienst door een opperwachtmeester, brigade- commandant, der Kon. Maréchaussée)	593
Ambtenarenrechtspraak. Artt. 36, sub 2° en 37 Wet Res.- pers. Landm. 1905. Klager, tot 20 Maart 1921 ter beschik- king van de Koningin <i>kon</i> daarna uit den dienst worden ont- slagen, doch dit behoefde niet <i>onmiddellijk</i> te geschieden, vermits in de periode waarover het dienstverband stilzwijgend is verlengd, de res.-officier recht heeft op aanvraag te worden ontslagen, terwijl de Kroon Harerzijds gerechtigd is om den officier ongevraagd ontslag te verleen.	
Ook „détournement de pouvoir” — geen enkel <i>redelijk of</i> <i>oirbaar</i> motief voor het ontslag — is niet te bespeuren, waar het ontslag verleend is op grond dat de Kroon, nu eischer als officier zich niet onvoorwaardelijk wenschte te onderwerpen aan het voor alle militairen uitgevaardigde verbod van den Minister van Defensie om zich aan te sluiten bij of op eeniger- lei wijze steun te verleen aan vereenigen op fascistischen grondslag, geen prijs meer stelde op zijn behoud als reserve- officier. Beroep tegen verleend eervol ontslag ongegrond .	95
— Art. 15 Bevorderingswet Landmacht 1902. Beroep van een kolonel der infanterie tegen niet-bevordering tot generaal- majoor. Art. 15 behoudt uitdrukkelijk aan de Kroon vóór volledige vrijheid van bevordering van kapiteins en van officieren van hooger rang uit degenen die naar Haar oor- deel het meest geschikt zijn voor de voorgenomen bevorde- ringen. Beroep ongegrond. Vordering tot nietig-verklaring van de weigering van den Minister van Defensie om klager bij H.M. de Koningin voor bevordering voor te dragen is niet- ontvankelijk. Dit betreft een interne aangelegenheid tusschen de Koningin en Haren Minister. Hiertegen geen zelfstandig beroep mogelijk	97
— Ontslag van een opzichter van fortificatiën 3e klasse als ongeschikt, wegens zijn gedrag en wijze van dienen, om in de bekteede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen.	

(Was kort te voren wegens verduistering als ambtenaar van rijksgoederen door den militairen rechter veroordeeld tot *f* 40 boete.)

- Beroep ongegrond 102
- Beroep luitenant ter zee 3e klasse tegen weigering bevoordering in verband met zijne verwijzing naar den Zeekrijgsraad ter zake van het voorgevallene op Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”. Klagers bekwaamheid en geschiktheid voor hooger rang is door de Kroon terecht in twijfel getrokken, welke twijfel door zijn latere veroordeeling volledig gerechtvaardigd is gebleken.
- Voor de beoordeeling van de vereischte bekwaamheid en geschiktheid is de Kroon geenszins uitsluitend gebonden aan het — i.e. gunstige — conduite-rapport der betrokken chefs, waarvan bovendien de betrekkelijke waarde wel zeer duidelijk aan het licht treedt.
- Beroep ongegrond 183
- Ontslag als korporaal der politietroepen op grond van ongeschiktheid wegens het bij herhaling maken van schulden en in de afdoening daarvan nalatig blijven.
- Hierdoor wordt het gezag van zijn militair ambt, zoowel tegenover zijne medemilitairen als tegenover het publiek ernstig geschaad.
- Beroep ongegrond 187
- Overschrijding beroepstermijn van 30 dagen voor gedekt verklaard.
- Wel was het ontslagbesluit onaantastbaar, doch een beroep tegen eene — als „besluit” aan te merken — afwijzende beschikking van den Minister op klagers verzoek om alsnog in dienst te mogen blijven, is desnietteenstaande ontvankelijk. Er is echter geen toepasselijk algemeen verbindend voorschrift krachtens hetwelk de Minister verplicht zou zijn op een onaantastbaar geworden besluit terug te komen.
- Beroep ontvankelijk doch ongegrond 189
- 's Ministers (bovenvermelde) afwijzende beschikking is terecht door het Ambtenarengerecht beschouwd als een besluit en niet als een handeling of een weigering.
- Nu het Ambtenarengerecht de overschrijding van den beroepstermijn als redelijkerwijze gerechtvaardigd, voor gedekt heeft verklaard, is de C.R.v.B. niet bevoegd, met vernietiging van die uitspraak, het beroep alsnog niet-ontvankelijk te verklaren.
- Het ontslag is i.e. verleend op grond van art. 20 g Reglt. Rechtsstoestand militairen zeemacht, niet op grond van art. 34 Reglt. Krijgstucht.
- Aard en bestemming van eene contra-memorie.
- Uitspraak Ambtenarengerecht bevestigd 194

- Verzoek tot benoeming tot adjudant-onderofficier, administrateur eener militaire verplegingsinrichting.

Uit art. 2, 2e lid, Bevorderingsvoorschrift Beroepspersoneel beneden den rang van tweede-luitenant vloeit wel voort de verplichting voor den Minister van Defensie om bij vacatures in een rang of betrekking waarvoor een candidatenlijst wordt aangehouden, die vacature te vervullen, maar geenszins om *terstond* daartoe over te gaan.

Aan de usance om een vacature als administrateur eener militaire verplegingsinrichting te doen vervullen door een adj.-onderofficier, kon eischer niet met recht een grond ontleenen voor zijn vordering tot benoeming tot administrateur met gelijktijdige bevordering tot adj.-onderofficier, mogende immers ook een onderofficier met den rang van sergeant-majoor tot administrateur als vorenbedoeld worden benoemd.

Beroep ongegrond 332

- Art. 73bis Reglement van administratie bij de Landmacht 1916.

Klager is bij K.B. van 12 Juli 1934 ontheven van zijne functie van commandant van een regiment infanterie; daarmede kwam te vervallen zijn recht om een dienstpaard te houden en dientengevolge aan het einde dier maand zijn recht op vergoeding deswege.

Bij Min. beschikking van 6 Aug. 1934 is klager ingedeeld bij den staf eener infanteriebrigade met bestemming voor de functie van luitenant-kolonel en bepaald dat hij in zijn nieuwe functie niet gerechtigd is tot het houden van een dienstpaard. Die functie heeft hij op 3 September aanvaard.

Onjuist is klagers meening dat hij nu tot eind September recht zou hebben op de vergoeding wegens het houden van een dienstpaard, aangezien reeds op 12 Juli een toestand was ingetreden waarin hij niet langer recht had op het houden van een dienstpaard, al moge klager dan ook van het intreden van dezen toestand officieel eerst op 8 Aug. door kennisneming van de beschikking van 6 Aug. hebben kennis gekregen.

Beroep tegen 's Ministers beslissing houdende afwijzing van klagers verzoek tot uitkeering van meergenoemde vergoeding over het tijdvak van 6 Aug. tot en met 30 Sept., ongegrond verklaard 335

- Art. 22, lid 1, sub *a* Reglt. militaire ambtenaren Kon. landmacht.

Ontslag van een maréchaussée te paard, die door zijn gedrag en wijze van dienen blijkt heeft gegeven, dat hij ongeschikt moet worden geacht om in de door hem bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen.

De reden van het ontslag is in het besluit niet juist, althans niet ondubbelzinnig, weergegeven. Hoe art. 22 gelezen moet worden.

Klager niet ongeschikt om bij ieder ander onderdeel der landmacht dan de Maréchaussée te dienen, maar wèl om bij dit Wapen te dienen.

Beroep ongegrond 429

- Art. 40, lid 8 Reglt. militaire ambtenaren Kon. landmacht.

Verzoek tot restitutie van te veel ingehouden woninghuur.

Bij beschikking van 18 Mei 1934 wijst de Minister dit verzoek af. Hiertegen is geen beroep ingesteld.

In dato 21 Januari 1935 heeft de Minister aan klager bericht, dat als gevolg van het door hem ter audientie van 8 October 1934 gedaan verzoek, nogmaals is overwogen of hij belast was geweest met de bewaking van militaire magazijnen, doch die overweging niet heeft kunnen leiden tot eene voor hem gunstige beslissing. Tegen dit schrijven stelt klager nu beroep in.

Het Gerecht wil dit schrijven i.c. aanmerken als eene weigering om aan klager het z.i. te veel ingehouden bedrag voor woninghuur terug te betalen, zoodat hij in zijn beroep tegen dit weigeringsbesluit ontvankelijk is.

Over klagers aanspraken was echter reeds beslist bij beschikking van 18 Mei 1934, welke beslissing onaantastbaar is geworden. Geen enkel algemeen verbindend voorschrift schrijft voor om op een eenmaal onaantastbaar geworden beslissing terug te komen, zelfs niet — daargelaten of dit i.c. het geval zou zijn — indien daarna feiten of omstandigheden bekend worden, welke, indien zij daarvoor bekend waren geweest, van invloed zouden zijn geweest bij het nemen van die beslissing. Beroep derhalve ongegrond verklaard 432

- Eervol ontslag uit den zeedienst, met ingang van 1 Juli 1935 bij Kon. besluit van 6 Juni 1935, van een officier wegens ongeschiktheid om in den verkregen rang (officier van den marinestoomvaartdienst der 2e klasse) bij de zee-macht te dienen.

Het beroep had uiterlijk 6 Juli 1935 behooren te zijn ingesteld. Het klaagschrift, poststempel 20 Juli 1935, ter griffie van den Raad ingekomen 22 Juli, verzoekende vernietiging van het ontslagbesluit, subsidiair veroordeeling van den Staat tot vergoeding van de geleden schade, is te laat ingediend, nu klager den gestelden termijn verre heeft overschreden en het verzuim niet voor gedekt kan worden gehouden, waar klager niet ten genoegde des rechters heeft aangetoond, immers geen enkelen grond heeft aangevoerd om zijn verzuim te rechtvaardigen, het beroep zoo spoedig

te hebben ingesteld als hij dit redelijkerwijs had kunnen doen.

Beroep derhalve niet-ontvankelijk verklaard 506

- Herhaald verzoek om herziening wederom afgewezen. Verzoeker heeft ook thans wederom geenerlei omstandigheid aangevoerd als bedoeld in art. 112 Ambtenarenwet 1929, kunnende met name de inhoud van het door hem overgelegde schrijven van een gewezen opperofficier zeer zeker niet als een dergelijke omstandigheid worden aangemerkt 507

- Ontslag van een opperwachtmeester der Kon. Maréchaussée.

Klager heeft zich blijkens de in de uitspraak vermelde feiten — al moge hij beschikken over een goeden staat van dienst, zijn dienstvervulling tevoren tot volle tevredenheid zijner superieuren hebben plaats gehad en al mogen de gehoorde getuigen-deskundigen ook in de toekomst vertrouwen in hem blijven stellen — én als onderofficier én als opsporingsambtenaar in zoo ernstige mate misdragen, dat hij wegens dit wangedrag geacht moet worden ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de Kon. landmacht te dienen.

Beroep tegen het ontslagbesluit alsnog ongegrond verklaard, met vernietiging van de in anderen zin gewezen uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht, van welke de Minister van Defensie in hooger beroep was gekomen . . . 633

- Beroep van een officier-vlieger tegen de beschikking van den commandant der Marine te Soerabaja, houdende ongegrondverklaring van een bezwaarschrift tegen eenige beoordeelingen voorkomende in het door den chef-vlieger bij het Marinevliegkamp Morokrembangan opgemaakte en door den commandant van dat vliegkamp met eenige opmerkingen aangevulde conduite-rapport.

Klager was militair ambtenaar. Het beroep is tijdig (binnen 4 maanden) ingediend aangezien hij zich ten tijde der genomen beslissing als militair ambtenaar in dienstbetrekking buiten het Rijk in Europa bevond.

De C.R. is de in deze bevoegde rechter nu de bestreden beschikking door den commandant der Marine is genomen nadat een ter zake benoemde commissie advies had uitgebracht, terwijl van die beschikking nader administratief beroep niet open stond.

De C.R. neemt op grond van den inhoud der gedingstukken aan, dat zich ten opzichte van klager zoodanige feiten en omstandigheden hebben voorgedaan, dat dezelve wettigen de ten deze over klager uitgebrachte beoordeelingen. Er is feitelijk noch rechtens strijd met de toepasselijke algemeen

verbindende voorschriften en evenmin „détournement de pouvoir”.

Beroep derhalve ongegrond en reeds daarom ook de door klager mede gestelde vordering tot schadeloosstelling afgewezen 636

Arrest. Zie ook bij „Afbreken van arreststraf” 109

— Preventief. De Krijgsraad was niet bevoegd bij dispositie van 28 September 1934 te bepalen, dat de beklaagde (die wegens eene vroegere veroordeeling gevangenisstraf onderging, welke op 17 October 1934 zou eindigen) na 16 October in arrest zou worden gehouden, vermits de Krr. toen nog geen beslissingen mocht treffen ten aanzien van een tijdstip, vallende na de uitspraak van het toen nog niet bekende vonnis.

Ook de beslissing in het 2 October gewezen en 9 October uitgesproken vonnis, dat de tijd door beklaagde *eventueel* van 17 October af in voorloopig arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de straf in mindering zou worden gebracht, is ontoelaatbaar, als bevattende eene voorwaarde welke in het vonnis niet tot uitdrukking wordt gebracht. 315

Bedreiging. Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen („kom maar mee om den hoek, dan zullen we het even uitvechten en zal ik je wel aan het mes rijgen”) 145

— Van de ten laste gelegde toevoeging, op dreigenden toon van de woorden „als jij die strepen niet had, sloeg ik je door den zolder” niet bewezen geacht, dat die woorden op *dreigenden* toon zijn geuit. Vrijspraak. Anders Krijgsraad . . . 485

— De woorden: „Je kunt het met mij uitvechten” of „Je kunt met mij op de vuist gaan” houden niet in eene bedreiging met eenig kwaad, doch zijn een van een militair tegenover een meerdere hoogst onmilitaire en onbetamelijke uitdrukking 498

— Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen (op dreigenden toon een meerdere die een anderen militair bij den arm had gegrepen, omdat deze weigerde mede te gaan naar de kazerne, toevoegen: „blijf van zijn lijf, anders kom je aan mij”) . . . 567

— Opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen (op dreigenden toon toevoegen: „het is omdat ik het niet mag, maar anders vermoordde ik je”) 600

Beklag. Zie ook bij „Klachtzaken”.

— Beklagzaken bij de Koninklijke Marine 1 Juli 1933—
1 Juli 1934. 4

- Kan de krijgstuuchtelijk gestrafte afstand doen van het recht van — vóór den aanvang van den in art. 62 W.K. genoemden termijn? door Mr. D. B. A. Franken 17
- Bestrafing wegens onredelijk beklag 211, 312
- Verhoor van den strafoplegger gewenscht geacht en geschied, ofschoon deze had te kennen gegeven niet te verlangen bij het onderzoek van de zaak nader te worden gehoord.

De verklaring van den ten onrechte beëdigden strafoplegger — ingevolge 's Hofs opdracht gehoord door een tot straffen bevoegden meerdere — beschouwd als niet onder eede afgelegd 312

- Strafverzwaring na beklag 424
- Beklagzaken bij de Koninklijke Marine 1 Juli 1934— 1 Juli 1935 441
- Beklagzaken bij de Koninklijke Landmacht over 1935 442
- Bevestiging door het H.M.G. van de door de hogere militaire autoriteit genomen beslissing, houdende ongegrondverklaring van het beklag, echter niet wat betreft de door die autoriteit opgelegde straf wegens onredelijk beklag, vermits klager terecht deze straf niet aan 's Hofs eindbeslissing heeft onderworpen, zoodat hetgeen te dien aanzien is overwogen en beslist niet in die eindbeslissing is betrokken 490

Belangenvereenigingen. Militaire —. Zie bij „Vereenigingswezen”.

Belediging. Mondeling —. Toevoeging van het woord „choleralijder”. Opzet vloeit voort uit het gebruik van dit woord zelf, te meer waar dit meerdere malen gebezigd wordt.

Geheel los van de normale taalkundige beteekenis wordt dit woord algemeen als een uitdrukking van geringschatting van den persoon des aangesprokenen gebezigd 53

- Als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling beledigen, tweemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende (Zie bij „Beschimpen” en „Ondermijnen”), nu de toevoegingen van de telastegelegde woorden hebben plaats gevonden ten aanhoore van een aantal dienstplichtige militairen, dus in het openbaar, terwijl die toevoegingen blijkens haren inhoud beledigend zijn voor den meerdere 389
- Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beledigen. De woorden „vuile flikker” geven minachting voor den meerdere te kennen, en zijn mitsdien beledigend 485
- Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid in dienst mondeling beledigen, tweemaal gepleegd (toevoeging van het woord „lafaard”). De toegevoegde woorden zijn beledigend: zij kunnen immers het eergevoel

van den meerdere kwetsen en zijn door beklaagde gebezigd om zijne minachting uit te drukken over het optreden van den meerdere	498
Beschimpen. Als militair opzettelijk een meerdere —. In een vertrek den korporaal D. ten aanhoore van een of meer andere militairen, doelende op den niet meer aanwezigen korporaal G., toevoegen: „wat een bloedhond is dat.” (door H.M.G. gewijzigd in belediging in het openbaar).	389
—. Beschimping van een meerdere buiten diens tegenwoordigheid	454
Bevoegd gezag. Zie bij „Interregionaal recht”	166
Bevoegdheid. Relatieve —. Het feit is gepleegd te 's-Gravenhage, mitsdien binnen het rechtsgebied van den Zeekrijgsraad te Willemsoord. Beklaagde bevond zich evenwel ten tijde van het opmaken der akte van verwijzing te Soerabaja, zoodat krachtens het bepaalde bij art. 91, 3 ^o Inv.wet Mil. Straf- en Tuchtrecht de krijgsraad bij de zeemacht in O.I., zijnde die te Soerabaja, bevoegd was van de zaak kennis te nemen	608
Bewusteloosheid. Onder — valt een toestand, welke zoowel door ziekteprocessen als door den normalen slaap kan worden veroorzaakt	158
Bewijs. — aangenomen op de afzonderlijke getuigenis van den meerdere tegen wien het misdrijf was gepleegd, nu er geen enkele reden is aan de geloofwaardigheid van dien getuige of aan de juistheid zijner verklaring te twijfelen	53
—. Als schriftelijke bescheiden bij de bewijsvoering gebezigd: 1 ^o . een proces-verbaal van de politie, weergevende een (onbeëdigde) verklaring van eene getuige; 2 ^o . een proces-verbaal van eene aan boord benoemde commissie van twee officieren	65
—. De feiten (ontuchtige handelingen met 3 verschillende personen) bewezen verklaard ofschoon elk der feiten slechts door één getuigenverklaring wordt bewezen, nu deze wordt versterkt door de beide andere en de daarin gerelateerde feiten betreffen handelingen van geheel gelijksoortigen aard	158
—. Het bewijs van strafbare feiten in strafzaken waarvan de militaire rechter kennis neemt, door Mr. R. J. Brünner	217
—. Daargelaten dat art. 74, 1 ^o Inv.wet Mil. Straf- en Tuchtrecht aan de volledige bewijskracht van de verklaring van den meerdere geene bepaalde beperking verbindt wat betreft de geloofwaardigheid, is er i.c. geen reden om aan de betrouwbaarheid van den getuige te twijfelen	498
Bezuiniging. — bij de militaire Justitie.	5
Boekaankondiging. Wet op de Krijgstucht van aantekeningen voorzien en Reglement betreffende de Krijgstucht van aantekeningen voorzien door Mr. A. F. Steffen	24

	Blz.
—, Regeling Mobilisatie-slachtoffers door G. R. Kraayen-brink	24
—, Het bezuinigingsontwerp 1935. V. Defensie	25
—, Dienstplichtvoorschriften door E. H. Schmidt	388, 465
Boekhoudt, Mr. W. Boekhoudt †	13
Brünner, Mr. R. J. Het bewijs van strafbare feiten in straf-zaken waarvan de militaire rechter kennis neemt door —	217
Cantines. Rechtskarakter van een militaire sociëteit. Een mili-taire sociëteit — in het leven geroepen en gereglementeerd door een Algemeene Order van den Legercommandant — be-hoort tot de van Staatswege gevormde instellingen, welke rechtens staan naast de door particulieren opgerichte ver-eenigingen en in het leven geroepen stichtingen. Blijkens de bepalingen van dat reglement dient te worden aangenomen dat deze van Staatswege opgerichte instellingen, volgens regelen van privaatrecht, rechtspersoonlijkheid bezitten. Zij behooren tot de publiekrechtelijke rechtspersonen in de wet vermeld. De bepalingen omtrent de arbeidsovereenkomst zijn dus niet toepasselijk	327
Centrale Raad van beroep. Raden van beroep (O) en Ambte-narengerechten	358, 360
Clavareau, Mr. P. J. A. Een belangrijke beslissing over de krijgstuuchtelijke strafbevoegdheid (Strafbevoegdheid van den kapitein-hoofdinstructeur) door —	129
—, Dogmatische rechtstoepassing door —, (Interregionaal recht)	384
Coffrie, Mr. P. J. De criminaliteit der militairen in 1933 door —	115
Criminaliteit. De — der militairen in 1933 door Mr. P. J. Coffrie	115
Deelder, Th. R. Krijgstuuchtelijke afdoening van gequalifi-ceerde delictsvormen niet genoemd in de Wet op de Krijgs-tucht door —	539
Detachement. Wat is een detachement? door Mr. J. Schuite-maker	371
Diefstal. — met valsche sleutels door een ambtenaar (bediende bij officieren) gebruik makende van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, driemaal gepleegd	33
—, De bewezen — is i.c. van zoodanig lichten aard, dat het feit voor krijgstuuchtelijke afdoening in aanmerking komt. (Beklaagde was nog nimmer ter zake van een strafbaar feit gestraft; hij was zich klaarblijkelijk den ernst van zijn ver-grijp niet bewust; neigingen tot oneerlijkheid zijn te zijnen aanzien nooit gebleken)	162
—, 1° Poging tot —; 2° — meerdere malen gepleegd.	

Nadat de A. F. in appèl op die verzwarende omstandigheid opmerkzaam had gemaakt, is de qualificatie sub 1 ^o gewijzigd in: „poging tot —, waarbij de schuldige het weg nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van een valschen sleutel”	306
— Diefstal van f 25 ten nadeele van een medeschepling	399
Dienstweigeringswet.	362, 363
Donker, W. van den. Moet eenheid van militair strafrecht in Ned.-Indië prévaleeren boven eenheid van militair strafrecht voor de K.M.? door —	462
Duitschland. Uit de nieuwe Deutsche dienstplichtwet	213
Engeland. Uit de Engelsche rechtspraak (Aanvaring Hood-Renown)	112
Feitelijke insubordinatie. —, tweemaal gepleegd (slaan van een meerdere)	145
— (slaan van een meerdere) Geen voorbedachte raad	402
Franken, Mr. D. B. A. Kan de krijgstuchtelijk gestrafte afstand doen van het recht van beklag vóór den aanvang van den in art. 62 W.K. genoemden termijn? door —	17
Garnizoenscommandant. Taak van den — als gerechtsofficier	345
Georganiseerd overleg. — landmacht. (aanwijzing en intrekking aanwijzing van vereenigingen)	345, 437
Geschriften. — verboden bij Legerorder	347, 437
Gevaar. Door schuld — veroorzaken voor het verkeer door mechanische kracht over een spoorweg. Zie bij „Schuld”	574
Gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen (betreffende de muiers van de „Zeven Provinciën”)	360, 361
Gezamenlijk. — plegen van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid. Zie bij „Ongeoorloofde afwezigheid”	317
Graaff, Mr. H. H. A. de. Nogmaals de strafbevoegdheid van den kapitein-hoofdinstructeur door —	376
Groot verlof. Krijgstuchtelijk vergrijp gepleegd door een in uniform gekleed groot-verlofganger	357
Holtrust, J. Het Verdrag van Genève van 27 Juli 1929 betreffende de behandeling van krijgsgevangenen in verband met de militaire straf- en tuchtwetten door —	543
Hoofdinstructeur. Strafbevoegdheid van den kapitein-hoofdinstructeur	1
— Nogmaals de strafbevoegdheid van den kapitein-hoofdinstructeur door Mr. H. H. A. de Graaff	376

- Interregionaal recht.** Het opgeven van een valschen naam door een militair der zeemacht aan een politie-ambtenaar in Ned.-Indië is niet strafbaar. Onder „bevoegd gezag” in art. 435, 3° W.v.S. moet worden verstaan het *Nederlandsche* bevoegd gezag. Waar Ned. Indië voor de Nederlandsche strafwet als buitenland geldt, is een inspecteur van politie, ambtenaar van het Gouvernement van Ned. Indië en aldaar zijne functie uitoefende, niet een vertegenwoordiger van het Nederlandsche gezag, tenzij uitdrukkelijk anders ware bepaald, hetgeen i.c. niet is gebleken 166
- Een oud probleem van —. Interregionaal militair strafrecht. (Eenheid of meerheid van militair strafrecht in Ned.-Indië?). Verslag van de behandeling dezer vraag in de Ned.-Indische Officiersvereeniging 226
- Zie ook bij „Clavareau”: Dogmatische rechtstoepassing 384
- Moet eenheid van militair strafrecht in Ned.-Indië prevaleeren boven eenheid van militair strafrecht voor de K.M.? door W. van den Donker 462
- Interregionaal militair strafrecht door Mr. J. P. G. Schmitz 547
- Verzet tegen Indische politieambtenaren die den beklagde, een militair der zeemacht, hadden aangehouden wegens overtreding van de verkeersverordening van Soerabaja (op een rijwiel meer personen vervoeren dan waartoe dat rijwiel kennelijk is ingericht).
- Het telastegelegde is bewezen, doch niet strafbaar. Onder ambtenaar in art. 180 W.v.S. moet immers worden verstaan de *Nederlandsche* ambtenaar. Waar Ned.-Indië voor de Nederlandsche strafwet geldt als buitenland, is een hoofdagent van de algemeene politie, ambtenaar van het Gouvernement van Ned.-Indië en aldaar zijne functie uitoefenende, niet een vertegenwoordiger van het Nederlandsch gezag, tenzij uitdrukkelijk anders ware bepaald, hetgeen i.c. niet is gebleken.
- Schuldigverklaring aan het telastegelegde en vrijspraak daarvan 611

Klachtzaken. Zie ook bij „Beklag”.

Door verregaande onachtzaamheid oorzaak te zijn, dat een preventief gevangene (burger) van de blokzaal is gevlucht. Door valsche voorstelling van het geval te geven het onderzoek op een dwaalspoor te brengen en door liegen zich van schuld trachten vrij te spreken.

Ofschoon eene redactiewijziging van deze strafreden wenschelijk zou zijn, kan deze gehandhaafd blijven, nu klager uitdrukkelijk heeft opgegeven alleen te reclameeren over de straf.

Het feit valt noch onder art. 97 C.W. noch onder art. 426

W.v.S. (art. 367 Ned. W.v.S.) daar klager niet is ambtenaar belast met de bewaking van iemand die op openbaar gezag of krachtens rechterlijke uitspraak van de vrijheid was beroofd, doch ziekenverpleger. De in het tweede gedeelte der strafreden omschreven bemoeilijking van het onderzoek zou geen krijgstuuchtelijk vergrijp opleveren, wanneer op den verdachte de verdenking rust, dat hij zich aan een door den Krr. te berechten feit heeft schuldig gemaakt. Beklag geheel ongegrond.

H.M.G.: De Krr. was verplicht de beslissing van den meerdere *in haar geheel* te beoordeelen, ook al heeft klager in een bepaald geval de toelichting van zijn beklag tot een ander deel dier beslissing beperkt. Wijziging in de strafreden alsnog aangebracht, hetgeen medebrengt dat het beklag niet geheel doch gedeeltelijk ongegrond moet worden verklaard. Die wijziging strekt echter niet ten gunste van klager. Straf gehandhaafd

73

- Door slapheid en gebrek aan plichtsbesef zich aan hem opgedragen diensten trachten te onttrekken door zich op twee achtereenvolgende dagen tijdens den hem opgedragen wachtdienst bij herhaling ziek te melden, waardoor hij moest worden afgelost en telkens na geneeskundig onderzoek niet ziek te zijn bevonden.

Geen geheele of gedeeltelijke ontoerekeningsvatbaarheid. De op twee verschillende dagen gepleegde feiten, waarvoor twee straffen waren opgelegd, als één voortgezet handelen in ééne strafreden samengevat en ééne straf opgelegd. De straffen als te zwaar verminderd. Beklag gedeeltelijk ongegrond.

H.M.G.: Het Hof, niet overtuigd van onwil of gebrek aan plichtsbesef, verklaart, met vernietiging van 's Krijgsraads beschikking, het beklag geheel gegrond en verstaat dat straffen en strafreden in klager's strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt onder vermelding van 's Hof's beschikking

77

- Voor inkoop aan den wal zijnde, zich wederom aan alcoholhoudenden drank te buiten gegaan en onder den invloed daarvan aan boord teruggekeerd.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd (verzacht), toch de straf (verlaging van korporaal-hofmeester tot matroos-hofmeester) gehandhaafd, nu klager ook op grond van het in de gewijzigde strafreden omschreven feit — mede gelet op de hem vroeger opgelegde straffen en de hem gegeven waarschuwing — evenzeer ongeschikt moet worden geacht om als onderofficier te blijven voortdienen. Daarbij tevens in aanmerking genomen, dat door den eersten strafoplegger voor de feiten in de oorspronkelijke strafreden omschreven, een zwaardere straf dan verlaging niet mocht worden opgelegd

90

- Bij een theorie voor ond.off. zich — in het bijzijn van lagere ond.-off. — onkrijgstuchtelijk tegenover den luitenant, die les gaf, gedragen, waaraan door het H.M.G. is toegevoegd: „(onder zeer verzachtende omstandigheden)”.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Waar bij het vergrijp een misverstand aan de zijde van den luitenant een groote rol heeft gespeeld en mede gelet op klagers gunstige straflijst, de straf van 5 dagen licht arrest verminderd tot eene (mondelinge) „berisping”, welke geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de 5 dagen licht arrest 143

- Naar aanleiding van een door een dienstplichtig onder-officier opgemaakt rapport, zonder voldoende nauwkeurig onderzoek een drietal dienstplichtigen gestraft, terwijl dezen bij het door twee hunner ter zake gedane beklag, door den regimentscommandant — ten deze den hoofdinstructeur vervangende — volkomen onschuldig zijn bevonden aan het hun ten laste gelegde feit. Door deze wijze van handelen schade gedaan aan zijn gezag en dientengevolge ook aan de krijgstucht.

I.c. kan het klager niet als een krijgstuchtelijk vergrijp worden aangerekend, dat hij bij het door hem gehouden onderzoek is afgegaan op de stellige verklaringen van den hem als betrouwbaar bekenden wachtmeester.

Beklag gegrond; vernietiging van de beslissing van de hogere militaire autoriteit en van de oorspronkelijke straf en strafreden, met last dat deze in klagers straflijst zullen worden doorgehaald 150

Door als gemachtigde van een juwelier aangifte bij de politie te doen van door een groot aantal tot hetzelfde korps behorende militairen vermoedelijk ten nadeele van dien juwelier gepleegde strafbare feiten, zonder zijn compagnies- of korpscommandant daarin te kennen, gebrek aan eerbied voor zijne chefs betoond en hun overlast bezorgd, verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen.

Beschuldigingen van strafbare feiten tegen militairen behooren bij de betrokken militaire autoriteit te worden ingebracht.

Beklag gedeeltelijk ongegrond. Strafreden verzacht. Straf, 14 dagen provoost, verminderd tot 10 dagen politiekamer welke straf, mede tot herstel van het door klager geleden nadeel, geacht moet worden geheel te zijn ondergaan . . . 174

- De omstandigheid, dat in een door hem zelf ontworpen en door zijn chefs goedgekeurde regeling van maandelijksche afbetaling van schulden één der daarin voorkomende posten enkele maanden later op last van het Departement van Defensie was verhoogd, misbruikt door in het begin der maand Mei 1935 een viertal andere posten niet te betalen, waardoor over die maand een kleiner totaalbedrag werd

aangezuiverd dan hij in de door hemzelf ontworpen regeling op zich had genomen. Voorts geen enkele dezer vier posten voldaan, toen hem door zijn comp.-commandant in de eerste helft der maand Mei alsnog een termijn van een week was toegestaan.

Zich bovendien bij het onderzoek dezer aangelegenheid tegenover zijn comp.-commandant met woorden en gebaren zeer onkrijgstuchtelijk gedragen. Beklag gedeeltelijk gegrond. Oorspronkelijke strafreden gewijzigd, doch de straf gehandhaafd 299

- Als getuige voor een commissie van onderzoek een verklaring afgelegd, welke geacht moet worden in strijd te zijn met de waarheid, blijkende zulks uit verschillende verklaringen van zeemiliciens, terwijl aangenomen moet worden, dat hij deze onjuiste verklaring tegen beter weten in volhoudt, zijnde zijne houding in deze aanleiding geweest tot een overigens onnoodig, zeer uitgebreid onderzoek.

De hogere militaire autoriteit verklaart het beklag ongegrond en straft klager tegelijkertijd wegens het indienen van zoodanig onredelijk beklag over een hem opgelegde krijgstuchtelijke straf, dat dit niet anders dan aan oneerbiedigheid kan worden toegeschreven.

Beklag ongegrond. Ook de oplegging van de straf wegens onredelijk beklag is terecht geschied, nu voor dit beklag geen enkele redelijke grond bestond 312

- De Krijgsraad verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond met wijziging van de strafreden ten gunste van klager. Het H.M.G. ziet het verband met de krijgstucht anders dan de strafoplegger en de Krr. en bepaalt dat de gewijzigde strafreden zal luiden: „Na reeds eerder omtrent een overeenkomstige aangelegenheid door zijn korpscommandant te zijn onderhouden, wederom een huisbediende onredelijk behandeld”. 's Krijgsraads beschikking overigens goedgekeurd . . . 321

- Simulatie of aggravatie van ziekte. Bij de uitoefening van zijne diensten onvoldoende goeden wil getoond, door na op het ziekenrapport, waarop hij was gebracht wegens het zich ziek melden op wacht, van den garnizoensarts dienst doen te hebben gekregen, zich terstond hierop, op wacht zijnde, wederom ziek te melden, zoodat hij moest worden afgelost, zulks nadat hij kort tevoren zich reeds eenige keeren tijdens diensten ziek had gemeld, steeds met dezelfde klachten, waarop telkens door den hem behandelenden officier van gezondheid na onderzoek niets was bevonden, dat het uitvallen bij de diensten kon rechtvaardigen, naar aanleiding waarvan hij door zijn korpscommandant was vermaand om zich te vermennen en blijken te geven van goeden wil. Strafreden behoefde wijziging en meer uitvoerigheid,

- echter niet strekkende ten gunste van klager. Beklag ongegrond 420
- Wederom ongepast op te treden tegenover een meerdere en bovendien het onderzoek te bemoeilijken door onwaarheid te spreken.

Krijgsraad: Beklag ongegrond. Straf en strafreden gehandhaafd.

H.M.G.: De strafreden is niet juist en de straf is te licht.

Strafreden gewijzigd in: Een Javaansch sergeant in burgerkleding, omtrent wien mag worden aangenomen, dat hij dien niet kende, in het publiek en zonder eenige aanleiding daartoe, onhebbelijk bejegend, vervolgens toen die sergeant, thans in uniform gekleed, hem ter zake onderhield, wederom hoogst ongepast tegenover dezen meerdere opgetreden, getracht zich aan diens poging tot vaststelling van zijn naam te onttrekken en het onderzoek door onwaarheid spreken bemoeilijkt.

- Straf van 6 dagen streng arrest gewijzigd in 9 dagen streng arrest, waarvan 6 dagen geacht zullen worden bereids te zijn ondergaan. 's Krijgsraads beslissing overigens goedgekeurd 424
- Toen door een ander in de machinekamer Hr. Ms. „Z 5” verkeerd werd gemanoeuvreed, bij het desbetreffend volgend onderzoek niet de waarheid gesproken.

Straf „één dag verzuwaard arrest (met waarneming van dienst)” als niet overeenkomstig art. 9 W.K. gewijzigd in „1 (een) dag verzuwaard arrest”. Beklag ongegrond . . . 490

- Zich in zijne houding onvergenoegd betoond over eene tegen hem gemaakte opmerking van den majoor-hoofd-instructeur.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Straf en strafreden in voor klager gunstigen zin gewijzigd. Twee dagen licht arrest verminderd tot (mondelinge) „berisping”, welke straf geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de 2 dagen licht arrest.

- Klagers verweer, dat de oplegging van de oorspronkelijke straf nietig is, omdat deze geschied zou zijn zonder dat hij tevoren was ondervraagd, als i.e. onjuist verworpen . . . 492
- Afgeleid door de poort binnenkomende collega's onvoldoende waakzaamheid betracht als onderofficier van de wacht, waardoor de commandant kon passeeren zonder door hem opgemerkt te worden.

De instructie van den onderofficier van de wacht bevatte dienaangaande geen bijzondere opdracht. Contrôle betreffende de passerende personen kon i.e. in het algemeen ook niet van dien onderofficier worden gevergd. Ook overigens heeft het H.M.G. niet de overtuiging bekomen dat klager onvoldoende waakzaam is geweest.

- Beklag gegrond. Straf en strafreden te niet gedaan, met last dat de aantekeningen daarvan in het strafregister en in klagers conduiteboekje onleesbaar zullen worden gemaakt 502
- Op sarcastische wijze een order van den eersten officier aan een leerling doorgegeven en daardoor blijk gegeven van zijn ongenoegen over die order.
- Beklag ongegrond. De in eerste instantie reeds gewijzigde strafreden andermaal gewijzigd met handhaving van de in eerste instantie verminderde straf.
- „Onnadenkendheid” is niet vereenigbaar met het aangenomen opzet om ongepast te zijn, en, indien dat woord (in de klachtbeschikking) mocht gebruikt zijn in den zin van „losheid”, dan zijn er geen termen om daarmee ten gunste van klager rekening te houden, daar hij reeds eenige malen wegens ongepaste uitlatingen tegenover zijn superieuren krijgstuuchtelijk is gestraft 604
- Als wachtcommandant op verzoek van den onderofficier van piket in zijn gewoon rapport gemeld, dat deze een visitatie had verricht, terwijl deze visitatie inderdaad niet had plaats gehad.
- Beklag ongegrond. Straf en strafreden gehandhaafd, zooals die door chef van den strafoplegger respectievelijk zijn gewijzigd en gehandhaafd 618
- Onder den invloed van alcoholischen drank zijne echtgenoot mishandeld. Klager is deswege ten onrechte krijgstuuchtelijk gestraft, nu het misdrijf van mishandeling van zijne echtgenoot niet oplevert het delict van art. 352 (Ind.) W.v.S., doch van art. 356 jo. 351 (Ind.) W.v.S., welk misdrijf niet valt onder art. 2, 3°. W.v.K., dus verkeerdelijk krijgstuuchtelijk is afgedaan.
- Beklag gegrond. Straf en strafreden te niet gedaan, met last dat deze in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking . 620
- 1°. Gehandeld in strijd met artikel 7 (sub 1) en artikel 22 (sub e) van het Reglement betreffende de krijgstuucht; 2°. in strijd met een door hem gegeven belofte tegenwerken van een politie-onderzoek; 3°. zich in een schrijven uitgelaten op een wijze, geheel onbestaanbaar met de militaire tuucht of orde.
- Het regelmatig plegen van overspel met de vrouw van een afwezigen ranggenoot is in strijd met art. 7 (1) R.K.
- Beklag ongegrond. Straf (verlaging van korp.-ziekenverpleger tot matroos 3e klasse) en strafreden gehandhaafd.
- Anders H.M.G.: Art. 7 (1) is niet gebleken opzettelijk door klager te zijn overtreden, nu aangenomen moet worden dat de overspelige vrouw hem geruimen tijd onkundig heeft gelaten van haar huwelijk met een ranggenoot en later desgevraagd heeft voorgegeven dat de huwelijksband reeds ver-

broken was en dat zij en haar echtgenoot elkaar niet meer schreven.

Klager heeft zich wel in een per post aan genoemde vrouw toegezonden brief, o.m. een voorval aan boord aanroerend, op ongepaste en onvoorzichtige wijze over een meerdere uitgelaten, doch, nu de militaire overheid dien brief in handen kreeg doordien die vrouw dien aan de politie overlegde en dus geheel tegen klagers verwachting, acht het Hof in dit geval termen aanwezig deswege geen krijgstuuchtelijke straf op te leggen.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden in voor klager gunstigen zin gewijzigd in: 1° zich meermalen opgehouden in een woning, waarvan hem bekend was, dat daarin handelingen werden gepleegd in strijd met de goede zeden; 2° in strijd met een door hem gegeven belofte tegenwerken van een politie-onderzoek. Straf verminderd tot 8 dagen streng arrest

622

- Tengevolge van het drinken van enkele glazen bier niet geheel meester van zichzelf geweest, dientengevolge schade op een soldatenkamer veroorzaakt door met het hoofd tegen een laag hangende lamp te stooten, waardoor deze brak en zich onkrijgstuuchtelijk gedragen, door tegenover den sergeant van den dag te veel te praten, den luitenant van piket te beschrijven als een fourier met twee sterren en je en jou tegen dien sergeant te zeggen.

De oorspronkelijke strafreden gaf de feiten niet geheel juist weer, terwijl ook de straf te zwaar was. Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden verzacht en de straf van 6 dagen streng arrest, gewijzigd in 6 dagen verzwaard arrest, welke geacht moeten worden te zijn ondergaan door het ondergaan van de 6 dagen streng arrest, met last dat, tenzij de gestrafte de eindbeslissing van het H.M.G. inroept, de gewijzigde straf en strafreden in plaats van de oorspronkelijke, welke onleesbaar moeten worden gemaakt, in de straflijst zullen worden ingeschreven met hem, majoor-hoofdinstructeur, als strafoplegger en als datum de dagteekening van de beschikking .

628

Knevelarij. Bij de aanneming van recruten niet verschuldigde gelden vorderen en ontvangen. „Ontvangen” is voor art. 425 Ind. W.v.S. (art. 466 Ned. W.v.S.) voldoende. Beklaagde heeft bovendien ook de gelden gevraagd, dus gevorderd. Art. 425 eischt niet, dat de ambtenaar in het algemeen een recht tot vorderen of ontvangen heeft, voldoende is dat de verrichting ter zake waarvan gevorderd of ontvangen wordt, een verrichting van het ambt is

82

Krijgsgevangenen. Het Verdrag van Genève van 27 Juli 1929 betreffende de behandeling van — in verband met de militaire straf- en tuchtwetten door J. Holtrust

543

	Blz.
Krijgstucht. Disciplinaire afdoening van oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen door W. F. Sillevius	15
— De — in verband met gedragingen van gezinsleden van militairen	26
— en titulatuur	110
— Handhaving van de —. (Geen legitimatiebewijzen)	438
Krijgstuchtelijke afdoening. — van gequalificeerde delictsvormen niet genoemd in de Wet op de Krijgstucht door Th. R. Deelder	539
Legitimatiebewijzen. Geen — voor officieren	438
Marinescheepsongevallenwet. Herziening van de —. Een nieuwe toepassing van de oude Regtspleging	348
Meerdere. Het heeft geen logischen zin aan de bekendmaking van den commandant de bedoeling toe te schrijven, dat een matroos 1e klasse beklagde's meerdere wel zou zijn indien hij optrad als „ondergeschikt” korporaal van de wacht — gelijk die bekendmaking woordelijk luidde — doch niet indien hij — zooals het geval was — optrad als „zelfstandig” korporaal van de wacht. (Anders Zeekrijgsraad)	143
— Verhouding „meerdere”-„mindere” (Marine en Indisch leger)	235, 269
Militaire justitie. Bezuiniging bij de —	4
Militaire rechtspraak	358, 360
Militair straf- en tuchtrecht. Derde aanvulling op de officiële „Verzameling”	109
Militair tuchtrecht. Derde aanvulling op het boekwerk „De praktijk van het militaire tuchtrecht”	109, 211
Motor- en Rijwielwet. Als bestuurder van een motorrijtuig, daarmede rijden over een weg op zoodanige wijze dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer wordt belemmerd en in gevaar gebracht. (Inrijden op een rij schoolkinderen.) Grove onvoorzichtigheid	28
— 1°. Per rijwiel een voor het verkeer per rijwiel gesloten weg berijden; 2°. per rijwiel op zoodanige wijze rijden dat de veiligheid van het verkeer wordt in gevaar gebracht (vasthouden aan een motorrijtuig). Meerdaadsche samenloop	136
— Zie bij „Schuld” bij aanrijding	608
Nederlandsch-Indië. Zie ook bij „Interregionaal recht”. 166, 384, 462,	226, 547
— Zie bij „Overtuigingsstukken” (Beslag in Indië)	308
Officier van Gezondheid. Plichten van den —. Een conflict?	459
Ondermijnen. Als militair door een toespraak trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen (tot een aantal	

- soldaten die met beklaagde in hetzelfde vertrek in tegenwoordigheid van korporaal G. corvéediensten verrichtten, nadat deze meerdere hem had berispt en het vertrek had verlaten met luider stemme toevoegen: „korporaal G. is een rotvent, niet waar jongens?” (door H.M.G. gewijzigd in belediging in het openbaar). 389
- Zie ook bij „Verspreiding” 583, 589
- Ongeoorloofde afwezigheid.** Aan schuld te wijten — welke in tijd van vrede den schuldige een reis met een oorlogsvaartuig waartoe het bevel redelijkerwijze door hem kon worden vermoed, van een plaats buiten het rijk in Europa geheel doet verzuimen 65
- Opzettelijke — in tijd van vrede voor den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen . . . 166
- Opzettelijke — in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen. (Beklaagde, *gestraft met licht arrest*, had zich op 4 Mei, 15.30 uur, ongeoorloofd uit de kazerne verwijderd en zich in den nacht van 5 op 6 Mei, 1.25 uur, weder vrijwillig teruggemeld.) . 306
- Opzettelijke — in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen.
- Niet bewezen is de telastegelegde verzwarende omstandigheid, dat het misdrijf is gepleegd gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning met V. Gezamenlijk plegen kon niet, daar beklaagde ongeoorloofd afwezig is geweest van de Marinekazerne „Oedjong” en V. van de Marinekazerne „Goebeng”. Van samenspanning is geen sprake nu van eene overeenkomst tot het plegen door ieder van hen van het misdrijf niet is gebleken 317
- Ontslag.** Beklaagde heeft blijk gegeven van dusdanig misdadige neigingen (diefstal als ambtenaar met valsche sleutels), dat hij definitief uit den militairen dienst behoort te worden verwijderd. Ontslag met ontzetting 33
- Beklaagde (officier-vlieger) is door de gepleegde feiten (verduistering, valscheid in geschrift, gebruik maken van een valsch geschrift, als gamellechef) ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting. . . 43
- Beklaagde in hooger beroep op grond van de begane feiten *niet* ongeschikt geacht om in den militairen stand te blijven, nu hij die feiten kennelijk heeft gepleegd onder den invloed van sterken drank, en mede in verband met zijn niet ongunstige conduite 53
- Beklaagde is door zijn abnormalen (homosexueelen) aanleg ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting 158
- Beklaagde is op grond van de begane misdrijven (opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid en opzettelijke ongehoorzaamheid) ongeschikt om in den militairen stand te blijven,

- hierbij nog in aanmerking nemende dat hij in 1934 reeds vijf malen krijgstuuchtelijk werd gestraft wegens het te laat terugkomen van passagieren. Ontslag zonder ontzetting . . . 166
- Verduistering van *f* 540 door een officier. Beklaagde is ter zake van het gepleegde feit wegens zijn geschokt prestige, dat niet toelaat dat hem verder gezag kan worden toevertrouwd, ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Vervallenverklaring daarvan 180
- 1°. Poging tot diefstal met een valschen sleutel; 2°. diefstal meerdere malen gepleegd. Ontslag zonder ontzetting. . . 308
- Opzettelijke ongehoorzaamheid met recidive. In verband met zijn zeer slecht strafregister en zijne vroegere veroordeeling ter zake van hetzelfde misdrijf is beklaagde ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting 394
- Diefstal van *f* 25 ten nadeele van een medescheperling. Beklaagde ongeschikt om in den militairen dienst te blijven wegens dit feit, beschouwd in verband met vroegere krijgstuuchtelijke vergripen en zijn minder goede beoordeeling in dienst en mede gelet op den slechten indruk dien hij, bijzonderlijk door zijn leugenachtig verweer, ter terechtzitting heeft gemaakt. Ontslag zonder ontzetting 399
- Waar het hier een op zich zelf staand in drift begaan misdrijf (slaan van een meerdere) betreft, beklaagde niet ongeschikt geacht om in den militairen stand te blijven . . . 402
- Beklaagde is wegens de begane feiten (opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd) in verband met zijn zeer slecht strafregister en zijne veroordeeling wegens een soortgelijk feit korten tijd daarna begaan, ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting . . 405
- Verspreiden van tuichtondermijnende geschriften. Ontslag zonder ontzetting 583, 589
- 1°. Opzettelijke ongehoorzaamheid; 2°. mondelinge bedreiging van een meerdere. Ontslag zonder ontzetting . . . 600
- Onttrekken.** Poging tot het als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels voorgoed aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken (voorwenden van onvoldoende gezichtsscherpte na de keuring als dienstplichtige) 138, 346
- Zie ook bij „Klachtzaken” 420
- Ontucht.** Plegen van onuchtige handelingen met iemand van wien de dader weet, dat hij in staat van bewusteloosheid verkeert, driemaal gepleegd. Zie ook bij „Bewusteloosheid” 158
- Ontvluchting.** Het als onderofficier, commandant der wacht, aan welke de bewaking van een gearresteerde was toevertrouwd, door zijn schuld en onachtzaamheid veroorzaken, dat deze aan de wacht is ontkomen 37
- Zie bij „Klachtzaken” 73

	Blz.
Openbaar. Belediging in het openbaar. Zie bij „Belediging”	389
— In het openbaar	454
Oproeping. Geen — in werkelijken dienst van niet in werke- lijken dienst zijnde dienstplichtigen of vrijwilligers, die als beklaagden voor den militairen rechter moeten verschijnen .	538
Opzettelijke ongehoorzaamheid. „De kunst van ongehoor- zaam zijn”	8
—, tweemaal gepleegd (nalaten te voldoen aan het bevel om zich uit de „de Ruyterstichting” te verwijderen; daarna weigeren en nalaten te voldoen aan de order om zijn naam op te geven)	53
—, Weigeren en nalaten te voldoen aan de order: 1°. om op te houden met het bezigen van liederlijke taal, en later 2°. om zijn mond dicht te houden; met recidive. Het sub 1° telastegelegde is niet bewezen; het sub 2° vermelde levert op „—”. Beklaagde verkeerde echter, volgens psychiatrisch rapport, in een labiel nerveusen en affectieven toestand, zoodat het feit hem niet kan worden toegerekend en hij te dier zake niet strafbaar is. Vrijspraak	58
—, tweemaal gepleegd (nalaten te voldoen aan het bevel om de militaire houding aan te nemen; weigeren en nalaten om zijn naam en stamboeknummer op te geven). — (gestraft met strafdienst, weigeren en nalaten te voldoen aan de order van een matroos 1e klasse, dd. korporaal van de wacht, om een geweer te halen en aan te treden)	145
—, (nalaten te voldoen aan de order, gegeven aan een onge- oorloofd afwezigen mindere, om onmiddellijk naar de kazerne terug te keeren en zich aldaar te melden)	166
—, <i>Krijgsraad:</i> —, met volharding in de ongehoorzaamheid (weigeren te gehoorzamen aan het bevel om tijdens een ge- sprek met een meerdere in de houding te staan). Het H.M.G. heeft niet de overtuiging bekomen dat be- klaagde opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaar- heid had gewezen. Vrijspraak van dit gedeelte der telaste- legging en verwijzing naar den comm. officier wat betreft het overige gedeelte	302, 304
—, met recidive (weigeren en nalaten te gehoorzamen aan het bevel om zich klaar te maken voor het halen van nabe- handeling in het hospitaal). Beklaagde was verplicht zich aan de nabehandeling te onderwerpen, doch al ware dit anders, hij was in elk geval verplicht aan het bevel om voor den officier van gezondheid te verschijnen, te voldoen . . .	394
—, tweemaal gepleegd (behoorende tot de gevangeniswacht en zich zonder vergunning verwijderende, nalaten te voldoen aan het hem bij herhaling door den wachecommandant ge- geven bevel om terug te keeren en toen hem vergund was	

zijn hond weg te brengen, aan het bevel niet langer dan een uur van de wacht weg te blijven, door de wacht geheel te verzuimen en niet meer terug te keeren).

Ieder militair is verplicht elk dienstbevel onmiddellijk op te volgen en niet gerechtigd te voren de juistheid van dat bevel te beoordeelen

405

- (als wachthebbend ziekenverpleger zich niet gestoord en geweigerd te voldoen aan het gebod om nog niet te gaan eten, doch zich toch te verwijderen, hebbende hij daarbij zijn post bij het ziekbed van een patiënt eigendunkelijk verlaten, de op hem rustende verplichting dien patiënt te blijven bewaken, niet nagekomen en zich in een toestand gebracht waardoor hij zijn dienst van wachthebbende bij dien patiënt niet naar behooren kon verrichten).

In dit feit is niet tevens een tweede strafbaar feit gelegen, met name niet het misdrijf van art. 118 Indisch (129 Ned.) W.v.M.S.

418

- (nalaten te gehoorzamen aan het bevel om in het gelid op te sluiten).

Vrijspraak van de ten laste gelegde verzwarende omstandigheid, volharden in de ongehoorzaamheid, vermits niet is gebleken dat de meerdere beklaagde heeft gewezen op de *strafrechtelijke* gevolgen van zijne weigering

483

- (niet voldoen aan het bevel om zijn mond te houden)
- , tweemaal gepleegd (geweigerd te gehoorzamen aan het bevel om de houding aan te nemen en vervolgens, om mede te gaan naar de kazerne).

498

- (nalaten te voldoen aan het bevel om den kraag van zijn jas, dien hij op den openbaren weg opgeslagen droeg, neer te slaan).

- (nalaten te voldoen, ieder voor zich, aan het bevel van hun meerdere om hun naam op te geven, daar zij dien meerdere, op den openbaren weg, niet groetten).

- (weigeren te voldoen, ieder voor zich, aan het bevel van hun meerdere, die hen op den openbaren weg tegenkwam en hun gelastte hem te groeten, daarna, daar zijn niet groetten, om hun naam op te geven)

567

- (niet voldoen aan de order om de militaire houding aan te nemen)

600

Overtuigingsstukken. Wijze waarop de last tot teruggave van — in het vonnis behoort te worden geformuleerd. In Indië moet eventueel beslag, bedoeld in art. 190 R.Z., worden gelegd volgens de voorschriften van het Reglement op de Rechtsvordering in N.I.

308, 399

Overval. — op Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”. Berechting van den oudst aan boord aanwezigen zeeofficier.

Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten de door het belang der zaak ge-

vorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, herhaalde malen gepleegd, alle feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling.

Breedvoerige weerlegging van de verdediging en motivering van de opgelegde straf 466

Pensionbedrijf. Uitoefenen van — 108

Politie. Militaire rijkspolitie 353, 453

— Politie 359, 361

— Politietroepen 362, 364

Prijsvraag. Legatum Visserianum (betreffende een internationale politie-luchtmacht). 133

Rechtskennis. Rechtsgeleerde opleiding van officieren . . 2, 460

— van officieren 358, 462

Regeeringspupillen. — in militairen dienst 527

Rollin Couquerque. Mr. L. M. Evolutie in ons strafproces door — 443

Samenloop. 1°. per rijwiel een voor het verkeer per rijwiel gesloten weg berijden; 2°. per rijwiel op zoodanige wijze rijden dat de veiligheid van het verkeer wordt in gevaar gebracht (vasthouden aan een motorrijtuig). De eerste overtreding plegend, vervalt men niet noodzakelijkerwijze tevens in de andere. Er is dus samenloop van meerdere feiten . . 136

Samenspanning. — tot ongeoorloofde afwezigheid. Zie bij „Ongeoorloofde afwezigheid” 317

Samenweefsel van verdichtsels. Zie bij „Onttrekken” . . . 138

Schildwacht. Als schildwacht in strijd met zijne verplichtingen zijn geweer naast zich gelegd en gaan liggen slapen. Niet toerekeningsvatbaar 48

— Als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten; als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen, beschouwd als ééne voortgezette handeling (post verlaten; zijn geweer afgezet en op een bank gaan liggen). Verweer, n.l. pijn in zijn rechterbeen, kan hem geenszins excuseeren, zelfs niet voor strafverlichting in aanmerking doen komen 408

— Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (op post of uitkijk gesteld als — bij de arrestanten in een leegstaande cel gaan liggen en daar slapende bevonden). Beroep op onbewustheid verworpen. Toerekenbaarheid aangenomen 412

— Als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten.

De Krijgsraad heeft beklaagde — die als schildwacht zijn post had verlaten en elders was gaan slapen — ten onrechte schuldig verklaard zoowel aan het eerste als aan het tweede misdrijf omschreven in art. 129, 1e lid, W.v.M.S. („Als

schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten" en „Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen", beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd), daar het toch voor de strafbaarheid niet van belang is, wat een schildwacht die eigendunkelijk zijn post heeft verlaten, doet gedurende den tijd dat hij zich elders bevindt dan waar hij zich krachtens zijn consignes had behooren te bevinden, zoodat beklaagde ter zake van het elders gaan slapen niet nog afzonderlijk strafbaar is	495
Schmitz, Mr. J. P. G. Interregionaal militair strafrecht, door —	547
Schriftelijke bescheiden. Zie bij „Bewijs"	65
Schuitmaker, Mr. J. Wat is een detachement? door — . . .	371
Schuld. Grove onvoorzichtigheid. Zie bij „Motor- en Rijwielwet" —. Door — oorzaak van de ontvluchting van een gearresteerde. Zie bij „Ontvluchting"	28
— Ongeoorloofde afwezigheid door —	37
— Aan zijne — te wijten zijn dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, waaruit tijdelijke verhinderings in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat	65
— Het aan zijne — te wijten hebben dat gevaar ontstaat voor het verkeer door mechanische kracht over een spoorweg. Primair te laste gelegd opzet niet, subsidiair schuld wél bewezen. Beklaagde moest en kon verwachten, dat dien avond nog ter plaatse een personentrein met groote snelheid in de duisternis zou passeeren. Straf 5 maanden gevangenisstraf. (Tevens veroordeeling van den meerdere die dit misdrijf van een mindere opzettelijk heeft toegelaten)	153
— bij aanrijding. Het overtreden van verkeersregelen (i.e. het niet geven van het vereischte teeken en geluidsignaal) behoeft niet onder alle omstandigheden in te sluiten schuld aan een daarop volgende ongeval. I.e. niet bewezen dat tusschen de verkeersovertredingen en het ongeval causaal verband heeft bestaan, nu, al had beklaagde de vereischte signalen wél gegeven, het ongeval, gezien de groote snelheid, waarmede de gelaedeerde heeft gereden, toch zou hebben plaats gevonden	574
Sillevis, W. F. Disciplinaire afdoening van oneigenlijke krijgstuuchtelijke vergrijpen, door —	608
Spruijt, A. Een en ander over de toepassing van art. 58 van de Wet op de Krijgstucht, door —	15
Strafbevoegdheid. — van den kapitein-hoofdinstructeur . . .	365
— (bij het Korps politietroepen en bij den militairen geneeskundigen dienst)	1
— Een belangrijke beslissing over de krijgstuuchtelijke — (— van den kapitein-hoofdinstructeur) door Mr. P. J. A. Clavareau	107
— van den commandant der treinafdeeling van een artilleriebrigade	129
	347

	Blz.
—. Nogmaals de — van den kapitein-hoofdinstructeur, door Mr. H. H. A. de Graaff	376
— (eskadron pantserwagens)	438
— (bij de artillerie-inrichtingen)	440
Straf- en tuchtclassen. — voor de zeemacht in Nederland. Te Nieuwersluis. Huishoudelijk reglement landmacht van toepassing. Onder bevel commandant Depotcompagnie politie-troepen	2
Strafoplegging. — na verwijzing naar den commandeerenden officier	351
Strafproces. Evolutie in ons — door Mr L. M. Rollin Couquerque	443
Straftoemeting. Zie bij „Ontslag”, bij „Verlaging” en bij „Voorwaardelijke veroordeeling”. Voorwaardelijke straf niet meer gerechtvaardigd wegens den ernst van de feiten (knevelarij, tweemaal gepleegd) en nu beklaagde vroeger reeds is veroordeeld tot gevangenisstraf wegens oplichting, moetende de straf verder tevens voldoende zijn om aan een blijkbaar te Makassar bestaand misbruik paal en perk te stellen	82
—. De door den Krijgsraad opgelegde straf door het H.M.G. i.c. te zwaar geoordeeld, bijzonderlijk ook in aanmerking genomen de door beklaagde ter zake van dezelfde feiten bereids ondergane krijgstuchtelijke straf van 7 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij	496
—. Verspreiden van tuchtondermijnende geschriften. De door den Krijgsraad opgelegde straf van 9 maanden gevangenisstraf, waarvan 6 maanden voorwaardelijk, proeftijd 3 jaren en onder toezichtstelling, door het H.M.G. gewijzigd in 12 maanden gevangenisstraf (onvoorwaardelijk) met ontslag zonder ontzetting	583
Telastelegging. Inhoud van de beschikking tot verwijzing. Al kan in die beschikking met een summiere omschrijving van het telastegelegde worden volstaan, verdient het stellig geen aanbeveling een dusdanig sobere redactie te bezigen, doch niettemin is de omschrijving i.c. niet dermate onvolledig te achten, dat de beschikking — gelijk de Krr. had beslist — als nietig moet worden aangemerkt. Beklaagde is dan ook in zijne verdediging niet benadeeld	37
—. Verzochte aanvulling van de —, in hooger beroep, waartegen door den beklaagde en zijn raadsman geen bezwaren zijn ingebracht, toelaatbaar geoordeeld en toegestaan	43
—. Opmerksaam maken, in hooger beroep, op eene verzwarende omstandigheid	308
—. De aan beklaagde geïmputeerde opzettelijke ongehoorzaamheid is, blijkens de bewoordingen van de telastelegging subsidiair ten laste gelegd en moet mitsdien na de, zij het	

ook gedeeltelijke, bewezenverklaring van het primair telastegelegde buiten beschouwing blijven.

Wijziging van de telastelegging in hooger beroep toegelaten (invoeging van de vermelding van de plaatsen waar de ten laste gelegde feiten zijn begaan), nu daartegen de beklaagde en zijn raadsman geen bezwaren hebben ingebracht en daardoor het materiele feitencomplex niet wordt veranderd . . .	498
Terugwijzing. Nu de hoofdzaak door den Krr. volledig is onderzocht, behoeft de zaak niet naar den Raad te worden teruggevoerd, maar is het H.M.G. verplicht om, doende wat de Krr. had behooren te doen, ter zake recht te doen	37
Titulaire rangen. — met betrekking tot het tuchtrecht . . .	108
— . Wachtmeesters-titulair der Kon. Maréchaussée zijn onder-officiëren	110
Titulatuur. Krijgstucht en —	110
Toelaten. Als militair opzettelijk —, dat een mindere een misdrijf pleegt, n.l. het door schuld veroorzaken van gevaar voor het verkeer over een spoorweg	582
Toerekeningsvatbaarheid. Als schildwacht in strijd met zijne verplichtingen zijn geweerd naast zich gelegd en gaan liggen slapen. Het feit bewezen, doch beklaagde niet strafbaar verklaard wegens ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens (absences op den bodem van epilepsie), waardoor het op den grond liggen bevonden zijn hem niet kan worden aangerekend. Inhoud deskundige-verslag	48
— . Opzettelijke ongehoorzaamheid. Beklaagde verkeerde, volgens psychiatrisch rapport, in een labiel nerveusen en affectieven toestand, welke opheffend heeft gewerkt op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van zijn optreden te beseffen. Het feit kan hem mitsdien niet worden toegerekend. Hij is te dier zake niet strafbaar. Vrijspraak	58
— . Zie bij „Klachtzaken”	77
— . Niet nakomen verplichting als schildwacht. Beroep op onbewustheid verworpen. Toerekenbaarheid aangenomen . .	412
— . Conclusie rapport zenuwarts, dat, hoewel bij beklaagde geenerlei lichamelijke of geestelijke afwijkingen zijn te vinden en hij ook verstandelijk behoorlijk is ontwikkeld, hij is een ontzettende driftkop, die, toegevend aan aanvallen van drift, zijne zelfbeheersching kan verliezen en dan tot daden kan overgaan, waarvoor hij niet meer verantwoordelijk zou kunnen worden gesteld, door den Krijgsraad niet aanvaard en weerlegd. Geen verminderde toerekeningsvatbaarheid als grond voor straffeloosheid	600
Tuchtklasse. — zeemacht. Zie bij „Straf- en tuchtklassen” .	2
Uitlokking. Gelukte of mislukte — van militaire misdrijven door burgers	588

	Blz.
Valsche naam. Zie bij „Interregionaal recht”	166
Valschheid in geschrift. — drie malen gepleegd en gebruik maken van een valsch geschrift, tweemaal gepleegd door een officier betreffende de administratie der gamelle. Zie ook bij „Voortgezette handeling”	43
Verboden geschriften. Geschriften verboden bij Legerorder 347, —. Zie ook bij „Verspreiding”	437 583, 589
Verdragen. Zie bij „Krijgsgevangenen”	543
Verduistering. Het voorgezette misdrijf van — van gamelle-gelden door een officier, tweemaal gepleegd	43
— van f 540 door een officier. Veroordeeling voorwaarde-lijk tot 4 maanden gevangenisstraf, proeftijd 2 jaren, met vervallenverklaring van den militairen stand, onvoorwaar-delijk. Breede motiveering van de strafftoemeting. Het verweer dat de „wederrechtelijkheid” niet bewezen zou zijn omdat nergens zou zijn voorgeschreven welke ver-plichtingen beklaagde ten aanzien van de fondsen in acht had te nemen, faalt, daar uiteraard zijne hoofdverplichting daarin bestond, dat hij die fondsen, welker beheer hij vrij-willig op zich had genomen, moest <i>bewaren</i> en die derhalve niet ten eigen behoefte mocht gebruiken	180
— van geld door een inlandsch matroos-hofmeester, welk geld hij in zijne dienstbetrekking van hofmeester bij eene gamelle onder zich had voor contante inkoop.	
Qualificatie: Niet verduistering in dienstbetrekking (art. 322) doch als ambtenaar (art 44)	396
Vereenigingswezen. Militaire belangenvereeningen 107, 345, —. Krijgstucht en titulatuur	437 110
—. Lidmaatschap van verboden vereeningen	362, 363
Verhooren. — van beklaagden	532
Verlaging. Zie ook bij „Klachtzaken”	90
—. Verduistering van gamellegeld door een Inlandsch matroos-hofmeester. Terecht verlaagd (tot de klasse van Inlandsche jongen), als zijnde hij op grond van dit feit onge-schikt om als matroos-hofmeester te blijven dienen	396
— van een dienstplichtig korporaal tot soldaat wegens het als meerdere opzettelijk toelaten dat een mindere een mis-drijf pleegde, n.l. het door schuld veroorzaken van gevaar voor het verkeer over een spoorweg	582
Vermeer, W. H. Artikel 150 van het Wetboek van Militair Strafrecht door —	380
Verspreiding. Bekend zijnde met de strekking van een ge-schrift, waarin getracht wordt de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, zoodanig stuk verspreiden. (Verspreiding in de kazerne van het verboden blad „De Dienstplichtige”, Orgaan van het Landelijk Verbond van Recruten)	583, 589

- Verwijzing.** — naar den comm. officier behoort i.e. achterwege te blijven, nu beklaagde ter zake reeds krijgstuchtelijk was gestraft en het onderzoek van den militairen rechter geen feiten of omstandigheden aan het licht heeft gebracht, welke aanleiding zouden kunnen geven tot het vermoeden, dat de krijgstuchtelijke straf — waartoe art. 50 W.K. overigens ook in dit geval de mogelijkheid zou openen — herziening zou behoeven. Het H.M.G. verstaat dat krijgstuchtelijke afdoening van de feiten bereids heeft plaats gehad . . . 162
- De door den Krijgsraad aan de — naar den comm. officier, ten onrechte, toegevoegde woorden: „Laat aan dezen commandeerende-officier ter beoordeeling of beklagden al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, aanhef en onder 1o. der Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behooren te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken”, behooren te worden weggelaten, opdat de C.O. na zijn onderzoek der zaak, kunne beslissen of een krijgstuchtelijk vergrijp in den zin van art. 2, no. 1 W.K., dan wel in den zin van een der nummers 2—6 van dat artikel is begaan, zonder daarbij door den militairen rechter eenigermate te worden beperkt of beïnvloed . . . 567
- Voorbedachte raad.** Waar beklaagde het plan om zijn meerdere te slaan, heeft opgevat terwijl hij in groote opwindning verkeerde en, toen hij eenige uren later dien meerdere toevallig ontmoette, in drift op hem is toegesprongen en aan zijn voornemen heeft gevolg gegeven, is geen sprake geweest van kalm beraad en rustig overleg, weshalve de te laste gelegde — niet is komen vast te staan. . . 402
- Voortgezet rapporten.** — in militaire strafzaken . . 135, 537
- Voortgezette handeling.** Geen sprake van een meermalen plegen van op zich zelf staande verduisteringen, doch blijkt van een voortdurend opzet, echter telkens verdeeld over twee verschillende tijdvakken. Valschheid in geschrift en gebruik maken van het valsch geschrift zijn twee afzonderlijk strafbaar gestelde misdrijven. Art. 56, 2e lid, W.v.S. heeft uitsluitend betrekking op de straf, niet op de delictsomschrijving 43
- Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd en mondelinge belediging van een meerdere beschouwd als ééne — . . . 53
- Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd, feitelijke insubordinatie, tweemaal gepleegd, een meerdere mondeling met eenig kwaad bedreigen, alles beschouwd als ééne — . . . 145
- Door een toespraak trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen en opzettelijk een meerdere beschimpen, beschouwd als ééne — . . . 389
- Mondelinge belediging en bedreiging met eenig kwaad beschouwd als ééne — . . . 485

—.	Opzettelijke ongehoorzaamheid en mondelinge bedreiging van een meerdere met eenig kwaad beschouwd als ééne — .	567
	Voorwaardelijke veroordeeling. Zie ook bij „Straftoemeting”	82
—.	Lichamelijk letsel door schuld. — tot 14 dagen hechtenis. Proeftijd één jaar. Bijzondere voorwaarde: vergoeding aan den verwonde van de door het misdrijf veroorzaakte schade à <i>f</i> 400 (in hooger beroep <i>f</i> 300) binnen 3 maanden na aanvang van den proeftijd	153
—.	Verduistering van <i>f</i> 540 door een officier. — tot 4 maanden gevangenisstraf, proeftijd 2 jaren, met vervallenverklaring van den militairen stand onvoorwaardelijk. Breede motiveering van de straftoemeting	180
—.	Als schildwacht bij de arrestanten in een leegstaande cel gaan liggen en daar slapende bevonden. Voorwaardelijke gevangenisstraf, proeftijd één jaar	412
—.	Voor eene — acht het Hof, anders dan de Krijgsraad, geen termen aanwezig, nu de gepleegde feiten zijn van ernstigen aard en veeleer als een uitvloeisel van beklaagde's algemeen gedrag dan als een op zich zelf staand vergrijp zijn aan te merken. (2 maanden voorw., proeftijd 2 jaren, gewijzigd in 3 maanden onvoorw.)	498
—.	van een opperwachtmeester der Maréchaussée, gelet o.a. op het feit dat hij de laatste 23 jaren zonder eenige straf bij het Wapen heeft gediend	593

Wacht.	Een ziekenverpleger zijn post hebbende bij het ziekbed van een patiënt in een militair hospitaal, kan niet worden geacht te behooren tot eenige wacht als bedoeld in art. 118 (5) Indisch (129 Ned.) W.v.M.S.	418
---------------	---	-----

Wederspanningheid.	Zie bij „Interregionaal recht”	611
---------------------------	--	-----

Wetgeving.

Verlagings van de openbare uitgaven. (Uittreksel, betreffende de wijzigingen van het Wetboek van Strafrecht.)

Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1934—1935.
362.

Ontwerp van wet	200
Memorie van toelichting	203
Voorloopig verslag	203
Memorie van Antwoord	205
Nota van wijzigingen	209
Openbare behandeling in de Tweede Kamer. Aanneming van het wetsontwerp	510
Behandeling in de Eerste Kamer. Aanneming van het ontwerp. Afkondiging der wet	510

Wijziging en aanvulling bepalingen betreffende de zeden in het Wetboek van Strafrecht ter betere bescherming van minderjarigen.

*Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1934—1935.***470.**

Ontwerp van wet	338
Memorie van toelichting	340
Voorloopig verslag. <i>Zitting 1935—1936. 85</i>	511
Memorie van Antwoord	517
Nota van wijzigingen	523
Gewijzigd ontwerp van wet	524

Zaakbeschadiging. Opzet tot — niet bewezen, maar wel is aanwezig een zoodanig roekeloos en bovendien eigenmachtig optreden van beklagde, dat zijne handelwijze onbestaanbaar is met de militaire tucht en orde	162
„Zeven Provinciën”. Zie ook bij „Gevangenissen”	360, 361
— Gestraften van de —	362, 364
— Zie bij „Overval”. Berechting van den oudst aan boord aanwezigen zeeofficier	466

WETSBEPALINGEN ENZ.,

behandeld in deel XXXI Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Artikelen.

Bladzijden.

Regtspleging bij de Landmagt.

11	345.
15	15.
63	532.
73	534.
154	538.
197	366.
209	6.
211	7.

Regtspleging bij de Zeemagt.

61	532.
71	534.
172	43, 308, 498.
185	498.
189	366.
190	308, 399.
209	6.
210	7.

Rechtspleging bij de Landmacht Ned. Indië.

15 (Verg. art. 14 Ned. R.L.) .	37.
111 (Verg. art. 114 Ned. R.L.) .	37.
155 (Verg. art. 155 Ned. R.L.) .	315.
157 (Verg. art. 157 Ned. R.L.) .	315.
177 (Verg. art. 197 Ned. R.L.) .	315.

Wetboek van Militair Strafrecht.

13	82, 153, 180, 412, 498, 593.
23	33, 43, 53, 145, 158, 166, 180, 308, 394, 399, 402, 405, 583, 589, 600.
25	396, 582.
32	2.
38	543.
62	538.

Artikelen.	Bladzijden.
63	282.
67	145, 235, 269.
96	65.
97	138, 166, 306, 317.
99	317.
101	138, 346, 420.
108	53, 145, 389, 392, 454, 485, 498, 567, 600.
114	8, 53, 58, 145, 166, 302, 304, 394, 405, 418, 483, 498, 567, 600.
117	145, 402.
118	402.
129	48, 408, 412, 418, 495.
132	593.
134	162.
143	466, 582.
147	389, 583, 589.
150	380.

Crimineel Wetboek Ned. Indië.

97	37, 73.
--------------	---------

Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

77a	7.
---------------	----

Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Ned.-Indië.

55 (77 Ned. P. I.)	37.
------------------------------	-----

Wet op de Krijgstucht.

2	15, 162, 539, 620.
9	490.
16	90, 622.
23	2.
28	357.
39	438, 440.
41	1, 107, 129, 347, 376, 440.
46	492.
47	357.
50	162.
52	109.
57	485, 496.

Artikelen.	Bladzijden.
58	162, 302, 304, 351, 365, 567.
60	567.
61	1, 17, 490.
62	17.
63	17.
65	73, 312.

Reglement betreffende de Krijgstucht.

6	108, 110.
7	622.
8	424.
17	107, 345, 362, 363, 437.
19	347, 437.
22	622.
27	438.
30	211, 312, 490.
34	194.

Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

74	53, 65, 217, 498.
91	608.

Bevorderingswet voor de landmacht 1902.

15	97.
--------------	-----

Bevorderingswet voor de zeemacht 1902.

7	183.
8	183.
17	183.

Wet voor het reservepersoneel der landmacht 1905.

36	95.
37	95.
38	95.

Dienstplichtwet.

	388, 465.
36	357.

Artikelen.

Bladzijden.

Wetboek van Strafrecht.

14a—14g	82, 153, 180, 412, 498, 593.
37	48, 58, 77, 412, 600.
44	33, 396.
55	136.
56	43, 53, 145, 389, 392, 485, 495, 567.
62	136.
134bis	588.
165	574.
180	611.
225	43.
247	158.
308	153.
310	33, 162, 308, 399.
311	33, 308.
321	43, 180, 396.
322	396.
350	162.
366 (art. 425 Ind. W.v.S.) . . .	82.
367 (art. 426 Ind. W.v.S.) . . .	73.
435	166.

Wetboek van Strafvordering.

29	532.
154	110.
342	158.
344	65, 221.

Burgerlijk Wetboek.

1637z (Indisch 1603ij) 327.

Dienstweigeringswet.

(Wet van 13 Juli 1923, Stbl. No. 357).

362, 363.

Ambtenarenwet 1929.

24	189.
26	358, 360.
58	189, 194.
60	189, 194, 506.

Artikelen.	Bladzijden.
74	194.
112	507.

**Reglement voor de militaire ambtenaren der
Koninklijke landmacht.**

22	102, 187, 429, 633.
23	102, 187.
40	432.
84	108.

Reglement rechtstoestand militairen zeemacht.

20	194.
--------------	------

**Bevorderingsvoorschrift Beroepspersoneel beneden den
rang van tweede-luitenant 1932.**

2	332.
-------------	------

Reglement van administratie bij de Landmacht 1916.

73bis	335.
-----------------	------

Motor- en Rijwielwet.

22	28, 136.
--------------	----------

Motor- en Rijwielreglement.

11	136.
--------------	------
